

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 299

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

55. évfolyam
2012. október 4.

Közleményszám	Tartalom	Oldal
I <i>Állásfoglalások, ajánlások és vélemények</i>		
VÉLEMÉNYEK		
Európai Gazdasági és Szociális Bizottság		
482. plenáris ülés, 2012. július 11. és 12.		
2012/C 299/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A helyi önkormányzatok, az NGO-k és a szociális partnerek részvételi folyamatainak és bevonásának erősítése az Európa 2020 stratégia megvalósításával kapcsolatban (feltáró vélemény)	1
2012/C 299/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Milyen változásokat hoz az európai bank-szektor számára az új pénzügyi szabályozás? (saját kezdeményezésű vélemény)	6
2012/C 299/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Európai technológiai platformok és ipari szerkezetváltás (saját kezdeményezésű vélemény)	12
2012/C 299/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az európai védelmi ipar szükségessége: ipari, innovációs és társadalmi szempontok (saját kezdeményezésű vélemény)	17
2012/C 299/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Női vállalkozók és rájuk vonatkozó konkrét politikai fellépések az EU növekedésének és foglalkoztatásának ösztönzésére (saját kezdeményezésű vélemény)	24
2012/C 299/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nők mint a mezőgazdaság és a vidéki területek fejlesztési és innovációs modelljének motorjai (saját kezdeményezésű vélemény)	29

HU

Ár:
8 EUR

(folytatás a túloldalon)

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2012/C 299/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EU és Moldova közötti kapcsolatok: a szervezett civil társadalom szerepe	34
2012/C 299/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil társadalom szerepe az EU és Kolumbia, illetve az EU és Peru közötti többoldalú kereskedelmi megállapodásban	39
2012/C 299/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Szövetkezetek és agrár-élelmiszeripari fejlődés (saját kezdeményezésű vélemény)	45
2012/C 299/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EU légi közlekedéssel és repülőterekkel kapcsolatos 1994-es és 2005-ös iránymutatásainak felülvizsgálata (kiegészítő vélemény)	49

III *Előkészítő jogi aktusok*

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

482. plenáris ülés, 2012. július 11. és 12.

2012/C 299/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Szerkezetátalakítás és felkészülés a változásra: a közelmúlt tapasztalataiból levonható tanulságok (Zöld könyv) (COM(2012) 7 <i>final</i>)	54
2012/C 299/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv a stabilitási kötvények bevezetésének megvalósíthatóságáról (COM(2011) 818 <i>final</i>)	60
2012/C 299/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az európai Föld-megfigyelési programról (GMES) és operatív tevékenységeiről (2014-től) (COM(2011) 831 <i>final</i>)	72
2012/C 299/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Unión belüli értékpapír-elszámolás javításáról és a központi értéktárakról, valamint a 98/26/EK irányelv módosításáról (COM(2012) 73 <i>final</i> – 2012/0029 (COD))	76
2012/C 299/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek árának szabályozását, valamint a nemzeti egészségbiztosítási rendszerekbe történő befogadásukat szabályozó intézkedések átláthatóságáról (COM(2012) 84 <i>final</i> – 2012/0035 (COD))	81

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

482. PLENÁRIS ÜLÉS, 2012. JÚLIUS 11. ÉS 12.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A helyi önkormányzatok, az NGO-k és a szociális partnerek részvételi folyamatainak és bevonásának erősítése az Európa 2020 stratégia megvalósításával kapcsolatban (feltáró vélemény)

(2012/C 299/01)

Előadó: **Heidi LOUGHEED**

2012. április 18-án Sotiroula Charalambous, a Ciprusi Köztársaság munkaügyi és társadalombiztosítási minisztere az EU soron következő ciprusi elnöksége nevében felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy készítsen feltáró véleményt a következő tárgyban:

A helyi önkormányzatok, az NGO-k és a szociális partnerek részvételi folyamatainak és bevonásának erősítése az Európa 2020 stratégia megvalósításával kapcsolatban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. június 27-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a 2012. július 12-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Javaslatok

— Az EGSZB arra kéri az uniós intézményeket és a tagállamok kormányait, hogy újítsák meg arra vonatkozó politikai kötelezettségvállalásukat, hogy az Európa 2020 stratégia keretében valamennyi releváns partnerrel (Európai Parlament, Régiók Bizottsága, Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, nemzeti parlamentek, regionális és helyi önkormányzatok, szociális partnerek, a szervezett civil társadalom, nemzeti gazdasági és szociális tanácsok és hasonló intézmények, városok és a helyi önkormányzatok minden más formája) kapcsolatba lépnek.

— Az EGSZB vállalja, hogy európai kapcsolattartó ponttá válva folytatja a nemzeti gazdasági és szociális tanácsokkal és hasonló intézményekkel, továbbá a szervezett civil társadalom nemzeti képviselőivel közösen végzett munkáját, és speciális platformot biztosít, amellyel az említett szervek továbbléphetnek az Európa 2020 stratégiával kapcsolatos saját munkájuk terén.

— Az EGSZB véleménye szerint az Európai Uniónak hosszú távú perspektívát kellene kialakítania az érintett szereplők bevonására vonatkozó végső célról, és ennek fokozatos kialakításán kellene munkálkodnia.

— Az EGSZB úgy véli, hogy rövid távon néhány kis változtatás is jelentősen hatna az elért eredményekre. A tagállamoknak és az Európai Bizottságnak sürgősen felül kellene vizsgálniuk az eljárások menetrendjét és típusát az összes érintett fél valódi bevonásának és közös felelősségvállalásának lehetővé tétele érdekében.

2. Bevezetés

2.1 2012. április 18-án a Tanács soron következő ciprusi elnöksége felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy dolgozzon ki véleményt a részvételi folyamatok megerősítéséről, valamint a helyi önkormányzatoknak, az NGO-knak és

a szociális partnereknek az Európa 2020 stratégia megvalósításába történő bevonásáról, tekintettel arra, hogy ezt a kérdést elnökségének és az EPSCO Tanács 2012. júliusi, informális ülésének prioritásává szándékozik tenni.

Mivel az európai szemeszter immár harmadik événél tart, itt az ideje annak, hogy szemügyre vegyük az Európa 2020 stratégia keretében végbemenő részvételi folyamatokat, és megvizsgáljuk, hogyan lehetne őket továbbfejleszteni.

2.2 Az EGSZB Európa 2020 stratégiával foglalkozó irányítóbizottságának az a feladata, hogy ellenőrizze a munkát, és összefogja a tagállamok nemzeti gszt-it és hasonló intézményeit az arra vonatkozó tapasztalatcserével kapcsolatban, hogy hogyan tökéletesíthetők az Európa 2020 stratégia keretében végbemenő részvételi folyamatok.

2.3 Az EGSZB-nek az Európa 2020 stratégia megvalósításában játszott szerepe ⁽¹⁾ immár teljes elismerést élvez, és az EGSZB szeretné megosztani azzal kapcsolatos javaslatait, hogy hogyan tökéletesíthetők a részvételi folyamatok az Európa 2020 stratégia és az európai szemeszter keretében.

3. Az Európa 2020 stratégia – egy új rendszer

3.1 Az Európai Unió és lakossága komoly gazdasági és pénzügyi válsággal szembesül, amely súlyos hatással van az Európai Unió egészére és polgáira. Számos tagállam rendkívül nehéz helyzetbe került, és a megemelkedett munkanélküliségi szintek továbbra is problémát jelentenek. Ezért az EGSZB úgy látja – és ezt az elmúlt három évben nagyon sok véleményében kifejtette –, hogy az Európa 2020 stratégia fontosabb, mint valaha, mivel a fenntartható növekedés biztosítására és az Európai Unió ellenállóbbá tételére irányuló átfogó reformmenetrendet kínál.

3.2 Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre irányuló Európa 2020 stratégia *par excellence* növekedési stratégia, amely uniós és nemzeti szinten célszámokat határoz meg a legfontosabb szakpolitikák területén. Nagyon széles területet fog át, és az az általános törekvése, hogy támogassa az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést. Kiterjed az innovációval és a K+F-fel, az éghajlatváltozással, az energiaüggyel, a munkanélküliséggel, az iparpolitikával, valamint a társadalmi és területi kohézióval kapcsolatos fejleményekre, és foglalkozik a szegénységgel, a kohéziós politikával és még sok egyéb kérdéssel.

3.3 Az Európa 2020 stratégia irányításának célja az, hogy többretegű rendszerbe fogja össze az európai, a tagállami és a megosztott hatásköröket, ezáltal járulva hozzá az európai integráció elmélyítésének fokozásához. Szemben a lisszaboni stratégiával, az Európa 2020 stratégia egymással összefüggő kiemelt kezdeményezésekből áll, amelyek meghatározzák a hangsúlyokat, és támogatást nyújtanak fontos tematikus területek számára, prioritásokat, kiemelt célokat és egy szigorú felügyeleti rendszert tartalmaznak, lehetőséget nyújtva arra, hogy a nemzeti szintű fejlődést (vagy annak hiányát) kritikai értékelésnek vessék alá.

3.4 A jelentéstételi mechanizmus más, mint a lisszaboni stratégia esetében, mégpedig nemcsak azért, mert koncentráltabb, hanem azért is, mert összhangba került az új és tökéletesített gazdasági irányítási rendszer eljárásaival, aminek következtében például a stabilitási és konvergenciaprogramot, továbbá a nemzeti reformprogramokat egy időben terjesztik az Európai Bizottság elé, aminek révén teljesebb kép alkotható arról, hogy az egyes tagállamok hol tartanak, és merre kívánnak továbblépni.

3.5 A folyamat változását először maga az Európa 2020 stratégiáról szóló dokumentum hangsúlyozta, amely egyértelműen kimondta, hogy „nagyobb felelősségvállalásra van szükségünk”, amihez „fokozni kell a nemzeti és regionális szintű érdekeltek, valamint a szociális partnerek hozzájárulását”. Konkrét kötelezettségvállalás történt arra vonatkozóan, hogy mind az EGSZB-t, mind a Régiók Bizottságát szorosabban bevonják a stratégia megvalósításába. A részvételi folyamatok szükségességére számos alkalommal rámutattak, mindenekelőtt az Európai Tanács 2010. márciusi következtetéseiben és az Európai Bizottság *Útmutatás nemzeti reformprogramok kidolgozásához, megvalósításához és nyomon követéséhez az Európa 2020 stratégia keretében* című dokumentumában, amely megerősíti, milyen „fontos, hogy a nemzeti parlamenteket, a szociális partnereket, a régiókat és más érintett feleket szorosan bevonják a nemzeti reformprogramok kidolgozásába, hogy így a stratégiát jobban magukénak érezzék”.

4. Az európai szemeszterrel kapcsolatos tapasztalatok

4.1 Most, három évvel az Európa 2020 stratégia elindítása után egyértelmű, hogy számos tagállam elkötelezett amellett, hogy bevonja a szociális partnereket és a szervezett civil társadalmat az európai szemeszterbe, valamint nemzeti eljárásaikba. E kötelezettségvállalás alkalmazása azonban egyenetlen; többféle szintje létezik. Még ahol létezik is ez a kötelezettségvállalás, a partnereket ott is különféle mértékben vonják be a folyamatba. Bár sok tagállam valóban tájékoztatja partnereit, és kikéri véleményüket, a folyamatnak gyakran nincs súlypontja, a résztvevők szemszögéből nézve összefüggéstelennek tűnhet, és azt a benyomást keltheti, hogy hiányzik belőle az átfogó stratégia. Másokkal együtt az EGSZB mindenekelőtt azt kifogásolta, hogy a határidők olyan szorosak, hogy gyakran szinte semmi időt nem hagynak a szociális partnerekkel, a civil szervezetekkel, illetve a regionális és nemzeti parlamentekkel folytatott érdemi vitákra. Ezek a kifogások nem csak nemzeti szinten merülnek fel; sok európai szintű szervezet is felteszi a kérdést, hogy vajon nem lehetne-e tökéletesíteni az európai szemeszter folyamatát és irányítását, valamint az Európa 2020 stratégia keretében folytatott nyomon követést. Saját szerepének és lehetséges hozzájárulásának pontosabb meghatározása érdekében az Európai Parlament szakpolitikai ajánlásokat tett, ⁽²⁾ és rövidesen a Régiók Bizottsága is közzéteszi saját iránymutatásait.

4.2 Ami az EGSZB-t illeti, az Európa 2020 stratégiával kapcsolatos irányítóbizottság felállítása fontos súlypontot adott munkájának; mivel egy olyan csoporttal lett így gazdagabb az EGSZB, amely az Európa 2020 stratégiát és az azzal kapcsolatos javaslatokat teljes hatókörükben és nem csak részleteiben képes áttekinteni. Az Európai Bizottság képviselői és más szereplők folyamatosan részt vesznek az irányítóbizottság ülésein.

⁽¹⁾ Amint ezt az Európai Tanács 2011. és 2012. évi tavaszi ülésének következtetéseai alátámasztják.

⁽²⁾ „Mennyire hatékony és legitim az európai szemeszter? Az Európai Parlament szerepének növelése” 2011.

A nemzeti és helyi szinttel való kapcsolat erősítése érdekében az irányítóbizottság az európai szemeszter fontos szakaszaiban rendszeresen meghívja a nemzeti gazdasági és szociális tanácsokat és hasonló intézményeket, és helyi Európa-2020-rendezvényeket szervez a civil társadalom nemzeti szereplőivel együttműködve. Ezt a munkát fokozni és bővíteni kell.

4.3 Az a szerep, amelyet az EGSZB a nemzeti gazdasági és szociális tanácsok és hasonló intézmények összefogásában játszott, nem csupán az európai szemeszterre és az Európa 2020 stratégiára összpontosult. Abban is hasznosnak bizonyult, hogy elősegítette az egész Európai Unióban tapasztalt helyzetek elemzését és megértését, és erősítette mind az EGSZB, mind a gszt-k javaslatait.

5. A részvételi folyamatok értéke és alkalmazása

5.1 Egyértelmű, hogy az európai szemeszter kihatásának optimalizálása érdekében az Európa 2020 stratégia keretében végbemenő részvételi folyamatok javítása és erősítése nemcsak magának a stratégiának, hanem a polgárok jólétének szempontjából is előnyös lenne.

5.2 Az Európai Unió és tagállamai gyakran említik a részvételi folyamatoknak, illetve a szervezett civil társadalom bevonásának hasznosságát. A szociális partnerek és a társadalom szélesebb köre részére számos különféle folyamat és rendszer került kialakításra; célszerű egyértelművé tenni, hogy miért olyan fontos ez, és mi lehet a haszna egy megfelelően működő, nagyobb részvételt lehetővé tevő rendszernek. A szociális partnerek és a szervezett civil társadalom proaktív megszólítása lehetővé teszi a következőket:

- *nagyobb dinamika* az információknak az egész Európai Unióban történő terjesztésére és jelentős tovagyrűző hatás,
- a stratégiákkal kapcsolatos *nagyobb felelősségvállalás*, ha az emberek úgy érzik, hogy az összes érintett részt vesz ezek kialakításában,
- *korai előrejelző rendszer* – A civil szervezetek és a szociális partnerek, akik, illetve amelyek gyakran az emberekhez sokkal közelebb tevékenykednek, korai előrejelző rendszerként működhetnek a mikrotendenciák kialakulásával kapcsolatban, jóval azelőtt, hogy ezek a tendenciák nemzeti vagy európai szinten megjelenjenek,
- *az ötletek kipróbálásának és megoldások kidolgozásának képessége* – nem meglepő módon az eseményekhez legközelebb álló személyek gyakran már azelőtt ki tudják próbálni a javaslatokat, mielőtt azok teljesen megvalósulnának, és sokszor igen pragmatikus, hatékony megoldásokat vetnek fel,
- *jobb megvalósítás* – számos esetben maguk a szociális partnerek és a civil szervezetek felelősek a javaslatok tényleges, helyszíni megvalósításáért.

6. Részletes javaslatok az Európa 2020 stratégia keretében végbemenő részvételi folyamatok javítására

6.1 Az uniós és nemzeti szinten jelenleg alkalmazott eljárásokat vizsgálva az EGSZB úgy véli, hogy még sok a tennivaló. Ezek az eljárások beépíthetők egy olyan rendszerbe, amely valóban szilárd partneri kapcsolatot eredményez az uniós intézmények, a nemzeti kormányok, a szociális partnerek, a civil szervezetek, a nemzeti és regionális parlamentek, valamint más érintettek között. Ennek jelentős része összpontosított, összehangolt erőfeszítéseket igényel, és nem valósítható meg egyik napról a másikra. Az EGSZB úgy véli, hogy az ilyen rendszereket fokozatosan, stratégiai és átfogó többszintű partnerségi eljárás kiépítésével kellene kialakítani, ugyanakkor olyan egyszerű intézkedéseket hozva, amelyek rövid távon előrelépést jelenthetnének.

6.2 Mindenekelőtt azonban az EGSZB felszólítja az uniós intézményeket és a nemzeti kormányokat, hogy újítsák meg arra vonatkozó politikai elkötelezettségüket, hogy rendszeresebben és módszeresebben bevonják a folyamatokba a szociális partnereket, a civil szervezeteket, a nemzeti parlamenteket, a regionális és helyi önkormányzatokat, valamint más érintetteket, biztosítva, hogy ez a lehető legátfogóbb módon, az Európa 2020 stratégiával kapcsolatos erős, életképes és fenntartható részvételi folyamatok keretében történjen. A Lisszaboni Szerződés hangsúlyozza annak szükségességét, hogy a döntéshozatali folyamat során európai szinten kikérjék a civil társadalom véleményét. Ha a tagállamok jobban magukénak akarják érezni az Európa 2020 stratégiát és az európai folyamatot, és jobban be akarnak kapcsolódni ezekbe, akkor ugyanehhez kellene tartaniuk magukat, és minél gyakrabban konzultálniuk kellene a gszt-kkel és hasonló intézményekkel.

7. Az EGSZB

7.1 Saját szerepével kapcsolatban az EGSZB lényegesnek tartja, hogy továbbra is kiemelten kezelje az Európa 2020 stratégia minden elemét, és stratégiai elkötelezettséget tanúsítson irántuk, annak érdekében, hogy ezután is képes legyen feltérképezni a stratégia és annak alkotóelemei által kialakított esetleges szinergiákat.

7.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európa 2020 stratégiával kapcsolatos irányítóbizottsága által megkezdett munka folytatást és továbbfejlesztést érdemel. Az irányítóbizottságnak továbbra is a stratégiára és annak a nagyközönségre gyakorolt hatására kell összpontosítania, és annak biztosítása végett, hogy mindenki profitáljon információiból és következtetéseiből, erősítenie kellene kommunikációját azokkal a tagokkal, akik nem vesznek részt az irányítóbizottság munkájában.

7.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az a munka, amelyet a nemzeti gazdasági és szociális tanácsok (ahol léteznek), illetve ezek munkája közötti kapcsolatok összehangolásával fokozatosan elvégzett, nagyon pozitív hatással járt, de még lehetne javítani. Számos ilyen szervezetre, akár csak sok tagjukra, nemzeti szinten is hárul szerep az Európa 2020 stratégiával kapcsolatban. Az Európa 2020 stratégiában történő részvétel javításával kapcsolatban az EGSZB úgy véli, hogy ez olyan terület, ahol gyors, egyszerű intézkedések számottevő eredményeket hozhatnak. Az EGSZB úgy véli, hogy kiválóan alkalmas arra, hogy a nemzeti gazdasági és szociális tanácsok és hasonló intézmények közötti kapcsolattartó pont legyen, különösen az Európa 2020 stratégia keretében végzett saját munkájuk támogatása terén. Az EGSZB

kész arra, hogy a kapcsolatok és az együttműködés további kiépítésére ilyen kötelezettséget vállalva megkezdje ezt a folyamatot, és az első adandó alkalommal meghívja a nemzeti gazdasági és szociális tanácsokat és hasonló intézményeket egy, az Európa 2020 stratégiára összpontosító rendezvényre.

8. Gyors fellépéssel a rövid távú változások érdekében

8.1 Az EGSZB határozottan támogatja a ciprusi elnökség azon szándékát, hogy előtérbe helyezi az Európa 2020 stratégia keretében végbemenő részvételi folyamatok erősítését, és a 2012. júliusi informális EPSCO-ülést részben ennek a munkának szenteli. Az EGSZB teljes mértékben támogatja, és kitűnő kiindulópontnak tekinti ezt, amely lehetővé teszi, hogy a tagállamok és az Európai Bizottság teljesen áttekinthessék, hogyan léphetnek mindnyájan előre.

8.2 Az EGSZB az összes tagállamot arra kéri, hogy pontosítsák, nemzeti szinten mely intézkedésekért mely kormányzati szervek felelősek az Európa 2020 stratégia keretében, és hogy tisztázzák a nemzeti reformprogramok összehangolásáért vagy nyomon követéséért felelős szervek és a végrehajtásáért felelős szervek közti kapcsolatot. Ha minden tagállam akár csak kismértékben is információkat nyújtana erről, az lehetővé tenné, hogy az érintettek hatékonyabban tudjanak együttműködni a megfelelő szervekkel.

8.3 Az EGSZB szerint az egyes tagállamokban alkalmazott részvételi formákra vonatkozó teljes átláthatóság, valamint azoknak az eljárásoknak és eszközöknek az ismertetése, amelyeket a kormányok alkalmazni szándékoznak, mindenki számára világossá teszi, hogy mi, miért és hogyan történik.

8.4 Az EGSZB úgy gondolja, hogy az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak sürgősen felül kellene vizsgálniuk az európai szemeszter keretében tervezett különféle intézkedések menetrendjét. A jelenlegi struktúrákkal kapcsolatos fő nehézséget szinte minden érintett számára az jelenti, hogy semmilyen átgondolt válasza vagy megfelelő vitára nem áll rendelkezésre elegendő idő. A tagállamoknak sürgősen át kellene tekinteniük jelenleg alkalmazott határideiket, és meg kellene vizsgálniuk, hogyan lehetne ezeket ésszerűbbé tenni.

8.5 Az EGSZB határozottan arra ösztönzi a helyi és regionális önkormányzatokat, hogy nemzeti keretükön belül és közvetlenül uniós szinten is mélyítsék el az Európa 2020 stratégia megvalósításának folyamataiban való részvételüket. Kitűnő lépés e célkitűzés irányába, hogy a Régiók Bizottsága létrehozta az Európa 2020 stratégiát nyomon követő platformot. Az EGSZB úgy véli, hogy a nemzeti kormányoknak támogatniuk kellene ezt a nagyobb mértékű közreműködést. A helyi és regionális önkormányzatoknak a helyi fejleményekkel és a lehetséges alkalmazásokkal kapcsolatos ismeretei kulcsfontosságú részét képezik azoknak a kezdeményezéseknek, amelyeket annak érdekében kellene megvalósítani, hogy az Európa 2020 stratégia teljes mértékben betölthesse a neki szánt szerepet.

9. Az Európa 2020 stratégiára vonatkozó hosszú távú, átfogó részvételi folyamat kialakítása

9.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a folyamatos párbeszédet szolgáló szilárd struktúrák létrehozásához már nagyon hasznos modellek léteznek. Az EGSZB szerint *A döntéshozatalban való állampolgári részvétel jó gyakorlatának kódexe*, melyet az Európa Tanács dolgozott ki, ⁽³⁾ kitűnő keretet és elveket biztosít ezzel kapcsolatban, és fel lehetne használni az Európa 2020 stratégiához. Ezeknek az elveknek az alkalmazása révén az Európai

Unió és a tagállamok fokozatosan továbbléphetnek a vitákkal kapcsolatban a részvétel különböző szintjeinek skáláján, kezdve a viszonylag csekély részvételi szinttel, amely főként az **információnyújtásból** áll. Ezt a nyílt **konzultáció**, majd a résztvevők közti **párbeszéd** megszilárdítása követi, amíg végül ki nem alakítható a valódi **partnerség**. A kódex ezt a négy fő részvételi szakaszt ismerteti. Az EGSZB szerint az Európa 2020 stratégia keretében végbemenő folyamatoknak fokozatosan e szerint a részvételi skála szerint kellene alakulniuk. A kódex néhány nagyon hasznos eszközt is kínál, amelyet fel lehetne használni az Európa 2020 stratégia folyamataihoz.

9.2 A tagállamok szervezett civil társadalmát a teljes európai szemeszter során be kellene vonni a folyamatokba. A **tervezés** terén rendkívül fontos a nemzeti reformprogramok kidolgozása. A tagállamok általi kidolgozás folyamatának során a szociális partnerekkel és a szervezett civil társadalommal folytatott széles körű és nagyobb mértékben az együttműködésre épülő párbeszédre kell támaszkodni. Ezek a szereplők nemcsak hogy szakismereteket nyújtanak a célok kitűzésében és a programok és stratégiák megtervezésében az olyan területeken, mint a foglalkoztatás, az oktatás és a társadalmi befogadás, hanem e stratégiák megvalósításában is alapvető szerepet töltenek be.

9.3 Az országspecifikus ajánlások közzététele és megvizsgálása az európai szemeszter egy másik rendkívül fontos szakasza. Az európai szociális partnereket és a szervezett civil társadalmat tájékoztatni kell, és konzultálni kell velük az egyes tagállamoknak szóló országspecifikus ajánlásokról. Ebben az összefüggésben alapvetően fontos a jó időzítés, hogy a szervezett civil társadalmat korán be lehessen vonni a következő ciklusokra vonatkozó kilátások megfogalmazásába.

9.4 Korábbi véleményeiben az EGSZB azt javasolta, hogy összehasonlító teljesítményértékeléssel **mérjék** az Európa 2020 stratégia **megvalósításában elért eredményeket**. Ebben az esetben a nemzeti gszt-k vagy hasonló intézmények megvizsgálják és meghatározzák saját kiemelten fontos kritériumaikat, amihez az Eurostat honlapján ingyen hozzáférhető statisztikai adatokat használják fel. Egyes gszt-k már megkezdték ezt, más nemzeti gszt-eket pedig ösztönözni kellene arra, hogy lépjenek ugyanerre az útra. Ezzel az összehasonlító teljesítményértékeléssel az érdekelt felek folyamatosan nyomon követik a reformok megvalósítását, és értékes hozzájárulást nyújtanak a nemzeti reformprogramok felülvizsgálatához.

9.5 Lépéseket kellene tenni az Európa 2020 stratégia végrehajtásával kapcsolatos tagállami vita felélénkítése érdekében, és a kormányzatoknak hatékonyabb **visszacsatolási** eljárásokat kellene kidolgozniuk a stratégiáról folytatott, szélesebb körű civil és szociális párbeszéd eredményeivel kapcsolatban. A civil társadalom szerepe a nyomon követésben különösen értékes lehet. Hasznos lenne, ha a tagállamokban az összes fontos érdekelt fél részvételével rendszeresen konferenciákat tartanának, a Parlamentben pedig nyilvános meghallgatásokat, amelyeken ismertetnék a nemzeti reformprogramokat.

9.6 Ellentmondást jelent, hogy miközben az uniós intézmények egyre inkább tudatára ébrednek annak, hogy ki kell kérniük a szervezett civil társadalom véleményét, a legtöbb nemzeti gszt és hasonló intézmény jelenleg nehézségekkel küzd. Ezeket a szervezeteket gyakran jórészt állami költségvetésből finanszírozzák, és számos tagállamban nagymértékben csökkentették a költségvetési kereteket. Ez arra készteti a nemzeti gazdasági és szociális tanácsokat és hasonló intézményeket, hogy kizárólag a nemzeti prioritásokra összpontosítsanak, és mérsékeljék európai szintű részvételüket. Az uniós

⁽³⁾ http://www.coe.int/t/ngo/code_good_prac_en.asp.

intézményeknek meg kellene vizsgálniuk, hogyan nyújthatnának támogatást és segítséget ezeknek a szervezeteknek, legalább az európai szemeszterhez nyújtott hozzájárulásuk terén.

9.7 Mivel nagyon hasznos lehet, ha létezik egy fő kapcsolat-tartó pont a nemzeti gsz-t-ekkel és hasonló intézményekkel történő nyomon követéshez, az Európai Bizottság megbízhatná az EGSZB-t – és támogatást nyújthatna ehhez –, hogy évente legalább egyszer az európai szemeszterrel időben gondosan összehangolt konferenciát szervezzen az összes nemzeti gsz-tel vagy hasonló szervezettel és intézménnyel, ahol megvitatnák az európai szemesztert, az Európa 2020 stratégiát, valamint a szervezetek hozzájárulását és a bevált gyakorlatokat ezen a területen.

10. Érdekeltek felek

10.1 Az EGSZB szerint maguk az érdekelt felek is megújíthatnák az Európa 2020 stratégia keretében végzett eljárásokkal kapcsolatos kötelezettségvállalásukat. Bár a fő felelősség a tagállamokra hárul, amelyeknek felül kell vizsgálniuk a partnerségek elindítására szolgáló eljárásokat, az érdekelt felek is többet tanulhatnak egymástól, és magabiztosabbá válva, közvetlenül párbeszédet kezdenének az uniós intézményekkel és a nemzeti kormányokkal. Ezenkívül bár a kormányoknak sürgősen újra kell gondolniuk az eljárások időzítését, az érdekelt feleknek meg kellene tanulniuk, hogyan készülhetnek jobban elő az európai szemeszter egyes szakaszaira.

11. Konkrét javaslatok a foglalkoztatás, a szegénység és a kirekesztés témakörében

11.1 Az EGSZB-hez intézett felkérésében a ciprusi tanácsi elnökség különös hangsúlyt helyezett arra, hogy a civil társadalmat nagyobb mértékben vonják be a végrehajtásba és a nyomon követésbe olyan társadalompolitikai területeken, mint a szegénység és a kirekesztés. Az EGSZB úgy véli, hogy az érintetteknek az európai és nemzeti szintű, strukturált és rendszeres párbeszédben való részvétele döntően befolyásolhatja, hogy hatékony megoldásokat találhassunk ezekre a problémákra.

11.2 Fontos, hogy a **partnerségi együttműködést** (stakeholder approach) és a strukturált párbeszédet alkalmazzuk a civil szereplőkkel a politikaalkotás, a végrehajtás és a nyomon követés során a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni platform munkájának keretében. A szegénység és a kirekesztés terén gyakran a civil szereplők azok, akik ott helyben észlelik a tendenciákat és a társadalmi fejleményeket, és felhívják rájuk a nyilvánosság figyelmét. A felhasználói perspektíva kiemelésére és a megelőzésre irányuló célirányos fellépésük, valamint az e csoportokat célzó innovatív szolgáltatások kidolgozása és biztosítása értékes ismeretekkel és tapasztalatokkal szolgál a szegénység és a kirekesztés elleni stratégiai erőfeszítésekhez.

Az EGSZB itt kiemeli a szociális gazdaság és a nem kormányzati szervezetek szerepének jelentőségét, melynek célja a szegénység csökkentése, az új munkahelyek létrehozásának támogatása és olyan szolgáltatások kialakítása, amelyek kreatív módon felelnek meg a társadalmi igényeknek.

11.3 E politikaterületek keretében meg kell említeni a nemzeti reformprogramokat kiegészítő, a szociális védelmi bizottság által előterjesztett nemzeti szociális jelentéseket. A nyitott koordinációs módszeren alapuló jelentésekben az Európa 2020 stratégia szociális vetületét értékelik. Az éves növekedési stratégiából kiindulva feltűntetik a legerősebb reformszükségletet, és javaslatokat tartalmaznak konkrét intézkedésekre. Központi jelentőségű egy olyan eljárás létrehozása, amelynek révén **az érintett szereplők nagyobb mértékben részt vesznek a nemzeti szociális jelentések elkészítésében**, ami jelenleg nem eléggé valósul meg; ezenkívül a nemzeti reformprogramokkal való jobb összekapcsolódást is biztosítani kell. A legfontosabb a nyitott koordinációs módszer erősítése a szociális védelem terén, amelynek során integrált nemzeti stratégiákat kell kiindulópontnak tekinteni, hogy ezáltal szorosabb kapcsolatot lehessen kialakítani a szegénység elleni európai platformmal.

11.4 **A szegénység és a kirekesztés elleni küzdelemről szóló uniós szintű éves rendezvényt** egy megfelelő nemzeti szintű meghallgatásnak kell követnie, a közhivatalokkal, a szegénység által sújtott emberekkel, nem kormányzati szervezetekkel, szociális gazdasági szervezetekkel, a szociális partnerekkel és más civil társadalmi szervezetekkel együttműködve. A cél az, hogy együttesen határozzuk meg a haladást és a hiányosságokat ezen a politikaterületen, elemezzük azokat és reformjavaslatokat terjesszünk elő. Ezt a rendezvényt időben össze kell hangolni a nemzeti reformprogramok kidolgozásával.

11.5 **A párbeszédre és a konkrét kérdésekben való konzultációra szolgáló rendszeres találkozókat** rendezését is időben meg kellene tervezni, hogy az érdekelt feleknek lehetőségük legyen részvételi igényük jelzésére. A partnerségi együttműködés keretében meg kellene vizsgálni az éves növekedési jelentés szociális hatásait és az elért eredményeket is.

11.6 A nemzeti reformprogramok és a nemzeti célok meghatározása kulcselemet jelentenek az Európa 2020 stratégia és a szegénység elleni küzdelemre irányuló politikai stratégiák megvalósítása érdekében tett erőfeszítések terén. Fontos **a szegénységgel kapcsolatos cél megfelelő meghatározása**, hogy olyan csoportokra is kiterjedjen, amelyeket a szegénység veszélye és a többszörös kirekesztés is fenyeget, hogy a stratégiákat és a reformokat hatékonyan hozzá lehessen igazítani ezekhez a csoportokhoz. Ennek kapcsán nagyon fontos a civil társadalmi szereplők bevonása és a velük való partnerség, mivel ők gyakran már korai szakaszban képesek arra, hogy új veszélyeztetett csoportokat azonosítsanak, vagy feltárják a kirekesztett csoportok esetében megnövekedett veszélyeket.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Milyen változásokat hoz az európai bankszektor számára az új pénzügyi szabályozás? (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 299/02)

Előadó: **Anna NIETYKSZA**

Társelőadó: **Pierre GENDRE**

2011. július 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Milyen változásokat hoz az európai bankszektor számára az új pénzügyi szabályozás?

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2012. június 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 12-i ülésnapon) 135 szavazattal 2 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az uniós GDP-ben átlagosan 5 %-os részesedést képviselő bankszektornak a reálgazdaság finanszírozását kell elsődleges feladatának tekintenie, kiemelt hangsúlyt fektetve az innovatív vállalkozásokra, az európai gazdaság motorját alkotó kis- és középvállalkozások növekedésére, illetve a bankbetétesek megtakarításainak biztonságára.

1.2 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság és a tagállamok arra irányuló erőfeszítéseit, hogy megerősítsék a bankszektort, és a kockázatok csökkentése, illetve hatásaik enyhítése révén megelőzzék az újabb pénzügyi válságokat.

1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy le kell vonni a közelmúltbeli gazdasági és pénzügyi válságok tanulságait, és új koncepciót kell kialakítani a nemzeti, európai és nemzetközi hatóságok hatékonyabb felügyeleti tevékenységeiről, illetve a pénzügyi intézmények fokozott felelősségvállalásáról.

1.4 Az EGSZB támogatja a bankok tőkeszerkezetének és gazdaságfinanszírozó képességének megerősítésére irányuló intézkedéseket, és óva inti a bankok vezetőit attól, hogy engedjenek a rendkívül rövidtávú profitszerzés, illetve a piacokat destabilizáló spekulációs tevékenységek kísértésének.

Világosan és az eddiginél pontosabban meg kell határozni a bankvezetők, illetve a nemzeti, európai és belső ellenőrző szervek felelősségét, az átlátható szabályokra alapuló, etikus magatartásformák előmozdítása érdekében.

1.5 Az EGSZB felhívja a figyelmet a számos szabályozási intézkedés kiváltotta nehézségekre, illetve mindazon kihívásokra, amelyekkel a 8 000 európai banknak meg kell birkóznia, hogy finanszírozni tudják a gazdaságot az igen nehéz európai gazdasági kontextusban egy olyan adósságválság közepette, melynek mélységét és következményeit egyelőre nem tudjuk felmérni.

1.6 Az európai bankoknak helyt kell állniuk a harmadik országok bankjai által támogatott fokozott versenyben, melyekre saját országukban nem vonatkoznak az európaihoz hasonló jogszabályi és szabályozási feltételek.

1.7 A tőkeszerkezet megerősítését célzó intézkedések magasabb szintű és jobb minőségű saját tőkét, nagyobb kockázati fedezetet, megfelelő tőkeáttételi arány előírását és a likviditás új megközelítését tartalmazzák. Ezek az intézkedések hatással lehetnek a bankok mérlegére, és számottevő mértékben csökkenthetik tevékenységeik jövedelmezőségét.

1.8 Mindezek következtében a bankok hajlamosak csökkenteni méretüket, hogy szilárdabbá tegyék működésüket, így próbálva a jövedelmezőbb tevékenységek felé orientálódni, illetve korlátozni pénzügyi szolgáltatás kínálatukat, kockázati kitettségük jobb kezelése érdekében.

Egyesek úgy vélik, a bankoknak vissza kell térniük eredeti tevékenységeikhez: az ügyfelek betéteinek befogadásához, a betétesek védelméhez és a reálgazdaság finanszírozásához.

1.9 Az EGSZB kívánatosnak tartja a kereskedelmi banki, illetve a befektetési banki tevékenységek szétválasztásához való fokozatos visszatérést. A jelenlegi globális válság bizonyítja, hogy a korlátlan liberalizmusra épülő, globalizált pénzügyi rendszer magában hordozza a súlyos kilengések kockázatát, amennyiben a piacok nem helyesen élnek szabadságukkal:

— A multinacionális pénzügyi csoportok túlságosan nagy mérete miatt olyannyira nehézé vált e csoportok irányítása, az ellenőrző hatóságok általi felügyelete és a hitelminősítő intézetek általi értékelése, ami alaposan kikezdte hitelességüket;

— A pénzügyi eszközök ellenőrizhetetlenné váltak. Bár maga a pénzügyi innováció elve nem elítélhető, az mégiscsak elfogadhatatlan, hogy egy pénzügyi termék szabadon és a legkevésbé átlátható módon foroghasson a nemzetközi piacon, miközben senki nincs tisztában a vele járó kockázatok természetével, illetve azzal, hogy ki viseli érte a végső felelősséget.

1.10 A saját tőkére vonatkozó új keletű előírások, nevezetesen a kiváló minőségű saját tőke arányának felemelése 9 %-ról 30 %-ra – ami 60 rendszeralkotó jellegű nagybank számára 2012 júniusától, a többi pénzintézet számára 2015-től 2018 végéig válik kötelezővé – káros hatásokkal járhat a helyi bankokra és a szövetkezeti bankokra, melyek rugalmasabbak a kkv-k és a mikrovállalkozások irányában. A tőkekövetelmények egyetlen bankcsoporttal szemben sem lehetnek diszkriminatívak.

1.11 Ha a bankok csak nehézségek árán tudnak tőkét mozgósítani, a kkv-k nehezebben juthatnak majd hozzá a szükséges finanszírozáshoz. El kell kerülni a hitellehetőségek beszűkülését, illetve a banki költségek növekedését. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, az Európai Bankhatóságot (EBH) és a tagállami felügyeleti szerveket, hogy biztosítsák azt, hogy a kisebb bankokra vonatkozó tőkepuffer-előírások igazodjanak a bankok üzleti modelljeihez.

1.12 A prudenciális követelmények már jelenleg is a hitelezés csökkenését, illetve megdrágulását eredményezik a kivállalkozások – főként az újonnan induló, az innovatív és a kockázatosabb vállalkozások – számára. Európa nem lesz képes teljesíteni az Európa 2020 stratégia, a digitális menetrend, a felhőalapú számítástechnikában élen járó Európa, a 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv és a kisvállalkozói intézkedéscsomag célkitűzéseit, ha az új prudenciális intézkedések életbelépése a kis- és középvállalkozásoknak szánt finanszírozási források csökkenését jelenti.

Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy rendkívül szorosan kövesse nyomon a hitelek és a banki költségek alakulását, a vállalkozások és a magánszemélyek szempontjából egyaránt.

1.13 A nemzeti, európai és nemzetközi hatóságok által végzett felügyelet hatékonyabbá tételét célzó intézkedések mélyreható következményekkel járnak a bankok és a belső ellenőrzési rendszerek struktúrájára. Ezek következtében nagyobb felelősség hárul a vezetőkre, és kötelező lesz fokozott figyelmet fordítani a saját tőke nyereségességére, illetve a kockázatkezelésre. A bankoknak az értékesítési tervek, illetve a termék- és portfóliófejlesztési stratégiák kidolgozása során figyelembe kell venniük a nyereségességi szempontokat, és értékelniük kell saját tőkéjük felvevőképességét. Mindezek a változások a struktúrák olyan irányú átszervezésével fognak járni, melynek nyomán megnő az IT, az ellenőrzési és a kockázatkezelési részlegeken fenntartott munkahelyek súlya a többi, hagyományosabb szektor rovására.

1.14 Az EU bankjai több mint 3 millió főt foglalkoztatnak, túlnyomó többségben a lakossági banki szolgáltatások terén. A 2011-es év eleje óta több mint 150 000 munkahely szűnt meg, és számos bankfiók bezárására került sor. Egyes becslések szerint 2012-ben újabb 100 000 munkahely szűnik meg. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy segítse elő az ágazati szociális párbeszédet, és fokozza a társadalmi partnerekkel való egyeztetést az olyan kezdeményezésekről, amelyek befolyásolják a szakma fejlődését.

1.15 Az EGSZB azt szeretné, ha az új szabályozások alkalmazása során figyelembe vennék a tagállamok sokféleségét, különös tekintettel az EU új tagországaira, melyeknek hitelpiacai még nem érték el potenciáljuk határait, és ahol a bankok többsége nagy európai vagy globális bankcsoportok tulajdonában van. Mérlegük javítása és az új előírások teljesítése érdekében e bankcsoportok hajlamosak jelentős tőkét kivonni itteni leányvállalataikból és korlátozni befektetéseiket, ami jelentős mértékben leszűkíti az érintett országok gazdaságának nyújtott finanszírozást. Az EGSZB ennek kapcsán emlékeztet a bécsi kezdeményezésből fakadó azon kötelezettségvállalásra, hogy a bankok tartózkodnak a tőke kivonástól. Meg kell védeni bizonyos autentikus modelleket, például a szövetkezeti bankok rendszerét Németországban és Lengyelországban. Csak Lengyelországban 300 ilyen bank van, és az új szabályok által megkövetelt mélyreható reform átmeneti időszak nélkül nem megvalósítható.

1.16 Meg kell erősíteni az Európai Bankfelügyeleti Hatóság jogköreit, hogy az intézmény hatékonyan támogathassa a harmonizációs folyamatot. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a tőke szabad mozgásának biztosítása európai szinten valósul meg, miközben a betétek biztonsága és a bankok fizetőképessége a nemzeti hatóságok hatáskörébe tartozik. A hitelpiac tagállamról tagállamra eltérő vonásokat mutat. Azokban az országokban, ahol a hitelezés nincs kellően kifejlődve, az eladósodottsági szint túl gyors korrigálása spekulációs buborékhoz vezethet. Amennyiben a prudenciális szabályok európai szinten egységesen kerülnek alkalmazásra, a nemzeti hatóságok nem fognak tudni időben közbelépni. Érdemes azonban fontolóra venni azt a több európai vezető által megfogalmazott javaslatot, hogy hozzanak létre egy európai bankuniót, amely a rendszerintű bankok felügyeletét végezné európai szinten, és csőd esetén betétgaranciát nyújtana.

1.17 Globális szinten az európai bankok veszíthetnek versenyképességükből versenytársaikkal szemben. A kiegészítő saját tőke bevonására készülő bankok elsősorban állami tőketartalékokból, illetve ázsiai és közel-keleti bankoktól juthatnak tőkeforrásokhoz. Fennáll a reális veszélye annak, hogy az EU bankrendszere feletti ellenőrzés kicsúszik az uniós tagállamok kezéből. Ezért az EGSZB arra kéri az európai hatóságokat, hogy fokozzák erőfeszítéseiket annak érdekében, hogy nemzetközi szinten is azonos prudenciális követelmények érvényesüljenek, a valódi globális szintű szabályozás célkitűzését tartva szem előtt.

1.18 Az új információs technológiák – az e-banking, a home-banking, a biztonságos virtuális tranzakciók (elektronikus aláírás) és a felhőalapú számítástechnika – forradalmasítják a hagyományos banki szolgáltatásokat. A bankokra az a súlyos teher hárulhat, hogy úgy kell finanszírozniuk a reálgazdaságot, hogy közben az új technológiák bevezetése miatt megnövekednek finanszírozási költségeik, nyereségességük pedig csökken. Az EGSZB szerint a bankszektor minden szereplőjét segíteni és támogatni kell e mélyreható átalakulási folyamat során.

2. Bevezető

2.1 A pénzvillág válsága és e válságnak a gazdaságra kifejtett következményei arra indították a kormányokat és a pénzügyi hatóságokat, hogy kutatni kezdjék az addig szilárdnak, jól szabályozottnak és hatékonyan ellenőrzöttnek hitt pénzügyi rendszer megrendülésének mélyebb okait.

2.2 Az első pénzügyi és monetáris jellegű intézkedések (az alapkamatok számottevő mértékű csökkentése, likviditásnövelés, állami segélycsomagok) a sürgős lépéskényszer nyomán születtek meg. A hosszabb távú intézkedések célja megerősíteni a piacok struktúráját, és elkerülni a jövőbeli, rendszerjellegű válságokat: ebből fakad szabályozási, prudenciális, illetve fiskális jellegű. A nemzetek feletti típusú szervezetek – IMF, G20-ak, BIS, Európai Bizottság – nyitottan állnak az együttműködéshez, de ugyanakkor eltérő álláspontokat képviselnek.

2.3 A 2008-as válság óta az EU több mint 50 jogalkotási intézkedést fogatosított, e reformok 99%-a 2011 végén valósul meg, hatálybalépésük pedig 2013-ban várható, az alapvető – ún. „Tier One (T1)” – tőke arány kivételével, amely 60 rendszeralkotónak tekintett bank esetében már 2012. június 30-ától életbe lép. A többi intézmény számára ennek hatálybalépése 2015 és 2018 között esedékes.

2.4 A harmadik bázeli egyezmény, melyet 2010 novemberében tettek közzé, megköveteli a bankoktól, hogy több jó minőségű saját tőkével rendelkezzenek, a jövőbeli válságokkal szembeni ellenálló képességük érdekében, konkrétan a következőket írva elő:

- a kockázatok szerint súlyozott eszközállomány 4,5 %-ának megfelelő törzsrészvény, illetve 6 %-ának megfelelő alapvető tőke (T1) követelményt;
- egy 2,5 %-os kötelező tőkemegőrzési puffert;
- egy nem kötelező anticiklikus puffert, amely lehetővé teszi, hogy a nemzeti szabályozó szervek legfeljebb még további 2,5 %-nyi tőkét követeljenek meg a magas hitelnövekedés időszakában.

A Bazel III rendszer 3 %-os minimális tőkeáttételi arányt vezet be, két kötelező likviditási előírással együtt: az egyik egy rövid távú likviditási követelmény, amelynek értelmében a bankoknak 30 napos időszak szükségleteit fedező, kiváló minőségű likviditási eszközökkel kell rendelkezniük; a másik egy hosszú távú likviditási követelmény, amely az egyéves likviditási szükségletnél nagyobb mértékű minimális stabil finanszírozási forrást ír elő.

2.4.1 Az Európai Bizottság 2011 júliusában ismertette a Bazel III megállapodásnak a tőkekövetelményekről szóló 4. irányelvbe történő átültetésére vonatkozó javaslatát, az európai bankszektor megerősítése érdekében, arra biztatva a bankokat, hogy folytassák a gazdaság növekedésének finanszírozását. Ugyanakkor az Európai Bizottság semmilyen konkrét kezdeményezést nem tett a hitelezés élénkítése érdekében.

2.5 Az intézkedés arra kívánja ösztönözni a bankokat, hogy nagyobb sajáttőke-arány kialakítása révén ellenállóbbá váljanak a válságokkal szemben, illetve új eszközöket kíván a felügyeleti hatóságok kezébe adni, hogy a bankfelügyelet keretében közbelephessenek, amint kockázatok merülnek fel.

2.6 A tőkekövetelményekről szóló 4. irányelv a hatályos tőkekövetelmény-irányelv által lefedett területeket szabályozza, de minden egyes tagállamnak megfelelő módon kell azt átültetnie.

2.7 Az elfogadott szabályok késedelmissége és tökéletlensége ellenére valódi előrelépés történt egy új szabályozás felé, ugyanakkor bizonyos kérdések nyitva maradtak:

- az új szabályok lefedik-e a globális szintű pénzügyi gyakorlatok teljes skáláját?
- a piacsabályozás mikéntjének meghatározását követően bízhatunk-e az ellenőrzés tényleges hatékonyságában?
- az új szabályok befolyásolják-e és megváltoztatják-e a több mint 8 000 bankot számláló európai bankszektor helyzetét (struktúrák, konszolidáció, értékesítési módok, munkaerőlétszám), illetve a gazdaság finanszírozásához való hozzáállását, azaz a vállalatoknak, az önkormányzatoknak és a magánszemélyeknek nyújtott hitelezést?

3. Megromlott pénzügyi és gazdasági konjunktúra

3.1 A bankoknak Európában jelenleg a szabályozási környezet és a konjunktúra hirtelen változásaival kell szembenézniük, amelyek félelmet keltenek azzal kapcsolatban, képesek lesznek-e továbbra is betölteni a gazdaság finanszírozásában játszott szerepüket az adósságválság miatt megromlott gazdasági helyzetben, mely különösen az euróövezetet sújtja.

3.2 A Bázeli Bizottság rendelkezéseinek (Bazel III) életbe lépése nyomán a bankok kötelesek növelni saját tőkéjüket, és igen magas hosszú távú nettó stabil finanszírozási mutatókat kell teljesíteniük, valamint prudenciális tartalékokat kell képezniük.

3.3 A stressztesztek, melyek két fázisban zajlottak le, nem oszlatták el a kétségeket az euróövezet egy vagy több tagállamának fizetéseképtelenné válása esetén jelentkező hatásokkal kapcsolatban.

3.4 A nemzetközi pénzügyi közösségben általános bizalmatlansági légkör alakult ki, likviditási problémákat váltva ki a bankközi piacon, arra készítetve a bankokat, hogy a biztosabb befektetések felé forduljanak.

3.5 Az EKB a helyzetre való tekintettel két alkalommal is közbeavatkozott, és összességében 1 000 milliárd eurónyi finanszírozási kapacitást ajánlott fel a bankszektornak 3 éves lejárat mellett, 1 %-os kamattal. Ez az eszköz létfontosságú szerepet játszott a bankközi piac bizalmának helyreállításában, és a gazdaságnak nyújtott hitel szintjének fenntartásában. Ugyanakkor e tőke jelentős része visszafolyt az EKB-hoz, egy másik részét pedig az államadósságok megvásárlására fordították. Az EGSZB szerint az EKB-nak ki kell alakítania a megfelelő mechanizmust, hogy nyomon tudja követni e pénzek felhasználását.

3.6 A bankok feltőkésítési szükséglete, amelyet az Európai Bankfelügyeleti Hatóság több mint 100 milliárd euróra becsül, egyre sürgősebb feladatot jelent.

3.7 A vállalkozásoknak – főként a kkv-knak –, illetve az önkormányzatoknak való hitelnyújtás feltételei egyre szigorúbbá válnak. A bankok ráadásul alapos elemzést készítenek a hitelhez kapcsolódó kockázatokról, aminek következtében tovább nőnek a finanszírozáshoz kapcsolódó költségek. Ugyanakkor a pénzügyi piacokról történő finanszírozás alternatívája még ennél is nehezebbnek bizonyul a vállalkozások számára. Ez a helyzet, a megszorítási politikákkal párosulva, a 2012-es évre gyenge növekedési vagy stagnálási előrejelzéseket eredményez, kevés kivétellel az egész Európai Unióban.

4. A bankszektor ellenőrzése és szabályozása

4.1 A fenti kontextusban helyénvaló emlékeztetni a másodlagos jelzáloghitel-válságra: az e válság kirobbanását megelőző előjeleknek figyelmeztetniük kellett volna az ellenőrző hatóságokat a veszélyre. Ám senki nem kételkedett egy olyan befektetés gazdaságosságában, amely a bankoknak és ügyfeleknek is profitot termelt. Pedig az FDIC korábban óva intett ezektől a termékektől. A Federal Reserve 2002 és 2006 között mégsem hozott semmilyen óvintézkedést.

4.2 A Lehmann Brothers bank csődje elkerülhető lett volna, ha az ellenőrzések során időben észrevették volna az intézmény súlyos likviditási problémáit. A fedezet értékének akár 100 %-ig nyújtott, a pénzügyi közvetítők által „csomagban” továbbértékesített jelzáloghitel jelentette veszély elkerülte az ellenőrző hatóságok figyelmét. Az újabb válságok elkerülése érdekében olyan intézkedésekre van szükség, amelyek személyes felelősséget terhelnek a megfelelő felügyelet nélkül működő pénzügyi intézmények vezetőire.

4.3 Miközben tény, hogy a válság kirobbanását bizonyos túlságosan komplex, ún. „toxikus” termékek okozták, az is bebizonyosodott, hogy az ellenőrző szervek a meglévő szabályok alapján megtilthatták volna e termékek kidolgozását, illetve forgalmazását.

Az új szabályok nem tudják teljes bizonyossággal garantálni az újabb válságok elkerülését, ha az ellenőrző hatóságok nem rendelkeznek megfelelő eszközökkel feladatuk betöltéséhez, illetve ha a belső ellenőrzések továbbra is kevésbé hatékonyak maradnak.

4.4 A pénzügyi piacok liberalizálása nyomán nemzetközi szinten a kormányoknak be kell tartaniuk együttműködési kötelezettségvállalásukat, így kerülve el a különböző szabályozás alá eső övezetek kialakulását.

4.5 A jövőbeli új szabályozásnak a következő alapelveken kell alapulnia:

- a) a banki szakmához való hozzáférés nyitott lehet, de a személyekre és a tőkék eredetére vonatkozó átvilágításnak sokkal szigorúbbnak és hatékonyabbnak kell lennie;
- b) a pénzügyi tranzakciókért felelős szakmai szereplőkre engedélyezési, szabályozási és ellenőrzési eljárásoknak kell vonatkozniuk; az árnyékbank-rendszert és „shadow banking” gyakorlatokat mindenképpen fel kell számolni;
- c) az új pénzügyi termékeket alá kell vetni a nemzeti és európai bankfelügyeleti hatóságok engedélyeztetésének és ellenőrzésének.

4.6 A felügyelő szervek tevékenységéről rendszeres értékelést kell készíteni, melyet olyan független szervnek kell végeznie, amely a pénzügyi szektorban semmilyen felelős szakmai pozíciót be nem töltő szakértőkből áll. Az értékelésnek elsősorban arra kell fektetnie a hangsúlyt, hogy milyen hatással vannak e szervek döntései a bankok gazdálkodására.

5. Milyen változások várhatók az európai bankszektorban?

5.1 A bankokra jelenleg igen erőteljes nyomás nehezedik, miután az új szabályozási elvek következtében újra kell gondolniuk vállalkozási modelljüket. Az új szabályok és a nehéz pénzügyi és gazdasági konjunktúra együttesen a következőket eredményezték:

- valamennyi pénzintézetnek megerősödött a tőkeszerkezete, miután a többségük már most is tiszteletben tartja a „Tier One” mutató előírását; a bankok hajlamosak csökkenteni méretüket és mérlegfőösszegüket, szilárdabb alapokra helyezve működésüket (lábjegyzet: a KPMG 2011 decemberi tanulmánya: *Evolving Banking Regulations, A long journey ahead – the outlook for 2012*);
- a Bazel III szabályok, illetve az egy hónapnál hosszabb és az egy hónapnál rövidebb időre szóló likviditási követelmények (vagyis a nettó stabil finanszírozási és a tőkeáttételi arány előírása) a sajáttőke-szükséglet növekedését váltja ki, és likviditási többletek képzését teszi szükségessé, mely utóbbiak egyes esetekben a bankok minimális likviditási szükségleteinek négyszeresét is elérik. Ezek az intézkedések negatív hatással lesznek a pénzügyi eredményekre, és a bankok mérlegének csökkenését fogják eredményezni;
- a hitelezés fejlesztése a gazdasági növekedés időszakában nehézségekbe ütközik, az „anticiklikus puffer” következtében. A jelentős hitelignéyek ellenére a bankoknak meg kell felelniük a magasabb tőkemegfelelési mutatók követelményeinek. Az ellenőrző hatóságok kérése esetén a hitelfortfoliókban fenn kell tartaniuk ezt a puffert; a nemzeti ellenőrző hatóságok által megszabott likviditási puffer akár a tőkekövetelmények 2,5 %-át is elérheti.

5.2 A fentiek következtében:

5.2.1 számottevően csökken a banki szektor átlagos tőkearányos jövedelmezősége (ROE); e csökkenés mértéke 10 %-tól extrém esetekben akár 30 %-ig is terjedhet; mindez csökkenti a befektetők érdeklődését a banki szektor iránt, és az európai bankok tőkeforrásainak csökkenését vonja magával;

5.2.2 szűkül a vállalkozásoknak és az önkormányzatoknak nyújtott finanszírozás, és megdrágulnak a hitelek, különösen a kisvállalkozások esetében, melyeket gyakran kockázatosabb vállalkozásnak tekintenek, mert nem tudnak megfelelő garanciákat vagy társfinanszírozást biztosítani;

5.2.3 a hitelezés hosszú távon is szűkülhet a nettó stabil finanszírozási mutató és a tőkeáttételi arány követelményének 2018-tól történő bevezetése következtében. Ez a helyzet negatív hatással lehet az infrastruktúra-beruházások finanszírozására;

5.2.4 alaposabban értékelni kell a saját tőke nyereségességét, és hatékonyabbá kell tenni a kockázatkezelést. A bankoknak az értékesítési tervek, illetve a termék- és portfóliófejlesztési stratégiák kidolgozását a nyereségességi szempontok figyelembe vételével kell végezniük, és fel kell értékelniük saját tőkéjük felvevőképességét;

5.2.5 a bankoknak várhatóan rendkívül magas auditálási és jelentéstételi költségekkel kell számolniuk ahhoz, hogy megfeleljenek az új szabályozásnak és sikeresen teljesítsék a nemzeti és nemzetközi felügyeleti hatóságok elvárásait. Mindez kihat a bank szervezeti felépítésére, és strukturális változásokat tesz szükségessé;

5.2.6 a hitelnyújtás igen korlátozott lesz a kiemelten kockázatosnak minősített szektorokban. Emellett a tőkeáttételi arány (leverage ratio) előírása hosszú távon az állami költségvetések, az önkormányzatok és az egyéb, kiemelten kockázatosnak minősített szektorok finanszírozásának szűküléséhez is vezethet;

5.2.7 a hitelek megdrágulásának következtében elképzelhető, hogy a tevékenységek egy része átkerül olyan pénzügyi intézetekhez, amelyeknek nem kell e szabályoknak megfelelniük. Ez kedvez az árnyékbankszektornak pénzügyi intézeteinek, amelyek rendkívül magas kamatok mellett hiteleznek magánszemélyeknek, gyakran kézpénz formájában, és tevékenységük nem áll olyan szigorú ellenőrzés alatt, mint a bankoké.

5.3 Az új szabályok megkülönböztetés nélkül vonatkoznak a nagy és a kisméretű bankokra egyaránt. Ezért inadekvátnak bizonyulhatnak egyes országokban, például azokban a közép- és kelet-európai új tagországokban, amelyek magas növekedési rátát tudnak felmutatni.

— Ezen országokban az új szabályozás könnyen a beruházások szűkülését eredményezheti. A szóban forgó országok bankjai gyakran nagy multinacionális csoportok tulajdonában vannak, és a nemzeti részvényesek kisebbségben vannak bennük. Az anyavállalatok hajlamosak hazatelepíteni a leányvállalatok tőkéjének számottevő részét, hogy globálisan megfeleljenek a szabályozásnak. A forrásaiktól ekként megfosztott leányvállalatok ezért csökkentik hozzájárulásukat a helyi gazdaság finanszírozásához. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a tőke szabad mozgásának biztosítása európai szinten valósul meg, miközben a betétek biztonsága és a bankok fizetőképessége a nemzeti hatóságok hatáskörébe tartozik.

5.4 A hitelpiac tagállamról tagállamra eltérő vonásokat mutat. Azokban az országokban, ahol a hitelezés nem fejlődött ki kellőképpen, az eladósodottsági szint túl gyors korrigálása spekulációs buborékhoz vezethet. Ha a prudenciális szabályok európai szinten kerülnek alkalmazásra, a nemzeti hatóságok nem tudnak kellően gyorsan közbelépni. Meg kell erősíteni az Európai Bankfelügyeleti Hatóság jogköreit, hogy hatékonyan segíthesse a harmonizációs folyamatot.

5.5 Figyelembe kell venni bizonyos autentikus modelleket, például a szövetkezeti bankok rendszerét, amely egészségesen és autonóm módon működik. Az új szabályok által megkövetelt mélyreható reform esetükben átmeneti időszak nélkül nem megvalósítható. A szövetkezeti bankok a helyi fejlődés kulcsfontosságú elemei, e pénzügyi intézetek az egyszerű betétesként és hitelfelvevőként fellépő szövetkezeti tagok – kkv-k, mezőgazdasági termelők, helyi önkormányzatok és számos egyéb helyi szereplő – érdekeit képviselik.

5.6 A nagy bankok a mérsékelt kockázatos beruházásokat fogják előnyben részesíteni, amelyek nagyobb profittal kecsegtetnek; mindehhez hozzáadódik a súlyosabb adóterhektől,

illetve egyes kintlévőségek esetében az államadósság miatti veszteségtől való félelmek.

5.7 A konszolidációs folyamat várhatóan fel fog gyorsulni: a takarékpénztárak és a szövetkezeti bankok számíthatnak bizonyos „autonóm” finanszírozási forrásokra, azok a bankok azonban, amelyek a piacokról refinanzírozzák működésüket, kénytelenek lesznek összeolvadni, ami negatív következményekkel járhat a kkv-kra és a fogyasztókra nézve. Egyes bankok felvásárlását, illetve értékesítését a helyi vagy regionális hálózatok felszámolása előzi meg. Nemzeti szinten erőteljes bankkoncentráció tapasztalható a szövetkezeti bankok és önszegélyezési pénztárak, valamint a takarékpénztárak területén.

5.8 A bankok – egyebek között a magasabb finanszírozási költségekből eredő – kisebb nyereségessége, illetve a likviditásgazdálkodásra vonatkozó rendkívül szigorú elvek lehetséges hatásai közé tartozik a banki költségek, továbbá a határidős ügyletek és a lakossági számlavezetés díjainak megemelkedése.

5.9 Az új szabályozási körülmények között a bankok felgyorsítják a szerkezetátalakítási folyamatokat, illetve az új technológiák alkalmazását (online bank, virtuális ügyfélszolgálat, okostelefonok használata).

— Az új technológiák használata és a forgalmazott termékek diverzifikálása együttesen felgyorsítja a bankfiókhálózatok átszervezését, amely a készpénzforgalommal nem rendelkező fiókok elterjedésével jár együtt. A bankfiókok egyre inkább egyszerű tanácsadó, illetve pénzügyi termékeket értékesítő pontokká válnak. Ugyanakkor az új átutalási és kifizetési módok fokozott biztonsági intézkedéseket igényelnek a kibertámadásokkal szemben, melyek fenyegetést jelentenek az interneten és a mobiltelefonokon keresztül megvalósuló tranzakciókra.

5.10 Az értékesítési csatornák átalakulása előbb-utóbb a bankfiókhálózatok leépülését és a foglalkoztatás csökkenését fogja eredményezni. A tőkekövetelményekről szóló 4. irányelv alkalmazása a foglalkoztatás növekedését hozza majd a bankokban az IT és a kockázatkezelési részlegeken belül, az egyéb banki tevékenységek rovására. Minden szinten jó minőségű szociális párbeszédet kell kialakítani a foglalkoztatás és a képzés kérdéseiben, a folyamatban lévő változások megfelelő levezénylése érdekében.

6. A jövőben várható fejlemények

6.1 Az Európai Parlament jóváhagyta a pénzügyi tranzakciókra kivetendő adó elvét, az Európai Bizottság pedig már az adó alkalmazásának mikéntjét tanulmányozza; a kérdésben azonban nincs konszenzus a tagállamok között, és az amerikai hatóságok negatívan viszonyulnak hozzá. A tervezett adómérték alacsony szintje elvileg nem róhat elviselhetetlen terhet a bankokra, és nem jelenthet versenyhátrányt globális szinten. Amint az EGSZB által korábban elfogadott két vélemény⁽¹⁾ is aláhúzza, az adó nem célja kettős: egyrészt új adóbevételeket kíván teremteni főként a fejlesztés finanszírozásához, másrészt változást szeretne elérni a bankok magatartásában, hogy előnyben részesítsék a gazdaság közép- és hosszú távú finanszírozását a rendkívül rövid távú spekulatív tranzakciókkal szemben.

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB 2012. március 29-i véleményét a következő tárgyban: „A pénzügyi tranzakciós adó közös rendszeréről és a 2008/7/EK irányelv módosításáról szóló tanácsi irányelvre irányuló javaslat” (HL C 181., 2012.10.21., 55. o.), illetve a 2010. július 15-i, „Pénzügyi tranzakciók adója” c. saját kezdeményezésű véleményét. (HL C 44., 2011.2.11., 81. o.).

6.2 Tanulmányozzák a kereskedelmi banki és a befektetési banki tevékenységek szétválasztásának lehetőségét is, Barnier európai biztos kezdeményezésére, megkérdőjelezve az univerzális bank modelljét. A vitában felvetett opciók a teljes szétválasztás, a befektetési banki tevékenységek elhatárolása, vagy pedig a saját számlás befektetések tilalmának bevezetése a bankok számára. Egyes szakértők vitatják ezt az elgondolást, azzal érvelve, hogy az univerzális bankok biztosítják a piacok mélységét és likviditását, illetve a gazdaság hatékonyabb finanszírozását.

6.3 A pénzügyi világ és a bankszektor fejlődésének forgatókönyve alaposan megváltozott az elmúlt harminc év folyamán: a piacok megnyitása a pénzügyi rendszerek globalizálódásához vezetett, ami azután az adózási és szabályozási paradicsomok kialakulását és elszaporodását eredményezte. A fokozódó globális szintű verseny ösztönözte az új pénzügyi intézmények, új termékek és új szolgáltatások megszületését.

6.4 A nagy bankcsoportok sorsa megmutatta a megfelelő gazdálkodási fegyelem határait túllépő növekedés korlátait. E csoportok a jövőben csökkenteni fogják méretüket, hogy szilárdabbá tegyék működésüket, a profit kevésbé látványos, előreláthatóbb áramlásával, kiugró prémiumok nélkül. Tevékenységeiket a jövőben az alapszakmára fogják összpontosítani, amely a betétek kezelését és a hitelnyújtást foglalja magában, ugyanakkor korlátozni fogják az egyéb szolgáltatásokat és nemzetközi

terjeszkedésüket, tevékenységeiket a nagyobb növekedési rátát mutató piacokra koncentrálni, ami korlátozza nyereségességüket.

6.5 Az új szabályozásnak köszönhetően a prémiumok osztogatása, illetve a vezetők és középvezetők díjazási gyakorlatai felelősebb irányba fejlődnek, és szigorúbb ellenőrzés alá esnek.

6.6 A bankfelügyelet mindenfajta pénzügyi intézményekre való kiterjesztése lehetővé teszi az árnyékbanki (*shadow banking* típusú) intézmények tevékenységeinek ellenőrzését.

6.7 Kötelező jellegű szabályokat kell bevezetni a banki szakmához való hozzáférésre vonatkozóan, lehetővé téve egy olyan banki személyzet kiválasztódását, amely képes megnyugtatni az ügyfeleket és a befektetőket.

6.8 Miután a pénzügyi válság következtében bevezetett állami és nemzetközi támogatások megszűnnek, a szektor egészenek további fejlődését minden bizonnyal a konjunktúra, illetve az új technológiák fejlődése, de mindenekelőtt a helyesen gazdálkodó egyes intézmények saját stratégiai fogják megszabni. A bankokra az a súlyos feladat vár, hogy továbbra is megbízhatóan tudjanak hitelezni a reálgazdaságnak, s közben képesek legyenek viselni a magasabb finanszírozási költségeket és a csökkenő nyereségességüket.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Európai technológiai platformok és ipari szerkezetváltás (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 299/03)

Előadó: **Josef ZBOŘIL**

Társelőadó: **Enrico GIBELLIERI**

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Európai technológiai platformok és ipari szerkezetváltás

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) 2012. június 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a 2012. július 11-i ülésnapon) 138 szavazattal 2 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB tisztában van azzal, hogy az ipari szerkezetváltás előrejelzése nehéz, de szükséges feladat, amely a változásokat befolyásoló különböző tényezőkre épül. A változások egyik legfontosabb hajtóereje a kutatás és az innováció, az európai technológiai platformok (ETP-k) pedig a legjelentősebb mutatók ebben a tekintetben.

1.2 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy továbbra is támogassa a már létező ETP-k tevékenységeit, és fejlessze a cserekapcsolatokat közöttük, valamint a platformok és a releváns európai intézmények között.

1.3 Az EGSZB elismeri, hogy az ETP-khez kapcsolódó iparágak alapvetően fontos pozícióban vannak az értéklánban: számos innováció alapvető folyamatoktól (gyártási és feldolgozóipar, erdészet, robotika) és anyagoktól (vegyi anyagok, acél stb.) függ. A folyamatokkal és az anyagokkal kapcsolatos innovációk ezért katalizátorhatással vannak az európai innovációra.

1.4 Az EGSZB elismeri, hogy az ETP-k már most is foglalkoznak a társadalmi kihívásokkal. Olyan területet fednek le, amely jelentős hatást gyakorol a társadalomra a növekedést és a hozzáadott értékkel bíró munkahelyeket tekintve. Az ETP-k választ adnak fontos politikai kérdésekre (pl. bio-gazdaság, nyersanyagok és energiahatékonyság).

1.5 Az ETP-k egyértelmű és konkrét példát jelentenek az alulról felfelé történő megközelítésre az európai kutatás, valamint az ipart és más fontos érdekelt feleket bevonó innovációs politika tekintetében az innováció valamennyi szakaszában. A Horizont 2020 esetében is ilyen megközelítésre van szükség.

1.6 Az EGSZB az európai bizottsági szabályozási keret egyszerűsítési folyamatának hatékonyabb végrehajtását (ideértve az uniós projekteken való részvételt), az intézményi kezdeményezések közötti versengés és a szétaprózódás csökkentése

iránti erőfeszítések fokozását, a politikák jobb koordinációját, valamint intézményi szinten a láthatóság növelését kéri az ETP-k hatékonyabbá tétele érdekében.

1.6.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az ETP-k kulcsfontosságúak az EU „iparpolitikájának” fellendítéséhez. Igen nagy hozzájárulást és támogatást kapnak az ipartól, amely az Európai Közösség gazdaságának egyik legfőbb pillére. Az ETP-k az ipar által vezéreltek, ami biztosítja kezdeményezéseik ipari jelentőségét. Az ETP-k által biztosított hozzájárulás nemcsak a technológiai és kutatási igényeket érinti, hanem a technológiatranszfert is.

1.6.2 A meglévő példákat (ESTEP, PLATEA stb.) tekintve a szakszervezeteket és más érintett szereplőket jobban be kellene vonni az európai, a nemzeti és a regionális technológiai platformokba az állandó együttműködés érdekében, hogy figyelmet kapjanak az olyan szociális és társadalmi kérdésekre, amelyek erősítik az adott stratégiai kutatási menetredek hatását.

1.6.3 A kvk-k bevonása terén felmerülő nehézségeket a legsikeresebb példákkal való elemző összehasonlítás révén kellene megoldani, amint az Üzemanyagcella- és Hidrogéntechnológiai Közös Vállalkozás esetében is történt.

1.7 A megfelelő nemzeti és regionális platformok az ETP-k szerkezetét tükrözik tagállami szinten. Az uniós, nemzeti és regionális kutatási és innovációs programok koordinációját és harmonizációját az ETP-ekkel való szorosabb együttműködés révén kellene erősíteni.

1.8 Az ETP-k jelentős mértékben hozzájárulhatnak az európai politikák végrehajtásához. A köz- és a magánszektorban az innováció fellendítése érdekében konkrét prioritásokat határoztak meg: forrás- és energiahatékonyság a feldolgozóiparban

(SPIRE), bioalapú iparági PPP-k („a bioalapú szektor a növekedésért”), vízügyi, illetve a nyersanyagokra és az intelligens városokra vonatkozó európai innovációs partnerségek (a SET-tervvel együttesen), valamint EMIRI (energetikai anyagok ipari kutatására vonatkozó kezdeményezés). Ez az ETP-k révén megvalósuló fokozott ágazatközi együttműködés és koordináció végső soron hasznot hoz majd az európai társadalomnak.

1.9 Az EGSZB arra kéri az európai intézményeket, hogy tegyenek erőfeszítéseket a nemzetközi együttműködés fokozására az élvonalbeli szakértelem idevonzása céljából az EU-ban történő kiaknázás és kereskedelmi hasznosítás érdekében.

1.10 A nemzeti technológiai platformoknak a strukturális alapok intelligens szakosodási programjához való hozzáférést nemzeti és regionális szinten meg kell könnyíteni és ösztönözni kell.

1.11 Az ETP-knek a társadalmi problémák megoldásában betöltött szerepe a kutatás mellett az innováció esetében is fontosabbá válik. Ez kulcsfontosságú a jólét fenntartásához Európában.

1.12 Az EGSZB üdvözlözi az ETP-knek a keresletre irányuló innovációhoz való kapcsolódásban betöltött szerepét, amely kiegészíti a kutatási és innovációs tevékenységeket és felgyorsítja a piaci bevezetést. Az ETP-k a kutatás és innováció eredményeinek terjesztésében is kulcsfontosságúak. Az EGSZB a koordinációtámogatási tevékenységek alkalmazásának fokozását kéri az értéklánc terén történő együttműködés ösztönzéséhez.

1.13 A gyártási folyamatok és a gyártáshoz kapcsolódó kutatási és innovációs tevékenységek elveszítik társadalmi vonzerejüket a nagyközönség és különösen a fiatalok számára. Ez a gyártási tevékenységek Európán kívülre helyezésének következménye is, ami – ördögi körként – további áthelyezésekhez vezet. Az EGSZB elvárja, hogy az ETP-k hozzá tudjanak járulni a különféle ipari gyártási folyamatok fontosságának tudatosításához.

1.14 Az ETP-k megszenvedhetik az uniós ipar hanyatlását. Az uniós iparágak elveszítik világviszonylatban vezető szerepüket, alacsony szintű kockázatvállalás és a vállalkozói szellem hiánya jellemzi őket a világ más részeihez képest.

1.15 Az ETP-k területén fenn kell tartani és meg kell erősíteni az emberközpontú oktatást, tanulást és képzést mint a platformok stratégiai elemeit. Ezért állandó jellegű szoros kapcsolatokat kell kialakítani a társadalmi párbeszéd megfelelő uniós ágazati bizottságaival, valamint a Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Tanáccsal (EPSCO).

1.16 Az ETP-k jelentős hatással lehetnek a társadalmi és szociális kérdésekre is, különösen a közoktatási és szakképzési rendszereknek az európai ipari és gyártási ágazatok igényeihez igazodó újjáalakítására. A képzés és átképzés terén nagy erőfeszítéseket kell tenni, hogy a munkavállalók felkészülten tudjanak bánni a kutatási és innovációs tevékenységek eredményeképpen kialakult új gyártási technológiákkal és termékekkel. Csak képzett és stabil munkaviszonyban álló munkavállalók tudják majd alkalmazni az új magas szintű technológiákat.

2. Az ETP-k létrejötte és története

2.1 2003 márciusában az EU Tanácsa az EKT megerősítésére szólított fel a technológiai ismereteket, az ipart, a szabályozókat és a pénzügyi intézményeket tömörítő ETP-k révén.

2.2 Az ETP-k az ágazat által kezdeményezett, az érdekelt feleket tömörítő fórumok, amelyek feladata közép- és hosszú távú kutatási és technológiai célkitűzések megfogalmazása és ütemtervek kidolgozása. Céljuk, hogy hozzájáruljanak a kutatás különböző szereplői közötti szinergiák növeléséhez, és meghatározzák a prioritásokat a technológia számos olyan területén, ahol biztosítható az EU növekedése, versenyképessége és fenntarthatósága.

2.3 Az Európai Bizottság előmozdítóként támogatta az ETP-k kialakulását. Jelenleg megfigyelőként tevékenykedik, és elkötelezett a kutatási prioritásokról szóló strukturált párbeszéd mellett. Az ETP-k független szervezetek: az Európai Bizottság nem tulajdonosuk, és nem is irányítja őket. Az Európai Bizottság CORDIS weboldala, az ETP-hírlevél és az ETP-vezetők rendszeres szemináriumai megkönnyítik az információáramlást.

2.4 Egyes ETP-k laza hálózatot alkotnak, amely évente ülésezik, mások viszont jogi struktúrával rendelkeznek és tagdíjat szednek. Valamennyi ETP összefogja az érdekelt feleket, közös jövőképet alakított ki és stratégiai kutatási menetrendet dolgozott ki. Az ETP-k az ipari és közsférabeli kutatók és nemzeti kormányzati képviselők közötti párbeszéd révén alakulnak ki; hozzájárulnak a konszenzusok létrejöttéhez és a beruházási erőfeszítések hatékonyabb összehangolásához is.

2.5 Az ETP-k elősegítik a hatékony köz-magán partnerségek létrejöttét, ezzel jelentős mértékben hozzájárulnak a növekedésre irányuló ismeretek európai kutatási térségének fejlődéséhez. Az ilyen köz-magán partnerségek olyan technológiai kihívásokkal is foglalkozhatnak, amelyek kulcsfontosságúak lehetnek a fenntartható fejlődésre, a közszolgáltatások hatékonyabb nyújtására és a hagyományos iparágak átszervezésére nézve.

3. ETP-k és ipari szerkezetváltás

3.1 Az ipari szerkezetváltás⁽¹⁾ állandó folyamat, amelyet különféle tényezők befolyásolnak, például a piaci trendek, a szervezési, szociális, társadalmi és strukturális kihívások, valamint a gyártási folyamatokkal és termékekkel kapcsolatos technikai innováció.

3.2 Az innováció szintén állandó folyamat, és az új tudományos felfedezéseknek a tényleges termelési láncba való folyamatos átültetése révén az ipari szerkezetváltás egyik legfőbb befolyásoló tényezője. Ezenkívül a globális versenyképesség legfőbb hajtóereje az EU gyártási és szolgáltatási ágazataiban.

3.3 Az innovációs folyamatot tekintve alaposan meg kellene vizsgálni, hogyan használják fel Európában a szűkös pénzügyi forrásokat. Az ETP-k már jelenleg is erőteljes eszközt képviselnek, és ők jelenthetik a konkrét megoldást az innovációra és az iparpolitika megvalósítására.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye az alábbi tárgyban: „Az ipari szerkezetváltás: helyzetmértékelés és kilátások – globális megközelítés”. HL C 010., 2004.1.14., 105-113. o.

3.4 Az ipari szerkezetváltás természetét és jellegét főként az innováció adja, az ETP-k pedig egyre inkább az innovációk eredetének tényleges, fizikai helyszínét jelentik. Az ETP-k az olyan gyakorlati ipari alkalmazásokra irányulnak, amelyek hatást gyakorolnak a gyártási folyamatokra, a termékekre, a munkaszervezésre és a munkakörülményekre.

3.5 Az európai intézmények azt ajánlják, hogy minden érdekelt fél kiegyensúlyozott módon vegyen részt az ETP-kben. Különösen az lenne kívánatos, hogy az uniós intézmények minden használható eszközzel támogassák a kkv-kat vagy a vállalati formában, pl. tudásszövetkezetként tevékenykedő gazdasági kutatókat, hogy ezek az igen népszerű európai vállalatok aktívan részt vehessenek a platformokban. A platformok költségei akadályt jelentenek a kkv-k és az egyetemek számára a kutatási munkában való részvétel előtt.

3.6 Az ETP-knek mint önkéntes alapon létrehozott és minden érdekelt fél számára nyitott testületeknek az EU kontextusában betöltött jelentőségét tekintve létfontosságú elismerni, hogy erőteljes eszközt jelentenek az uniós politika végrehajtásához.

3.7 A fenntarthatóbb uniós gyártási és szolgáltatási tevékenységek felé való átmenet és az Európa 2020 stratégia végrehajtása nagymértékben függ majd az ETP-k által a következő évtizedben biztosított tényleges innovációtól.

3.8 Tényleges és konkrét innovációt, valamint ipari szerkezetváltást az innovatív folyamatok/termékek és a szükséges ismeretek és munkaszervezés párhuzamos kialakítása révén lehet elérni ahhoz, hogy mindez teljes mértékben megvalósuljon a gyártási és a szolgáltatási tevékenységek terén.

3.9 Egyes ETP-ket úgy szerveztek meg, hogy már kezdetől fogva figyelembe vegyék az innovációs folyamat társadalmi aspektusait, és stratégiai kutatási menetrendjeikbe vegyenek fel az emberi erőforrások jövőbeli szükségletével kapcsolatos tevékenységeket, gyakran szorosan együttműködve a megfelelő uniós ágazati szociális párbeszéddel foglalkozó bizottsággal, amellyel információcserét is folytatnak.

3.10 Összetételét és a főbb uniós ágazatokkal való szoros kapcsolatait tekintve az EGSZB CCMi bizottsága megvizsgálta a különféle iparágak jelenlegi helyzetét, és ezen alulról fölfelé építkező, nem bürokratikus folyamat révén ajánlásokat fogalmazott meg a többi uniós intézmény és a tagállamok számára. Célja, hogy hozzájáruljon az EU iparpolitikájának megvalósításához és a kívánatos ipari szerkezetváltáshoz.

4. Az ETP-k szerepe a kutatás és innováció terén

Az Európai Bizottság számos kezdeményezést dolgozott ki és valósított meg az ETP-k és az ipar tevékenységeinek erősítése, valamint technológiaalapú politikák bevezetése érdekében.

4.1 A közös technológiai kezdeményezések a stratégiai kutatási menetrendek végrehajtásának egyik módját jelentik bizonyos ETP-k számára. Néhány ETP esetében a célkitűzések nagyszágrendje és hatásköre olyan, hogy a kutatási és innovációs

keretprogram rendes eszközei nem elegendőek. A hatékony végrehajtáshoz ehelyett olyan célzott mechanizmusra van szükség, amely biztosítja a szükséges vezetést és koordinációt a kutatási célok eléréséhez. Az ilyen szükségletek kielégítése érdekében hozták létre a közös technológiai kezdeményezéseket.

4.2 A tudományért és kutatásért felelős korábbi biztos és az ipar magas rangú képviselői 2009 márciusában találkoztak, hogy áttekintsék az elért haladást, és megvitassák a prioritásokat az új kutatási eszközök: a köz-magán partnerségek megvalósítása terén. Ezek a prioritások és eszközök felhasználásra kerültek a 2008 novemberében elfogadott uniós gazdaságélénkítési tervben szereplő, a jövő üzemével, az energiahatékony épületekkel és a környezetbarát autókkal kapcsolatos kezdeményezések esetében is.

4.3 A három köz-magán partnerség hatékony eszközt jelent a kutatási erőfeszítések fokozásához három nagy iparágban – az autóiparban, az építőiparban és a gyártási szektorban –, amelyeket különösen érintett a gazdasági visszaesés, és amelyekben az innováció jelentősen hozzájárulhat a zöldebb és fenntarthatóbb gazdasághoz.

4.4 Az EU által 2008-ban elfogadott SET-terv az első lépést jelenti az EU energiatechnológiai politikájának kialakítása felé. A terv az EU energiapolitikai döntéshozatalát támogató eszköz, melynek céljai a következők:

- az ismeretek fejlesztésének, a technológiák átadásának és felhasználásának felgyorsítása,
- az EU ipari vezető szerepe az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiatechnológiák terén,
- az energiatechnológiák átalakításával foglalkozó tudomány elősegítése a 2020-as energetikai és éghajlat-változási célok elérése érdekében,
- hozzájárulás az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való, világszerte 2050-re megvalósítandó átálláshoz.

A SET-terv megvalósítása az európai ipari kezdeményezések létrehozásával kezdődött, melyek kockázatmegosztó köz-magán partnerségekben fogják össze az ipart, a kutatók közösségét, a tagállamokat és az Európai Bizottságot. Ezzel párhuzamosan az Európai Energiakutatási Szövetség (EERA) 2008 óta dolgozik azon, hogy az egyes kutatási szervezetek kutatási-fejlesztési tevékenységeit összehangolja a SET-terv prioritásainak szükségleteivel, valamint hogy uniós szinten közös keretprogramot hozzon létre.

4.5 Az EU „Vezető piacok” kezdeményezésének célja olyan tevékenységek támogatása hat fontos ágazatban, amelyek révén csökkennek az akadályok az új termékek és szolgáltatások piacra vitele előtt. Az Európai Bizottság, a tagállamok és az ipar együttműködnek a cselekvési tervek végrehajtása érdekében. A politikai eszközök feladata a szabályozás, a közbeszerzések, a szabványosítás és a tevékenységek támogatása. A „Vezető piacok” kezdeményezés a következő piacokat célozza meg: egészségügy, védőruházatok, fenntartható építőipar, újrafeldolgozás, bioalapú termékek és megújuló energiaforrások.

5. ETP-k: a SWOT-elemzés eredményei

5.1 Az ETP-k jelenlegi nagy számára való tekintettel nem kétséges, hogy teljesítményszintjük eddig is különböző volt és a jövőben is különböző lesz. Az EGSZB ezért kezdeti elemzést végzett a kiválóságot célzó legfőbb hajtóerők (erősségek és lehetőségek), valamint – ami ennél is fontosabb – a legfőbb akadályok (gyenge pontok és veszélyek) azonosítása érdekében.

5.2 Erősségek

- Az ETP-k összefogják valamennyi érdekelt felet, a kutatóközpontokat és egyetemeket, az ipart (a nagyobb szereplőket és a kkv-eket), a gyártókat, a nonprofit és kereskedelmi szervezeteket, egyesületeket, a közhatóságokat és a szakszervezeteket.
- A platformokban egyértelműek a „szerepek” és az ágazaton belüli hierarchia. Az érdekeltek közös jövőképpel, ütemtervvel és megvalósítási tervvel rendelkeznek.
- Az ETP-k igen nagy hozzájárulást és támogatást kapnak az ipartól, amely az Európai Közösség gazdaságának egyik legfőbb pillére. Az ETP-k az ipar által vezéreltek, ami biztosítja kezdeményezéseik ipari jelentőségét. Az ETP-k által biztosított hozzájárulás nemcsak a technológiai és kutatási igényeket érinti, hanem a technológiatranszfert is.
- Az ETP-k egyszerű irányítási struktúrával rendelkeznek, rugalmasak, mozgósítják az „erőket” és összevonják az erőforrásokat.
- Az ETP-khez kapcsolódó iparágak alapvetően fontos pozícióban vannak az értékláncban: számos innováció alapvető folyamatoktól (pl. gyártási és feldolgozóipar, erdészet, robotika) és anyagoktól (vegyi anyagok, acél) függ. A folyamatokkal és az anyagokkal kapcsolatos innovációk ezért katalizátorhatással vannak az uniós innovációra.
- Az ETP-k már most is foglalkoznak a társadalmi kihívásokkal. Olyan területet fednek le, amely jelentős hatást gyakorol a társadalomra a növekedést és a hozzáadott értékkel bíró munkahelyeket tekintve. Az ETP-k választ adnak a legfőbb politikai kérdésekre (pl. bio-gazdaság, nyersanyagok és energiahatékonyság).
- Egyes ETP-knek nemzeti és regionális platformjaik is vannak, valamennyi EU-tagországban.
- Az oktatást a platformok stratégiai elemeként kezelik.
- A létező ETP-kből kiindulva már számos megvalósítási eszköz működik (pl. köz-magán partnerségek, klaszterek stb.).

5.3 Gyenge pontok

- Az ETP-knek stratégiaileg kellene gondolkodniuk, és el kellene kerülniük, hogy szűk körű lobbycsoporttá váljanak, és szem elől tévésszék céljaikat. Az ETP-k a tevékenységek felesleges ismétlődésétől vagy túlzott szétaprózódásától is szenvedhetnek.

- Egyes esetekben a nagy „szereplők” uralják az ETP-k tevékenységét.
- Nem könnyű felismerni és az ETP-knek tulajdonítani a végső alkalmazásokat és innovációkat:
 - Az ETP-k ismertsége még mindig alacsony, mind a köz-, mind a magánszektorban.
 - Az NGO-k nem érdekeltek az ETP-k bevonásában.
 - A mintájukra megalakult tagállami csoportok (nemzeti és regionális technológiai platformok) eddig általában nem voltak sikeresek.

— Nagyobb erőfeszítésekre van szükség egy olyan, több ágazatot érintő perspektíva kialakításához, amely összehangolja az egyes szereplők érdekeit és interakcióit.

- Az ETP-knek fejleszteniük kellene kommunikációjukat és az eredmények terjesztését.

5.4 Lehetőségek

- Az ETP-k kulcsfontosságúak az EU „iparpolitikájának” fellendítése szempontjából. A hozzájuk kapcsolódó nemzeti és regionális technológiai platformok tagállami szinten tükrözik az ETP-k szerkezetét, javítva a platformok koordinációját és hatékonyságát. Az európai, nemzeti és regionális kutatási és innovációs programok koordinációját és harmonizációját az ETP-kkel szorosabban együttműködve kellene erősíteni.
- Az ETP-knek a társadalmi problémák megoldásában betöltött szerepe a kutatás mellett az innovációval foglalkozó megerősített stratégia fényében is fontosabbá válik.
- A köz- és a magánszektorban az innováció fellendítése érdekében konkrét prioritásokat határoztak meg: forrás- és energiahatékonyság a feldolgozóiparban (SPIRE), bioalapú iparágak PPP-i, vízügyi, illetve a nyersanyagokra és az intelligens városokra vonatkozó európai innovációs partnerségek (a SET-tervvel és az EMIRI-vel együttesen).
- Az ETP-k arra kérik az Európai Bizottságot, hogy fokozza a koordinációtámogatási tevékenységek alkalmazását az értéklánc terén történő együttműködés ösztönzéséhez és az egyszerűsítést célzó erőfeszítések növeléséhez. A nemzetközi együttműködés erősítése, a világszerte legmagasabb szintű ismeretek idevonása az uniós értékesítés és kiaknázás céljából jelentős hozzájárulást képviselhet az ETP-k munkájához.
- Az ETP-knek össze kellene kapcsolniuk a kereslet által vezérelt innovációs eszközöket, a kutatási tevékenységek kiegészítésekként, a piaci bevezetés felgyorsítása érdekében.
- Az ETP-k hozzájárulhatnak annak tudatosításához, hogy milyen jelentősége van a különböző ipari gyártási folyamatoknak a jólét fenntartása szempontjából Európában.
- Az ETP-k területén fenn kell tartani az emberközpontú oktatást, tanulást és képzést.

5.5 Veszélyek

- Az ETP-k a platformok működtetéséhez szükséges pénzügyi források elégtelenségéről panaszkodnak.
- Az ETP-k megszenvedhetik az uniós ipar hanyatlását. Az uniós iparágak elveszítik világviszonylatban vezető szerepüket, általánosan alacsony szintű uniós kockázatvállalás és a vállalkozói szellem elismertségének hiánya jellemzi őket a világ más részeihez képest.
- Az európai bizottsági szabályozási keret egyszerűsítési folyamatának hatékonyabb végrehajtása (ideértve az uniós projektekben való részvételt), az intézményi kezdeményezések közötti versengés és a szétaprózódás csökkentése iránti erőfeszítések fokozása, a politikák jobb koordinációja, valamint intézményi szinten a láthatóság növelése fokozhatja az ETP-k hatékonyságát.
- A gyártási folyamatok és a gyártáshoz kapcsolódó kutatási és innovációs tevékenységek elveszítik társadalmi vonzerejüket a nagyközönség és különösen a fiatalok számára. Ez a gyártási tevékenységek Európán kívülre helyezésének következménye is.

6. Együttműködés az ETP-k között, valamint az ETP-k és az Európai Bizottság között

Az ETP-k aktívan részt vettek az EU hetedik kutatási és innovációs keretprogramjának végrehajtásában. Az ETP-k most információkat adnak és javaslatokat tesznek a Horizont 2020 létrejöttének jelenleg folyó előkészületeihez, hogy összehangolják azt az európai társadalom tényleges szükségleteivel, nevezetesen a gyártási és szolgáltatási ágazatok igényeivel.

6.1 Horizont 2020

6.1.1 A Horizont 2020 jelenti az Európa 2020 stratégia kiemelt kezdeményezésének, az Innovatív Uniónak a megvalósítására szolgáló eszközt, amely Európa globális versenyképességét hivatott biztosítani. A 2014–2020-as időszakra szóló, 80 milliárd eurós költségvetéssel rendelkező program annak a törekvésnek a része, hogy ismét bővüljön a gazdaság és munkahelyek jöjjenek létre Európában. A Horizont 2020 céljai:

- az EU szerepének erősítése a tudomány terén,
- az ipari vezető szerep megerősítése az innováció terén. Ebbe beletartoznak a csúcstechnológiába való jelentős beruházások, a tőkéhez való szélesebb körű hozzáférés és a kkv-k támogatása,

- hozzájárulás a minden európai polgár által osztott főbb aggodalmak kezeléséhez olyan kérdésekben, mint az éghajlatváltozás, a fenntartható közlekedés fejlesztése és a mobilitás.

6.1.2 A Horizont 2020 a kutatás és a piac közötti szakadék áthidalásához való hozzájárulás révén foglalkozik majd a társadalmi kihívásokkal. Ez a piac által vezérelt megközelítés magában foglalja a magánszektorral és a tagállamokkal való partnerségek kiépítését is.

6.1.3 A Horizont 2020 programot további, az Európai Kutatási Térség megtervezésére és 2014-re történő megvalósítására irányuló intézkedések fogják kiegészíteni. Az intézkedések célja az ismeretek, a kutatás és az innováció tényleges egységes piacának létrehozása előtt tornyosuló akadályok kiküszöbölése.

6.2 Európa 2020

6.2.1 Az Európa 2020 az EU következő évtizedre szóló növekedési stratégiája. Az EU-nak intelligens, fenntartható és inkluzív gazdasággá kell válnia. Ennek a három, egymást kölcsönösen erősítő prioritásnak segítenie kell az EU-t és a tagállamokat a magas szintű foglalkoztatás, termelékenység és társadalmi kohézió elérésében.

6.2.2 A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az EU öt ambíciózus célt tűzött ki – a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és az éghajlat/energia terén –, amelyeket 2020-ra kell elérni. Minden tagállam elfogadta saját nemzeti céljait ezeken a területeken. A stratégiát uniós és nemzeti szintű konkrét intézkedések támasztják alá.

6.3 Az ETP-k jövőbeli szerepe

6.3.1 Az ETP-k szerepe várhatóan a jövőben sem változik. Ezen felül az ETP-k támogathatják az Európai Bizottság olyan eszközeinek végrehajtását, amelyek közül néhányat már a hetedik keretprogramban kipróbáltak. Az Európai Bizottság várhatóan több (bár korlátozott számú) végrehajtási eszközt fog alkalmazni a Horizont 2020-ban, így például köz-magán partnerségeket és közös technológiai kezdeményezéseket.

6.3.2 Az ipar és a szélesebb körű érdekeltelk részéről erős elkötelezettség tapasztalható a fent említett eszközök végrehajtásának támogatása mellett. Példaként említhetjük a *fenntartható feldolgozóipar az erőforrás- és energiahatékonyság révén (SPIRE)*, a *bioalapú iparág PPP-k (a bioalapú szektor a növekedésért)*, az *energetikai anyagok ipari kutatására vonatkozó kezdeményezés (EMIRI)* és az *jövőbeli európai infrastruktúra-hálózatok kutatása (reFINE)* terén létrejött köz-magán partnerségeket.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az európai védelmi ipar szükségessége: ipari, innovációs és társadalmi szempontok (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 299/04)

Előadó: **Joost VAN IERSEL**

Társelőadó: **Monika HRUŠECKÁ**

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az európai védelmi ipar szükségessége: ipari, innovációs és társadalmi szempontok.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2012. június 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 11-i ülésnapon) 132 szavazattal 1 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A világban gyors geopolitikai átalakulás zajlik. A Nyugat dominanciája mind gazdasági, mind politikai szempontból megkérdőjeleződik. Miközben a védelmi kiadásokat az Európai Unióban mindenhol csökkentik, Kína, India, Brazília, Oroszország és mások növelik azokat. Ezért az EGSZB arra kéri a Tanácsot és az Európai Bizottságot, hogy átfogóan értékelje az EU globális pozícióját és szerepét meghatározó tényezőket, és ennek alapján meggyőzően újítsa meg az európai kül-, biztonság- és védelempolitikát.

1.2 A védelempolitikát az egyes országok stratégiai érdekei, politikai célkitűzései és az általuk észlelt fenyegetések alakítják, ezeket Európában elsősorban tagállami szinten határozzák meg. Az idejétmúlt szemléletmódok nyilvánvalóan az európai védelmi képességek szétaprózottságához, hiányosságaihoz, kapacitásfelesleghez és az interoperabilitás hiányához vezetnek. Temérdek érv szól a fejlesztés mellett, a cselekvés már csak a politikai akaraton múlik. Már 1986-ban is meggyőzően alátámasztva sürgették ezt!⁽¹⁾ A helyzet ma mind politikai, mind gazdasági, mind pedig védelmi szempontból sokkal sürgetőbb. Az EGSZB arra kéri a Tanácsot, hogy komolyan munkálkodjon egy uniós védelmi ernyő kialakításán.

1.3 A biztonság- és védelempolitikának jelentősen növelnie kellene az EU és a tagállamok önbizalmát. Bizalmat kellene ébresztenie a lakosságban és a közvéleményben, a megfelelően

felszerelt katonákban, az üzleti világban és az ágazat munkavállalóiban. Az uniós polgároknak joguk van a megfelelő védelemhez. Egyre nagyobb szükség van megfelelő, a jövő kihívásaival összhangban álló európai fegyverzetre. A tagállamokban egymástól elszigetelten folytatott tevékenysége ehhez egyáltalán nem elégséges, és csak az adófizetők pénzét pazarolja.

1.4 Az Egyesült Államok és más (feltörekvő) globális szereplők jelenlegi politikáival és gyakorlataival összhangban, és mivel a polgárok védelme és a biztonság garantálása a kormányok kizárólagos feladata, az EGSZB hangsúlyozza, hogy a közös biztonság- és védelempolitika (KBVP)⁽²⁾ keretében meg kell határozni az európai stratégiai érdekeket. A kül- és biztonságpolitika, a védelem és az ipari kapacitás végső soron elválaszthatatlan hármast alkot, együtt támogatva Európa globális pozícióját, gazdasági és politikai érdekeit és értékeit (emberi jogok, demokrácia). Az Európai Külügyi Szolgálatnak (EKSZ) közvetlenül részt kell vennie ebben.

1.5 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ha Európa erős biztonsági és védelmi ágazatot akar fenntartani, létrehozva az eredményességhez és a költséghatékonysághoz szükséges kritikus tömeget, gyökeres változtatásra van szükség a gondolkodásmódban és a politikákban. Ezek révén stabil és kiszámítható jövőt kell nyújtani az Európa gazdasági és technológiai súlyához mérhető fegyveres erők számára. A tagállamok közti jelentős különbségekből kifolyólag az elsődleges felelősséget e tekintetben a fő fegyvergyártó tagállamok viselik.

⁽¹⁾ Lásd: *Towards a Stronger Europe* [A cél egy erősebb Európa], A Független Európai Programcsoport (IEPG) országainak védelmi miniszterei által létrehozott független tanulmányozócsoport jelentése, mely javaslatokat tesz Európa védelmi felszereléseket gyártó ágazata versenyképességének javítására.

⁽²⁾ A közös biztonság- és védelempolitika a közös kül- és biztonságpolitika szerves részét képezi – lásd az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 42. és azt követő cikkeit. HL C 115., 2008.5.9.

1.6 Az EGSZB megítélése szerint meggyőző érvek szólnak az európai tervezés és szoros koordináció megerősítése mellett:

- az ágazat összetett és szaktudásigényes, hosszú távú tervezést igényel,
- a privatizáció ellenére a kormányokat vásárlóként, szabályozóként és a kiviteli engedélyek kiállítójaként továbbra is sok szál köti a védelmi iparhoz,
- a jelenlegi struktúra hiányosságai és a (súlyos) költségvetési megszorítások miatt átfogó kiigazítások szükségesek a jelenleg tapasztalható szórványos megközelítések helyett, amelyek az EU-n kívül és belül is rontják a hitelességet,
- az Európán belüli fegyverbeszerzés előmozdítása, valamint a kontinens kis- és nagyvállalatainál meglévő szaktudás felhasználása érdekében biztosítani kell a hatékony koordinációt a fő gyártó országok és a kevesebbet termelő vagy iparral nem rendelkező országok között,
- végül az európai ágazat globális sikere a stabil hazai (európai) piac kiépítésétől függ.

1.7 Az Európai Védelmi Ügynökség (EVÜ) fellépései és a 2007-es védelmi csomag⁽³⁾ mellett az EGSZB megfelelően kidolgozott európai iparpolitikát szorgalmaz a kormányigények és közfinanszírozás szempontjából sajátos védelmi ipar számára. Az Európa 2020 stratégia értelmében ennek az iparpolitikának megosztott tagállami és uniós hatáskörökön – az EVÜ és az Európai Bizottság teljes jogú partnersége mellett –, valamint a védelmi ipar szereplőivel és egyéb érdekelttel – köztük a szociális partnerekkel – folytatott egyeztetéseken és a jól szervezett szociális párbeszédre kell alapulnia.

1.8 Az uniós politikáknak és finanszírozásnak össze kellene kapcsolniuk az uniós és a tagállami szintű beruházásokat, ezáltal csökkentve a töredezettséget és a párhuzamos közkiadásokat, valamint javítva a minőséget és az interoperabilitást.

1.9 A legkorszerűbb kutatás-fejlesztés elengedhetetlen az égetően szükséges „új generációs” fegyverek fejlesztéséhez. Ezt nem lehet kizárólag az ipari szereplőkre hagyni, a felelősség elsősorban a kormányokra hárul. Ezért a K+F-et komolyan veszélyeztetik a jelenlegi költségvetési forráselvonások. A Tanácsnak az érdekelttel együtt mihamarabb meg kellene határoznia, hogyan támogatható az európai ipar a nemkívánatos külső függőség csökkentése érdekében, és mihamarabb el kellene indítania az ezt célzó kutatási programokat. A „kettős célú” technológiára szükség van. Az EU K+F-programjának támogatnia kellene ezt, és biztosítania kellene a hatékony határon átnyúló K+F-együttműködést.

⁽³⁾ 2009/43/EK és 2009/81/EK irányelv (HL L 146., 2009.6.10., illetve HL L 216., 2009.8.20.). A védelmi csomagot 2009-ben fogadta el az EP és a Tanács. A tagállamoknak 2011 nyarán kellett volna átültetniük. A védelmi csomag tartalmazott egy közleményt is *Stratégia az erősebb és versenyképesebb európai védelmi iparért* címmel (COM(2007) 764 final, 2007. december 5.).

1.10 Az európai védelem technológiai és ipari bázisának további erősítése minél alaposabb tervezést igényel. Ehhez kielégítő uniós szintű intézkedések szükségesek⁽⁴⁾.

1.11 Szorosabb koordinációra van szükség az Európai Bizottság, az EVÜ és más uniós érdekeltek között. Barroso elnök⁽⁵⁾, Tajani alelnök és Barnier biztos megerősített kötelezettségvállalása, valamint a védelmi munkacsoport létrehozása igen időszerű. Az EGSZB üdvözli emellett az EP múlt decemberben kiadott előzeteséről állásfoglalását az európai védelemről és a megoldandó problémák széles köréről⁽⁶⁾.

1.12 Ugyanebben a szellemben és az európai bizottsági védelmi munkacsoport kezdeményezésének erősítésére törekedve, az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy hívja fel a nyilvánosság figyelmét ezekre a kérdésekre. Az Európai Bizottságnak azt is mérlegelnie kellene, hogy megfelelő válaszokat kínáljon azokra a következményekre, amelyek a tagállamok eltérő ipari és technológiai képességeiből, illetve általában véve a kutatásba és védelembe történő beruházások szintjének különbségeiből adódnak.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Unióról szóló szerződés 42. cikke kimondja, hogy a közös biztonság- és védelempolitika a közös kül- és biztonságpolitika szerves része. A (3) bekezdés hozzáteszi, hogy a tagállamok e politika végrehajtásához katonai képességeket bocsátanak az Unió rendelkezésére. Az Európai Védelmi Ügynökség (EVÜ) 2005 óta azon munkálkodik, hogy megerősítse a védelmi ágazat ipari és technológiai bázisát és biztosítsa a katonák jobb felszereltségét. Mind ez ideig azonban csak korlátozott eredményeket tudott felmutatni.

2.2 A belső piac kiteljesítése és a hatékony pénzügyi koordináció most kiemelt helyen szerepel. Az Európa 2020 stratégia mindkét célkitűzést határozottan támogatja. Ennek az előrelépésnek az európai védelem területén is új lépésekre kellene ösztönöznie.

2.3 A védelmi ágazatban azonban nem tapasztalható ennek megfelelő fejlődés. A Franciaország és az Egyesült Királyság által 1998-ban megkötött katonai paktum látszólag szemléletváltást és új kezdetet jelentett. Az Európai Légvédelmi és Űrhajózási Társaság (EADS) 2003-as megalapítása is a szorosabb védelmi együttműködés szellemét tükrözi. Ezt azonban nem követte további konszolidáció. Sokatmondó tény, hogy a védelmi iparra vonatkozó keretmegállapodást aláírt országok (ún. „LoI-országok”, a jelentős gyártókapacitással rendelkező országok, azaz Franciaország, Németország, az Egyesült Királyság, Olaszország, Spanyolország és Svédország) korábbi szándékaik ellenére még nem álltak elő használható racionalizációs vagy konszolidációs javaslattal.

⁽⁴⁾ Ebbe a folyamatba be kell vonni az európai alapokat: az előkészületben lévő 8. keretprogramot, az Európai Regionális Fejlesztési Alapot, a Kohéziós Alapot és az Európai Szociális Alapot.

⁽⁵⁾ Beszámoló az EU helyzetéről, 2011. november.

⁽⁶⁾ Az Európai Parlament 2011. december 14-i állásfoglalása a pénzügyi válságnak az uniós tagállamok védelmi ágazatára gyakorolt hatásáról (2011/2177(INI)).

2.4 A stagnálás oda vezetett, hogy az egyes országok nemzeti szinten kezdtek gondolkodni és a hazai termelésre helyezték a hangsúlyt. A nemzeti szintű irányítás és tervezés bizonyos fokú erősödése figyelhető meg. Az európai székhelyű vállalatok mind az exportpiacokra koncentrálnak. Sem a kormányoknak, sem pedig az ipari partnereknek nincs közös stratégiai koncepciójuk.

2.5 Mindeközben a potenciális piacok kapcsán is egyre több az új kihívás. A feltörekvő gazdaságok katonai fejlesztése óriási kihívást jelent. Kína, Oroszország, India és Brazília (a BRIC-országok) ezen az úton halad, több kisebb országgal a nyomukban. Kína védelmi költségvetése a mai 120 milliárd euróról 2015-ig várhatóan 250 milliárd euróra nő. Oroszország is bejelentette, hogy 2015-ig jelentősen növeli katonai kiadásait. Az Egyesült Államok 2007-ben az európai összköltségvetés több mint kétszeresét, azaz a 204 milliárd euróval szemben 450 milliárdot költött, és az európai kiadások egyre csökkennek. Európa összes K+F-kiadásai az amerikaiak legfeljebb 20 %-át teszik ki. Európában a védelmi kiadások 50 %-át a humán erőforrás-költségek emésztik fel, míg az USA-ban ez az arány csak 25 %. Európának több katonája van, de ezek közel sem olyan jól felszereltek. A globális feltételek örökre megváltoztak. Az idő nem nekünk dolgozik.

2.6 Az elmúlt évtizedekben számos tanulmány szólt amellett, hogy a védelmi ipart a globális piachoz kell igazítani. Mind hangsúlyozta a tartós problémákat, azt, hogy mivel az államok többsége „saját” iparát támogatja, a védelmi piacok igencsak tökéletlenek. A piacok fejlesztésére tett kísérletek (ilyen például az EU 2007-es védelmi csomagja) igyekeznek felszámolni bizonyos piaci problémákat és eltérő nemzeti gyakorlatokat.

2.7 Összetett kérdésekről van szó, részben amiatt, hogy igen hosszú idő telik el a tervezés és az elkészült termékek alkalmazása között. Ezért az EGSZB úgy véli, hogy a terület technológiai, gazdasági és társadalmi szempontokat is magában foglaló, átfogó megközelítést igényel, ahelyett hogy csak a védelmi szempontokat néznék.

2.8 Az egyik alapvető kérdés az, hogy a jelentős fegyveriparral rendelkező országok eltérő stratégiai koncepciót követnek, főként ami az „alapvető nemzetbiztonsági érdek” meghatározását, valamint a nemzetbiztonság és az exportpiacok közti kapcsolatot illeti. Néhány kisebb ország egészen jól fejlett iparral rendelkezik, míg másoknak egyetlen gyáregységük sincs. Szükségleteinek és potenciáljának függvényében nyilvánvalóan minden ország más és más megközelítést alkalmaz. Ennek eredménye fragmentáció és a védelmi ipar egyenetlen szemlélete. A líbiaihoz hasonló műveletek fájdalmasan nyilvánvalóvá teszik a rendelkezésre álló fegyverrendszerek közötti egyre növekvő eltéréseket. A következményeket egyértelműen el kellene ismerni és értékelni kellene.

2.9 Ezek a fejlemények a beruházásokat és a foglalkoztatást is érintik. A védelmi ipar csúcstechnológiai ágazat, amely közvetlenül 600 000, közvetetten pedig további kétmillió szakértett munkavállalót foglalkoztat. Aggasztó a további költségcsökkentések kényszere. Az üzemekre gyakran határozott regionális koncentráció jellemző, és kiválósági központokká válhatnak, ezzel szemben sajnos fennáll a veszélye, hogy a

forráscsökkentések őket is érintik. Ezekre az üzemekre nézve kifejezetten káros, ha az átszervezések és a forráscsökkentések tervezetlenül és szervezetlenül történnek.

2.10 A jelenlegi foglalkoztatási helyzet természetesen az egyes kormányok számára is kiemelt problémát jelent, és akadályozhatja egy közös stratégia kialakítását, mely szükséges ahhoz, hogy megfelelően kezelni lehessen a védelmi ipar hanyatlásának és ezzel együtt a szaktudás elvesztésének és a humántőkére gyakorolt hatásoknak a társadalmi következményeit. Ezzel szemben egy közös stratégia kedvez a kiegyensúlyozott munkahelyteremtésnek, és lehetőséget teremt annak a veszélynek az elkerülésére, amelyet a kutatók, illetve magas szinten képzett vezető szakemberek és tudósok harmadik országba történő elvándorlása jelent, ellentétes lévén azokkal a célkitűzésekkel, amelyeket az EU az Európa 2020 stratégia révén el kíván érni.

2.11 Az uniós megközelítések és a kormányközi keret képesek ugyanabba az irányba mutatni, és ez elvárás is. Mindaddig, amíg a nemzeti szuverenitás kap elsőbbséget, egy közös keret csak korlátozott eredményeket tud produkálni, alig-alig orvosolva a felesleges kapacitást, az átfedéseket és a töredezettséget. A nemzeti szuverenitás filozófiája és a pénzügyi, technológiai, gazdasági és társadalmi szükségletek között nyilvánvaló ellentétek feszülnek.

2.12 Ezért aggasztó, hogy az „összevonás és megosztás” célkitűzése, azaz az európai kölcsönös támogatás megszervezése még nem öltött testet közös stratégia formájában. Bár általánosan érezhető, hogy az érintettek tisztában vannak a megváltozott nemzetközi környezettel, a külső nyomás úgy látszik, még nem elég nagy ahhoz, hogy közös megközelítéseket és megoldásokat szorgalmazzanak. Az európai országok meglepő módon még mindig hajlandóak fenntartani az USA-tól való fegyverbeszerzési függőségüket, ahelyett hogy Európában vásárolnának.

2.13 Ha Európa olyan erős biztonsági és védelmi ipart akar fenntartani, amely képes a legmodernebb rendszerek kifejlesztésére és előállítására, hogy ezáltal garantálni tudja saját biztonságát, gyökeres politikai és szemléletváltásra van szükség. A további időhúzás csak felgyorsítaná azt a folyamatot, olyan szintre degradálva az EU védelmi képességeit, ahonnan a legfontosabb területeken már nem tudna visszakapaszkodni a csúcsra. Ez annál inkább is nehéz volna, mivel a K+F-kiadások csökkentése a kutatók és szakképzett alkalmazottak egész generációját közvetlenül érintené. Ha Európa kudarcot vall, egész iparágak tűnhetnek el, munkahelyek szűnnek meg, a szaktudás szerteoszlik, Európa pedig ki lesz téve mások kénye-kedvének. Azoknak, akiknek fontos Európa jövője és biztonsága, fel kell ismerniük a helyzet súlyosságát, és azonnal lépniük kell.

3. A politikai háttér

3.1 Az Európai Unióról szóló szerződés helyesen hangsúlyozza, hogy a kül-, a biztonság- és a védelempolitika elválaszthatatlanok. Hatékony külpolitika csak meggyőző védelmi képességekre épülhet. A megfelelő katonai képességeket pedig az igen összetett és sérülékeny nemzetközi kontextusban, az észlelt fenyegetések és közösen meghatározott célok fényében kell kialakítani.

3.2 A lényeg: az EU jövőbeli globális pozíciója és szerepe, figyelembe véve a geopolitikai helyzet gyors változását és a globális szereplők számának növekedését. Ebből a szempontból az EGSZB úgy véli, hogy legfőbb ideje az európai összefogásnak. A korábbi és közelmúltbeli tapasztalatok azt bizonyítják, hogy ha nem szakítunk a hagyományos megközelítésekkel, fennáll a veszélye, hogy Európa és a tagállamok marginalizálódnak.

3.3 Az EGSZB biztos és kiszámítható jövőt szorgalmaz az Európa jelenlegi gazdasági és technológiai súlyához mérhető európai fegyveres erők számára. Egy rendszer megtervezése és tényleges bevezetése között nagyon hosszú idő telik el. Ez is megerősíti, hogy már az idén döntést kell hozni.

3.4 Társadalmi és politikai szempontból az EGSZB négy fontos tényezőre hívja fel a figyelmet a hatékony európai védelmi képességek igénye kapcsán:

- a lakosság védelme,
- megfelelően felszerelt katonákra van szükség,
- biztos és kiszámítható munkahelyek,
- jól megszervezett európai humanitárius és katonai fellépések világszerte.

3.5 A KBVP jövőjéről állandó vita folyik, még ha konkrétan ezt ritkán mondják is ki. Számos téma, például a harci egységek bevetése, a közös műveleti parancsnokság létrehozása körüli viták, az uniós KBVP-missziók finanszírozása és az ezekhez történő hozzájárulások biztosítása, valamint az európai biztonsági stratégia felülvizsgálatának szorgalmazása, ha nem is e cím alatt, de egyértelműen a KBVP-ről szólnak. Előrelépést jelentene, ha ennek megfelelően is állnánk hozzá. Emellett e fontos kérdésekről szóló tárgyalások során mindig figyelembe kellene venni azt is, hogy a döntések (illetve ezek elmaradása) milyen következményekkel járnak az iparra nézve. Ezáltal az ipari kapacitás és a KBVP végrehajtása közötti erős kapcsolat is bizonyítást nyer. A felelősség elsősorban a kormányokra hárul.

3.6 A transzatlanti kapcsolat és a NATO létfontosságúak. Az amerikaiak már régóta élesen bírálják az európaiakat, amiért elhanyagolják a szövetségen belüli védelmi kötelezettségeiket. Az Atlanti-óceán mindkét partján folyamatosan szorgalmazzák a NATO „európai pillérének” létrehozását. Mind ez ideig éppen az ellenkező irányban haladtunk.

3.7 Egy valódi „európai pillér” hiányának mély politikai gyökerei vannak. Májig nincs meg a kellő politikai akarat Európában a közös „stratégiai” érdekek vagy alapvető katonai képességek meghatározására. Ezzel szemben az Egyesült Államok és más országok a stratégiai tevékenységek fogalmát alkalmazzák, amely magában foglalja mindazokat a – akár polgári, akár katonai – kutatási és ipari tevékenységeket, amelyek hozzájárulnak állampolgáraik általános biztonságához.

3.8 Ennek ismeretében az EGSZB úgy véli, hogy egy „európai pillér” létrehozása esetén az európai katonai képességek USA-tól való túlzott függőségét kiegyensúlyozottabb kapcsolattal kellene felváltani. Amellett, hogy nagy szükség van a közös európai stratégiai érdekek megvitatására, ami a kormányok kizárólagos

feladata, mihamarabb meg kell kezdeni az uniós intézmények, a tagállamok és a védelmi ipar közti együttműködésen alapuló, ésszerű tervezést, valamint a tagállamok azon szokásának fokozatos felülvizsgálatát, hogy használatra kész termékeket automatikusan az USA-tól vásárolnak.

3.9 Az amerikai iparral való, egyenrangúbb együttműködés feltételeinek javítása ipari és pénzügyi szempontból is előnyös lesz.

4. Az európai védelmi ipar

4.1 A kül- és a védelem/biztonságpolitika, valamint a védelmi iparágak között szoros a kapcsolat. A privatizáció ellenére a kormányokat vásárlóként, szabályozóként és a kiviteli engedélyek kiadójaként továbbra is sok szál köti a védelmi iparhoz.

4.2 A védelmi iparnak jelentős mozgástere van az exportpiacokon. Ennek oka részben a privatizáció, részben pedig a kormányok általi ösztönzés: a gazdasági válság hatására egyes védelmi miniszterek kifejezetten támogatják az exportot. A válság miatt a védelmi ipar ettől függetlenül is kénytelen az exportra üzleti modelljének központi elemeként tekinteni. 2011 általában véve nagyon jövedelmező volt az európai ipar számára. A vállalatok a „kettős célú” termelés fejlesztésében is meglehetősen sikeresek voltak.

4.3 Az olyan globális szereplőknek, mint Kína, India és Brazília, megvannak a saját külpolitikai ambíciói, ami végső soron a katonai kiadások növeléséhez vezet. Európa számára ez jelenleg exportlehetőségeket teremt. De vajon meddig? Az iparnak még most is egészen jól megy, de teljesítménye nagyrészt 20-25 évvel ezelőtti beruházásokra épül. Ha a beruházások most még jobban visszaesnének vagy stagnálnának, az már a közeljövőben is visszafordíthatatlan következményekkel járna.

4.4 Emellett reálisan várható, hogy a feltörekvő hatalmak a nyugati ipartól függetlenül elkezdik kiépíteni saját iparukat, majd mint Európa jövőbeli riválisai a harmadik országok piacain, egyre inkább leállítják vagy feltételekhez kötik a nyugati termékek bevitelét.

4.5 Pillanatnyilag nincs komolyabb, bevezetésre váró új program Európában, és ez kétségtelenül rányomja a bélyegét az export jövőbeli sikerére. Emellett már egy ideje nem fordult elő, hogy egy jelentősebb feltörekvő ország komolyabb technológiaátadást vagy termelésáthelyezést kért volna.

4.6 Az egyszeri alkalomra szóló exportszerződések minden valószínűség szerint arra fognak szolgálni, hogy a nyugati technológiát lemásolják. Ezek esetében az import leállításának alternatívája az lehetne, ha az érintett országokban hoznának létre termelési (és fejlesztési) egységeket. Jelenleg főleg találgatások folynak arról, hogy egy ilyen fejlemény milyen mértékben érinti majd az európai gyáregységeket és munkalehetőségeket. Hosszabb távon valószínű, hogy a feltörekvő óriások aláássák az európai ipar pozícióját. Ha ezekben az országokban fejlődik a technológia és a termelés, az a más Unió kívüli országokban található (potenciális) európai exportpiacokat is érinti. A termék és az árverseny is kiéleződik.

4.7 A fejlesztés és a gyártás területén jellemző hosszú átfutási időt, valamint a technológiai beruházásokat és a folyamatos innovációt tekintetbe véve Európának célzott koordinációra van szüksége ahhoz, hogy korszerű, önellátó védelmi iparral rendelkezzen. Mindaddig, amíg a piac méretét elsősorban a nemzeti határok határozzák meg, addig szinte garantált, hogy az még a nagy tagállamok esetében sem éri el a kritikus tömeget. Az Uniót kívüli országokba irányuló export bizonyos mértékig enyhítheti ezt, de a jövő bizonytalan, a piaci feltételek pedig sokszor közel sem állandóak.

4.8 A védelmi kiadások folyamatos csökkenésének, amely a jelenlegi körülmények között komoly korlátozásokat jelent, fel kellene ráznia az illetékeseket. Ez a csökkenés kihat a beruházási és beszerzési keretekre is, főként, ha az operatív és fenntartási költségek nem változnak, vagy az újabb és újabb katonai műveletek (pl. Afganisztán, Líbia, a kalózkodás elleni akciók) miatt növekednek.

4.9 Ennek következtében olyan beruházásokat kell elhalasztani, vagy akár törölni, amelyek létfontosságúak ahhoz, hogy az ipar fenn tudja tartani és meg tudja újítani a termelési és fejlesztési kapacitását. Ezenkívül nehéz időkből az ipar eleve nincs annyira felkészülve az ilyen kapacitásfenntartási és -megújítási beruházásokra. A szükséges beruházások csak következetes együttműködéssel biztosíthatók.

4.10 Az EGSZB olyan, jól kialakított európai iparpolitikát szorgalmaz a védelmi ipar számára, amely a rendszertervezésre és az operatív szakaszra is kiterjed. Speciális iparpolitikáról van szó, és természetéből adódóan állami piacról beszélünk: a K+F a nem jövedelmező kezdeti szakaszok és a speciális kormányigények miatt a kezdőtől felül is finanszírozásra szorul. A nagy volumenű európai termelés előmozdításához meg kell határozni az alapvető európai ipari képességeket és a beruházási politikákat. Mivel egyetlen ország sem rendelkezik elegendő erőforrásokkal az „új generációs” fegyvergyártás finanszírozásához, ötvözni kell a nemzeti és az európai célokat, valamint a nemzeti és európai – pénzügyi és ipari – erőforrásokat is. Az irányításnak az elfogadott Európa 2020 stratégia szerinti közös uniós és nemzeti hatáskörökön kell alapulnia. Olyan „címkeről” van szó, amely hatékonyan segíti a koordináció optimalizálását is mind az uniós intézmények között, mind az Európai Bizottságon belül, amely még mindig közel sem használja ki teljes potenciálját. Ennek kapcsán hasznos támogatást nyújthat a nemskára felálló védelmi munkacsoport, amely platformként szolgál az Európai Bizottság, az EVÜ és az EKSZ számára a prioritások, a képességek és a hiányosságok megvitatásához.

4.11 A K+F központi kérdés. A védelmi ipar szaktudásigényes csúcstechnológiai ipari tevékenység, amelyre a használatra kész prototípusfejlesztéshez is szükség volna. A K+F szinte sosem kizárólag az ipar ügye. A fejlesztés és a rendszerek életciklusa egyszerűen túl hosszú, ezek pénzügyi vonzata pedig túl nagy ahhoz, hogy az ágazat viselje az összes pénzügyi kockázatot. A múltbéli tapasztalatok alapján minden sikeres program a kormányok és az ipar összefogásával valósul meg.

4.12 A katonai K+F igen nagy része világszerte – közvetve vagy közvetlenül – a kormányok általi vásárlásokhoz köthető. A termékek természetéből adódóan a védelmi ipar szereplői nem

meglepő módon általában kerülnek a túlzott pénzügyi kockázattal való vállalást. A katonai K+F különösen ki van téve a kormányzati költségek lefaragásának.

4.13 Következésképpen a kutatás, a technológia és a fejlesztés az ipari konszolidáció mellett a tagállamok, az Európai Bizottság és az ipari szereplők által közösen meghatározott, kellő mértékű finanszírozást és erőforrás-összevonást igényel. A védelmi beruházások magas szintű finanszírozást igényelnek kutatás-fejlesztési és technológiai projektekre. Ezenfelül biztosítani kell a létfontosságú technológiákhoz való hozzáférést. Ha a mások által bevezetett exportkorlátozások miatt a fejlesztéshez és termeléshez létfontosságú technológiák hozzáférhetetlenné válnának, az európai biztonsági célok elérése komoly problémákba ütközne.

4.14 A független tudományos és technológiai tevékenységek több területen tapasztalható fejlődése miatt a védelmi szervezeteken kívül folytatott K+F-nek egyre nagyobb a szerepe. Gyakran csak a fejlesztés utolsó szakaszaiban, a termék végső felhasználásából derül ki, hogy az adott tevékenység „katonai” vagy „polgári” K+F-nek minősül-e. A „kettős célú” K+F egyre nagyobb jelentőséggel bír a védelmi alkalmazások területén, erre példa az informatika. Ezért az európai védelmi technológiai és ipari bázis szempontjából kiemelt jelentőséggel bír a „kettős célú” K+F ösztönzése, főként, mivel ez a védelmi ágazaton kívülről is kaphat finanszírozást.

4.15 A közpénzekből történő uniós szintű K+F-finanszírozásról a tagállamoknak kellene megállapodniuk. Ez a nemsokára elkészülő nyolcadik keretprogram vagy egy különálló alap keretében történhetne, lehetőleg fejlett kutatási területekre bontva (pl. nanotechnológia és mesterséges intelligencia). A védelmi ipar és az állami szektor közti kapcsolatra való tekintettel egyedi eljárásokat kell kidolgozni.

4.16 Az európai együttműködési keretben foglaltaknak megfelelően az EVÜ-nek és az Európai Bizottságnak főszerepet kellene játszaniuk, részben a mindennapos politikai interferenciák elkerülése érdekében. Az EVÜ-nek lehetőséget kell adni, hogy maradéktalanul betölthesse a Lisszaboni Szerződés szerinti szerepét (7).

4.17 A védelmi célú ipari és K+F-programhoz alapvető a megfelelő, naprakész szakismeretekkel rendelkező munkaerő (8). Ez is komoly érv amellyel, hogy rendszertelen átszervezés helyett szilárd K+F- és ipari keretre van szükség. Szem előtt kell tartani, hogy a védelmi ipar munkavállalói képezik a jövőbeli védelmi képességek szilárd alapját. Az ágazati szereplőkkel, a K+F-intézetekkel, a felsőoktatási intézményekkel, a katonai szervezetekkel és az érdekelt szakszervezetekkel való konzultációnak és kommunikációnak hozzá kell járulnia ahhoz, hogy az európai fegyvergyártás folyamatban lévő átszervezése és a jövőorientált termelés megfelelően szervezett legyen.

(7) Lásd az EUSZ 45. cikkének (1) és 42. cikkének (3) bekezdését, HL C 115., 2008.5.9.

(8) Lásd: *A comprehensive analysis of emerging competences and skill needs for optimal preparation and management of change in the EU defence industry, Final report* [Az európai védelmi iparban a változásokra való optimális felkészültséghez és azok kezeléséhez szükséges új kompetencia- és szaktudásigény átfogó elemzése, végleges jelentés], 2009. május, az Eurostrategies jelentése az Európai Bizottság számára.

4.18 A költségvetési korlátok miatt orvosolni kell az átfedéseket és a nem hatékony eljárásokat. A szabályozott konszolidáció nem feltétlenül nagyvállalatok létrehozását jelenti, hanem a kritikus tömeg és a nemzetközi normáknak megfelelő minőség megteremtését, ami versenyképességet biztosít a hazai és az Unión kívüli piacokon is. Egyre fontosabb, hogy a kormányok, az érdekelt uniós szereplők és az ipar európai szinten összehangolják a projektervezést.

4.19 Tény, hogy az egyes iparágak méretben és teljesítményben is különböznek. Az egyes tagállamok ipari súlya jelentősen eltér. A részt vevő országok által kötött megállapodás részeként biztosítani kellene, hogy a nem LoI-országok (= fő termelők) ipara is bekapcsolódhasson az idevonatkozó projektekbe. Ez a megközelítés nemcsak politikailag kívánatos, hanem a kisebb és a nagyobb vállalatok és a kutatóintézetek közti gyümölcsöző együttműködést is előmozdítja. Beszállítókként a kkv-k is sikeresen bekapcsolódhatnak a szakosodási láncokba.

4.20 Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy egyes közép-európai országokban – azok földrajzi elhelyezkedése miatt – az emberek úgy érzik, veszélyben vannak. Biztosítani kell, hogy ezen országok polgárai védve érezzék magukat, valamint teljes mértékben fel kell használni a védelem terén felhalmozódott speciális technikai ismereteket. E két tényezőt tekintve az EGSZB hangsúlyozza, hogy a közép-európai országokban rendelkezésre álló ismereteket és kompetenciákat megfelelően be kell építeni a jelenlegi és a jövőbeli védelmi projektekbe.

4.21 A védelmi célú termékek integrált európai piaca stabilabb hazai piacot eredményezne. Az európai piac nemcsak a meglévő országos piacok kombinálását jelentené, hanem előmozdítaná a követelmények és a beszerzési szabályok tagállamok közti harmonizálását, sőt, akár egységesítését is. A magasabb fokú harmonizáció vagy egységesítés javítaná a pénzügyi és gazdasági feltételeket, javítva az európai vállalatok globális piaci versenyképességét.

4.22 Egy európai védelmi piac már elérné a kritikus tömeget. Ennek ismeretében az EGSZB rámutat annak káros következményeire, ha a tagállamok továbbra is az Unión kívül, elsősorban az USA-ban vásárolnak késztermékeket. Ezzel egyrészt elvesznek annak előnyei, hogy az ágazat az európai piacon talál vevőre; így e katonai termékekért az európai vásárlóknak többet kellene fizetniük, ha az ipar nem tudna az olyan külső piacokon értékesíteni, ahol az (állami szereplők támasztotta) verseny biztosan ki fog éleződni. Másrészt az USA-tól késztermékeket vásárló európai országok fizetnek az amerikai technológiai költségeikért, amelyeket e termékek ára magában foglal.

4.23 A pénzügyi és nemzetközi politikai kilátásokra való tekintettel európai szinten mélyreható vitát kell folytatni és le kell vonni az operatív következtetéseket. Ha nem minden tagállam akar részt venni a közös keretben, a „megerősített együttműködés” elvét kell követni. Be fog bizonyosodni, hogy

az amerikaihoz mérhető piacméret csak fokozott integrációval és az európai termékek vásárlásához való pozitív hozzáállással közelíthető meg. Működő európai piac nélkül alapos okunk van komolyan megkérdőjelezni azt, hogy az európai iparnak van-e egyáltalán esélye a globális versenyben való részvételre.

5. Néhány konkrét kérdés

5.1 A különféle – szárazföldi, tengeri, légi – haderőnemekre irányuló ipari termelés országonként eltérő képet mutat. Számos területen már egyetlen országról sem mondható el, hogy önállóan képes lenne új generációs gyűvereket fejleszteni.

5.2 A szárazföldi szektorban csak néhány rendszerintegráló vállalat képes alapharcokcsik (MBT) és könnyebb katonai járművek fejlesztésére és gyártására. A fő európai gyártók Franciaországban, Németországban és az Egyesült Királyságban találhatók. Az alrendszerre szakosodott gyártók és a harmadkörös beszállítók köre széles, a közép-európai cégek alulreprezentáltak.

5.3 Sok ország „saját” haditengerészeti ipart épít ki, és olyan hadihajókat épít, amelyek mérete és bonyolultsága országonként jelentősen eltér. A LoI-országok és Hollandia élen jár ebben, továbbá a koncepciótervezés és a komplex haditengerészeti kutatóintézetek területén is, mely utóbbiak tevékenysége merőben eltér a polgári hajóépítési fejlesztésektől. Itt is sokféle alrendszer-gyártó és harmadkörös beszállító található.

5.4 Katonai repülőgépeket csak néhány országban fejlesztenek és gyártanak. Az ágazatban főleg néhány nagy, európai és világszintű multinacionális vállalat működik. A főbb ágazati szereplők az EADS, a BEA Systems, a Dassault és a Saab légiipari üzletága. Fejlett aerodinamikai kutatás csak néhány országban folyik.

5.5 Az irányítást, a kommunikációt és az ellenőrzést lefedő elektronikai ágazatnak egyre nagyobb jelentősége van a védelem szempontjából, olyan nagy ágazati szereplőkkel, mint a Thales, a BAE Systems és a Finmeccanica. A legnagyobb európai elektronikai csoportok, a Philips és a Siemens számára a katonai termékek kevésbé fontosak. Ezek számára a legyártandó speciális elektronikus alkatrészek, pl. a katonai célú integrált áramkörök mennyisége amúgy sem éri el a költségvetéskorlátozott tömegtermelés szintjét. E nagy iparcsoportok bevonása azonban kiemeli a kettős célú felhasználás jelentőségét ezen a területen.

5.6 A lőszer- és robbanóanyag-gyártás az utóbbi néhány évtizedben részben a környezetvédelmi korlátozások miatt fokozatosan leépült. A közbiztonság miatt ezeknek az ágazatoknak a régebbi gyáregységeit vagy át kell telepíteni, vagy egyszerűen be kell zárni.

5.7 A létfontosságú technológiákhoz való hozzáférés alapvető, és a KBVP keretében támogatandó. Ugyanez igaz egyes anyagokra, például az szénszállakra vagy az elektronikus alkatrészekhez való anyagokra.

5.8 A 2007-ben kidolgozott és 2009-ben elfogadott védelmi csomag sokat segíthet. A tagállamoknak 2011 nyarán kellett volna átültetniük az irányelveket. Most még túl korai volna bizakodni, vagy kételkedni abban, hogy ezek közvetetten elősegítik-e egy egységes piac létrejöttét. A folyamat még nem zárult le, és csak később derül ki, hogy megvalósul-e a katonai termékek közösségen belüli átadásának célja, illetve az alapvető nemzetbiztonsági érdekekhez hasonló fogalmak érvényesítése.

5.9 Az EUMSZ 346. cikke értelmében az alapvető nemzetbiztonsági érdekek védelme érdekében el lehet térni az uniós beszerzési szabályoktól. Ez az általános megfogalmazás akadályozhatja a piac megfelelő fejlődését, különösen a fontosnak tartott ellátási láncokban. Az EGSZB a 346. cikk konkrétabb értelmezését szorgalmazza, amely kellő lehetőségeket nyit az európai megoldások és az optimális európai

ellátási láncok előtt, előmozdítva az ellátás biztonságát, a tagállamok szakosodását és a megfelelő ár-érték arányt.

5.10 Az információszerzéssel kapcsolatos nemzetbiztonság is az 5.9. pontban említettekhez hasonló problémák forrása, így szintén felülvizsgálandó. Ez is fontos és kényes kérdés az európai iparnak az amerikai védelmi projektekre való bevonása kapcsán.

5.11 Az „összevonás és megosztás” megvalósításának, ideértve a közös képzési programokat is, előremutatónak kell lennie. Ennek alapfeltétele, hogy az üres kötelezettségvállalásokat konkrét tervezés és világosan meghatározott lépéseket tartalmazó, célzott megközelítés váltsa fel. Mindaddig azonban, amíg a legalapvetőbb védelmi elvekről nem születik megállapodás, nagyon nehéz valódi „összevonást és megosztást” megvalósítani.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Női vállalkozók és rájuk vonatkozó konkrét politikai fellépések az EU növekedésének és foglalkoztatásának ösztönzésére (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 299/05)

Előadó: **Madi SHARMA**

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Női vállalkozók és rájuk vonatkozó konkrét politikai fellépések az EU növekedésének és foglalkoztatásának ösztönzésére.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. június 28-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. július 11-12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a 2012. július 11-i ülésnapon) 121 szavazattal 7 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások a női vállalkozások előmozdítására Európában

1.1 A jelen vélemény **négy alapvető konkrét javaslatot** fogalmaz meg a női vállalkozások előmozdítására és fejlesztésére vonatkozó politikai fellépésre a fenntartható növekedés támogatása végett Európában. Kizárólag a női vállalkozásokra összpontosít, és nem tér ki a nők munkaerő-piaci, illetve a döntéshozatali folyamatban való részvételének tágabb vetületére.

1.2 A politikai ajánlások nem költségmentesek, azonban az Európai Bizottság és a tagállamok részéről szükséges csekély befektetés a női tulajdonú vállalkozásoknak a gazdaságban való erősödéséből és az ezek által teremtett munkahelyekből eredő gazdasági haszontöbblet révén megtérül. Érdemes lehet emellett a kis hatással járó projektektől átcsoportosítani erőforrásokat a fenti célok jobb támogatására.

1.3 Ezenkívül a politikai ajánlásokhoz nem szükséges új struktúrákat felállítani, beépíthetők a már meglévő gazdasági fejlesztési minisztériumokba, viszont nem szabad, hogy a nemek kérdésével foglalkozó minisztériumokhoz kerüljenek, mivel a **női vállalkozások ügye „gazdasági” ügy**.

1.4 Az ajánlásokat bizonyíthatóan alátámasztja az Amerikai Egyesült Államokban bevezetett hasonló intézkedések eredményeiből származó megtérülés, amely a női vállalkozások számának megkétszereződésében, a létrehozott munkahelyek gyarapodásában, illetve a gazdaság társadalmi hozadékában mérhető. A legnagyobb hatást az adatgyűjtéssel és a közbeszerzési politikával kapcsolatos kötelező elem fejtette ki ⁽¹⁾.

1.5 **Hozzák létre a női tulajdonú vállalkozások hivatalát** az Európai Bizottságon és tagállami szinten az illetékes minisztériumokon belül (lehetőleg ne a nemek kérdésével foglalkozó minisztériumokban, hogy megkülönböztessük a gazdasági

vállalkozási tevékenységeket és a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos feladatköröket), új struktúrák létrehozása nélkül.

1.6 **Nevezzenek ki női vállalkozásokkal foglalkozó igazgatót/különmegbízottat vagy főképviselet** az Európai Bizottságon és a tagállami vállalkozásügyi minisztériumokon belül, akinek az lenne a több tárcát is érintő szerepe, hogy tudatosítsa, milyen gazdasági előnyök rejlenek abban, ha minél több nő ösztönöznek üzleti vállalkozás indítására és fejlesztésére.

1.7 **Gyűjtsék össze** Európa minden régiójából a női vállalkozásokra vonatkozó adatokat, és **készítsenek erről szóló éves politikai és kutatási beszámolókat**, hogy az összes kormányzati szervben és ügynökségben elérhetőbbek legyenek a nemek szerinti bontásban tárolt adatok.

1.8 **Juttassák érvényre a nemek közötti egyenlőségre irányuló jelenlegi jogszabályokat**. Ezen belül a nemek közötti valódi egyenlőség bizonyítása terén az átláthatóság, az elszámoltathatóság, valamint a kellő gondosság garantálása érdekében biztosítani kell, hogy a források, illetve finanszírozás elosztásáról nemenkénti bontásban szülessen elemzés.

1.9 Ahhoz, hogy a női vállalkozásoknak kedvező környezet jöhessen létre, az alábbiakat is fontolóra kell venni:

- a férfiak bevonása a vitába és a kommunikációba;
- a nemi sztereotípiák eltörlése, különösen az oktatás és a pályafutás során;
- az olyan tudományos ágazatok előmozdítása, amelyek a nők körében új üzleti vállalkozások indítását eredményezhetik;
- a finanszírozáshoz és a forrásokhoz való méltányos, egyenlő alapon történő hozzáférés biztosítása; valamint
- az egyéni vállalkozók szociális védelmének javítása.

⁽¹⁾ 1988 – Women’s Business Ownership Act [női tulajdonú üzleti vállalkozásokról szóló intézkedéscsomag] (HR5050) <http://www.nwbc.gov/sites/default/files/nwbc05.pdf>.

2. Háttér

2.1 Növekedés az EU-ban. Kis- és középvállalkozások (kkv-k)

2.1.1 Az Európai Parlament állásfoglalása a női vállalkozókról a kis- és középvállalkozások világában⁽²⁾ elismerte, hogy „a tagállamok között eltérések mutatkoznak a vállalkozó nők számát illetően; [...] a férfiakkal összehasonlítva kevesebb nő tekinti a vállalkozást életképes karrierlehetőségnek, és annak ellenére, hogy az elmúlt évtizedben emelkedett a kkv-t vezető nők száma, az Európai Unióban 10 nőre csak 1 női vállalkozó jut, míg a férfiaknál ez az arány 4 az 1-hez; [...] az egyetemi diplomások megközelítőleg 60 %-a nő, de a nők mégis alulreprezentáltak a teljes munkaidős állásokban a munkaerőpiacon, különösen az üzleti szférában; [...] a nemek közötti meglévő egyenlőtlenségek csökkentése érdekében rendkívül fontos arra ösztönözni nőket, hogy vállalkozásba fogjanak, és olyan helyzetbe hozni őket, hogy ezt meg is tehessek”.

2.1.2 Az Európában tapasztalható pénzügyi válság közepette a megszorítások kulcsfogalomként váltak a válságból kivezető út keresésében. A megszorításokat hangoztató szövegek mellett csak nemrégiben merült fel a befektetések témája. Elsősorban a növekedés előmozdítására irányuló politikákra kell összpontosítani.

2.1.3 A bizonytalanság, a folyamatos átalakulás és a még nagyobb globális verseny jellemezte, világszerte változó környezetben el kell ismerni a vállalkozók szerepét abban, hogy az effajta befektetéseket a gazdaság fellendítésére irányítsák, ez ugyanis a versenyképes és dinamikusan fejlődő európai gazdaság garanciájának egyik kulcseleme. Miután elismerte a kkv-k társadalmunkban betöltött szerepét, az Európai Bizottság most elsődleges célterületként jelölte meg a bennük rejlő lehetőségek kiaknázását.

2.1.4 A vállalkozók még fontosabbá váltak mint foglalkoztatási lehetőségeket kínáló szereplők és a helyi és regionális közösségek jólétének kulcsszereplői⁽³⁾. Az EU – a növekedést és a munkahelyteremtést célzó lisszaboni stratégia, a kisvállalkozói intézkedéscsomag, az Európa 2020 stratégia és az új COSME⁽⁴⁾ révén – határozottan tevékenységeinek központjába helyezte a kkv-k szükségleteit, és ezzel kedvező eredményeket ért el.

2.1.5 Az EU-n belül igen különbözőek azok a nemzeti és helyi környezetek, amelyekben a kkv-k működnek, akár csak maguknak a kkv-knak a jellege. A kkv-k igényeinek kielégítésére irányuló szakpolitikáknak tehát teljes mértékben el kell ismerniük ezt a sokféleséget, és teljes mértékben tiszteletben kell tartaniuk a szubszidiaritás elvét („Gondolkozz előbb kicsiben!” – Európai kisvállalkozói intézkedéscsomag).

2.1.6 A „Kisvállalkozás, nagyvilág – új partnerség, amelynek segítségével a kis- és középvállalkozások megragadhatják a globális lehetőségeket” című közleményről⁽⁵⁾ készített közelmúltbeli véleményében az EGSZB megjegyzi, hogy az Európai

⁽²⁾ (2010/2275(INI)).

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye: Foglalkoztathatóság és vállalkozói szellem – A civil társadalom, a szociális partnerek, valamint a regionális és helyi szervek szerepe a nemek közötti egyenlőség perspektívájában (HL C 256., 2007.10.27., 114. o.).

⁽⁴⁾ A vállalatok és a kis- és középvállalkozások versenyképességét elősegítő program (2014–2020).

⁽⁵⁾ COM(2011) 702 final.

Bizottság a nemek egyenlő eloszlását feltételezi az üzleti szférában, de nem tesz konkrét ajánlást a női vezetésű kkv-k támogatására a nemzetközivé váláshoz.

2.1.7 **Európában nincs olyan infrastruktúra, amely kifejezetten támogatná a női vállalkozókat.** A fent említett politikák, az azokat követő beavatkozások, illetve intézkedések egyike sem ismeri fel teljes mértékben az üzleti vállalkozás vezetésének nemekhez kapcsolódó problémáit, és nem is térképezte fel az üzleti szférában rejlő növekedési lehetőségeket, illetve az ágazat sokféleségét (otthoni székhelyű, mikro- és családi vállalkozások).

2.2 A női tulajdonú üzleti vállalkozásokra vonatkozó jelenlegi politika

2.2.1 A női tulajdonú üzleti vállalkozások létfontosságúak az európai gazdaság egészségére nézve. A kormányok és a köz-, a magánszféra és a tudományos körök számos szervezete már több mint egy évtizede felismerte a női vállalkozások támogatásában rejlő értéket mind politikai, mind gyakorlati szempontból. Ennek eredményeképp jobban tudatosult ezeknek az üzleti vállalkozásoknak a gazdasághoz való hozzájárulása.

2.2.2 Az Európai Bizottság a tagállamokkal karöltve jelenleg azon munkálkodik, hogy megtalálja, hogyan lehet leküzdeni azokat a tényezőket, amelyek eltántorítják a nőket attól, hogy vállalkozást indítsanak. Ennek érdekében több kezdeményezés is indult, többek közt:

— Az európai mentorhálózat a sikeres vállalkozónőkért, amelyet a lengyel elnökség egyik rendezvényén, 2011. november 15-én indítottak útjára. A hálózat a kisvállalkozói intézkedéscsomag 2011. évi felülvizsgálatában javasolt fellépések egyike, amely érvényre juttatja és kiegészíti a női vállalkozásokat elősegítő, támogató és ösztönző fellépéseket.

— A politikaalkotók számára létrejött Európai Hálózat a Női Vállalkozások Előmozdításáért (WES).

— A női vállalkozások portálja⁽⁶⁾.

3. Gazdasági potenciál

3.1 A biztató előrelépések ellenére az EU-nak még jelentős intézkedéseket kell tennie ahhoz, hogy teljes mértékben ki lehessen aknázni a női tulajdonú vállalkozásokban – különösen kkv-kban – rejlő lehetőségeket. A nők túl gyakran maradnak észrevétlenek az üzleti színtéren – a médiában, az üzleti képvisleti szervezetekben, illetve amikor a szakpolitikák befolyásolásáról van szó.

3.2 Folyamatosan meglévő szakadék tátong a nemek között vállalkozói téren, ami abban mutatkozik meg, hogy kevesebb a női vállalkozó. Ma a női vállalkozók Európában az összes vállalkozónak mindössze 30 %-át teszik ki. Ez is hozzáadódik a gazdasági növekedést elősegítő kiaknázatlan lehetőségekhez.

⁽⁶⁾ Lásd: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/portal/>.

3.3 2012-ben a női tulajdonban lévő üzleti vállalkozások szerepe fontosabb, mint valaha. Európa-szerte és a szomszédos térségekben, mint például az Euromed-térségben (?), minden ágazatban működnek női vállalkozások, és a gazdaság növekedésének előmozdításában, valamint új munkahelyek létrehozásában és megtartásában játszott szerepük elengedhetetlen a fellendüléshez és a növekedéshez.

3.4 Leginkább az aggasztó, hogy egy olyan időszakban, amikor számos országban csökkentették az üzleti vállalkozások támogatására szánt állami finanszírozást, és sok üzleti vállalkozásnak küszködni kell a túlélésért és a növekedésért, a női tulajdonú vállalkozások támogatására irányuló politika lekerült a napirendről, hiába a sok dicséret szó. A női tulajdonú üzleti vállalkozások „több milliárd eurós lehetőség”⁽⁸⁾ rejtenek, amit el kell ismerni, nem pedig legyinteni rá.

3.5 Az Európában működő női vállalkozások számszerűsítésének egyik legnagyobb kihívását az adatok hiánya jelenti, minőségi és mennyiségi szempontból egyaránt. Sem az üzleti vállalkozások jegyzékei, sem számos kormányzati statisztikai forrás (az áfaköteles vállalkozások jegyzékét is ideértve) nincs nemek szerint csoportosítva. Hasonlóképpen a bankok és az üzleti vállalkozások támogatásával foglalkozó szervezetek sem tudnak azonnali információt nyújtani a nemekről.

3.6 Ezen hiányosságok ellenére a vállalkozásokkal és az egyéni vállalkozókkal kapcsolatos több megbízható információforrás is nyújt tájékoztatást férfiak és nők vállalkozásokhoz kötődő tevékenységeiről. Ilyen a *Global Entrepreneurship Monitor* (globális vállalkozás-megfigyelés, GEM), valamint a legtöbb európai országban évente végzett lakossági felmérések. Az Egyesült Államokban végzett adatgyűjtés rávilágít az Európában kiaknázható lehetőségekre⁽⁹⁾.

3.7 Kutatási eredmények⁽¹⁰⁾ szerint a női tulajdonban lévő üzleti vállalkozások többet fordítanak a dolgozóik képzésére, mint a munkaadók általában, és körülbelül kétharmaduk törekszik a vállalkozásvezetők vezetői képességeinek javítására. Így a növekedésre törekvő nők tulajdonában lévő vállalkozások támogatásába való befektetés nagyobb hozamot ígér, mint általában az üzleti vállalkozásokba való befektetés.

3.8 A legtöbb statisztika visszafogott előrejelzést mutat, és jelentős kutatási eredmények tanúskodnak arról, hogy a női vállalkozók – köztük anyák is – még magasabb növekedési célok elérésére törekcsenek⁽¹¹⁾. A brit Natwest Bank kutatása megállapította, hogy a nők 88 %-a jósol növekedést a vállalkozása számára a férfiak 74 %-ával szemben. Az előrevetített növekedés átlagosan 25 %-os.

4. A nemek egyensúlya az üzleti vállalkozásokban

4.1 Az EU-nak erkölcsi kötelessége, hogy megadja a nőknek, amit valóban megérdemelnek. A nemi egyenlőség témájának

mindig az uniós döntéshozatal élén kell állnia. Válságidőszakban a „nemi igazságosság” még inkább követendő. A vitában férfiaknak és nőknek is jelen kell lenniük, ugyanis nőket érintő kérdésekről igen gyakran csak nők tárgyalnak.

4.2 Európa-szerte vannak a nemek egyenlőségét általánosan érvényesítő politikák és jogszabályok, ám ezek nem kezelik központi kérdésként a források, illetve finanszírozás elosztásáról szóló nemenkénti elemzés biztosítását. Márpedig ilyen elemzésekre szükség van a nemek közötti valódi egyenlőség bizonyítása terén az átláthatóság, az elszámoltathatóság, valamint a kellő gondosság garantálása érdekében.

4.3 Az Egyesült Királyságban jogi előírásként az úgynevezett *Gender Equality Duty*⁽¹²⁾ [kötelesség a nemek közötti egyenlőségre való törekvésre] kimondja, hogy minden közigazgatási hatóság valamennyi feladatkörének elvégzésekor köteles kellően ügyelni arra:

- hogy kiküszöbölje a nemi alapon történő, jogellenes megkülönböztetést és zaklatást,
- valamint hogy elősegítse a nők és férfiak közötti esélyegyenlőséget.

Ehhez – a nemek közötti semlegesség igazolására – szükség van az erőforrások és finanszírozások elosztásának elemzésére.

4.4 A *Gender Equality Duty* elképzelés fontos ahhoz, hogy a felelősség, valamint a forráselosztás kiértékelése és az adatok nemenkénti bontásban való összegyűjtése révén biztosítható legyen a nemek közötti egyenlőség. Ez támogatná a politikai döntéshozókat abban, hogy felmérhessék a női vállalkozások valós hatását. (Példa: a regionális fejlesztési (ERFA), illetve a szociális (ESZA) alap – az EU forrásokat különíti el a tagállamok számára, amelyek azokat újra kiosztják a regionális szint számára. Ezeket a forrásokat gyakran vállalkozások létrehozására fordítják munkahely-teremtési céllal, ám a nemek kérdése sehol nem merül fel.) A nemek közötti átlátható egyenlőség garantálásához minden politikaalkotási szinten rá kell kérdezni és meg kell vizsgálni, hogy a pénzek nemek szerint hogyan oszlanak meg.

4.5 A nemek kérdése lehet az a „szemüveg”, amelyen keresztül szemlélve a többi (bőrszín, fogyatékoság, kor szerinti) egyenlőtlenség problémája megérthető és kezelhető. Ahhoz, hogy a nemek közötti egyenlőség ténylegesen érvényesülhessen Európa-szerte, átfogó megközelítésre van szükség, amint azt az OECD is kiemeli „A nemek közötti szakadék áthidalása a növekedés fellendítése érdekében” című jelentésében⁽¹³⁾. A nemek kérdésének kiemelt kezelése az egyenlőség minden szempontjára kiterjed, és mindenkit érint, férfiakat és nőket egyaránt. Ennek során kiderül, hogy a nők és férfiak közötti mindenfajta egyenlőtlenség igazságtalanságból, illetve sztereotípiáalkotásból ered, ami mindenkit érint.

(?) Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A női vállalkozások támogatása az Euromed-térségben* (HL C 256., 2007.10.27.).

(8) Lásd: www.wescotland.co.uk/wepg.

(9) <http://womeninbusiness.about.com/od/wibtrendsandstatistics/a/statswibindustr.htm>.

(10) <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/enterprise/docs/b/11-1078-bis-small-business-survey-2010-women-led-businesses-boost.pdf>.

(11) http://www.enterprising-women.org/static/ew_growthreport.pdf.

(12) <http://freedownload.is/doc/overview-of-the-gender-equality-duty-11622854.html>.

(13) http://www.oecd.org/document/0,3746,en_21571361_44315115_50400285_1_1_1_1,00.html.

4.6 Nemek szerinti elemzésre van szükség ahhoz, hogy elkerülhető legyen az erőforrások pazarlása az oktatás és a képzés terén, a nagyfokú egészségromlás, valamint az olyan üzleti vállalkozások gazdasági költségei, ahol a nők szaktudását nem értékelik, és nem ismerik fel a bennük rejlő lehetőségeket és tehetséget. Továbbá ahhoz, hogy a nők jogai érvényesülhessenek minden életkorban, alapvető a pályafutási tanácsadás támogatása, a sztereotípiák elhagyása, valamint az „üvegplafon” áttörése. Ezenkívül a médiában és a társadalomban kiemelt helyen kell szerepeltetni női példaképeket és vezetőket a nőknek köszönhető kedvező gazdasági változások ismertebbé tételében.

5. Ajánlások

5.1 Politikai fellépések

5.1.1 Az EGSZB felismeri, hogy Európa a megszorítások időszakát éli, ám egyszerű, külön a női tulajdonú vállalkozásokra irányuló politikákkal olyan fokú megtérülés érhető el, amely meghaladja az EU és a tagállamok részéről az alábbi négy javaslat végrehajtásához szükséges csekély ráfordítást.

5.1.2 A javaslatokat nem véletlenszerűen válogattuk ki, hanem női vállalkozókkal és üzleti szövetségekkel folytatott konzultáció eredményeként születtek. Az Európai Parlament állásfoglalása⁽¹⁴⁾ is hasonló ajánlásokat tesz. És elsősorban: az Egyesült Államokban is hasonló intézkedéseket vezettek be a *Women's Business Ownership Act* (női tulajdonú üzleti vállalkozásokról szóló intézkedéscsomag – 1988) keretében. A legnagyobb hatást az adatgyűjtéssel és a beszerzéssel kapcsolatos kötelező elem fejtette ki. A női vállalkozók aránya a férfiakhoz képest jelenleg körülbelül 2: 1 az Egyesült Államokban (Amerikában a női vállalkozástulajdonosok száma az összes vállalkozás arányában 1992-ben 25 % volt, de 2002-re 57 %-ra emelkedett). Ezzel megkétszereződött a női vállalkozók száma, újabb munkahelyek jöttek létre, és nőtt a gazdaság társadalmi hozadéka.

5.1.3 A javaslatok a következők:

5.1.3.1 **Hozzák létre a női tulajdonú vállalkozások hivatalát** az Európai Bizottságon és az illetékes tagállami minisztériumokon belül. Lehetőleg ne a nemek kérdésével foglalkozó minisztériumokhoz kerüljön, hogy egyértelmű legyen a gazdasági vállalkozási tevékenységek és a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos feladatkörök közötti megkülönböztetés. Komoly megbízatást kell kapnia, célokkal és erőforrásokkal. A Vállalkozáspolitikai Főigazgatóság 900 munkatársa közül jelenleg 1 foglalkozik kizárólag az európai női vállalkozások ügyeivel!

5.1.3.2 **Nevezzenek ki női vállalkozásokkal foglalkozó igazgatót/különmegbízottat vagy főképviselőt** az Európai Bizottságon és a tagállami vállalkozásügyi minisztériumokon belül, akinek az lenne a több tárcát is érintő szerepe, hogy tudatosítsa, milyen gazdasági előnyök rejlenek abban, ha minél több nőt ösztönöznek üzleti vállalkozás indítására és fejlesztésére. A tisztség korlátozott időre szólna (gazdasági és finanszírozási struktúráról függően 4–10 évre), és egyértelmű feladatkörökre terjedne ki, konkrét célkitűzésekkel és elszámoltatható módon. A női vállalkozásokkal foglalkozó

igazgató/különmegbízott, illetve főképviselő felelősségi körébe az is beletartozhatna, hogy előmozdítsa azokat az iparágakat, illetve tudományos ágazatokat, amelyek nagyobb számú női vállalkozást eredményeznek: a kutatást, a természettudományokat, a csúcstechnológiát, a közvetlen értékesítést és a hálózati/informatikai fejlesztést.

5.1.3.3 **Gyűjtsék össze azokat az alapvető adatokat, amelyek lehetővé teszik a női vállalkozóknak juttatott források mérését és számszerűsítését, ugyanis ez az egyik legfőbb oka annak, hogy a nőket megkülönböztetés éri az üzleti szférában, különösen az indulási időszakban.** Támogatni kell a női vállalkozásokról szóló, Európa minden régiójára kiterjedő éves politikai és kutatási beszámolók készítését. Fokozni kell az adatok nemek szerinti bontásban történő gyűjtését az összes kormányzati szervnél és ügynökségnél. Fontos, hogy a Vállalkozáspolitikai Főigazgatóság és minden tagállam gazdasági fejlesztési minisztériuma készítsen **nemi szempontú hatáselemzést**, amelynek során összegyűjti a női vállalkozók számára, a női tulajdonú vállalkozások számára, az ilyen vállalkozásoknak dolgozó alkalmazottak számára, valamint az ilyen vállalkozásoknak és vállalkozóknak juttatott forrásokra vonatkozó adatokat. Fel kell ismerni, hogy olyan országokban, mint Ausztrália, Kanada és az Egyesült Államok, az ilyen adatok összegyűjtése és elemzése révén már sikerült növelni a női vállalkozások számát.

5.1.3.4 **Juttassák érvényre a nemek közötti egyenlőségre irányuló jelenlegi jogszabályokat.** A legújabb adatok szerint a női munkanélküliség 23 éve nem volt ilyen magas Európa-szerte. Rekordszintet ért el a gazdaságilag nem aktív fiatalok – köztük friss diplomás nők – száma is. Fennáll a nemek közötti bérszakadék, és a nők Európa-szerte alulreprezentáltak a döntéshozatali folyamatokban. Fontos, hogy az EU és a tagállamok a nemek szerinti bontásban történő adatkezeléskor (különösen a gyűjtés során), valamint a források odaítélésekor tegyenek eleget a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos kötelezettségüknek.

5.2 Civil társadalmi fellépések

5.2.1 A következőket javasoljuk:

5.2.1.1 Mivel minden olyan tevékenység, amely a női vállalkozók és a női tulajdonú üzleti vállalkozások előmozdítására irányul, mindenki számára társadalmi és gazdasági előnyökkel jár, arra kell ösztönözni a férfiakat, hogy ők is vegyenek részt ebben a vitában, és ismerjék fel a nők vállalkozói tevékenységének elősegítésében rejlő többletértéket. Az ezzel kapcsolatos tájékoztatásnak, hálózatoknak és képzésnek mindkét nemre ki kellene terjednie, a szociális védelemnek pedig biztosítania kellene, hogy a társadalomban mindenki egyenlő elbánásban részesüljön.

5.2.1.2 Gondoskodni kell arról, hogy a vállalkozás lehetősége mindenki előtt nyitva álljon, mégpedig annak biztosításával, hogy az oktatás minden szintjén eltöröljék a vállalkozókkal kapcsolatos nemi sztereotípiákat, és a vállalkozók leírására használt nyelvezetet és szakkifejezéseket ennek megfelelően alakítsák. Egyúttal arról is gondoskodni kell, hogy a vállalkozóknak az egyetemek és továbbképzési intézmények által jelenleg kínált támogatás vonzó és hasznos legyen a fiatal nők számára, és ezzel áthidalható legyen az üzleti vállalkozásba kezdő fiatal férfiak és nők száma közötti szakadék.

(14) (2010/2275(INI)).

5.2.1.3 Nemi szempontból semleges módon kell támogatni a nőket minden korosztályának hagyományos és nem hagyományos pályafutását. Európában sok olyan magasan képzett, diplomás nő él – közülük sokan a válság miatt munkanélküliek –, akik esetleg nem gondoltak arra, hogy saját vállalkozást is indíthatnának.

5.2.1.4 Női üzleti központokat kell létrehozni, amelyek alapvető üzleti tájékoztatást, hálózatépítést, tudásmegosztást, képzést és mentori támogatást nyújtanának. Ezek egyes uniós országokban hiányoznak, és gyakran túl kevés erőforrással rendelkeznek az EU-szerte működő üzleti szövetségeken és kereskedelmi kamarákon belül. Azonban az olyan központok, amelyek külön e célra kijelölt erőforrásokat vetnek be, igen hatékonyan segíthetik elő a női vállalkozásokat. Ennek követhető gyakorlataira számos példa található Németországban.

5.2.1.5 Támogatást kell nyújtani és hozzáférést kell adni információkhoz, finanszírozáshoz és forrásokhoz a kutatás, a tudomány és a technológia terén azoknak a nőknek, akik saját céget szeretnének alapítani, vagy saját kutatási vagy innovációs fejlesztést szeretnének végezni.

5.2.1.6 A pénzügyeseknek a nemek szempontjából felül kell vizsgálniuk a hitelezéssel kapcsolatos információk nyilvánosságára hozatalát. Kutatások eredménye szerint a nőknek alacsony

mértékben nyújtanak hitelt, és gyakran sokkal magasabb kamatra, mint a férfiaknak ⁽¹⁵⁾.

5.2.1.7 Felül kell vizsgálni a társadalombiztosítási szolgáltatásokat minden vállalkozóra nézve, de különösen a női vállalkozók biztosításának gyakorlati szempontjait a terhesség alatti időszakra, illetve az anyai és gondviselői feladatokra vonatkozóan. A *vállalkozási szellem politikájának európai menetrendje* című európai bizottsági cselekvési terv ⁽¹⁶⁾ felhívja a figyelmet arra, hogy javítani kell a társadalombiztosítási rendszereken, de az erre vonatkozó javaslatok terén nem megy elég messzire.

5.2.1.8 Ki kell dolgozni és végre kell hajtani egy az egész EU-ra kiterjedő közcélú műsorszolgáltatási paktumot, amely arra ösztönzi a tagállamban működő közszolgálati műsorszolgáltatókat, hogy tűzzenek ki a vállalkozással kapcsolatos tudósítások nemek szempontjából kiegyensúlyozott közlésére irányuló célokat – a nőknek nemcsak a női magazinokban, hanem a gazdasági rovatokban is ott a helyük! Ki kell dolgozni és végre kell hajtani egy az egész EU-ra kiterjedő közcélú műsorszolgáltatási paktumot, amely arra ösztönzi a tagállamban működő közszolgálati műsorszolgáltatókat, hogy tűzzenek ki a vállalkozással kapcsolatos tudósítások nemek szempontjából kiegyensúlyozott közlésére irányuló célokat – a nőknek nemcsak a Nők Lapjában, hanem a HVG-ben is ott a helyük! Kutatási eredmények szerint a médiatudósítások jelentősen és kedvezően befolyásolhatják a női vállalkozókkal kapcsolatos szemléletmódot és hozzáállást. Ha több médiatudósítás mutatna be sikeres női vállalkozókat példaképpül, az a társadalom női vállalkozókkal szembeni hozzáállását mérhető módon befolyásolná.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ Lásd például: „Women and banks - Are female customers facing discrimination?” [Nők és bankok – megkülönböztetés a női ügyfelekkel szemben?], IPPR-jelentés, 2011. november – http://www.wireuk.org/uploads/files/women-banks_Nov2011_8186.pdf; valamint „Women’s business ownership: a review of the academic, popular and internet literature” [Női tulajdonú üzleti vállalkozások: tudományos, népszerű és internetes irodalmi szemle] – <http://www.bis.gov.uk/files/file38362.pdf>.

⁽¹⁶⁾ COM(2004) 70 final.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nők mint a mezőgazdaság és a vidéki területek fejlesztési és innovációs modelljének motorjai (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 299/06)

Előadó: **Daniela RONDINELLI**

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. január 19-én az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A nők mint a mezőgazdaság és a vidéki területek fejlesztési és innovációs modelljének motorjai.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. június 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a 2012. július 12-i ülésnapon) 204 szavazattal 5 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A mezőgazdasági és vidéki területeken dolgozó és/vagy vállalkozásokban tevékenykedő nőkben rejlő lehetőségeket az összes uniós szakpolitikában meg kell vizsgálni, fel kell térképezni és ki kell emelni, és egyik szakpolitikának sem szabad elhanyagolnia őket: ez az előfeltétele annak, hogy a fejlődés és az innováció résztvevőiként a nők elősegítsék, hogy az egész ágazat túllépjen a válságon.

1.2 Biztosítani kell, hogy az EU valamennyi jogszabálya és programja ügyeljen az egyenlő bánásmódra és az esélyegyenlőségre, és tartalmazzon a nők helyzetének javítására irányuló intézkedéseket, hatékonyan integrálva a férfiak és nők közötti egyenlőség kérdéseit, egyszerűsítve a forrásokhoz való hozzáférést és rendszeres időközönként ellenőrizve az eredményeket.

1.3 A nőket be kell vonni az ágazat területi és regionális szintű fejlesztési terveibe: ennek az az előfeltétele, hogy lehetőséget kapjanak a részvételre, igényeik közlésére, tapasztalataik és projektjeik ismertetésére (a kapacitások megerősítéséről van szó).

1.4 Az egyetemeknek és a kutatóközpontoknak az érintett nőkkel történő együttműködése során meg kell vizsgálni a lehetőségeket és a szükségleteket, képzési és technológiai eszközöket kell biztosítani a nők által irányított vállalkozások fejlődésének támogatására, továbbá javítani kell a mezőgazdaságban dolgozó nők munka- és életkörülményeit.

1.5 Az ikt-k⁽¹⁾ rendkívül fontosak a nők mezőgazdasági tevékenységének fejlesztésében és javításában, feltéve, hogy hatékonyak, jó a földrajzi eloszlásuk, hozzáférhetőek, és nem költségesek (széles sáv). Ezek a technológiák munkahelyeket is létrehozhatnak az ikt-kkal foglalkozó szakemberek számára.

1.6 A női hálózatok létrehozása, amelyet elősegítenek a hatékony ikt-k, kapcsolatokat teremt, erősíti a részvételt, elősegíti az EU-ban élő nők, illetve a tagjelölt és harmadik országok közötti kapcsolatokat és a bevált gyakorlatok cseréjét, ami előnyös a nemzetközi együttműködés és a kereskedelem számára.

1.7 A képzést az érintett nők igényei és a nőkben rejlő lehetőségek szerint kell kialakítani; az ismeretterjesztés innovatív

formáit magukra a nőkre lehet bízni (vita- és önképzőcsoportok, újságcikkek, tájékoztató jellegű előadások az oktatási intézményekben stb.).

1.8 Annak érdekében, hogy a nők szervezett formában részt vegyenek a folyamatokban, és képességeiket így ki tudják bontakoztatni, hatékony, hozzáférhető és rugalmas szolgáltatásokra van szükség, amelyek a gondoskodással töltött idő mellett szabadidőt is lehetővé tesznek. Ez a megjegyzés érvényes az egészségügyre, a közlekedésre, a hitelre, az elosztásra, a marketingre, az idősek és a gyermekek ápolására, de azokra a szociális szolgáltatási ágazatokra is, amelyek azoknak a nőknek a biztonságáról gondoskodnak, akik nincsenek fedezve. Ebben az esetben is teremthetők munkahelyek az érintett szolgáltatások területén.

1.9 Az összes uniós tagállamnak elő kellene segítenie a kiegészítő házastársak jogi elismerését, hogy hozzájuthassanak a szociális biztonsági és egészségügyi szolgáltatások nyújtotta védelemhez. Uniós szinten helyénvaló lenne szabályozási keret meghatározni a közös jogosultságra vonatkozóan, esetleg a nők mezőgazdasági-vidéki téren betöltött szerepe státútumának keretében.

1.10 Ha rendelkeznek a szükséges tudást biztosító és technológiai eszközökkel (zöld technológiák, az erőforrások hatékony kezelése és felhasználása, tiszta energia termelése), akkor a nők hozzájárulhatnak a mezőgazdaság és a vidéki területek fenntarthatóságához. Az ilyen jellegű innovatív és fenntartható vállalkozások elindításához felgyorsított eljárás van szükség, amely egyszerűbbé teszi az erőforrásokhoz történő hozzájutást (különösen a KAP II. pillérének keretében).

1.11 A nők a kézművesség, a hagyományos minőségi és biotermékek fellendítésének motorjai lehetnek, többek között a termelést végző és a fogyasztó nők közötti szorosabb együttműködés révén. Ezt az együttműködést meg kell vizsgálni, és előnyeit hangsúlyozni kell (mint a „rövid ellátási láncok” esetében).

1.12 A KAP reformja és a vidékfejlesztési politikák hozzá kell, hogy járuljanak a nők munkájának és tevékenységének támogatásához, különösen a nők számára fenntartott tematikus programok (II. pillér) révén.

⁽¹⁾ Információs és kommunikációs technológiák.

1.13 A tagállamok, a régiók, a helyi közigazgatási szervek és a szociális partnerek közös felelőssége, hogy előmozdítsák a mezőgazdasági és vidéki környezetben élő nőkben rejlő lehetőségek kibontakoztatását, egy olyan környezet garantálásával, ahol tiszteletben tartják a törvényeket, és egy olyan megfelelő jogi keret kialakításával, amely belső struktúráiban is biztosítja a nemek közötti egyenlőség és reprezentativitás elvét. Az egyes tagállamokban tapasztalható pozitív példákhoz ösztönzőként kellene szolgálniuk ahhoz, hogy a nők – ahogy azt az Európai Parlament is követeli – a mezőgazdasági ágazat és a vidéki térségek valamennyi politikai, gazdasági és társadalmi területén megfelelően képviselve legyenek.

2. Kibontakoztatásra váró lehetőség

2.1 A nők által a mezőgazdaságban és a vidéki területeken képviselt lehetőségeket alábecsülik: a 2010. évi KAP-jelentésben⁽²⁾ csupán az Eurostat statisztikáinak adataival utalnak a nőkre, míg a vidékfejlesztésről szóló 2010-es jelentés futólag említi a férfiak és nők foglalkoztatási arányában meglevő eltérést (76 % a férfiak és 62 % a nők esetében)⁽³⁾. A Tanács 2006. február 20-i, a vidékfejlesztésre vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról szóló érdekes határozata⁽⁴⁾, szintén csak azzal kapcsolatban szól a nőkről, hogy támogatni kell a munkához történő hozzáférésüket.

2.2 A nők mezőgazdaságban és a vidéki területeken betöltött szerepéről szóló 2011-es európai parlamenti állásfoglalás⁽⁵⁾ viszont pontosan felsorolja a nőket akadályozó fő tényezőket, és megjelöl néhány stratégiai utat, amellyel támogatni lehetne őket társadalmi és gazdasági helyzetük tekintetében. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) magáénak érzi az EP elemzését, egyetért következtetéseivel, és emlékeztet néhány saját korábbi véleményére⁽⁶⁾.

2.3 Az EGSZB támogatja a strukturális alapokra vonatkozó általános rendelkezésekről szóló európai bizottsági rendeletjavaslatot és az Európai Bizottság szolgálatainak ezt kísérő munkadokumentumait⁽⁷⁾, akárcsak a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” európai innovációs partnerségről szóló közleményt⁽⁸⁾: ezek a dokumentumok érdekes elemeket tartalmaznak, amelyek alapján remélhető, hogy az uniós intézmények nagyobb figyelmet fognak fordítani a nemekkel kapcsolatos témákra. Az EGSZB reméli, hogy a Tanács ezek nyomán megfelelő határozatokat hoz.

2.4 Az EGSZB kifejezetten pozitívan értékeli a vidéki női szervezetek és hasonló hálózatok számos tagállamban kifejtett

tevékenységét. Ezek részben önállóak, részben pedig gazdálkodói szövetségek részeként működnek. Helyenként vannak a vidéki fiatalokat tömörítő szervezetek is, amelyek igen elkötelezettek a nemek egyenlőségének megvalósítása iránt. Ezek révén számos nő szerez képzést, és nyer ösztönzést a további vállalkozói, társadalmi, szakmai vagy politikai szerepvállaláshoz. Az eddig – például a gazdálkodócsaládok társadalombiztosítása terén – elért eredményekben is nagy részük van. Néhány gazdálkodói szövetségben, amelyben eddig hagyományosan a férfiak domináltak, ma a nőknek van nagy befolyása.⁽⁹⁾ Az ilyen példák mindentagállamban mintaképpül kell szolgálniuk.

2.5 Ez a vélemény azt a célt tűzi ki maga elé, hogy az idézett dokumentumokkal párhuzamosan meghatározzon néhány olyan kritériumot és intézkedést, amelyek segíthetik a nőket azon lehetőségek kibontakoztatásában, amelyek munkavállalóként és vállalkozóként jelennek bennük, a fenntartható fejlődést és a minőségi foglalkoztatást elősegítő innovatív szerepet vállalva. Ha pontosabban meghatározzák a nőkben rejlő lehetőségeket, valamint a munkához és a vállalkozási tevékenységhez kapcsolódó szükségleteiket a mezőgazdaságban és a vidéki területeken, az javíthatja, optimalizálhatja, stratégiai szemlélettel ruházhatja fel, és diverzifikálhatja a termelést, továbbá erősítheti a KAP és a vidékfejlesztési és területi kohéziós politikák közötti összhangot.

3. Adatok és értelmezési kritériumok

3.1 A KAP egymást követő reformjai elhomályosították az agrárgazdaság, a vidéki gazdaság és a területgazdálkodás/hasznosítás fogalmi közötti megkülönböztetést. Ennek következtében a nők problémáinak elemzése tágabb keretben történik⁽¹⁰⁾, ugyanakkor arra is nagyobb szükség van, hogy pontos, kategóriákra bontott és minőségi adatokkal rendelkezünk, és folytassuk az Eurostat erőfeszítéseit. Az EP 2011. évi állásfoglalása szerint a „rendszeresen a mezőgazdaságban dolgozó” személyek száma 26,7 millió, akiknek 42 %-a (azaz 11,2 millió) nő. Ezek az adatok mindazokat a mezőgazdasági és vidéki tevékenységeket figyelembe veszik, amelyek keretében ezek a személyek bármilyen munkát végeznek (gyakran nem ez az egyetlen, vagy akár fő tevékenységük). Ezzel szemben az Eurostat az ÉMA-k (éves munkaegységek) alapján méri a mezőgazdasági foglalkoztatást, aminek következtében az ágazatban bármilyen címen dolgozó férfiak és nők teljes száma 2010-ben 11,1 millióra (mezőgazdaság, erdőszet, vadászat és halászat), a nők száma pedig mintegy 4,7 millióra csökkent⁽¹¹⁾.

3.2 A statisztikai módszertanra történő utalás nyilvánvalóvá teszi, hogy a problémát nem a mennyiség jelenti, hanem az a stratégiai jelleg, amely a mezőgazdasági-vidékfejlesztési ágazatnak a városi és elővárosi övezetekkel, valamint ezek fenntartható (környezeti és társadalmi) fejlődésével való kölcsönhatásában nyilvánul meg. A nők helyzetét a mezőgazdaságban és a

⁽²⁾ *Agriculture in the EU - Statistical and Economic Information - Report 2010*, March 2011.

⁽³⁾ Az említett jelentés 146. oldala, 3.5.1.4. táblázat.

⁽⁴⁾ 2006. február 20-i, 2006/144/EK határozat (2007–2013-as tervezési időszak) – HL L 55., 2006.2.25., 20. o.

⁽⁵⁾ Lásd: P7_TA(2011)0122

⁽⁶⁾ Többek között a következő vélemények említhetők meg: CESE, HL C 256., 2007.1.27., 144-149. o., CESE, HL C 317., 2009.12.23., 49. o., CESE, HL C 347., 2010.12.18., 41. o., CESE, HL C 376., 2011.12.22., CESE, HL C 143., 2012.5.22., 35-39. o., CESE, HL C 191., 2012.6.29., 116-129. o.

⁽⁷⁾ COM(2011) 615 final/2. és az Európai Bizottság szolgálatai által kidolgozott munkadokumentum, SWD(2012) 61 final, 1. és 2. rész.

⁽⁸⁾ COM(2012) 79 final.

⁽⁹⁾ Például a svéd farmerszövetség (LRF) élén is egy aktív gazdálkodó nő áll.

⁽¹⁰⁾ Az európai terület 92 %-a vidékinek számít; ott él a lakosság körülbelül 56 %-a, amely az EU hozzáadott értékének 45 %-át állítja elő (a 2.1. pontban idézett tanácsi határozatban szereplő adatok szerint).

⁽¹¹⁾ Az Európai Bizottság több jelentést és tanulmányt készít a tárgyban. Az EGSZB minőségi adatokat és még pontosabb kategóriánkénti lebontást látna szívesen.

vidéki területeken ezért az alábbi kettős megközelítéssel vizsgáljuk: az európai mezőgazdaság termelési normáinak magas szintje és a nőkben rejlő lehetőségek, amelyek korlátozott, de hatékony és célzott módon felhasznált forrásokkal szabadíthatók fel. Szem előtt kell tartani, hogy tovább tart a súlyos válság, amely nehézségeket – de lehetőségeket is – jelent a mezőgazdasági-vidéki területeken élő és dolgozó nők számára.

4. A válság hatásai és a mezőgazdasági és vidéki gazdaság

4.1 A mezőgazdasági helyzetre vonatkozó közelmúltbeli kimutatások szerint miután a fogyasztás és az export visszaesése nyomán csökkent a termelési és foglalkoztatási szint, az ágazat újra növekedni kezdett, és emelkednek a jövedelmek. Úgy tűnik, hogy különösen a belső piac fordul a minőség és a fenntarthatóság felé: a fogyasztók egyre inkább a helyi („zéró kilométeres” vagy rövid ellátási láncú) ⁽¹²⁾ és/vagy biotermékeket keresik.

4.2 Ami a foglalkoztatást illeti, 2007 és 2008 között körülbelül 900 ezer munkahely szűnt meg a mezőgazdaságban, 2008 és 2009 között pedig 200 ezer EMA csökkenést regisztráltak ⁽¹³⁾. A negatív foglalkoztatási tendencia tehát egy olyan szinten stabilizálódhatna, amely a vállalatok racionalizálása következtében fellépő természetes létszámcsökkenést tükrözné, amelynek során a szakképzetlen munkaerő létszáma csökkenne a szakképzettebb javára.

4.3 Ezen optimizmusra okot adó tényezők ellenére még nem jutottunk ki a válságból, és a nők helyzete sem javult: a mezőgazdasági termelés jelentős részben továbbra is informális módon használja fel a női munkaerőt, amely amúgy is jelentős hátrányban van mind a teljes munkaidőben foglalkoztatottak tekintetében (26 % nő, szemben 52 % férfival), mind a részmunkaidős (9,7 % férfi, szemben 11,8 % nővel) foglalkoztatás vonatkozásában ⁽¹⁴⁾; ezeken az adatokon kívül ott van még az idey-munka (mely a foglalkoztatottak óriási arányát érinti, szemben a határozatlan időben foglalkoztatottak alacsony arányával), az informális és az illegális munka területe is, amely láthatatlan, és mennyiségileg nem meghatározott problémát jelent. Ezzel kapcsolatban fel kellene lépni, ösztönözve a feketemunka legalizálását és a lehetőségekhez mérten a női munka stabilizálását.

4.3.1 A bevándorló (EU-s és EU-n kívüli) női munkavállalók helyzete nagyon aggasztó: gyakran a legegyszerűbb jogokat is megtagadják tőlük, kezdve a bérek késedelmes folyósításától, amelyeket ráadásul sokszor indokolatlanul és igazolhatatlanul megkurtítanak. A válság kezdete óta még romlott is ez a helyzet, és nem igazolható azzal, hogy a kis mezőgazdasági és feldolgozó üzemek nehezen jutnak hitelhez; sok női munkavállaló számos esetben fizetés nélkül volt kénytelen származási országába visszatérni, vagy ki volt szolgáltatva kizsákmányolóknak, bűnözőknek és illegális munkaerő-kereskedéssel foglalkozó személyeknek, akik sajnos egyes uniós országokban jogilag még nem vonhatóak felelősségre.

⁽¹²⁾ Emlékeztetünk a *Local agriculture and short food supply chains* (Mezőgazdaság és rövid élelmiszer-ellátási láncok) tárgyban 2012. április 20-án, Brüsszelben tartott konferenciára.

⁽¹³⁾ Eurostat-adatok.

⁽¹⁴⁾ 2010. évi KAP-jelentés, 3.5.1.4. táblázat (http://ec.europa.eu/agriculture/agrista/2010/table_en/index.htm).

4.3.2 Mivel a mezőgazdasági üzemek szétszórta, és sok közülük kisméretű, nehéz a munkafeltételek szabályos mivoltát ellenőrizni. A helyi önkormányzatoknak a szociális partnerekkel és a civil szervezetekkel együtt végzett gondos irányítómunkája azonban kiindulópontot jelenthet a szabálytalanságok és a bűnözés elleni küzdelemhez, mindenki számára garantálva a jogokat és a biztonságot.

5. A nők élet- és munkakörülményeinek javításához a mezőgazdasági és vidéki területeken...

5.1 A mezőgazdasági termelés minőségi vetülete fontos dimenziója a nők által, akár termelőkként, akár kisegítőkként, akár fogyasztókként, akár a hagyományokat, a kreativitást és a hiteles viselkedési formákat továbbadó polgárokként végzett munkának. E tény érvényre juttatásához területi szinten összeegyeztetett döntésekre van szükség.

5.2 A fejlett termelési technikák kidolgozása és alkalmazása, a kutatás, a pályaválasztási tanácsadás és a képzés a kutatóközpontok és az egyetemek együttműködését igényli a mezőgazdasági-vidéki térségekkel, továbbá a nők szükségletei és a bennük rejlő lehetőségek elemzésének a tanulmányaikba történő beépítését.

5.3 Gyakran úgy vélik, hogy a minőség javításával és a versenyképesség ösztönzésével összefüggő bármely probléma megoldható valamilyen képzés nyújtásával. Ez a képzési kínálat mennyiségi növekedéséhez, nem pedig minőségbeli és célzott fejlődéséhez vezethet, ami gyakran nem válaszol kellőképpen a gazdaság és az érintett társadalmi szereplők konkrét szükségleteire, és nem felel meg a közösen kialakított fenntartható fejlődési stratégiáknak sem. A mezőgazdasági-vidéki helyzet javulásához felkészült dolgozókra és vállalkozóakra van szükség, azonban a képzés önmagában nem tesz azonnal képessé a munkavégzésre és az élet egyéb tevékenységeire, ha hiányoznak a struktúrák és a szolgáltatások, és nem jönnek létre fenntartható és minőségi munkahelyek.

6. ... kívánatos a helyi szint szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

6.1 Minden képzési, szolgáltatási vagy ésszerűsítési tevékenységnek az adott feltételek elemzéséből kell kiindulnia, és a mezőgazdasági-vidéki környezetben élő és dolgozó nők rendelkezésre állását kell alapul vennie. Ez a helyi viszonyok, lehetőségek és elvárások alapos vizsgálatát igényli, amelyet az érintett nők aktív részvételével kell lefolytatni. A részvétel olyan folyamat, amely felelősséggel ruházza fel az országos, regionális és helyi szintű hatóságokat, valamint a társadalmi-szakmai szervezeteket. Egy térség által összességében kínált lehetőségek növekedhetnek, ha kiaknázzák az ott élő nőkben rejlő potenciált. A női innováció, vállalkozás és munkavégzés fejlesztésére irányuló célzott és hatékony programok munkahelyeket teremthetnek (különösen a fiatalok számára), megfelelően, sőt, időnként megfordítva a vidék elnéptelenedésére mutató tendenciát.

6.1.1 Az egyetemeknek és a területi szintnek együtt kellene a lehetőségeket felmérniük: a kutatóközpontokat be kellene vonni a fejlesztési tervek kidolgozásába és értékelésébe. Ez hatékony

kapcsolat biztosítását kívánja meg fejlett és elérhető ikt-k révén az egyetemek és a nők között, megfelelő kutatások lefolytatása és azok eredményeinek helyszíni kipróbálása érdekében⁽¹⁵⁾.

6.1.2 A területfejlesztési terveknek konkrét intézkedéseket kellene tartalmazniuk a női munkavállalók, kisegítő házastársak és vállalkozók képzésére, érvényre juttatva alkalmazkodási, megújítási, továbbá az ismeretek és magatartási formák átadására való képességüket. A képzésben részesült nőket arra kellene ösztönözni, hogy adják át a tanultakat formális (szövetkezetek, a helyi önkormányzatok döntéshozatali eljárásaiban való részvétel struktúrái, vidékfejlesztési akciócsoportok stb.) és informális (önképző- és vitakörök, oktatási intézményeknél megvalósuló fellépések, rádió- és tv-adások, újságcikkek, szociális vállalkozások stb.) csatornákon keresztül. A szükséges ösztönzők nemcsak pénzügyi erőforrásokból állnak, hanem a nők idejének szabaddá tételéből is, a területi szinten nyújtott támogatások és megfelelő szolgáltatások (fizetett szabadság, gyermekgondozási intézmények, hatékony és ingyenes tömegközlekedés⁽¹⁶⁾, átmeneti helyettesítés az ápolási feladatok idejére, bölcsőde a gazdaságok közelében stb.) révén.

6.2 A hatékony, gyors (szélessávú) és kevéssé költséges internetfedettség alapfeltétel, tekintettel arra, hogy egyes uniós tagországokban a települések kevesebb mint 60 %-a kapcsolódik a világhálózathoz. Az ikt-k szélesebb körű felhasználása elősegítheti a távoktatást és egy adott térség egymástól távoli részei közötti kommunikációt. Ösztönzi a kapcsolatfelvételt a más országok mezőgazdasági-vidéki területein élő nőkkel, és felkelti az érdeklődést a nyelvtanulás és a tapasztalatcsere iránt is.

6.2.1 Az ikt-k ezenkívül előmozdítják női vállalkozók, kisegítő házastársak és munkavállalók olyan hálózatainak a létrejöttét is, amelyek – az Unión kívülről bevándoroltak jelenléte által ösztönözve – kapcsolatot tartanak fenn és együttműködnek tagjelölt, illetve harmadik országbeli nőkkel. Ez hasznos tapasztalatcsere eredményezhet, valamint a fejlődési együttműködés javulását és végül fokozott kereskedelmi integrációt, hozzájárulva a világszintű élelmiszeri kihívás megválaszolásához.

6.3 A mezőgazdasági-vidéki területeken élő nők egészsége kiemelt fontosságú. Hatékony egészségügyi szolgáltatások (távgyógyászati és távdiagnosztikai struktúrákat is beleértve) és magas színvonalú orvosi rendelők révén kellene munkahelyi egészségüket és biztonságukat ellenőrizni és szakmai eredetű betegségeiket kiszűrni, ami állást is teremthet a szakosodott munkaerő számára. E szolgáltatásoknak (elsősorban a reprodukív egészség és a nőgyógyászati megelőzés terén) ingyenessé kellene lenniük, de díjukat mindenképpen a családi jövedelemhez és egyéb kiadásokhoz kellene igazítani. Döntő szempont az időskorú nők nagyszámú jelenléte: egyes, erőteljesen

mezőgazdasági-vidéki jellegű országokban a nők várható élettartama sokkal hosszabb a férfiakénál, ezért túlsúlyban van a női népesség a hatvan éven felüliek között⁽¹⁷⁾. Az itt élő nők számára elengedhetetlen az orvosi szolgálat, a segítségnyújtási és támogató intézkedések megléte már csak annak érdekében is, hogy a fiatalabbak ne legyenek kénytelenek további családi terheket magukra vállalni.

6.4 A kisegítő házastársak helyzete országonként továbbra is igen eltérő. Hivatalosan nem ismerik el őket munkavállalókként, jóllehet intenzív munkát végeznek az ágazatban. Ráadásul egyes tagállamokban továbbra sem részesülnek semmilyen egészségügyi szolgáltatásban vagy nyugdíjellátásban (az egyetemesen járó kivételével, amennyiben a társadalombiztosítás azt előírja). Eszközök szükségessége a nők biztosítási fedezettségének garantálására, például szociális szereplők vagy területi önkormányzatok által támogatott, specifikus nyugdíjalapokon keresztül. Helyénvaló lenne továbbá normákat meghatározni a közös jogosultságra vonatkozóan, esetleg a nők mezőgazdasági-vidéki téren betöltött szerepe európai státútumának keretében.

6.5 Az energia ésszerű felhasználása és a hulladékfeldolgozás terén a nők alapvető funkciót látnak el a családi gazdálkodás irányítóiként. A szelektív hulladékgyűjtés, valamint a kellő komposztálási és feldolgozási (biomassza előállítására irányuló) struktúrák illeszkedhetnek az energiatakarékossági célkitűzésekhez, valamint a ténylegesen energetikailag önálló, megfelelő mezőgazdasági és biológiai termelési ciklusokhoz. A hatékony termelést és erőforrás-felhasználást célzó, új környezetbarát technológiákhoz való hozzájutást elő kellene segíteni és specifikus ösztönzőkkel támogatni kellene a nők által irányított vállalkozások és tevékenységek esetében.

6.6 Számos országban hoztak kedvező tapasztalatot a nők falusi turizmusra irányuló – főként szövetkezeti jellegű – kezdeményezései, melyek kiváló gazdálkodási eredménnyel jártak. Tekintettel a fenti idegenforgalom-típus iránti növekvő érdeklődésre, hálózatba kellene szervezni az arra irányuló tevékenységeket, és meg kellene osztani a legjobb gyakorlatokat.

6.7 Ahhoz, hogy hozzájárulhasson a fenntartható fejlődéshez és a nők gazdálkodásához (amely gyakran kis parcellákon folyik), az elosztásnak magas színvonalúnak, funkcionálisnak és rugalmasnak kell lennie: a visszafogott költségekkel működő helyi elosztási szövetkezetek előmozdíthatnák, hogy elérhetőbb áron kerüljenek forgalomba a jó minőségű, jellegzetes helyi termékek. Ezen áruk népszerűsítése szempontjából egyes specifikus események is hasznosnak bizonyultak.

6.8 Fontos érvényre juttatni az eltűnőben lévő kézműipari és adott tájegységre jellemző termékeket. Célzott tájékoztatási és marketingakciók révén megőrizhetők, sőt továbbfejleszthetők az ezzel kapcsolatos tevékenységek és álláshelyek, ami a vidékről való elvándorlás és a tömeges import által kiváltott

⁽¹⁵⁾ Kiterjedt mezőgazdasági és vidéki területek nem rendelkeznek egyetemi és kutatási struktúrákkal: érdekes itt megemlíteni azt a döntést, amely egyetem létrehozására irányult a svédországi Umeå-ban, egy kevéssé fejlett vidéki térségben, amely újjáéledt, amikor a tanulmányi és kutatóközpont megkezdte rendszeres működését.

⁽¹⁶⁾ Az Európai Bizottság szolgálatai által kidolgozott munkadokumentum 7. lábjegyzetben már hivatkozott 2. része jelzi, hogy a nők a férfiaknál többet használják a tömegközlekedési eszközöket.

⁽¹⁷⁾ Litvániában a nők átlagosan 11 évvel élnek tovább a férfiaknál, Lettországon 10, Lengyelországban, Romániában és Szlovákiában 8, Bulgáriában, a Cseh Köztársaságban, Portugáliában, Szlovéniában és Spanyolországban pedig 7 évvel.

minőségromlás ellen hatna. Nélkülözhetetlen tehát a megfelelő szolgáltatások és technológiák, valamint a mezőgazdasági-vidéki övezeteket a városi piacokkal összekötő közlekedési formák hatékony együttműködése (18).

6.9 A mezőgazdasági és kézműipari vállalkozások és szövetkezetek létrehozásához a hitelfelvételi lehetőségek bővítése szükséges, egyrészt nagyobb felelősséggel ruházva fel a hagyományos bankokat (elsősorban a helyi agrár- és takarékpénztárakat), másrészt pedig ösztönözve a főként a nőket célzó mikrohitelprogramokat.

7. Az EU szakpolitikai és a civil társadalom bevonása

7.1 A strukturális alapok közös rendelkezéseiről szóló rendeletjavaslat (19) elfogadására várva emlékeztetnénk arra, hogy az alap forrásait felhasználják a nők és a férfiak esélyegyenlőségének elősegítésére, és előírja az e cél eléréséért tevékenykedő szervezetek tájékoztatását és részvételét (20). Az új közös rendelet megerősíthetné az, ha gyorsított eljárást vezetnének be az innovatív és fenntartható, mezőgazdasági-vidéki vagy kézműipari vállalkozásokat vezető nők számára. Ez nagyobb erővel és javaslattevő képességgel ruházná fel a rendelet 6. cikkében hivatkozott partnerségben részt vevő civil szervezeteket.

7.2 Az alapokra vonatkozó közös rendeletjavaslat kapcsán (amelyről már készült EGSZB-vélemény (21)) nagymértékű aggodalomra adnak okot azok a hatások, amelyeket a makrogazdasági feltételrendszer (21. cikk) gyakorolhat a nőket célzó kezdeményezések fejlesztését célul kitűző projektekre. Az EGSZB kéri annak specifikus jogszabályi rendelkezés révén történő megakadályozását, hogy – közvetve vagy közvetlenül – a leggyengébb társadalmi szereplőket, és köztük a nőket sújtsák.

7.3 Az EGSZB (a fenti javaslatokban kért kötelezettségvállalásokon túl) szeretné, ha a Bizottság gyorsabban válaszolna a nőkkel kapcsolatos változásokra és elvárásokra, megelőzve

elsősorban azt, hogy rugalmatlanná váljon a nők mezőgazdasági-vidéki helyzetének javítását célzó programok tartalma és módszertana.

7.4 A nőknek a mezőgazdasági és vidékfejlesztésben való nagyobb mértékű és magasabb szintű részvételét rendszeresen be kellene építeni az európai kutatás-fejlesztési, képzési (Európai Szociális Alap stb.) és munkavállalói mobilitási programokba, természetesen a gazdasági, társadalmi és területi kohéziós politika végrehajtásán kívül is.

7.5 A II. pillér végrehajtására vonatkozó előírásokat, programokat és projekteket időszaki ellenőrzésnek kellene alávetni a KAP felülvizsgálatára irányuló eljárás keretében, hogy hatékony módon segítsék elő az esélyegyenlőség és a megfelelő erőforrás-felhasználás megvalósulását.

7.6 Foglalkozni kell a vidékfejlesztési politikával kapcsolatos, nőket célzó tematikus alprogramok tervezésével, továbbá a Leader program tapasztalatainak megfelelő hasznosításával és terjesztésével.

7.7 Ahhoz, hogy kidolgozhatók legyenek a nőkben rejlő potenciál kiaknázását prioritásként kezelő programok, a fizikai, adminisztratív és szociológiai értelemben vett területi szintnek a részvételi dinamika főszereplőjévé kell válnia. A szociális partnerek és a civil társadalom szervezetei közös, elsődleges felelősséget kell, hogy vállaljanak döntéseikért és azok végrehajtásáért. Ehhez képesnek kell mutatkozniuk arra is, hogy konkrétan és hatékonyan képviseljék a nők érdekeit, és biztosítsák integrációjukat a szervezetek valamennyi szintjén, növelve kapacitásépítési képességüket is.

7.7.1 Az EGSZB arra hívja fel az ebben képviselt valamennyi szervezetet, hogy fordítsanak jelentős figyelmet a mezőgazdasági és vidéki területen élő és dolgozó nőkre, tolmácsolják az ő igényeiket és törekvéseiket, és rendszeresen vonják be őket a különféle horizontális és vertikális partnerségi struktúrákba.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

(18) A vidéki térségek kézműiparának helyzetével részletesen foglalkozott a CESE sz. vélemény, HL C 143., 2012.5.22., 35-39. o.

(19) COM(2011) 615 final/2.

(20) Lásd a 2005. szeptember 20-i 1698/2005/EK tanácsi rendeletet (HL L 277., 2005.10.21., 1-40. o.), 6. cikk, (1) bekezdés, c) pont; 62. cikk, (1) bekezdés, b) pont; 76. cikk, (2) bekezdés, a) pont.

(21) CESE sz. vélemény, HL C 191, 2012.6.29., 30-37. o. lásd különösen a 3.3.3. pontot.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EU és Moldova közötti kapcsolatok: a szervezett civil társadalom szerepe

(2012/C 299/07)

Előadó: Evelyne PICHENOT

2011. július 13–14-i plenáris ülésén az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az EU és Moldova közötti kapcsolatok: a szervezett civil társadalom szerepe

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2012. június 28-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11-12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a 2012. július 11-i ülésnapon) 143 szavazattal, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Annak tudatában, hogy az Európai Unió és a Moldovai Köztársaság közötti szorosabb kapcsolatok mindkét fél érdekét szolgálják, az EGSZB jelen véleményében úgy határozott, hogy a 2012. márciusi kiküldetését követően az alábbiakat javasolja azzal a céllal, hogy

- megerősítsék a civil társadalom szerepét, különösen a moldovai gazdasági, szociális és környezeti tanács létrehozása révén,
- mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodást (DCFTA) kössenek,
- Moldova visszanyerje területi integritását.

1.2 Az EGSZB az **Európai Bizottságnak és az Európai Parlamentnek** címzett ajánlásaiban kiegyensúlyozott szabadkereskedelmi megállapodás megkötését javasolja, amelynek során ügyelni kell arra, hogy a civil társadalmi szervezeteket a folyamat minden fázisába bevonják. A DCFTA megkötéséhez össze kell hangolni az Európai Bizottság és az Európai Külügyi Szolgálat tevékenységét. Az EGSZB szorgalmazza, hogy

- biztosítsák a moldovai szervezetek megfelelő részvételét a folyamatban lévő **nyilvános konzultáció**,⁽¹⁾ valamint a nyilvános meghallgatásokhoz és a civil társadalom által a fenntartható fejlődésről szóló hatástanulmány keretében szervezett beszélgetésekhez való hozzáférés révén,
- szervezzenek **konferenciát** a hatástanulmány **eredményeiről** a moldovai parlamenttel, az EGSZB-vel és a moldovai civil társadalommal közösen, valamint időszakosan tájékoztassák a civil társadalmat a tárgyalások tartalmáról,

— fordítsanak figyelmet a szociális és környezeti hatások feltárására, különösen a millenniumi program célkitűzéseinek eléréséről szóló jelentésben⁽²⁾ foglalt megjegyzésekből kiindulva, hogy ezáltal pontosítsák a mindenkori jövőbeli megállapodások **fenntartható fejlődésről szóló fejezetét**,

— készítsenek tanulmányt arról, hogy milyen feltételek mellett lehet a Dnyeszteren túli területek **gazdaságát újra integrálni** a kereskedelmi nyitási folyamatba,

— tegyenek több erőfeszítést arra, hogy a társadalmi-szakmai döntéshozók és a média képzéseket kapjanak a **közösségi vívmányoknak** a kereskedelem területén történő hatékony alkalmazásáról,

— vegyék figyelembe a **technikai segítségnyújtás** iránti igényt a közösségi vívmányok normáihoz való alkalmazkodás során, különösen a mezőgazdaság és az élelmiszeripar területén,

— vegyenek tervbe a kiigazítási eljárások mellé megfelelő **kísérő intézkedéseket** annak érdekében, hogy Moldovát az európai gazdaságba való tényleges beilleszkedés minél előnyösebben érintse, valamint fordítsanak különös figyelmet a külső határok biztonságára, bevonva az ilyen jellegű megállapodások előnyeit élvező partnereket,

— gondoskodjanak a kereskedelmi megállapodás **közös nyomonkövetési bizottságának** felállításáról, az EGSZB támogatásával segítsék a civil társadalomnak a jövőbeli DCFTA nyomon követésébe való bevonását, és teremtsenek lehetőséget a moldovai civil társadalom struktúrába való szervezésének finanszírozására,

⁽¹⁾ Kereskedelmi Főigazgatóság, a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségekről szóló konzultáció/EU–Moldova, 2012.

⁽²⁾ ENSZ, A millenniumi fejlesztési célokról szóló második jelentés, Moldovai Köztársaság 2010.

- biztosítsák a **moldovai szociális partnerek bevonását a keleti partnerség fórumába**, és tűzzék a keleti partnerség ötödik munkacsoportjának („szociális párbeszéd”) a napi-rendjére a megállapodás szociális feltételeit,
- az OECD támogatásával segítsék elő a kapcsolatok felvételét és ápolását a **Dnyeszteren túli civil társadalommal**, azzal a céllal, hogy azt az uniós közeledési politika részesevé tegyék.

1.3 A **moldovai állami hatóságoknak** szóló ajánlásaiban az EGSZB arra biztatja a **kormányt és a parlamentet**, hogy

- tájékoztassák folyamatosan a társadalmi szervezetek széles körét az **EU-hoz való közeledés alakulásáról**, valamint **indítsanak** erről **nyilvános vitát** a szociális partnerekkel és a különböző érdekeket (mezőgazdák, fogyasztók, környezetvédők, nők, emberjogi harcosok stb.) képviselő szervezetek részvételével,
- folytassák az **információcserét** a társadalmi-szakmai résztvevők és az európai ügyek minisztériuma között, valamint tartsák fenn a Nemzeti Részvételi Tanácsnak a kormány megfigyelőjeként betöltött szerepét,
- hozzák létre a **moldovai gazdasági, szociális és környezeti tanácsot** az uniós tapasztalatokra építve és a szomszédsági politika keretében,
- vonják be az érdekelt feleket az uniós megállapodások végrehajtásába **az energia és a kutatás** területén,
- erősítsék meg a társadalmi párbeszédet és ügyeljenek az **Európa Tanács Szociális Chartájának** végrehajtására, különösen azáltal, hogy rendezik a fenntartásokat és elfogadják a kollektív panasztételi mechanizmusról szóló jegyzőkönyvet,
- abszolút prioritásként kezeljék a **fiatalok és a nők munkaerő-piaci** integrációját,
- járuljanak hozzá a **korruptió elleni harc** mechanizmusainak a hatékonyságához.

1.4 A **moldovai civil társadalmi szervezeteknek** szóló ajánlásaiban az EGSZB fejleszteni kívánja a moldovai civil társadalommal fenntartott kapcsolatait a keleti partnerség keretén belül. A civil társadalom számára az alábbi ajánlásokat fogalmazza meg, amelyeket szívesen megvitatna Moldovában is egy konferencia keretében, ahol konkrétan meghatároznák a

partnerség kapcsolattartási dimenzióját. A **moldovai gazdasági, szociális és környezeti tanács** felállításán kívül az EGSZB a szociális partnerek és a civil társadalmi partnerek számára a következőket ajánlja:

- közeledés olyan **nagyobb európai ágazati platformokhoz**, mint például a szegénység elleni küzdelem platformjához vagy különböző tagállamok munkaadói szervezeteihez, valamint azáltal, hogy megfigyelői státuszt kapnak az Európai Szakszervezetek Szövetségén belül,
- a szakszervezeti és munkáltató szervezeteken belüli, valamint a kollektív szerződések európai ügyekkel foglalkozó nemzeti bizottságán belüli **felügyeleti csoport** megerősítése,
- a **szociális párbeszéd** fejlesztése az ILO-egyezmények és az Európa Tanács Szociális Chartája tiszteletben tartása mellett,
- a **civil párbeszéd** ösztönzése a DCFTA nyomon követése érdekében,
- az olyan **ökológiai megközelítésekhez** kapcsolódó szakismeretek fejlesztése, mint például az üvegházhatású gázok csökkentése, az életciklus-elemzés, a szénlábnyom vagy az ökoszisztéma-szolgáltatások.

2. A civil társadalom szerepe az európai közeledésben és a keleti partnerségben

2.1 A moldovai civil társadalom már részt vesz néhány létező mechanizmus révén az EU-hoz történő közeledési politikában. A Nemzeti Részvételi Tanácsot, ezt a 30 tagból álló konzultatív és a kormánnyal együttműködő szervezetet 2011 januárjában hozták létre, ugyanakkor a parlamenten belül létezik egy másik konzultatív testület. Az európai integrációt célzó, 2010 novemberében alapított nemzeti konvent több olyan szervezetet gyűjt egybe, amelyek célja, hogy javaslatokat tegyenek és információkat terjesszenek az európai integrációs folyamatról, ezáltal lehetővé téve a résztvevők közötti közvetlen és nyílt vitát. Ezen túlmenően a civil társadalmi szervezetek részvételével létrejött több tematikus platform nemzeti szinten.

2.2 A moldovai szervezetek részt vesznek a keleti partnerség civil társadalmi fórumán belüli különböző csoportokban: demokrácia, emberi jogok, jó kormányzás és stabilitás; általános ajánlások; környezetvédelem, energia és éghajlatváltozás; személyközi kapcsolatok. Az EGSZB ösztönözni kívánja egy ötödik platform megalakítását a szociális párbeszéd témájában, amely általánosabban gazdasági és szociális kérdésekkel is foglalkozna. ⁽³⁾

2.3 A szociális partnerek lényeges szerepet játszanak az EU és Moldova közötti közeledésben. Az alkotmány elismeri a szakszervezeti szervezetek függetlenségét, amelyet egy 2000

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: „A civil társadalom hozzájárulása a keleti partnerséghez”, HL C 248., 2011.8.25. Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: „Az átalakuló szomszédság új megközelítése”, HL C 43., 2012.2.15.

júliusában elfogadott törvény rögzít, amely biztosítja a szakszervezeti szabadságot, a kollektív tárgyalási módot és a vagyon védelmét. A szakszervezetek helyzete az elmúlt évek során jelentős átalakulásokon ment keresztül: a CSR és a Solidarity, a két létező szakszervezet egybeolvadt, hogy egyetlen szakszervezeti központtá, a Moldovai Köztársaság Szakszervezeteinek Nemzeti Konföderációjává (CNSM) alakuljon át. Miután a CNSM a Nemzetközi Szakszervezeti Szövetség tagjává vált, folyamatosan részt vesz a nemzetközi tevékenységekben és az üléseken. Kérhetne továbbá megfigyelői státuszt a Szakszervezetek Európai Konföderációján belül.

2.3.1 A legrepresentatívabb munkáltatói szervezet a Moldovai Köztársaság Nemzeti Munkaadói Szövetsége, melyet 1996-ban alapítottak és 32 tagot számlál, és magát apolitikusnak, valamint függetlennek tartja. A munkaerő foglalkoztatásának nemzeti ügynöksége kezeli az EU és a Moldovai Köztársaság közötti „Mobilitási Partnerség” elnevezésű projektet, amelynek célja, hogy a moldovai munkaerőpiac integrációja akadálymentesen menjen végbe. A munkáltatói szervezetek a projekt határozatainak helyi és regionális szintű végrehajtása révén részt vesznek ebben az integrációban.

2.3.2 Hasznos lenne tehát a DCFTA-ra vonatkozó kérdésekkel foglalkozó tájékoztatási csoportok megerősítése a szociális partnerségeken belül, az európai országok vagy uniós tagállamok hasonló szakembereivel együttműködve.

2.4 A társadalom bizonyos kategóriának – különösen a vidéken élőknek – a helyzete továbbra is bizonytalan. A szociális helyzet romlása különösen a nőket sújtja: magas munkanélküliség, a képzettség és a fizetések csökkenése, idénymunka vagy alacsony szintű szociális szolgáltatások. A nők a férfiakéhoz hasonló jogokkal rendelkeznek, ám kiszolgáltatottabb helyzetben vannak a munkaerőpiacon. Ezen túlmenően a nők a moldovai vállalkozóknak csupán 14 %-át adják. A vidéki lakosság nagyobb súllyal van képviselve a szegénységi küszöb alatt élők között, (4) és a szegény vidéki lakosság súlya nőtt 2009-ben. A moldovai gyermekek különböző nehézségeknek vannak kitéve: az állandó lakhely hiánya, a gyermekmunka, az gyermekcsempészet és a prostitúció aggasztó jelenségek. Továbbra is elterjedt a „társadalmi árvák” jelensége – vagyis olyan gyermekeké, akiket családjuk szegénységükből kifolyólag árvaházba ad.

2.5 A média működése javult az elmúlt évek során. Az audiovizuális koordinációs tanács 2010 októberének végén a politikai médiacsoportok felügyeletére új módszertant fogadott el, az EU és az Európa Tanács segítségével. Ezen túlmenően 2010-ben két új televíziós csatorna (a Jurnal TV és a Publika TV), valamint négy új rádióállomás (Radio Sport, Aquarelle FM, Publika FM és Prime FM) jelent meg. Az újságírók európai kérdésekre vonatkozó képzését prioritássá kellene tenni. A szólásszabadság területén elért haladásnak köszönhetően jobban tájékoztathatók az uniós közeledés kihívásairól a polgárok és az üzleti körök, például a mezőgazdák.

2.6 A tagadhatatlan haladás ellenére azonban a civil társadalom továbbra is komoly szervezési nehézségekkel küzd. A területi különbségek jelen vannak: a nem kormányzati ágazathoz tartozó szervezetek a nagy központokban (Chisinau, Balti, Cahul és Ungheni) tevékenykednek, az ország nagy részén viszont kevésbé aktívak. Ezzel szemben a szakszervezetek jobb

területi lefedettséggel rendelkeznek. A fennálló szakadás következtében a Dnyeszter két partja közötti együttműködés meglehetősen korlátozott marad. Ezen túlmenően a nem kormányzati szervezetek nagymértékben függnek néhány külső támogatótól, ami veszélyezteti függetlenségüket és fennmaradásukat. Végül, ami a szakértői hálózatokat illeti, még ha minőségek is, túl szűk szakértői körre támaszkodnak, ugyanis a jelentős helyi nem kormányzati szervezetek az utóbbi években egyáltalán nem fejlődtek.

3. A civil társadalom és egy új mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodás (DCFTA)

3.1 Az EU és a Moldova közötti DCFTA előkészítése az árukat, szolgáltatásokat és a befektetéseket érinti, ugyanakkor átfogó és mélyreható jellege a kereskedelemre vonatkozó közösségi vívmányok átültetéséhez és hatékony alkalmazásához vezet. Ehhez megfelelő támogatásra és komoly reformokra van szükség. A moldovai gazdaságnak tényleges problémája a versenyképesség hiánya, ami különböző tényezőknek tudható be: gyér közlekedési infrastruktúra (ez különösen a közúti infrastruktúrára érvényes), kisméretű belső piac, kevésbé innovatív környezet, tartósan instabil politika, nehéz hozzáférés a finanszírozásokhoz, valamint a korrupció. Az export már nem kizárólag a volt szovjet piacokra irányul. A külkereskedelem új, európai orientációja immár tényként kezelhető: az export több mint felének már ez a rendeltetési helye. Ennek eredményeként a textilágazat aránya növekedik az exporton belül (az 1999-es 10 %-ról 2008-ra 22,7 %-ra nőtt), (5) ami a képzett munkaerő alacsony költségének tudható be.

3.2 Egy, a tárgyalások kezdetével párhuzamosan elindított, a fenntartható fejlődésről szóló, kidolgozás alatt álló hatástanulmány 2012 szeptemberéig információkat fog szolgáltatni egy ilyen kereskedelmi nyitás pozitív és negatív hatásairól. (6) A konzulens ajánlattételi dokumentációjában (7) ki kell kérni az EGSZB véleményét e tárgyalások kihívásairól, valamint a nyilvános konzultációra beérkezett hozzászólásokkal kapcsolatban. Ezen túlmenően különös figyelmet kell fordítani a tárgyalási álláspontot kifejtő dokumentumra, amelyet az Európai Bizottság e hatástanulmányt követően kidolgoz, valamint a kísérő intézkedéseket szorosan nyomon követi.

3.3 Csupán korlátozott számú kockázatot rejt a megállapodás az EU számára: főként egészségügyi és növényvédelmi normákat és befektetési garanciákat érint. Az európai befektetéseknek kedvező üzleti légkör szükséges javítása a korrupció elleni fokozott küzdelemmel kezdődik. A 2011. évi korrupció-észlelési index Moldovát a világranglista 112. helyére sorolja, 2,9/10-es pontszámmal. (8) Az érintett intézmények a gazdasági bűncselekmények és a korrupció elleni küzdelem központja, valamint az ügyész korrupció elleni speciális egysége. A hatályos jogszabályok ugyan megfelelőek, ám a korrupcióellenes politika végrehajtása hiányokat mutat. Sajnálatosnak minősíthető a politikai élet finanszírozásának a hiánya, a polgárok többnyire

(4) Moldovai statisztikák, a „Rural Poverty Portal” (vidéki szegénység portál) oldalon: <http://www.ruralpovertyportal.org/web/guest/country/statistics/tags/moldova>.

(5) Florent Parmentier: „Moldova – jelentős európai siker a keleti partnerség számára?”, Robert Schuman Alapítvány, 2010. november 22., http://www.robert-schuman.eu/doc/questions_europe/qe-186-fr.pdf.

(6) Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: „A fenntartható fejlődéssel kapcsolatos hatásvizsgálatok és az Európai Unió kereskedelempolitikája”, HL C 218., 2011.7.23..

(7) „Az EU és Grúzia, valamint az EU és Moldova közötti DCFTA-król folytatott tárgyalások támogatását szolgáló fenntarthatósági szempontú kereskedelmi hatásvizsgálat”, Ecorys, 2012. február 6.

(8) Európai Bizottság, „ENP 2011. évi országjelentés – Moldovai Köztársaság”, feljegyzés, Brüsszel, 2012. május 15.

fatalista szemlélete, valamint a civil társadalom elégtelen részvétele ezekben a témákban. A korrupció elleni harc a nemzetközi támogatók (Európa Tanács, EU, SIDA, Világbank, UNDP, USAID stb.) legfőbb prioritásai között szerepel. Nem kormányzati szervezetek több tömörülése foglalkozott ezzel az ágazattal (a korrupció elemző és megelőző központja, Transparency International Moldova, korrupcióellenes szövetség, a tényfeltáró újságírók központja). A politikai váltások eddig nem vezettek konkrét eredményekhez ezen a területen.

3.4 A DCFTA számos következménnyel jár a szociális szféra területére nézve. Ehhez kapcsolódóan az EGSZB hangsúlyozza a szociális párbeszédnek az ország fejlődésében játszott jelentős szerepét. Az Európa Tanács Szociális Chartája Kollektív Panasz-tételi Jegyzőkönyvének elfogadását ajánlja, valamint hogy javítsák a munkaügyi felügyeletet és hozzanak létre munkaügyi bíróságokat. A moldovai hatóságok együttműködnek az ILO-val a feketemunka kérdését illetően az európai normákhoz való közeledés jegyében, és részt vesznek az aktív időskornak és a generációk közötti szolidaritásnak szentelt 2012-es európai év eseményeiben. A Moldovába visszatérő korábbi migránsok helyzetét is javítani kell, és elő kell mozdítani a moldovaiak jogait külföldön. Kiemelendő területek még a munkaerő képzése és átképzése.

3.5 A mezőgazdasági és agrár-élelmiszeripari ágazat jelentős szerepet tölt be a megállapodás megkötése során Moldovában. A moldovai mezőgazdaságnak az európai piacokra irányuló exportja és az élelmiszerbiztonság garantálása érdekében előrelépéseket kell tennie olyan területeken, mint az eredetmegjelölés, az egészségügyi és növényvédelmi normáknak való megfelelés ellenőrzése vagy a versenyszabályok tiszteletben tartása. Eddig a normákat ugyan elfogadták, ám a tényleges megvalósításuk hosszú és költséges folyamat, különösen az állati termékek előállításában (2008-ban a méz volt az egyetlen exportálható állati termék Moldovában). Az európai normákhoz való igazodás jelentős költségekkel jár a kistermelőkre nézve, ezért a hatóságoknak az intézményi reformok politikáját kell követniük, és segíteniük kell az élelmiszeripari szektort és a borágazatot. Az Európai Bizottság kereskedelem-ösztönző támogatása által finanszírozott projektek komoly jelentőséggel bírnak az alkalmazkodást illetően.

3.6 A sokáig hanyatlófélben lévő iparágak láthatóan ki tudják használni az előnyös, versenyképes árakban rejlő lehetőségeket az európai piacok közelségében, ahogy ezt a textilágazat gyors fejlődése is mutatja. Ez a könnyűipari ágazat a terület egészére kiterjedhet, különösen a hátrányos helyzetű déli régiókra. Az autóiipar a közelmúltban, német befektetőknek köszönhetően áttörést ért el az ország északi részében. Moldovának a Duna régióra vonatkozó stratégiában és a (különösen a Dnyeszter jobb partján található) nagy ipari létesítmények modernizációjában való részvétele lehetőségeket jelentene a fejlődésre.

3.7 Ahhoz, hogy egy ilyen, az EU-val kötött szabadkereskedelmi megállapodást mélyrehatóan és átfogóan lehessen nevezni, a megállapodásnak abból kell kiindulnia, hogy Moldova képes lesz igazodni a közösségi vívmányokhoz. Ezt az elvárás megfelelő pénzügyi támogatásnak kell követnie. A belső piacok kibővítésének tapasztalatai egyértelműen kimutatták a strukturális alapok szerepét a társadalmi és területi kohézió biztosításában. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy ehhez fogható kísérő

intézkedéseket állítsanak össze azzal a céllal, hogy csökkentsék a társadalmi egyenlőtlenségek és területi eltérések növekedésének kockázatát. A megállapodás nyomonkövetési bizottsága ennek érdekében különös figyelmet szentel majd a mezőgazdasági és vidékfejlesztési szomszédsági program (ENPARD) végrehajtására.

3.8 Moldova ökológiai mérlege komoly aggodalmakra ad okot a jövőt illetően (talaj, víz, energia), ezt a megállapodásról folytatott tárgyalások során figyelembe kell venni. E terület szovjet öröksége különösen súlyos, főként, ami a mérgező maradékanyagok kezelését illeti. Az utóbbi években gyakori szárazságok megmutatták, hogy a moldovai gazdaság sérülékeny a környezet és az éghajlat romlásával szemben. Ezen túlmenően a felszín alatti vízkészlet több mint fele szennyezett, miközben a felszín alatti vizek a lakosság ivóvíz-igényének kétharmadát fedezik. A környezetvédelmi politika a nemzetközi – például az EBB által tett – vállalások ellenére kevés pénzügyi eszközzel rendelkezik. Emellett nagy szükség van arra, hogy fokozzák valamennyi olyan gazdasági szereplő tudatosságát, amely egyelőre még nincs eléggé tudatában a közlekedési vagy az építési ágazat területén felmerülő kihívásoknak. Az Európai Energiaközösségbe belépett Moldova szintén rendkívüli módon függ a fosszilis energiahordozók behozatalától, míg energiahatékonysága továbbra is alacsony. Az EGSZB javasolja, hogy támogassák az energiamegtakarítást ösztönző környezetvédelmi szervezeteket, a források ésszerűbb felhasználását és a hulladékgyűjtést.

3.9 Különös figyelmet kell szentelni a hatástanulmányban a Dnyeszteren túli területek helyzetének, hogy a DCFTA tükrében értékelni lehessen a megállapodásnak a határok biztonságára esetlegesen gyakorolt hatását, valamint a gazdasági és szociális hatásokat. Ez a megállapodás hozzájárulhatna a belső eltérések feloldásához, és biztosíthatná a területi integritást.

4. A moldovai gazdasági, szociális és környezeti tanács létrehozására irányuló javaslat

4.1 A civil társadalom több párbeszédre és konzultációra való ösztönzése érdekében az EGSZB azt ajánlja, hogy állítsák fel a moldovai gazdasági, szociális és környezeti tanácsot a régió más országaiban történtek mintájára. A különböző európai tapasztalatok tanulmányozása lehetővé teszi Moldova saját útjának a kialakítását.

4.2 A moldovai gazdasági, szociális és környezeti tanács kialakítására vonatkozó projekt megválaszolja majd a civil társadalom strukturálódására irányuló igényt, és megerősíti a civil társadalom befolyását és relevanciáját. Az alkalmi strukturák jelenlegi széles változatossága rugalmas és kísérletezésre lehetőséget adó keretet nyújt, ezek folytonossága ugyanakkor bizonytalan, működésük pedig sérülékeny. Mivel a szociális partnerek és az egyesületi mozgalmak vagy nem kormányzati szervezetek álláspontjai átfedik egymást, ezeket az álláspontokat nem lehet jól áttekinteni a nyilvános viták során.

4.3 A moldovai gazdasági, szociális és környezeti tanács jelentősen hozzájárulhatna ahhoz, hogy a társadalmi választások megegyezésen alapuljanak, lehetővé téve a különböző érdekek figyelembevételét a fejlődési modellben. Az egyeztetésen alapuló közös munkának a fenntartható fejlődés három pillérére kell épülnie. Ez fontos lépés a Dnyeszteren túli területek újbóli integrációját célzó életképes stratégia számára is.

4.4 A moldovai gazdasági, szociális és környezeti tanács biztosítaná az elemzések függetlenségét, kivonva azokat a pártcélokat szolgáló viták alól, és függetleníve őket a források eredetétől is, lehetővé téve ugyanakkor a nézőpontok ütköztetését. Továbbá ennek keretében foglalkozni kellene a nemén, a származáson vagy a valláson alapuló megkülönböztetés elleni küzdelem kérdéseivel.

4.5 A moldovai gazdasági, szociális és környezeti tanács eleget tenne annak az igénynek, hogy értékeljék a közpolitikákat a közösségi vívmányok alkalmazásával kapcsolatban. Ez az intézmény az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal összehangolva fogadhatná a kereskedelmi megállapodás nyomonkövetési bizottságát.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil társadalom szerepe az EU és Kolumbia, illetve az EU és Peru közötti többoldalú kereskedelmi megállapodásban

(2012/C 299/08)

Előadó: **Giuseppe Antonio Maria IULIANO**

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

A civil társadalom szerepe az EU és Kolumbia, illetve az EU és Peru közötti többoldalú kereskedelmi megállapodásban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2012. június 28-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-án tartott 482. plenáris ülésén (a 2012. július 11-i ülésnapon) 139 szavazattal 4 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Mivel az andoki régiót alkotó országokkal kötött társulási megállapodásra irányuló tárgyalások sikertelenek voltak, az EU Kolumbia és Peru kérésére úgy határozott, hogy e két országgal folytatja az új kereskedelmi kapcsolatok kialakítását. A tárgyalások 2010 májusában zárultak le, majd a három fél 2011. március 24-én parafálta és 2011. április 13-án hivatalosan aláírta a többoldalú kereskedelmi megállapodást. A megállapodást jelenleg az Európai Parlament vizsgálja, és módosítások benyújtásának lehetősége nélkül határoz annak jóváhagyásáról vagy elutasításáról. Ebben a szakaszban az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) véleményezi a megállapodást és valamennyi érintett szereplő számára iránymutatókat terjeszt elő, amelyeket azoknak a megállapodás jóváhagyása és ratifikálása esetén figyelembe kell venniük. ⁽¹⁾

1.2 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy véli, hogy az EU, illetve Kolumbia és Peru közötti többoldalú kereskedelmi megállapodás Európa és valamennyi részt vevő andoki ország számára egyaránt hasznos eszköz lehet. Talán Ecuador és Bolívia is kész lenne visszülni a tárgyalásztalhoz. A többoldalú kereskedelmi megállapodás előmozdíthatja a növekedést, a versenyképességet és a tisztességes munkát, mivel a kereskedelem a fejlődést és a szegénység visszaszorítását támogató fontos mechanizmus. Ugyanakkor a megállapodás gazdasági, társadalmi és környezeti hatásait valamennyi részes fél érdekében átlátható, átfogó és körültekintő módon kell értékelni. Ebben a tekintetben a civil társadalom szerepe kiemelt fontosságú.

1.3 A többoldalú kereskedelmi megállapodásra irányuló tárgyalások során nyilvánvalóvá vált, hogy a felek szervezett civil társadalmával folytatott párbeszéd elégtelen. E probléma áthidalása és a civil társadalom intézményes bevonása érdekében az EGSZB a közelmúltbeli perui és kolumbiai küldetése során a két ország szervezett civil társadalmának intézményi képviselőivel folytatott megbeszéléseket követően **konzultatív vegyes bizottság (kvb)** létrehozását javasolja az európai, perui és

kolumbiai civil társadalom képviselőinek részvételével, amely az emberi jogokat, a fenntartható fejlődést és a megállapodás ágazati hatásainak értékelését érintő valamennyi területen konzultációs szerepet töltene be. A kvb összeállítaná a nyomon követendő területek jegyzékét, ⁽²⁾ melyekkel kapcsolatban az aláíró felek konzultálhatnának vele, illetve saját kezdeményezésére véleményeket, ajánlásokat vagy tanulmányokat készíthetne. A kvb – közös megegyezéssel meghozott döntés hiányában – évente egyszer ülésezne a megállapodás részes feleit képviselő szerv részvételével. A kvb létrehozása összeegyeztethető a megállapodás 282. cikkében előírt, a civil szervezetek és a nagyközönség számára szervezett találkozóval. A kvb tárgyalást folytathatna a felekkel a megállapodás végrehajtásának ágazati hatására vonatkozó mutatók kidolgozásáról.

Az EU-nak a világ más országaival és térségeivel kötött korábbi megállapodásaiban már kipróbált mechanizmusok jó kiindulópontként szolgálhatnak egy ilyen jellegű konzultatív fórum beindításához.

1.4 Az EGSZB fontosnak tartja az Európai Parlament, illetve a kolumbiai és a perui parlament közötti megerősített együttműködést, és üdvözli az Európai Parlament által elfogadott állásfoglalást, amelynek eredményeképpen lehetőség nyíllhat az aláírt megállapodások egyidejű nyomon követésére szolgáló parlamenti mechanizmusok végrehajtására, különös tekintettel az emberi jogi helyzetre, az ILO tisztességes munkakörülményekről és a szakszervezetekről szóló menetrendjére, a nemek közötti egyenlőségre, a biztosítékokkal történő legális bevándorlásra, a környezetvédelmi megállapodásokra és a vitarendezési bizottság igénybevételehez való jog lehetséges végrehajtására.

1.5 Az EGSZB véleménye szerint amellet, hogy egy ilyen jellegű konzultációs szerv lehetővé tenné a civil társadalom részvételét is a többoldalú megállapodásban, a konzultációk intézményesítését, a megállapodás kidolgozásának alakítását és az

⁽¹⁾ A megállapodást ratifikálnia kell a 27 uniós parlamentnek, valamint a kolumbiai és a perui parlamentnek.

⁽²⁾ Többek között a Kolumbia és az Egyesült Államok között létrejött megállapodásban található, munkajogokról szóló cselekvési tervben és a GSP+ programban foglaltak szerint.

abból fakadó nehézségek kezelését, biztosítaná a megállapodás végrehajtásáért felelős személyekkel folytatott zavartalan és közvetlen kommunikációt, és a megállapodás kedvező és kedvezőtlen következményeire vonatkozó célzott ajánlásokat is megfogalmazhatna.

1.6 2012 májusában egy EGSZB-s delegáció látogatott Kolumbiába és Peruba. A látogatás eredményesen zárult, mivel számos magas szintű féllel sikerült megbeszéléseket folytatni és hasznos információkhoz jutni, és mindez hozzájárult ahhoz, hogy a véleménybe beépülhessenek a két ország civil társadalmának észrevételei, és hogy megfogalmazódjon az a javaslat, hogy a kereskedelmi megállapodás nyomán követésére hozzanak létre egy civil társadalmi konzultatív vegyes bizottságot. A vélemény elemzi a jelentősebb kolumbiai és perui problémákat, amelyeket a civil szervezeteknek kell megvizsgálniuk.

2. Általános megjegyzések

2.1 Az EU egyre erősödő gazdasági és kereskedelmi kapcsolatokat ápol az andoki régióval és különösen Kolumbiával és Peruvál. Az Egyesült Államok után mára az EU lett az andoki országok második legnagyobb kereskedelmi partnere. Az EU és az andoki országok közötti kereskedelem az elmúlt évtizedben nagymértékben fokozódott, mivel a kétoldalú kereskedelmi forgalom a 2000. évi 9,1 milliárd euróról 2007-re 15,8 milliárd euróra nőtt, ami 8,25%-os átlagos éves növekedést jelent. ⁽³⁾ 2010-ben az EU és Kolumbia, illetve Peru között zajló kétoldalú kereskedelmi áruforgalom értéke hozzávetőleg 16 milliárd EUR volt.

2.2 A kereskedelmi megállapodás részes felei a gazdasági szempontokon túlmutató, többek között a politikai párbeszéd, a kultúra, az oktatás, a tudomány stb. területét is felölelő kapcsolatokat alakítottak ki. Az EU figyelemmel kísérte a demokratikus átmenet folyamatait, és a szolidaritásra irányuló kötelezettségvállalások révén elősegítette az alapvető jogok védelmét, amit az EGSZB üdvözlő és támogat.

2.3 E megállapodás előzménye volt a 2003-ban aláírt, egyrészt az Európai Közösség és tagállamai, másrészt az Andok Közösség és tagországai közötti politikai párbeszédéről és együttműködésről szóló megállapodás, valamint az egyes feleket a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) tagjaiként megillető jogok, illetve kötelezettségek. ⁽⁴⁾

2.4 A megállapodás nyomán megnyílnak a részes felek érintett nemzeti áru- és termékpiacai, és jelentősen csökken a vámok összege. A kolumbiai és perui ipar számos termékére a korlátozottabb jellegű GSP+ ⁽⁵⁾ szabályok szerint alkalmazandóknál rugalmasabb behozatali feltételek vonatkoznak majd. Változásokról állapotok meg többek között a petrokémiai

ágazat, a műanyagipar, a textil- és ruhaipar, a halászati termékek, a banán-, a cukor- és a kávékereskedelem területén. Fontos lesz annak vizsgálata is, hogy a többoldalú kereskedelmi megállapodás alkalmazása milyen következményekkel jár a felek agrárszektoraira olyan kérdésekben, mint az eredetmegjelölés, a védelmi klauzulák, az ágazati stabilitási mechanizmusok – ezeket nyomon kell majd követni és értékelni kell. Az EGSZB üdvözlő a kereskedelem fenntartható fejlődésben játszott szerepére, valamint a tisztességes és méltányos kereskedelem előmozdítására vonatkozó utalásokat. ⁽⁶⁾

2.5 A szürkegazdaság komoly méreteket ölt mind Peruban, mind pedig Kolumbiában. Ezek egyik legsúlyosabb hatása az informális munkavégzés andoki országokban megfigyelt magas aránya, melynek kapcsán az EGSZB aggodalmát fejezi ki a kolumbiai és perui munkajogi előírásokat illetően. A fiatalok és a nők különösen nehéz helyzetben vannak, mivel a körükben magasabb a munkanélküliség és kedvezőtlenebbek a munkakörülmények. A hatásvizsgálatokban érvényesülnie kell a nemi szempontnak, és foglalkozni kell a fiatalok munkakörülményeivel, mivel ezek a csoportok sajátos kihívásokkal szembesülnek. ⁽⁷⁾ Az EGSZB emellett ismét felhívja a figyelmet arra, hogy célzott és eredményes intézkedések elfogadásával és végrehajtásával fokozatosan fel kell számolni a gyermekmunkát, amely mindkét országban aggasztó jelenség.

2.6 Az emberi jogi helyzet, többek között a munkajogok és a szakszervezeti jogok helyzete a két országban aggodalomra ad okot nemcsak a kolumbiai és perui állampolgárok, hanem az európai civil társadalom számára is. Az EGSZB örömmel veszi tudomásul, hogy a kereskedelmi megállapodás 1. cikke egyértelműen kimondja, hogy a demokratikus elvek és az alapvető emberi jogok megsértése a megállapodás ideiglenes vagy végleges felfüggesztését vonhatja maga után. Az EGSZB üdvözlő továbbá a megállapodás 269. cikkének (3) bekezdésében az ILO alapvető egyezményeinek értelmében a felek által tett kötelezettségvállalásokat, ⁽⁸⁾ és azt szorgalmazza, hogy a megállapodás során garantálják ezek figyelembevételét és maradéktalan végrehajtását.

2.7 Az EGSZB számos alkalommal ismertette, hogy elképzelései szerint hogyan kellene törekedni a kereskedelmi megállapodásokról szóló tárgyalások alakítására. Véleménye szerint a kétoldalú megállapodásoknak összhangban kell lenniük a multilaterális szellemével. ⁽⁹⁾ Az EGSZB véleménye szerint a kétoldalú tárgyalások nem vezethetnek az Unió társadalmi, munkaügyi és környezeti követelményeinek enyhítéséhez. Ezekre a szempontokra ugyanúgy kiemelt figyelmet kell fordítani, mint a gazdasági vonatkozásokra, és a megállapodások végrehajtása során törekedni kell az azok harmonizációját szolgáló mechanizmusok kialakítására.

⁽³⁾ A kereskedelem fenntarthatósági hatásvizsgálata; az Európai Bizottság megbízásából készítette a *Development Solutions*, a *Centre for Economic Policy Research* és a *University of Manchester*, 2009.

⁽⁴⁾ Ide tartoznak az emberi jogi párbeszéd mechanizmusának 2012. január 30-án Bogotában megrendezett hatodik rendes ülésén ratifikált, az emberi jogokról szóló, EU és Kolumbia közötti jegyzőkönyv (2009) célkitűzései is.

⁽⁵⁾ Általános preferenciarendszer plusz.

⁽⁶⁾ A kereskedelmi megállapodás 271. és 324. cikke.

⁽⁷⁾ EGSZB vélemény: *Új kereskedelmi megállapodásokra irányuló tárgyalások* – Az EGSZB álláspontja, előadó: Jonathan Peel, társelőadó: Evelyne Pichenot, (HL C 211., 2008.8.19., 82. o.).

⁽⁸⁾ „Az egyes Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy jogszabályaikban és a gyakorlatban saját országuk területén előmozdítják és eredményesen végrehajtják a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (a továbbiakban: ILO) alapvető egyezményeiben foglalt, nemzetközileg elismert alapvető munkaügyi normákat.” A kereskedelmi megállapodás 269. cikkének (3) bekezdése.

⁽⁹⁾ HL C 211., 2008.8.19., 82. o.

2.8 Az EGSZB véleménye szerint továbbá a tapasztalatok általában azt mutatják, hogy a civil társadalomnak a megállapodások végrehajtásában való tevékeny közreműködése az érintett országokban lehetővé teszi a potenciális partnerek meghatározását, a valamennyi fél számára előnyös kapcsolatok létesítését és előmozdítja az esetleges viták rendezését. Az EGSZB-nek mindig is az volt az álláspontja, és ezt korábbi véleményeiben is kifejtette, hogy a megállapodásoknak, illetve az EU-val folyó tárgyalásoknak szociális vetülettel kell rendelkezniük. ⁽¹⁰⁾

2.9 Korábbi véleményeiben az EGSZB kedvezően értékelte az EU **fenntarthatósági hatásvizsgálatok** létrehozására irányuló döntését, amely lehetővé teszi a kereskedelmi megállapodások pozitív hatásait maximalizáló és esetleges negatív hatásait minimálisra csökkentő javaslatok benyújtását és korrekciós intézkedések kidolgozását. Az EGSZB ismételten kéri, hogy a fenntarthatósági hatásvizsgálatokat a civil társadalom teljes körű részvételével végezzék el, biztosítva ezáltal az aláírt megállapodások betartását és a kockázatok csökkentését, valamint fokozva a kereskedelmi nyitásra kínálkozó lehetőségeket. ⁽¹¹⁾

2.10 Az EGSZB kénytelen felhívni a figyelmet arra, hogy a Kolumbiával és Peruvál kötendő megállapodásra irányuló tárgyalást illetően a felek társadalmi szervezetei és a szakszervezeti mozgalmak számos bírálatot és kérdést fogalmaztak meg. ⁽¹²⁾ Az EGSZB különösen osztja a tárgyalási folyamat során a civil társadalommal folytatott párbeszéd hiányával kapcsolatos aggodalmakat. Ennélfogva üdvözi az Európai Parlament állásfoglalásának elfogadását, amely hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a kereskedelmi megállapodás végrehajtása során a civil társadalom képviselőinek bevonásával alakítsanak ki egyértelmű ellenőrzési és nyomonkövetési mechanizmusokat. ⁽¹³⁾

2.11 A civil társadalom szempontjából az EGSZB úgy véli, hogy a kereskedelmi megállapodásoknak olyan változásokat kell ösztönözniük, amelyek többek között előmozdítják a vállalati társadalmi felelősségvállalás javítását, megkövetelik az európai vállalatoktól, hogy a származási országaiuk munkügyi gyakorlatai alapján működjenek, színvonalas munkahelyeket teremtenek és azokat megőrzik, hozzájárulnak a kollektív tárgyalás fejlesztéséhez, lehetővé teszik a természeti erőforrások hasznosításának szoros nyomon követését, elősegítik az informális gazdaság és munkavállalás visszaszorítását és az emberi jogi jogsértések felszámolását, hozzájárulnak a szegénység és a társadalmi egyenlőtlenségek elleni küzdelemhez, valamint – különösen a hátrányos helyzetű személyek esetében – lehetővé teszik az életkörülmények javítását.

2.12 Az EGSZB úgy látja, hogy a kereskedelmi megállapodás néhány cikke, például az emberi jogokról szóló 1. cikk, a civil társadalommal folytatott párbeszédéről szóló 282. cikk és a

hatásvizsgálatokról szóló 286. cikk a perui, kolumbiai és európai civil társadalom egésze számára nyílt fórumként szolgáló konzultatív vegyes bizottság létrehozásával előmozdítja a két fél civil szervezeteinek ⁽¹⁴⁾ kis léptékű intézményes, reprezentatív és autonóm részvételét.

2.13 Az EGSZB bízik abban, hogy e kereskedelmi megállapodásnak köszönhetően az aláíró felek könnyebben tudják majd kezelni a legsürgetőbb társadalmi-gazdasági problémákat, úgymint a szegénységet, a társadalmi egyenlőtlenségeket és az erőszakot, valamint javítani tudják polgáraik és különösen a hátrányos helyzetűek életkörülményeit; e célból az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy a három fél civil társadalmi aktívan közreműködhessen a megállapodás végrehajtásában és hatásainak értékelésében.

2.14 2012 májusában egy EGSZB-s delegáció látogatott Kolumbiába és Peruba. A látogatás eredményesen zárult, mivel számos magas szintű féllel sikerült megbeszéléseket folytatni és hasznos információkhoz jutni, és mindez hozzájárul ahhoz, hogy a kereskedelmi megállapodásról szóló véleménybe beépülhessenek a két ország civil társadalmának észrevételei, és hogy megfogalmazódjon az a javaslat, hogy a kereskedelmi megállapodás nyomán követésére hozzanak létre egy civil társadalmi konzultatív vegyes bizottságot. A látogatás révén lehetőség nyílt a két ország szociális, munkaügyi és gazdasági problémáinak tanulmányozására, illetve annak megfigyelésére, hogy a civil szervezeteknek kétségeik vannak azzal kapcsolatban, hogy kormányai, illetve a megállapodás képes-e ezeknek a problémáknak a megoldására (egyedüli kivételt képeznek ez alól a munkáltatói szervezetek, amelyek mindkét országban támogatják a megállapodást). A látogatás során bebizonyosodott, hogy a kormányok és a civil szervezetek eltérő véleményen vannak: míg az előbbieket azt állítják, hogy széles körű konzultációt folytattak és tájékoztatást nyújtottak, utóbbiak más véleményen vannak erről. ⁽¹⁵⁾

2.15 A vélemény rávilágít a két ország néhány olyan komoly problematikájára, amelyek a megállapodás témakörébe tartoznak, és amelyeket a részt vevő felek civil szervezeteinek kell nyomon követnie. Kolumbia kapcsán pozitív és negatív észrevételekkel az emberi jogok kérdése, a szakszervezeti jogok megsértése, az áldozatok kártalanításával és a földrestitúcióval kapcsolatos törvény érvényesítésének aktuális állása, valamint a büntetlenség problémája kerül kihangsúlyozásra. Peru kapcsán pedig a szociális-munkaügyi helyzet merül fel, különösen a bányákat illetően, illetve a gyermekmunka kérdése, az Európába irányuló emigráció és az őslakosok jogai.

2.16 Az EGSZB arra hívja fel a részt vevő feleket, hogy civil társadalmukkal – lehetőleg a kvb-n keresztül – egyeztetve alakítsák ki az emberi, környezeti és munkajogok érvényre juttatásának a kereskedelmi megállapodást kiegészítő, átlátható és kötelező erejű cselekvési tervét. A cselekvési tervnek egyértelmű, határidőhöz kötött és eredménycentrikus célokat kellene meghatároznia a fenti területek mindegyikére. Az EGSZB ennek kapcsán egyetért az Európai Parlament 2012. június 13-i állásfoglalásának 15. pontjában foglalt követelésekkel.

⁽¹⁰⁾ „Az EGSZB elengedhetetlennek tartja a szociális dimenzióknak a megállapodásba való bevonását, egy olyan társulási megállapodáshoz illően, amely túllép a kereskedelmi szempontokon, és globális célként a társadalmi kohézió növelését tűzi ki”, előadó: José María Zufiur Narvaiza, (HL C 248., 2011.8.25., 55. o.).

⁽¹¹⁾ EGSZB vélemény: *A fenntartható fejlődéssel kapcsolatos hatásvizsgálatok és az Európai Unió kereskedelem-politikája*, előadó: Evelyne PICHENOT, (HL C 218., 2011.7.23., 14. o.).

⁽¹²⁾ Az Európai Szakszervezetek Szövetségének (ETUC), a Nemzetközi Szakszervezetek Szövetségének (ITUC), az Amerikai Szakszervezetek Szövetségének és a Globális Szakszervezetek Tanácsának az Európai Parlamenthez intézett 2012. februári levele. A kolumbiai általános munkaügyi szövetség (CGT) 2012. februári állásfoglalása az EU és Kolumbia közötti kereskedelmi megállapodásról.

⁽¹³⁾ Az Európai Parlament állásfoglalása az EU, illetve Kolumbia és Peru közötti kereskedelmi megállapodásról, elfogadás dátuma: 2012. június 13.

⁽¹⁴⁾ Európai részről az EGSZB.

⁽¹⁵⁾ A „B” mellékletben megtalálható a látogatás programja, illetve az arról készült jelentés.

3. Kolumbia

3.1 Emberi jogok: kedvező fejlemények és hiányosságok

3.1.1 2010 augusztusában új kormány került hatalomra. Élén Juan Manuel Santo elnök áll, akinek az emberi jogi problémákkal kapcsolatos hozzáállása eltér a korábbiaktól. Az alelnök Angelino Garzón, a *Central Unitaria de Trabajadores (CUT)* szakszervezet volt főtitkára és korábbi munkaügyi miniszter, aki eddigi munkásságával összhangban a nemzeti társadalmi párbeszéd megerősítésére szolgáló politika kialakításán fáradozik. Santos elnök emberi jogokkal kapcsolatos álláspontja eltér elődje, Álvaro Uribe kormányának álláspontjától. Az emberi jogok védelmezőit valódi veszélynek kitevő keményvonalas retorika helyett a kormány enyhébb hangnemet ütött meg, és vállalta, hogy ösztönözni fogja a párbeszédet. Most először elismerték a belső fegyveres konfliktus tényét, és úgy tűnik, hogy az ország elindult a probléma végérvényes rendezésének az útján.

3.1.2 Kolumbia az országot több mint 60 éve sújtó súlyos belső konfliktus következményeitől szenved. Olyan fegyveres konfliktusról van szó, amelynek szereplői egyszerre elkövetői és érintettjei az erőszaknak. Az Amnesty International által is elismert kormányzati erőfeszítések ellenére a helyzet továbbra is rendkívül összetett. ⁽¹⁶⁾

3.1.3 Kolumbiában jelenleg is aktív a kontinens legrégebbi gerillacsoportja, a *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia* (Kolumbiai Forradalmi Fegyveres Erők – FARC). A FARC és az *Ejército de Liberación Nacional* (Nemzeti Felszabadítási Hadsereg – ELN) még ma is toboroz gyermekeket (fiúkat és lányokat), akiket a fegyveres konfliktusokban bevetnek, a két szervezet sok helyen gyalogsági aknákat telepít, finanszírozásukat pedig a kábítószer-kereskedőkkel fenntartott kapcsolataik biztosítják. A Kongói Demokratikus Köztársaság után Kolumbiában a legmagasabb a gyermekkatonák száma. ⁽¹⁷⁾

3.1.4 1,5–3 millióan kényszerültek szokásos lakó- és munkahelyük elhagyására. 2012 februárjában a FARC bejelentette, hogy felhagy az emberrablások gyakorlatával, és tíz túszként fogva tartott katonát szabadon engedett. Továbbra is fogva tartanak azonban ismeretlen számú civil személyt. ⁽¹⁸⁾

3.1.5 Hosszú éveken át, különösen az 1970-es évek óta többek között több ezer földművelő gazda, munkavállaló, szakszervezeti tag, tanár, emberi jogi aktivista, illetve körzeti, települési és vidéki társadalmi szervezeti vezető vesztette életét. Az *Escuela Nacional Sindical* (nemzeti szakszervezeti iskola), az emberi és szakszervezeti jogok védelme területén végzett munkájáért elismert nem kormányzati szervezet szerint 1986

óta több mint 2 900 szakszervezeti tagot gyilkoltak meg. A kábítószer-kereskedelem továbbra is elterjedt illegális tevékenység, nemzeti szintű hálózattal és nemzetközi kapcsolatokkal. A probléma katonai úton történő megszüntetésére irányuló kísérletek gyakran csak felgyorsították az erőszak továbbgyűrűzését. Nemzeti és nemzetközi emberi jogi szervezetek a fegyveres és rendfenntartó erők számos tagját vádolták meg olyan személyek meggyilkolásával, akikről azt állították, hogy a gerillamozgalom tagjai voltak – ez volt az úgynevezett „álpozitívok” esete. ⁽¹⁹⁾

3.1.6 A nők továbbra is egyenlőtlen bánásmódban és hátrányos megkülönböztetésben részesülnek a kolumbiai társadalomban. A nemek közötti egyenlőtlenség jelen van az otthonokban, ahol igen elterjedt a nemi alapú erőszak; a gazdaságban magas munkanélküliségi arány és tartós, nemi alapú bérszakadék formájában (a nők egyre nagyobb része – 57 % – dolgozik a szürkegazdaságban), valamint a politikai szintéren, ahol a nők alacsony számban képviselik magukat a fontosabb döntéshozói feladatkörökben.

3.1.7 Az ország főbb szakszervezeti szövetségeinek (CUT–CTC–CGT) jelentései szerint az előző kormányok idején súlyosan visszavetett társadalmi párbeszéd egyelőre nem mutatja a kellő pozitív változás jeleit. A szövetségek fenntartják, hogy a szakszervezeti tagság arányának 14%-ról 4%-ra történő csökkenésében a társadalmi párbeszéd hiánya is szerepet játszott. Kolumbiában az elmúlt években az ILO kiemelt figyelemmel kísérte a szakszervezeti jogok helyzetét, ⁽²⁰⁾ valamint számos tényfeltáró küldöttséget indított az országba, ahol állandó szervezeti egységet tart fenn az emberi, szakszervezeti és munkajogok megsértésének nyomon követésére. 2011-ben 29 szakszervezeti vezetőt és aktivistát öltek meg. A felelősök sokszor félkatonai szervezetek „leszerelt” tagjai. További tíz szakszervezeti aktivista ellen sikertelen merényletet követtek el. Daniel Aguirrét, a *Sindicato Nacional de Corteros de Caña* (a kolumbiai cukornádvgók szakszervezete) főtitkárát 2012. április 27-én gyilkolták meg, így az idén megölt szakszervezeti tagok száma hétre emelkedett.

3.1.8 Kedvező fejlemény, hogy a legfőbb ügyészség megemelte a hasonló bűncselekmények felderítésével foglalkozó alkalmazottainak létszámát. Ezenfelül a legfőbb ügyész hivatalának kezdeményezésére a Nemzeti Kongresszus jóváhagyta a büntető törvénykönyv 200. cikkének reformját, amely hosszabb börtönbüntetést és magasabb bírságot ír elő a szakszervezeti üléseknek vagy a munkajogok gyakorlásának a megakadályozásáért vagy megzavarásáért, illetve a jogszerű sztrájkok, ülések vagy a szabad egyesülés megtorlásáért. ⁽²¹⁾ 2012 januárjában a legfőbb ügyész hivatala és az *Escuela Nacional Sindical* (nemzeti szakszervezeti iskola) megállapodást kötött, amelyben a felek vállalják, hogy információt cserélnek és közösen egységes módszertant dolgoznak ki a szakszervezeti tagok elleni bűncselekmények meghatározására, azonosítására és dokumentálására.

⁽¹⁶⁾ Az Amnesty International által az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának 2012-ben Genfben megrendezett 19. ülésére benyújtott nyilatkozat.

⁽¹⁷⁾ A háború és szegénység által sújtott gyermekekkel foglalkozó nemzetközi törvényssék 2012. évi jelentése, <http://www.tribunalinternacionalinfancia.org>.

⁽¹⁸⁾ Ígéretükkel szemben nem 2012. április 28-án, hanem csak hetekkel később engedték szabadon Romeo Langlois francia újságírót.

⁽¹⁹⁾ A kolumbiai jog értelmében ez védett személyek elleni emberölésnek minősül.

⁽²⁰⁾ Forrás: a szabványok alkalmazásával foglalkozó konferenciabizottság több egymást követő jelentése, nemzetközi munkaügyi konferenciák, Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, ILO.

⁽²¹⁾ Kolumbia brüsszeli nagykövetségétől érkezett, 2012. márciusi jelentés a legfőbb ügyész országos hivatalának tevékenységeiről.

3.1.9 Noha az országban enyhült az erőszakos légkör, továbbra is történnek terrortámadások. Az Egyesült Államokkal létrejött szabadkereskedelmi megállapodás hatálybalépésének napján, 2012. május 15-én merényletet követtek el Fernando Londoño Hoyos korábbi miniszter ellen, amelyben két kísérője életét vesztette és 49-en megsebesültek.

3.1.10 **Az áldozatokról és a föld-visszaszolgáltatásról szóló, 2011-ben elfogadott törvény** elismeri a fegyveres konfliktus létezését és az áldozatok jogait. Rendelkezik az emberi jogi jogsértések, többek között az állami ügynökök által elkövetett cselekmények túlélőinek nyújtott kártérítésről. A törvényt ez idáig szabálytalanul és nem teljes körűen alkalmazták, az áldozatok számára mégis fontos változást jelent, mivel a jogikat korábban egyáltalán nem ismerték el. Az EGSZB-s delegáció látogatása alatt civil szervezetek olyan személyek és közösségek elleni fenyegetésekről számoltak be, akiknek visszaszolgáltatták a földjeiket. A mezőgazdasági minisztérium arról tájékoztatta a delegációt, hogy bírakat képeztek ki az olyan földek visszaszolgáltatásának intézésére, amelyeket korábban csalárd keresetek alapján ítélték oda. E keresetek révén jogos tulajdonossá válhattak azok, akik a földeket azelőtt birtokló gazdálkodók elűzése révén nagyon alacsony árakon jutottak területekhez. Olyan földekről van szó, amelyeket sok esetben tiltott drogtermesztésre használtak. A törvény védelmi intézkedéseket is nyújt azoknak a családoknak, melyek visszatérnek azokra a földekre, melyeket korábban a gerillák nyomására – akik így próbálták ellenőrzésük alá vonni a területeket – a földművelők elhagytak.

3.1.11 **A büntetlenség Kolumbiában tartósan jelen lévő probléma.** Némi előrelépés történt, és lényeges vizsgálatok indultak emberi jogi ügyekben, például a „parapolítica” botrány kapcsán, melynek során a jogalkotók és a félkatonai csoportok közötti jogellenes kapcsolatokat tártak fel. Több mint 120 korábbi parlamenti képviselő ellen indult vizsgálat, és hozzávetőleg 40 személyt bűnösnek találtak.⁽²²⁾ Másrésztől azonban 2012 februárjában érvénytelennek nyilvánították a legfontosabb korrupciós ügyeket vizsgáló és a félkatonai szervezetek tagjai, kábítószer-kereskedők és gerillák ellen eljárást folytatott legfőbb ügyész⁽²³⁾ újválasztását, aki határozott elkötelezettséget mutatott a büntetlenség megszüntetése iránt. A vizsgálatok nyomán fény derült a DAS (a Közigazgatási Biztonsági Minisztérium) és félkatonai csoportok közötti kapcsolatokra, valamint arra, hogy előbbi közvetlenül felelős számos olyan esetért, amelyben emberi jogi aktivistákat, bírakat, újságírókat, szakszervezeti tagokat és jogászokat fenyegettek, illetve gyilkoltak meg.⁽²⁴⁾ 2011 októberében a kormány bejelentette a DAS megszüntetését és egy új hírszerző ügynökség létrehozását.

3.1.12 A kormány az alkotmány 221. cikkét érintő, ellentmondásos reformot javasolt, amelynek értelmében a rendvédelmi erők által elkövetett állítólagos emberi jogi visszaélések kezdeti kivizsgálása terén a katonai bíróságok lennének illetékesek. A reform bevezetné azt az elvet, hogy a fegyveres erők által

katonai műveletek, illetve eljárások során elkövetett valamennyi jogsértés „foglalkozás körében elkövetettnek” minősül, és következőképpen legalábbis első fokon a katonai bíróságok joghatósága alá tartozik. Az Emberi Jogok Amerikaközi Bizottsága és az ENSZ több alkalommal felhívta a figyelmet a katonai bíróságok pártatlanságának és függetlenségének hiányára, amely rontja az általuk hozott határozatok hitelességét.⁽²⁵⁾ A kolumbiai fegyveres és rendvédelmi erőket rendszeresen érik olyan vádak, amelyek szerint bírósági eljárás nélkül hajtanak végre kivégzéseket, és az ENSZ emberi jogi főképviselője kolumbiai hivatalának becslései szerint az állami ügynökök 2004 és 2008 között több mint 3 000 embert gyilkoltak meg. 2008 óta jelentősen csökkent az ilyen esetek száma, a gyakorlat azonban nem szűnt meg.⁽²⁶⁾ Több különböző nemzeti és nemzetközi szervezet is felszólította Santos elnököt, hogy vonja vissza a javasolt módosítást.⁽²⁷⁾

3.1.13 A korábbi véleményekkel ellentétben a vállalati szektor képviselőivel folytatott megbeszélésekből kitűnik, hogy az ágazat szereplői szerint a megállapodás kedvez majd a legális gazdaságnak és a munkahelyek kifejlesztésének, az emberi jogok érvényesülésének és a környezetvédelemnek, illetve elősegíti majd az erőszak visszaszorítását.

4. Peru

4.1 Az elmúlt évtizedben Peruban csökkent a szegénység, de a Világbank adatai szerint⁽²⁸⁾ a lakosság 15 %-a továbbra is kevesebb, mint napi egy dollárból él. A városi és vidéki régiók között ma is számottevő különbségek figyelhetők meg. Ennek következtében az eddigi növekedés rendkívül egyenetlen jövedelemeloszlást eredményezett. Az átlagjövedelem (és így a magánfogyasztás) növekedett, de nem eléggé: 2010-ben értéke 404 USD volt.

4.2 **Munkaügyi és szakszervezeti helyzet:** 2009-ben az alkalmazott munkavállalók közel 73 %-ának nem volt munkaszerződése, 7 %-uk állandó, 20 %-uk pedig ideiglenes szerződéssel dolgozott.⁽²⁹⁾ 2011-ben az ILO rámutatott az informális munka és az alulfoglalkoztatottság növekedésére, a minimálbér realértékének csökkenésére és a gyermekmunka rendkívül magas arányára (42 %). Peruban rohamosan nő a mezőgazdasági kivitel mennyisége, ennek előnyeiből azonban az ágazati munkavállalók egyelőre nem részesülnek. 2008-ban a nemzetközi válság kirobbanása előtt alig több mint 200 000 munkavállalónak volt szerződése. 2011 első felében megindult a fellendülés. A foglalkoztatás szintje minden korábbinál magasabbra emelkedett. Az ágazatban ugyanakkor egy munkanap igen hosszúra nyúlhat, és a fizetés nem éri el a rendes minimálbér összegét;⁽³⁰⁾ a túlóradíj alacsony és a munkát szinte minden esetben ideiglenes szerződés alapján végzik.⁽³¹⁾

⁽²²⁾ 2011 februárjában Mario Uribe volt szenátort, a Kongresszus korábbi elnökét és Álvaro Uribe elnök unokatestvérét bűnösnek találták a félkatonai csoportokhoz fűződő kapcsolataik miatt.

⁽²³⁾ Viviane Morales megválasztását érvénytelennek nyilvánították a jelölésével kapcsolatos állítólagos formai hiányosságok miatt.

⁽²⁴⁾ 2011 szeptemberében a 2002 és 2005 között a DAS-t vezető Jorge Noguera Costes bűnösnek találták, mivel a hírszerző ügynökséget félkatonai csoportok szolgálatába állította, valamint érintett volt egy egyetemi tanár 2004. évi meggyilkolása ügyében is.

⁽²⁵⁾ Az Emberi Jogok Amerikaközi Bizottságának Kolumbiáról szóló jelentése.

⁽²⁶⁾ Az emberi jogokról szóló globális jelentés, Human Rights Watch 2012.

⁽²⁷⁾ A Human Rights Watch Santos elnökhöz intézett 2012. február 9-i levele.

⁽²⁸⁾ World Development Indicators, Világbank, 2011.

⁽²⁹⁾ Forrás: Perui Munkaügyi Minisztérium.

⁽³⁰⁾ A napi kereset 8,84 és 10 USD között van, míg a megélhetéshez szükséges minimális jövedelem havi 259,61 USD.

⁽³¹⁾ Az ideiglenes szerződések nem megfelelő alkalmazására jó példa a pálmaj-ágazat.

4.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az ILO alapvető egyezményeinek és a tisztességes munkáról szóló menetrendjének betartására irányuló kötelezettségvállalások kedvező lépést jelentenek, de ismételten kéri, hogy a perui és az európai civil társadalmat vonják be e dokumentumok alkalmazásának nyomon követésébe. A tisztességes munka fogalmával összefüggésben az egyik lényeges feltétel a **szociális párbeszéd** szempontja; a munkavállalói szervezetek és a szakszervezetek részvétele a kollektív tárgyalás keretében, amely a jogszabályok kiegészítéseként fontos szerepet játszik abban, hogy javuljanak a munkakörülmények. Az EGSZB továbbá a szociális párbeszéddel kapcsolatban is hivatalos tapasztalatcserét javasol.

4.4 A **gyermekmunka** a perui civil társadalmat régóta sújtó probléma. Különösen nagy méreteket ölt a bányászati iparban, ahol lányokat is foglalkoztatnak. Mivel a hivatalos statisztikák általában nem tükrözik maradéktalanul a jelenség mértékét, a számadatokat csupán közelítő értéknek kell kezelni, de az IPEC–ILO (32) adatai szerint három bányászcsalád közül kettő esetében 18 év alatti kiskorúak is dolgoznak a kitermelési, feldolgozó vagy anyagszállítási alágazatokban. Jóllehet a bányák mélyebb szintjein lányokat általában nem alkalmaznak, egyre nagyobb arányban vesznek részt bányászati tevékenységekben, és ők tartják a kapcsolatot a bánya és a külvilág között. Az ILO állítása szerint a bányákban folyó gyermekmunka felszámolása elősegíti a technológiai változást, javítja a szociális védelmet és kiszélesíti az érintett fiatalok tanulási lehetőségeit. A tényleges előrelépéshez a civil társadalom közreműködése nélkülözhetetlen. Az EU a gyermekmunka felszámolását illetően célzott kötelezettségvállalásokról állapodott meg kereskedelmi partnereivel, valamint a más kontinenseken üzemelő uniós vállalatokkal. A vállalati társadalmi felelősségvállalás, valamint a munka- és emberi jogok kérdése túlmutat az európai határokon. A kereskedelmi megállapodás végrehajtása során e kötelezettségvállalásokat meg kell újítani, és értékelni kell a gyermekmunka jelenlegi helyzetére gyakorolt hatásukat.

4.5 **Az EU-ba irányuló bevándorlás:** a perui *Instituto Nacional de Estadística e Informática* (Nemzeti Statisztikai és

Informatikai Intézet) (33) szerint 1990 és 2009 között 2 038 107 perui élt külföldön. Az elmúlt években Spanyolország után (ahol körülbelül 200 000 perui él) többek között Olaszország fogadta a legtöbb perui bevándorlót. (34) Az EGSZB számára a biztosítékokkal történő legális bevándorlás pozitív és értékes jelenség. A kereskedelmi megállapodásban létrehozott, a civil társadalom bevonásával megvalósuló nyomonkövetési mechanizmusnak a migránsok emberi jogi helyzetének megfigyelését és nyomon követését, valamint az illegális emberkereskedelem megelőzését is figyelembe kell vennie.

4.6 **Az őslakos népek jogai:** az EGSZB tudomásul veszi az előzetes konzultációról szóló, 2011-ben elfogadott törvény hatálybalépését. (35) Az őslakos népek jogait elismerő törvény elősegítheti a társadalmi befogadást, és biztosíthatja, hogy mostantól az őslakosok is részesüljenek a demokrácia előnyeiből. A törvény számos társadalmi szereplő, de különösen az őslakos népek saját munkájának eredménye, akik rendületlenül szorgalmazták a konzultációhoz való jog hatékony alkalmazását biztosító jogszabály kidolgozását. A törvény teljes körű alkalmazása bizonyítani fogja, hogy Peru eleget tesz az ILO 169. egyezménye szerinti kötelezettségeinek.

4.7 Ollanta Humala kormánya 2011-ben lépett hivatalba, és jelentős kihívásokkal és elvárásokkal néz szembe. Az Unióval kötendő kereskedelmi megállapodás aláírása elősegítheti e kihívások megoldását és az elvárásokat a pozitív változás bizonyosságára válthatja, amennyiben a felek tisztában vannak azzal, hogy a megállapodás aláírása önmagában nem hozza el a kívánt változásokat. Az EGSZB e véleményével kifejezi abbéli szándékát, hogy hozzájáruljon az EU és Peru közötti kapcsolatok jövőbeli javításához azáltal, hogy a perui civil társadalommal együtt részt vesz az elfogadott nyomonkövetési és hatásvizsgálati mechanizmusokban. Az EGSZB már korábban is hangsúlyozta, és most ismét felhívja a figyelmet arra, hogy fontos, hogy a civil társadalmi részvételi struktúrák reprezentatívak és a végrehajtó hatalomtól függetlenek legyenek.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

(32) A Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek a gyermekmunka felszámolásáról szóló nemzetközi programja, www.ilo.org.

(33) Peru: a perui állampolgárokra vonatkozó kivándorlási és a külföldi állampolgárokra vonatkozó bevándorlási statisztikai adatok, 1990–2009, Lima: 2010.

(34) Az EU 2011 óta finanszírozza a *Perú Migrante* projektet.

(35) A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) 169. egyezménye által elismert 29785. sz. törvény az őslakos népek előzetes konzultációhoz való jogáról.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Szövetkezetek és agrár-élelmiszeripari fejlődés (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 299/09)

Előadó: **Carlos TRIAS PINTÓ**

2012. január 19-i plenáris ülésén az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Szövetkezetek és agrár-élelmiszeripari fejlődés

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. június 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11-12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a 2012. július 11-i ülésnapon) 144 szavazattal 2 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Egy fenntarthatóbb gazdasági modell keresése során a szövetkezeti modell versenyképes és hatékony alternatívát képvisel, amely új megoldásokkal szolgál az agrár-élelmiszeripari értékláncokban fennálló egyensúlyhiányokra, emellett előmozdítja a foglalkoztatást, továbbá támogatja a helyi élelmiszerláncokat, az élelmezésbiztonságot, a szerepvállalást és a társadalmi felelősségvállalást.

1.2 Az Európa 2020 stratégia és egyéb uniós kezdeményezések kihívásaira adandó válaszul strukturális reformokat kell végrehajtani a jelenleg működő agrár-élelmiszeripari piacokon. A hagyományos értékesítési csatornák nem kínálnak kellő átláthatóságot az árképzésben, ami súlyos egyenlőtlenségeket okoz a részt vevő felek között a tárgyalóerő tekintetében, a termelők és a fogyasztók (azaz az első és az utolsó láncszem) kárára. Emellett az energiafelhasználás szempontjából nem hatékony forgalmazásnak felesleges környezeti ára van, erre példa a friss élelmiszerek szezonon kívüli hűtőházi tárolása és a termelés helyétől igen távoli piacokra történő szállítása.

1.3 A piac átszervezésekor körkörös modellt kellene követni, elősegítve az értékesítési csatornák lerövidítését a kínálat és a kereslet hálózati összekapcsolása érdekében, a legalacsonyabb szintű egységektől kiindulva, innovatív és fejlett technológiai környezetben.

1.4 A szövetkezetek az őket alapvetően meghatározó elveik és értékeik révén hozzájárulnak a méltányos és szinergiateremtő kereskedelmi kapcsolatok kialakításához, melyek segítségével helyreállítható az agrár-élelmiszeripari értéklánc egyensúlya az érdekek egyeztetése, a közös érték optimalizálása és a fenntartható termelési és fogyasztási módok megszilárdítása révén.

1.5 Ezért az EGSZB kéri az uniós intézményeket, hogy segítsék elő a szövetkezeti modell népszerűsítéséhez szükséges feltételeket, olyan uniós politikák elfogadásával, amelyek magukban foglalják a megfelelő jogi, gazdasági, adóügyi, technikai stb. intézkedéseket, garantálva a szövetkezetek harmonikus fejlődését.

2. Bevezetés

2.1 A szövetkezeti modell ösztönzi az európai uniós vállalati ökoszisztéma, valamint mindenekelőtt a gazdasági demokrácia fejlődését, és így hozzájárul a termelési modell szükségszerű átalakulásához.

2.2 Az ENSZ által a Szövetkezetek nemzetközi évének meghirdetett 2012-es év alkalmas keretet teremt annak átgondolására, hogy a szövetkezetek milyen szerepet töltenek be a jelenlegi válságból egy nagymértékben versenyképes szociális piacgazdaság létrejöttét elősegítő fenntartható és inkluzív növekedés egy újfajta mozgatórugójának kialakításában ⁽¹⁾.

2.3 Az Unióban a szövetkezeti paletta igen sokszínű. Vannak olyan szövetkezetek, amelyek versenytársaikétól semmiben el nem térő kereskedelmi tevékenységet folytatnak, mások az ilyen tevékenységet a fogyasztók, a környezet stb. érdekében végzett „politikai” fellépésekkel ötvözik, melyek tájékoztatói vagy értékesítési stratégiáik szerves részét képezik. Olyan szövetkezetek is vannak, amelyek az értéklánc elején (termelés) és a végén (fogyasztás) működnek, és tevékenységeiket gyakran nem hangolják össze.

2.4 Egy fenntartható termelési és fogyasztási modell megteremtését szolgáló és a piacok szerkezeti átalakítását célzó reformhoz új egyensúlyt kell teremteni az agrár-élelmiszeripari értékláncon belül ⁽²⁾, és általánosságban az egyesületi tömörüléseknek, illetve elsősorban a szövetkezeteknek olyan moduláló és integratív funkciót kell biztosítani, amely lehetővé teszi a megfelelő kiigazítások és változtatások véghezvitelét. Mindez párbeszéd és ágazatközi együttműködés révén érhető el.

2.5 Ez a megközelítés segít az EGSZB álláspontjának kialakításában, illetve megpróbál választ adni a közösségi politikák jövőbeli kihívásaira az Európa 2020 stratégia, az új közös

⁽¹⁾ Az egységes piaci intézkedéscsomagról szóló európai bizottsági közlemény, COM(2011) 206 final.

⁽²⁾ Az Európai Bizottság közleménye a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési tervről, COM(2008) 397 final.

agrárpolitika, a fenntartható fogyasztásról, termelésről és ipar-politikáról szóló cselekvési terv, valamint az egységes piaci intézkedéscsomag kapcsán.

2.6 Ennek kapcsán hangsúlyoznunk kell, hogy ez a saját kezdeményezésű vélemény az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés elvére épül, melynek alapjait a tudás, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság⁽³⁾, a foglalkoztathatóság, illetve a társadalmi és területi kohézió jelenti.

2.7 Végezetül ez a javaslat egyéb olyan horizontális szempontokhoz is hozzájárul, amelyek kiemelten fontosak a közösségi politikák számára. Ilyenek többek között az élelmiszerbiztonság és az élelmiszer-önellátás, a területi egyensúly és a helyi élelmiszerláncok fenntartása⁽⁴⁾, a szociális vállalkozások, a fogyasztók jogainak és érdekeinek védelme, valamint a szervezett civil társadalom közvetlen szerepvállalása az agrár-élelmiszeripar területén⁽⁵⁾.

3. Az EGSZB megjegyzései

3.1 A piac jelenlegi helyzetének elemzése

3.1.1 Egy működő piacon garantálni kell a fogyasztók által kívánt típusú és minőségű termékek kínálatát. Ez megkívánja, hogy a fogyasztóktól érkező jelzések az értékláncban torzítatlanul eljussanak a termelőkhöz. Manapság a piacot sajnos sokszor linearitás jellemzi – ami meggátolja a pozitív visszacsatolásokat –, illetve olyan fokú összetettség, amely a piac tulajdonképpeni funkciójának – a lakosság termékekkel történő minél jobb ellátásának – rovására megy.

3.1.2 A fogyasztók egyre inkább a biztonságos, fenntartható, valamint innovatív, felelősségteljes, környezetbarát módon, megfelelő munka- és állatjóléti feltételek mellett előállított termékeket keresik. Mindemellett arról sem szabad megfeledkezni, hogy az olcsóbb élelmiszer-termékeket is figyelembe kell venni, mivel az ár továbbra is a vásárlási döntések meghatározó tényezője. Az agrár-élelmiszeripari értéklánc egyes elemei (elsődleges termelés, feldolgozás, raktározás, elosztás és értékesítés) sajnos nem továbbítják a megfelelő információkat.

3.1.3 Az értékesítési csatornák eltávolították egymástól a beszállítókat és a fogyasztókat, és annyira átláthatatlanabbá tették az értékesítési ügyleteket, hogy a termelési költségeket alulértékelik, és a termelőknek fizetett ár gyakran nem éri el azt a minimumszintet, amely a fennmaradásukhoz szükséges.

3.1.4 Mivel azok a szereplők, akik az általuk végzett tevékenységhez képest igazságtalan árakat kénytelenek elszenvedni, gyenge alkupozícióban és kiszolgáltatott helyzetben is vannak,

ez tovább mélyíti a kiegyensúlyozatlanságot az agrár-élelmiszeripari láncban belül⁽⁶⁾, állandósítva ezzel a piac rendellenes működését.

3.1.5 A piac jelenlegi helyzetének vizsgálata tehát – amely a piacreform előfeltétele – az alábbi eredményt hozta: a kínálat elaprózódott, a forgalmazói oldal erősen koncentrált, a kereslet pedig ingatag. Mindez a spekulációk táptalaját jelenti.

3.1.6 Nem szabad megfeledkezni arról, hogy a forgalmazás szakaszában egyéb olyan környezeti és szociális hatások is jelentkeznek, melyek a távolsági szállításból, a hosszan tartó hűtött raktározásból, a vállalatok áthelyezéséből stb. adódnak.

3.2 Egy szövetkezeti jellegű piac felé: új, fenntartható termelési és fogyasztási módokra épülő szemlélet

A szövetkezeti identitást a demokrácia, az egyenlőség, a méltányosság, a szolidaritás, az átláthatóság és a társadalmi felelősségvállalás értékei erősítik. A Nemzetközi Szövetkezeti Szövetség hét követendő alapelvelet fogalmazott meg a szövetkezetek számára: „önkéntes és nyitott tagság; a tagok által gyakorolt demokratikus ellenőrzés; a tagok pénzügyi részvétele; autonómia és függetlenség; oktatás, képzés és tájékoztatás; együttműködés a szövetkezetek között és a közösség problémái iránti érzékenység”⁽⁷⁾.

Az agrár-élelmiszeri ágazatban az a piac számít szövetkezeti piacnak, melynek alapja az agrár-élelmiszeripari keresletre és kínálatra épülő szövetkezeti tömörülés, illetve kapcsolataiban a kölcsönösség és a kölcsönös haszon jelenti a kiindulópontot, és amely gazdasági és társadalmi-környezeti szempontból igazságosabb és hatékonyabb értékteremtési lánc kialakítására törekszik. A tervezett piac egy olyan pozitív összegű játékhoz hasonlítható, ahol valamennyi szereplő nyer, és a főbb szereplők (a termelők és a fogyasztók) között hosszú távra kötött közvetőségek és megállapodások révén a lehető legnagyobb közös értéket teremtik meg méltányos, tisztességes versenyfeltételek mellett. A piac ebben a dokumentumban szereplő elképzelésekhez igazodó átalakításának kulcsa az alábbi konkrét szempontokban rejlik:

3.2.1 A „termelési piramis” megfordítása egy olyan transznacionális szövetkezeti megközelítés segítségével, melynek kritikus tömege garantálja a szükséges mértéket és hatókört. Az egyéni termelőkből vagy családi gazdaságokból kiindulva ösztönözni kell a szervezetekbe és szövetkezetekbe való tömörülést – amely a vidéki gazdaság egyik mozgatórugója –, olyan nagyobb struktúrákba (regionális hálózatokba és versenyképes gócpontokba) integrálódva, amelyek a termelőket közelebb viszik a legnagyobb hozzáadott értékkel bíró egységekhez az értékesítési csatornában. Ez a szövetkezeti struktúra a termelési és fogyasztási pontok közötti értékesítési utakat lerövidítve lehetővé teszi a hozamok maximalizálását és a kereslet sokféleségének figyelembe vételét⁽⁸⁾. A szövetkezeti integrálódás⁽⁹⁾ nagyobb nyomon követhetőséget is eredményez a teljes folyamat során mind a minőség, mind pedig az árképzés területén, ami pedig forrásoptimalizációt és nagyobb hatékonyságot szül.

⁽³⁾ EGSZB vélemény: „Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve” HL C 376., 2011.12.22., 110–116. o.

⁽⁴⁾ Az ENSZ Közgyűlése – Olivier De Schutter, az élelemhez való joggal foglalkozó különmegbízott jelentése (A/HRC/19/59 – 2011. december 26.).

⁽⁵⁾ Staffan Nilsson elnöknek az Élelmet mindenkinek – egy világméretű megállapodás felé c. konferencián megfogalmazott következtetései.

⁽⁶⁾ EGSZB vélemény: Hatékonyabban működő élelmiszer-ellátási lánc HL C 48., 2011.2.15., 145. o.

⁽⁷⁾ EGSZB vélemény: Szövetkezetek és szerkezetátalakítás HL C 191., 2012.6.29., 24-30. o.

⁽⁸⁾ Az integrált termékpolitikáról szóló európai bizottsági közlemény, COM(2003) 302 final.

⁽⁹⁾ Ennek kapcsán az új társasági forma, az **Integrált Szövetkezet** vagy **Közös Érdekű Szövetkezeti Társaság** olyan vállalkozás, amely egy adott terület kollektív szükségleteit kielégítő termékeket vagy szolgáltatásokat állít elő, az összes érintett szereplőt mozgósítva.

3.2.2 Nettó szociális eredmény. A szövetkezeti hálózat keretében nyert előnyöket a részt vevő szövetkezetek élvezik, ami javítja piaci erejük növelésével kapcsolatos lehetőségeiket, ami pedig javítja a foglalkoztathatóságot, és szélesebb körű hozzáférést eredményez az alapvető erőforrásokhoz, valamint kedvezőbb feltételeket teremt a termelőknek és a fogyasztóknak, kedvezve ezzel a szinergiáknak is a gazdasági kapcsolatok új környezetében.

3.2.3 A kereslet koncentrációja ⁽¹⁰⁾. A fogyasztói szövetkezetek révén, illetve az egyéni keresletet összefogó fogyasztói hálózatok ösztönzésének nyomán a vásárlók a tervek szerint kedvezőbb árakon juthatnak hozzá jobb minőségű termékekhez. A termelőkkel ápolt közvetlen viszony először a helyi, a közvetlen környezetben levő piacokon, majd az internetes virtuális kereskedelmi tranzakciók folyamatos tökéletesítésével alakítható ki. Ez a megközelítés megfelel a főbb uniós mezőgazdasági szervezetek és agrár-élelmiszeripari szövetkezetek által kitűzött céloknak: „A cél a mezőgazdasági termelők termékeik végső fogyasztókhöz való közvetlen eljuttatását célzó kezdeményezéseinek előmozdítása/támogatása (pl. közvetlen értékesítés az üzemben, agrárszövetkezeteken keresztül; a helyi piacokon, közös platformokon vagy a termelők által ellenőrzött vállalatokon keresztül).” ⁽¹¹⁾

3.2.4 Az értékesítési csatornák lerövidítésére épülő cirkuláris ⁽¹²⁾ **piaci modell.** Azon piaci szereplők túlságosan nagy súlyának ellensúlyozására, akik nem hoznak létre hozzáadott értéket az agrár-élelmiszeripari termékek értékesítési láncában, olyan értékesítési csatornák fakultatív bevezetését kell ösztönözni, amelyek minél közvetlenebb kapcsolatra törekednek a termelési és a fogyasztási egységek, azaz az elsődleges termelők és a végső fogyasztók között ⁽¹³⁾. Ezzel a módszerrel könnyebb létrehozni olyan „piaci hurkokat”, amelyek lehetővé teszik, hogy az eszközök és költségek szempontjából ideális módon összehangolják egymással a lakosság szükségleteit a termelési erőforrásokkal, elkerülve ezáltal a felesleg vagy a deficit kialakulását, amely mesterséges áringadozásokat generálhat. Mindez az élelmiszer-ellátási lánc igazságosabb, átláthatóbb és kiegyensúlyozottabb működését eredményezi, ami elősegíti a legitim versenyt veszélyeztető tisztességtelen gyakorlatok és visszaélések felszámolását.

3.2.5 Új technológiák ⁽¹⁴⁾. A technológiai innováció jelenti egy szövetkezeti jellegű piac koncepciójának alapkövét, mind az agrár-élelmiszeripari termelési módszerek innovatív fejlődése, mind pedig az ahhoz szükséges logisztika kialakítása szempontjából, hogy optimalizálni lehessen a kommunikációs folyamatok hatékonyságát az intelligens termelési, elosztási és fogyasztási hálózatok kialakítása során (magas fokon önszerveződő, rugalmasan fejlődni képes szervezeti formákként, melyek képesek megtanulni, hogyan lépjenek fel céljaik elérése érdekében).

⁽¹⁰⁾ Európai bizottsági közlemény: „A KAP jövője 2020-ig: az élelmiszer, a természetes erőforrásokat érintő és a területi kihívások kezelése” COM(2010)672 final.

⁽¹¹⁾ A közös agrárpolitika jövője 2013 után. Az uniós mezőgazdasági termelők és agrárszövetkezetek válaszai az Európai Bizottság jogalkotási javaslatára (COPA-COGECA, 2012).

⁽¹²⁾ Salcedo Aznal, Alejandro. *¿Sociedad de consumo o redes de consumidores? Esbozo para un análisis social del consumidor actual* [Fogyasztói társadalom vagy fogyasztói hálózatok? A mai fogyasztók vázlatos társadalmi elemzése] (2008).

⁽¹³⁾ Az Európai Bizottság közleménye a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési tervről, COM(2008) 397 final.

⁽¹⁴⁾ EGSZB vélemény: „Közösségi agrármodell: a termelés minősége és a fogyasztók tájékoztatása mint versenyképességi tényezők” HL C 18., 2011.1.19., 5. o.

Ezek interoperabilitása és összekapcsolódása egy digitalizált környezetben lehetővé teszi majd az ezáltal feleslegessé vált közbülső elemek kiiktatását. Az új technológiákat kell tehát eszközként használni annak a folyamatnak az elindításához, amely nagyobb kollektív hatékonyságot eredményez azáltal, hogy az élelmiszer-csatornában felhasználja az innováció adta lehetőségeket, illetve az azokban rejlő átalakítási potenciált.

3.3 A szövetkezeti jellegű piachoz vezető út

A felelősségteljes és fenntartható termelés és fogyasztás terén végbemenő globális átalakulás *multistakeholder* jellegű, azaz többféle érdekeltet felvonultató folyamatként fogható fel, melynek során mindenki, azaz akár az érdekcsoportok egyes tagjai is befolyással bírnak a szövetkezeti tevékenységre, és az is kihat rájuk („szövetkezeti közös társadalmi felelősségvállalás”). A szövetkezeti és szövetkezeteken belüli termelési és fogyasztási modellek ösztönzésekor stratégiai kérdésként figyelembe kell venni, hogy rendelkezni kell olyan intézményi eszközökkel és mechanizmusokkal, amelyek a modellt versenyképessé teszik a hagyományos értékcsatornával szemben. Egyes megfontolások hasznosak lehetnek az idevonatkozó döntéshozatalban. Ilyenek például az alábbiak:

3.3.1 Intézkedések elfogadása a közösségi politikák keretében. A jogi keret reformja és megfelelő ösztönző politika révén elő kell mozdítani olyan támogató intézkedéseket, melyek fejlesztési ügynökségek, hitelintézetek stb. segítségével megerősítik a szövetkezeteket; a szövetkezeti integrációt és nemzetközivé válást segítő intézkedéseket; a kohéziót és a társadalmi innovációt segítő intézkedéseket, valamint olyan intézkedéseket, amelyek a közintézmények, valamint a kis és közepes vállalatok, szövetkezetek, fogyasztói szervezetek és más tömörülések közötti partnerségek kialakítását célozzák.

3.3.2 Szövetkezeti közbeszerzés ⁽¹⁵⁾. A zöld közbeszerzések terén az elmúlt években elért előrelépések, valamint a közigazgatásban a közbeszerzési eljárásokhoz kapcsolódóan a közelmúltban elfogadott etikai kritériumok komoly hatást gyakoroltak a fenntarthatósági és együttműködési intézkedések társadalmi és gazdasági tervezésére. Mivel a közbeszerzés jelentős példaértékkel bír, és esetében nagy mennyiségű beszerzésről van szó, kétségtelenül rendkívül fontos eszköznek számít a kitűzött célok elérésében. A közigazgatás és a szövetkezeti hálózatok közötti piaci mozgások élenkítése döntő jelentőséggel bírhat egy új fenntartható termelési és fogyasztási modell szempontjából.

3.3.3 Minőségi védjegyek ⁽¹⁶⁾. A minőségi védjegyek közvetlen támogatási eszközök; tanúsítják a forgalmazott termék származási helyét, jellegzetességeit és jellemzőit, és hangsúlyozzák a szövetkezeti termeléshez kötődő társadalmi elem hozzáadott értékét („szövetkezeti védjegy”). Ez a védjegy közismertséget kölcsönöz, és lehetővé teszi, hogy az agárszervezet a termelésorientált megközelítésről áttérjen a piaci alapúra.

3.3.4 Átláthatóság és fogyasztói tájékoztatás ⁽¹⁷⁾. A szövetkezeti piacon a vásárlási döntéshozatallal kapcsolatos lakossági figyelemfelkeltő és tudatosító kampányokhoz

⁽¹⁵⁾ Európai bizottsági közlemény: „A vállalati társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó megújult uniós stratégia (2011–2014)”, COM(2011) 681 final.

⁽¹⁶⁾ Európai bizottsági közlemény: „A KAP jövője 2020-ig: az élelmiszer, a természetes erőforrásokat érintő és a területi kihívások kezelése” COM(2010)672 final.

⁽¹⁷⁾ Az Európai Bizottság közleménye a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési tervről, COM(2008) 397 final.

kapcsolódva az átláthatóság, különösen a minőség és a nyomon követhetőség kapcsán, kiegyensúlyozó tényezőnek számít az értékláncban. Nagyobb információs szimmetriát és összehangolt fellépést eredményez a termelői és a fogyasztói oldal között (ezek mind szükségesek egy fenntarthatóságra épülő modell hatékonyságához) azzal, hogy időben és térben az adott értékesítési folyamatok integrációjához köti a keresletet és a kínálatot. Kiemelt figyelmet kell szentelni a fogyasztói tömörüléseknek és azoknak a csatornáknak, amelyek az agrár-élelmiszeripari termékek iránti végfogyasztói kereslet megfelelő koncentrációjához vezetnek.

3.3.5 A szociális vállalkozásra és a szövetkezeti tömörülésekre irányuló oktatás és szakképzés ⁽¹⁸⁾. Bár egyértelműen olyan proaktív eszközzel van szó, amelynek hatása nem rögtön jelentkezik, alapvető fontosságú a piacon végbement változások megszilárdításához. A szövetkezeti elvek ismerete és iskolai keretek között történt elsajátítása nemcsak azzal jár, hogy már korán kialakul egy nyitott attitűd a szövetkezeti modell, valamint az együttműködés mint a bizalom forrása felé, hanem azzal is, hogy ezen elvek gyakorlati alkalmazása a szülőkre is kihat, olyan fogyasztási szokásokat kialakítva náluk, melyek összhangban vannak a javasolt intézkedésekkel. Ennek kapcsán nagyon fontos erősíteni a fiatalok körében a vállalkozó szellemet, ami ösztönzi és motiválja a szövetkezetek létrehozását és megszilárdítását, akár a termelési, akár az értékesítési, akár a fogyasztási szakaszban. Mindehhez kétségkívül hozzá járulni a szövetkezetekkel kapcsolatos bevált gyakorlatok megismerése, cseréje és terjesztése.

3.3.6 Differenciált adóügyi elbírálás ⁽¹⁹⁾. Fontos, hogy méltányosabb adóztatással erőforrás-hatékony fogyasztásra lehessen ösztönözni ⁽²⁰⁾, hogy társadalmi-környezeti szempontból is jobban figyelembe vegyék az egyes termékek tartalmát és a szövetkezeti módszerből eredő szociális hozzáadott értéküket. Egy konkrét adóügyi keret szempontjából az adóügyi ösztönzők és a kompenzációs támogatások jelentik a legközvetlenebb eszközöket, és ezek kecsegtetnek leginkább azzal, hogy el lehet érni velük a kitűzött célokat. Több tagállam eddigi tapasztalatai alapján egy differenciált adóügyi elbírálás elfogadása előmozdítja a pénzügyi autonómiát és a függetlenséget, ugyanakkor a korábban javasolt kezdeményezések némelyikéhez hasonlóan előzetes hatáselemzést tesz szükségessé.

3.3.7 Technológiaalkalmazás. A technológiai előrelépések, illetve a technológiákhoz való széles körű hozzáférés adhatja a

legnagyobb lökést a tervezett célok eléréséhez. Ennek kapcsán az alábbi kezdeményezéseket kell megemlíteni: az agrár-élelmiszeripari termelésben alkalmazott kutatás és innováció; új értékesítési helyszínek és csatornák kialakítása és végül a fokozott minőségtanúsítás oly módon, hogy pluszpontokat adnak a tápértékért, beszállítói garanciákért és egyéb, a közjót szolgáló tényezőkhöz, és ezzel párhuzamosan pontokat vonnak le többek között a külső szociális és környezeti költségekért. Így olyan kritériumokat is figyelembe tudnak venni, mint az egészség és az élelmiszer-biztonság, az ökológiai vagy a szociális lábnyom, és a fogyasztók is értékelnék ezeket az ár és az ennek megfelelő termelési és kereskedelmi költségek viszonylatában. Ennek a tanúsítási eszköznek az alkalmazásához olyan elemek együttes meglétére lenne szükség, mint az okostelefon, a speciális informatikai alkalmazások és a közösségi háló.

3.4 A szövetkezeti piac versenylőnyei

Azokon a maguktól értetődő előnyökön túl, melyeket a fenntarthatóságra, illetve a gazdasági és szociális együttműködésre épülő modell hoz, a szövetkezeti piac számos versenylőnnyel jár, ami az alábbi területeken kihatással van a közösségi politikák szempontjából nagyon fontos kérdésekre is:

3.4.1 Gazdasági téren: stabil és biztos piaci hozzáférés a gazdák termékei számára, a hosszú távú finanszírozás, a társadalmilag felelős beruházások, a piac dinamizálása, a verseny védelme, a fogyasztók jogainak és érdekeinek védelme stb.

3.4.2 Társadalmi szempontból: a területrendezés, a vidékfejlesztés és a befogadás, a kulturális örökség és a helyi és regionális identitás, az élelmiszer- és élelmiszerbiztonság, a túltermelés elkerülése és az élelmiszerekhez való hozzáférés, a termékek társadalmi nyomon követhetősége, a vállalatok áthelyezésének kerülése, tisztességes munkabér garantálása és a munkafeltételek javulása, a társadalmi felelősségvállalás és a felelős fogyasztás, a közegészségügy és az egészséges életmód, a közvetlen polgári szerepvállalás a képviselői intézmények döntéshozatalában stb.

3.4.3 Környezeti szempontból: az energetikai megtakarítások, az ökoszisztémák megőrzése, az ökológiai lábnyom, az agroökológia, a nyersanyagok és természeti erőforrások ésszerű és felelősségteljes felhasználása, az agrár-élelmiszeripari termékek életciklusa, zöld munkahelyek teremtése a piaci terjesztés stratégiájának részeként stb.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Európai bizottsági közlemény: „Kezdeményezés a szociális vállalkozásért – A szociális vállalkozásokat mint a szociális gazdaság és innováció kulcsszereplőit előmozdító szabályozási légkör kialakítása”, COM(2011) 682 final.

⁽¹⁹⁾ EGSZB vélemény: „Különböző vállalati formák” HL C 318., 2009.12.23., 22–28. o.

⁽²⁰⁾ Lásd: COM(2011) 571 final és az EGSZB véleménye: *A fenntartható termelés és fogyasztás ösztönzése az EU-ban.* HL C 191., 2012.06.29., 6. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EU légi közlekedéssel és repülőterekkel kapcsolatos 1994-es és 2005-ös iránymutatásainak felülvizsgálata (kiegészítő vélemény)

(2012/C 299/10)

Előadó: **Jacek KRAWCZYK**

Társelőadó: **Nico WENNMACHER**

2011. július 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján úgy határozott, hogy kiegészítő véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az EU légi közlekedéssel és repülőterekkel kapcsolatos 1994-es és 2005-ös iránymutatásainak felülvizsgálata.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2012. június 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a 2012. július 11-i ülésnapon) 143 szavazattal 2 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az Európai Bizottság egyrészt az EK-Szerződés 92. és 93. cikkének a légiközlekedési ágazatban nyújtott állami támogatásokra történő alkalmazásáról szóló 1994-es iránymutatások, másrészt a repülőterek finanszírozásáról és a regionális repülőterekről felszálló légitársaságok tevékenységkezdési támogatásáról szóló 2005-ös európai uniós iránymutatások (a továbbiakban légiközlekedési iránymutatások) felülvizsgálatát tervezi.

1.2 2005 óta a tagállamok számos olyan esetről elmulasztották értesíteni az Európai Bizottságot, amikor repülőterek vagy helyi közösségek támogatásokat nyújtottak.

1.3 Az EGSZB osztja a legfontosabb érdekcsoportok nézetét, hogy feltétlenül szükség van a jelenlegi légiközlekedési iránymutatások felülvizsgálatára az egyenlő versenyfeltételek megteremtése érdekében, és ezt haladéktalanul meg is kell tenni. A regionális repülőterek fejlesztése fontos a gazdasági növekedés, valamint a területi kohézió szempontjából, és e fejlesztés egyértelmű, az állami támogatást szabályozó előírásokat követel meg.

1.4 Az EGSZB szerint tanulmányt kell készíteni, amely bemutatja az állami támogatások és hasonló gyakorlatok jelenlegi helyzetét a légiközlekedési iránymutatások végrehajtását illetően. A tanulmánynak (az e téren jelenleg alkalmazott gyakorlatok elemzésén túl) tájékoztatást kellene nyújtania a folyósított támogatás összegéről és típusáról, a tényleges gazdasági fejlődésre gyakorolt hatásáról, valamint a foglalkoztatásra kifejtett mennyiségi és minőségi hatásáról is.

1.5 Az EGSZB az átdolgozott légiközlekedési iránymutatásokat illetően a jelen vélemény 5. pontjában a következő ajánlásokat fogalmazza meg:

— sikkra száll amelle, hogy szükség van az uniós jogi keret szabványosítására a légiközlekedési ágazat egészében, ami megakadályozza az ellenőrizetlen támogatási gyakorlatokat, és egyenlő versenyfeltételeket biztosít valamennyi piaci szereplő számára, így a helyi szinten is,

— egyetért azzal, hogy általános elvként a magánberuházások nem tekinthetők állami támogatásnak. Ugyanakkor egy állami szereplő felléphet magánbefektetőként, amennyiben a beruházás gazdaságilag indokolt.

— ajánlja, hogy a repülőteri infrastruktúrába történő beruházások számára nyújtott állami támogatásokat és a légitársaságoknak nyújtott indulási támogatásokat csak nagyon szigorúan meghatározott esetekben engedélyezzék, és ezeket a támogatásokat tartalmukat és nagyságukat tekintve korlátozzák,

— támogatja, hogy teljesen nyilvánossá tegyék a repülőtereknek és légitársaságoknak nyújtott támogatásokat és kifizetésük feltételeit,

— sürgeti a szociális párbeszéd további ösztönzését és a szociális dömping elkerülését az ágazatban,

— hangsúlyozza az iránymutatások megfelelő végrehajtásának fontosságát; ezek érvényre juttatása a legnagyobb jelentőséggel bír,

— hosszú távú politikát sürget a regionális repülőterek fejlesztésének tekintetében. A légiközlekedési iránymutatások csak akkor érvényesíthetők sikeresen, ha egyértelmű politikai prioritásokról állapodnak meg a regionális repülőterek fejlesztését illetően.

2. Bevezetés

2.1 Az elmúlt két évtizedben az európai légiközlekedési ágazat számos változáson ment keresztül, főképp a piac liberalizációjának és a fapados légitársaságok ezt követő megjelenésének köszönhetően. Miközben az egységes légiközlekedési piac új légitársaságok, új regionális repülőterek és olcsóbb repülőjegyek megjelenése révén több európai polgárnak biztosított

hozzáférést a légi közlekedéshez, a folyamat az ágazat foglalkoztatottsági jellemzőire és munkakörülményeire is hatást gyakorolt.

2.2 1994-ben, a légiközlekedési szolgáltatások piaca liberalizációjának összefüggésében az Európai Bizottság elfogadta az első európai uniós légiközlekedési iránymutatásokat, amelyek a légitársaságoknak nyújtott szociális és szerkezetátalakítási támogatások helyzetét felmérő rendelkezéseket tartalmaztak annak érdekében, hogy egyenlő versenyfeltételeket teremtsenek a légi fuvarozók számára. Ezeket 2005-ben kiegészítették a repülőterek állami finanszírozásáról és a regionális repülőterekről felszálló légitársaságok tevékenységkezdési támogatásáról szóló iránymutatásokkal.

2.3 Az Európai Bizottság egyrészt az EK-Szerződés 92. és 93. cikkének a légiközlekedési ágazatban nyújtott állami támogatásokra történő alkalmazásáról szóló 1994-es iránymutatások, másrészt a repülőterek finanszírozásáról és a regionális repülőterekről felszálló légitársaságok tevékenységkezdési támogatásáról szóló 2005-ös európai uniós iránymutatások felülvizsgálatát tervezi.

2.4 Egy sor európai „hálózatorientált” légi fuvarozó jelezte (ezek legtöbbször az Európai Légitársaságok Szövetségének (AEA) tagja), hogy az elmúlt években egy újfajta versenyhelyzettel kellett szembenézniük az olyan légitársaságok miatt, amelyek a helyi közösségekből és repülőterekből jelentős bevételi forrásokra képesek szert tenni. Az AEA-hoz tartozó légitársaságok arra az álláspontra helyezkednek, hogy ezek a támogatások jogellenesek, és az állami támogatás nyilvánvaló esetének tekinthetők, ami az európai légiközlekedési piac versenyének jelentős torzulását vonja maga után.

2.5 Az Európai Diszkont Légitársaságok Szövetsége (ELFAA) szerint a hálózatorientált légitársaságok csomópontjainak kiszolgálására hangsúlyt helyező, növekvő mértékű konszolidációja ahhoz vezetett, hogy a közvetlen légi összeköttetéseket kiépíteni kívánó régiók és repülőterek számára kevesebb alternatíva áll rendelkezésre. Számos esetben a diszkont légitársaságok (LCC) jelentik a növekedés egyetlen perspektíváját az európai piacon működő regionális repülőterek számára. Az EU közelmúltbeli bővítése új piaci lehetőségeket nyitott meg, és számos ilyen piac nagymértékben rá van utalva a diszkont üzleti modellre a légi forgalom fejlesztése és fenntartása érdekében. Az ELFAA szerint ezek az útvonalak társadalmi és gazdasági értéket hordoznak az európai kohézió és regionális fejlesztés kontextusában.

2.6 2005 óta a tagállamok számos olyan esetről elmulasztották értesíteni az Európai Bizottságot, ahol repülőterek vagy helyi közösségek támogatásokat nyújtottak, a 2005-ös légiközlekedési iránymutatások pedig nem vezettek olyan nemzeti mechanizmusok létrehozásához, amelyek pontosan meghatározzák a támogatásnyújtás feltételeit. Sőt mi több, abban a néhány esetben, ahol az értesítés ténye megtörtént és formális eljárásához vezetett az Európai Bizottság részéről, a döntések a legjobb esetben is csak igen lassan születtek meg, és számos megoldatlan esetet hagytak hátra. Ez hozzájárult ahhoz, hogy bizonyos mértékben a büntetlenség és *laissez-faire* gyakorlata alakuljon ki.

2.7 Az államnak a piacról történő fokozott mértékű, közvetlen (pénzügyi) kivonulása, amelynek során az alapvető

infrastruktúrák felügyeletének, kezelésének és finanszírozásának felelősségét a régiókra és egyéb helyi önkormányzatokra ruházták át, erősítette azt az elképzelést, hogy a repülőterek jelentik a régiók gazdasági fejlődésének egyik fő gazdasági hajtóerejét. A regionális önkormányzatok a repülőtereket egyre inkább a helyi gazdaság fejlesztése fő eszközének tekintik.

2.8 Az Európai Bizottsághoz számos panasz érkezett a régebben fennálló nemzeti légitársaságoktól a diszkont légitársaságok ellen, de az utóbbiak részéről is az előbbiek ellen. 2005 óta az Európai Bizottsághoz beérkező értesítések száma viszonylag alacsony volt az EU-ban működő regionális repülőterek gyors ütemű növekedéséhez képest.

2.9 Az Európai Bizottság által szervezett nyilvános meghallgatás főbb eredményei a következőket irányozzák elő:

- az egyszerűsítés igénye, valamint az iránymutatások átláthatóságának növelése,
- a légitársaságok és repülőterek számára nyújtott állami támogatás nagyobb mértékű érvényesítésének támogatása,
- új szabálykategóriák bevezetése az ugyanabban a vonzáskörzetben található repülőterek közötti versenytorzulás elkerülése érdekében,
- a finanszírozási támogatásokra vonatkozó szabályok nagyobb mértékű egyértelműsége és kiszámíthatósága (a pénzügyi paraméterek egyértelmű meghatározása).

2.10 Az EGSZB tehát osztja a legfontosabb érdekcsoportok nézetét, hogy feltétlenül szükség van a jelenlegi légiközlekedési iránymutatások felülvizsgálatára az egyenlő versenyfeltételek megteremtése érdekében, és ezt haladéktalanul meg kell tenni. A regionális repülőterek fejlesztése fontos a gazdasági növekedés, valamint a területi kohézió szempontjából, és e fejlesztés egyértelmű, az állami támogatást szabályozó előírásokat követel meg.

2.11 Az EGSZB szerint tanulmányt kell készíteni, amely bemutatja az állami támogatások és hasonló gyakorlatok jelenlegi helyzetét a légiközlekedési iránymutatások végrehajtását illetően. A tanulmány részletes információkat szolgáltatna a támogatások összegéről és jellegéről, valamint a valós gazdasági fejlődésre/hatékonyságra, illetve a foglalkoztatásra kifejtett mennyiségi és minőségi hatásokról, elsősorban annak felmérése érdekében, hogy a jelenlegi gyakorlat mennyire torzítja vagy nem torzítja a repülőterek és légitársaságok közötti egyenlő versenyfeltételeket.

2.12 Napjaink globális gazdasági válsága és különösen az EU és a tagállamok államháztartásaira nehezedő, növekvő nyomás kihívások elé állíthatja a regionális repülőterek fejlesztésére vonatkozó jelenlegi állami támogatási politikát. Jobban meg kell értenünk, hogy a regionális repülőterek működésére vonatkozó jelenlegi gazdasági modell hosszú távon mennyire fenntartható. Ahogy a 2014–2020-as időszakra szóló többéves pénzügyi keretről jelenleg folytatott vita is mutatja, komoly kihívást jelent, hogy kevesebb pénzből többet kell megvalósítanunk az EU-ban. Ez egyértelműen igaz a jelen véleményben megvitatott területre is.

3. A piac

3.1 Mintegy 460 kereskedelmi légi forgalmat lebonyolító repülőtér van az EU-ban. 2010-ban az uniós repülőterek 60%-a kevesebb mint 1 millió utast szolgált ki.

3.2 Az utóbbi években a légitársasági piac hatalmas mértékű fejlődésen ment keresztül: diszkont légitársaságok a regionális repülőterekhez kapcsolódó új és átfogó üzleti modelleket hoztak létre, és jutottak erőteljes piaci részesedéshez. Ezzel egyidejűleg a régebb óta működő nemzeti légitársaságok majd mindegyike végrehajtotta a szerkezetátalakítási folyamatot és megerősítette jelenlétét Európában.

3.3 2005-ben a diszkont légitársaságok 25%-os részesedéssel rendelkeztek az európai piacon, míg 2010-re ez 39%-ra növekedett. Ha csak a közvetlen légi összeköttetéseket vesszük figyelembe, ez az arány 43%-ra emelkedik. 2008-tól 2010-ig a hagyományos „hálózatorientált” légitársaságok – az AEA tagjai – jelentős veszteségeket könyveltek el Európán belüli járataikon, és a hosszú távú útvonalakon elért pozitív eredményeik ellenére (2008-ban 1 milliárd euró, 2009-ben 100 milliárd euró, 2010-ben 1,1 milliárd euró) a teljes operatív eredményük (EBIT) negatív volt a rövid távú, Európán belüli légi útvonalak kedvezőtlen hatása miatt.

3.4 Az ELFAA szerint 2020-ra – a jelenlegi tendenciát és a légiflotta megújítására vonatkozó terveket alapul véve – a diszkont légitársaságok Európán belüli légi utas-forgalomból való részesedése várhatóan 45% és 53% közé növekszik majd. A közvetlen légi összeköttetéseket tekintve a diszkont légitársaságok piaci részesedése az előrejelzések szerint 50% és 60% közé emelkedik majd. A diszkont légitársaságok a legutóbbi válság során nem szenvedtek olyan veszteségeket, mint a „hálózatorientált” légi fuvarozók.

3.5 A diszkont légitársaságok egyértelműen vezető piaci szerepet töltenek be a regionális, közvetlen légi összeköttetéseket illetően. A diszkont légitársaságok kategóriájában három légi fuvarozó rendelkezik a piac 52%-a felett, míg a legnagyobb „hálózatorientált” légitársaságok mindössze a belső hálózati piac 22%-át birtokolják. Ha egymás mellé állítjuk a) a diszkont légitársaságok növekvő részesedését az európai légi útvonalakból és b) a regionális, közvetlen légi összeköttetéseket növekvő arányát a hagyományos, csomópont-orientált útvonalakkal szemben, arra a következtetésre juthatunk, hogy jelenleg nagyobb a kínálat a korábbinál, de a kínálati növekedés egy részét (nevezetesen a közvetlen légi összeköttetéseket) korlátozott számú versenyszereplő biztosítja.

3.6 A legfontosabb európai légi csomópontok és a legnagyobb regionális repülőterek kivételével számos európai regionális repülőtér nem üzemeltethető gazdaságosan, ha figyelembe vesszük az infrastruktúra tényleges költségeit. Sok kisebb regionális repülőtér nem képes viselni az infrastrukturális költségeket, amelyeket egyéb rendelkezésre álló, gyakran regionális szinten nyújtott pénzügyi forrásokból finanszíroznak. Egy sor repülőtérnek egyszerűen be kellene zárnia, ha nekik kellene finanszírozniuk az infrastruktúra tényleges költségeit.

3.7 Fontos annak szem előtt tartása, hogy Európának az elkövetkező években kapacitási korlátokkal kell megküzdenie majd repülőterein. Az EUROCONTROL által készített, „A növekedés kihívásai” című tanulmány és egy új keletű, hosszú távú előrejelzés (2010) hangsúlyozza az európai repülőtereken várható kapacitáshiányt a légi forgalom 2030-ra prognosztizált

növekedésére való tekintettel (16,9 millió járat, a 2009-es járatok számának 1,8-szorosa). E megbízható jelentések szerint annak ellenére, hogy 2030-ig az európai repülőtéri hálózat 41%-os kapacitásnövelését tervezik, riasztó jel, hogy az összes járat 10%-át nem tudják majd lebonyolítani az elégtelen repülőtéri kapacitás miatt.

3.8 Míg az infrastruktúra külső finanszírozása általában nem lényegi kérdés a legfontosabb repülőterek számára, kulcsfontossággal bír számos regionális repülőtér esetében, melyek nem rendelkeznek olyan méretgazdaságossággal és kereskedelmi bevételekkel, amelyek biztosítani tudnák a megfelelő pénzügyi mozgásteret infrastruktúrájuk finanszírozásához.

3.9 A közvetlen légi összeköttetések új piaca lehetőséget, de egyben bizonytalanságot is jelent egyes regionális repülőterek számára az erősen volatilis piac miatt. Különösen a diszkont légitársaságok képesek arra, hogy igen rövid idő alatt átszervezzék repülőgépeiket és személyzetüket Európán belül, egy alternatív repülőtérre vezető új légi útvonal gazdasági potenciáljának függvényében. Kérdéses tehát a szóban forgó repülőterek bevételeinek stabilitása és kiszámíthatósága.

3.10 A jelenlegi iránymutatások keretében nyújtott indulási támogatások egyfajta „beruházási versenyhez” vezettek a különféle régiók között regionális repülőterek fejlesztése terén, amihez igen gyakran uniós forrásokat is igénybe vesznek. Ha egy adott regionális repülőtérnek pénzügyi nehézségei akadnak, a régió újabb támogatást kér, úgy érvelve, hogy a szóban forgó regionális repülőterek kihasználtsága alacsony, és hogy azok szükséges kiadást jelentenek a helyi közösségek számára.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A légitársasági ágazat hosszú távon igen kevés nyereséget termelő ágazat, amelyben már jelenleg is éles versenyhelyzet alakult ki. Ebben a környezetben már a kismértékű támogatások is befolyásolhatják a versenyt, így e probléma nagy körültekintéssel kezelendő.

4.2 A legfontosabb kérdés, hogy milyen megközelítésre van szükség az új légitársasági iránymutatások kidolgozásához. Egy sor különféle megközelítés létezik.

4.2.1 Az ELFAA szerint a regionális repülőterekben rejlő lehetőségek kiaknázása alapvető fontosságú a területi kohézió és a regionális fejlesztés folyamatának folytatásához az EU-ban, valamint annak érdekében, hogy megszűnjön a „hálózatorientált” légitársaságok légi „csomópontjainak” zsúfoltsága. A regionális repülőterek fejlesztése több munkahelyet, jobb üzleti lehetőségeket jelent az EU legkülső területein, valamint alacsonyabb kibocsátást eredményez az átszállásos, csomópontokon keresztüli járatok helyetti közvetlen, régiók közötti kapcsolatok révén, és a szárazföldi közlekedés emisszióit is csökkenti azáltal, hogy az utasok a helyi repülőtereket veszik igénybe. A regionális repülőterek fejlesztését az ELFAA szerint az állami támogatásokra vonatkozó, rugalmas iránymutatásokkal kell ösztönözni, amelyek a piacgazdasági befektető elvét (MEIP) helyezik előtérbe, és nem olyan merev szabályokra összpontosítanak, amelyek megakadályozzák a növekedést abban az esetben is, ha van iránta kereslet.

4.2.2 Az AEA szerint az új iránymutatásoknak az ágazatban működő valamennyi légi fuvarozót meg kellene védeniük a

regionális repülőterek vagy helyi közösségek által a légitársaságoknak nyújtott diszkriminatív jellegű és tisztázatlan pénzügyi támogatásoktól. Az ilyen támogatásokat csak nagyon szigorúan meghatározott esetekben szabadna engedélyezni, és tartamukat és nagyságukat tekintve korlátozni kell. Ezenfelül csak kivételes esetekben szabadna élni velük, kellően tekintetbe véve a légitársaságok közötti átláthatóság, egyenlő bánásmód és megkülönböztetésmentesség elveit.

4.2.3 Az ACI EUROPE szerint az állami támogatási intézkedések értékelésénél irányadó elvként azt kellene figyelembe venni, hogy egy adott repülőtér milyen mértékben torzíthatja a versenyt a légi forgalmat illetően.

4.2.3.1 A D kategóriájú (1 milliós utasforgalmat el nem érő) repülőterekre vonatkozó mentesség: széles körben elismert tény, hogy egy bizonyos küszöbérték alatti repülőterek általában kereskedelmileg nem életképesek, és állami finanszírozásra szorulhatnak. Az ilyen, kisebb repülőterek továbbá gyakran biztosítják a régiók és városi övezetek területi összeköttetését, és korlátozott légi forgalmukra való tekintettel általában nem befolyásolják hátrányosan a kereskedelmi feltételeket az EU-ban. Ezért az ACI szerint az új infrastruktúrák és új útvonalak fejlesztésének céljaira igénybe vett állami finanszírozást előzetes értesítés nélkül is engedélyezni kellene. Ugyanakkor az állami támogatást be kell szüntetni, amint a repülőtér eléri az egymillió utasforgalom küszöbét.

4.2.3.2 Az 1 millió utasnál nagyobb forgalmat lebonyolító repülőterek által nyújtott állami infrastrukturális finanszírozás és indulási támogatási finanszírozás meg kell, hogy feleljen a magánbefektetői teszt (PIP) kritériumának, amely a repülőtéri ágazat sajátos igényeihez igazodik.

4.3 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak azt az álláspontját, hogy az iránymutatások hatálya alá tartozó állami támogatások általános megközelítésének felülvizsgálatát illetően a következő elvek támogatandók:

- a verseny nem torzulhat,
- a regionális légi közlekedés további kiépítése révén javítani kell a régiók fejlesztését és hozzáférhetőségét,
- kerülni kell a nem gazdaságos repülőterek felhalmozódását,
- kerülni kell a kapacitásfeleslegék létrehozását és fenntartását.

4.4 Ösztönözni kell a költségek tekintetében önfenntartó repülőterek fejlesztését, valamint a magánbefektetők nagyobb mértékű részvételét, az EGSZB ugyanakkor megérti és támogatja, hogy szükség van a gazdasági érdekű légi szolgáltatásra vonatkozó közszolgáltatási kötelezettségre is, különösen a távoli régiók és szigetek összeköttetését illetően.

5. Ajánlások

5.1 Az EGSZB síkra száll amellett, hogy szükség van az uniós jogi keret szabványosítására a légiközlekedési ágazat egészében, ami megakadályozza az ellenőrizetlen támogatási gyakorlatokat, és egyenlő versenyfeltételeket biztosít valamennyi piaci szereplő számára, így a helyi szinten is.

5.2 Általános elvként a magánberuházások nem tekinthetők állami támogatásnak. Ugyanakkor egy állami szereplő fellelphet magánbefektetőként, amennyiben a beruházás gazdaságilag indokolt.

5.3 Az Európai Bizottság által javasolt új iránymutatásoknak azt a célt kellene kitűzniük, hogy valamennyi légitársaság és repülőtér számára védelmet biztosítsanak a regionális önkormányzatok vagy repülőterek által nyújtott megkülönböztető, nem egyértelmű és piactorzító pénzügyi támogatások ellen. Az állami finanszírozásnak nem szabad versenytorzuláshoz vezetnie, sem a repülőterek, sem a légitársaságok között. A bizonyos kategóriájú repülőterek vagy légitársaságok esetében nyújtott csoportmentességeket az EGSZB nem tartja szükségesnek a regionális fejlesztés ösztönzéséhez.

5.3.1 A repülőtéri infrastruktúrába történő beruházások számára nyújtott állami támogatásokat és a légitársaságoknak nyújtott indulási támogatásokat csak nagyon szigorúan meghatározott esetekben szabadna engedélyezni, és ezeket a támogatásokat tartamukat és nagyságukat tekintve korlátozni kell. Ezenfelül csak kivételes esetekben szabadna élni velük, kellően tekintetbe véve az átláthatóság, egyenlő bánásmód és megkülönböztetésmentesség elveit.

5.3.2 Ami az átláthatóságot illeti, az állami támogatás nyújtásának feltételeit nyilvánosságra kellene hozni. Teljesen nyilvánossá kellene tenni a repülőtereknek és légitársaságoknak nyújtott támogatásokat és kifizetésük feltételeit.

5.3.3 Az új iránymutatásokat egyértelmű és egyszerű szabályok mentén kell kidolgozni, hogy jobbiztonságot teremtsünk az európai légiközlekedési ágazat számára. Az EGSZB hangsúlyozni kívánja az iránymutatások megfelelő végrehajtásának fontosságát; érvényre juttatásuk a legnagyobb jelentőséggel bír.

5.4 Az új iránymutatásoknak a foglalkoztatottak és az utazók érdekeit is figyelembe kell venniük. Mivel az emberi erőforrások alapvető részét képezik a légiközlekedési rendszer minőségének, a polgári légiközlekedési ágazat akkor lesz fenntartható, ha minőségi foglalkoztatást és jó munkakörülményeket kínál. Ebben a kontextusban fontos a szociális párbeszéd ösztönzése és a szociális dömping megakadályozása a szektorban.

5.5 Az EGSZB hosszú távú politikát sürget a regionális repülőterek fejlesztésének tekintetében. A légiközlekedési iránymutatások csak akkor érvényesíthetők sikeresen, ha egyértelmű politikai prioritásokról állapodnak meg a regionális repülőterek fejlesztését illetően. Az Európai Bizottságra hárul majd az a feladat, hogy minden további késedelem nélkül kidolgozzon egy ilyen politikai menetrendet.

5.6 Az EGSZB erőteljes támogatást és elkötelezettséget kér a tagállamoktól az új iránymutatások kidolgozását és végrehajtását illetően. Az állami támogatásokról értesítést kell benyújtani.

5.7 A vasúti és légi közlekedés közötti hatékony komodalitás megvalósításához további vizsgálatokra és intézkedésekre van szükség bizonyos területek megnyitása és a környezetvédelmi követelmények teljesítése érdekében.

5.8 Ez különösen fontos az uniós források többéves pénzügyi keretben (MFF) való elosztása miatt. Ahhoz, hogy kisebb költségvetésből többet valósítsunk meg, egyértelmű prioritásokra van szükség. A regionális fejlesztés fontos dolog, azonban semmiképpen nem szolgálhat indokként olyan repülőterek létrehozására, amelyek esetében nem teremthető megfelelő mértékű keresletet.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

482. PLENÁRIS ÜLÉS, 2012. JÚLIUS 11. ÉS 12.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Szerkezetátalakítás és felkészülés a változásra: a közelmúlt tapasztalataiból levonható tanulságok (Zöld könyv)

(COM(2012) 7 final)

(2012/C 299/11)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

Társelőadó: **Thomas STUDENT**

2012. január 17-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Szerkezetátalakítás és felkészülés a változásra: a közelmúlt tapasztalataiból levonható tanulságok.

COM(2012) 7 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2012. június 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott 482. plenáris ülésén (a július 11-i ülésnapon) 134 szavazattal, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) mindenekelőtt azt kívánja kiemelni, hogy a vállalkozások – lényegükből fakadóan – központi szereplői a piacokon működő egységek alkalmazkodási stratégiáinak, következőképpen a szerkezetátalakítási folyamatok középpontjában állnak.

1.2 Az EGSZB kiemeli az ipari szerkezetváltás kapcsán annak a szerepnek a fontosságát, amelyet az Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) játszott és jelenleg is játszik a konstruktív párbeszéd fórumaként, valamint ötletek és javaslatok kidolgozójaként az Európai Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament számára.

1.3 Az EGSZB megerősíti, hogy a szerkezetátalakítás általában komplex folyamatok formájában zajlik. A változásokra

való felkészülés azt jelenti, hogy a vállalkozásokat és az alkalmazottakat fel kell készíteni a rájuk váró új kihívásokra a változások társadalmi hatásának minimalizálása és a siker esélyeinek maximalizálása érdekében, a kölcsönös bizalom légkörének megteremtése, valamint a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom következetes bevonása mellett.

1.4 Az EU munkavállalóinak és vállalkozásainak a következőkkel kell szembenéznük:

- az érintett belső és nemzetközi piacok gyors változásai,
- új globális partnerek színrelépése,
- új technológiai alkalmazások bevezetése, melyek felgyorsítják az elavulási folyamatokat,

- a fogyasztók egyre tudatosabb szerepet játszanak abban, hogy a fogyasztás és a beruházások környezetkímélőbbé és fenntartható fejlődést szolgálóvá váljanak,
- demográfiai változások, melyek a munkaerő elöregedésére hívják fel a figyelmet,
- nagy változások a munkaerőpiacon, rendkívüli mértékű szociális dömpinggel párosulva,
- valamint jelenleg a gazdasági és pénzügyi válság folyamatosan súlyos volta, illetve Európa egyértelmű gyengesége a világpiacon.

1.5 Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a zöld könyv közzététele a kellő időben történt, és reméli, hogy a megvitatást követően konkrét és hatékony cselekvésre kerül sor, integrált megközelítést alkalmazva a termelés, a fogyasztás és a szolgáltatások valamennyi szintjén. Ehhez a termelési és elosztási lánc különböző szintjei közötti interakcióra és információcserére van szükség, kiegészítve a tárggyal kapcsolatos jó gyakorlatok megosztásával, valamint az európai normák és közösen vallott értékek összességére épülő iránymutatások, normák és referenciakeretek végrehajtásának pontos ütemterével.

1.6 Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja, hogy a felkészülés és a szerkezetátalakítás során megerősödjön a szociális partnerek, a szervezett civil társadalom és a fogyasztók szerepe uniós, tagállami, regionális, helyi és vállalkozási szinten, a területi vezetők, valamint a kompetencia- és tudásalapú hálózatok bevonása mellett.

1.7 Az EGSZB megítélése szerint a szociális párbeszéd, a tárgyalás és a részvétel nem csupán alapértékei az európai szociális modellnek, hanem olyan eszközök is, amelyek sikerrel támogatják és mozdítják elő a társadalmi kohéziót, a minőségi foglalkoztatást, a munkahelyteremtést, valamint az innováció és az európai gazdaság versenyképességének megerősítését.

1.8 Az EGSZB véleménye szerint az EU strukturális és kohéziós politikáit, ahogyan innovációs és kutatási politikáit is a szerkezetátalakításra való felkészülés és az azt kísérő mechanizmusok proaktív támogatása felé kellene irányítani, hogy a szerkezetátalakítás mindkét fél, a munkavállalók és a vállalkozások számára is kedvező legyen.

1.9 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy az európai strukturális politika sikerének biztosítása érdekében a gazdasági és szociális partnerek nagyobb szerepet kapjanak a strukturális alapokat ellenőrző szervezetekben.

1.10 Az EGSZB azt javasolja, hogy a strukturális politika intézkedései szoros összefüggésben álljanak és szorosan koordináltak legyenek a kutatást és az innovációt támogató intézkedésekkel, beruházások és iparpolitikai segítségével támogatva az alacsony szén-dioxid-kibocsátású európai gazdaságra való átmenetet.

1.11 Az EGSZB megítélése szerint az Unió oktatási, szakképzési és az egész életen át tartó tanulással kapcsolatos programjait kiemelt eszközökként kellene kezelniük a hatóságoknak és a vállalkozásoknak, hogy proaktív módon elébe mehessenek a változásoknak, a gazdasági szereplők – elsősorban a kkv-k és a munkavállalók – folyamatos erőfeszítésével párhuzamosan.

1.12 Az EGSZB szorosabb koordinációt javasol európai szinten az Európai Bizottság politikái és szolgálatai, az ügynökségek és a számos megfigyelőközpont között, hogy a szerkezetátalakításon átmenő vállalkozások egységes és koherens támogatást kapjanak döntéshozataluk során. Különösen a kkv-kat és a mikrovállalkozásokat – melyek nyilvánvaló nehézségekkel küzdenek a szerkezetátalakításra való felkészülésben – kellene megfelelő támogatási intézkedésekkel és mentorrendszerekkel segíteni.

1.13 Az EGSZB megismétli, hogy a globalizációval kapcsolatos problémák által érintett vállalkozásokban a foglalkoztatás fenntartására előirányzott állami támogatásoknak olyan követelményeken kell alapulniuk, amelyek biztosítják a szabad és tisztességes versenyt.

1.14 Végezetül az EGSZB kéri, hogy területi és ágazati szinten erősítsék meg a részvételen alapuló foresight (előrejelzési) eljárások fejlesztését támogató európai politikát, hogy közös, kölcsönösen elfogadható elképzeléseket lehessen megvalósítani – részben a területi tényezők jobb hasznosítása révén –, és így több és jobb munkahely jöjjön létre egészséges és versenyképes vállalkozásoknál.

1.15 Európa demográfiai fejlődésére való tekintettel az EGSZB különösen fontosnak tartja az időszűréssel és az úgynevezett „ezüst gazdaság”-gal kapcsolatos aktív politikát és azt, hogy a termékek és a szolgáltatások ezekhez az új lehetőségekhez alkalmazkodjanak.

2. Bevezetés

2.1 Időre van még szükség ahhoz, hogy az európai gazdaság fellendüljön és kilábaljon a legsúlyosabb recesszióból, amely az utóbbi évtizedekben sújtotta Európát. A válság súlyos nyomással nehezedik az államháztartásokra, illetve a kormányokra, racionalizációkat, szerkezetátalakításokat, valamint vállalkozások megszűnését vonva maga után a reálgazdaságban, ami drámai következményekkel jár a munkanélküliség nézve.

2.2 A szerkezetátalakítások összetett folyamatokon keresztül valósulnak meg, melyek többdimenziós formában jelentkeznek, és szükségessé teszik a vállalati szervezéssel, formával, méretekkel és tevékenységekkel kapcsolatos stratégiaiak megváltoztatását.

2.2.1 Elsősorban ágazati szinten kellene számos gazdasági és operatív célkitűzést meghatározni a világpiacon, illetve azon ágazatok helyzetéhez kapcsolódóan, amelyekben a vállalkozás működik.

2.3 Ezt a folyamatot úgy kellene a gyakorlatba átültetni, hogy – a fogyasztói érdekek és magatartás kellő figyelembevételével mellett – előmozdítsa a foglalkoztatási lehetőségeket a feltörekvő ágazatokban, különös tekintettel a kkv-kra, hiszen ők viselik a jelenlegi válság legsúlyosabb következményeit.

2.4 A változásokra való felkészülés nemcsak azt jelenti, hogy a vállalkozások és a munkavállalók készen álljanak a jövőbeli változásokra, hanem fel kell készülniük az ilyen kihívásokkal való szembenézéshez szükséges szerkezetátalakításokra is, a minimálisra csökkentve a változás szociális hatását, biztosítva a stabilitást és csökkentve a kiadásokat, szem előtt tartva a környezet védelmét és a fenntartható fejlődés szavatolását: az európai technológiai platformok, illetve az általuk végzett tanulmányok konkrét perspektívákat kínálhatnak mind a munkavállalók, mind pedig a vállalkozások számára.

2.5 A legutóbbi két évtizedben olyan jelenségek felgyorsulásának voltunk tanúi, mint a piaci újrapozicionálás, áthelyezések, termelési egységek átszervezése és/vagy bezárása, összeolvadások, akvizíciók, illetve tevékenységek kihelyezése; az utóbbi négy évben azonban egyre sürgetőbbé vált Európában az ilyen folyamatok felkészítő jellegének megerősítése a változások gyors lefolyása és a szerkezetátalakítás sürgető volta miatt, melyet az egyre mélyülő gazdasági-pénzügyi és piaci válság tett elengedhetetlenné. Az olyan jelenségek, mint az internetes kereskedelem látványos növekedése és a határokon átnyúló értékesítések is **hatást gyakorolnak** a piacokra a különböző országokban.

2.6 A gazdasági és pénzügyi válság amellett, hogy felgyorsította a különböző szintű szerkezetátalakítási folyamatokat, megszorító intézkedésekhez és a közkiadások csökkentéséhez is vezetett, ennek következtében pedig jelentős számú munkahely szűnt meg az állami szektorban, miközben több országban veszélybe kerültek a munkavállalókat, helyi közösségeket és vállalkozásokat célzó különböző szociális védőrendszerek.

2.7 Az Európai Bizottság szerkezetátalakítással kapcsolatos célkitűzése az, hogy segítse megerősíteni és terjeszteni a szerkezetátalakítás megvalósulási módját illető felkészülést és innovációs kultúrát: az Unió megosztja a felelősséget a tagállamokkal „az Európai Unió működéséről szóló szerződés 3. cikkében meghatározott célok elérése érdekében” (EUMSZ 145. cikk).

2.8 Az Európai Bizottság már a szerkezetátalakításról és a foglalkoztatásról szóló 2005-ös közleményében is elismerte a szerkezetátalakítás társadalmi költségeihez kapcsolódó problémákat, nemcsak maguknak a – munkafeltételeikben egyre nagyobb bizonytalanságot tapasztaló – munkavállalóknak, hanem a gazdaság különböző ágazatainak az esetében is.

2.9 Bár a szerkezetátalakítások alapvetően nemzeti és regionális szintű szabályozás tárgyai, az Uniónak jelentős felelőssége van a szerkezetátalakítások irányításával, ellenőrzésével és felgyorsításával kapcsolatban, mivel örkölnie kell a vonatkozó uniós szabályozási keret helyes működése felett, a tájékoztatás és a konzultáció, valamint a munkavállalók védelme⁽¹⁾ terén egyaránt, valamint aktív szerepet kell játszania, mely szerep alapvetően az Európa 2020 stratégián és a Szerződésben lefektetett kötelezettségeken alapul.

2.10 Ha az EU eredményesen akarja kezelni a pénzügyi és gazdasági válság, a globalizáció, az éghajlatváltozás, a demográfiai változások és a megszorító intézkedések társadalmi költségeiből eredő egyre növekvő egyenlőtlenségek miatt előállt kihívásokat, proaktív stratégiákat kell kidolgoznia, illetve megerősítenie a szerkezetátalakításokra való felkészüléssel és annak kezelésével kapcsolatban, értékek és gyakorlatok közös keretére építve, mely összhangban van a Szerződés fontosabb szociális és gazdasági célkitűzéseivel.

2.11 Az Európa 2020 „integrált iránymutatásai” (melyeket a Tanács 2010. 04. 22-én fogadott el) keretében az Uniónak és a

tagállamoknak olyan reformokat kell megvalósítaniuk, melyek a tudás és az innováció vezérelte „intelligens növekedést” célozzák, a fogyasztók érdekeinek és magatartásának kellő figyelembevétele mellett, a következők érdekében:

- koordinált strukturális reformok előmozdítása, melyek ténylegesen hozzájárulnak a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz, valamint erősítik az Unió versenyképességét a világpiacon,
- a munkaerőpiacok működésének biztosítása, a sikeres átmenetet, a megfelelő készségfejlesztést, a munkahelyek minőségének javítását, illetve a strukturális munkanélküliség, a hosszú távú munkanélküliség és az inaktivitás elleni küzdelmet célzó beruházások révén,
- az üzleti környezet javítása, valamint új vállalkozások és új munkahelyek létesítésének előmozdítása, különösen a zöld gazdaságban és az ún. „ezüst gazdaságban”,
- az oktatás minőségének javítása, mindenki számára biztosítva a hozzáférést és intenzívebbé téve a képzés, a tudományos világ és a munkaerőpiac közötti kapcsolatot,
- a legjobb gyakorlatok proaktív modelljeinek előmozdítása, melyek felkészítenek az átalakulóban lévő munkaerőpiacon szükségessé váló vállalati szerkezetátalakításokra,
- a normatív keret tökéletesítése az innováció és a tudásátadás előmozdítása érdekében az egész Unióban,
- a vállalkozói szellem ösztönzése és a kreatív ötletek termékké, szolgáltatásokká és folyamatokká való alakításának előmozdítása, melyek minőségi munkahelyek létrehozását teszik lehetővé,
- a területi, gazdasági és társadalmi kohézió előmozdítása,
- az európai és világszintű társadalmi kihívások hatékonyabb kezelése.

2.12 A vállalkozások és az ágazatok szerkezetátalakításának támogatásához nélkülözhetetlen, hogy a vállalkozások korai előrejelző rendszerekkel (lásd Európai Szerkezetátalakítási Figyelő) rendelkezzenek, melyek előfeltételei az érdekelt felek által elfogadott szerkezetátalakítási folyamatok hatékony tervezésének, a munkavállalók megfelelő szakmai átképzésének, valamint az ágazati és ágazatok közötti hálózati fejlesztés biztosításának, integrált megközelítéssel kezelve a változásokat, szakmai iránymutatások segítségével, melyek garantálják a magas szintű foglalkoztatottságot.

2.13 Az Európai Bizottság 2012. április 18-án ismertette Strasbourgban új foglalkoztatási csomagját – erről az EGSZB-nek módjában áll majd véleményt nyilvánítani –, melyben arra kéri a tagállamokat, hogy erősítsék meg nemzeti foglalkoztatási politikáikat, és egyúttal utat nyit a koordináció megerősítése és a foglalkoztatási politikák nyomon követése felé.

⁽¹⁾ Lásd az európai üzemi tanácsról szóló 2009/38/EK irányelvet HL 2009 L 122; a 2002/14/EK irányelvet HL 2002, L 80; a 2001/23/EK irányelvet HL 2001, L 82; a 98/59/EK irányelvet HL 1998, L 225; a Tanács 1346/2000/EK rendeletét HL 2000, L 160.

3. Az Európai Bizottság zöld könyve

3.1 Az Európai Bizottság nyilvános konzultációt rendezett a vállalkozások szerkezetátalakításával és a változások előrejelzésével kapcsolatban azzal a céllal, hogy megállapítsa, „melyek a sikeres gyakorlatok és stratégiák a szerkezetátalakítás és a változáshoz való alkalmazkodás területén”.

3.2 A zöld könyv különböző kérdéseket fogalmaz meg a válságból levonható tanulságokkal, a lehetséges gazdasági és ipari átalakításokkal, a vállalkozások és a dolgozók alkalmazkodási képességével, a regionális és helyi önkormányzatok szerepével és a szakmai képzésnek a humán erőforrások kezelésében, illetve a gazdasági és társadalmi szereplők közötti párbeszédben játszott szerepével kapcsolatban.

4. Általános észrevételek

4.1 Az EGSZB véleménye szerint a zöld könyvet a szerkezetátalakításról és a foglalkoztatásról szóló 2005-ös közlemény folytatásaként kell felfogni, amelynek célja az EU szerepének meghatározása volt a szerkezetátalakítás előrejelzésében és kezelésében, a foglalkoztatás fejlesztése érdekében.

4.2 A 2005-ös közlemény az EGSZB véleménye szerint különböző tevékenységek pozitív fejlődését eredményezte közösségi szinten az előrejelzéssel és szerkezetátalakítással kapcsolatos európai megközelítés ösztönzése érdekében. Ilyen volt például a számos magas szintű tematikus konferencia, illetve szakértői szeminárium (szerkezetátalakítási fórumok), az ESZA keretében szervezett fórumok, különböző összehasonlító tanulmányok, „eszközcsomagok”, valamint irányvonalak kialakítása, amelyre egyértelmű példa a zöld könyvhöz csatolt, „Európai szerkezetátalakítások” című európai bizottsági személyzeti munkadokumentum.

4.3 Az EGSZB aggodalommal állapítja meg, hogy a zöld könyv megközelítése – válaszként a jelenlegi válságra – nem tartalmaz olyan tevékenységekre vonatkozó javaslatokat, amelyek pontos, rövid határidőket tartalmazó menetrendbe illeszkednének, hanem egy sor nyitott kérdéssel foglalkozik anélkül, hogy határidőket vagy végrehajtási modalitásokat szabna meg. Az EGSZB által a jövőben véleményezendő más eszközökhöz, például a 2012 májusában kiadott foglalkoztatási csomaghoz tartozó reformok viszont erőteljesebbnek tűnnek.

4.4 A meghatározás szerint a vállalkozás az alkalmazkodási stratégiáknak és a saját működési egységei piacon történő pozicionálásának, így a működési stratégiából eredő szerkezetátalakítási folyamatoknak a központi szereplője. A következő tényezők nem hagyhatók azonban figyelmen kívül:

- a gazdaságok globalizációjának összefüggése, ahol új országok jelennek meg egyre ígéretesebb és versenyképesebb ágazatokkal az európai és nemzetközi piacokon,
- az egyes országok sajátosságai az Európai Unión belül és kívül,
- a vonatkozó európai politikák többdimenziós kerete, amely közvetlen befolyást gyakorol a vállalkozás működésére és választásaira, mind az alkalmazható szabályok, mind a stratégiai és operatív lehetőségek tekintetében,

- nemzeti/regionális keret, amely szabályozza azt a technikai működési környezetet, amelyben a vállalkozás és a dolgozók tevékenykednek,

- területi keret, amelyben ténylegesen folynak a szerkezetátalakítási folyamatok és azok a tevékenységek, amelyek lehetővé teszik a szerkezetátalakításra való felkészülést a külső szereplők és a vállalkozások érdekeinek koordinációja mellett; az a hely, ahol a gyakorlatban megvalósulnak a szabályozó és ösztönző jellegű tevékenységek, főként a kkv-k számára,

- a társadalmi párbeszéd és a kollektív tárgyalások kerete, valamint a szociális partnerek és a vállalati képviselők szerepének fejlődése, amelyek minden eddiginél fontosabbak a termelés, a szervezés és a munkakörülmények a válság folyamán gyorsan változó körülményekhez való hozzáigazítása szempontjából, jó szociális partnerségekre támaszkodva.

4.5 Európai szinten az EGSZB megismétli a korábban mondottakat, azaz hogy egy fejlesztési stratégia ⁽²⁾ megvalósítása érdekében a szervezett civil társadalom egészéhez tartozó szociális partnereknek egy társadalmi felelősségvállalási terület létrehozására kellene törekedniük, amelyben egymással összehangolt stratégiák érvényesülhetnek:

- olyan ellenállási és túlélési stratégia, amellyel az érett piacokon nagyobb szakosodással és a költségeket csökkentve vagy egymáshoz közeli ágazatokban erős differenciálódással lehet működni,

- termelési eljárásra, termékre vagy szolgáltatásra vonatkozó innovációs stratégiák, új termékeket eredményező piac- és technológiaváltással, új anyagokkal,

- új kezdeményezések az előrettekintő eljárás (*foresight*) segítségével új, ígéretes termékek és szolgáltatások érdekében (ideértve a vezető piaci kezdeményezéseket is), amelyek felé az új beruházások irányíthatók,

- területi piackutatás, amely a kutatóintézetekkel való megállapodások segítségével a kimagasló értékek felé orientálódik annak érdekében, hogy fokozódjon a technológiák terjedése,

- pénzügyi támogatás, a fejlesztési költségvetésen keresztül vagy az Európai Befektetési Alap kezességi biztosítékát, illetve a strukturális alapokat is felhasználva

- biztosítékok a mikro- és kisvállalkozások fizetési haladékhöz jutásához, elsősorban a foglalkoztatottsági szint megőrzése érdekében,

- a rövid lejáratú hitelek befagyasztása, hogy a mikro- és kisvállalkozások a termelésre, a kereskedelemre, illetve az eladott termékeikkel kapcsolatos ügyfélszolgálatra összpontosíthassanak,

⁽²⁾ Az EGSZB véleménye: A globális válság hatása a termelő és szolgáltató szektorokra, HL C 318., 2009.

- az innovációs szolgáltatási szektor támogatása (környezetbarát gazdaság), a polgárok részére nyújtandó szolgáltatások („ezüst gazdaság”), az ESZA által kínált innovációs képzés lehetőségét felhasználva,
- a személyi szolgáltatások magas szintre való fejlesztése a szociális-egészségügyi pólusok támogatása és megerősítése révén is ⁽³⁾;
- infrastrukturális politikák, amelyek hozzájárulnak az innovatívabb választásokhoz egy alacsonyabb szén-dioxid-kibocsátású gazdaság érdekében,
- a környezetvédelem és az energiahatékonyság követelményeinek megerősítése, főként a közbeszerzési pályázatokon,
- az információhoz való hozzáférés javítása,
- intelligens specializációs stratégiák megteremtése a régiók számára, a szervezett civil társadalom, valamint minden gazdasági és társadalmi szereplő részvételével.

4.6 Az EGSZB véleménye szerint az EU strukturális és kohéziós politikáit, ahogyan innovációs és kutatási politikáit is a szerkezetátalakításra való felkészülés és az azt kísérő mechanizmusok proaktív támogatása felé kellene irányítani, hogy a szerkezetátalakítás mindkét fél, a munkavállalók és a vállalkozások számára is kedvező legyen. A strukturális alapok, főként az Európai Szociális Alap, az Európai Regionális Fejlesztési Alap és az Európai Globalizációs Alap fontos szerepet játszhatnak a dolgozók foglalkoztathatóságának növelése és a személyi leépítések társadalmi következményeinek minimalizálása szempontjából.

4.7 Az EGSZB szerint lényeges, hogy a gazdasági és szociális partnerek, valamint a szervezett civil társadalom szereplői részt vegyenek a strukturális alapok partnerségi és utókövetési szerveiben, valamint hangsúlyozza, hogy a helyi szereplők szakmai tapasztalatai alapvető feltételt jelentenek az európai strukturális politika sikere szempontjából.

4.8 Az EGSZB véleménye szerint kiemelt jelentősége van a szerkezetátalakítási és az iparpolitikai intézkedések közötti összefonódásnak az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra történő átállás szempontjából, amely figyelembe veszi a sürgető éghajlati és környezeti tényezőket és megfelelő finanszírozás által lehetővé teszi új, „zöld” munkahelyek és képesítések kialakítását, ahogyan azt az EGSZB régebbi véleményeiben is kiemelte ⁽⁴⁾.

4.8.1 A 2012-es évnek az aktív idősödés európai évévé való nyilvánítása kapcsán az EGSZB fontosnak tartja a nem kormányzati szervek, valamint a szociális gazdaság és a vállalkozások szakmai kompetenciáinak fejlesztését az egészségben és méltóságban töltött időskor támogatásának szempontjából, valamint az ilyen fogyasztók igényeinek megfelelő termékek és szolgáltatások fejlesztését. ⁽⁵⁾

⁽³⁾ Ld. Vezető piacok: Elektronikus orvostudomány (COM(2007) 860 final).

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: „Fenntartható környezetbarát munkahelyek támogatása az EU energia- és éghajlat-változási csomagjához”, HL C 44., 2011.

⁽⁵⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az aktív időskor európai évéről (2012); HL C 51., 2011.

4.9 Az oktatással, a szakmai képzéssel és a folyamatos képzéssel kapcsolatos közösségi programokat az EGSZB véleménye szerint kiemelt eszközként kellene alkalmazni a változásokra való proaktív felkészülés érdekében, a vállalkozások és a dolgozók erőfeszítéseivel párhuzamosan. A Business Europe szerint „az EU vállalkozásainak 72 %-a kinyilvánította abbéli akaratát, hogy saját munkavállalóit szisztematikusan kívánja képezni, 2010-ben pedig az EU munkavállalóinak 32 %-a vett részt a saját munkaadója által finanszírozott képzéseken”

4.10 A válságra adott társadalmi válaszra vonatkozó nemzeti ösztönzési csomagok, valamint a mindezülig elfogadott javaslatok nem voltak megfelelőek. Nem irányul elegendő figyelem a munkahelyteremtés szükségességére vagy a kereslet ösztönzéséhez szükséges intézkedésekre (vagyis összehangoltabb pénzügyi ösztönzési csomagokra és a bérlétszámok kérdésekre).

4.10.1 A globalizációval és a hitelekkel kapcsolatos problémák által érintett vállalkozásoknál a foglalkoztatás fenntartására előirányzott állami támogatásoknak és finanszírozásoknak olyan követelményeken kell alapulniuk, amelyek biztosítják, hogy ezek a támogatások ne gördítsenek akadályt a szabad verseny elé, leginkább a foglalkoztatási szint fenntartására használják az eszközöket, és tartásukba a kollektív szerződéseket. Példaként lehet említeni a hollandiai fejlődést, ahol kifejezetten jól működtek az önfoglalkoztatói modellek. A munkanélküliek e rendszer révén lehetőséget kaptak arra, hogy szakértelmüket alkalmazzák és megteremtsék saját munkahelyeiket.

4.11 Az EGSZB szerint szükséges, hogy az európai szint szorosabb koordinációban működjön együtt az Európai Bizottság politikáival és szolgálataival, hogy a szerkezetátalakításon átmenő vállalkozások egységes és koherens támogatást kapjanak döntéshozataluk során.

1. Az európai foglalkoztatási és képzési politika, a közösségi kutatási és innovációs politika, az európai vállalkozási és iparpolitika, az energetikai és környezetvédelmi politika, a zöld gazdaság és az ikt, valamint az Európai Unió kereskedelmi és külpolitikája közös és egységes látásmódot kell, hogy biztosítsanak az európai vállalkozások és munkavállalók számára, támogatva őket a stratégiák és a szakmai ismeretek kiigazításával kapcsolatos döntéseikben.

2. Az európai ügynökségek, mint a thesszaloni székelyi Cedefop vagy a dublini Eurofound, a megfigyelőközpontok, mint a Kkv-k Európai Megfigyelőközpontja vagy a Változások Európai Megfigyelőközpontja, a Közös Kutatóközpont intézményei, mint a Sevilában található IPTS, valamint a 7. keretprogram keretében működő Tudomány a társadalomban kutatási irányvonalon belül tevékenykedő Foresight tevékenységei kapcsolattartó és koherenciapontokat, világos és könnyen hozzáférhető keretkonceptiókat kell, hogy teremtsenek a vállalkozások és a munkavállalók számára.

4.12 Az EGSZB megítélése szerint alapvető a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom szerepének elismerése valamennyi szinten: a szociális párbeszéd, a tárgyalás és a részvétel nem csupán alapértékei az európai szociális modellnek, hanem olyan eszközök is, amelyeket az EGSZB mindig is támogatott, egyúttal pedig olyan eszközök is, amelyek sikerrel támogatják és mozdítják elő a társadalmi kohéziót, a minőségi foglalkoztatást, a munkahelyteremtést, valamint az innováció és az európai gazdaságok versenyképességének megerősítését.

4.13 Ezzel kapcsolatban az EGSZB hangsúlyozza azt a szerepet, amelyet az Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) játszik a konstruktív párbeszéd kiemelkedő fórumaként, valamint ötletek és javaslatok kidolgozójaként, az ESZAK-Szerződés óta sikerrel kiérlelt tapasztalataira támaszkodva.

4.14 Amint azt számos, a legjobb gyakorlatokkal kapcsolatos tanulmány és elemzés megmutatta akár uniós, akár nemzeti szinten, a szociális partnerek közötti bizalmi viszony és a hatékony társadalmi párbeszéd fontos eszközei a változások előkészítésének és lehető legjobb kezelésének.

4.15 Az EGSZB főként amellet szál síkra, hogy a párbeszéd, az egyeztetés és a tárgyalás lényegi feltételek a rugalmas biztonság reformjai, valamint opciói szempontjából. Egyrészt keretfeltételeket kell létrehozni, amelyek lehetővé teszik a vállalkozások számára – a nemzeti sajátosságokat figyelembe véve – az innovációkhoz, a piacokhoz, valamint a felhasználók/fogyasztók igényeihez való gyors és rugalmas alkalmazkodást, másrészt ösztönözni kell a munkavállalók alkalmazkodási képességét és szakmai fejlődését.

4.16 Másrészt, ahogyan azt az EGSZB már hangsúlyozta, a „rugalmas biztonság” csak akkor működhet, ha a munkavállalóknak megfelelő szakmai képesítésük van, emiatt az új munkahelyek teremtése szorosan kapcsolódik az új kompetenciákhoz. Az EGSZB egyébiránt úgy véli, hogy a stabil munkahelyekhez kapcsolódó (tágabb értelemben vett) biztonság javítására irányuló intézkedések jelenleg abszolút prioritást élveznek.

4.17 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a hatóságok, az oktatási és képzési egységek és a vállalkozások egyesítsék erejüket az oktatási és képzési kínálat javítása érdekében, új profilokat és többoldalú szakmai képzettségeket alakítva ki, támogatva a tanulási folyamatokat a teljes szakmai életút során.

4.18 Ezzel kapcsolatban az EGSZB kiemeli annak alapvető fontosságát, hogy biztosítani kell a folyamatos oktatáshoz és képzéshez való hozzáférés mechanizmusait, amelyek célja az új szakmai profilok és képzettségek által támasztott követelményeknek való megfelelés, főként a fiatalok esetében, az Új

készségek és munkahelyek menetrendjében leírt perspektíváknak megfelelően, amelyről az EGSZB-nek már alkalma nyílt véleményt alkotni (CESE 1172/2011) ⁽⁶⁾.

4.19 Az EGSZB kiemeli a különböző helyi szintű szereplők közötti megerősített együttműködés jelentőségét, mivel főként ezen a szinten „a jó társadalmi párbeszéd és a bizalmi légkör, valamint a változásokhoz való pozitív hozzáállás fontos tényezők a hátrányos társadalmi következmények megelőzése, illetve enyhítése szempontjából”

4.20 Az EGSZB véleménye szerint kiemelt figyelmet érdemelnek a kvv-k, amelyekre megfelelő intézkedéseknek kellene vonatkozniuk a hatóságok és a magánszereplők részéről, mint például munkaadói és szakmai szervezetek, kereskedelmi kamarák, ipari, kézműves és egyéb szervezetek, főként helyi és regionális szinten, a hitelekhez és a képzési kínálatokhoz való kiemelt hozzáférésre, valamint a bürokratikus és adminisztratív beavatkozások egyszerűsítésére vonatkozóan.

4.21 Az utólagos konzultációk és az előretételek szerkezetátalakítási politika meghatározása során a több mint hét éves európai szintű alapos vizsgálatok és jelentések eredményeit kell alapul venni.

4.22 Míg a **múltban** egyértelműen a bevált gyakorlatokkal és az innovatív koncepciókkal kapcsolatos elemzések és az információcserre álltak a középpontban, ⁽⁷⁾ a **jövőben** az EU-nak inkább konkrét intézkedésekre – főként a fejlődéssel és a növekedéssel kapcsolatban – kell összpontosítania, valamint elő kell segítenie az európai normákon és közös értékeken alapuló közös irányelvek, normák és hivatkozási keretek végrehajtását.

4.23 Végül, de nem utolsósorban az EGSZB kiemeli **az emberi aspektus jelentőségét**: az ágazati és vállalati szerkezetátalakításoknak áldozatul esett személyek (és családok) gyakran emberi drámákat élnek meg, amelyek nem kapnak mindig kellő figyelmet. Az új beruházások ösztönzéséhez, valamint a növekedéshez és a fenntartható munkahelyteremtéshez szükséges intézkedések mellett pszichológiai és szociális kísérő intézkedésekről is kell gondoskodni.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Új készségek és munkahelyek menetrendje: Európa hozzájárulása a teljes foglalkoztatottsághoz, HL C 318., 2011.

⁽⁷⁾ A bevált gyakorlatok témájában lásd: Restructuring Toolbox <http://www.evta.net/restructuringtoolbox/toolbox/index.html>, Projet Going Local to Respond Employment Challenges http://www.evta.net/going_local/catalogue/index.html. Cél a regionális intézkedések megfelelő végrehajtása stratégiák és szolgáltatások kialakítása végett a vállalati válságok előrejelzése, a szereplők és eljárások összekapcsolása, valamint az állandó összehasonlító értékelések megteremtésére a projektben résztvevő képzési intézményekben.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv a stabilitási kötvények bevezetésének megvalósíthatóságáról

(COM(2011) 818 final)

(2012/C 299/12)

Előadó: **Gérard DANTIN**

2011. november 23-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Zöld könyv a stabilitási kötvények bevezetésének megvalósíthatóságáról

COM(2011) 818 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2012. június 13-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott 482. plenáris ülésén (a július 11-i ülésnapon) 135 szavazattal 33 ellenében, 25 tartózkodás mellett elfogadta a következő véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A jelenlegi válság megoldásához, a recesszió elhúzóadásának elkerüléséhez, illetve a növekedés újbóli beindulását és a munkahelyteremtést támogató körülmények megteremtéséhez több, és nem pedig kevesebb Európára van szükség. Ez határozott szándékot követel meg az Európai Bizottság részéről a **közösségi módszer** megerősítéséhez és bevezetéséhez. **Ebben a tekintetben a zöld könyv üdvözlendő.**

1.2 Ezen túlmenően azonban az Európai Bizottságnak teljes mértékben élnie kell kezdeményezési jogával az összes paraméter kapcsán, és a kormányközi tüneti kezelések helyett a válság kiterjedésével arányban álló javaslatokat kell megfogalmaznia.

1.3 A „több” Európának, egy új Európának össze kell kapcsolnia a szolidaritást, a felelősséget és a kölcsönös bizalmat. Ez utóbbinak a lényege egy hatékony és elkerülhetetlen költségvetési és fiskális harmonizáció szimmetrikus és kiegyensúlyozott gazdasági irányításában rejlik. Több Európára van szükség a költségvetési felelősségvállalás és az integráció garantálása érdekében, több Európa kell az államadóssághoz kapcsolódó kockázatok megosztásához, a hosszú távú fizetőképesség visszaállításhoz, a strukturális reformok elősegítéséhez és végrehajtásához, illetve a növekedést, a versenyképességet és a foglalkoztatást támogató beruházások mozgósításához az egész EU-ban, hogy megvalósuljon a szociális Európa és a mindenkire kiterjedő jólét.

1.4 Az EGSZB ezért örömmel fogadja a stabilitási kötvényekről szóló zöld könyv közzétételét. Annak tartalma illeszkedik a fokozódó integráció által jellemzett, egységes piaccal rendelkező Európai Unió és az európai tőkepiac logikájába, és az euróövezeten belül létező közös monetáris politika szükséges kiegészítő eleme. Másrészt az efféle eurókötvények bizalmat

ébreszthetnek a potenciális befektetőkben, és így stabilizálhatják az államkötvények iránti kereslet szintjét, és csökkenthetik a kamatlábakat.

1.5 Mindazonáltal az EGSZB úgy véli, hogy az erkölcsi kockázatot és annak a zöld könyv szerinti esetleges konkrét megnyilvánulásait a zöld könyv vitatható módon ismerteti, ezért megkérdőjelezhető következtetések levonása előtt ezeket alapos vizsgálatnak kellene alávetni. Ha ugyanis a zöld könyv által ismertetett elmélet – vagyis az, hogy a kamatlábak egységesítése következtében meglazuló piaci fegyelem az állami kiadások felelőtlen növekedéséhez vagy a költségvetési hiányok emelkedéséhez vezet – igaz lenne, akkor ezt a jelenséget már az euró bevezetése óta ki lehetett volna mutatni. Ez azonban nem következett be.

1.6 Az EGSZB osztja az Európai Bizottság álláspontját, amely szerint ahhoz, hogy a befektetők és az euróövezet tagállamai elfogadják őket, a stabilitási kötvényeknek magas hitelminőséget kell képviselniük. Mindazonáltal a tétova és késedelmes politikai fellépések miatt a bizonytalanság ma olyan mértékű, hogy valószínűleg még az egyetemleges kezességgel rendelkező eurókötvények sem részesülnének ugyanolyan fogadtatásban holnap, mint néhány hónappal ezelőtt.

1.6.1 Az EGSZB emiatt elengedhetetlennek tartja, hogy az Európai Központi Bankot (EKB) fokozottabb mértékben bevonják a válság megoldásába, például úgy, hogy bankengedéllyel látják el az Európai Pénzügyi Stabilizációs Eszközt vagy az európai stabilitási mechanizmust.

1.7 A „stabilitási kötvények kibocsátási lehetőségei” kapcsán az EGSZB úgy véli, hogy a leginkább elképzelhető és általában a leginkább elfogadható a 2. opció, vagyis „a tagállami kibocsátás részleges kiváltása stabilitási kötvények egyetemleges kezességgel mellett történő kibocsátásával”.

1.8 Ezeknek a stabilitási kötvényeknek a kibocsátása, ahogyan azt az Európai Tanács elnöke is elmondta, a következő feltételek mellett mehet végbe: „feltéve, hogy létezik egy (...) szilárd keret a költségvetési fegyelem és a versenyképesség vonatkozásában, amely biztosítja az erkölcsi kockázat elkerülhetőségét, valamint a felelősségteljes magatartást és a szabályok betartását. A közös kötvénykibocsátására irányuló folyamatnak kritériumok alapján és fokozatosan kell lezajlania, és ennek során a költségvetési döntéshozatal közössé tételét a kockázatviselés megosztását célzó megfelelő intézkedéseknek kell kísérniük.”⁽¹⁾ Az EGSZB egyetért azzal, hogy e folyamat „alappillérei” közé kell sorolni az integrált pénzügyi, költségvetési és gazdaságpolitikai keretet. Mindezeket egy olyan koherens keretnek kell kiegészítenie, amely európai szinten megfelel a demokratikus legitimitásnak és felelősségvállalásnak anélkül, hogy súlyosbítaná a megszorításokat. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy az esetleges erkölcsi kockázatot az Európai Bizottság vesse alapos vizsgálat alá, amelynek révén megtalálhatja a megfelelő megoldásokat ebben a szerkezetben.

2. Bevezető

2.1 A vizsgált zöld könyv célja az, hogy a **stabilitási kötvények**⁽²⁾ témájában széles körű nyilvános vitát kezdeményezzen valamennyi érintettel. Az Európai Bizottság a konzultáció alapján tesz majd javaslatot szakpolitikára ezen a területen.

2.2 Az euróövezeti államadósság-válság súlyosbodása széles körű vitát váltott ki a közös kibocsátás megvalósíthatóságáról. Sokan azt hangoztatták, hogy a közös kibocsátás hatékony eszköz lehet a likviditási nehézségek több euróövezeti tagállamban történő kezelésére. Ennek alapján az Európai Parlament felkérte az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg a közös kibocsátás megvalósíthatóságát az euróövezeti gazdasági kormányzásra vonatkozó jogalkotási csomag elfogadásának összefüggésében, hangsúlyozva, hogy a stabilitási kötvények közös kibocsátásához további lépéseket kell tenni a közös gazdaság- és költségvetési politika felé.⁽³⁾

2.3 A maga részéről az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság számos véleményében foglalkozott ezzel a kérdéssel, és többek között a „Növekedés és államadósság az EU-ban: két innovatív javaslat” című saját kezdeményezésű véleményben is kifejtette álláspontját.⁽⁴⁾

⁽¹⁾ „A cél a valódi gazdasági és monetáris unió”. Herman Van Rompuynek, az Európai Tanács elnökének jelentése, 2012. június 26. II. rész, 2. pont, harmadik bekezdés (EUCO 120/12). http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/HU/ec/131278.pdf

⁽²⁾ A nyilvános vitában és a szakirodalomban rendszerint az „eurókötvény” kifejezést használják. Az Európai Bizottság álláspontja szerint az ilyen eszköz fő jellemzője az euróövezeten belüli fokozott pénzügyi stabilitás. Emiatt az Európai Bizottság elnökének 2011. szeptember 28-i, az Unió helyzetét értékelő beszédével összhangban ez a zöld könyv a „stabilitási kötvény” kifejezést alkalmazza.

⁽³⁾ Az Európai Parlament 2011. július 6-i állásfoglalása a pénzügyi, gazdasági és szociális válságról (2010/2242 (INT)).

⁽⁴⁾ Lásd az EGSZB ebben a témában készült *Növekedés és államadósság az EU-ban: két innovatív javaslat* (HL C 143, 2012.05.22., 10. o.) című véleményét, illetve *A költségvetési politika intelligens konszolidációjának stratégiái – Hol keresendők az európai növekedés motorjai? Hogyan használhatjuk ki teljes mértékben gazdaságaink munkaerő-potenciálját, tekintettel a nélkülözhetetlen költségvetési kiigazításra?* (HL C 248., 2011.8.24., 8. o.) című EGSZB-veleményt.

2.4 Az EGSZB örömmel fogadja a zöld könyvet, az általa indítandó nyilvános vitát, illetve azt a megközelítést, amelynek következményeként az Európai Bizottság javaslatokat fog megfogalmazni. A téma kapcsán az Európai Bizottság végre visszatér a közösségi módszerhez.

3. A zöld könyv tartalma

3.1 A zöld könyv a benne foglaltak háttérének ismertetése után bemutat és elmagyaráz számos olyan szempontot, amely a javaslatok alapjául és igazolásul szolgál.

3.1.1 Indokolás a zöld könyv szerint

3.1.1.1 A stabilitási kötvények lehetősége enyhítheti a jelenlegi államadósság-válságot, mivel a nagy hozamú tagállamok számára előnyöket jelenthet az alacsony hozamú tagállamok jobb hitelképessége. Az ilyen hatás azonban csak akkor lehet tartós, ha a közös kötvények ütemtervét az erősebb gazdasági kormányzás iránti egyidejű vállalások egészítik ki, amelyek garantálják az államháztartás fenntarthatóságát biztosító költségvetési és strukturális kiigazítások végrehajtását, és ezáltal az erkölcsi kockázat elkerülését.

3.1.1.2 A stabilitási kötvények ellenállóbbá tennék az euróövezet pénzügyi rendszerét a jövőbeni sokkokkal szemben, ennél fogva erősítenék a pénzügyi stabilitást. A stabilitási kötvények valamennyi részes tagállam számára biztonságosabban elérhetővé tennék a refinanszírozási forrásokat, megakadályozva hirtelen kiszorulásukat a piacról. Ezzel párhuzamosan a bankrendszer számára előnyöket jelentene a stabilitási kötvények elérhetősége.

3.1.1.3 A stabilitási kötvények felgyorsítanák a monetáris politika hatásait az euróövezetben, illetve ezzel párhuzamosan elősegítenék a hatékonyságot az euróövezet államkötvénypiacán és szélesebb pénzügyi rendszerében. Eközben elősegítenék az euróban történő portfólió-befektetést, valamint egy kiegyensúlyozottabb globális pénzügyi rendszer létrejöttét.

3.1.2 Előfeltételek

Miután felsorolja, hogy a stabilitási kötvények milyen jelentős előnyökkel járnak a pénzügyi stabilitás és a gazdasági hatékonyság terén, a zöld könyv sorra veszi esetleges hátrányait is.

3.1.2.1 Az európai bizottsági javaslat az erkölcsi kockázat alábbi típusait említi meg:

— a stabilitási kötvények egyes formái esetében a költségvetési fegyelem romlana vagy teljesen megszűnne, mert az euróövezeti tagállamok államadósságuk hitelkockázatát részben

vagy egészben közösen viselnék. Emiatt erkölcsi kockázat merülne fel abból adódóan, hogy a költségvetési fegyelem egyedi hiányából eredő hitelkockázatot valamennyi részes tagállam közösen viselné,

- mivel a stabilitási kötvények kibocsátása gyengítheti a piaci fegyelmet, számottevő változásokra lenne szükség az euró-övezeten belüli gazdasági kormányzás kereteiben, ami kihatna az adószuverenitásra,
- ahhoz, hogy a befektetők elfogadják őket, a stabilitási kötvényeknek magas hitelminőséget kell képviselniük,
- a magas hitelminőség elérése fontos ahhoz is, hogy a stabilitási kötvényeket valamennyi euróövezeti tagállam elfogadjja,

a stabilitási kötvények hitelminősítése elsősorban a részes tagállamok hitelminősítésétől, valamint az azt megalapozó garanciális struktúrától függ.

3.1.2.2 A Szerződéssel való összhang alapvető fontosságú a stabilitási kötvény sikeres bevezetéséhez. Egyes lehetőségek ellentétesek lehetnének az EUMSZ rendelkezéseivel, és szükségessé tehetnék a Szerződés módosítását, például a 125. cikkét, amely tiltja a tagállamok számára, hogy átvállalják más tagállamok kötelezettségeit. A stabilitási kötvények egyetemleges kezesség melletti kibocsátása eleve olyan helyzetet eredményezne, amelyben sérülne a tagállamok megmentésére vonatkozó tilalom. Ezzel szemben a stabilitási kötvények önálló kezesség melletti kibocsátása a Szerződés hatályos rendelkezései értelmében lehetséges.

3.2 A stabilitási kötvények kibocsátási lehetőségei

3.2.1 A stabilitási kötvényekről tartott nyilvános vita keretében megfogalmazott számos javaslaton túlmenően a vizsgált zöld könyv három megoldást ajánl, attól függően, hogy a tagállami kibocsátás kiváltása teljes vagy részleges, illetve a vállalt kezesség egyetemleges vagy önálló. Ez a három általános megközelítés a következő:

3.2.1.1 Első megközelítés: A tagállami kibocsátás teljes kiváltása stabilitási kötvények egyetemleges kezesség mellett történő kibocsátásával

Ebben a megközelítésben az euróövezetbeli államadósság finanszírozását teljes egészében a stabilitási kötvények kibocsátása fedezné, a tagállami kibocsátás pedig megszűnne. A stabilitási kötvény minősítésében nagy valószínűséggel meghatározó szerepet játszana a nagyobb euróövezeti tagállamok hitelminősítése, ami alapján a ma kibocsátott stabilitási kötvény hitelminősítése várhatóan magas lenne. A stabilitási kötvények

kibocsátásából származó előnyök ebben a megközelítésben lennének a legeredményesebben elérhetőek, ugyanakkor azonban ez a megközelítés hordozná a legnagyobb erkölcsi kockázatot is. Igen szilárd keretre lenne hozzá szükség, amelynek célja a költségvetési fegyelem, a gazdasági versenyképesség és a makrogazdasági egyensúlytalanságok csökkentésének biztosítása tagállami szinten.

3.2.1.2 Második megközelítés: A tagállami kibocsátás részleges kiváltása stabilitási kötvények egyetemleges kezesség mellett történő kibocsátásával

Ebben a megközelítésben a stabilitási kötvények kibocsátása egyetemleges kezességen alapulna, de a tagállami kibocsátás csak részben váltaná ki.

A nem stabilitási kötvény formájában kibocsátott kötvényekért továbbra is a kibocsátó tagállamok vállalják a kezességet. Ennek megfelelően az euróövezeti államkötvények piaca két elkülönült részből állna: a stabilitási kötvényekből és a nemzeti államkötvényekből. E megközelítés központi kérdése lenne, hogy a stabilitási kötvények és a tagállami kibocsátás egymáshoz viszonyított aránya milyen szempontok szerint határozható meg.

3.2.1.3 Harmadik megközelítés: A tagállami kibocsátás részleges kiváltása stabilitási kötvények önálló kezesség mellett történő kibocsátásával

Ebben a megközelítésben a stabilitási kötvények kibocsátása a tagállami kibocsátást szintén csak részben váltaná ki, és az euróövezeti tagállamok arányos kezességére támaszkodna. Ez a megközelítés a második megközelítéstől annyiban tér el, hogy a tagállamok felelőssége megmaradna a stabilitási kötvények rájuk eső részére, valamint a tagállami kibocsátásra vonatkozóan.

4. Általános megjegyzések

4.1 A dokumentumot az Európai Uniót sújtó válság kontextusában kell értékelni. A krízis sokrétű: pénzügyi, gazdasági, a fizetési mérleget és az államadósságot is érintő, szociális (közel 23 millió munkanélküli) és ökológiai válság, amely az európai integráció alapjaira is kihat. A válság egyebek mellett a gazdasági és monetáris unió alapelveinek egyes hiányosságaira is rámutatott. Egy közös központi banknál és egy stabilitási és növekedési paktumnál jóval többre van szükség ahhoz, hogy a közös valuta elkerülhesse mindazokat a válságokat, amelyek akár versenyképességbeli különbségekben, akár makrogazdasági egyensúlyhiányban, a külső egyensúly hiányában vagy az államkötvények kamatlábaiért fizetendő magas kockázati felárban („spreads”) testesülnek meg.

4.2 A jelenlegi válság megoldásához, a recesszió elhúzódásának elkerüléséhez és a növekedés és a munkahelyteremtés újbóli beindulását támogató körülmények megteremtéséhez több és jobb, nem pedig kevesebb Európára van szükség. Több Európára van szükség a költségvetési felelősségvállalás és az integráció garantálása érdekében, több Európa kell az államadósághoz kapcsolódó kockázatok megosztásához, a hosszú távú fizetőképesség visszaállításához, a strukturális reformok elősegítéséhez és végrehajtásához, illetve a növekedést, a versenyképességet és a foglalkoztatást támogató beruházások mozgósításához az egész EU-ban, hogy megvalósuljon a szociális Európa és a mindenkire kiterjedő jólét. Egy jobb Európára van szükség, amely képes fenntartható alapon elérni ezeket a célokat, és hatékony mechanizmusokkal rendelkezik az erkölcsi kockázatok elkerülésére.

4.2.1 Mindez határozott szándékot követel meg az Európai Bizottság részéről a közösségi módszer megerősítéséhez és bevezetéséhez. Ebben a tekintetben a zöld könyv üdvözlendő. Ezen túlmenően azonban az Európai Bizottságnak teljes mértékben élnie kell kezdeményezési jogával az összes paraméter kapcsán, és a válság kiterjedésével arányban álló javaslatokat kell megfogalmaznia a kormányközi tüneti kezelések helyett, amelyek nagy számuk ellenére elégtelenek, működésképtelenek bizonyultak, megvalósulásuk pedig lassú és bizonytalan volt. ⁽⁵⁾

4.2.2 A „több” Európa, az „új” Európa feltétele a források alapvető mértékű összevonása és a felelősség megosztása. Ebben az elképzelésben, amelyben a szolidaritás és a közös felelősség kapcsolódik össze, az elemek közötti összeköttetést a bizalomnak kell – egyfajta hídként – megeremtenie. Ez utóbbinak a lényege egy hatékony és elkerülhetetlen költségvetési és fiskális harmonizáció szimmetrikus és kiegyensúlyozott gazdasági irányításában rejlik.

4.2.2.1 Ez a megoldás jobb annál, mint ha olyan helyzet alakulna ki, amelyben a tagállamok kormányai nem képesek többé egyedül ellenállni a piacok, a hitelezők és a magánkézben levő hitelminősítő ügynökségek által kifejtett nyomásoknak. Jelentős előrelépésre van szükség az európai integráció terén, és pedig nem csupán adósságinstrumentumok és a befektetők számára hiteles növekedési modell létrehozása érdekében, hanem – és ez igen lényeges – a demokratikus kormányzás megerősítése céljával is.

4.2.2.2 Ehhez az EU-nak határozottabb gazdasági kormányzásra van szüksége ahhoz, hogy garantálni tudja a fiskális fegyelmet az egyes tagországokban, különös tekintettel az euróövezet tagjaira. Bár az új rendeleti javaslatokkal és a költségvetési politikák jobb koordinációját és az EU felügyeletének

⁽⁵⁾ Lásd a Standard & Poor's 2012. január 13-án, a 16 euróövezeti tagállam kincstári kötvényének leminősítéséhez közzétett indokolását: „az európai politikai döntéshozók által az elmúlt hetekben tett kezdeményezések elégtelenek lehetnek ahhoz, hogy teljes mértékben megoldják az euróövezetet jelenleg sújtó rendszerszintű válságot” (lásd angolul az alábbi linken):

<http://www.standardandpoors.com/prot/ratings/articles/en/eu/?articleType=HTML&assetID=1245327399569>. A Standard & Poor's hozzátette: „Véleményünk szerint a kizárólag a költségvetési megszorításokra alapuló reformfolyamat önmagát semmisítheti meg, hiszen a hazai kereslet visszaesik, összhangban a fogyasztók munkahelyük biztonsága iránti egyre fokozódó aggodalmával és az elkölthető jövedelmek csökkenésével, ami miatt zuhannak a nemzeti adóbevételek”.

megerősítését célzó európai szemeszterrel is kiegészített hat jogalkotási reformjavaslat (a „hatos csomag”) nem elegendő a válságból való kilábaláshoz, ⁽⁶⁾ azokat megfelelően végre kell hajtani. A politika gyakorlati oldalát tekintve ez a folyamat éppen csak hogy elindult, és gondosan nyomon kell követni. Az e reformok sikerére vonatkozó következtetéseket csak a makrogazdasági egyensúlyhiányok felszámolásában mutatkozó konkrét eredmények alapján lehet majd levonni. Ugyanilyen jelentőséget kell egyébiránt tulajdonítani a makrogazdasági egyensúlyhiányoknak is, amelyekben bizonyos tagállamok nehézségei gyökereznek.

4.3 Ezért az EGSZB üdvözlöi a stabilitási kötvények bevezetésének megvalósíthatóságáról szóló zöld könyvet. Véleménye szerint a gazdasági kormányzással kapcsolatos szigorú szabályok, valamint az egész euróövezetre kiterjedő, az államadósághoz kapcsolódó kockázatok megosztását célzó közös garanciák bevezetése hozzá fog járulni ahhoz, hogy kijussunk a megszorítások és a növekedés kényszere jelentette zsákutcából, amely az EU-t elkerülhetetlenül mély recesszióba sodorná.

4.4 Az ezen a téren elért eredmények lehetővé tehetnék még azt is, hogy az EKB leállítsa azt a programját, amely szerint másodlagos értékpapír-piacokon vásárol államkötvényeket, ami jelenleg szükséges feltétele annak, hogy a tagállamok refinanszírozhassák államadóságukat. Ehelyett az EKB úgy dönthetne, hogy az új stabilitási kötvényeket támogatja azzal, hogy a piaci szereplők számára egy átmeneti időszakban további garanciát nyújt. ⁽⁷⁾

4.5 Ennek érdekében bankengedéllyel lehetne ellátni az Európai Pénzügyi Stabilizációs Eszközt vagy az európai stabilitási mechanizmust, aminek következményeként megszűnne a monetáris és költségvetési politikák problémáinak keveredése az Európai Központi Bankban, és biztosítva lenne az intézmény függetlensége.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az EGSZB örömmel fogadja az Európai Bizottság stabilitási kötvényekről szóló zöld könyvének közzétételét. Egyrészt az („eurókötvényként” ismert, a zöld könyv által pedig a „stabilitási kötvény” kifejezéssel illetett) ⁽⁸⁾ uniós kötvények bevezetése az euróövezetben illeszkedik a fokozódó integráció által jellemzett, egységes piaccal rendelkező Európai Unió és az európai tőkepiac logikájába, és az euróövezeten belül létező közös monetáris politika szükséges kiegészítő eleme. Az eurókötvények megnehezítik a spekulációt, valamint elősegítik a pénzügyi piacok stabilitását és a monetáris politika hatékonyságát.

⁽⁶⁾ Lásd az 5.6. pontot.

⁽⁷⁾ Mivel az EKB mozgásteret szinte korlátlan, a fellépés a monetáris politikájának jövőbeli irányvonalairól szóló egyszerű nyilatkozattételtől a spekulatív támadásoknak kitett államadóságok felvásárlásában megtestesülő erőteljes beavatkozásig terjedhet.

⁽⁸⁾ Jelen dokumentumban az „eurókötvény” kifejezést akkor használjuk, ha a gazdasági és monetáris uniót kiegészítő politikai unió céljáról van szó. Minden más esetben az Európai Bizottság által alkotott „stabilitási kötvény” terminust alkalmazzuk. A két fogalom között a gyakorlatban semmiféle különbség nincsen.

5.2 Másrészt az ilyen eurókötvények azzal, hogy közös felelősségvállalást vezetnek be, rövid és hosszú távon egyaránt bizalmat ébreszthetnek a potenciális befektetőkben, és így stabilizálhatják az államkötvények iránti kereslet szintjét, és csökkenthetik a piaci kamatlábakat a súlyos finanszírozási gondokkal küzdő országok számára. Ennek kapcsán az EGSZB helyesli, hogy az Európai Bizottság – bár késedelmesen – vitát indít az eurókötvényekről, és hogy a zöld könyvben ismerteti az eurókötvények előnyeit.

5.3 Előfeltételek a költségvetési fegyelem terén

5.3.1 A zöld könyv – amint a jelenlegi válságra adandó válaszokról szóló általános vita is – többször kiemeli, hogy küzdeni kell a nemkívánatos hatások, az erkölcsi kockázat ellen, és rámutat, hogy a piacok fegyelmezhetik a tagállami költségvetési politikákat. Sajnálatosnak tartja, hogy az euró bevezetését követően a tagállamok „költségvetési politikájában (...) eltérő fokú piaci fegyelem” mutatkozott meg, és attól tart, hogy a stabilitási kötvények iránti közös felelősségvállalás nem lesz hatással a piacok által gyakorolt fegyelemre. Eközben a magán-szektor eladósodottságával kapcsolatos egyensúlyhiányok miatt még néhány olyan tagállam is súlyosan eladósodott, amely tiszteletben tartotta a stabilitási és növekedési paktum szabta költségvetési korlátokat; ezeket is felügyelet alá kell vonni.

5.3.2 Általában tartanak attól, hogy a közös felelősségvállalás, és következésképpen a piacok által megemelt kamatlábakban megtestesülő „szankciók” lehetetlenné válása felelőtlen költségvetési irányításhoz vezet majd a kormányok részéről, ami jelentős költségvetési hiányokat okozna. Ha a kormányokra nem nehezedne nyomás az emelkedő piaci kamatlábak miatt, akkor felelőtlenül növelnék közkiadásait. Mindazonáltal az EGSZB úgy véli, hogy az erkölcsi kockázatot és annak a zöld könyv szerinti esetleges konkrét megnyilvánulásait a zöld könyv vitatható módon ismerteti, ezért megkérdőjelezhető következtetések levonása előtt ezeket alapos vizsgálatnak kellene alávetni.

5.3.3 Az erkölcsi kockázat problémájának pontos elemzése azt is lehetővé tenné, hogy megtalálják ellene a személyre szabott megoldásokat. A „piaci fegyelemmel” és az erkölcsi kockázat problémájának kiterjedtségével kapcsolatos hiedelem több okból is megkérdőjelezhető:

5.3.3.1 A zöld könyv, azt állítva, hogy az állami költségvetés alakulása befolyásolja az államkötvények hozamát, megállapítja: „Az euróövezeti kötvényhozamok nagyfokú, az euró első évtizedét kísérő konvergenciáját visszatekintve nem indokolta a tagállamok költségvetési teljesítménye.” Így, bár a költségvetési politikák láthatóan nem voltak összehangolva, a kötvényhozamok, és ezáltal az államkötvények kamatlábai terén is nagymértékű konvergencia volt megfigyelhető. Az euró bevezetését követően a görög, spanyol, olasz, ír és finn államkötvények azok között voltak, amelyek hozama a legnagyobb mértékben csökkent. Tehát bár a tíz éves futamidejű finn államkötvények hozama 1995-ben még 8,8 % körül mozgott, 2005-re 3,4 %-ra, azaz a német államkötvények szintjére csökkent.

5.3.3.2 Ennek magyarázata az, hogy az euróövezet létrejöttével a befektetők között elterjedt az a nézet, hogy az összes euróövezeti államkötvény nagyjából egyformán biztonságos. Az euróövezet 1999-es létrejötte és a Lehman Brothers 2008-as csődjével kezdődő válság közötti időszakban már kialakult egy olyan helyzet, amelyenhez hasonlóra az eurókötvények bevezetése után számítani lehet. A piacok az euróövezet létrejöttét követő években sem tették szükségessé a költségvetési politikák fegyelmeztségét.

5.3.3.3 Ha a zöld könyv által taglalt elmélet – vagyis az, hogy a kamatlábak egységesítése következtében meglazuló piaci fegyelem az állami kiadások felelőtlen növekedéséhez vagy a költségvetési hiányok emelkedéséhez vezet – helyes lenne, akkor ezt a jelenséget már az euró bevezetése óta meg lehetett volna figyelni.

5.3.3.4 Ez azonban nem így történt: Finnország esetében az euró bevezetése után az állami kiadásoknak a bruttó hazai termékhez (GDP) viszonyított aránya enyhén csökkent, és folyamatosan az állami bevételek aránya alatt maradt. Spanyolországban az állami kiadások (a kamatfizetések nélkül) és a GDP aránya állandó maradt, a bevételek aránya pedig még emelkedett is. Olaszországban az állami kiadások aránya általában csökkent, a fizetett kamatok összegének enyhe mérséklődése mellett. Ugyanakkor itt az állami bevételek arányának visszaesésével kellett szembenézni. Görögországban a helyzet ehhez hasonló volt: az állami kiadások GDP-hez viszonyított aránya általában véve stabil volt az ország euróövezetbe való csatlakozását és a kötvények kamatlábainak konvergenciáját követően, a kamatkifizetések részesedése pedig egyértelműen csökkent. Az állami bevételek – GDP-hez viszonyított – visszaesése azonban lényegesen nagyobb volt Görögországban, mint Olaszországban.

5.3.3.5 A piac általi fegyelmezés hiánya és a kötvénykamatok erős konvergenciája láthatólag nem eredményezett erkölcsi kockázatot, és pedig a befektetők által feltételezett tökéletes biztonság miatt. Az állami kiadásoknak a GDP-hez viszonyított aránya sehol sem emelkedett, sőt, ennek éppen az ellenkezőjét figyelhettük meg. Mindenesetre kijelenthetjük, hogy az alacsony és hasonló mértékű kamatlábak számos esetben hozzájárultak az adóbevételek csökkenéséhez – legalábbis a fent említett két esetben a bevételek arányának visszaesését láttuk.

5.3.4 Ez a megállapítás amellet szól, hogy az erkölcsi kockázat elleni küzdelemnek pontosan a bevételeken kell alapulnia. A költségvetési politikák fokozott összehangolása megakadályozhatná az adóömpinget. A jövőben a gazdaságpolitikák koordinációjának és az EU megerősített kormányzásának keretében bizonyos esetekben szankcionálni lehetne az adócsökkentéseket. Ez garantálná a gazdaságirányítási intézkedések egyfajta szimmetriáját, amit az EGSZB már korábbi véleményeiben⁽⁹⁾ is kért.

⁽⁹⁾ Lásd a felsorolást az EGSZB Éves növekedési jelentés – az EU válságra adott átfogó válaszlépéseinek előmozdítása című véleményében (HL C 132., 2011.5.3., 26. o.), valamint Az új gazdasági kormányzásra vonatkozó jogszabályok szociális következményei témájában készült véleményét (HL C 143, 2012.05.22., 23. o.).

5.3.5 Egyébként nagyon kicsi a valószínűsége annak, hogy a befektetőket valóban kiemelten érdekelné, hogy mennyire szilárd azoknak az államoknak a költségvetési politikája, amelyeknek pénzt kölcsönöznek. A költségvetési hiány és az államadósság mértéke valójában nem bír akkora jelentőséggel a piaci kamatlábak szintje tekintetében, mint azt a zöld könyv feltételezi. Ezt bizonyítja, hogy éppen Spanyolország, a költségvetési politika „eminens modellje” az, amely jelenleg refinanszírozási problémákkal küzd, olyan országok pedig, amelyek eladósodottsága hasonlóan magas, mint például az Egyesült Királyság, példátlanul alacsony kamatok mellett jutnak finanszírozáshoz.

5.3.6 Az EGSZB emiatt úgy véli, hogy a zöld könyvet követő lépésekre tekintettel az Európai Bizottságnak sürgősen felül kell vizsgálnia az erkölcsi kockázattal és a piaci fegyelemmel kapcsolatos elméleteit. Azok ugyanis hamar hibás következtetésekhez vezethetnek, amelyek gazdasági következményei ártalmasak lennének: például ha az erkölcsi kockázat feltételezett problémája elleni küzdelem még szigorúbb szabályokat eredményezne a stabilitási és növekedési paktumban az adósság kapcsán, vagy az eladósodás automatikus fékezését idézné elő, akkor számítani kellene arra, hogy mindez kontraproduktív (és az Európai Bizottság szerint nem hatékony) nyomást fejtene ki az állami kiadásokra. Ha meg akarunk győződni arról, hogy az állami kiadások drasztikus csökkentése – az Európai Bizottság feltételezései és szándéka ellenére – negatív következménnyel jár a potenciális kötvényvásárlók bizalmára, elég, ha megfigyeljük, mi történik a válság által sújtott országokban, ahol a megszorítási politika tovább fokozta a bizonytalanságot, és a kamatlábak további emelkedéséhez vezetett.

5.3.7 Az EGSZB egyébiránt úgy véli, hogy szintén alapjaiban kell megkérdőjelezni azt az elméletet, amely szerint a „piacoknak” szükségszerűen fegyelemre kell ösztönözniük a demokratikusan megválasztott kormányokat. Eszerint a forgatókönyv szerint a „piacok” végeredményben „tőketulajdonosok”, akik a kormányok hitelezőiként lépnek fel. Nem világos, miért kellene örülni annak, hogy a viszonylag kis számú tőketulajdonos nagyobb befolyással van az állami költségvetésre, mint a lakosság által megválasztott országgyűlés.

5.4 A magas biztonságú papírokként való piaci elfogadás feltételei

5.4.1 Az EGSZB osztja az Európai Bizottság álláspontját, amely szerint a stabilitási kötvényeknek magas hitelminőséget kell képviselniük ahhoz, hogy elfogadják őket a befektetők és az euróövezet azon tagállamai, amelyek már így is élvezik a legmagasabb hitelminősítés előnyeit. A magas hitelminőség szükséges emellett ahhoz, hogy a stabilitási kötvények nemzetközi viszonyítási alapot jelentsenek, továbbá a kapcsolódó, a kötvénypiacok likviditással való ellátásához elengedhetetlen határidős és opciós piacok kialakulásának és hatékony működésének megalapozásához is.

5.4.2 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a közös és általános kezesség mellett kibocsátott eurókötvények igen vonzóak lesznek a biztonságos befektetést kereső potenciális hitelezők számára. A közös kötvények piacának mérete és likviditása valószínűleg Európán kívüli új befektetőket is vonzana.

Az EGSZB egyetért azzal az állásponttal, hogy a világszintű makrogazdasági egyensúlyhiányok megkövetelik, hogy mindent megtegyünk annak érdekében, hogy a felemelkedőben levő országokból származó jelentős mennyiségű likviditás az eurókötvényekben megtestesülő stabil pénzügyi befektetések felé áramoljon. Így az eurókötvények fontos szerepet töltenének be a pénzügyi piacok stabilizációjában, még az Európai Unió határain túl is.

5.4.3 Eközben azonban az európai kötvénypiacokon nagymértékben fokozódott a bizonytalanság a tagállami kormányok tétova fellépései, a hibás döntések és a válság globális megoldására való szándék hiánya miatt. Emiatt a bizonytalanság ma olyan mértékű, hogy valószínűleg még az egyetemleges kezesség mellett kibocsátott eurókötvények (lásd az 1. megközelítést a fenti, 3.2.1.1. pontban) iránt sem jelentkezne már akkora igény, mint néhány hónappal ezelőtt. Ezt a stabilitási kötvények válsághintési képessége is megszenvedné, és a kötvények esetleg nem érnék el végső céljukat, a stabilizációt.

5.4.4 Az EGSZB ezért elengedhetetlennek tartja, hogy az Európai Központi Bankot fokozottabb mértékben bevonják a válság megoldásába, például úgy, hogy bankengedéllyel látják el az Európai Pénzügyi Stabilizációs Eszközt vagy a 2012. július 1-jétől életbe lépő európai stabilitási mechanizmust. Az amerikai jegybankkal (Federal Reserve), a japán vagy az angol központi bankkal szemben az EKB nem tölti be az államok végső hitelezőjének szerepét. Ez egyértelmű magyarázatot ad az euróövezet és a sokkal nagyobb eladósodottságú gazdaságok kamatlábainak mértékében tapasztalható különbségre, és nagymértékben hozzájárul ahhoz az érzéshez, hogy a válságnak soha nem lesz vége.

5.4.5 Illúzió volna azonban azt hinni, hogy az eurókötvények piaci elfogadottságához és így alacsony kamatlábához minél szigorúbb megszorítási és költségvetési konszolidációs politikára van szükség. Az EGSZB több véleményében kifejezetten elítélte egy ilyen politikának a konjunktúra szempontjából jelentkező végzetes következményeit, és hangsúlyozta, hogy az állami költségvetések konszolidációjához mindenképp gazdasági növekedés szükséges. ⁽¹⁰⁾

5.5 A stabilitási kötvények kibocsátási lehetőségei

5.5.1 Első megközelítés: A tagállami kibocsátás teljes kiváltása stabilitási kötvények egyetemleges kezesség mellett történő kibocsátásával

Az EGSZB szerint hosszú távon ez a leghelyesebb megközelítés, amely a leginkább megfelel az EU gazdasági és társadalmi unióval kapcsolatos célkitűzésének. Ugyanakkor rövidtávon a leghatékonyabb eszköznek bizonyulhat a finanszírozási problémák megoldása és így a válság lezárása érdekében. Ez a megközelítés követeli azonban meg a legmélyebb európai integrációt is. Végrehajtása így valószínűleg a legtöbb politikai

⁽¹⁰⁾ Lásd a fenti, 8. lábjegyzetet.

problémát vetné fel, ami miatt a legkevésbé valószínű, hogy a közeljövőben sor kerül a tagállami kibocsátás teljes kiváltására stabilitási kötvények egyetemleges kezesség mellett történő kibocsátásával.

5.5.2 Második megközelítés: A tagállami kibocsátás részleges kiváltása stabilitási kötvények egyetemleges kezesség mellett történő kibocsátásával

5.5.2.1 Ez a megközelítés a leginkább elképzelhető és a leginkább elfogadható, ugyanis alapvetően megfelel a fent említetteknek, azzal a különbséggel, hogy a tagállamok megőrzénének bizonyos szintű fellépési önállóságot a pénzügyi piacokkal szemben. Így minden egyes állam eltérő piaci és finanszírozási feltételekkel szembesülne, ami tükrözhetné az egyedi hitelminősítésük közötti különbségeket. Összességében ez a megközelítés mind közép-, mind pedig rövidtávon igen hatékonynak bizonyulhat. Ráadásul lehetővé teszi az erkölcsi kockázat állítólagos veszélyén alapuló érvek jelentős megingását is. Ezért ez a megoldás az egyik az EGSZB által hivatalosan támogatott két lehetőség közül.

5.5.2.2 Ugyanilyen fontos azonban, hogy a stabilitási kötvények kibocsátásának engedélyezéséig meghatározzák a kibocsátás feltételeit és az adósság maximumát, hogy valóban megoldás szülessen a finanszírozási problémákkal szembesülő országok kényes problémájára. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy (a vizsgált zöld könyv 17. oldalán olvashatók szerint) nem kellene minden le nem járt államkötvényt azonnal „stabilitási kötvénnyé” alakítani, hiszen így gyorsan elérnék az ez utóbbiak („kék kötvények”) kibocsátásához meghatározott határértéket, és ismét szükség lenne államkötvények („piros kötvények”) refinanszírozási céllal történő azonnali kibocsátására. ⁽¹¹⁾

5.5.3 Harmadik megközelítés: A tagállami kibocsátás részleges kiváltása stabilitási kötvények önálló kezesség mellett történő kibocsátásával

5.5.3.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a három megközelítés közül ez az, amelynek hatóköre a legszűkebb, ugyanis csak részben fedezné a tagállamok finanszírozási igényeit (mint a 2. megközelítés esetében is), és nem egyetemleges, hanem csupán önálló kezességet biztosít. Emiatt ez a megközelítés várhatóan csak korlátozott hatásokkal járna a

stabilitás és az integráció terén. Viszonylag gyorsan megvalósítható, ugyanis úgy tűnik, hogy teljes mértékben megfelel a hatályos EU-szerződésnek.

5.5.3.2 Ahhoz, hogy a finanszírozási eszközök megfelelő hitelminősítést kaphassanak, a tagállamoknak további garanciákat kellene felmutatniuk. A 3. megközelítés szerint kibocsátott stabilitási kötvények nagymértékű hasonlóságokat mutatnának az Európai Pénzügyi Stabilitási Eszközzel (EFSF), bár várhatóan valamivel nagyobb hatást fejtenének ki a piacok hatékonyságára és az integrációra. Minthogy ez a megközelítés várhatóan nem járna jelentős hatásokkal, ez a megoldás van a legkevésbé összhangban az EGSZB álláspontjával.

5.6 A stabilitási kötvények költségvetési kerete

5.6.1 Az EGSZB megismétli azt a meggyőződését, hogy a stabilitási és növekedési paktumnak a „hatos csomag” keretében történő megerősítése, a Tanács Euró Plusz Paktummal kapcsolatos állásfoglalása, illetve az „arany szabályok” általános bevezetése alapvetően nem elégséges intézkedés a válságból való kilábaláshoz, és hogy azok szociális következményei az Európai Unió felbomlásának veszélyét hordozzák magukban. ⁽¹²⁾

5.6.2 Az Európai Bizottság és a Tanács által a vizsgált zöld könyv javaslatain túlmenően előterjesztett kiegészítő intézkedések nem alapozhatják a tagállamok költségvetési hiányainak és adósságainak csökkentését kizárólagosan az állami költségvetésben elérendő megtakarításokra (megerősítésekra). Azok ugyanis általában negatívan hatnak a növekedésre, a foglalkoztatásra és a jóléti államra, szükségtelenül csökkentik a megfelelő anticiklikus költségvetési politika végrehajtásának lehetőségeit, és ráadásul nem is hozzák meg az Európai Bizottság által várt sikereket.

5.6.3 A monetáris unió tagállamaiban mindazonáltal szükség van olyan intézkedésekre, amelyek célja a nemzeti gazdaságok egymáshoz közelítő fejlődése, az egyensúly visszaállítása és az egységes monetáris politika megvalósítása. Ehhez ráadásul mindenképpen olyan gazdaságpolitikát kell mellérendelni, amely a megfelelő célokat tűzi ki. Ennek kapcsán a vizsgált zöld könyvben többször említett, a versenyképesség fokozásával kapcsolatos elképzelés, amely a költségcsökkentésekben és a fizetések csökkentésére irányuló nyomásban ölt testet, egyoldalú és félreismeri a kereslet szerepét a makrogazdaságban.

5.6.4 Például a folyó fizetési mérlegben hiányt felmutató országokban a jövedelmek csökkentése a kereslet visszafogásához és az import összeomlásához vezethet. Az euróövezetben folyó fizetési mérlegek eredményei ennek következtében nyilvánvalóan kiegyenlítődnének, ennek ára azonban a termelés és az általános gazdasági teljesítmény csökkenése, amelyek szintje végül alacsonyabb lesz. Az EGSZB ismét hangsúlyozza azt a meggyőződését, hogy az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek eléréséhez elengedhetetlen a kiegyensúlyozott gazdaságpolitika.

⁽¹¹⁾ Delpla, J. – von Weizsäcker, J.: *The Blue Bond Proposal* [Javaslat kék kötvényekre]. Bruegel Policy Briefs, 420. sz., Bruegel, Brüsszel, 2010. A szerzők a GDP 60 %-ában határozzák meg a kék kötvények kibocsátásának értékhatárát, ami megfelel a Maastrichti Szerződés által eredetileg a teljes államadósság maximális mértékével kapcsolatosan előírt kritériumnak. A növekvő számú tanulmány és többé-kevésbé részletes javaslat között lásd például a német kormány gazdasági szakértőkből álló tanácsának a válságot megoldó európai paktumra vonatkozó javaslatait (http://www.sachverstaendigenrat-wirtschaft.de/fileadmin/dateiablage/Pressemitteilungen/A_european_redemption_pact.pdf), illetve Varoufakis, Y. – Holland, S.: *A modest proposal for overcoming the euro crisis* [Szerény javaslat az euróválság megoldására], Levy Economics Institute of Bard College Policy Note 3/2011, 2011 http://www.levyinstitute.org/pubs/pn_11_03.pdf.

⁽¹²⁾ Ennek kapcsán lásd a fenti, 5.3. pontot.

5.6.5 Ezért a gazdaságpolitikai koordinációt a növekedési tényezők és a nemzeti jövedelmek megerősítése irányába kell hangolni. Azoknak a tagállamoknak, amelyeket az utóbbi években viszonylag alacsony szintű állami beruházások és pangó belső kereslet jellemezett, kiigazító intézkedéseket kell végrehajtaniuk a kereslet támogatása érdekében. A folyó fizetési mérleg és a költségvetés viszonylag magas hiányával szembesülő országoknak pedig a bevételek és a kiadások jobb egyensúlyára kell törekedniük. **Az EGSZB véleménye szerint a stabilitási kötvények Európai Unióban történő kibocsátásának 2. megközelítés szerinti megvalósítása fenntartható módon támogatná a belső makrogazdasági egyensúly visszaállítását felé való sürgős és elengedhetetlen elmozdulást az EU-ban.**

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították.

3. mód. – 3.2.1.2. pont

Kiegészítendő.

Második megközelítés: A tagállami kibocsátás részleges kiváltása stabilitási kötvények egyetemleges kezesség mellett történő kibocsátásával

Ebben a megközelítésben a stabilitási kötvények kibocsátása egyetemleges kezességen alapulna, de a tagállami kibocsátást csak részben váltaná ki.

A nem stabilitási kötvény formájában kibocsátott kötvényekért továbbra is a kibocsátó tagállamok vállalják a kezességet. Ennek megfelelően az euróövezeti államkötvények piaca két elkülönült részből állna: a stabilitási kötvényekből és a nemzeti államkötvényekből. E megközelítés központi kérdése lenne, hogy a stabilitási kötvények és a tagállami kibocsátás egymáshoz viszonyított aránya milyen szempontok szerint határozható meg, valamint hogy nem kielégítő módon számolná fel a költségvetési fegyelem romlásának erkölcsi kockázatát.

Indokolás

Szóban történik.

A szavazás eredménye:

Ellene: 117

Mellette: 46

Tartózkodott: 18

4. mód. – 3.2.1.3. pont

A következőképpen módosítandó:

Harmadik megközelítés: A tagállami kibocsátás részleges kiváltása stabilitási kötvények önálló kezesség mellett történő kibocsátásával

Ebben a megközelítésben a stabilitási kötvények kibocsátása a tagállami kibocsátást szintén csak részben váltaná ki, és az euróövezeti tagállamok arányos kezességére támaszkodna. Ez a megközelítés a második megközelítéstől annyiban tér el, hogy a tagállamok felelőssége megmaradna a stabilitási kötvények rájuk eső részére, valamint a tagállami kibocsátásra vonatkozóan. Ez egyrészt korlátozná az erkölcsi kockázatot a költségvetési fegyelem területén, másrészt megőrizné a likviditási prémiumok csökkentéséből adódó előnyöket.

Indokolás

Szóban történik.

A szavazás eredménye:

Ellene: 127

Mellette: 50

Tartózkodott: 6

A következő két módosító indítványról együttesen szavaztak:**7. mód. – 4.3. pont**

A következőképpen módosítandó:

Ezért az EGSZB üdvözli a stabilitási kötvények bevezetésének megvalósíthatóságáról szóló zöld könyvet. Véleménye szerint a gazdasági kormányzással kapcsolatos szigorú szabályok, valamint az egész euróövezetre kiterjedő, az államadóssághoz kapcsolódó kockázatok megosztását célzó méltányos viselését lehetővé tevő közös garanciák bevezetése hozzá fog járulni ahhoz, hogy kijussunk a megszorítások és a növekedés kényszere jelentette ~~számküzdő dilemmából, amely az EU-t elkerülhetetlenül mély recesszióba sodorta.~~ Az EGSZB szerint a stabilitási kötvények csak akkor vezethetők be, ha a zöld könyvben említett erkölcsi kockázat veszélyét elhárították, és feltéve, hogy van elegendő biztosíték arra, hogy az nem jelenik meg a gazdasági életben.

Indokolás

Szóban történik.

1. mód. – 1.5. pont

Kiegészítendő:

Mindazonáltal az EGSZB úgy véli, hogy az erkölcsi kockázat mind az öt említett típusát és annak a zöld könyv szerinti esetleges konkrét megnyilvánulásait a zöld könyv vitatható módon ismerteti, ezért megkérdőjelezhető következtetések levonása előtt ezeket alapos vizsgálatnak kellene alávetni. Ha ugyanis a zöld könyv által ismertett elmélet – vagyis az, hogy a kamatlábak egységesítése következtében meglazuló piaci fegyelem az állami kiadások felelőtlen növekedéséhez vagy a költségvetési hiányok emelkedéséhez vezet – igaz lenne, akkor ezt a jelenséget már az euró bevezetése óta ki lehetett volna mutatni. Ez azonban nem következett be. Az EGSZB szerint a stabilitási kötvények csak akkor vezethetők be, ha a zöld könyvben említett erkölcsi kockázat veszélyét elhárították, és feltéve, hogy van elegendő biztosíték arra, hogy az nem jelenik meg a gazdasági életben.

Indokolás

A zöld könyv az ún. stabilitási kötvények mechanizmusának meghatározatlan időre történő bevezetésével foglalkozik, aminek a célja az adósságszolgálat költségeinek a csökkentése (kötvények kibocsátása) a gyenge költségvetési fegyvellemmel rendelkező tagállamok számára az erős költségvetési fegyelmi tagállamok rovására, amelyeknek – saját hitelviszonyt megtestesítő értékpapírjaikhoz viszonyítva – nagyobb hozamot kell fizetniük ezekre a kötvényekre. Egy ilyen rendszer hasznélvezői az ilyen kötvények egyszeri (és saját szemszögükből nézve alacsonyabb) hozamából, csakúgy mint az eurózóna egyetemleges felelősségéből (kezesség) fognak hasznot húzni. Az EK maga az ilyen jellegű kötvénykibocsátás 5 lehetséges „erkölcsi kockázatát” vázolta (az egyik fél eldönti, hogy mennyi kockázatot vállal, míg a másik vállalja a kockázatot, ha a dolgok rosszul mennek.)

A szavazás eredménye:

Ellene: 131

Mellette: 49

Tartózkodott: 9

8. mód. – 5.3.4. pont

A következőképpen módosítandó:

Ez a megállapítás amellet szól, hogy az erkölcsi kockázat elleni küzdelemnek pontosan a bevételeken kell alapulnia. A költségvetési politikák fokozott összehangolása megakadályozhatná az adódömpinget. Az EGSZB támogatja az ideai brüsszeli adóügyi fórumon ajánlott „fiskális leértékelést” mint olyan eszközt, amely segíti az aszimmetrikus sokkok kezelését egy monetáris unióban. ⁽¹⁾ A jövőben a gazdaságpolitikák koordinációjának és az EU megerősített kormányzásának keretében bizonyos esetekben szankcionálni lehetne az adócsökkentéseket. Ez garantálná a gazdaságirányítási intézkedések egyfajta szimmetriáját, amit az EGSZB már korábbi véleményeiben is kért.

Indokolás

A vélemény 5.3.4. pontját sem tudjuk támogatni. Önkényes, és semmiféle elemzéssel vagy kutatással alá nem támasztható az az állítás, hogy a jövőben az adócsökkentéseket is lehetne szankcionálni. Esetleges adócsökkentések és hatásaik nem képezik a vélemény tárgyát.

A szavazás eredménye:

Ellene: 124

Mellette: 54

Tartózkodott: 9

A következő hat módosító indítványról együttesen szavaztak:

⁽¹⁾ A brüsszeli adóügyi fórum a fiskális leértékelést a (természetes és jogi személyek általi) közvetlen adózás (költségcsökkentő, így a hazai termelők versenyképességét fokozó) csökkentéseként határozta meg a közvetett adózás ezzel párhuzamos emelése mellett (mivel az áfa nincs hatással az exportra). Fontos, hogy ez a fiskális manőver költségvetési szempontból semleges legyen, és a leértékeléshez hasonló hatást váltson ki. Az eszköz a közös valutával rendelkező országokra irányul az aszimmetrikus sokkok enyhítése érdekében. http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/tax_conferences/tax_forum/index_en.htm.

10. mód. – 5.4.2. pont

A következőképpen módosítandó:

Az EGSZB meg van győződve arról, hogy az önálló közös és általános kezesség mellett kibocsátott eurókötvények igen vonzóak lesznek a biztonságos befektetést kereső potenciális hitelezők számára. A közös kötvények piacának mérete és likviditása valószínűleg Európán kívüli új befektetőket is vonzana. Az EGSZB egyetért azzal az állásponttal, hogy a világszintű makrogazdasági egyensúlyhiányok megkövetelik, hogy mindent megtegyünk annak érdekében, hogy a felemelkedőben levő országokból származó jelentős mennyiségű likviditás az eurókötvényekben megtestesülő stabil pénzügyi befektetések felé áramoljon. Így az eurókötvények fontos szerepet töltenének be a pénzügyi piacok stabilizációjában, még az Európai Unió határain túl is.

Indokolás

Szóban történik.

11. mód. – 5.5.1. pont

A következőképpen módosítandó:

Első megközelítés: A tagállami kibocsátás teljes kiváltása stabilitási kötvények egyetemleges kezesség mellett történő kibocsátásával

Az EGSZB szerint hosszú távon ez a leghelyesebb megközelítés, amely a leginkább megfelel az EU gazdasági és társadalmi unióval kapcsolatos célkitűzésének. Ugyanakkor rövid távon a leghatékonyabb eszköznek bizonyulhat a finanszírozási problémák megoldása és így a válság lezárása érdekében. Ez a megközelítés követeli azonban meg a legmélyebb európai integrációt, és ez járhat a legkomolyabb erkölcsi kockázatokkal is. Végrehajtása így valószínűleg a legtöbb politikai és jogi problémát vetné fel, ami miatt a legkevésbé valószínű, hogy a közeljövőben sor kerül a tagállami kibocsátás teljes kiváltására stabilitási kötvények egyetemleges kezesség mellett történő kibocsátásával. Az ilyen kötvények bevezetését azonban csak azután lehet fontolóra venni, hogy a zöld könyvben említett erkölcsi kockázat veszélyét elhárították, és van elegendő biztosíték arra, hogy az nem jelenik meg a gazdasági életben.

Indokolás

Elutasítjuk azt a véleményben javasolt opciót, hogy a különféle stabilitási kötvények kibocsátásával kapcsolatos választási lehetőségeket illetően a **2. megközelítés a támogatandó**, amely a tagállami kibocsátásnak a stabilitási kötvények egyetemleges kezesség mellett kibocsátása révén történő részleges kiváltásáról rendelkezik. Véleményem szerint nem elfogadható az, hogy egyes tagállamok pazarló és – ahogy a gyakorlatból kiderül – sajnos felelőtlen módon bánhatnak eszközeikkel, és ezeket a kiadásokat más tagállamoknak kell magukra vállalniuk. Egyúttal fel szeretnénk hívni a figyelmet arra, hogy **az egyetemleges kezesség közvetlen ellentmondásban áll az Európai Unió működéséről szóló szerződés rendelkezéseivel, melyek szerint egyetlen tagállam sem felel más tagállamok kötelezettségeiért.** Ezzel ellentétben a 3. megközelítés (amelyet a módosító indítvány támogatni javasol) minimálisra csökkenti a gazdaság- és pénzügypolitikák folytatásával összefüggő erkölcsi kockázatot. A második megközelítéssel ellentétben ez „önálló” kormányzati kezességet jelentene, és így viszonylag gyorsan végrehajtható lehetne, anélkül hogy módosítani kellene az EU-szerződéseket.

12. mód. – 5.5.2.1. pont

A következőképpen módosítandó:

Ez a megközelítés a leginkább elképzelhető és a leginkább elfogadható, ugyanis alapvetően megfelel a fent említetteknek, azzal a különbséggel, hogy a tagállamok megőriznék bizonyos szintű fellépési önállóságot a pénzügyi piacokkal szemben. Így minden egyes állam eltérő piaci és finanszírozási feltételekkel szembesülne, ami tükrözhetné az egyedi hitelminősítések közötti különbségeket. Összességében ez a megközelítés mind közép-, mind pedig rövid távon igen hatékonynak bizonyulhat. Ráadásul lehetővé teszi az erkölcsi kockázat állítólagos veszélyén alapuló érvek jelentős megengedését is. Ezért ez a megoldás az egyik az EGSZB által hivatalosan támogatott két lehetőség közül. Az egyetemleges kezességek a stabilitási kötvények alacsony hozamával együtt, még mindig magas szinten tartják a pénzügyi felelőtlenség erkölcsi kockázatát. Az ilyen kötvények bevezetését csak azután lehet fontolóra venni, hogy a zöld könyvben említett erkölcsi kockázat veszélyét elhárították, és van elegendő biztosíték arra, hogy az nem jelenik meg a gazdasági életben.

Indokolás

Elutasítjuk azt a véleményben javasolt opciót, hogy a különféle stabilitási kötvények kibocsátásával kapcsolatos választási lehetőségeket illetően a 2. megközelítés a támogatandó, amely a tagállami kibocsátásnak a stabilitási kötvények egyetemleges kezesség mellett kibocsátása révén történő részleges kiváltásáról rendelkezik. Véleményünk szerint nem elfogadható az, hogy egyes tagállamok pazarló és – ahogy a gyakorlatból kiderül – sajnos felelőtlen módon bánhatnak eszközeikkel, és ezeket a kiadásokat más tagállamoknak kell magukra vállalniuk. Egyúttal fel szeretnénk hívni a figyelmet arra, hogy **az egyetemleges kezesség közvetlen ellentmondásban áll az Európai Unió működéséről szóló szerződés rendelkezéseivel, melyek szerint egyetlen tagállam sem felel más tagállamok kötelezettségeiért.** Ezzel ellentétben a 3. megközelítés (amelyet a módosító indítvány támogatni javasol) minimálisra csökkenti a gazdaság- és pénzügypolitikák folytatásával összefüggő erkölcsi kockázatot. A második megközelítéssel ellentétben ez önálló kormányzati kezességeket jelentene, és így viszonylag gyorsan végrehajtható lehetne, anélkül hogy módosítani kellene az EU-szerződéseket.

13. mód. – 5.5.3.1. pont

A következőképpen módosítandó:

Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a három megközelítés közül ez az, amelynek hatóköre a legszűkebb, ugyanis csak részben fedezné a tagállamok finanszírozási igényeit (mint a 2. megközelítés esetében is), és nem egyetemleges, hanem csupán önálló kezességet biztosít. Emiatt ez a megközelítés csökkentené leginkább a költségvetési fegyelem fellazulásának erkölcsi kockázatát, miközben csökkentené a likviditási prémiumokat várhatóan csak korlátozott hatásokkal járna a stabilitás és az integráció terén. Viszonylag gyorsan megvalósítható, ugyanis úgy tűnik, hogy teljes mértékben megfelel a hatályos EU-szerződésnek.

Indokolás

Szóban történik.

14. mód. – 5.6.5. pont

A következőképpen módosítandó:

Ezért a gazdaságpolitikai koordinációt a növekedési tényezők és a nemzeti jövedelmek megerősítése irányába kell hangolni. Azoknak a tagállamoknak, amelyeket az utóbbi években viszonylag alacsony szintű állami beruházások és pangó belső kereslet jellemezett, kiigazító intézkedéseket kell végrehajtaniuk a kereslet támogatása érdekében. A folyó fizetési mérleg és a költségvetés viszonylag magas hiányával szembesülő országoknak pedig a bevételek és a kiadások jobb egyensúlyára kell törekedniük. Az EGSZB véleménye szerint a stabilitási kötvények Európai Unióban történő kibocsátásának 23. megközelítés szerinti megvalósítása járáhatóbb útnak bizonyulhat a tekintetben, hogy fenntartható módon támogatná a belső makrogazdasági egyensúly visszaállítására felé való sürgős és elengedhetetlen elmozdulást az EU-ban.

Indokolás

Elutasítjuk azt a véleményben javasolt opciót, hogy a különféle stabilitási kötvények kibocsátásával kapcsolatos választási lehetőségeket illetően a **2. megközelítés a támogatandó**, amely a tagállami kibocsátásnak a stabilitási kötvények egyetemleges kezesség melletti kibocsátása révén történő részleges kiváltásáról rendelkezik. Véleményünk szerint nem elfogadható az, hogy egyes tagállamok pazarló és – ahogy a gyakorlatból kiderül – sajnos felelőtlen módon bánhatnak eszközeikkel, és ezeket a kiadásokat más tagállamoknak kell magukra vállalniuk. Egyúttal fel szeretnénk hívni a figyelmet arra, hogy az egyetemleges kezesség közvetlen ellentmondásban áll az Európai Unió működéséről szóló szerződés rendelkezéseivel, melyek szerint egyetlen tagállam sem felel más tagállamok kötelezettségeiért. Ezzel ellentétben a 3. megközelítés (amelyet a módosító indítvány támogatni javasol) minimálisra csökkenti a gazdaság- és pénzügypolitikák folytatásával összefüggő erkölcsi kockázatot. A második megközelítéssel ellentétben ez önálló kormányzati kezességeket jelentene, és így viszonylag gyorsan végrehajtható lehetne, anélkül hogy módosítani kellene az EU-szerződéseket.

2. mód. – 1.7. pont

A következőképpen módosítandó:

A „stabilitási kötvények kibocsátási lehetőségei” kapcsán az EGSZB úgy véli, hogy a leginkább elképzelhető és általában a leginkább elfogadható a 23. opció, vagyis „a tagállami kibocsátás részleges kiváltása stabilitási kötvények egyetemleges önálló kezesség melletti történő kibocsátásával”.

Indokolás

A véleményben javasolt opciót, vagyis a stabilitási kötvények különböző opciói közül a **2. megközelítés támogatását**, amely azon alapul, hogy a stabilitási kötvény-kibocsátást részlegesen egyetemleges kezesség melletti nemzeti kibocsátás helyettesíti, el kell utasítani. Véleményünk szerint nem elfogadható, hogy néhány tagállam pazarlóan működik, és – ahogy a tapasztalat mutatja – sajnos lehetőséget kap arra, hogy felelőtlenül bánjon a pénzával, miközben más országoknak kell viselniük a költségeket. Ugyanakkor rá kell mutatni arra, hogy az egyetemleges kezesség teljes mértékben ellentétben áll az Európai Unió működéséről szóló szerződés rendelkezéseivel, amelyek szerint egyetlen tagállam sem lehet felelős más tagállam kötelezettségeiért. Ezzel ellentétben a 3. megközelítés (amelyet a módosító indítvány támogatni javasol) minimálisra csökkenti a gazdaság- és pénzügypolitikák folytatásával összefüggő erkölcsi kockázatot. A második megközelítéssel ellentétben ez „önálló” kormányzati garanciákat jelentene, és így viszonylag gyorsan végrehajtható lehetne, anélkül hogy módosítani kellene az EU-szerződéseket.

A szavazás eredménye:

Ellene: 129

Mellette: 59

Tartózkodott: 5

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az európai Föld-megfigyelési programról (GMES) és operatív tevékenységeiről (2014-től)

(COM(2011) 831 final)

(2012/C 299/13)

Előadó: **Edgardo Maria IOZIA**

2011. november 30-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az európai Föld-megfigyelési programról (GMES) és operatív tevékenységeiről (2014-től)

COM(2011) 831 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. június 12-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 12-i ülésnapon) 178 szavazattal 2 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) hangsúlyozza, hogy határozottan támogatja az európai úrpolitikát, és azon belül is az olyan nagy uniós projekteket, mint a Galileo vagy a GMES, amelyeket stratégiai jelentőségűnek tart az európai gazdasági és tudományos fejlődés szempontjából. Az EGSZB valamennyi eddigi véleményében⁽¹⁾ egyetértett annak szükségességével, hogy szenteljének nagyobb figyelmet és több forrást az ürtevékenységeknek, amelyek terén az EU-nak meg kell őriznie kiemelt szerepét.

1.2 Az EGSZB egyértelműen ellenzi a Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy a GMES program továbbfejlesztéséhez és kiterjesztéséhez szükséges pénzügyi eszközöket külső, ad hoc alapon kezeljék.

1.3 Az EGSZB sürgetően szükségesnek látja az operatív szakaszba lépő program kapcsán, hogy biztosítsák annak folytonosságát, mivel ellenkező esetben kudarcot vallhat. A finanszírozási, kezelési és irányítási mechanizmusok megújítására, valamint a szokásosaktól és az EU-ban meggyökeresedetttektől eltérő bevezetésére irányuló javaslat egésze időszerűtlennek, indokolatlannak és nagy kockázatúnak tűnik. Az új finanszírozási szervezetek és modellek létrehozása ugyanis azt kívánja meg, hogy kimerítő és bizonytalan tárgyalási és tanulmányozási folyamatok kezdődjenek meg, amelyek bizonyosan évekig tartanak majd. Ez összeegyeztethetetlennek tűnik egy olyan program működésének a megindulásával, mint a GMES, és feleslegesnek is, tekintettel arra, hogy a Bizottság és az egyéb európai intézmények rendelkeznek a program megvalósításához szükséges illetékességi és hatáskörrel.

1.4 Az EGSZB kéri, hogy a program finanszírozását vonják be a 2014–2020 közötti időszakra szóló többéves pénzügyi keretbe, irányítását pedig strukturálják úgy, hogy az figyelembe vegye az Unióban már létező kapacitásokat, továbbá úgy, hogy elkerüljék mind az irányítási feladat elaprózódását különféle testületek között, mind pedig olyan új testületek kialakítását, amelyek nem tudnak részt venni egy olyan program igazgatásában, amelynek fejlesztése egy egész évtizedet vett igénybe. E kérést az EGSZB már megfogalmazta egy korábbi véleményében⁽²⁾.

1.5 A jelen vélemény megvitatása során a GMES-üzemeltetésről szóló kormányközi megállapodásra tett javaslat⁽³⁾ végrehajtásának részleteire vonatkozó közlemény nem változtat az itt felsorolt következtetéseken. Épp ellenkezőleg, megerősíti azokat, lehetővé téve az EGSZB számára, hogy még egyszer rámutasson annak magas kockázatára, ha későn vezetnek be egy új és még ki nem próbált finanszírozási és irányítási modellt, amely sem a többéves pénzügyi keretbe, sem pedig a kifejezetten az irányítás célzó hagyományos uniós mechanizmusba nem illeszkedik.

1.6 Az EGSZB nagyon aggódik annak konkrét veszélye miatt, hogy a GMES program komoly nehézségekbe ütközik, haszontalanná téve a már végrehajtott több mint 3,2 milliárd eurós beruházást. A tagállamok közötti egyeztetések alapján e kockázat inkább bizonyosságnak tűnik.

1.7 Az EGSZB rámutat arra, hogy működésének tervezett időpontját kevesebb mint egy évvel megelőzően (2013-ra várható a Sentinel 1., 2. és 3. konstellációk „A” szatellitjeinek

⁽¹⁾ HL C 43., 2012.2.15., 20. o.

⁽²⁾ HL C 43., 2012.2.15., 20. o.

⁽³⁾ COM(2012) 218 final, 2012. május 11.

fellövése) a GMES bonyolult finanszírozási és irányítási rendszerének a vizsgált közleményben leírt átalakítása igencsak kockázatosnak és indokolatlannak tűnik, már csak a programnak az EU számára képviselt stratégiai jelentősége alapján is.

1.8 A közlemény nem tartalmaz megvalósíthatósági elemzést, amelynek révén felmérhető lenne a kivitelezhetőség a hatásság és a hatékonyság szempontjából. Az új rendszer szükségességének indoklása sem egyértelmű.

1.9 Az EGSZB hangsúlyozza a két kiemelt európai űrprogram, a Galileo és a GMES eltérő kezelését: az elsőre vonatkozik a többéves pénzügyi keret, a másodikra nem.

1.10 Az irányítást illetően meglepő a fenti összetett rendszerben az Európai Űrügynökségnek (ESA) szánt mellékes szerep, hiszen eddig ez dolgozta ki, kezelte és működtette az európai műholdrendszerek nagy részét, és – az Európai Bizottsággal együttműködve – az ESA biztosította a finanszírozás szinte teljes egészét. Az ESA helyettesítése új, vagy pedig a szatellitrendszerek kezelésében és az azok által összegyűjtött adatok feldolgozásában kevés tapasztalattal bíró szervezetekkel kevésbé megalapozottnak látszik.

1.11 Az EGSZB aláhúzza, hogy kevesebb mint egy évvel az előtt, hogy a GMES program finanszírozási modellje életbe lépne, igen magas kockázatot jelent a rendszer működésének megindulása szempontjából az, ha a közleményben javasoltaknak megfelelően ennyire radikálisan módosítják a programmal kapcsolatos kompetenciákat.

1.12 Az EGSZB kiemeli a Bizottság által az irányításra vonatkozóan ismertetett javaslat bizonytalanságát és meghatározatlanságát. Nyilvánvalóak a javasolt modell kritikus pontjai, vagyis elsősorban az, hogy a technikai koordinációt olyan szervezetekre bízna, amelyek nem járatosak az űrtevékenységekben, és nem rendelkeznek tapasztalattal a más szervezetekkel való együttműködésben sem. Ezenkívül a GMES program keretében tervezett tevékenységek több mint 80 %-a a világgűrrel kapcsolatos. Az EGSZB arra hívja fel az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja felül a javasolt modellt, és őrizze meg az egységes irányítást, a program technikai lebonyolításának feladatát továbbra is az ESA-ra bízva az Európai Bizottság felügyelet és ellenőrzése mellett, az eredeti terveknek megfelelően.

2. Bevezetés

2.1 A jelenleg vizsgált, 2011. november 30-i közlemény ismerteti az Európai Bizottság javaslatát – az eddigiek alapján kidolgozott és már végső kiépítési fázisba került – GMES európai stratégiai Föld-megfigyelési program operatív szakaszának finanszírozására, amely a 2014–2020 közötti többéves pénzügyi kereten⁽⁴⁾ kívül valósulna meg. A dokumentum

tartalmaz ezenkívül javaslatot az irányításra vonatkozóan is. Alapvető jelentőségű közleményről van tehát szó a GMES program szempontjából.

2.2 A GMES-üzemeltetésről szóló kormányközi megállapodásra tett javaslat⁽⁵⁾ végrehajtásának részleteiről jelen vélemény megvitatása során megjelent további közlemény nem módosítja sem a jelen közleményre tett észrevételeket, sem pedig azok következtetéseit, mivel olyan kiegészítésről van szó, amely a javasolt alap pénzügyi vonatkozásait részletezi, és új szervezetet vezet be GMES Tanács néven, amely az európai űrprogramok irányítása terén eddig megnyilvánult kompetenciák duplikálódásához vezet, a hatáskörök egyértelmű ütközését és a döntéshozatali struktúrák megkettőződését váltva ki Európában.

2.3 Az európai Föld-megfigyelési program (GMES) a Galileo mellett egyike az Európai Unió két kiemelt űrprogramjának. Alapvető szerepet játszik a Föld-megfigyelésben, eszközt nyújtva az éghajlatváltozás értelmezésére és nyomon követésére, a polgári védelem és biztonság kialakítására, a fenntartható fejlődés megvalósítására és a válságok kezelésére.

2.4 Az, hogy a GMES program finanszírozását nem illesztették a többéves pénzügyi keretre (2014–2020) irányuló javaslatba, jelentős aggodalmat keltett annak konkrét veszélye kapcsán, hogy az Unió elveszíti egy stratégiai jelentőségű programját, amelyre eddig egy évtizednyi munkát és több mint 3 milliárd eurónyi beruházást fordítottak.

2.5 Az EGSZB 2011. decemberi elemzésében⁽⁶⁾ már hangot adott a program jövőjét illető határozott aggodalmának, a finanszírozás folytonosságának hiánya miatt.

2.6 Az Európai Parlament 2012 februárjában a GMES jövőjéről szóló állásfoglalásában⁽⁷⁾ leszögezte, hogy „nem ért egyet azzal, hogy a GMES-nek a többéves pénzügyi kereten kívüli finanszírozása – a bizottsági közleményben javasolt finanszírozási és irányítási struktúrával – megvalósítható lehetőség”.

2.7 A GMES űrtevékenységi eleme három szatellitkonstelláción (Sentinel 1, 2 és 3), valamint egyéb műholdak által szállított eszközökön (Sentinel 4 és 5) alapul. A három konstelláció első szatellitjeit 2013 során állítják pályára. Sürgős tehát azon pénzügyi keret meghatározása, amely biztosíthatja az immár közeljövőbeli működés finanszírozását.

2.8 Javaslat hiányában a 2012. január 9-i sajtókonferencia alkalmával az ESA főigazgatója megerősítette, hogy a GMES működésének finanszírozásáról szóló döntés híján az ESA szándékai szerint nem fogja végrehajtani a tervezett indításokat⁽⁸⁾.

⁽⁴⁾ COM(2011) 500 final, I/II. rész – Az Európa 2020 stratégia költségvetése.

⁽⁵⁾ COM(2012) 218 final, 2012. május 11.

⁽⁶⁾ HL C 43., 2012.2.15., 20. o.

⁽⁷⁾ 2012/2509 (RSP).

⁽⁸⁾ <http://multimedia.esa.int/Videos/2012/01/ESA-Director-General-2012-Press-Briefing> (68:00).

2.9 Az Európai Bizottság azt javasolja jelen közleményében, hogy a teljes infrastruktúra kiépítéséhez és üzembe helyezéséhez szükséges forrásokat egy új, kifejezetten a GMES-t szolgáló alap létrehozásával biztosítsák, amelynek felállításához arra lesz szükség, hogy az uniós tagállamoknak a Tanács keretében ülésező kormányképviselői megállapodásra jussanak.

2.10 Az alap forrásaihoz mind a 27 tagállamnak hozzá kellene járulnia a bruttó nemzeti össztermék (GNP) alapján. A közlemény tartalmazza a megállapodás tervezetét, amelyet a következő közlemény ⁽⁹⁾ később pontosított.

2.11 A közleményben szereplő irányítási javaslat, amely nem kevésbé fontos a finanszírozásnál, több szereplőt is megjelöl, amelyeknek foglalkozniuk kellene a GMES programmal összefüggő különféle vonatkozásokkal és területekkel.

2.12 Egy új, összetett finanszírozási rendszer és egy új irányító szervezet (GMES Tanács) bevezetése az űrprogram esetében indokolatlannak és megkésettnek tűnik az első műholdak fellövése előtt egy évvel.

3. Általános megjegyzések

3.1 A globális Föld-megfigyelést és biztonságot célzó GMES és a műholdas navigációra irányuló GALILEO az Európai Unió nagy stratégiai programjai, amelyek révén az EU függetlenségének és kiemelt szerepének megőrzésére törekszik az űrágazatban.

3.2 Az erős vezető pozíció és a függetlenség fenntartása az űrtevékenységeket illetően stratégiai fontosságú Európa jövője szempontjából azok széles értelemben vett, nagy hatókörű és lényegyet érintő gazdasági, technológiai, geopolitikai és kulturális hatásainak köszönhetően.

3.3 Az Unió GMES nevű stratégiai programját a 911/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hozta létre.

3.4 A közlemény megerősíti, hogy „az egyre növekvő globális szintű kihívások megoldásához Európának saját, jól összehangolt és megbízható Föld-megfigyelési rendszerre van szüksége. Ez a rendszer a GMES.”

3.5 A közlemény az uniós költségvetésen belüli, hagyományos kezelési rendszeren kívüli, új finanszírozási modellt javasol, amely mind a 27 tagállam konkrét fellépését és jóváhagyását igényli egy olyan mechanizmus szerint, amely – a jelenlegi pénzügyi viszonyok között (lásd például – de nem kizárólag – Görögország helyzetét, valamint Franciaország és Olaszország lehetséges likviditáshiányát) – ha nem is bizonyossá, de rendkívül valószínűvé teszi a modell működésképtelenségét, ami a GMES program végét jelentené.

4. Egyedi megjegyzések

A finanszírozás

4.1 A közlemény előírja a GMES kizárását a 2014–2020-ra szóló többéves pénzügyi keretből.

4.2 A finanszírozásnak ehelyett a tagállamoknak a Tanácsban ülésező kormányképviselői közötti belső megállapodás alapján kellene történnie.

4.3 A megállapodás értelmében az egyes uniós tagállamok előzetesen végrehajtják a megállapodás hatálybalépéséhez szükséges eljárásokat, és erről értesítik az Európai Unió Tanácsának Főtitkárságát.

4.4 A megállapodás hatálybalépésének előfeltétele, hogy az összes tagállamban megtörténjen annak ratifikálása.

4.5 A megállapodás csupán akkor léphet életbe, amikor már az utolsó tagállam is jóváhagyta azt. Általában Európa és konkrétan néhány tagállam jelenlegi pénzügyi helyzete okán ez a klauzula már önmagában is elégnek tűnik a GMES program bukásához.

4.6 A fenti Tanács összehívásának időbeli és egyéb feltételei egyelőre ismeretlenek, ami kockázatot rejt magában, tekintettel a Sentinel 1, 2 és 3 műholdak pályára állítási időpontjának (2013) közelségére.

4.7 A GMES-hez kapcsolódó alap programtervezésére, kezelésére és végrehajtására vonatkozóan a közlemény előírja, hogy a Tanács rendeletet fogadjon el a Bizottság javaslatára. E rendelet tervezete még nem áll rendelkezésre.

4.8 A GMES-alap létrehozására és végrehajtására, valamint a számlák bemutatására és felülvizsgálatára vonatkozóan a közlemény előírja, hogy a Tanács a Bizottság javaslatára pénzügyi rendeletet fogadjon el. E rendelet tervezete sem áll egyelőre rendelkezésre.

4.9 A program fejlesztéséhez napjainkig 3,2 milliárd eurónyi forrást használtak fel, amelynek szinte egészét az ESA (1,89 milliárd eurót) és az EU (1,3 milliárd eurót) biztosította.

4.10 A program teljes körű elindítása – a karbantartást, a fejlesztést és a frissítést is belevéve – a becslések szerint 5,8 milliárd eurót igényel majd a 2014–2020 közötti időszakban, vagyis az EU azonos időszakbeli költségvetésének – amely a többéves pénzügyi keretben (2014–2020) előirányzottak szerint 1 025 milliárd euró – mintegy 0,6 %-át. Érdekes megjegyezni azt is, hogy az Unió költségvetése a bruttó nemzeti összterméknek (GNP) mintegy 1 %-át teszi ki.

⁽⁹⁾ COM(2012) 218 final, 2012. május 11.

4.11 A GMES-nek az EU költségvetésén kívüli finanszírozására irányuló javaslat ugyanakkor látszólag nem nyújt pénzügyi hasznot, mivel mindenképpen a 27 tagállamnak kellene a program finanszírozását biztosítania, jóllehet egy összetett kormányközi megállapodáson alapuló, eltérő csatornán keresztül. Nem látható tehát e megoldás előnye.

4.12 Ami a program úrszegmensét illeti, az ESA rendelkezik az ahhoz szükséges forrásokkal, hogy a Sentinel 1, 2 és 3 konstelláció mindhárom „A” műholdját fellőjék. A Sentinel 1 esetében a röppályára állítás költségeit már kifizették, és a másik két műhold elindítása kapcsán sem merültek fel finanszírozási gondok. A 2013-at követő költségvetés tehát a konstellációk maradéktalan kialakítását érinti, amint azt azon szolgáltatások biztosítása érdekében előirányozták, amelyekre a műholdakat tervezték.

Az irányítás

4.13 A közlemény számos szervezet közreműködését javasolja a GMES operatív szakaszának irányítására.

4.14 A politikai felügyelet és az igazgatás az Európai Bizottság feladata lenne.

4.15 A tárgyalt javaslat végrehajtásának részleteiről szóló, következő közlemény [COM(2012) 218 final, 2012. május 11.] szerint a GMES programot irányító szerv a GMES Tanács lenne, amelynek feladatköre az uniós programok általános irányítása kapcsán szokásosaktól kezdve az űrügynökségekre jellemzőig számos különféle szerepet magában foglalna, átfedéseket hozva létre az illetékességek és a döntéshozó szervek között, ami nem áll összhangban a már így is szűkös uniós források hatékony felhasználásával.

4.16 A szolgáltatásokat illetően, a Föld-megfigyelési szolgáltatások műszaki koordinációjára az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA), a vészhelyzet-kezelési szolgáltatások technikai összehangolására az Európai Vészhelyzet-reagálási Központ (ERC), a légkörrel kapcsolatos szolgáltatásokra pedig a Középtávú Időjárás-előrejelzés Európai Központja (ECMWF) kapna

megbízást. Az éghajlatváltozás, a tengeri környezet változásainak nyomon követése és a biztonság tekintetében még nem jelölték ki a felelősöket. Az Európai Bizottság és más európai entitások érdekkörébe tartozó egyéb szolgáltatások esetében javasolt például az Európai Tengerbiztonsági Ügynökség (EMSA), az Európai Unió Műholdközpontja (EUSC), az Európai Unió tagállamai külső határain való operatív együttműködési igazgatásért felelős európai ügynökség (FRONTEX) vagy az Európai Védelmi Ügynökség (EDA) közreműködése.

4.17 Az űrkomponenst illetően az operatív tevékenységeket (ideiglenesen) egyrészt az Európai Űrügynökség (ESA) végezné, szárazföldi és célorientált helyszínek nagy felbontású műholdas felvételeken keresztüli megfigyelésével, másrészt pedig a Meteorológiai Műholdak Hasznosításának Európai Szervezete (EUMETSAT), a légkör és az óceánok rendszeres világszintű megfigyelésével. Az űrkomponens fejlesztési tevékenységei az ESA és az Európai Bizottság illetékességébe kerülnének.

4.18 A fentiekben meghatározott ideiglenes megoszlás lefedti a teljes Sentinel 1 és 2 konstellációk és a 3. konstelláció „Land” komponensének kezelését. Nyilvánvaló, hogy ideiglenes feltételekkel nehézséget jelent ilyen megterhelő feladatok teljesítése szervezési és erőforrásbeli szempontból.

4.19 A helyszíni komponenst illetően az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) technikai koordinációja javasolt.

4.20 Nem világos, hogy e szervezetek konkrét kompetenciái és igazgatási kapacitásai hogyan tudnak majd eleget tenni egy olyan program operatív szükségleteinek, mint a GMES, amely speciális tudást igénylő, döntő mértékű űrkomponenssel rendelkezik.

4.21 A GMES-ről szóló következő közleményben javasolt Tanács⁽¹⁰⁾ szerepe átfedésben van az európai űrprogramok irányításával szorosan összefüggő illetékességi kör nagy részével, az európai hatáskörök egyértelmű ütközését és a döntéshozatali struktúrák megkettőződését eredményezve, egyfajta párhuzamos űrügynökséget hozva létre, ami nem áll összhangban az Európai Unió működéséről szóló szerződésben előirányozottakkal.

Kelt Brüsszelben, 2012. június 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ COM(2012) 218 final, 2012. május 11.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Unión belüli értékpapír-elszámolás javításáról és a központi értéktárakról, valamint a 98/26/EK irányelv módosításáról

(COM(2012) 73 final – 2012/0029 (COD))

(2012/C 299/14)

Előadó: **Peter MORGAN**

2012. március 15-én az Európai Parlament és 2012. április 3-án az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Unión belüli értékpapír-elszámolás javításáról és a központi értéktárakról, valamint a 98/26/EK irányelv módosításáról

COM(2012) 73 final – 2012/0029 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. június 12-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 11-i ülésnapon) 110 szavazattal 2 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlöi a szabályozási kezdeményezést. A központi értéktár-rendelet hatálybalépésével az Európai Bizottság elkészült az EU pénzügyi infrastruktúrájára vonatkozó szabályozás új keretének három pillérével, melyek a következők: a központi értéktár-rendelet (CSD), az európai piaci infrastruktúra-rendelet (EMIR) és a pénzügyi eszközök piacairól szóló irányelv (MiFID/MiFIR).

1.2 Az euró bevezetése katalizálta a több tagállamra kiterjedő értékpapír-befektetéseket, a több tagállamra kiterjedő befektetések zökkenőmentes működéséhez pedig nélkülözhetetlenek az Unió-szerte közös normák. A szigorú teljesítési fegyelem csökkenti a partnerkockázatot, konkrétan a likviditási kockázatot és a cserekockázatot, és ami még fontosabb: előmozdítja a befektetővédelmet, mivel segít annak biztosításában, hogy az értékpapírt vásárlókat és eladókat biztonságos módon és időben kiszolgálják. Ebben a tekintetben a rendelet fontos lépést jelent az egységes piac megvalósításához vezető úton.

1.3 A központi értéktárak tevékenységi körét tekintve komoly változást jelent a korlátozott banki engedély birtoklásának tilalmára vonatkozó javaslat. Ez hatással lesz a két nagy nemzetközi központi értéktárra, amelyek banki lehetőségeiket igen nagy mértékben használják a tőzsdei elszámolás és a letéti őrzés támogatására. Az EGSZB tudatában van annak, hogy világszinten (G20, Európai Bizottság, IOSCO stb.) határozottan a hitelintézetek szétválasztását részesítik előnyben. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal és úgy véli, hogy a legjobb megoldást a különálló bankok jelentik.

1.4 Igen fontos az egységesen T+2-es (a kereskedés napját követő második napban meghatározott) elszámolási kötelezettségre vonatkozó javaslat. Valószínű, hogy az EU-ban ez elérhető, de a globális tranzakciók tekintetében még számos probléma vár megoldásra.

1.5 A javaslatokban kötelezővé teszik a forgalomképes értékpapírok dematerializációját. A kijelölt átmeneti időszak 2020. január 1-jén ér véget. Ugyanakkor a tagállamok előmenetele e tekintetben egyenlőtlen, és elképzelhető, hogy politikai kompromisszumra van szükség.

2. Bevezetés

2.1 A központi értéktárak („CSD-k”) a pénzügyi piacok szempontjából rendszerszintű jelentőséggel bíró intézmények. Az értékpapírtőzsdén vagy azon kívül zajló értékpapír-kereskedelmet az adott ügyletek elszámolásához – azaz az értékpapírok készpénz ellenében történő szállításához – vezető, kereskedés utáni folyamatok követik. A központi értéktárak azok a fő intézmények, amelyek úgynevezett értékpapír-elszámolási rendszerek üzemeltetése révén lehetővé teszik az elszámolást. A központi értéktárak ezenfelül biztosítják az értékpapírszámlák elsődleges rögzítését és központi vezetését, amelyeken megjelenik, ki és hány értékpapírt bocsátott ki, illetve rögzítik az ezen értékpapír-állományokban bekövetkező változásokat.

2.2 A központi értéktárak monetáris politikai okokból is lényeges szerepet játszanak a fedezeti piacon. Az Európai Unióban és különösen az euróövezetben a központi banki monetáris politikai műveletek során elfogadható biztosítékok például szinte kivétel nélkül a központi értéktárak által üzemeltetett értékpapír-elszámolási rendszereken haladnak keresztül.

2.3 2010-ben az európai uniós értékpapír-elszámolási rendszerekben hozzávetőleg 920 billió EUR értékű ügylet elszámolására került sor, és 2010 végén a rendszer közel 39 billió EUR összegű értékpapírt tartalmazott. Az Európai Unióban több mint 30, azaz általában országoként egy központi értéktár és két „nemzetközi” központi értéktár található („ICSD” – a Clearstream Banking Luxembourg és az Euroclear Bank), amely utóbbiak a központi értéktárak nemzetközi kötvények, közismert nevükön „eurókötvények” kibocsátására szakosodott alcsoportját alkotják.

2.4 Míg a központi értéktárak a nemzeti határokon belül többnyire biztonságosak és hatékonyak, a több tagállamra kiterjedő befektetést támogató, több tagállamot érintő elszámolás bonyolultabb, és magasabb költségekkel jár, mint a belföldi eljárások. A meghíúsult elszámolások száma a több tagállamra kiterjedő ügyletek esetében például magasabb, mint a belföldi ügyleteknél, és a több tagállamot érintő elszámolás költsége a belföldi áraknak akár a négyszerese is lehet. A központi értéktár költségei általánosságban minimálisak az infrastruktúra összes elemének felhasználásával járó összköltségen belül, de a kibocsátók számára jelentős költséget képviselnek.

2.5 A biztonsági problémák többek között az alábbi tényezőkből fakadnak:

- Az elszámolási ciklus hossza. A kereskedés és az elszámolás között eltelt időszak az Európai Unióban nem harmonizált, ami zavarokat okoz a több tagállamra kiterjedő értékpapír-ügyletek elszámolásánál;
- Az értékpapírok egy kisebb, de jelentős része továbbra is papíralapú. Ezek elszámolására jóval hosszabb elszámolási ciklust követően kerül sor, növelve a befektetői kockázatot;
- A meghíúsult elszámolásokra, amikor az ügylet elszámolása nem történik meg a tervezett időpontban, nem vonatkoznak az összes piacon érvényes, visszatartó erejű bírságok, ahol pedig léteznek ilyenek, az elszámolásokkal kapcsolatos fegyelmi intézkedések piaconként rendkívül eltérők;
- Míg a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekben az elszámolások véglegességéről szóló 98/26/EK irányelv csökkenti az értékpapír-elszámolási rendszerben részt vevő tag ellen indított fizetéseképtelenségi eljárás azon hatását, amely az egész rendszerben zavarokat okozhat, a rendszert érintő egyéb kockázatokkal vagy az azt üzemeltető központi értéktár alkalmazkodóképességével nem foglalkozik. Az elszámoláshoz kapcsolódó kiegészítő banki szolgáltatások nyújtásából eredően több központi értéktár további hitel- és likviditási kockázatoknak van kitéve;
- Noha a központi értéktárak összekapcsolódásáról szóló megállapodásokat az európai elszámolási piacok megszilárdítása felé tett első lépésnek tekintik, azok az ilyen kapcsolatokra vonatkozó célzott prudenciális szabályok hiányában biztonsági problémákat vetnek fel. Ezenfelül fokozzák a központi értéktárak összekapcsoltságát, ami még indokoltabbá teszi egy közös prudenciális keret bevezetését.

2.6 A hatékony egységes belső elszámolási piac hiánya szintén fontos problémák forrása. A kereskedés utáni piac létrejöttét Európában továbbra is jelentős akadályok gátolják, úgymint az értékpapír-kibocsátók központi értéktárakhoz való hozzáféréseinek korlátozása, az Európai Unión belül a központi értéktárakra vonatkozó eltérő nemzeti engedélyezési rendszerek és szabályok, valamint az egyes nemzeti központi értéktárak közötti korlátozott verseny. Ezek az akadályok igen széttagolt piacot eredményeznek. Következésképpen az ügyletek több tagállamot érintő elszámolása feleslegesen bonyolult „holding-láncok” keretében történik, gyakran több központi értéktár és számos más közvetítő közreműködésével. Mindez kedvezőtlenül befolyásolja a hatékonyságot, illetve a több tagállamra kiterjedő ügyletekhez kapcsolódó kockázatokat.

2.7 Fontos problémákról van szó, ugyanis Európában a szokásos értékpapír-eladási/vásárlástól kezdve a biztosítékát-ruházásokig egyre nő a több tagállamra kiterjedő ügyletek száma, a központi értéktárak pedig egyre összekapcsoltabbá válnak. A Target2 Securities (T2S) megjelenésével ezek a tendenciák várhatóan erősödni fognak. A T2S projektet az eurórendszer indította útjára, amelynek célja, hogy 2015-től kezdődően határok nélküli közös értékpapír-elszámolási platformot biztosítson Európában.

3. A rendeletjavaslat lényegi tartalma

3.1 A rendeletjavaslat két fő részre tagolódik. Ezek az értékpapír-elszámolásokkal összefüggésben a piaci szereplőket érintő intézkedések (II. cím) és a kifejezetten a központi értéktárakra vonatkozó intézkedések (III., IV. és V. cím).

Értékpapírok elszámolása

3.2 A II. cím kötelezővé teszi az értékpapírok úgynevezett dematerializációját/immobilizációját, amely az értékpapírok könyvelési tétel formájában történő kibocsátása. Ennek az intézkedésnek a célja az elszámolás hatékonyságának fokozása, az elszámolási időszakok lerövidítésének előmozdítása és az értékpapír-kibocsátások integritásának biztosítása az értékpapír-állományok könnyebb összeegyeztetésének lehetővé tételével. A rendeletjavaslat kellően hosszú, 2020. január 1-jéig tartó átmeneti időszakot ír elő, hogy lehetővé tegye az említett intézkedésnek való megfelelést az olyan tagállamban működő piaci szereplők számára, ahol még jelentős papíralapú értékpapír-állomány van.

3.3 A II. cím emellett Unió-szerte harmonizálja az értékpapírügyletekre vonatkozó elszámolási időszakot. A legtöbb európai értékpapírügyletet az egyes piacoktól függően a kereskedés napját követő két vagy három napon belül elszámolják. Az elszámolási időszakot harmonizálni fogják és a kereskedés napját követő két napban határozzák meg, ennél rövidebb elszámolási időszak azonban megengedett.

3.4 A II. cím végül az Európai Unió egész területén összehangolja az elszámolásokkal kapcsolatos fegyelmi intézkedéseket is. Ezek az elszámolások elmulasztását megakadályozó előzetes, illetve a meghíúsult elszámolások kezelését célzó utólagos intézkedéseket foglalnak magukban.

A központi értéktárak engedélyezése és felügyelete

3.5 A 98/26/EK irányelv az értékpapír-elszámolási rendszereket olyan alakszerű megállapodásokként határozza meg, amelyek lehetővé teszik értékpapírok különböző részt vevő felek közötti átruházását. Az irányelv ugyanakkor az ilyen rendszerek üzemeltetéséért felelős intézményekre nem tér ki. Az ilyen rendszerek egyre összetettebb jellegét és az elszámoláshoz kapcsolódó kockázatokat figyelembe véve elengedhetetlen, hogy az értékpapír-elszámolási rendszereket üzemeltető intézményeket közös prudenciális szabályok mentén jogilag meghatározzák, engedélyezzék és felügyeljék.

3.6 A központi értéktárakat a letelepedésük helye szerinti illetékes nemzeti hatóságoknak engedélyezniük és felügyelniük kell. Tekintettel azonban tevékenységeik egyre több tagállamra kiterjedő jellegére, adott esetben a központi értéktár által üzemeltetett értékpapír-elszámolási rendszer(ek)hez vagy a csoporthoz tartozó más jogalanyokhoz kapcsolódó hatóságokkal is konzultálni kell. A EEPH fontos szerepet játszik majd az engedélyezési folyamat harmonizálását és a hatóságok közötti együttműködés biztosítását célzó technikai standardtervezetek kidolgozásában.

3.7 A javaslat az engedélyezett központi értéktárak részére „útlevelet” biztosít, amely feljogosítja őket arra, hogy egy másik tagállamban történő közvetlen szolgáltatásnyújtás vagy ottani fióktelep létrehozása útján szolgáltatást nyújtsanak. Uniós hozzáférés csak az EÉPH által elismert harmadik országbeli központi értéktárak részére adható.

A központi értéktárakra vonatkozó követelmények

3.8 Mivel a központi értéktárak az értékpapírpiacon szempontról rendszerszintű jelentőséggel bírnak és kritikus szolgáltatásokat nyújtanak, működőképességük és a bennük részt vevők védelmének biztosítása érdekében azokat szigorú prudenciális szabályoknak kell alávetni. A központi értéktárakra vonatkozó követelmények több kategóriába szerveződnek: szervezeti követelmények, üzletviteli szabályok, a központi értéktárak szolgáltatásaira vonatkozó követelmények, prudenciális követelmények és a központi értéktárak összekapcsolódására vonatkozó követelmények.

3.9 Az üzletviteli szabályok előírják, hogy a műveletek megkülönböztetésmentesek, átláthatóak és szigorúan kockázatalapúak legyenek, illetve hogy a költségekről és a bevételekről teljes egészében számoljanak be az illetékes hatóságnak.

3.10 A központi értéktárak szolgáltatásaira vonatkozó követelmények között szerepelnek a számlák napközbeni egyeztetésével és a számlák elkülönítésével kapcsolatos kötelezettségek. A készpénzzel történő teljesítés tekintetében a javaslat kötelezi a központi értéktárakat, hogy amikor ez lehetséges és megvalósítható, központi banki számlákon számoljanak el. Lehetőség van kereskedelmi banki számlán történő elszámolásra is, azonban néhány jelenlegi gyakorlattal ellentétben azt egy elszámoló ügynökként eljáró külön hitelintézetnek kell végeznie.

3.11 A magukra a központi értéktárakra vonatkozó prudenciális követelmények a működési kockázat csökkentését célzó fontos rendelkezéseket foglalnak magukban. Mivel a központi értéktárak számára nem engedélyeznék, hogy közvetlenül banki jellegű szolgáltatásokat nyújtsanak, elsősorban működési kockázatokkal néznek szembe. Ezek a rendelkezések megfelelő intézkedéseket írnak elő a műveletek, köztük az elszámolások folyamatosságának biztosítása érdekében. A működési kiadásokra hivatkozva egyúttal tőkekövetelményeket is meghatároznak – a központi értéktáraknak legalább hathavi működési költség fedezésére elegendő tőkével, felhalmozott eredménnyel és tartalékkal kell rendelkezniük.

3.12 A központi értéktárak közötti kapcsolatokra vonatkozó követelmény az elszámolások véglegességére vonatkozó azonos szabályok meghatározását írja elő.

Hozzáférés a központi értéktárakhoz

3.13 A központi értéktárak által nyújtott szolgáltatások piacának megnyitása és a hozzáférési akadályok felszámolása a kezdeményezés egyik célkitűzése. A hozzáférés három típusa kerül mérlegelésre: a) kibocsátók és a központi értéktárak között, b) a központi értéktárak között, és c) a központi értéktárak és egyéb piaci infrastruktúrák között.

3.14 A tervezet értelmében a kibocsátók bármely engedélyezett uniós központi értéktárban nyilvántartásba vetethetik értékpapírjaikat, és jogukban áll egy másik tagállam jogának hatálya alá tartozó értékpapírokkal kapcsolatos szolgáltatásokat nyújtani.

3.15 A központi értéktár fel kell jogosítani arra, hogy tranzakciókra vonatkozó adatokat fogadjon a központi szerződő felektől és a kereskedési helyszínektől, ezen infrastruktúrák részére pedig hozzáférést kell biztosítani a központi értéktárak által üzemeltetett értékpapír-elszámolási rendszerekhez.

Hitelintézetek

3.16 Amikor a központi banki elszámolás nem lehetséges vagy nem megvalósítható, a központi értéktárak kereskedelmi banki számlán történő elszámolást kínálhatnak résztvevőiknek. Helyénvaló azonban, hogy az elszámoláshoz kapcsolódó kiegészítő banki szolgáltatásokat ne maguk a központi értéktárak nyújtsák, hanem az illetékes hatóságok felhatalmazása alapján elszámoló ügynökként eljáró hitelintézetet jelöljenek ki, amely pénzforgalmi számlát nyit és az elszámolást elősegítő hiteleszközöket kínál.

3.17 A központi értéktárak és az elszámoló ügynökök ilyen különválasztása fontos intézkedés a központi értéktárak biztonságának szavatolása és javítása szempontjából. Az elszámoláshoz kapcsolódó kiegészítő banki szolgáltatások növelik a központi értéktárakat érintő kockázatokat, és ezért annak a valószínűségét, hogy a központi értéktár nem teljesít vagy súlyos stresszhatás éri.

3.18 Miközben a banki szolgáltatásokat egyes központi értéktárak általában napközbeni formában nyújtják (teljes fedezetet élveznek a biztosítékokból adódó és más pénzügyi források alapján) és e szolgáltatások kizárólag az elszámoláshoz kapcsolódó kiegészítő szolgáltatásokra korlátozódnak, az érintett összegek meglehetősen nagyok és az ilyen központi értéktárak nem teljesítése kedvezőtlenül befolyásolná az értékpapír- és fizetési piacokat. Az a követelmény, hogy a banki szolgáltatásokat a központi értéktár alaptevékenységeit nyújtó jogalanytól eltérő intézmény nyújtsa, megakadályozza, hogy a banki szolgáltatásokat érintő kockázatok áterjedjenek a központi értéktár alaptevékenységeinek biztosítására, különösen a banki szolgáltatásokból eredő fizetéseképtelenség vagy súlyos stressz esetén.

3.19 Az intézkedéssel kapcsolatos főbb költségek a jelenleg banki szolgáltatásokat is kínáló központi értéktárak számára a banki szolgáltatásokat nyújtó önálló jogalany létrehozásával járó jogi költségek. Az Európai Bizottság szerint a banki szolgáltatások elkülönítésére nincs olyan kevésbé szigorú alternatíva, amely teljesen kiküszöbölné azt a veszélyt, hogy a banki szolgáltatásokból eredő kockázatok áterjedhetnek az alapvető központi értéktári szolgáltatásokra.

3.20 Annak biztosításához, hogy a központi értéktári és banki szolgáltatások ugyanazon vállalkozáscsoporton belül történő nyújtása hatékony legyen, indokolt, hogy a banki szolgáltatások különálló hitelintézet általi nyújtására vonatkozó követelmény ne zárja ki annak a lehetőségét, hogy a szóban forgó hitelintézet ugyanahhoz a vállalkozáscsoporthoz tartozzon, mint a központi értéktár.

3.21 Az illetékes hatóságnak adott esetben tudnia kell bizonyítani, hogy az ugyanazon jogalany által nyújtott központi értéktári és banki szolgáltatás esetén nem merül fel rendszerszintű kockázat. Ilyen esetben indokolással ellátott kérelmet lehetne benyújtani az Európai Bizottságnak, amely engedélyezheti az eltérést. Mindenesetre a hitelintézeti engedéllyel rendelkező központi értéktár tevékenységének az elszámolást kiegészítő banki szolgáltatásokra kell korlátozódnia.

Szankciók

3.22 A hatályos nemzeti felügyeleti rendszerek áttekintéséből például kiderült, hogy a pénzbeli szankciók szintje tagállamonként jelentősen eltér, hogy egyes illetékes hatóságok nem rendelkeznek bizonyos fontos szankcionálási hatáskörökkel, és hogy egyes illetékes hatóságok nem tudják szankcióval sújtani a természetes és jogi személyeket. Ezért az Európai Bizottság javasolja, hogy az illetékes hatóságok számára biztosítsák a közigazgatási szankciók és intézkedések minimális körét, ideértve az engedély visszavonását, a nyilvános figyelmeztetést, a vezetőket elbocsátását, a rendelet megsértéséből származó nyereség visszakövetelését, ha megállapítható ilyen jogsértés, és a közigazgatási bírságokat.

4. Az EGSZB álláspontja

4.1 Az EGSZB üdvözlöi a szabályozási kezdeményezést. A központi értéktár-rendelet hatálybalépésével az Európai Bizottság elkészült az EU pénzügyi infrastruktúrájára vonatkozó szabályozás új keretének három pillérével, melyek a következők: a központi értéktár-rendelet (CSD), az európai piaci infrastruktúra-rendeletet (EMIR) és a pénzügyi eszközök piacairól szóló irányelv (MiFID/MiFIR). Ez a három eszköz együtt biztosítja a piac széles körű és átfogó fedezetét. Az Európai Bizottságnak gondoskodnia kell arról, hogy ezek az eszközök átfedések nélkül kapcsolódjanak egymáshoz, mivel az átfedések az új szabályok eltérő értelmezéséhez vezethetnek. Alapvetően fontos az is, hogy ezek a különféle jogalkotási kezdeményezések a legfontosabb területeken összhangban legyenek egymással.

4.2 Az EÉPH feladata lesz, hogy technikai standardokat dolgozzon ki a szóban forgó új jogszabályokhoz, csakúgy mint a másik két pillérhez. Az EGSZB megjegyzi, hogy az EÉPH-re viszonylag rövid idő alatt igen sok feladatot és felelősséget ruháztak. Ide tartoznak többek között a hitelminősítő intézetek szabályozásával kapcsolatos hatáskörök, az auditágazat felügyelete, a short ügyletekkel és a hitel-nemteljesítési csereügyletekkel kapcsolatos szerepvállalás, valamint az alternatívbefektetésialap-kezelőkről (ABAK) szóló irányelv felügyelete. Alapvetően fontos, hogy feladatainak hatékony elvégzése érdekében az EÉPH megfelelően képzett és tapasztalt munkatársakkal rendelkezzen.

4.3 Most, amikor a pénzügyi szolgáltatók új szabályozásokkal, új felügyelettel, új prudenciális követelményekkel stb. szembesülnek, a központi értéktárakra vonatkozó szabályozások is újabb változásokat hoznak a pénzügyi szolgáltatói ágazat számára. Az EGSZB támogatja e további változások bevezetését, de arra kéri a szabályozó és felügyelő szerveket, különösen az EÉPH-t, hogy fordítsanak figyelmet a túlságosan sok szabályozásból adódó esetleges gondokra.

4.4 Az euró bevezetése katalizálta a több tagállamra kiterjedő értékpapír-befektetéseket, és a több tagállamra kiterjedő befektetések zökkenőmentes működéséhez nélkülözhetetlenek az Unió-szerte közös normák. A szigorú teljesítési fegyelem csökkenti a partnerkockázatot, konkrétan a likviditási kockázatot és a cserekockázatot, és ami még fontosabb: előmozdítja a befektetővédelmet, mivel segít annak biztosításában, hogy az értékpapírt vásárlókat és eladókat biztonságos módon és időben kiszolgálják. Ebben a tekintetben a rendelet fontos lépést jelent az egységes piac megvalósításához vezető úton.

4.5 Az egységes piac összefüggésében üdvözlendő az „ütle-vélre” vonatkozó javaslat is, amely elősegíti a hozzáférés akadályainak felszámolását, miközben a kibocsátók lehetőséget kapnak arra, hogy az EU-n belül bármely engedélyezett központi értéktárban nyilvántartásba vetessék értékpapírjaikat. A belső piacon a nemzeti monopóliumok ilyen jellegű megtörése szintén üdvözlendő.

4.6 Várható, hogy a központi értéktárak üzleti modelljének kiskockázatú megközelítése és az, hogy a szabályozás ténylegesen korlátok közé szorítja a modellt, kedvező és kedvezőtlen hatást is gyakorol majd a központi értéktárak versenyképességére és innovációjára. A határokon átnyúló piac megnyitása kétségkívül előnyt jelent. Másfelől a központi értéktárak számos szolgáltatás nyújtására felhatalmazást kapnak, ha ezek javítják az értékpapírpiacok biztonságát, hatékonyságát és átláthatóságát. Ennek kiegészítésként és az innováció további ösztönzése érdekében az EGSZB javasolja, hogy a központi értéktáraknak csak akkor tiltsák meg nem központi értéktári vállalkozások tulajdonlását, ha az ilyen tevékenységek hátrányosak lennének az adott központi értéktár kockázati profiljára nézve.

4.7 A központi értéktárak tevékenységi körét tekintve komoly változást jelent az a javaslat, hogy a központi értéktárak számára tiltsák meg a korlátozott banki engedély birtoklását. Ez hatással lesz a két nagy nemzetközi központi értéktárra – Euroclear és Clearstream –, amelyek banki lehetőségeiket igen nagy mértékben használják a tőzsdei elszámolás és a letéti őrzés támogatására. A banki tevékenységek köre igen korlátozott, és gond nélkül átvészelte a jelenlegi válságot. Az EGSZB ezzel együtt tudatában van annak, hogy világszinten (G20, Európai Bizottság, IOSCO stb.) határozottan a hitelintézetek szétválasztását részesítik előnyben. A központi értéktárak felhatalmazást kapnak arra, hogy csoportos tulajdonú, korlátozott hatállyal működő bankokat hozzanak létre. Nem valószínű, hogy emiatt komolyabban át kellene majd dolgozni a központi értéktárakra vonatkozó üzleti modellt.

4.8 Annak ellenére, hogy az Európai Bizottság szerint nincs alternatíva a banki szolgáltatásoknak az alapvető központi értéktári szolgáltatásoktól való elkülönítésére, a fenti 3.21. pontban ismertetett rendelkezés lehetőséget ad az eltérésre, ha azt az illetékes nemzeti hatóság is támogatja. Jóllehet van lehetőség az eltérésre, az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal és úgy véli, hogy a legjobb megoldást a különálló bankok jelentik.

4.9 A javaslatokban kötelezővé teszik a forgalomképes értékpapírok dematerializációját. A kijelölt átmeneti időszak 2020-ban ér véget. Ugyanakkor a tagállamok előmenetele e tekintetben egyenlőtlen, és elképzelhető, hogy politikai kompromisszumra van szükség.

4.10 Igen fontos az egységesen T+2-es (a kereskedés utáni második napban meghatározott) elszámolási kötelezettségre vonatkozó javaslat is. Valószínű, hogy a belső piacon ez elérhető, de a globális tranzakciók tekintetében még számos probléma vár megoldásra. Gondolhatunk itt a devizakereskedelemből adódó komplikációkra, az esetleges részvénykölcsönzésekre, az időzóna-eltérésekre, a különböző elszámolási ciklusokra más régiók piacain és azokra a költségekre, amelyek a T+2 lehetővé tétele érdekében a rendszerek automatizálásakor felmerülhetnek.

4.11 A rendelet alapvetően minden központi értéktár számára előírja olyan szabályok bevezetését, amelyek „bírsággal sújtják” azokat a résztvevőket, akik nem hajtják végre időben a tranzakciókat, de fontos, hogy a szabályokat hozzáigazítsák az eszközhez. A nem likvid vagy kkv-részvények késedelmes átadásának megbírságolása hátrányosan befolyásolná a vállalatok piaci likviditását. A tőzsdén jegyzett kkv-k számára fontolóra kell venni az eltérés lehetőségét. A rendelettervezet nem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy mire fordítják a bírságokból adódó bevételeket.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek árának szabályozását, valamint a nemzeti egészségbiztosítási rendszerekbe történő befogadásukat szabályozó intézkedések átláthatóságáról

(COM(2012) 84 final – 2012/0035 (COD))

(2012/C 299/15)

Előadó: **Ingrid KÖSSLER**

2012. március 14-én a Tanács és 2012. március 13-án az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek árának szabályozását, valamint a nemzeti egészségbiztosítási rendszerekbe történő befogadásukat szabályozó intézkedések átláthatóságáról

COM(2012) 84 final – 2012/0035 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. június 12-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 12-i ülésnapon) 123 szavazattal 1 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB rámutat, hogy az egészség nagy fontossággal bír az európai polgárok számára ⁽¹⁾, és megerősíti, hogy minden, az EU-ban engedélyezett gyógyszernek az összes tagállam betegei számára elérhetőnek kellene lennie.

1.2 Az EGSZB aláhúzza, hogy az alapvető gyógyszerekhez való hozzáférés az egészség elérhető legmagasabb szintjéhez való jog érvényesülésének, illetve az EU jólét melletti elkötelezettségének (lásd az EUSZ 3. cikkét) is részét képezi.

1.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy annak érdekében, hogy egyenlő versenyhelyzet és tényleges belső piac alakuljon ki, az irányelv nemcsak a gyógyszerpiac egy részére vonatkozhat, hanem az egész piacra kell vonatkoznia, ideértve a komoly gyógyszerkeresletet gerjesztő magán- betegebiztosítókat, valamint állami és magánintézményeket is.

1.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy az egészség terén mutatkozó egyenlőtlenségekhez kapcsolódó veszteségek a becslések szerint 2004-ben az EU-ban mintegy 141 milliárd euróra, azaz a GDP nagyjából 1,4 %-ára rúgtak ⁽²⁾.

⁽¹⁾ A gazdasági helyzet miatti fokozódó aggodalom ellenére az EU polgárai az egészséget és az egészségügyet továbbra is az öt legfontosabb aggály között sorolták fel a 2009-es Eurobarométer-felmérésben (lásd a 2009. tavaszi, 71. és a 2009. őszi, 72. számot). Lásd például: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb72/eb72_en.htm.

⁽²⁾ Mackenbach J. P., Meerding W. J., Kunst A. E.: *Economic implications of socioeconomic inequalities in health in the European Union [Az egészségügy terén jelentkező társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek gazdasági hatásai az Európai Unióban]*. Európai Bizottság, 2007. július.

1.5 Az EGSZB aggodalommal jegyzi meg, hogy a gyógyászati termékek elérhetőségével kapcsolatos ármegállapítási és ártámogatási feltételeket a 27-tagú EU-ban rosszul értelmezik.

1.6 Az EGSZB kiemeli az uniós tagállamok halálozási és megbetegedési adataiban jelenleg tapasztalható eltéréseket, különösen a szív- és érrendszeri betegségek, a rák különböző fajtái és a légúti megbetegedések terén ⁽³⁾.

1.7 Az EGSZB megjegyzi, hogy az irányelvben rögzített határidőket túllépő ármegállapítási és ártámogatási eljárások hozzájárulnak az innovatív gyógyszerek piaci bevezetésének halogatásához ⁽⁴⁾.

1.8 Az EGSZB rámutat, hogy az alternatív gyógymóddal nem rendelkező, súlyos vagy életveszélyes betegséggel küzdőket ez komolyan érinti, hiszen a gyógyszerhez jutás késedelmissége nagymértékben befolyásolhatja életkörülményeiket és csökkentheti várható élettartamukat.

1.9 Az EGSZB kiemeli, hogy ha egy betegnek szüksége van egy gyógyszerre, fontos előre tudnia, hogy a hozzáférésre és az ártámogatásra milyen szabályok vonatkoznak majd. Ez hozzájárul ahhoz, hogy a beteg megalapozott döntést hozzon, és segít

⁽³⁾ A WHO a krónikus megbetegedések terjedését járványnak tekinti, amely a becslései szerint 2030-ra az európai régióban 52 millió ember életét fogja kioltani. Forrás: http://ec.europa.eu/health/interest_groups/docs/euhpf_answer_consultation_jan2012_en.pdf.

⁽⁴⁾ Jelentés a gyógyszeriparra irányuló ágazati vizsgálatról: <http://ec.europa.eu/competition/sectors/pharmaceuticals/inquiry/index.html>.

elkerülni a téves értelmezéseket és félreértéseket. Emellett pedig segíti a beteg és az egészségügyi szolgáltató közötti nagyfokú bizalom létrejöttét.

1.10 Az EGSZB szerint ezt legmegfelelőbbben egy nyílt és átlátható eljárás kialakításával lehetne elérni, amint azt részben az Európai Bizottság is javasolja.

1.11 Az EGSZB szerint az ármegállapítás és ártámogatás átláthatósága terén folytatott tevékenységeinek előkészítése és végrehajtása során az EU-nak szorosan együtt kell működnie a szakosodott testülettel, illetve a munkába be kell vonnia az érdekcsoportokat, amihez pedig szükség van a rendszeres konzultációk keretében meghatározására.

1.11.1 Az EGSZB ezennel javasolja a 89/105/EGK irányelv által felállított és a jelenlegi javaslatban fenntartott szakértői csoport (átláthatósággal foglalkozó bizottság) összetételének kibővítését a szélesebb körű képviselői érdekében.

1.11.2 Az EGSZB javasolja, hogy ez a közérdekben eljáró szakértői csoport támogassa az Európai Bizottságot az EU átláthatóságra vonatkozó eljárási területekkel kapcsolatos fellépéseinek kialakításában és végrehajtásában, illetve ösztönözze a megfelelő tapasztalatok, politikák és gyakorlatok cseréjét a tagállamok és az érintett különféle érdekcsoportok között.

1.11.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a megfelelő uniós nyomom követéssel és kiértékeléssel párosuló eredményes végrehajtás révén megvalósuló hatékony uniós szintű nyomom követés és támogatás alapvető a betegek piaci hozzáférése terén tapasztalható torzulások és késedelmek feltáráshoz. Emiatt az Európai Bizottság, a nemzeti hatóságok és az érintett érdekcsoportok közötti szoros együttműködésre és koordinációra van szükség⁽⁵⁾.

1.11.4 Az EGSZB kiemeli annak jelentőségét, hogy az Európai Bizottság éves jelentésben térképezze fel, hogyan történt az átláthatósági irányelv betartatása a gyakorlatban – milyen eljárási mechanizmusokat alkalmaztak az ármegállapításra és az ártámogatásra –, illetve hogyan tartották be az egyes tagállamok az irányelvben lefektetett határidőket.

1.12 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy a határidőket nem minden esetben tartják be, és az egyes tagállamok között, illetve azokon belül is igen eltérő a piaci elérhetőség és az alkalmazás mértéke⁽⁶⁾.

1.12.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamokban létező bírósági jogorvoslati lehetőségek csak korlátozott szerepet játszottak a határidők betartásában a nemzeti igazságügyi

rendszerek gyakran hosszadalmas eljárásai miatt, amelyek visszariasztották az érintett vállalatokat a jogi út alkalmazásától.

1.12.2 Az EGSZB szerint hatékony mechanizmusokra van szükség az ármegállapítási és ártámogatási döntések esetében meghatározott határidők ellenőrzésére és érvényesítésére.

1.12.3 Az EGSZB felkéri a tagállamokat, hogy biztosítsák a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot minden érintett érdekcsoport számára, amely legalább az alábbiakat tartalmazza: (i) a meghallgatáshoz való jog, (ii) az ügyirathoz való hozzáférés joga, ideértve az azzal kapcsolatos tudományos bizonyítékokhoz és jelentésekhez való hozzáférést is, illetve (iii) a megindokolt határozathoz való jog.

1.13 A szűkebb időkereteket illetően az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a legelső helyen a betegek biztonságának kell állnia. Különösen fontos, hogy az árak megállapítására és a költségtérítésre vonatkozó eljárásokban az egészségügyi technológiai értékelések kiegészítése révén vegyenek figyelembe minden új – a betegek biztonságát érintő – felismerést és adatot, de az egyéb kezelési lehetőségekkel történő összehasonlítást is. A szűkebb időkeret nem egyszerűsíti az adott vállalkozással ebben az összefüggésben folytatandó, szükséges ártárgyalásokat sem, ezeket tehát nem lehet gyorsabban megkötöni.

1.13.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy nemzeti szinten összehangolt értékelést kell készíteni annak elkerülése érdekében, hogy regionális szintű szabályok megakadályozzák a különböző tagállami régiók betegeinek hozzáférést a gyógyszerekhez. A nemzeti és regionális hatóságoknak fokozniuk kell a koordinációt az összes ezzel kapcsolatos tevékenység terén, hogy megkönnyítsék a tagállam összes polgára számára az egyenlő hozzáférést a gyógyszerekhez⁽⁷⁾.

1.13.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tagállamok még hatékonyabbá tehetnék az időkereteket, ha egyértelműsíténiék, hogy a hatóságoknak 10 napon belül ki kell állítaniuk a kérelem átvételének elismervényét, és az esetlegesen hiányzó adatok megadását a kérelem kézhezvételétől számítva ésszerű időn belül kérniük kell, hogy a kérelmező minden felesleges késedelem nélkül benyújthassa a kért további információkat.

1.14 Az EGSZB úgy véli, hogy a beteg- és fogyasztóvédelmi szervezeteknek jogosultaknak kell lenniük arra, hogy kérjék a gyógyszerek egészségbiztosítási rendszerbe történő befogadásával kapcsolatos folyamat kezdeményezését, illetve hogy információval rendelkezzenek a folyamat állapotáról.

1.14.1 Az EGSZB megjegyzi, hogy az állami és magán egészségbiztosítóknak – például a gyógyszergyártókkal kötött árengedmény-megállapodások révén – egyre nagyobb szerepük és befolyásuk van, ezért azt javasolja, hogy a tagállamok legalább évente vizsgálják felül ezek tevékenységeit. A tagállamoknak rendszeresen felül kell vizsgálniuk azoknak a gyógyszereknek az árát és ártámogatását, melyek az egészségbiztosítási rendszerek és a betegek számára aránytalanul magas költségeket jelentenek.

⁽⁵⁾ Kanavos P., Schurer W.S., Vogler S.: *Structure of medicines distribution in EU-27 and its impact on prices, availability and on the efficiency of medicines provision* [Gyógyszerforgalmazási struktúra a 27 tagú EU-ban, és annak hatása az árakra, elérhetőségre és a gyógyszerellátás hatékonyságára]. Európai Bizottság, Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság és EMINet; 2011. január.

⁽⁶⁾ Összefoglaló a gyógyszeriparra irányuló ágazati vizsgálatról, 2009. július 8. Több tanulmány, például az Alcimed által készített, vagy az EU gyógyszeripari felmérése is megerősíti ezt az elérhetőség terén tapasztalható különbséget, amit például a szakértői központok közötti európai referenciahálózatok segítségével lehetne csökkenteni.

⁽⁷⁾ Az Európai Bíróság joggyakorlata szerint a határidők kötelező jellegűek, és a nemzeti hatóságoknak nincs joguk azokat túllépni – [1] Merck, Sharp és Dohme B.V. kontra Belgium (C-245/03).

1.15 Az EGSZB támogatja kritériumok meghatározását iránymutatások segítségével, valamint definíciók rögzítését annak biztosítása érdekében, hogy a javaslat középponti célkitűzései megvalósuljanak. Tiszteletben kell azonban tartani az EUMSZ 168. cikkének (7) bekezdését, mely szerint a tagállamok hatáskörébe tartozik az egészségügyi szolgáltatások és az orvosi ellátás megszervezése, illetve a hozzájuk rendelt erőforrások elosztása.

1.15.1 Az EGSZB arra biztatja a tagállamokat, hogy törekedjenek egységes megközelítésre az említett kritériumok meghatározása terén, amelynek célja az érték alapú ármegállapítási rendszerek bevezetésébe szerte Európában. A kritériumok között szerepelnie kellene a „nem teljesült egészségügyi szükségletek”, az „innováció” és a „társadalmi előnyök” mérésének is.

1.15.2 Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság kövesse nyomon az egységes kritériumok gyakorlati alkalmazását, és az irányelv hatályba lépése után 2 évvel állítson össze jelentést az egyes tagállamokban alkalmazott ármegállapítási és ártámogatási rendszerekről.

1.16 Az EGSZB sürgeti, hogy az áremelésekről, ár befagyasztásról, árcsökkenésről és egyéb árjövahagyásról szóló határozatok átlátható és objektív kritériumokon alapuljanak.

1.17 A javaslat 14. cikkét (A szellemi tulajdon-jogok különválasztása) elutasítjuk. Az Európai Bizottságnak meg kell találnia a helyes egyensúlyt a gyógyszergyártó számára engedélyezett ártámogatás, illetve harmadik felek szellemi tulajdonukra vonatkozó jogos érdekei között.

1.18 Az EUSZ 3. cikkének (5) bekezdése értelmében az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy nemzetközi, többoldalú, illetve kétoldalú megállapodásokban fogadjon el külön szabályokat a fejlődő és feltörekvő országoknak szánt rendkívül drága, életmentő gyógyszerekre (pl. AIDS elleni készítményekre) vonatkozóan.

2. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

2.1 A 89/105/EGK irányelv elfogadása óta az ármegállapítási és ártámogatási eljárások továbbfejlesztettek és összetettebbé váltak. Az irányelvet hatályba lépése óta nem módosították.

2.2 A javaslat egységes szabályokat és szabályozási iránymutatásokat határoz meg az ármegállapítási, finanszírozási és ártámogatási eljárások hatékonyságának és átláthatóságának garantálása céljával.

2.3 A felülvizsgálat az alábbi résztvevőket érintő helyzetekre vonatkozik:

a) gyógyszeripari vállalatok, ideértve az innovatív és a generikus ágazatban működőket is, amelyek számára a piacra jutás alapvető az iparági versenyképesség és jövedelmezőség biztosítása érdekében;

b) európai polgárok és betegek, akik viselik a gyógyszeripari kereskedelem előtt álló indokolatlan akadályoknak és a gyógyszerek késedelmes elérhetőségének következményeit;

c) a közegészségügyi költségvetések, ideértve a törvényi szabályozás alá eső, járulékfizetésből finanszírozott betegbiztosítókat, mivel az ármegállapítási és ártámogatási rendszerek befolyásolják a gyógyszerek elterjedtségét és a társadalombiztosítási rendszerek által realizálható potenciális megtakarításokat, illetve kiadásait is.

2.3.1 Nem lettek figyelembe véve a magán egészségbiztosítók, valamint az állami és magán létesítmények, például az egészségügyi intézmények, a nagy gyógyszerárak és más orvosi szolgáltatásnyújtók. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az irányelv nem vonatkozhat csupán a gyógyszerpiac egy részére, hanem az egész piacra kell vonatkoznia, az egyenlő versenyfeltételek és a belső piac kialakítása érdekében.

2.4 Miközben az irányelv kizárólag a gyógyszerekre vonatkozik, az orvostechikai eszközök is tagállami ármegállapítási szabályozás alá eshetnek, illetve az egészségbiztosítási rendszerbe történő befogadásukról is a tagállamok dönthetnek.

3. Általános megjegyzések

3.1 Tekintettel a számos tagállamban fennálló problémákra, az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy fokozzák az uniós szintű együttműködést annak érdekében, hogy minden beteg számára megkülönböztetés nélkül garantálva legyen a megfizethető és a sürgősen igényelt gyógyszerekhez való hozzáférés, miközben egyúttal az új gyógyszerek kifejlesztését is elősegítenék.

3.2 Az EGSZB felhívja azonban a figyelmet arra, hogy jogalapként nem elég megemlíteni az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 114. cikkét: figyelembe kell venni az EUMSZ 168. cikkének (7) bekezdését is, mely szerint a tagállamok hatáskörébe tartozik az egészségügyi szolgáltatások és az orvosi ellátás megszervezése, illetve a hozzájuk rendelt erőforrások elosztása.

3.3 Az EGSZB rámutat, hogy az ármegállapítási és ártámogatási eljárások gyakran eredményeznek szükségtelen késedelmeket, és számos esetben túlzott adminisztratív eljárásokat⁽⁸⁾ írják elő az innovatív, az árva és a generikus gyógyszerekhez való hozzáférés terén az Unió piacain, különösen azokban a tagállamokban, ahol a nemzeti szintű piac kicsi, és alacsony a vállalati beruházások megtérülése.

3.4 Az EGSZB üdvözlöi az átláthatósággal foglalkozó bizottság megőrzéséről szóló rendelkezést (20. cikk), azonban azt javasolja, hogy a fenti „szakértői csoport” által képviselt kör legyen átfogóbb, ami lehetővé tenné a rendszeres konzultációt az érdekcsoportokkal, hogy garantálva legyen az eljárás hatékonysága a gyógyszerek ármegállapítása és ártámogatása terén.

⁽⁸⁾ Gyógyszeripari piacelemzés, I. rész, 83. o.

3.5 Az EGSZB tudatában van annak, hogy egységes álláspont van kialakulóban arról, hogy az ármegállapítási és ártámogatási politikáknak a következő tényezők közt kell megfelelő egyensúlyt teremteniük: (1) megfelelő időben történő és méltányos hozzáférés biztosítása a gyógyszerekhez minden beteg számára az EU-ban, (2) a tagállamok gyógyszerkiadásainak korlátok közt tartása, illetve (3) az értékes innováció jutalmazása egy versengő és dinamikus piacon, ami a kutatást és a fejlesztést is ösztönzi.

3.5.1 Az EGSZB szerint ezért hatékony mechanizmusokra van szükség az ármegállapítási és ártámogatási döntésekhez meghatározott határidők ellenőrzésére és betartására.

3.5.2 Az EGSZB hangsúlyozni szeretné, hogy éves jelentést kell összeállítani, amely feltérképezi, hogyan történt az átláthatósági irányelv betartása a gyakorlatban – milyen mechanizmusokat alkalmaztak az ármegállapításra és az ártámogatásra –, illetve hogyan tartották be az egyes tagállamok az irányelvben lefektetett határidőket. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy egységes módszertanra van szükség a jelentésben feltüntetendő adatok összegyűjtéséhez, és üdvözlözi az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, hogy a tagállamok számára kötelezővé teszi, hogy rendszeres jelentéseket készítsenek a határidők betartásáról (17. cikk), ami biztosítja majd az irányelv jobb érvényesítését.

3.6 Az EUSZ 3. cikkének (5) bekezdése értelmében az EU a külkapcsolatok terén is hozzájárul a szegénység felszámolásához és az emberi jogok védelméhez. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy nemzetközi, többoldalú, illetve kétoldalú megállapodásokban fogadjon el külön szabályokat a fejlődő és feltörekvő országoknak szánt rendkívül drága, életmentő gyógyszerekre (pl. AIDS elleni készítményekre) vonatkozóan.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Fogalom meghatározás

Az EGSZB fel kívánja hívni a figyelmet az Európai Bíróság ítélezési gyakorlatára, amely elismeri, hogy kiterjesztően kell értelmezni az irányelv rendelkezéseit annak garantálása érdekében, hogy a nemzeti rendszerek és politikák ne sodorják veszélybe annak célkitűzéseit. Az EGSZB emiatt kiemelné az alábbi meghatározásokat:

4.1.1 „Egészségügyi technológiaértékelés”: az EGSZB felhívja a figyelmet az EUnetHTA által jóváhagyott definícióra⁽⁹⁾, és javasolja annak átvételét.

4.1.2 Az „érdekcsoportok bevonása” az érintett érdekcsoportok – köztük a betegek és fogyasztók érdekképviselői, forgalombahozatali engedélyek jogosultjai, valamint orvos-, illetve független tudományos szakértők – időben történő bevonása a

döntéshozatali folyamatba a meghallgatásra való jog érvényesítése érdekében mind az értékelés elméleti összeállítása, mind pedig annak lefolytatása kapcsán.

4.1.3 A „betegek és fogyasztók bevonása” azt jelenti, hogy a betegek – specifikus ismereteik és betegként, valamint az egészségügyi ellátás igénybevevőiként szerzett tapasztalataik okán – aktív részt vállalnak az olyan tevékenységekben vagy döntésekben, amelyek következményekkel járnak a betegekre nézve.

4.1.4 „Objektív és ellenőrizhető kritériumokat” kell meghatározni az egészségügyi technológiaértékelésnek alávetendő termékek kiválasztásához, értékelési módszerük meghatározásához és bizonyítékkövetelményeihez. Ide tartozik a tevékenységek főlegesen megduplázásának elkerülése is, különösen a forgalombahozatali engedélyezési eljárás és a más uniós országokban végzett egészségügyi technológiaértékelések kapcsán.

4.1.5 A határidőket egyértelműen kell meghatározni: ha az áellenőrzésnek a 3. cikk értelmében és/vagy egy pozitív listára történő felvételnek a 7. cikk értelmében előfeltétele egészségügyi technológiaértékelés, akkor annak tiszteletben kell tartania az említett cikkekben kikötött határidőket.

4.2 Hatály

4.2.1 Az EGSZB úgy véli, hogy érdemes lenne egyértelművé tenni, hogy az irányelv hatálya alá tartozik minden olyan, a döntéshozatali folyamathoz kapcsolódó intézkedés, amely a betegbiztosítási rendszerekre vonatkozik, ideértve az esetleges ajánlásokat is.

4.2.2 Az EGSZB támogatja az irányelv azokra az intézkedésekre vonatkozó rendelkezéseit, amelyek célja azon gyógyszerek körének meghatározása, amelyek szerződéses megállapodások és közbeszerzési eljárások tárgyát képezhetik.

4.3 Betegközpontú megközelítés az eljárási hozzáférhetőség érdekében

Az EGSZB betegközpontú megközelítést sürget az eljárási hozzáférhetőség meghatározása során, és kéri a tagállamokat, hogy vegyék figyelembe ez alábbi kritériumokat: a gyógyszer elérhetősége a beteg hazájában, a termék beadásával kapcsolatos költségeknek a beteg számára történő visszatérítése, illetve a forgalombahozatali engedély megszerzése és a termék piacra kerülése és ártámogatása között eltelt idő.

4.4 Gyógyszerek kizárása a nemzeti egészségbiztosítási rendszerekből

4.4.1 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát, hogy bármely döntésnek, amelynek értelmében egy gyógyszert kizárnak a nemzeti egészségbiztosítási rendszerből, vagy amelynek értelmében módosítják az érintett termék támogatásának mértékét vagy feltételeit, objektív és ellenőrizhető – azaz például gazdasági és pénzügyi – kritériumokon alapuló indokolást kelljen tartalmaznia.

⁽⁹⁾ Az EUnetHTA a következő meghatározást alkalmazza: „Az egészségügyi technológiaértékelés olyan multidiszciplináris folyamat, amely szisztematikus, átlátható, pártatlan és stabil módon összegzi az egészségügyi technológiák használatához kapcsolódó orvosi, társadalmi, gazdasági és etikai kérdésekre vonatkozó információkat. Célja az, hogy tájékoztatást nyújtson a biztonságos, eredményes, betegközpontú és a lehető legjobb érték elérésére törekvő egészségügyi politikák kidolgozásához.” Lásd: http://www.eunethta.eu/Public/About_EUnetHTA/HTA/.

4.4.2 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság javaslatát, hogy a tagállamok törekedjenek egységes megközelítésre az említett kritériumok meghatározása terén, aminek célja az értékalapú ármegállapítási rendszerek bevezetésébe szerte Európában.

4.4.2.1 Az EGSZB javasolja, hogy az ilyen kritériumok tartalmazzák a „nem teljesült egészségügyi szükségletek” és a „klinikai előnyök” mérését, és legyenek „diszkriminációmentesek” ⁽¹⁰⁾.

4.5 *Jogorvoslati eljárás a gyógyszerek egészségbiztosítási rendszerbe történő befogadására vonatkozó határidők be nem tartása esetén*

4.5.1 Az EGSZB felkéri a tagállamokat, hogy biztosítsák, hogy a 7. cikkben meghatározott határidők be nem tartása esetén hatékony és gyors jogorvoslati eszközök álljanak a kérelmező rendelkezésére.

4.5.2 Az EGSZB arra is kéri a tagállamokat, hogy vegyék fontolóra, hogy a megfelelő európai, regionális és szubregionális szervezetekkel szoros együttműködésben kidolgozzák annak módjait, hogy független bírósági testület előtt (alapesetben bírósági) jogorvoslati lehetőséget biztosítsanak a betegek és a kérelmezők számára a kedvezőtlen ármegállapítási és ártámogatási döntésekkel szemben.

4.5.2.1 Az EGSZB szerint fontos, hogy ez a bírói testület hatékony eszközökkel és teljes áttekintéssel rendelkezzen mind a tények, mind pedig a törvények tekintetében, s ezen belül legyen felhatalmazása arra, hogy jogsértések esetén formális döntéseket hozzon, és arányos szankciókat szabjon ki.

4.6 *A tárgybeli irányelv végrehajtásával foglalkozó szakértői csoport összetétele és célkitűzései*

4.6.1 A szakértői csoport tagjait az alábbiak képviselői alkotják:

- a) tagállami minisztériumok vagy kormányzati ügynökségek,
- b) betegek és fogyasztók szervezetei,
- c) a járulékokból finanszírozott, törvényileg szabályozott egészségbiztosítók,
- d) a törvényileg szabályozott módon biztosított járulékfizetők (munkaadói és munkavállalói részről),
- e) a gyógyszeripar,
- f) az Európai Bizottság, az Európai Gyógyszerügynökség, valamint a megfelelő ügynökségek elnöke vagy alelnöke,
- g) nemzetközi és szakmai szervezetek és más, az ármegállapítási, finanszírozási és ártámogatási eljárások terén aktív szövetségek,
- h) független tudományos szakértők.

4.6.2 Céljainak elérése érdekében a szakértői csoport:

- a) támogatja az Európai Bizottságot az uniós és nemzeti szinten hozott intézkedések nyomán követésében, értékelésében és eredményeinek terjesztésében;
- b) hozzájárul a témában indított uniós fellépések végrehajtásához;
- c) véleményeket, ajánlásokat dolgoz ki és jelentéseket terjeszt az Európai Bizottság elé akár annak felkérésére, akár saját kezdeményezésre;
- d) támogatja az Európai Bizottságot iránymutatások, ajánlások és más fellépések kidolgozásában;
- e) tevékenységeiről évente nyilvános jelentést készít az Európai Bizottság számára.

4.7 *A gyógyszerek besorolása az egészségbiztosítási rendszerbe történő befogadásuk céljából*

4.7.1 Az EGSZB ragaszkodik ahhoz, hogy az ártámogatási csoportok kialakításának átlátható és objektív kritériumokon kell alapulnia, lehetővé téve a kérelmezők, a betegek és a fogyasztók számára, hogy megértsék a gyógyszerek kezelésével kapcsolatos eljárást.

4.7.2 Az EGSZB elismeri az „érdekcsoportok” jogait arra, hogy az illetékes hatóságoktól kikérjék azokat az objektív adatokat, amelyek alapján a kritériumok és módszertanok alkalmazásával megállapításra kerültek gyógyszerük finanszírozásának szabályai.

4.7.3 Az EGSZB kéri, hogy a forgalombahozatali engedély tulajdonosai és a betegeket, illetve fogyasztókat képviselő szervezetek adott esetben rendelkezzenek a megfelelő határidőn belül történő meghallgatáshoz való joggal a gyógyszerek valamely ártámogatási csoportba történő befogadását megelőzően, illetve legyenek jogosultak független szerv előtt fellebbezni az ártámogatási csoport kialakítása ellen.

4.8 *Generikus gyógyszerek*

4.8.1 Az EGSZB kiemeli, hogy a generikus gyógyszerek árának és e gyógyszerek egészségbiztosítási rendszer keretében történő támogatásának jóváhagyásához nem minden esetben van szükség új vagy részletes értékelésre, ha a referenciatermék árát már megállapították, és a terméket már befogadták az egészségbiztosítási rendszerbe, illetve ha az értékelést az Európai Gyógyszerügynökség végezte.

4.8.2 Az Európai Bizottság arra irányuló javaslatával összefüggésben, hogy a generikus gyógyászati készítmények esetében az időkeretet csökkentsék 30 napra, amely mind az ármegállapítási, mind az ártámogatási folyamatot magában foglalja, ez ugyanis biztosítaná, hogy a tagállamokban a betegek korábban hozzájuthassanak a forgalomba hozott gyógyszerekhez, továbbá az eredeti termékek kizárólagosságának megszűnését követő ésszerű időn belül serkentené az árversenyt a szabadalom

⁽¹⁰⁾ C-181/82. sz. ügy, Roussel Laboratoria [EBHT 1983., 3849. o.]; 238/82. sz. ügy, Duphar BV és társai [EBHT 1984. 523. o.].

nélküli termékek piacán, az EGSZB rámutat arra, hogy bár a generikus gyógyászati készítmények orvosi ellenőrzése rövidebb idő alatt megtörténik, mint az innovatív termékeké, az ármegállapításra és az ártárgyalásokra sort kell keríteni.

4.9 Az ár jóváhagyása

Az EGSZB kéri, hogy az illetékes hatóságok egy adott termék árának jóváhagyására előterjesztett kérelem benyújtását követően 10 napon belül állítsanak ki hivatalos átvételi elismervényt a kérelmező számára. A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy az ilyen kérelmek benyújtása közvetlenül a forgalombahozatali engedély megszerzését, illetve az Európai Gyógyszerügynökség vagy az illetékes nemzeti hatóságok által alkotott kedvező véleményt követően megtörténhessen.

4.10 Árbefagyasztás és árcsökkentés

4.10.1 Az EGSZB felkéri a tagállamokat, hogy évente legalább egy alkalommal végezzenek felülvizsgálatot annak megállapítására, hogy a makrogazdasági feltételek indokolják-e az árbefagyasztás változatlan fenntartását. Az illetékes hatóságoknak a felülvizsgálat kezdetétől számított 60 napon belül be kell jelenteniük az áremeléseket és árcsökkentéseket. Ha árváltoztatásra kerül sor, objektív és igazolható kritériumok alapján nyilatkozatban indokolniuk kell az erre irányuló döntést.

4.10.2 Az EGSZB továbbá felkéri a tagállamokat, hogy rendszeresen vizsgálják felül azoknak a gyógyszereknek az árát és ártámogatását, melyek aránytalanul magas költségeket jelentenek az egészségbiztosítási rendszerek és a betegek számára. Ennek a felülvizsgálatnak a kezdete után az illetékes hatóságok megfelelő időben tájékoztatást adnak arról, hogy engedélyezik-e, és ha igen, milyen esetekben az árcsökkentést. Amennyiben erre sor kerül, objektív és ellenőrizhető (többek között gazdasági és pénzügyi) kritériumokon alapuló indokolást tesznek közzé.

4.10.3 Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság kísérje figyelemmel azoknak a tagállamoknak a helyzetét, amelyek pénzügyi támogatásban részesülnek, hogy biztosítsák, hogy az országon belüli használatra szánt gyógyszereket ne exportálják más tagállamokba.

4.11 Áremelés

4.11.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy egy gyógyszer árának emelése csupán az illetékes hatóságoknak az érdekcsoportokkal (köztük a betegszervezetekkel) való konzultációját követő előzetes jóváhagyás megszerzése után engedélyezett.

4.11.2 Az EGSZB felhívja a figyelmet annak szükségességére, hogy biztosítsák a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot minden érintett érdekcsoport számára, amely legalább az alábbiakat tartalmazza: (i) a meghallgatáshoz való jog, (ii) az ügyirathoz való hozzáférés joga, ideértve az azzal kapcsolatos tudományos bizonyítékokhoz és jelentésekhez való hozzáférést is, illetve (iii) a megindokolt határozathoz való jog.

4.11.3 Az EGSZB azt javasolja, hogy legkésőbb 10 nappal azután, hogy egy tagállamhoz kérelmet nyújtottak be a termék árának emelésére, egy illetékes hatóság állítson ki hivatalos átvételi elismervényt a kérelmező számára.

4.12 Intézkedések a keresleti oldalon

Az EGSZB örömmel fogadja az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, hogy tegyék egyértelművé, hogy az átláthatósági irányelv egyes meghatározott, névvel ellátott gyógyszerek orvosok általi rendelésének ellenőrzésére vagy támogatására irányuló intézkedésekre is alkalmazandó, és azt javasolja, hogy ezeket az eljárási biztonsági intézkedéseket a gyógyszerek orvosok általi rendelésének ellenőrzésére vagy támogatására irányuló összes intézkedésre terjesszék ki.

4.13 A minőség, a biztonságosság vagy a hatásosság kiegészítő igazolása

Az ármegállapítási és ártámogatási döntések keretében a tagállamok általában nem értékelhetik újból az Európai Gyógyszerügynökség által kiadott forgalombahozatali engedélyt megalapozó tényezőket, így például a gyógyszer (ideértve a ritka betegségek kezelésére használt gyógyszert is) minőségét, biztonságosságát, hatásosságát, illetve az egészségügyi technológiaértékeléssel kapcsolatos európai együttműködés keretében meghatározott objektív információkat.

4.14 Szellemi tulajdon

Az EGSZB hangsúlyozza a szellemi tulajdonjogok védelmének fontosságát, mivel azok különös jelentőséggel bírnak a gyógyszerészeti innováció előmozdítását és az EU gazdaságának támogatását tekintve. Elutasítjuk a javaslat következőképpen megfogalmazott 14. cikkét (A szellemi tulajdon-jogok különválasztása): „A szellemi tulajdon-jogok védelme nem jelent elfogadható indokot a gyógyszerek árával kapcsolatos döntések, illetve a gyógyszerek nemzeti egészségbiztosítási rendszerbe történő befogadásával kapcsolatos döntések megtagadására, felfüggesztésére vagy visszavonására.” Az Európai Bizottságnak meg kell találnia a helyes egyensúlyt a gyógyszergyártó számára engedélyezett ártámogatás, illetve harmadik felek szellemi tulajdonukra vonatkozó jogos érdekei között. Nem szabad, hogy bármi is megzavarja a tagállamok innovációértékelési képességeit és a szellemi tulajdonjogok megfelelő érvényesítésének biztosítását.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

1. Az alábbi módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították (eljárási szabályzat 39. cikk (2) bekezdés):

a) 4.5.2.1. pont

Az EGSZB szerint fontos, hogy ez a bírói testület hatékony eszközökkel és teljes áttekintéssel rendelkezzen mind a tények, mind pedig a törvények tekintetében, s ezen belül legyen felhatalmazása arra, hogy jogsértések esetén formális döntéseket hozzon, és arányos szankciókat szabjon ki. Nem megfelelőek és túlzóak a javaslat 8. cikkében szereplő lehetőségek, amelyek szerint határidők be nem tartása esetén kártérítés követelhető, illetve késedelmi naponként számított kényszerítő bírság szabható ki az illetékes hatóságra, ezért elutasítjuk ezeket. Ezek a lehetőségek ugyanis akár oda is vezethetnek, hogy a hatóság számára nem a betegbiztonság lesz az elsődleges szempont.

Indokolás

Magától értetődik.

A szavazás eredménye:

Mellette:	71
Ellene:	89
Tartózkodott:	19

b) 1.11.2. pont

A következőképpen módosítandó:

Az EGSZB szerint ezért hatékony további megfelelő mechanizmusokra van szükség az ármegállapítási és ártámogatási döntésekhez meghatározott határidők ellenőrzésére és betartatására. Nem megfelelőek és túlzóak az Európai Bizottság által javasolt lehetőségek, amelyek szerint határidők be nem tartása esetén kártérítés követelhető, kényszerítő bírság szabható ki az illetékes hatóságra, illetve automatikus ártámogatás vehető igénybe, ezért elutasítjuk ezeket.

Indokolás

Lásd a 4.5.2.1. ponthoz kapcsolódó módosító indítványt.

A szavazás eredménye:

Mellette:	71
Ellene:	89
Tartózkodott:	19

2. A szekcióvéleményben szereplő alábbi pontokat a Közgyűlés által elfogadott módosító indítványok alapján megváltoztatták, de az alábbi szövegrészek is megkapták legalább a leadott szavazatok egynegyedét (az eljárás szabályzat 54. cikkének (5) bekezdése):

a) 4.2.1. pont

Az EGSZB úgy véli, hogy érdemes lenne egyértelművé tenni, hogy az irányelv hatálya alá tartozik minden olyan, a döntéshozatali folyamathoz kapcsolódó intézkedés, amely a védőoltásoknak a betegbiztosítási rendszerekbe való felvételére irányul.

A szavazás eredménye:

Mellette:	79
Ellene:	61
Tartózkodott:	47

b) 4.5.2.2. pont

Az EGSZB ösztönzi az automatikus ártámogatási jóváhagyás bevezetését a határidők be nem tartásának esetére.

A szavazás eredménye:

Mellette:	90
Ellene:	73
Tartózkodott:	22

c) 4.14. pont

Szellemi tulajdon

Az EGSZB hangsúlyozza a szellemi tulajdonjogok védelmének fontosságát, mivel azok különös jelentőséggel bírnak a gyógyszerészeti innováció előmozdítását és az EU gazdaságának támogatását tekintve. Nem szabad, hogy bármi is megzavarja a tagállamok innovációértékelési képességeit és a szellemi tulajdonjogok megfelelő érvényesítésének biztosítását.

A szavazás eredménye:

Mellette:	53
Ellene:	35
Tartózkodott:	5

d) 1.12. pont

Az EGSZB örömmel fogadja az Európai Bizottság által javasolt 120 napos időkeretet, és azt javasolja, hogy ahhoz, hogy a betegek még zökkenőmentesebben juthassanak hozzá a gyógyszerekhez, ugyanezeket az időkereteket alkalmazzák az összes innovatív gyógyszerre, függetlenül attól, hogy azokat alávették-e nemzeti egészségügyi technológiaértékelésnek.

A szavazás eredménye:

Mellette:	73
Ellene:	41
Tartózkodott:	6

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a másik tagállamban nyilvántartásba vett gépjárművek belső piacon belüli átvitelének egyszerűsítéséről

(COM(2012) 164 final – 2012/0082 (COD))

(2012/C 299/16)

Főelőadó: **PÁSZTOR Miklós**

2012. április 24-én a Tanács és 2012. április 18-án az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a másik tagállamban nyilvántartásba vett gépjárművek belső piacon belüli átvitelének egyszerűsítéséről

COM(2012) 164 final – 2012/0082 (COD).

Az EGSZB elnöksége 2012. április 24-én megbízta az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 12-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki PÁSZTOR Miklós személyében, továbbá elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások

1.1 Az EESC egyetért az Európai Bizottság azon szándékával és támogatja abban, hogy az rendeletben szabályozza az egyik tagállamban nyilvántartott gépjárművek másik tagállamban történő nyilvántartásba vételének szabályait. Ez megfelel mind a szubszidiaritás elvének, mind az állampolgárok Európája követelményeinek. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki ugyanakkor, hogy nem sikerült bevezetni az egységes uniós regisztrációt, ahogyan az az eredeti elképzelésekben megfogalmazódott. Úgy véli, hogy erről hosszabb távon nem lehet lemondani.

1.2. Az EGSZB várakozásai szerint a rendelet elfogadásának eredményeképpen egy másik országban ugyanolyan egyszerű lesz a járművek nyilvántartásba vétele, mint az ugyanabban az országban történő újabb regisztráció, nem jár többletterhekkel, és nem kell majd fölösleges ellenőrzéseket végezni és dokumentumokat beszerezni. Más országok csak abban az esetben követhetnek további adminisztratív – nem hatékony és költséges – eljárásokat, például műszaki vizsgákat, ha az információk hiányosak vagy érvénytelenek. Ezenkívül a határon átnyúló nyilvántartás költségei nem haladhatják meg a belföldi regisztráció költségeit.

1.3 Az EGSZB kiemelten fontos eredménynek tartja, hogy az adatok beszerzése a rendelettervezetben nem az állampolgárokat terheli. Az érintett hatóságok egymás közötti adatcseréjének előírása a továbbiakban remélhetőleg más, nagyobb horderejű ügyekben való együttműködésre is ösztönző hatással lesz, segítve az európai értékek és közös érdekek hatékony érvényesülését.

1.4 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság azon szándékát, hogy magában a rendeletben írja elő a rendelet *ex post* értékelését. Ugyanakkor a felülvizsgálati idő négyről két évre történő csökkentését kéri.

2. Az Európai Bizottság rendelettervezete

2.1 Az Európai Bizottság jelentős lépésre szánta el magát, amikor rendeletben kívánja szabályozni az egyik tagállamban már nyilvántartásba vett gépjárművek másik tagállamban való nyilvántartásának egyszerűsítését. Eddig ugyanis a forgalmi engedélyek formáját és tartalmát összehangoló jogszabály is csak irányelvként fogalmazódott meg (1999/37/EK). Más, az egységes piac követelményei szerint kívánatos harmonizációs lépések még csak értelmező jogszabályban fogalmazódtak meg az Európai Bizottság részéről, így tagállami hatásuk igen kismértékű volt.

2.2 Az Európai Bizottság a rendelettervezet megformálásában figyelembe kellett, hogy vegye a fentiekben túl az állampolgárok személyes adatainak védelméről szóló ⁽¹⁾ és a határon átnyúló bűnözés megakadályozásáról szóló ⁽²⁾ joganyagokat.

2.3 Az egységes piac követelményeit figyelembe véve tehát a rendelettervezet:

— harmonizálni kívánja a gépjárműveket nyilvántartó ország mellett másik tagállamban rendszeresen használt gépjárművek nyilvántartási szabályait, beleértve ebbe a motor- és segédmotor-kerékpárokat is ⁽³⁾. A rendelet hatálya nem terjed ki harmadik országban nyilvántartásba vett gépjárműre.

⁽¹⁾ 95/46/EK irányelv (HL L 281., 1995.11.23., 31–50. o.), valamint a 45/2001/EK rendelet (HL L 8., 2001.1.12., 1–22. o.).

⁽²⁾ 2004/919/EK tanácsi határozat (HL L 389., 2004.12.30., 28. o.).

⁽³⁾ 2002/24/EK irányelv (HL L 124., 2002.5.9., 1–44. o.).

- kimondja, hogy csak hat hónapot meghaladó tartózkodás esetén követelhető meg az újabb regisztráció. Ennek feltétele, hogy a szokásos tartózkodási hely – értve ez alatt vagy az üzletkötés fő helyszínét, vagy személyes kötelék szerinti helyszínt – megváltozzon.
- tiltja az előzetes indok nélküli fizikai ellenőrzést (műszaki vizsga). Fizikai ellenőrzésre csak akkor kerülhet sor, ha azt hiányos vagy ellentmondásos nyilvántartási adatok, bűncselekmény gyanúja, súlyos sérülés vagy tulajdonosváltás indokolja. Egyébként el kell fogadni a származási ország műszaki vizsgálatát.
- gondoskodik az ideiglenes és a szakmai rendszámok egységes piaci használatához szükséges előírásokról is.
- harmonizálja a használt gépjárművek határokon átnyúló kereskedelmét és tulajdonjogának átruházását – de harmadik országokra ez nem vonatkozik.

2.4 A rendelettervezet a hatóságokat kötelezi a korábbi nyilvántartási adatok beszerzésére a másik tagállam hatóságaitól. Ehhez az információtechnológia legújabb vívmányait hívja segítségül.

- Az akadálymentes információcsere érdekében olyan szoftveralkalmazást ír elő a tagállamok hatóságai számára, amely a másik tagállam hatóságai számára is biztosítja az adatokhoz való hozzáférést, de az illetékteleneket kizárja abból, titkosított XML-fájlok révén. Az információcsere online felületen és valós időben kell történnie, az alkalmazás kifejlesztésének költsége pedig a tagállamot terheli.
- Az Európai Bizottság vállalja, hogy olyan nyilvános adatbázist hoz létre, ahol a tagállami hatóságok elérhetősége megtalálható.
- Az Európai Bizottság biztosítja továbbá az informatikai rendszer folyamatos fejlesztését a felhatalmazás jogintézményén keresztül.

2.5 A rendelettervezet szigorú feltételek mellett lehetővé teszi a nyilvántartásba vétel megtagadását. Ez ellen a kérelmezőnek fellebbezési joga van egy hónapos határidővel.

2.6 A rendelettervezetben az Európai Bizottság kötelezi magát, hogy négy év múlva értékeli a rendelet hatásait.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság azon szándékával és támogatja abban, hogy az rendeletben szabályozza az egyik tagállamban nyilvántartott gépjárművek másik tagállamban történő nyilvántartásba vételének szabályait. Ez megfelel mind a szubszidiaritás elvének, mind az állampolgárok

Európája követelményeinek. Ugyanakkor figyelembe veszi azokat a gyakorlati tapasztalatokat, amelyek a bürokrácia azon természetéből származnak, hogy a kisebbnek tekintett ügyekben inkább a hagyomány és a kényelem határozza meg tevékenységét, semmint az stratégiai célok változásához való alkalmazkodás.

3.2 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki ugyanakkor, hogy nem sikerült bevezetni az egységes uniós regisztrációt, ahogyan az az eredeti elképzelésekben megfogalmazódott. Úgy véli, hogy erről hosszabb távon nem lehet lemondani.

3.3 Az EGSZB úgy látja, hogy az egységes regisztráció nem veszélyezteti a tagállamok bevételi igényeit, mert a regisztráció díja eltérhet a rendszeren belül. Az egységes regisztráció ugyanakkor átláthatóbb és követhetőbb lenne.

3.4 Az EGSZB úgy látja, hogy a rendelettervezet megfelelő módon kezeli az alapproblémákat, és kellő mértékben biztosít eljárási szabályokat az ügyfelek és a hatóságok részére a lehetséges veszélyhelyzetek feltárása és elhárítására. Így a túlzott bürokratikus óvatosságot felválthatja az egyensúlyos kockázatkezelés.

3.5 A tervezet megfelelően kezeli a határon átnyúló bűnözés megelőzését és a használtautó-piac érdekeit.

3.6 Az EGSZB várakozásai szerint a rendelet elfogadásának eredményeképpen egy másik országban ugyanolyan egyszerű lesz a járművek nyilvántartásba vétele, mint az ugyanabban az országban történő újabb regisztráció, nem jár többletterhességgel, és nem kell majd fölösleges ellenőrzéseket végezni és dokumentumokat beszerezni. Más országok csak abban az esetben követhetnek további adminisztratív – nem hatékony és költséges – eljárásokat, például műszaki vizsgákat, ha az információk hiányosak vagy érvénytelenek. Ezenkívül a határon átnyúló nyilvántartás költségei nem haladhatják meg a belföldi regisztráció költségeit.

3.7 Az EGSZB kiemelten fontos eredménynek tartja, hogy az adatok beszerzése a rendelettervezetben nem az állampolgárokat terheli. Az érintett hatóságok egymás közötti adatcseréjének előírása a továbbiakban remélhetőleg más, nagyobb horderejű ügyekben való együttműködésre is ösztönző hatással lesz, segítve az európai értékek és közös érdekek hatékony érvényesülését.

3.8 Az EGSZB úgy látja, hogy hosszabb távon nem indokolt az ideiglenes és a szakmai nyilvántartásba vétel fenntartása. Az utóbbi sem jelent mást, mint ideiglenességet. Ugyanakkor ellentmondásos, hogy a jármű ugyan nem felel meg a közlekedési előírásoknak, mégis korlátozottan közlekedhet akár nagyobb, tagállamok közötti távolságokon is. Ezeket a járműveket ilyen esetben inkább szállítani kellene, megfelelő műszaki állapot esetében pedig ideiglenes engedéllyel közlekedhetnének. Ezzel együtt indokolt lehet az ideiglenesen nyilvántartott jármű esetén a személy- és áruszállítás megtiltása.

3.9 Az EGSZB üdvözli, hogy az állampolgároknál és a vállalkozásoknál 1,5 milliárd euró megtakarítás jelentkezik. Elfogadja, hogy az Unió költségvetésére is minimális hatást gyakorol a rendelet évi 1,5 millió euró mértékben. Ugyanakkor látni kell, hogy a rendelet a nemzeti költségvetéseket is terheli, a teljes tisztánlátás érdekében az összegre valamifajta becslést lehetne közölni.

3.10 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a rendszer európai szintű működtetéséhez szükséges technikai és adattartalmi ügyekben a rendelettervezetben meghatározott módon az Európai Bizottság felhatalmazást kapjon.

3.11 Az EGSZB a döntéshozók – Európai Parlament és a Tanács, valamint az Európai Bizottság – figyelmébe ajánlja annak megfontolását, hogy az ügyfeleket terhelő nyilvántartási költségek esetében legyen lehetőség arra, hogy az új nyilvántartásba vétel költségeibe beszámítható legyen az előző nyilvántartásba vétel költsége vagy annak egy része. Erre abban az esetben lenne jogosult az ügyfél, ha az ügy nem tulajdonváltás miatt keletkezik.

3.12 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság azon szándékát, hogy magában a rendeletben írja elő a rendelet *ex post* értékelését. Ugyanakkor a felülvizsgálati idő négyről két évre történő csökkentését kéri.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB úgy értékeli, hogy a rendelettervezet jelen formájában részleteiben és egészében teljesíti az elvárásokat.

4.2 Az EGSZB támogatja azokat a törekvéseket, amelyek a regisztrációs folyamat során a Certificate of Conformity rendszer által alkalmazott Whole Vehicle Type Approval adatokat veszi alapul. Ez ugyan bővebb, mint az 1. sz. melléklet adattartalma, de nemzetközileg elfogadott, és már több tagország is ennek alapján regisztrál.

4.3 Szükségesnek látjuk a technikai adatokat a gyári adatokon túl az utolsó hivatalos vizsgálatok alapján mért reális értékekkel is szerepeltetni – például a szennyező anyagok kibocsátása esetében.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A menekültüggyel kapcsolatos Unión belüli szolidaritás fokozása – A jobb felelősségmegosztás és a kölcsönös bizalom javításának uniós ütemterve

(COM(2011) 835 final)

(2012/C 299/17)

Előadó: **Cristian PÎRVULESCU**

2011. december 2-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A menekültüggyel kapcsolatos Unión belüli szolidaritás fokozása – A jobb felelősségmegosztás és a kölcsönös bizalom javításának uniós ütemterve

COM(2011) 835 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. június 27-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11-12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a 2012. július 11-i ülésnapon) 116 szavazattal 3 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság kezdeményezését, és szükségesnek tartja az európai menekültügyi politika megvitatását és kiigazítását.

1.2 Az EGSZB szerint a szolidaritás elvének e politika sarokkövének kell maradnia, még akkor is, ha a tagállamok száma és nagysága, valamint ezeknek a menekültáramlásokkal szembeni eltérő kitettsége olyan sokféleséget teremt, amely bonyolulttá teszi a menekültügyi politikát. A szolidaritást nemcsak a politika hatékonyságát növelő elvként kell kezelni, hanem egy olyan értékalapként, amely indokolttá és hatékonyabbá teszi a meghozott intézkedéseket.

1.3 Jelentős erőfeszítéseket kell tenni a közvéleménynek, a nemzeti, regionális és helyi hatóságoknak, valamint a politikai döntéshozóknak a menekültügyi politika alapértékei – az alapvető emberi jogok tiszteletben tartása, a kritikus helyzetben lévők segítése, a szolidaritás és a tagállamok közötti bizalom – melletti elköteleződésének érdekében.

1.4 Az EGSZB szerint az ösztönzőkre alapozott megközelítés eltávolíthatná a menekültügyi politika útjában álló akadályokat, ennek azonban feltétele a legjobb ösztönzők helyes meghatározása, illetve ezeknek a megfelelő támogatása, a pénzügyi szempontokat is ideértve.

1.5 A gyakorlati együttműködést tekintve az EGSZB arra bátorítja az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatalt (EASO – European Asylum Support Office), hogy tegyen gyorsabb lépéseket a fokozottabb működési kapacitás elérésének irányába. A Támogatási Hivatal kapacitásának sürgős és elengedhetetlen megerősítését össze kell hangolni a Menekültügyi és Migrációs Alap tervezésével és felhasználásával.

1.6 Az EGSZB ajánlatosnak tartja a menekültek integrációját célzó eszközök javítását is. Az általunk létrehozni kívánt európai menekültügyi rendszer, még ha a menekülti jogállás megadási folyamatának gyorsaságát és szabályszerűségét tekintve hatékonyan is működik, az integráció szempontjából kudarcot vallhat.

1.7 Az átfogó dimenziók tekintetében már létező struktúrája mellett a menekültügyi politikát a menekültügy teljes „ciklusának” szempontjából kell értelmezni, a veszélynek kitett személyt helyezve a középpontba. Ily módon meghatározhatók az akadályok és a következtetlenségek.

1.8 Emlékeztetni kell arra, hogy a szolidaritási elvet nemcsak az államok szintjén kell értelmezni, hanem a személyek és a csoportok közötti személyes kölcsönhatás általános elvéről van szó. Gyakorolni és bátorítani kell az emberi szolidaritás szellemiségét, a bevándorlásügyi és menekültügyi politikák indokain és nyomásán túl, mivel ez az Európai Unió alapértékeinek szerves része.

1.9 A civil társadalom szervezetei és az EGSZB által e téren gyűjtött tapasztalatok hozzájárulhatnak a menekültügyi politika átfogóbb, egyúttal pedig részletesebb értékeléséhez.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Bizottság dokumentuma a következőket állapítja meg: „A szolidaritás az Európai Unió egyik alapvető értéke, valamint a közös európai menekültügyi politika (...) irányadó elve. A szolidaritást az Európai Unió működéséről szóló szerződés 80. cikke is rögzíti.”

2.2 Az európai bizottsági dokumentumból kiderül, hogy a menekültáramlások nem egyenletesen oszlanak el: „Az EU-27 országában 2001-ben benyújtott 425 000 kérvény jelentette csúcscsúcsérték 2006-ban 200 000 alá csökkent, az idei évben [2011] pedig ismét nagy növekedés várható”.

2.3 Az Európai Bizottság a menekültügygel kapcsolatban az EU-n belüli szolidaritás megerősítését javasolja a következő négy tengely mentén: „gyakorlati együttműködés és technikai segítségnyújtás, pénzügyi szolidaritás, felelősségmegosztás, valamint a menekültügyi rendszer irányítására szolgáló eszközök tökéletesítése”.

2.4 E közlemény célja továbbá, hogy „hozzájáruljon a menekültügyi csomag véglegesítéséhez, mivel a következő néhány hónap döntő fontosságú lesz a 2012-es célkitűzés megvalósítása szempontjából, amiben a szolidaritás dimenziójának is szerepet kell kapnia”.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság kezdeményezését, és szükségesnek tartja az európai menekültügyi politika részletes vizsgálatát, ami a felvállalt célkitűzések fényében lehetőséget nyújt a jelentős kiigazításra is.

3.2 Az észak-afrikai, közel-keleti és távol-keleti politikai események nyomán a menekültügyi politika jelenleg kérdéseket vet fel az Európai Unióban. Hogy megvédje magát, számos személynek az uniós tagállamokba kellett menekülnie.

3.3 Az EGSZB szerint a szolidaritás elvének e politika sarokkövének kell maradnia, még akkor is, ha a tagállamok száma és nagysága, valamint ezeknek a menekültáramlásokkal szembeni kitettsége bonyolulttá teszi a szolidaritás gyakorlását, és általában véve a koordinációt.

3.4 A menekültáramlásokban mutatkozó eltérések kezelése érdekében a menekültügyi rendszernek nemcsak rugalmasnak, hanem stabilnak is kell lennie, hogy az intézményi eljárások és későbbi integrációs intézkedések konkrét eredményekkel járjanak.

3.5 Emlékeztetni kell arra is, hogy a szolidaritási elvet nemcsak az államok szintjén kell értelmezni, hanem a személyek és a csoportok közötti személyes kölcsönhatás általános elvéről van szó. A bevándorlásügyi és menekültügyi politikák racionális érvein és nyomásán túl gyakorolni és bátorítani kell az emberi szolidaritás szellemiségét, mivel ez az Európai Uniót alkotó egyik alapérték.

3.6 Üdvözlendő, hogy az Európai Bizottság hangsúlyt helyez a bizalomra. A bizalom elve kiegészíti a szolidaritás elvét, nagyobb mértékű felelősséget róva a tagállamokra. A politika sikere attól függ, hogy e politika keretében az egyes tagállamok milyen mértékben teljesítik arányos és kiegészítő feladataikat. A nemzeti erőfeszítések kölcsönös függése rámutat arra, hogy bátran folytatni kell a koordinációt és a harmonizációt.

3.7 Mindezzel együtt az EGSZB megállapítja, hogy a menekültügyi politika messze áll még attól, hogy konszolidált és hatékony legyen. A tagállamok között továbbra is eltérések mutatkoznak a menekültekkel szembeni fogadókészség és felkészültség, valamint az európai menekültügyi politika építésének tekintetében. Jelentős erőfeszítéseket kell tenni a közvéleménynek, a nemzeti, regionális és helyi hatóságoknak, valamint a politikai döntéshozóknak a menekültügyi politika alapértékei – az alapvető emberi jogok tiszteletben tartása, a kritikus helyzetben lévők segítése, a szolidaritás és a tagállamok közötti bizalom – melletti elköteleződésének érdekében. Emellett kiemelt figyelmet kell fordítani a politika végrehajtására. A konkrét esetek rámutattak arra, hogy a menedékkérők kiszolgáltatottak, mind a származási, mind pedig a fogadó országokban.

3.8 A szervezett civil társadalom, amelynek e tekintetben az EGSZB többször is szócsövétül szolgált, a menekültügyi politika kapcsán felhívta a figyelmet a vízió, a struktúra és a végrehajtás hiányára, és számos ajánlást tett e hiányosságok kiküszöbölésére. A mindeddig megvalósult kiigazítások, legyen szó a harmonizációról, a szakmai programok finanszírozásáról vagy az intézményi reformról, még nem elégségesek a közös menekültügyi politika konszolidálásához. Elengedhetetlen ennek a reformja, az EGSZB pedig megerősíti, hogy hozzá kíván járulni e folyamathoz.

3.9 Az EGSZB szerint elérkezett a pillanat arra, hogy a szolidaritás és a bizalom elvét sokkal bátrabban ültessék át a gyakorlatba. Pontosabban szólva, két egymást kiegészítő cselekvési irányra tesz javaslatot. Az első arra irányul, hogy közép- és hosszú távon változzon a menekültügy megítélése és az ezzel kapcsolatos hozzáállás, különösképpen a véleményformálók, a politikai döntéshozók és a közigazgatásban dolgozók körében, mind helyi, mind pedig nemzeti szinten.

3.10 A második már részben benne foglaltatik a jelenlegi erőfeszítésekben, de nem eléggé jól strukturált és meghatározott. Ez az irány a szolidaritás és bizalom elvének a nemzeti, regionális és helyi hatóságok közreműködését ösztönző intézményi mechanizmusokkal való kiegészítésére vonatkozik. Az ösztönzőkre alapozott megközelítés eltávolíthatná a menekültügyi politika útjában álló akadályokat, ennek azonban feltétele a legjobb ösztönzők helyes meghatározása, illetve ezeknek a megfelelő támogatása, a pénzügyi szempontokat is ideértve.

3.11 Az EGSZB ajánlatosnak tartja a menekültek integrációját célzó eszközök javítását is. Az ezen a területen dolgozó szervezetek által ismertett számos bizonyíték szerint a menekültek kiszolgáltatottak a diszkriminációval szemben, nem férnek hozzá az alapvető közszolgáltatásokhoz, problémáik vannak a lakhatással és a személyes biztonsággal. Az általunk létrehozni kívánt európai menekültügyi rendszer, még ha a menekülti jogállás megadási folyamatának gyorsaságát és szabályszerűségét tekintve hatékonyan is működik, az integráció szempontjából kudarcot vallhat.

3.12 Ezzel összefüggésben az EGSZB azt javasolja, hogy a már létező átfogó struktúra mellett, vizsgálják meg a menekültügyi politikát a teljes menekültügyi „ciklus” szempontjából is, amely ciklus a veszélynek kitett személyek útvonalát követi, az Unió területére történő tulajdonképpeni belépéstől a kérelmezési

eljárásokon keresztül az integrációs intézkedésekig, ideértve a beilleszkedést és adott esetben a születési országba való visszatérést illető közép- és hosszú távú kilátásokat is. A politikának a menekültügy teljes „ciklusát” nyomon követő és a veszélynek kitett személyt ennek középpontjába helyező tervezése jelentősen segítheti az akadályok és következetlenségek meghatározását.

3.13 A civil társadalom szervezetei és az EGSZB által e téren gyűjtött tapasztalatok hozzájárulhatnak a menekültügyi politika átfogóbb, egyúttal pedig részletesebb értékeléséhez. Az Unió szomszédságában lejátszódott közelmúltbeli események nyomán joggal kérdőjeleződik meg e politika. Az EGSZB szerint a közleménynek sokkal világosabban kell taglalnia a civil társadalmi szervezeteknek a szerepét.

3.14 Az EGSZB üdvözli azt is, hogy a Régiók Bizottságát és a helyi hatóságokat bevonják a menekültügyi politika tervezésébe, és központi jelentőségűnek tartja a nemzeti szint alatti hatóságok szerepét ennek sikerességében, különösképpen az integrációt célzó lépések vonatkozásában. Az aktív pénzügyi intézkedéseket is ideértve bátorítani kell a nemzeti szint alatti hatóságokat arra, hogy vállaljanak meghatározóbb szerepet a menekültek integrációjában.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB meglepedéssel fogadja, hogy az Európai Bizottság hangsúlyt helyez a gyakorlati együttműködés szempontjaira. A jogszabálysomag tervezett – és egyébként szükséges – módosításával együtt a gyakorlati együttműködés bizonyos pontokon javíthatja a menekültüggyel kapcsolatos eljárások lefolyását. A javított gyakorlati együttműködés céljaként a menekült jogállás megadásával kapcsolatos bürokrácia csökkentését, és a megfelelő eljárások lefolytatásához szükséges időtartamnak a lerövidítését kellene kijelölni.

4.1.1 Dicséretes a Támogatási Hivatal létrehozása, amely bár az intézményesülési folyamat elejénél tart, a tagállamok közötti együttműködésben rejlő rendkívüli potenciált mutatja. A Támogatási Hivatal intézkedései, különösképpen a támogatási és képzési intézkedések, az első megvalósult lépések. A fokozottabb működési kapacitás elérése érdekében az EGSZB gyorsabb lépések megtételére ösztönzi a Támogatási Hivatalt. A hivatal kapacitásainak sürgős és elengedhetetlen megerősítését össze kell hangolni a Menekültügyi és Migrációs Alap tervezésével és felhasználásával. A tisztviselők kirendelése, ahogy a veszélyhelyzetben hozott intézkedések is, olyan lépések lehetnek, amelyek növelik ennek a struktúrának az ismertségét és az iránta tanúsított bizalmat. A tervezett éves jelentés hozzájárulhat a menekültügyre vonatkozó fontos adatok megszerzéséhez. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az éves jelentés szerkesztésekor vegyék figyelembe a számos bizonyítékot, amelyeket az e téren aktív civil társadalmi szervezetek bocsáthatnak rendelkezésre.

4.1.2 Az EGSZB arra bátorítja a Támogatási Hivatalt, hogy késlekedés nélkül fejlessze ki a bevándorlók származási országaiból eredő információk összegyűjtésének rendszerét. Így megbízható, időszerű és összehasonlítható információkat nyújthatna a tagállamoknak, elősegítve ezáltal a gyorsabb és lehetőség szerint méltányos eljárást. Ezekbe az információkba bele kell foglalni a független forrásokból származó értékelésüket is.

4.1.3 Bár a Támogatási Hivatal megerősítése üdvözlendő cselekvési irány, nem kellene megakadályozni a tagállamokat abban, hogy fejlesszék a menekültügy problémaköréhez kötődő saját intézményeiket és kezelési kapacitásaikat. Az ösztönzés logikáját követve, a Támogatási Hivatal megerősítésének párhuzamosan kell haladnia olyan mechanizmusok fejlesztésével, amelyek biztosítják a nemzeti hatóságoknak az európai együttműködés iránti nagyobb nyitottságát, valamint a menekültüggyel kapcsolódó kihívások hatékony kezelését.

4.1.4 A menekültügyi politika területén a krízishelyzetek szolgálnak a kidolgozott intézményi megoldások életképességének tesztelésére – vegyes eredménnyel. Az Európai Unió és a tagállamok általában véve alig felkészültek arra, hogy kezelni tudják a rendkívüli menekültáramlásokat. Egy egyszerű elemzés azonban azt bizonyítja, hogy ezek, legalábbis a belépési pontok szempontjából, előreláthatók. Az EGSZB szerint figyelmet kell fordítani a – szokásos vagy rendkívüli – menekültáramlásoknak leginkább kitett államok kapacitásainak megerősítésére.

4.1.5 Üdvözlendő a Támogatási Hivatal és az EU más szakosodott ügynökségei, pl. a Frontex közötti együttműködés folytatása és elmélyítése. Az EGSZB határozottan kéri, hogy a Támogatási Hivatal fordítson kiemelt figyelmet azon személyek alapvető jogaira, akikkel közvetlen vagy közvetett kapcsolatba kerül. A menekültügyi politikában alkalmazott eszközök közötti strukturális és operatív egyensúly kialakításához elengedhetetlen az Alapjogi Ügynökséggel való együttműködés.

4.1.6 Az EGSZB egyetért a polgári védelmi mechanizmus alkalmazásával a rendkívüli menekültáramlások esetében. Ez a lehetőség azonban nem csökkentheti a nemzeti hatóságok azon motivációját, hogy olyan stabil menekültügyi rendszereket alakítsanak ki, amelyek kielégítő módon képesek kezelni a változó menekültáramlásokat.

4.1.7 A jelenlegi költségvetésből történő finanszírozást első sorban a megújított jogszabálysomag hatékony végrehajtására kell felhasználni. Mindezzel együtt az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a menekültáramlásoknak kitett államok kapacitásait továbbra is meg kell erősíteni. Mivel azokban az övezetekben, amelyek ezeknek az áramlásoknak a kiindulási pontjai, a geopolitikai helyzet továbbra sem stabil, nem számíthatunk arra, hogy az áramlásoknak a szintje lényegesen csökkeni fog. Ezért a joganyag harmonizációjára és alkalmazására irányuló erőfeszítésekkel párhuzamosan folytatni kell a kitett országok rendszereinek megerősítését. A meglévő projekteket, amelyek közül sok innovatívnak bizonyul, ennek megfelelően folytatni és támogatni kell. Amennyiben ezek eredménytelenek maradnak, megrendül a tagállamoknak a közösségi támogatásba vetett bizalma, és változik a jövőbeli fokozottabb közreműködésük motivációja is.

4.1.8 2014-től egy új Menekültügyi és Migrációs Alap áll majd a tagállamok rendelkezésére. Az EGSZB a tagállamokkal folytatott lényegi párbeszéd kezdeményezésére bátorítja az Európai Bizottságot, a nemzeti szintű szükségletek és prioritások pontos profiljának megalkotása érdekében. Nagyon fontos, hogy ebben a párbeszédben a szervezett civil társadalom fórumaként az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, valamint a Régiók Bizottsága és a helyi hatóságok is közreműködjenek. Az alap felhasználásának tervezésekor világosan meg kell határozni a

nemzeti szükségleteket és prioritásokat, valamint az ezek rendelkezésre álló forrásokat és eszközöket is. Hasonlóképpen az EGSZB úgy véli, hogy az alapok felhasználására vonatkozó éves jelentéstétel kötelezettséget ró majd a tagállamokra a menekültügyi politika célkitűzéseinek határozottabb követése tekintetében.

4.1.9 Az EGSZB rámutat azokra a nehézségekre, amelyekkel a civil társadalmi szervezetek szembesülnek akkor, amikor a jelentős helyi hatással járó projektek lebonyolításához szükséges alapokhoz kívánnak hozzáférni. Az eljárásokat oly módon kell egyszerűsíteni, hogy segítsék a civil társadalom és a menekültek bevonását.

4.1.10 Az EGSZB bátorítja az Európai Bizottság azon szándékát, hogy a rendelkezésre álló alapokat elsősorban a folyamatos menekültáramlásoknak kitett országokban használják fel. Ez ösztönzi majd ezeknek az országoknak a közreműködését, és ennek megfelelően a meglévő kapacitások konszolidálását. Emellett olyan eszköz, amely gyakorlatilag is megvalósítja a menekültügyi politika kulcsfontosságú elvét, a szolidaritást.

4.1.11 Az EGSZB feltétel nélkül támogatja azt is, hogy a speciális menekültkategoróriák (a regionális védelmi programokból érkező kiszolgáltatott csoportok és személyek) leteleptetésére jelenleg alkalmazottakkal azonos pénzügyi ösztönzőket terveznek a tagállamok számára nyújtani, ilyen módon kompenzálva azokat a tagállamokat, amelyek hozzájárulnak a nemzetközi védelemre jogosult személyek más tagállamokból történő áthelyezéséhez.

4.1.12 Hasonlóképpen szükségesnek tartja, hogy a rendelkezésre álló alapokat a többi finanszírozási forrással, pl. az Európai Szociális Alappal és az Európai Regionális Fejlesztési Alappal komplementaritásban használják fel, valamint ajánlja, hogy a projektekbe nagyobb mértékben vonják be a szervezett civil társadalmat, valamint a helyi és regionális önkormányzatokat.

4.2 Az EGSZB támogatja a dublini rendelet reformjának célkitűzését. Több, részben a civil társadalmi szervezetek által is szolgáltatott bizonyíték azt támasztja alá, hogy a célkitűzésekkel összevetve a rendszer nem hatékony. A közép- és hosszú távon szükséges reformról folytatott vitában az Emberi Jogok Európai Bíróságának határozatai és ajánlásai is döntő jelentőségűek. Az EGSZB továbbra is nyitott a vitára, és támogatni fogja azokat az elemzéseket, értékeléseket és meghatározásokat, amelyeknek célja a legmegfelelőbb szabályozás és eszközök meghatározása. Az alapvető jogokra, mint a dublini rendszer megfelelőségének értékelésére szolgáló, kiemelt kritériumokra történő hivatkozás több mint üdvözlendő.

4.3 A nemzetközi védelmet kérelmező személyek áthelyezését az EGSZB nem tartja szükségesnek, amennyiben e személyek megfelelő körülmények között találhatóak azokban az országokban, ahol benyújtják kérelmüket, és ahol a kérelmezési folyamat gyorsan lebonyolítható. Meg kell erősíteni az államok fogadási kapacitásait. Amennyiben erre nem kerül sor, a kérelmezők áthelyezésének önkéntességen és ösztönzőkön alapuló mechanizmusa bizonyulhat eredményesnek.

4.3.1 A nemzetközi védelemre jogosult személyek áthelyezésének kérdésében, bár ennek gyakorlati szükségességét tekintve relatív konszenzus alakult ki, a tagállamok együttműködése nem volt meggyőző. Az Európai Bizottság által támogatott kísérleti

projekt nem hozta létre a hatékony áthelyezési mechanizmust. Az EGSZB arra bátorítja az Európai Bizottságot, a Támogatási Hivatalt és a tagállamokat, hogy továbbra is működjenek együtt ennek a projektnek a keretében, és hozzájárul ennek az önkéntességen alapuló, állandó programra alakításához. Alapvető azonban azoknak az ösztönzőknek a meghatározása és alkalmazása, amelyek nagyobb mértékben készítenék a tagállamokat arra, hogy részt vegyenek ebben az állandó programban. Az Európai Bizottság által tervezett elemzésben az ösztönzőknek és a motiváció mértékének központi helyet kellene elfoglalnia.

4.4 A menedékjog iránti kérelmek közös feldolgozásának bevezetése hasznos eszköz lehet a menekültügyi politika végrehajtásában. Az EGSZB érdeklődéssel várja az Európai Bizottságnak az e jogi és operatív szempontból összetett probléma vonatkozásában tervezett elemzésének eredményeit. Az EGSZB úgy véli, hogy a közös feldolgozás megfelelő válasz lehet a változó menekültáramlások kezelésére. Egy olyan szabványeljárást is létrehozhatna, amely inspirálhatná a tagállamok saját tevékenységeit. Az EGSZB úgy véli, hogy a nemzeti kapacitások megerősítésével párhuzamosan ösztönözni kellene a közös feldolgozást, feltételül szabva a hatásvizsgálat figyelembevételét. Ezek a kapacitások a kérelmek egyszerű feldolgozásánál bonyolultabbak, és ösztönözni kell a tagállamokat, hogy folyamatosan járassanak aktív szerepet a menekültügyi politika minden elemének vonatkozásában.

4.5 Üdvözi az átmeneti védelemről szóló irányelvben tervezett mechanizmus aktiválását, amennyiben valamennyi feltétel teljesül. A rendkívüli menekültáramlások, bár ritkák, kritikus pillanatok teremtene, amelyekre az európai és nemzeti hatóságoknak fel kell készülniük. Az EGSZB a mentési műveletekhez kapcsolódó gyakorlatokra is felhívja a figyelmet, és megerősíti, hogy a visszaküldés tilalmának (*non-refoulement*) elvét maximálisan tiszteletben kell tartani.

4.6 Az EGSZB üdvözi a menekültügyi politikának Görögország esetében nyilvánvaló kiforrottságát és fejlettségét. Az uniós joganyag megsértésének szankcionálására szolgáló eszközök alkalmazását támogatási intézkedésekkel kell összekötni. Az EGSZB az Európai Bizottság és az egyéb szakosodott ügynökségek proaktív és preventív megközelítését támogatja, összefüggésben azokkal az államokkal, amelyeknek javítaniuk kell nemzeti menekültügyi rendszerük teljesítményét. Bár a Görögország támogatására szolgáló program jelentős lépés előre, megfelelő módon folytatni és finanszírozni kell. A görög és a máltai eset a menekültügyi politika próbakövei. Ha a tagállamoknak és az európai intézményeknek nem sikerül konkrét módon szolidaritást vállalniuk azokkal az országokkal, amelyeknek szembesülniük kell a jelentős menekültáramlásokkal, a közös menekültügyi politika olyan kudarcnak bizonyulhat, amelynek jelentős következményei vannak a kockázatnak kitett számos személy esetében. A támogatást ennek megfelelően diverzifikálni, erősíteni és koordinálni kell.

4.7 Az EGSZB a dublini rendszer megerősítését bátorítja, a hatékonyabb utánkövetés és a korai figyelmeztető rendszer létrehozása révén. Ezek az eszközök jobban felkészíthetik a tagállamokat arra, hogy kezelni tudják a menekültáramlatokat, valamint hogy hatékonyan koordinálják a menekültügyi politikát. Egyértelmű módon a tagállamok szükségleteire kell irányulniuk, a menekülteket illető alapvető jogok tiszteletben tartása szükségességének fényében.

4.8 A határok működésének hatékonyabbá tétele, valamint a jobb vízümpolitika hozzájárulhat a menekültügyi politika konszolidálásához. Az EGSZB üdvözli az ebbe az irányba tett lépéseket, de úgy véli, hogy problematikus lehet annak a védzáradéknak a bevezetése, amely lehetővé tenné a vízummentes utazás felfüggesztését egy harmadik országra vonatkozóan, még akkor is, ha feltételül fogalmazták meg azoknak az adatoknak a meglétét, amelyek szerint a vízummentesség a menekültügyi rendszerrel való visszaéléshez vezet.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A „Több lehetőséget a fiataloknak” kezdeményezés

(COM(2011) 933 final)

(2012/C 299/18)

Előadó: **Tomasz JASIŃSKI**

2011. december 20-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A „Több lehetőséget a fiataloknak” kezdeményezés

COM(2011) 933 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. június 27-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 12-i ülésnapon) 212 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Az ajánlások összefoglalása

1.1 Az EGSZB igen hasznosnak tartja a „Több lehetőséget a fiataloknak” elnevezésű európai bizottsági kezdeményezést, amely felhívja a figyelmet az aktuális problémákra, és egyúttal a „Mozgásban az ifjúság” című közlemény célkitűzéseit is kiemeli. Az EGSZB készen áll arra, hogy a szociális partnerekkel és a civil társadalmi szervezetekkel karöltve közreműködjön a kezdeményezés megvalósításában, és azt az érdekelt felekkel közösen népszerűsítse.

1.2 Az EGSZB megjegyzi, hogy a világos és általánosan elismert növekedési politika hiánya, valamint a megszorító intézkedések aláaknázzhatják a „Több lehetőséget a fiataloknak” kezdeményezés sikerét. Ez a fontos kezdeményezés a fiatalok számára új lehetőségek forrását jelentheti, de önmagában – ha kiemeljük a kontextusból – egyetlen új munkahelyet sem hoz létre. Ilyen szempontból a kezdeményezés megfelelő végrehajtása érdekében nélkülözhetetlen a kellő gazdasági és pénzügyi környezet megteremtése.

1.3 Az EGSZB elismeri, hogy folytatni kell a korai iskolaelhagyás megelőzését szolgáló tevékenységeket. Alapvetően fontos, hogy megőrizzük és – ha csak lehet – bővítsük azokat a forrásokat, amelyeket a tagállamok a korai iskolaelhagyás megelőzésére fordíthatnak.

1.4 A fiatal nők és férfiak különböző helyzetét figyelembe véve az EGSZB kiemeli a megfelelő oktatás, képzés és pályaválasztási tanácsadás jelentőségét. Ezek célja, hogy támogassák a fiatalokat egyfelől a jobb képzettség, képesítések és ismeretek megszerzésében, másfelől pedig annak az iskolának – köztük felsőoktatási vagy képzési intézménynek – a kiválasztásában, amelyik garantálni tudja a megfelelő munkahely megtalálását.

1.5 Az EGSZB támogatja a munkaerőpiac szempontjából alapvetően fontos képességek fejlesztését a munka világa és az

oktatási intézmények közötti aktív együttműködés révén. Üdvözli az Európai Bizottság kiegészítő pénzügyi támogatását „Az első EURES-állásod” és az „Erasmus fiatal vállalkozóknak” programhoz és a fiatalok mobilitásának fellendítéséhez.

1.6 Az EGSZB megfelelőnek tartja az első munkatapasztalatok támogatását és a munkahelyi továbbképzések fejlesztését. Egyetért azzal, hogy a tanulószerveződéses gyakorlati képzés és a szakmai gyakorlat, valamint az önkéntességi programok fontos eszközei annak, hogy a fiatalok ismeretekkel és szakmai tapasztalatokkal gazdagodjanak. A tanulószerveződéses gyakorlati képzések, a szakmai gyakorlatok és az önkéntességi programok azonban semmiképpen sem helyettesíthetik a foglalkoztatás szokásos formáit. Ilyen értelemben ki kell emelni a szakmai gyakorlatok színvonalának emelését célzó kezdeményezéseket, így például a színvonalas szakmai gyakorlat és tanulószerveződéses gyakorlati képzés biztosításáról szóló európai charta (*European Quality Charter on Internships and Apprenticeships*) jelentőségét.

1.7 Az EGSZB kiemeli a tanulószerveződéses gyakorlati képzés és a szakmai gyakorlat nélkülözhetetlen minőségi szabványainak jelentőségét. Ezzel összefüggésben üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló kezdeményezését, hogy 2012-ben minőségbiztosítási keretet fogadjon el a jobb minőségű szakmai gyakorlatok kínálatának és teljesítésének támogatására.

1.8 Az EGSZB rámutat a szociális partnerek szerepvállalásának jelentőségére a bevált gyakorlatok cseréjében, illetve a tanulószerveződéses gyakorlati képzés rendszerének megtervezésében, megvalósításában és nyomon követésében.

1.9 Az EGSZB helyesnek tartja, hogy megnövelik az Európai Bizottság által közvetlenül az európai önkéntes szolgálatra elköltött költségvetést. Érdeklődéssel fogadja az Európai Önkéntes

Humanitárius Segítségnyújtási Hadtest felállítását is. Aggodalommal tölti el azonban a jelenleg zajló kísérleti szakasz megfelelő értékelésének hiánya és az, hogy a kezdeményezés önkéntes jellege sem egyértelmű.

1.10 Elsőként foglalkoztatási minimumnormákról kellene gondoskodni, amelyek nem térhetnek el az idősebb munkavállalóknak biztosítottaktól. Ebből a szempontból kulcsfontosságú, hogy megtiltsák az életkor alapján történő diszkriminációt. Az EGSZB ismételten hangsúlyozza, hogy alapvetően fontosak azok az eszközök, amelyek segítenek abban, hogy a fiatalok stabil, megfelelően megfizetett és színvonalas munkát találjanak, ami már szakmai pályafutásuk legelején garantálja a társadalombiztosítást.

1.11 Az EGSZB kiemeli, hogy az „Ifjúsági garancia” kezdeményezést aktív munkaerő-piaci politikával kell támogatni, hogy mind a fiatal nők, mind a fiatal férfiak tekintetében ki lehessen egyenlíteni az oktatási és képzési rendszer és a munkaerőpiac közötti különbségeket.

1.1 Az EGSZB megismétli a foglalkoztatáspolitikai iránymutatásokról szóló véleményében nemrég tett konkrét javaslatokat arra vonatkozóan, hogy miként kell kezelni a fiatalok munkaügyi helyzetét, amely a válság következtében számos tagállamban katasztrofális mértékben romlott:

- ambiciózus uniós célkitűzések meghatározása a fiatalok foglalkoztatásával kapcsolatban,
- az „Ifjúsági garancia” következetes megvalósítása valamennyi EU-tagállamban,
- a rendelkezésre álló uniós források többszörözése és a hozzáférés megkönnyítése a különösen érintett országokban,
- megfelelő források elkülönítése az új EU-költségvetésben a fiatalok munkanélküliségének leküzdéséhez,
- a fiatalok jobb hozzáférése a munkanélküliség esetén igénybe vehető támogatásokhoz,
- küzdelem a bizonytalan munkahelyek és a tanulószervezetes/gyakornoki helyek szabályozatlan formái ellen,
- a szakmai képzés duális rendszerének példaként való népszerűsítése az EU-ban ⁽¹⁾.

1.2 Az EGSZB megjegyzi, hogy a 2014–2020-as időszakra szóló pénzügyi terv kidolgozásakor kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy az Európai Szociális Alap keretében eszközöket különítsenek el a fiatalok számára.

1.3 Továbbra is prioritásnak kell tekinteni a magas színvonalú új munkahelyek létrehozását. Az EGSZB javasolja,

hogy az elkövetkező pénzügyi terv keretében vegyék fontolóra egy a fiatalok foglalkoztatását célzó európai stratégia (*European Youth Employment Strategy*) elfogadását.

1.4 Alapvetően fontos, hogy az Európai Bizottság hajlandó legyen források elkülönítésére technikai segítségnyújtás céljából, és így támogassa a tagállamokat az EU még rendelkezésre álló pénzügyi eszközeinek felhasználásában. Különösen az Európai Szociális Alap eszközeiről van szó, melynek keretében a tagállamok a 2007–2013-as pénzügyi terv futamideje alatt még 30 milliárd eurót költhetnek el projektekre.

2. Az európai bizottsági kezdeményezés összefoglalása – Háttér

2.1 A fiatalok munkaerő-piaci gondjai strukturális jellegűek és évek óta léteznek, tehát már a jelenlegi válság előtt is láthatóak voltak. A 2008 óta megfigyelhető gazdasági válság csak súlyosbította a fiatalok problémáit. A 15–24 évesek körében a munkanélküliség több mint kétszer olyan magas, mint a teljes aktív népességben, és majdnem háromszor olyan magas, mint az aktív felnőttek körében. 2008 és 2010 között a munkanélküli európai fiatalok száma egymillióval nőtt, és az Európai Unióban időközben több mint 5 millió fiatalnak nincs állása. Riasztó, hogy az Európai Unióban jelenleg öt ember közül egy nem talál munkát. Még riasztóbb, hogy a fiatalok közül egyre többen tartósan munkanélküliek. A 25 évnél fiatalabb munkanélküliek átlagosan 28 %-ának már több mint 12 hónapja nincs munkája.

2.2 Az Európa 2020 stratégia ambiciózus célokat tűzött ki az Európai Unió számára, melyeknek megvalósítása intelligens, fenntartható és inkluzív gazdasági növekedést kell, hogy eredményezzen az EU-ban. E célok elérésében döntően fontos szerepet játszanak a fiatalok. A „Mozgásban az ifjúság” kezdeményezésről 2010 szeptemberében közzétett dokumentum kimondja, hogy a mindenki számára elérhető, színvonalas oktatás és képzés, a sikeres és tartós munkaerő-piaci integráció, a tisztességes és megfelelően fizetett munka, illetve a fokozott mobilitási lehetőségek elengedhetetlenek „a fiatalokban rejlő potenciál felszabadításához” és így az „Európa 2020” stratégia célkitűzéseinek eléréséhez. Kulcsfontosságú azonban, hogy megvalósuljon a stratégia keretében elfogadott modell.

2.3 A gazdasági válság olyan komolynak bizonyult, hogy időközben úgy tűnik: elérhetetlenek a „Mozgásban az ifjúság” kezdeményezésben kitűzött célok. Még nagyobb gond, hogy a fiatalok munkaerő-piaci helyzete folyamatosan romlik. Az Európai Uniónak be kell fektetnie fiatal polgáraiba, illetve azonnali és hatékony intézkedéseket kell hoznia a nagymértékű munkanélküliség – ezen belül is a fiatalokat érintő tartós munkanélküliség – megelőzésére és leküzdésére. Új munkahelyek létrehozásához nélkülözhetetlen, hogy gazdaságélénkítő forrásokat bocsássonak rendelkezésre, de ez önmagában még nem elég a fiatalok körében tapasztalható munkanélküliség problémájának megoldásához.

2.4 A gazdasági kormányzás első, 2011-es európai szemesztere után az Európai Bizottság a 2012-es éves növekedési jelentésben felhívja a figyelmet az első olyan jelekre, amelyek szerint a tagállamok nem reagálnak eléggé hatékonyan a megfogalmazott ajánlásokra.

⁽¹⁾ A konkrét megfogalmazást lásd az EGSZB véleményének 5. pontjában (HL C 143., 2012.05.22., 94. o.).

2.5 Tekintettel a fiatalok foglalkoztatási helyzetének romlására, az Európai Bizottság újabb próbálkozást tesz a helyzet javítására, és a „Több lehetőséget a fiataloknak” kezdeményezést javasolja, amely kifejezetten a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalokat célozza. A kezdeményezés célja, hogy összekapcsolja a tagállamok és az EU konkrét intézkedéseit az Európa 2020 stratégiában megállapított prioritásokkal, valamint a fiatalok foglalkoztatásáról szóló 2011. júniusi tanácsi következtetésekben és a korai iskolaelhagyást csökkentő szakpolitikákról szóló tanácsi ajánlásban foglaltakkal.

2.6 Tekintettel a helyzet súlyosságára, az Európai Bizottság úgy véli, hogy a tagállamoknak – különösen azoknak, ahol a legmagasabb a fiatalok körében tapasztalható munkanélküliség aránya – még a 2012-es országspecifikus ajánlások előtt döntő fontosságú intézkedéseket kell hozniuk az alábbi négy fő területen:

- a korai iskolaelhagyás megelőzése,
- munkaerő-piaci szempontból hasznos készségek elsajátítása,
- az első munkatapasztalat és a munkahelyi képzések támogatása,
- hozzáférés a munkaerőpiachoz: (az első) munkahely megszerzése.

2.7 Az Európai Bizottság forrásokat különít el technikai segítségnyújtás céljából, hogy támogassa a tagállamokat az EU még rendelkezésre álló pénzügyi eszközeinek felhasználásában. Különösen az Európai Szociális Alap eszközeiről van szó, melynek keretében a tagállamok a 2007–2013-as pénzügyi terv futamideje alatt még 30 milliárd eurót költhetnek el projektekre.

2.8 A „Több lehetőséget a fiataloknak” kezdeményezés a tagállamok és az Európai Bizottság közötti szoros együttműködésen alapul, és összehangolt fellépést ösztönöz annak érdekében, hogy minden érdekelt fél maradéktalanul felhasználja az uniós pénzügyi támogatásokat és eszközöket.

3. Az EGSZB általános megjegyzései az európai bizottsági közlemény kapcsán

3.1 A „Több lehetőséget a fiataloknak” kezdeményezést az Európa 2020 stratégia keretében indított, „Mozgásban az ifjúság” és „Új készségek és munkahelyek menetrendje” elnevezésű kezdeményezésekben megfogalmazott európai bizottsági ajánlásokkal, illetve a fiatalok foglalkoztatásáról szóló, 2011. júniusi tanácsi következtetésekkel és a korai iskolaelhagyás csökkentését célzó politikákról szóló tanácsi ajánlásokkal szoros összefüggésben kell vizsgálni.

3.2 Az EGSZB sajnálja, hogy az Európai Bizottság – csakúgy mint a „Mozgásban az ifjúság” kezdeményezésénél – most is

figyelman kívül hagyta azokat az intézkedéseket, amelyek megerősítik és kiépitik az európai fiatalok problémakörének társadalmi és állampolgári vetületét. Fontos, hogy a kezdeményezés a fiatalokkal való együttműködés formáját öltse, ne csak a róluk szóló információról gondoskodjon vagy a javukra szolgáló fellépéseket javasolja. Ezért az EGSZB ismét arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a kezdeményezésben vegye figyelembe a szükséges fellépéseket. Az EGSZB kiemeli, hogy a fiatalokat minden szinten be kell vonni a kezdeményezés végrehajtásába.

3.3 A „Mozgásban az ifjúság” című közlemény közzététele óta az EU-ban nem javult, hanem kifejezetten romlott a fiatalok munkaerő-piaci helyzete. Az EGSZB megjegyzi, hogy a világos és általánosan elismert növekedési politika hiánya, valamint a tagállamokban az új gazdasági kormányzás keretében makrogazdasági szinten bevezetett megszorító intézkedések aláaknázzhatják a „Több lehetőséget a fiataloknak” kezdeményezés sikerét. A tagállamok szigorú költségvetési politikájának keretében végrehajtott intézkedésekben figyelembe kell venni ezek hatását a fiatalok munkaerő-piaci körülményeire. Az EGSZB szerint ez a fontos kezdeményezés a fiatalok számára új lehetőségek forrását jelentheti, de önmagában – ha kiemeljük a szélesebb gazdasági kontextusból – egyetlen új munkahelyet sem hoz létre. Ilyen szempontból a kezdeményezés megfelelő végrehajtása érdekében nélkülözhetetlen a kellő gazdasági és pénzügyi környezet megteremtése. A gazdasági válságból való kilábalást és az államadósság csökkentését szolgáló intézkedéseknél ügyelni kell arra, hogy ezek sem a válság alatt, sem pedig azt követően ne akadályozzák a kereslet és a foglalkoztatás élénkítését, valamint a kedvezőtlen szociális hatások enyhítését. Elsősorban arra van szükség, hogy az állam beruházzon az aktív munkaerő-piaci politikába, illetve az általános és szakképzésbe.

3.4 Az EGSZB kiemeli, hogy a munkaerő-piaci helyzet javítását szolgáló azonnali és hatékony fellépés hiánya az EU-ban súlyosbíttani fogja az agypazarlás (*brain waste*) és az agyelszívás (*brain drain*) jelenségét a munkaerő-migráció kapcsán. Ez nemcsak az oktatásba fektetett közpénzek – gyakran visszaszerelhetetlen – elvesztését, de az emberi erőforrás – tagállami és uniós szintű – elvesztését is jelenti.

3.5 Ezzel összefüggésben az EGSZB üdvözlözi az új európai bizottsági kezdeményezést, amely felhívja a figyelmet a jelenlegi problémákra, és ezzel párhuzamosan kidomborítja a „Mozgásban az ifjúság” kezdeményezés célkitűzéseit. A „Több lehetőséget a fiataloknak” közlemény többletértéke abban áll, hogy konkrét tagállami intézkedésekre összpontosít, és rámutat a pénzügyi támogatási lehetőségekre, amelyek az EGSZB szerint hatékonyan hozzájárulhatnak a fiatalok helyzetének javulásához az oktatás és a munkaerőpiac tekintetében.

3.6 Az európai bizottsági közlemény célja, hogy a tagállamokat azonnali, konkrét korrekciós intézkedések megtételére ösztönözze a foglalkoztatás terén, és a fiatalok (különösen a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő, azaz NEET-fiatalok) foglalkoztatásának kérdését összekapcsolja az oktatási és képzési rendszerekkel, egyben jobb és erőteljesebb jogszabályokról gondoskodjon – tekintettel arra, hogy a NEET jelenség gyakran szorosan összefügg a szürkegazdasággal.

3.7 A korai iskolaelhagyás megelőzése

3.7.1 Az EGSZB üdvözlöi az új kezdeményezést, melynek célja a korai iskolaelhagyás megelőzése, és megerősíti, hogy az iskolából lemorzsolódó fiatalok arányának csökkentése igen fontos kérdés, különösen egyes tagállamokban, és az Európa 2020 stratégia legfontosabb céljai között is szerepel⁽²⁾. Az EGSZB szerint folytatni kell ezt a tevékenységet annak révén, hogy megőrizzük és – ha csak lehet – bővítjük azokat a forrásokat, amelyeket a tagállamok a korai iskolaelhagyás megelőzésére fordíthatnak, illetve erőfeszítéseket teszünk az oktatási kínálat vonzerejének növelése érdekében. Az EGSZB kiemeli egyben, hogy inkluzívabbá kell tenni az oktatási rendszereket.

3.7.2 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy azonnali fellépésre van szükség képzés útján történő reintegráció formájában, ezért arra kéri a tagállamokat, hogy azonnal és hatékonyan lépjenek fel annak érdekében, hogy a korai iskolaelhagyók aránya 10 %-ra csökkenjen. Az uniós tagállamok átlagában ez az arány jelenleg 14 %.

3.8 Munkaerő-piaci szempontból hasznos készségek elsajátítása. Mobilitás

3.8.1 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a munkaerőpiac szempontjából hasznos készségek elsajátítása alapvetően fontos szerepet játszik a fiatalok munkaerő-piaci integrációjában. Legfontosabb feladatnak azt kell tekinteni, hogy közelítsük egymáshoz a munka világát és az oktatási intézményeket, kiemelt hangsúlyt fektetve a duális oktatási rendszerek szerepére. Az EGSZB rámutat a vállalkozói szellem támogatásának jelentőségére és arra, hogy a tanulás minden szintjén alapvetően fontos szerep hárul az – akár mezőgazdasági, akár ipari vagy szolgáltatási ágazatban működő – vállalkozások és az oktatási rendszer közötti együttműködésre. Az EGSZB hangsúlyozza egyben az oktatás jelentőségét a tágabb, nem piaci értelemben vett társadalmi szükségletek szempontjából. Ennek megfelelően fontos, hogy az iskolai oktatási programok figyelembe vegyék a munkajogi kérdéseket, és gondoskodjanak arról, hogy a diákok ismerjék az EU által ezen a téren kínált lehetőségeket. Ez számottevően hozzájárulhat ahhoz, hogy a fiatalok tájékozottabban lépjenek a munkaerőpiacra, és megerősítheti azonosulásukat Európával.

3.8.2 Az EGSZB felhívja a figyelmet a 2011 és 2020 közötti időszakban a szakoktatás és szakképzés területén való fokozott európai együttműködésről szóló bruges-i közleményben megfogalmazott iránymutatásokra. Európának rugalmas és színvonalas szakoktatási és szakképzési rendszerekre van szüksége, amelyek képesek megfelelni a jelen és a jövő szükségleteinek. Az oktatással, képzéssel és foglalkoztatással kapcsolatos folyamatos tanácsadás hasznos eszköz lehet a kezdeményezés hatékonyságának növelésére. Ez különösen fontos az agyelszívás problémájával összefüggésben.

3.8.3 Ajánlja a fiatalok mobilitását szolgáló eszközök megerősítését. Az EGSZB támogatja azt a kezdeményezést, hogy az Európai Bizottság az Európai Parlamenttel együttműködésben célirányos foglalkoztatási mobilitási rendszert hozzon létre annak elősegítése érdekében, hogy a fiatalok egy másik tagállamban találjanak állást, a vállalatok pedig betölthessék azokat az álláshelyeket is, amelyekre nehezen találnak megfelelő jelöltet. Az EGSZB fontosnak tartja az idegennyelv-tanulásnak, illetve az információs és kommunikációs technológiai (ikt) ismeretek elsajátításának a támogatását.

3.8.4 Az EGSZB támogatja „Az első EURES-állásod” program keretében nyújtandó pénzügyi támogatásra vonatkozó európai bizottsági kezdeményezést. A program mintegy 5 000 fiatalnak igyekszik segítséget nyújtani abban, hogy 2012-ben és 2013-ban más tagállamokban szerezzon állást. Az EGSZB nyomon fogja követni a program kísérleti szakaszát, szem előtt tartva annak további alakulását.

3.8.5 Az EGSZB üdvözlöi azokat az európai bizottsági intézkedéseket, amelyek célja, hogy az ESZA keretében a technikai segítségnyújtásából 3 millió eurót különítsenek el a tagállamok számára a fiatal kezdő vállalkozók és szociális vállalkozók támogatási rendszerének kialakításához. Igen fontos az is, hogy 2012-ben mintegy 600 további cserét finanszírozzanak az „Erasmus fiatal vállalkozóknak” program keretében.

3.8.6 Másrészt azonban az EGSZB úgy véli, hogy az európai bizottsági közlemény nem fordít kellő figyelmet azoknak a pénzügyi eszközöknek a problémáira, amelyek a vállalkozói tevékenység indításában érdekelt fiatalok közvetlen támogatását szolgálják (ezen eszközök szűkösségének és a hozzájuk való korlátozott hozzáférésnek a problémája). Ez mind az európai alapokból, mind a tagállami költségvetésekből származó pénzügyi eszközökre vonatkozik. Az EGSZB véleménye szerint a vállalkozói tevékenység indítását vállaló fiatal vállalkozóknak nyújtott támogatás a fiatalok körében tapasztalható munkanélküliség csökkentésének kulcsfontosságú eszköze lehet.

3.9 Az első munkatapasztalat és a munkahelyi képzések támogatása

3.9.1 A tanulószereződéses gyakorlati képzés és a szakmai gyakorlat az EGSZB szerint is fontos eszköze annak, hogy a fiatalok ismeretekkel és szakmai tapasztalatokkal gazdagodjanak, ezért a vállalati társadalmi felelősségvállalási stratégiák része kell, hogy legyen. Ha a vállalkozások befektetnek a fiatal munkavállalókba, és értékes forrásként kezelik őket, ez számottevően növelheti a fiatalok szerepvállalását a vállalkozás működésében.

3.9.2 Az EGSZB felhívja a figyelmet az aktív munkaerő-piaci politikák és a hatékonyabb foglalkoztatási szolgáltatások fontos szerepére ezen a területen. A fiatalok számára már az iskolában garantálni kellene a pályaválasztási tanácsadást, amely az összes ágazatra, így a mezőgazdaságra, az iparra és a szolgáltatásokra is kitér.

3.9.3 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy az Európai Bizottság 2012-ben 1,5 millió eurót elkülönít arra a kampányra, amelynek célja, hogy a vállalkozók többet tudjanak az „Erasmus” és a „Leonardo da Vinci” program keretében szervezett szakmai gyakorlatokról.

3.9.4 Az EGSZB kiemeli egyben a tanulószereződéses gyakorlati képzés és a szakmai gyakorlat nélkülözhetetlen minőségi normáinak jelentőségét. A szakmai gyakorlatok szabályozására európai keretet kellene létrehozni. Ennek megfelelően az EGSZB örömmel veszi az Európai Bizottság arra irányuló kezdeményezését, hogy 2012-ben minőségi keretet fogadjon el a színvonalas szakmai gyakorlatok biztosítására és elindítására, amihez egy uniós körkép is hozzátartozik a szakmai gyakorlatokról, növelve a gyakornokokra vonatkozó feltételek átláthatóságát az egész Európai Unióban.

3.9.5 A szakmai gyakorlatok semmiképpen sem helyettesíthetik a foglalkoztatás szokásos formáit. A gyakornoknak lehetőséget kell adni a könnyebb munkaerő-piaci beilleszkedéshez nélkülözhetetlen képességek megszerzésére. Fontos, hogy a

⁽²⁾ Lásd a „Mozgásban az ifúság” című közlemény tárgyában kidolgozott EGSZB-veleményt (HL C 132., 2011.05.03., 55. o.).

gyakornokokat tisztességesen megfizessék a munkával kapcsolatos bármely feladat elvégzéséért. Az alacsony fizetés vagy a fizetés elmaradása a munkaerőpiac szegmentálódásához vezet. Ahhoz, hogy a szakmai gyakorlat hatékony legyen és megfeleljen a munkaerő-piaci szükségleteknek, szükséges, hogy a szociális partnerek részt vegyenek megtervezésében, megszervezésében, végrehajtásában és finanszírozásában.

3.9.6 Az EGSZB kiemelt figyelemmel kíséri és támogatja a szakmai gyakorlatok színvonalának emelését célzó kezdeményezéseket, például a színvonalas szakmai gyakorlat és tanulószerveződéses gyakorlati képzés biztosításáról szóló európai chartát (*European Quality Charter on Internships and Apprenticeships*), amelyet az Európai Ifjúsági Fórum javasolt azzal a céllal, hogy erősítse az ezzel a területtel kapcsolatos megfelelő szabályok kidolgozásáról szóló civil párbeszédet.

3.9.7 Az EGSZB üdvözli, hogy az európai szociális partnerek 2010-ben keretmegállapodást kötöttek az inkluzív munkaerőpiacról (*inclusive labour markets*). Az EGSZB kiemeli a keretmegállapodásban felsorolt, a munkaerő-piaci integrációt befolyásoló tényezőket, amelyek a következők: a) kontextuális tényezők (ezek a gazdasági és munkaerő-piaci körülményekkel vannak kapcsolatban, nem ritkán megnehezítve az integrációt); b) közvetlenül a munkával összefüggő tényezők; c) individuális tényezők (például képességek, képesítések, képzési szint, motiváció, nyelvismeret, egészségi állapot, ezen belül esetleges fogyatékoság, valamint gyakori vagy tartós munkanélküliség). Az EGSZB arra kéri a tagállami szociális partnereket, hogy mielőbb ültessék át ezt a megállapodást, különös tekintettel arra a célkitűzésre, hogy növeljék a magas színvonalú szakmai gyakorlatok és tanulószerveződéses gyakorlati képzések számát.

3.9.8 Az EGSZB megerősíti, hogy szükség van egy egységes európai készségútlevelekre, amely egy eszközben fogja össze a formális, az informális és a nem formális oktatás keretében szerzett képesítéseket és ismereteket.

3.9.9 Az EGSZB kiemeli a tanulószerveződéses gyakorlati képzésekkel kapcsolatos bevált gyakorlatok cseréjének jelentőségét a fiatalok számára, és örömmel veszi, hogy az Európai Bizottság az ESZA keretében közvetlenül 1,3 millió eurót különített el tanulószerveződéses gyakorlati képzési helyek létrehozásának támogatására.

3.9.10 Ezzel összefüggésben különösen fontosak azoknak a tagállamoknak a tapasztalatai, amelyek bevezették a duális oktatási rendszert. Ennek előnye, hogy a hagyományos iskolai oktatást összekapcsolja a tanultak munkahelyi környezetben történő gyakorlati felhasználásával. Ez lehetővé teszi, hogy a tanulók a munkaerő-piaci elvárásoknak megfelelő képességeket és kompetenciákat szerezzék meg. Az EGSZB kiemeli a szociális partnerek szerepvállalásának jelentőségét a bevált gyakorlatok cseréjében, illetve a tanulószerveződéses gyakorlati képzés rendszerének megtervezésében, megvalósításában és nyomon követésében. Üdvözli az ezzel kapcsolatban javasolt európai bizottsági iránymutatásokat. Meg kell vizsgálni, hogy a szakképzés keretében a szakmai gyakorlatot iskolai oktatással ötvöző duális oktatási rendszert miként lehet más országokban is meghonosítani.

3.9.11 Az EGSZB helyesnek tartja azoknak a költségvetési forrásoknak a növelését, amelyeket az Európai Bizottság közvetlenül az európai önkéntes szolgálat számára különít el azzal a céllal, hogy 2012-ben legalább 10 000 fő számára váljon lehetővé az önkéntesség. Érdeklődéssel fogadja az Európai Önkéntes

Humanitárius Segítségnyújtási Hadtest felállítását is. Aggodalommal tölti el azonban a jelenleg zajló kísérleti szakasz megfelelő értékelésének hiánya és az, hogy a kezdeményezés önkéntes jellege sem egyértelmű. A szakmai gyakorlathoz hasonlóan az önkéntes munkánál is ügyelni kell a magas színvonalra.

3.9.12 Az EGSZB támogatni fogja a hosszú távú önkéntes szolgálat nemzeti programjaival kapcsolatos tapasztalatok és információk cseréjét és terjesztését. E programok, amelyeket több tagállamban is már sikeresen bevezettek, a pályaválasztási tanácsadást és az első munkatapasztalatok megszerzését célozzák.

3.10 *Hozzáférés a munkaerőpiachoz: (az első) munkahely megszerzése*

3.10.1 Az első munkahely jelentősége felbecsülhetetlen – nemcsak a jövőbeli jövedelem, de a további szakmai pályafutás és a nyugdíj szempontjából is. Már az első munka megkezdésétől fogva garantálni kell a foglalkoztatási minimumnormákat. Ezek a normák nem térhetnek el az idősebb munkavállalóknak biztosítottaktól. Ebből a szempontból alapvetően fontos, hogy meg kell tiltani az életkor alapján történő diszkriminációt. Az EGSZB ismételten hangsúlyozza azoknak az eszközöknek a felbecsülhetetlenül fontos szerepét, amelyek segítenek abban, hogy a fiatalok stabil, megfelelően megfizetett és színvonalas munkát találjanak már szakmai pályafutásuk legelején⁽³⁾. Ösztönző programokat kell fontolóra venni az olyan kis- és középvállalkozások számára, amelyek határozatlan időre szóló szerződéssel foglalkoztatnak pályakezdő fiatalokat.

3.10.2 A határozatlan időre szóló szerződések szigorának korlátozását célzó európai bizottsági ajánlásoknak az ilyen irányú intézkedésekből adódó veszélyeket is figyelembe kell venniük. A fiatalok körében elterjedt ideiglenes szerződések – különösen pályakezdetkor – egy duális (szegmensekre osztott) munkaerőpiac kialakulásához vezettek. Az ideiglenes szerződéssel foglalkoztatottak bizonytalanságban élnek, munkanélküliség fenyegeti őket, és karrierjük szempontjából sem jők a kilátásaik. A duális munkaerőpiac különösen a fiataloknak jelent komoly gondot, hiszen a jövőjük tekintetében folyamatosan bizonytalanságban tartott munkavállalók szerepét, így a szüntelen egyensúlyozást kényszeríti rájuk. Ez kedvezőtlenül befolyásolhatja pályafutásuk további alakulását. A munkaerőpiac szegmentálódása – ami a fiatalokból másodosztályú munkavállalót formál – rosszabb munkakörülményeket és silányabb karrierlehetőségeket is jelent. Az EGSZB szerint a munkaerő-piaci integráció terén nem szerencsések a rövid távú és jövőképet nem nyújtó megoldások: bizonytalan foglalkoztatás helyett inkább olyan intézkedésekre van szükség, amelyek biztosítják, hogy ne a határozott idejű foglalkoztatás és az alacsony fizetést és kevés szociális biztonságot nyújtó munkahelyek jelentsék a normát a fiatalok számára.

3.10.3 A munkaerő-piaci stabilitás és biztonság nemcsak maguknak a munkavállalóknak fontos, hanem a munkaadók érdekeit is szolgálja, mivel kedvez a vállalkozások, ágazatok és iparágak versenyképességének, és hatékonyságnövekedést biztosít. Ezért fontos mindenkinben tudatosítani azt, hogy – tekintettel a stabil foglalkoztatás kérdésére – a határozott időre szóló szerződés végeredményben költségesebb a munkaadók számára, mint a határozatlan időre szóló szerződés.

⁽³⁾ Lásd a „Mozgásban az ifjúság” című közlemény tárgyában kidolgozott EGSZB-veleményt (HL C 132., 2011.05.03., 55. o.).

3.10.4 Az EGSZB megismétli a foglalkoztatáspolitikai iránymutatásokról szóló véleményében nemrég tett konkrét javaslatokat arra vonatkozóan, hogy miként kell kezelni a fiatalok munkaügyi helyzetét, amely a válság következtében számos tagállamban katasztrofális mértékben romlott:

- ambiciózus uniós célkitűzések meghatározása a fiatalok foglalkoztatásával kapcsolatban,
- az „Ifjúsági garancia” következetes megvalósítása valamennyi EU-tagállamban,
- a rendelkezésre álló uniós források többszörözése és a hozzáférés megkönnyítése a különösen érintett országokban,
- megfelelő források elkülönítése az új EU-költségvetésben a fiatalok munkanélküliségének leküzdéséhez,
- a fiatalok jobb hozzáférése a munkanélküliség esetén igénybe vehető támogatásokhoz,
- küzdelem a bizonytalan munkahelyek és a tanulószervezés/gyakornoki helyek szabályozatlan formái ellen,
- a szakmai képzés duális rendszerének példaként való népszerűsítése az EU-ban.

3.11 A tagállamoknak és a munkaerő-piaci szereplőknek számottevően több kezdeményező-készséget kell mutatniuk az „Ifjúsági garancia” végrehajtása érdekében, amely gondoskodik arról, hogy a fiatalok az iskola elhagyása után négy hónapon belül munkához jussanak, tanuljanak vagy (át)képzésben részesüljenek, különösen, ha az iskolából és képzésekből lemorzsolódókról és más kiszolgáltatott fiatalokról van szó. Az Európai Bizottságnak fel kell lépnie annak érdekében, hogy a tagállamok mihamarabb végrehajtsák ezt a kezdeményezést.

3.12 A tagállamok és a munkaerő-piaci szereplők eddigi intézkedései nem vezettek a fiatalok helyzetének javulásához. Ez az „Ifjúsági garancia” megvalósításának kontextusában tisztán látható. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló kezdeményezését, hogy 4 millió eurót különítsen el a tagállamok számára az „Ifjúsági garancia” rendszerének kialakításához. Az EGSZB ennek kapcsán ismételtlen kéri, hogy a tagállamok mielőbb térképezzék fel, milyen akadályok állnak az „Ifjúsági garancia” biztosításának, illetve annak útjában, hogy a nemzeti reformtervek keretében konkrét célokat és intézkedéseket határozzanak meg.

3.13 Az EGSZB kiemeli, hogy az „Ifjúsági garancia” kezdeményezést aktív munkaerő-piaci politikával kell támogatni, hogy mind a fiatal nők, mind a fiatal férfiak tekintetében ki lehessen

egyenlíteni az oktatási és képzési rendszer és a munkaerőpiac közötti különbségeket. Figyelmet kell fordítani a migránsok, a nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozók és a fogyatékkal élők helyzetére is, és tekintetbe kell venni az idősek, köztük a nyugdíjasok tudását, kompetenciáit, képességeit és tapasztalatát.

3.14 A jelenlegi uniós foglalkoztatáspolitikai iránymutatások továbbra sem tartalmaznak konkrét célkitűzéseket a fiatalok foglalkoztatásával kapcsolatban. Az EGSZB megismétli, hogy mérhető európai célokra van szükség, különösen a fiatalok munkanélküliségének jelentős csökkentését, valamint az „Ifjúsági garanciát” illetően.

3.15 Rendkívül fontos, hogy az Európai Bizottság hajlandó legyen források elkülönítésére technikai segítségnyújtás céljából, és így támogassa a tagállamokat az EU még rendelkezésre álló pénzügyi eszközeinek felhasználásában. Különösen az Európai Szociális Alap eszközeiről van szó, melynek keretében a tagállamok a 2007–2013-as időszakban még 30 milliárd eurót költhetnek el projektekre. Az Európai Bizottságnak fel kell lépnie annak érdekében, hogy a tagállamok mihamarabb és maradéktalanul felhasználják ezeket az eszközöket.

3.16 Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság tegye egyértelművé a tagállamok számára, hogy ezeket az eszközöket elsősorban fiatalokra vonatkozó projektekre szánták. Az Európai Bizottságnak fel kell hívnia a tagállamok figyelmét arra, hogy az eszközök elosztásának és megfelelő odaítélésének folyamatába teljes mértékben be kell vonniuk a szociális partnereket, ezek ifjúsági szervezeteit (ha léteznek ilyenek) és a fiatalokat képviselő nem kormányzati szervezeteket.

3.17 Az EGSZB megjegyzi, hogy a 2014–2020-as időszakra szóló pénzügyi terv kidolgozásakor kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy az Európai Szociális Alap keretében különítsenek el eszközöket a fiatalok, különösen a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő (NEET) fiatalok számára. Kiemelt figyelmet kell fordítani arra is, hogy a NEET jelenség gyakran szorosan összefügg a szürkegazdasággal. Az EGSZB kiemeli, hogy mind napjainkban, mind a jövőben szükség van olyan, hosszú távú, tartós és szisztematikus finanszírozási formákra, amelyekhez a civil társadalom széles köre hozzáférhet.

3.18 Továbbra is prioritásnak kell tekinteni a magas színvonalú új munkahelyek létrehozását. Az EGSZB javasolja, hogy az elkövetkező pénzügyi terv keretében vegyék fontolóra egy a fiatalok foglalkoztatását célzó európai stratégia (*European Youth Employment Strategy*) elfogadását. A stratégia keretében rendelkezésre álló eszközöket az olyan vállalkozások, civil társadalmi szervezetek, közhatóságok és más munkaadók támogatására kell fordítani, amelyek új és színvonalas munkahelyeket hoznak létre a fiatalok számára.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 2014–2020-as időszakra a Jogérvényesülés program létrehozásáról

(COM(2011) 759 final – 2011/0369 (COD))

(2012/C 299/19)

Előadó: **Edouard DE LAMAZE**

2012. február 9-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 2014–2020-as időszakra a Jogérvényesülés program létrehozásáról

COM (2011) 759 final – 2011/0369 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. június 28-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11-12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a 2012. július 11-i ülésnapon) 126 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli a vizsgált rendeletjavaslatban tetten érhető egyszerűsítési és ésszerűsítési törekvést, és támogatja az Európai Bizottság döntését a B változat mellett. A Polgári jogi jogérvényesülés és a Büntetőjogi jogérvényesülés programok egyesítése a célkitűzések, a szereplők és a finanszírozandó intézkedések hasonlósága alapján indokolt.

1.2 Ezzel szemben a 2014-2020 közötti időszakra szóló új Jogérvényesülés program tekintetében az EGSZB a javaslatban felsorolt, jogi természetű érvek ellenére továbbra is kétségbe vonja, helyénvaló-e az első két „konkrét” célkitűzést – a polgári és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén elfogadott uniós jogszabályok hatékony alkalmazását, illetve az igazságszolgáltatás igénybevételeének elősegítését – a kábítószer-kereslet és kínálat megelőzésére és visszaszorítására irányuló harmadik célkitűzéssel kiegészíteni. Azon túlmenően, hogy az utóbbi célkitűzés csupán az első változatának tűnik, az EGSZB felhívja a figyelmet arra, mit jelent a látszat szempontjából, ha egy hasonló célkitűzés helyet kap egy szabályozás típusú szövegben, amely erőteljes, azonnali és közvetlen hatással jár a jogalanyokra és szervezeteikre, az NGO-kra és a támogatások egyéb potenciális kedvezményezettjeire: az utóbbiak könnyen azt gondolhatják, hogy más ugyanilyen fontos célok, például az emberkereskedelem felszámolása, nem bírnak ilyen fontossággal az Európai Bizottság számára.

1.3 Általánosabb szinten az EGSZB aggódik az Európai Bizottság által közvetített üzenet miatt: megismétli számos alkalommal kifejtett véleményét, amely szerint a kábítószer elleni küzdelem terén a hangsúlyt elsősorban a megelőző, nevelési, egészségügyi és szociális megközelítésre kell helyezni, nem pedig a büntető koncepcióra⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Ld. az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – A kábítószerrel kapcsolatos határozottabb európai fellépés felé”, 2012. május 24-i vélemény. (HL C 229., 2012.7.31., 85. o.)

1.4 Az EGSZB helyesli az Európai Bizottság törekvését, hogy maximális rugalmasságot hagyjon a programhoz rendelt forrásokkal való gazdálkodásnak, így biztosítva a civil társadalom igényeihez való maximális alkalmazkodást, a potenciális tagjelöltek minél nagyobb szabadságát, a projektek kreativitásának támogatását és a későbbi politikai prioritások figyelembevételét.

1.5 Jóllehet a különböző prioritásokhoz nem lehet előre megszabott összegeket rendelni, az EGSZB mégis hangsúlyozza, hogy fontos lenne, ha akár csak indikatív jelleggel rendelkezni a célkitűzések szerinti előzetes költségvetés-felosztással.

1.6 Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az Európai Bizottság nem szándékozik a kábítószerhez kapcsolódó konkrét célkitűzésre a költségvetésből erre szánt összegnél nagyobb részt fordítani. Felszólítja az Európai Bizottságot, hogy szilárdan tartsa magát vállalásaihoz, és azt javasolja, hogy a célkitűzés finanszírozását részben a kábítószer-kereskelemből származó jövedelmek befagyasztásából és elkobzásából származó források biztosításából, a bűncselekményekből származó jövedelem befagyasztásáról és elkobzásáról szóló jövőbeli irányelvben foglalt lehetőségnek megfelelően.

1.7 A jelenleg hatályos pénzügyi szabályzat bonyolultsága ellenére az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a forrásokhoz való hozzáférés feltételeiről minden érdeklődő polgár világos és didaktikus tájékoztatást kapjon, és hogy e tájékoztatás az Unió valamennyi nyelvén rendelkezésre álljon. Ez az intézkedés kétségbevonhatatlanul elősegítené a releváns projekteket, és egyúttal ösztönzőleg hatna azokban a tagállamokban is, amelyek eddig alul voltak reprezentálva a kiválasztott programok tekintetében. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy támogatni kell valamennyi uniós polgár egyenlő hozzáférést a programokhoz.

1.8 Emellett véleménye szerint helyénvaló volna pontosabban meghatározni a programok kiválasztásában elsődleges szempontként megjelenő európai hozzáadott érték fogalmát. Tekintettel a programhoz rendelt költségvetési keret természetéből fakadóan korlátozott összegére – amely ugyanakkor az EGSZB számára örvendetes módon emelkedett –, az EGSZB hangsúlyozza, hogy fontos szigorúbban azokra a projektekre összpontosítani a támogatásokat, amelyek európai hozzáadott értéke egyértelműen megállapított. Támogatni kell a transznacionális projekteket.

1.9 Mivel az éves munkaprogramoknak pontosítaniuk kell a programok végrehajtásának bizonyos alapvető aspektusait (nevezetesen a költségvetés felosztását), az EGSZB szerint az Európai Bizottság által végrehajtási aktusok formájában történő elfogadásukat nem a javaslatban foglalt tanácsadó bizottsági eljárásnak, hanem a vizsgálóbizottsági eljárásnak kellene megelőznie. Így lehetne garantálni, hogy az Európai Bizottság ne fogadja el a programokat, ha a 182/2011/EK rendelet értelmében felállított (a tagállamok képviselőiből álló) vizsgálóbizottság véleménye szerint azok nem megfelelőek.

1.10 Az EGSZB úgy véli, hogy jobban ki kell emelni a prioritásokat a finanszírozásra érdemes fellépések között (6. cikk), és konkrétan egyértelműbb hangsúlyt lehetne helyezni az e-igazságügyre, mint olyan területre, ahol még jelentős előrelépésekre volna szükség a hozzáférés valódi megkönnyítéséhez.

1.11 Az EGSZB üdvözli a vizsgált javaslatban megmutatkozó új irányvonalat, amelynek célja valamennyi igazságügyi alkalmazottat bevonni az európai igazságügyi képzési intézkedésekbe, különös tekintettel az ügyvédekre: utóbbiak ugyanis a bírókhoz és ügyészekhez hasonlóan szintén hozzájárulnak a megfelelő jogalkalmazáshoz az Unióban. Egyébként az ügyvédek alkotják az igazságszolgáltatással való találkozás első lépcsőjét az egyének számára. Ők terjesztik be a beadványokat.

1.12 Az EGSZB sürgeti továbbá a határokon átnyúló igazságügyi együttműködési hálózatokban működő különféle jogi szakemberek mielőbbi bevonását, a szükséges pénzügyi támogatás mellett. A védelemhez való jog megerősítése érdekében kifejtett közelmúltbeli politikai erőfeszítések következetes folytatása jegyében az EGSZB sürgeti egy – a szemében elfogadhatatlan – konkrét helyzet lehető leggyorsabb megoldását: véget kell vetni annak, hogy az ügyvédek *de facto*, illetve *de jure* ki vannak zárva a határokon átnyúló igazságügyi együttműködési hálózatok többségéből.

1.13 Ami a jogérvényesülés közös térségét, illetve konkrétan a családjoggal kapcsolatos kérdéseket illeti, az EGSZB hangsúlyozza, hogy ezen a téren az Alapjogi Chartát kell a „harmonizáció irányítójának” tekinteni. Az eltérő jogi kultúrákra és fogalomrendszerekre való tekintettel az EGSZB több alkalommal is hangsúlyozta – a legutóbb éppen a házassági vagyoni jogi rendszerekkel és ezek hatásaival kapcsolatban⁽²⁾ –, hogy érdemes volna támogatni a kiegészítő, fakultatív jellegű európai jogi rendszerek alkalmazását (ún. 28. rendszer).

2. A javaslat tartalma

2.1 Az Európai Bizottság az egyszerűsítés és az ésszerűsítés jegyében úgy határozott, hogy csökkenti az európai jogi és jogérvényesülési térség konkrét megvalósítását célzó támogatási

programok számát, mindeközben ügyelve arra, hogy minden egyes szereplő – legyen az egyszerű polgár, partner vagy jogi szakértő – ismerje jogait, és tudja, hogyan gyakorolhatja, illetve alkalmazhatja őket. A „Jogok és polgárság” program mellett⁽³⁾ a 2014-2020. közötti időszakra meghirdetett „Jogérvényesülés” program a „Polgári jogi jogérvényesülés”, a „Büntetőjogi jogérvényesülés”, valamint a „Drogprevenció és felvilágosítás” programokat foglalja magában.

2.2 A vizsgált rendeletjavaslat 472 millió eurós költségvetési keretet biztosít a program számára, melyet olyan tevékenységek finanszírozására kell fordítani, ahol az Unió fellépése hozzáadott értéket teremt a tagállamok elszigetelt intézkedéseikhez képest. Az általános célkitűzés az európai jogérvényesülési térség kialakulásához való hozzájárulás, a polgári- és büntetőjogi téren folyó igazságügyi együttműködés előmozdítása révén. E célkitűzést a javaslat a következő konkrét célkitűzésekre bontja le: az e téren hozott uniós jogszabályok hatékony alkalmazásának elősegítése (az EUMSZ 81. és 82. cikke alapján), az igazságszolgáltatás igénybevételeinek elősegítése, valamint a kábítószer-kereslet és kínálat megelőzése és visszaszorítása, mely utóbbi aspektust a javaslat nem az egészségügy, hanem a bűnözés elleni küzdelem szemszögéből közelíti meg (az EUMSZ 84. cikke alapján).

2.3 E célkitűzésekből olyan intézkedések következnek, mint például az ügyészek és igazságügyi alkalmazottak – ideértve az ügyvédeket és közjegyzőket – képzésére irányuló tevékenységek támogatása, a kölcsönös tanulást és a kölcsönös bizalmat elősegítő hálózatok formájában való együttműködési intézkedések, vagy figyelemfelkeltő kampányok szervezése.

2.4 A költségvetési keret emellett az uniós szakpolitikák támogatására és fejlesztésére vonatkozó analitikai alap kiépítésének finanszírozására is szolgál. A nagyobb rugalmasság kedvéért a javaslat szakpolitikai területenként nem különíti el konkrét összegeket.

2.5 A program éves prioritásait az Európai Bizottság végrehajtási aktusok formájában fogadja el, a tanácsadó bizottsági eljárás keretében.

2.6 A javaslat nyomon követési és értékelési kötelezettégeket tartalmaz (az „időközi” értékeléseket is ideértve).

3. Általános megjegyzések

3.1 A jogérvényesülés európai térségének kialakítása közérdekű cél az EU számára, melynek előnyeivel mindenkinek – polgároknak és partnereknek – egyformán tisztában kell lennie. Ez a folyamat az élet és a mindennapi gyakorlatok hűsbavágó aspektusait érinti (válás, gyermekek lakhatási és láthatási joga, öröklés, gyámság, kereskedelmi jogviták, fogyasztóvédelmi jogviták stb.), vagy éppen az alapjogok tiszteltben tartása a büntetőügyekben), és hozzájárul a biztonság megerősítéséhez az európai térségen belül, elősegítve az együttműködést a bűnözés elleni küzdelem területén.

3.2 Az EGSZB emlékeztet a „Jogérvényesülés” program és a „Jogok és polgárság” program funkcionális komplementer jellegére, és úgy véli, hogy a jogok érvényesülésén és a szabadságon alapuló európai térség csak olyan jogok tükrében nyerhet valódi értelmet, amelyekhez tartózkodási helyétől függetlenül az EU minden polgára hozzáférhet, és ezért a programot e jogok mércéjével kell értékelni.

⁽²⁾ HL C 376., 2011.12.22., 87–91. o.

⁽³⁾ HL C 191., 2012. 6.29., 108–110. o.

3.3 Ami a jogérvényesülés közös térségét, illetve konkrétan a családjogjal kapcsolatos kérdéseket illeti, az EGSZB hangsúlyozza, hogy ezen a téren az Alapjogi Chartát kell a „harmonizáció irányítójának” tekinteni. Az eltérő jogi kultúrákra és fogalomrendszerekre való tekintettel az EGSZB több alkalommal is hangsúlyozta – a legutóbb éppen a házassági vagyoni rendszerekkel és ezek hatásaival kapcsolatban ⁽⁴⁾ –, hogy érdemes volna támogatni a kiegészítő, fakultatív jellegű európai jogi rendszerek alkalmazását (ún. 28. rendszer). Egy hasonló rendszer bevezetése előrelépést jelenthet az uniós polgárok jogainak elismerése terén, és hatékony eszköz lehet a hátrányos megkülönböztetés ellen, amely azokban az esetekben sújthatja őket, amikor a tagállam jogrendszere, melyben élnek, kevesebb jogot biztosít számukra más tagállamok jogrendszeréhez képest.

3.4 A jogok, és főként az alapvető jogok tiszteletben tartása az EU-n belül – amihez a polgári és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésnek is hozzá kell járulnia – önmagáért való cél. Ugyanakkor jelentős húzóhatással lehet az egységes piacra a növekedés és a foglalkoztatás tekintetében, amit ki kell használni, elsősorban a jogi szakemberek képzésére irányuló erőfeszítések támogatásával ⁽⁵⁾. Az EGSZB emlékeztet rá, hogy a vállalkozások szempontjából a hatékonyabb polgári jogi együttműködés, és ebből következően a határokon átnyúló jogviták gyorsabb rendezése igen jelentős hatással lehetne a határokon átnyúló tevékenységek dinamizmusára.

3.5 Jóllehet az elvégzett értékelések egyértelműen kimutatták a korábbi programok („Polgári jogi jogérvényesülés”, „Büntetőjogi jogérvényesülés”, „Drogprevenció és felvilágosítás” a 2007-2013 közötti időszakban) hatékonyságát, számuk csökkentése és az ebből következő irányítási módosztatás önmagában pozitív fejlemény. Ez megkönnyíti a különböző célkitűzések megvalósítását. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az eljárások harmonizációján túlmenően fontos volna csökkenteni azok bonyolultságát is.

3.6 Az EGSZB konkrétan rendkívül kedvezően fogadja a „Polgári jogi jogérvényesülés” és a „Büntetőjogi jogérvényesülés” összevonásával megvalósuló egyszerűsítési és ésszerűsítési intézkedést, melyet a Lisszaboni Szerződés harmadik pillérének megszűntetésén túl a két jogi területen a célkitűzések, a szereplők és a finanszírozott fellépéstípusok hasonlósága (nevezetesen az online igazságszolgáltatás és képzés terén) is indokol.

3.7 Az EGSZB a büntetőjogi területen kidolgozott projektek támogatását javasolja, főként azokban a tagállamokban, amelyek eddig kevésbé részesültek a meglévő támogatásokból. Mivel ez a terület viszonylag új keletű, az európai megközelítés itt még nem feltétlenül magától értetődő, és érdemes volna továbbfejleszteni.

3.8 Ami viszont a „Drogprevenció és felvilágosítás” programot illeti, melynek jogalapja a közegészségügy területéhez kapcsolódik, az EGSZB e téren visszafogottabb állásponton van. Aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a program továbbra is elsősorban a közegészségüggyel kapcsolatos aspektusokra vonatkozik, és felhívja a figyelmet a leendő Belső Biztonsági Alap keretében finanszírozott tevékenységekkel felmerülő átfedésekre, amelyek óhatatlanul a pusztán büntető fellépések felé

való eltolódást eredményezik majd. Megismétli korábbi üzenetét, mely szerint a kábítószer elleni küzdelem területén elsősorban a megelőző koncepció kidolgozása a legfontosabb, amely lehetőséget ad a kábítószerfüggő személyeknek, hogy segítséget és ellátást kérjenek. Ehhez figyelemfelkeltő kampányokat kell szervezni a bírák és az ügyvédek részére.

3.9 Egyúttal annak érdekében, hogy a kábítószerhez kapcsolódó konkrét célkitűzés ne vonja el a teljes költségvetés aránytalanul nagy részét, az EGSZB azt javasolja, hogy e célkitűzés finanszírozását részben a kábítószer-kereskedelemből származó jövedelmek befagyasztásából és elkobzásából származó források biztosíthassák, a bűncselekményekből származó jövedelem befagyasztásáról és elkobzásáról szóló jövőbeli irányelvnek megfelelően ⁽⁶⁾.

3.10 Bár továbbra is kételyei vannak azzal kapcsolatban, pontosan milyen intézkedéseket fognak finanszírozni az illegális kábítószer-kereskedelemből származó bűnözés megelőzése terén, az EGSZB elégedetten állapítja meg, hogy a program megvalósítására előirányzott 472 millió eurós költségvetési keret az Európai Bizottság támogatásának számottevő növeléséről tanúskodik.

3.11 Annak érdekében, hogy az EU költségvetése valóban az „uniós közjavak” finanszírozására kerüljön felhasználásra, olyan intézkedésekre, ahol „az uniós finanszírozás jobb eredményeket tud biztosítani” ⁽⁷⁾, az EGSZB emlékeztet arra, hogy a forrásokat jobban azokra a projektekre kell összpontosítani, amelyek európai hozzáadott értéket tudnak felmutatni (3. cikk), különös tekintettel a büntetőjogra, mely területen a tagállamok még mindig vonakodnak elfogadni a közösségi jog illetékességét.

3.12 Ezen túlmenően az európai költségvetésből folyósított források hatékony elosztása érdekében az EGSZB hangsúlyozza, hogy fontos garantálni a különböző finanszírozási programok közötti koherenciát, komplementer jellegű és szinergiákat, különös tekintettel a 2014-2020 közötti időszakra szóló „Jogok és polgárság” programra. Ugyanakkor fokozott éberséggel kell ügyelni az átfedések kockázatára.

3.13 Az EGSZB elégedetten állapítja meg, hogy bár a projektek éves munkaprogramok keretében kerülnek kiválasztásra, többéves időszakot is lefedhetnek, ami elegendő időt hagy nekik, hogy kibontakozzanak és elérjék céljaikat. Jóllehet a társfinanszírozás elve jónak tűnik a szemében, az EGSZB-nek kételyei vannak e rendszer esetleges modulálásával kapcsolatban ⁽⁸⁾.

3.14 A jelenleg hatályos pénzügyi szabályzat bonyolultsága ellenére az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a forrásokhoz való hozzáférés feltételeiről minden érdeklődő polgár világos és didaktikus tájékoztatást kapjon, és hogy e tájékoztatás az Unió valamennyi nyelvén rendelkezésre álljon. Az EGSZB úgy véli, sokkal hasznosabb volna, ha az európai hozzáadott érték konkrét fogalma jobban körül lenne írva. Ez kétségbevonhatatlanul elősegítené a releváns projekteket, és egyúttal ösztönözöleg hatna azokban a tagállamokban is, amelyek eddig alul voltak reprezentálva a kiválasztott programok tekintetében. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy támogatni kell valamennyi uniós polgár egyenlő hozzáférését a programokhoz.

⁽⁴⁾ Lásd az 2. lábjegyzetet.

⁽⁵⁾ „Az egységes piac új stratégiája” című jelentésében (2010. május 9.) Mario MONTI kiemelte az uniós jog megfelelő alkalmazásának jelentőségét, illetve az ügyeszek ilyen irányú továbbképzésének fontosságát az egységes piac hatékonyságának javítása szempontjából.

⁽⁶⁾ Vö. az EGSZB véleményével (lásd: .o., ebben a Hivatalos Lapban).

⁽⁷⁾ COM(2010) 700 final.

⁽⁸⁾ Jelenleg 20 %-os önrész szükséges ahhoz, hogy egy projekt támogatás formájában hozzájusson a maradék 80 %-hoz.

3.15 Az EGSZB meglepetésének ad hangot, hogy semmilyen konkrét célkitűzések szerinti költségvetés-felosztás nem szerepel – még indikatív jelleggel sem – a jogalkotási pénzügyi kimutatásban. Anélkül, hogy kétségbe vonná a rugalmasság igényének jogosságát a források kezelése terén, hangsúlyozza, hogy hasznos volna előrejelzéseket adni a kérdésben.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az európai igazságügyi képzés kérdése

4.1.1 Mivel kölcsönös bizalom nélkül semmilyen valódi előrelépés nem érhető el, az EGSZB támogatja egy olyan közös európai kultúra kialakítására irányuló intézkedéseket, amely határozottan a jogok érvényesítésére és gyakorlására összpontosít, és amely mögött a nemzeti jogrendszerek ismerete és megértése áll. Annak, hogy a kölcsönös segítségnyújtás működjön az EU-n belül, nélkülözhetetlen feltétele, hogy garantálható legyen azon személyek eljárási jogainak védelme, akiket más nemzeti jogrendszerekben vannak eljárás alá.

4.1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a jogi szakembereknek nyújtott európai szintű jogi képzés az új program létfontosságú eleme, amelyet érdemes volna még jobban az előtérbe helyezni. Az európai jognak egyenlőre az a problémája, hogy tagállamtól függően túlságosan heterogén módon alkalmazzák, gyakran a szakemberek ilyen irányú érdeklődése és a figyelemfelkeltés hiányából kifolyólag. A vámjogi ügyekben ez a probléma igen súlyos. Az EGSZB emlékeztet rá, hogy számottevő mértékben növelni kell az európai igazságügyi képzéshez nyújtott támogatást. Ez különösen szükségesnek látszik az Európai Bizottság által kitűzött célok tükrében: a Bizottság 2020-ig évente 20 000, összesen 700 000 jogi szakértő képzését irányozza elő⁽⁹⁾. Amint az Európai Bizottság jogosan kiemeli, a nyelvi képzés nélkülözhetetlen előfeltétele a jogi szakemberek közötti, nemzeti határokon átnyúló jobb kommunikációnak a jogérvényesülésen és a szabadságon alapuló európai térségen belül.

4.1.3 Az EGSZB különösen nélkülözhetetlennek ítéli az ügyvédek bevonását a fenti képzési intézkedésekbe, ami annál indokoltabbnak tűnik, mivel egyes tagállamokban az ügyvédek közös képzésben részesülnek az ügyészekkel. Az ügyvédek jelentik a joghoz való hozzáférés első lépcsőjét. Felkészült tanácsaiktól függenek a vád alá vont személyek bírósághoz történő fordulásának lehetőségei. Az ügyvédeknek a bírókhoz és ügyészekhez hasonlóan részesedniük kell az EU finanszírozási kezdeményezéseiből. Ettől függ ugyanis az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés minősége az európai jogérvényesülési térségen belül. Részvételük a programokban a védelemhez való jog kiegyensúlyozottabb érvényesülése szempontjából is nélkülözhetetlennek mutatkozik.

4.1.4 Az EGSZB sajnálattal veszi tudomásul az „igazságügyi alkalmazottak” fogalma körüli zavart⁽¹⁰⁾, és nagyra értékeli, hogy az Európai Bizottság a rendeletjavaslatban pontosítja, hogy a fogalom valamennyi jogi szakértőt magába foglalja, köztük az ügyvédek és közjegyzőket is, akik ténylegesen lényeges módon hozzájárulnak a jog Unióon belüli érvényesüléséhez. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság elszántnak tűnik, hogy ezt a koncepciót kövesse az európai igazságügyi képzés területén az idei évben elindítandó kísérleti projekt keretében.

⁽⁹⁾ COM(2011) 551final

⁽¹⁰⁾ Az EUMSZ 81. cikke (2) bekezdésének h) pontja, és 82. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerint, melyek a polgári és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésről szólnak, és ahol szintén szerepel a „bírák, ügyészek és igazságügyi alkalmazottak” kifejezés.

4.1.5 Az EGSZB szerint kívánatos volna meghatározni, mely objektív kritériumoknak kellene megfelelniük az igazságügyi képzési programoknak ahhoz, hogy támogatásban részesülhessenek. E kritériumok között feltétlenül szerepelnie kellene annak, hogy az adott oktatási program tartalmazza az Alapjogi Chartára való hivatkozást. A programok adott kritériumoknak való megfelelését, miután egyszer megállapításra került, rendszeresen és mélyrehatóan nyomon kell követni és ellenőrizni kell. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a támogatások odaítélését a programok minőségének feltételéhez kell kötni, amit rendszeresen szigorú értékelésnek kellene alávetni.

4.1.6 Az EGSZB kiemelt jelentőséget tulajdonít annak, hogy a bíróknak és ügyvédeknek szóló igazságügyi képzési programok foglalkozzanak a kábítószerfüggéshez kapcsolódó konkrét aspektusokkal, és lehetővé tegyék egy olyan igazságügyi koncepció kialakítását, amely illeszkedik az egészségügyi és szociális szempontokhoz és a visszaesés megelőzésére törekszik.

4.2 A határokon átnyúló igazságügyi együttműködés

4.2.1 Az EGSZB mielőbbi megoldást sürget egy általa elfogadhatatlannak tartott helyzet orvoslására: az ügyvédek kizárására az igazságügyi együttműködési hálózatokból. Jöllehet a büntetőügyekre szakosodott igazságügyi hálózat az Eurojust alá tartozik és kívül esik a szóban forgó program keretein, sokatmondó tény, hogy az ügyvédek nem vehetnek részt benne. A pénzügyi korlátok nem indokolhatják a vád javára fennálló jelenlegi egyensúlytalanságot. Bármilyen korlátozottak is a források, azt kell szolgálniuk, hogy a határokon átnyúló ügyekben tiszteletben tartsák az egyenlő feltételeket.

4.2.2 Ez a követelmény – nevezetesen egy európai elfogatóparancs esetén – azt feltételezi, hogy az ügyvédeknek módjuk legyen rövid idő alatt azonosítani egy hozzáértő ügyvédet a másik tagállamban, aki hozzáférhet az ügyiratokhoz, és tanácsokat adhat az adott tagállam nemzeti eljárásjogával kapcsolatos aspektusokról, illetve általában az ügy helyi aspektusaival kapcsolatban. A büntetőeljárás során ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról szóló irányelvjavaslat által bevezetett új rendelkezések, amelyek az európai elfogatóparancs esetén bevezetik a két ügyvéd segítségének igénybevételéhez való jog elvét (egy a kiadó országban, egy pedig a végrehajtó országban) csak újabb érvet jelentenek – ha egyáltalán szükséges – amellet, hogy az ügyvédek teljes joggal részt vehessenek az európai igazságügyi együttműködési hálózatokban. Az EGSZB a kérdés kapcsán üdvözli, hogy a védőügyvédek jövőben létrehozandó határokon átnyúló hálózata támogatni tudja majd a határokon átnyúló ügyekben egyre nagyobb számban közreműködő ügyvédek munkáját. A koherenciára és a hatékonyságra való törekvés jegyében kéri az Európai Bizottság pénzügyi részvételét, a szükségleteknek megfelelő mértékben, e hálózat megszlárdításában.

4.2.3 Ami a polgári és kereskedelmi ügyekben illetékes Igazságügyi Hálózatot illeti, az EGSZB hasonlóképpen sajnálatosnak tartja, hogy az ügyvédek és a jegyzők a gyakorlatban kiszorulnak belőle, holott a jogszabályok 2011. január 1-jétől kezdődően előírják, hogy e hálózat nyitott legyen e szakmák előtt, a bírósági végrehajtókhoz hasonlóan, mely szakmák mind közvetlenül hozzájárulnak a közösségi aktusok és nemzetközi jogi eszközök alkalmazásához. A hálózat megfelelő működéséhez ez esetben is elegendő pénzügyi támogatás szükséges.

4.2.4 A különböző jogi szakmák részéről elindított számos kezdeményezés kapcsán, melyek kisméretű és sokszor igen költséges struktúrákban öltenek formát, az EGSZB azt javasolja, hogy javítani kell e hálózatok összehangolását illetve koordinációját, „koherens körök” kialakítására törekedve⁽¹⁾, amelyekre valódi európai jogérvényesítési struktúra alapozható.

4.3 E-igazságszolgáltatás

4.3.1 Az igazságszolgáltatás papírműesítésére kulcsfontosságú kérdés, amelyet az EGSZB szerint a jelenlegi javaslat nem helyez kellően az előtérbe. Érdemes volna szigorúan megvizsgálni, milyen hatással lehet a folyamat az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésre, ideértve a hátrányos szociális helyzetű és a fogyatékkal élő polgárokat is. A jogalanyok és a jogi szakemberek közös érdekében jelentős előrelépéseket kell elérni még ezen a téren.

4.3.2 Az EGSZB egyértelmű irányvonalat vár az Európai Bizottságtól ebben a kérdésben: az e-igazságszolgáltatás terén rendelkezésre álló eszközök támogatása jelenleg a jelek szerint inkább a nagyközönségnek, semmint a szakmai szereplőinek szól. Pedig a megfelelő minőségű bírósági ítéletek, illetve az európai jognak való megfelelésükük garntálása érdekében kulcsfontosságú volna megkönnyíteni és ösztönözni ezen eszközök használatát a jogi szakemberek körében is, akiknek megfelelő képzést kell biztosítani.

4.3.3 Az EGSZB elégedetten veszi tudomásul, hogy a vizsgált javaslatban előterjesztett pénzügyi keretösszeg elegendő ahhoz, hogy hozzájáruljon a szükséges informatikai hálózatok tökéletesítéséhez (8. cikk (2) bekezdés). Elsősorban az e-Justice portálon létrehozni kívánt ügyvédkereső programra, illetve az

e-CODEX projektre gondol, mely a nemzeti e-igazságügyi rendszerek interoperabilitását kívánja kialakítani. Felhívja a figyelmet arra, hogy e hálózatok biztonságának és hatékonyságának garntálásához az ügyvédi kamaráknak tanúsítani kell tudniuk az ügyvédek szakmai identitását.

4.4 Mutatók

4.4.1 A mutatókkal kapcsolatban egyértelműen mélyrehatóbb elemzéseket kell végezni. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság elkezdte ezt az elemző munkát mind az éves felülvizet, mind pedig az időközi és a végső értékelés tekintetében. Ami konkrétan az igazságügyhöz való hozzáférést illeti, a pusztán szubjektív kritériumot (azt, ahogyan a hozzáférést látják Európában) ki kellene egészíteni egyéb szempontokkal. A képzés területén helyénvalónak tűnne kihasználni a köz- és magánpartnerségeket, az egyetemeket, az igazságügyi képzési intézményeket és az ügyvédi kamarák bevonásával. Jóllehet a program megvalósítása során várhatóan csökkenni fog az összegük, a (tágabb értelemben vett) ellenőrzési tevékenységekre szánt kiadásokat – melyeket a jogalkotási pénzügyi kimutatás a teljes költségvetés 3–6 %-ára becsül – az EGSZB szerint plafonhoz kellene kötni.

4.5 Az éves munkaprogramok elfogadásának módozatai

4.5.1 Ami az éves munkaprogramokat illeti, melyeket az Európai Bizottság végrehajtási aktusok formájában fogad el, az EGSZB-nek kételyei vannak a tanácsadó bizottsági eljárás melletti döntéssel kapcsolatban. A vizsgálóbizottsági eljárást, amely garntálja, hogy az Európai Bizottság ne fogadja el a 182/2011/EK rendelet értelmében felállított (a tagállamok képviselőiből álló) vizsgálóbizottság véleménye nem megfelelő programokat, az EGSZB célravezetőbbnek tartaná.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Ld. az Európai Parlament 2012. március 14-i állásfoglalását az igazságügyi képzésről (2012/2575(RSP)).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Belső Biztonsági Alap részét képező, a külső határok és a vízumügy pénzügyi támogatására szolgáló eszköz létrehozásáról

(COM(2011) 750 final – 2011/0365 (COD))

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Menekültügyi és Migrációs Alap létrehozásáról

(COM(2011) 751 final – 2011/0366 (COD))

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Menekültügyi és Migrációs Alapra, valamint a rendőrségi együttműködés, a bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem, valamint a válságkezelés pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról

(COM(2011) 752 final – 2011/0367 (COD))

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Belső Biztonsági Alap részét képező, a rendőrségi együttműködés, a bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem, valamint a válságkezelés pénzügyi támogatására szolgáló eszköz létrehozásáról

(COM(2011) 753 final – 2011/0368 (COD))

(2012/C 299/20)

Előadó: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

2012. február 16-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Belső Biztonsági Alap részét képező, a külső határok és a vízumügy pénzügyi támogatására szolgáló eszköz létrehozásáról

COM(2011) 750 final – 2011/0365 (COD)

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Menekültügyi és Migrációs Alap létrehozásáról

COM(2011) 751 final – 2011/0366 (COD)

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Menekültügyi és Migrációs Alapra, valamint a rendőrségi együttműködés, a bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem, valamint a válságkezelés pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról

COM(2011) 752 final – 2011/0367 (COD)

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Belső Biztonsági Alap részét képező, a rendőrségi együttműködés, a bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem, valamint a válságkezelés pénzügyi támogatására szolgáló eszköz létrehozásáról

COM(2011) 753 final – 2011/0368 (COD)

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. június 28-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11-12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a 2012. július 11-i ülésnapon) 133 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Általános megjegyzések

1.1 A 2014–2020-as belügyi költségvetésre vonatkozó európai bizottsági javaslatok rendkívül fontosak a szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség és egy nyitott, biztonságos és szolidáris Európa kialakítása szempontjából. Az EGSZB támogatja a Menekültügyi és Migrációs Alap, valamint a Belső Biztonsági Alap költségvetésének bővítését.

1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Unió jelentős hozzáadott értéket nyújt ezekkel a politikákkal kapcsolatban, ugyanis a migrációs áramlások és a menekültügy kezelése és a biztonsági fenyegetések olyan területek, amelyeket a tagállamok önállóan nem tudnak kezelni.

1.3 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, amely szerint az áramlásokat közösen kellene kezelni, és eredménycentrikus megközelítést kellene alkalmazni, egy

magas szintű politikai párbeszéd keretében többéves programokat kidolgozva, hogy a nemzeti programok összhangban legyenek az EU politikai céljaival és prioritásaival.

1.4 Lényeges, hogy az összes finanszírozott intézkedés a politikákon (a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó célokon) alapuljon, rendelkezzen európai hozzáadott értékkel, és segítse elő az EU politikai céljainak elérését.

1.5 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló erőfeszítéseit, hogy két alap létrehozásával egyszerűsítse a pénzügyi eszközöket; az egyik ezek közül a Menekültügyi és Migrációs Alap,⁽¹⁾ a másik pedig a Belső Biztonsági Alap,⁽²⁾ amelyeket egy a tervezésre, a tájékoztatásra, a pénzügyi kezelésre, az ellenőrzésre és az értékelésre vonatkozó számos közös szabályt tartalmazó horizontális rendelet egészít ki.⁽³⁾

1.6 Az EGSZB támogatja a közös horizontális keretet, amely lényegesen egyszerűbb, mint a jelenlegi rendszer, rugalmasabbá teszi a pénzügyi kezelést és a végrehajtást, ezenkívül megerősíti a nyomon követés és az értékelés rendszerét.

1.7 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát, mely szerint a pénzügyi források tagállamok közötti elosztására meg kell határozni egy alapösszeget és egy változó vagy rugalmas összeget.

1.8 Megfelelő mutatókat alkalmazva javítani kell az eredmények értékelési rendszereit, amihez finanszírozni kell a kutatóközpontok és a civil szervezetek önálló munkáját.

1.9 Az EGSZB támogatja, hogy a nemzeti programok alapja a partnerségi elv legyen, de úgy véli, hogy javítani kell az összes szereplő – a nemzeti hatóságok, regionális és helyi önkormányzatok, civil szervezetek és szociális partnerek – részvételi rendszereit. A nemzeti szabályoktól és eljárásoktól való függetlenség érdekében a rendeleteknek egyértelműen elő kell írniuk a partnerségi elv alkalmazását.

1.10 Az EGSZB, amely együttműködik a többi uniós intézménnyel a migrációs és menekültügyi politikák kidolgozásában, különösen elkötelezetten vesz részt az Európai Integrációs Fórum tevékenységeiben. Ezért hangsúlyozza a Menekültügyi és Migrációs Alapnak a bevándorlók és menekültek integrációjával kapcsolatos jelentőségét, és úgy véli, hogy az integrációs politikáknak az Európai Szociális Alap forrásaiból is részesülniük kell.

1.11 Az EGSZB azt javasolja, hogy bővítsék az „uniós intézkedések” pénzügyi forrásait, mivel ezek jelentős európai hozzáadott értéket képviselnek. Ezen intézkedésekre az alap 20 %-át kell fordítani, és az Európai Bizottságnak párbeszédet kell indítania az EGSZB-vel és az Európai Integrációs Fórummal, figyelembe véve, hogy ezzel a pénzügyi eszközzel meg kell szilárdítani a Fórum tevékenységeit, valamint támogatni kell a civil társadalom és a szociális partnerek európai hálózatait.

1.12 Az EGSZB korábban javasolta, hogy nemzeti, regionális és helyi szinten hozzanak létre olyan fórumokat és platformokat, amelyekben részt vesznek a bevándorló szervezetek és egyéb civil szervezetek. E tevékenységek működését a Menekültügyi és Migrációs Alap eszközeiből kellene finanszírozni.

1.13 Az EGSZB úgy véli, hogy az integrációs politikáknak, melyeknek elsősorban az európai polgárok, a kisebbségek és a bevándorlók társadalmi kirekesztésének csökkentését kell célozniuk, az Európai Szociális Alap forrásaiból is részesülniük kell.

1.14 Európának határozottan fel kell lépnie a bevándorló háttérű személyekkel szembeni rasszizmus és idegengyűlölet fokozódásával kapcsolatban. Az uniós intézményeknek igen aktívan kell küzdeniük az ilyen magatartásformák és ideológiák ellen.

1.15 Az emberi jogok védelmét és az Alapjogi Charta tiszteletben tartását teljes mértékben garantálni kell minden olyan tevékenység esetében, amelyet a Menekültügyi és Migrációs Alapból és a Belső Biztonsági Alapból finanszíroznak.

1.16 Az EGSZB szerint javításra szorul a szabadság és a biztonság közötti egyensúly. Az Európai Uniónak továbbra is szabad, nyitott, a jogállamiság alapján álló társadalomnak kell maradnia, és sohasem szabad feláldoznia a szabadság értékeit és az alapvető jogok védelmét.

1.17 Az EGSZB úgy véli, hogy a rendeletnek aktívabb szerepet kellene biztosítania a szervezett civil társadalom számára a belső biztonságról szóló európai stratégiában lefektetett kezdeményezések és intézkedések hatásának, hatékonyságának és hozzáadott értékének vizsgálatában.

2. A Menekültügyi és Migrációs Alap: a civil társadalom álláspontja

2.1 Az EGSZB-nek összességében kedvező a véleménye az Európai Bizottság által javasolt kezdeményezésekről és költségvetési tételekről, és támogatja a partnerségi elv megerősítését.

2.2 A Menekültügyi és Migrációs Alapban szereplő javaslatokat különös érdeklődéssel fogadja az EGSZB, és azt ajánlja, hogy a tanácsi tárgyalások során a tagállamok csökkentés nélkül hagyják jóvá az Európai Bizottság által javasolt összegeket, mert a menekültüggyel, a migrációval, az integrációval és az alapvető emberi jogok védelmével összefüggő területeknek rendelkezniük kell a szükséges forrásokkal, különösen a gazdasági válság idején.

2.3 Ellentétben a jelenlegi költségvetési rendszerrel, az Európai Parlament meghatározó szerephez jut, mivel társjogalkotóként demokratikus módon az összes kezdeményezést értékelni tudja, és garantálhatja az európai hozzáadott értéket.

⁽¹⁾ COM(2011) 751 final.

⁽²⁾ COM(2011) 750 final; COM(2011) 753 final.

⁽³⁾ COM(2011) 752 final.

2.4 Az EGSZB szerint az EP-nek meg kellene erősítenie a finanszírozandó politikai prioritások európai dimenzióját, nemzeti szinten is. Ezenkívül a rendeletek jóváhagyásával kapcsolatos politikai folyamat során elő kell segítenie egyrészt a szervezett civil társadalom részvételét a partnerség elve alapján és fórumok, platformok létrehozásával, másrészt független értékelések elvégzését.

2.5 Az EGSZB üdvözli a rendeletekben szereplő azon új szabályokat, amelyek megkönnyítik, hogy a civil társadalom hozzájusson a támogatásokhoz, de azt ajánlja, hogy az eljárások legyenek rugalmasabbak, hogy – az adminisztratív és pénzügyi terhek csökkentése révén – a kisebb szervezetek is részt tudjanak venni.

2.6 A civil társadalom jelentős hozzáadott értéket biztosít a szükségletek független jelentések alapján történő meghatározása, valamint tanulmányok elvégzése és a politikák értékelése terén. A civil szervezetek azok, amelyek komoly tapasztalattal és ismeretekkel rendelkeznek a helyi viszonyokról, és ezért pontosan tudják, hogyan valósulnak meg az intézkedések.

2.7 Az EGSZB úgy véli, hogy a partnerségi elv központi eleme az új pénzügyi keretnek, melynek olyan szemléletet kell biztosítania, amely az összes szereplő – a nemzeti hatóságok, regionális és helyi önkormányzatok, civil szervezetek és szociális partnerek – nagyobb fokú részvételét célozza.

2.8 A partnerségi elvet az összes szakaszban alkalmazni kell, kezdve a kidolgozástól az alkalmazáson át egészen az odaítélt pénzügyi támogatás nyomon követéséig és értékeléséig. Ennek mind a tagállamokra, mind pedig az uniós intézkedésekre vonatkoznia kellene. ⁽⁴⁾

2.9 Az EGSZB támogatja, hogy a pénzügyi rendelet értelmében a tagállamoknak partnerséget kell kialakítaniuk az érintett hatóságokkal és testületekkel a nemzeti programok kialakítása és végrehajtása érdekében. E hatóságok és testületek között szerepelniük kell a regionális és helyi önkormányzatoknak, a civil társadalomnak (nem kormányzati szervezeteknek, bevándorló szervezeteknek és a szociális partnereknek) és a nemzetközi szervezeteknek (UNHCR, IOM stb.)

3. A prioritások és a politikai párbeszéd

3.1 Az EGSZB rámutat arra, hogy a „politikai párbeszéd” rendkívül fontos a nemzeti programok prioritásainak meghatározásához, de úgy véli, hogy e párbeszédben az Európai Bizottság és a tagállamok mellett valamennyi európai intézményi szereplőnek (EP, EGSZB és RB) is részt kell vennie.

⁽⁴⁾ A Caritas Europa, a CCME, a COMECE, a Eurodiaconia, az ICMC, a JRS-Europe és a QCEA észrevételei a menekültügyi és migrációs fellépéseknek a többéves pénzügyi kereten belüli új uniós finanszírozással kapcsolatos európai bizottsági javaslatokról, elérhető az alábbi címen: http://www.caritas-europa.org/module/FileLib/MFF-Christiangroupstatement_April2012.pdf.

A civil társadalom megjegyzései és ajánlásai a migráció és a menekültügyi jövőbeli (2014-2020) uniós finanszírozásáról, az ECRE és 40 egyéb civil szervezet, 2012. március, elérhető az alábbi címen: http://www.ecre.org/index.php?option=com_downloads&id=444.

3.2 A pénzügyi támogatások prioritásainak és céljainak meghatározása, valamint az akadályok leküzdése érdekében mind az EGSZB-nek, mind pedig az Európai Integrációs Fórumnak konkrét szerepet kellene biztosítani a politikai párbeszédben. A Fórum és az EGSZB növelheti a Menekültügyi és Migrációs Alap európai hozzáadott értékét az egyes tagállamok többéves tervezésében.

3.3 A transznacionális vagy az Európai Unió érdeklődésére különösen számot tartó intézkedések prioritásainak meghatározásával, valamint az egyedi intézkedések féldíei felülvizsgálásával kapcsolatban ki kell kérni a Fórum és az EGSZB véleményét is. Az Európai Bizottságnak a szociális partnerekkel és az NGO-kkal is partnerséget kell létrehoznia az „uniós intézkedések” keretében.

3.4 Az EGSZB azt is javasolja, hogy az új pénzügyi keret biztosítsa, hogy az összes tagállam nemzeti szintű strukturált és plurális párbeszédet kezdjen a szociális partnerekkel és a nem kormányzati szervezetekkel, hogy ezek jelentős szerepet kapjanak a nemzeti prioritások meghatározása során az Európai Bizottsággal folytatott párbeszéd előtt.

4. Tervezés és irányítás

4.1 Az EGSZB szerint bővíteni kell az „uniós intézkedések” – azaz a kiemelt fontosságú (a jogalkotást és a politikai koordinációt támogató) politikai tevékenységekre szánt alapok – pénzügyi kapacitását, valamint azon projektekét, ahol a szervezett civil társadalom és a szociális partnerek szerephez jutnak. Ennek érdekében az EGSZB helyesli, hogy a Menekültügyi és Migrációs Alap teljes költségvetésének 20 %-ával az Európai Bizottság rendelkezzen. Ennek kezeléséhez az Európai Bizottságnak aktívabb párbeszédet kell kezdenie az EGSZB-vel, a Fórummal és a civil szervezetekkel.

4.2 Az EGSZB támogatja azt az európai bizottsági javaslatot, amelynek értelmében a nemzeti programok keretében nyújtott pénzügyi hozzájárulás fedezné egy adott projekt összes támogatható költségeinek 75 %-át, amelyek köz- vagy magánforrásokból is társfinanszírozhatók.

4.3 Azt is támogatja, hogy a hozzájárulást 90 %-ra lehessen növelni az egyes rendeletekben meghatározott stratégiai prioritások alapján, vagy „*kellően indokolt esetekben, (...) különösen, ha a projektek más módon nem végrehajthatók és a nemzeti program célja más módon nem érhető el*”. Ezzel kapcsolatban kiemelten kellene kezelni a kis NGO-k tevékenységeit és projektjeit.

4.4 Az EGSZB egyetért az egyszerűsítésre és az adminisztratív terhek csökkentésére vonatkozó céllal, valamint azzal, hogy a programok és projektek nyomon követését és értékelését nemzeti és európai szinten is kiemelten kezeljék. Feltétlenül gondoskodni kell a független és lehető legkiválóbb minőségű értékelésről, mégpedig a szervezett civil társadalom közreműködésével, melyet el kell látni a szükséges pénzügyi forrásokkal.

4.5 A tagállamok által előterjesztett értékelő jelentések (egy időszakos jelentés 2017-ben, egy utólagos pedig 2023-ban készül majd) alapján az Európai Bizottság jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az EGSZB-nek és az RB-nek a rendeletek alkalmazásáról és hatásairól. Az EGSZB hasznosnak tartaná, ha a civil társadalom is szerepet kapna az értékelésben, ezért azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy hozzon létre egy strukturált konzultációs rendszert, és hívjon össze konferenciát.

4.6 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát, mely szerint a pénzügyi források tagállamok közötti elosztására meg kell határozni egy alapösszeget és egy változó vagy rugalmas összeget. A rugalmas összeggel kapcsolatban az EGSZB lényegesnek tartja, hogy minden tagállam az EU prioritásainak megfelelően dolgozza ki éves programját, belefoglalva a többi tagállammal folytatott együttműködést.

4.7 A Menekültügyi és Migrációs Alappal kapcsolatban az EGSZB szerint prioritásos intézkedésként – változó összegű finanszírozással – explicit módon szerepelnie kellene olyan bevándorlással és az integrációval kapcsolatos nemzeti, regionális és helyi fórumok, illetve platformok létrehozásának, amelyekben részt vesznek a civil szervezetek.

4.8 A nemzeti szintű egyensúly biztosítása érdekében annak meghatározásával kapcsolatban is nagyobb átláthatóságra van szükség, hogy az egyes specifikus célkitűzések milyen arányban részesedhetnek az alapból.

4.9 Az „uniós intézkedésekre” szánt pénzügyi forrásokat nemcsak a sürgősségi segélyre, az európai migrációs hálózatra, a technikai segítségre és meghatározott operatív feladatoknak az uniós ügynökségek általi végrehajtására kellene fordítani, hanem az Európai Integrációs Fórumnak, valamint a civil társadalom és a szociális partnerek európai hálózatainak támogatására is.

4.10 Az EGSZB nem ért egyet azzal az európai bizottsági javaslattal, amely szerint kizárólag azokat a kutatási projekteket kellene finanszírozni, amelyek a biztonsági szolgálatok és erők általi alkalmazás szempontjából „innovatívoknak” tekinthetők. Továbbra is támogatni kell azokat a kutatási projekteket, amelyekben részt vesz a civil társadalom, a szociális partnerek és a nem kormányzati szervezetek, és értékelni kell a biztonsági és bevándorlási politikákat, valamint ezeknek az alapvető jogokra gyakorolt hatását.

5. A Menekültügyi és Migrációs Alap kedvezményezettjei

5.1 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatának a kedvezményezettekre vonatkozó rugalmasságát, és hangsúlyozza, hogy biztosítani kell, hogy a finanszírozott intézkedéseket a címzettek széles csoportjára lehessen alkalmazni, és ne csak harmadik országok legálisan az EU-ban tartózkodó állampolgáira. Erről a kérdéstről részletes viták folytak az Európai Integrációs Fórumon és az EGSZB véleményeinek kidolgozása során.

5.2 Az EGSZB azt szeretné, ha a Menekültügyi és Migrációs Alap intézkedései jogállásuktól függetlenül mindenkire kiterjednének, ideértve az iratokkal nem rendelkező bevándorlókat is,

ezért üdvözlözi az intézkedések kedvezményezett körének bővítésére irányuló európai bizottsági javaslatot, mivel egyedül így finanszírozható azon szociális partnerek és nem kormányzati szervezetek munkája, amelyek az iratokkal nem rendelkező személyek integrációjáért tevékenykednek.

5.3 Az EGSZB viszont ellenzi az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, hogy az integrációs intézkedések végrehajtási körébe vegyék bele azokat is, akik egy tagállam állampolgáraként migrációs háttérrel rendelkeznek, „akiknek legalább egy szülője harmadik országbeli állampolgár”, mivel ez diszkriminatív helyzetet teremthet. A tagállamok állampolgárai ugyanis a tartózkodás és a szabad mozgás feltételeként nem vethetők alá integrációs programoknak vagy vizsgának, hiszen ez ellentétes volna az egyenlő bánásmód elvével, melyet az uniós polgárok jogállása garantál.

5.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a Menekültügyi és Migrációs Alap a nemrégiben Európába érkezett személyek befogadására és beilleszkedésére irányuló politikák finanszírozását célzó eszköz. A bevándorló háttérű személyek leszármazottai, illetve a másik tagállamba költözött uniós polgárok társadalmi kirekesztődésének és esélytelenségének elkerülésére az EU megfelelőbb pénzügyi eszközökkel rendelkezik, ilyen például az Európai Szociális Alap.

5.5 A különösen kiszolgáltatott helyzetű személyek – mindekeleltt a kísérő nélküli kiskorúak, a terhes nők, valamint az emberkereskedelem és a szexuális kizsákmányolás áldozatai – védelmét célzó programoknak elsőbbséget kell élvezniük a finanszírozás során.

6. Tájékoztatás, átláthatóság és nyilvánosság

6.1 Az EGSZB támogatja azt, hogy az új finanszírozási keretben nagyobb tájékoztatást, átláthatóságot és nyilvánosságot biztosítsanak. Biztosítani kell, hogy a tagállamok és az illetékes hatóságok garantálják a nemzeti programokkal kapcsolatos információkhoz való hozzáférést (egy internetes portál létrehozásával).

6.2 Az eljárások egyszerűsítése azonban nem jelentheti azt, hogy csökken az átláthatóság. Az új keretnek növelnie kell az átláthatóságot a programok, illetve a nemzeti, regionális és helyi szinten végrehajtott fellépések megvalósításánál.

7. Alapvető jogok

7.1 Az EGSZB szerint a pénzügyi keretnek valamennyi intézkedés esetén fokoznia kell az emberi jogok védelmét, hiszen az Alapjogi Charta egyértelműen hatással van a belső biztonsággal, a menekültüggyel és a bevándorlással foglalkozó politikákra. Az EGSZB már kidolgozott egy saját kezdeményezésű véleményt⁽⁵⁾ azzal a céllal, hogy a bevándorlási, menekültügyi, hazatérési és határellenőrzési politikákban tartsák tiszteletben az emberi jogokat.

⁽⁵⁾ HL C 128., 2010.5.18., 29. o.

7.2 Az EGSZB azt javasolja, hogy a Menekültügyi és Migrációs, illetve a Belső Biztonsági Alapra vonatkozó rendelkezésekben garantálják, hogy minden uniós finanszírozású intézkedésben és projektben szigorúan tiszteletben tartsák az alapvető emberi jogokat, hatékonyan védve az Alapjogi Chartában lefektetett jogokat is.

7.3 A bécsi székhelyű Alapjogi Ügynökségnek (FRA) aktív és konkrét szerepet kell játszania annak ellenőrzésében, hogy az EU által finanszírozott politikák és intézkedések tiszteletben tartják-e az alapjogokat. A nem-kormányzati szervezetek pedig fontos szerepet játszhatnak annak vizsgálatában, hogy a nemzeti, regionális és helyi intézkedések milyen hatást gyakorolnak az Alapjogi Charta alkalmazására.

7.4 Az Európai Integrációs Fórum emellett megvizsgálhatná, hogy az integrációs politikák összhangban vannak-e az alapjogok védelmével és a megkülönböztetésmentességgel.

8. Vészhelyzetek és technikai segítségnyújtás

8.1 Az új rendelet kiemelt figyelmet szentel a vész- és válsághelyzeteknek. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság javaslatával, mely szerint európai szinten rugalmas intézkedési kapacitást kell biztosítani és elegendő pénzügyi forrást kell nyújtani a vészhelyzetek kezeléséhez.

8.2 Az EGSZB támogatja azt az európai bizottsági kezdeményezést, hogy gondoskodni kell olyan forrásokról, amelyeket gyorsan mozgósítani lehet „migrációs válságok” esetében, illetve „sürgős és egyedi szükségletek [kezeléséhez] vészhelyzet esetén”, valamint azt, hogy a rendelkezésre álló források keretein belül a segély elérheti a támogatható kiadások 100 %-át.

8.3 Az EGSZB ugyanakkor azt javasolja, hogy ezeket az alapokat alapvetően a humanitárius válsághelyzetek kezelésére használják, hiszen a szolidaritásnak elsősorban az érintettek védelmére és biztonságára kell irányulnia.

8.4 Azt is biztosítani kell, hogy a tagállamok és az uniós hatóságok vészhelyzetben is tartsák tiszteletben az európai jogban rögzített közös garanciákat, szabványokat és jogokat.

8.5 Az EGSZB azt is támogatja, hogy létrehozzanak egy olyan vészhelyzeti mechanizmust, amely katasztrófák, terrortámadások vagy nagyszabású internetes támadások esetén lehetővé teszi az EU számára, hogy a tagállamokkal együttműködve finanszírozni tudjon egy kezdeti gyors beavatkozást.

9. Külső dimenzió

9.1 Az EGSZB szerint a szóban forgó politikák külső dimenziójának biztosított új prioritás kapcsán az intézkedések finanszírozásának összhangban kell lennie az EU idevonatkozó külső és belső prioritásaival.

9.2 A politikai prioritások kialakítása és kijelölése során javítani kell a Belügyi Főigazgatóság és az Európai Külügyi Szolgálat közötti együttműködésen. Ez ugyanis elősegíti majd, hogy az új költségvetési keretben finanszírozott politikák és projektek kiegészítsék egymást, és ne legyenek ellentétesek a fejlesztési politikákkal és az EU külkapcsolataival. Az EU és a harmadik országok között kötött egyezmények segítségével javítani kell az együttműködést, de nem szabad a fejlesztési támogatást függővé tenni a visszafogadási és határellenőrzési megállapodásoktól.

9.3 Az ilyen politikák külső vetületének célja a belbiztonság javulása és a harmadik országok fejlődése kell hogy legyen. A külpolitika és a fejlesztési támogatás jelenti a legkonzekvensebb keretet a menekültügyi, migrációs és belbiztonsági politikák külső dimenziójához.⁽⁶⁾

9.4 Az EGSZB azt javasolja, hogy a menekültügyi, migrációs és belbiztonsági alapok az emberi jogokkal és a jogállamiság minőségével kapcsolatos kérdések fejlesztését is szolgálják, különösen azért, hogy a harmadik országok megerősíthessék menekültügyi rendszereiket, és jobban betarthassák a nemzetközi normákat.

9.5 Figyelembe kell venni azt is, hogy az EU-val szomszédos országok nem viselhetik a területükön áthaladó személyek menekültügyi eljárásának teljes költségét. Az alapok révén az EU-nak részt kell ebben vennie.

10. Integráció

10.1 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, hogy az integrációs politikák nyelvtanfolyamok, az állampolgári ismeretekről, illetve a társadalmi és polgári életben való részvételtől szóló kurzusok, valamint a javakhoz és szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés révén helyi és regionális szinten valósuljanak meg, előmozdítva a kultúrák közötti párbeszédet és az egyenlő bánásmódot az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén. Nagyon fontos, hogy az intézkedéseket nem kormányzati szervezetek, valamint helyi és regionális önkormányzatok koordinálják.

10.2 Az EGSZB egy korábbi saját kezdeményezései véleményében⁽⁷⁾ ugyanezt javasolta, és rendezett egy nagyszabású konferenciát Valenciában, melyen különféle helyi és regionális hatóságok, illetve számos civil szervezet vett részt. Ezt a módszert az Európai Integrációs Fórum is támogatta.

10.3 Kiemelt figyelmet kell szentelni az olyan intézkedések és projektek támogatásának, amelyek figyelembe veszik, hogy az integráció kétirányú, dinamikus társadalmi folyamat, amely a kölcsönös alkalmazkodásra épül.

⁽⁶⁾ Az UNHCR észrevételei a belügyek 2013 utáni uniós finanszírozásáról, 2011. június, <http://www.unhcr.org/4df752779.pdf>.

⁽⁷⁾ Lásd az EGSZB következő véleményét: HL C 318., 2011.10.29., 69–75. o.

10.4 Az EGSZB támogatja azt az európai bizottsági javaslatot, hogy az európai alapokat konkrét célokra szánják, és ne használják őket olyan nemzeti programok finanszírozására, amelyek nem kapcsolódnak európai programokhoz. ⁽⁸⁾

10.5 Az EGSZB azt javasolja, hogy a Menekültügyi és Migrációs Alap eszközeit ne használják olyan nemzeti programok finanszírozására, amelyek sértik az emberi jogokat vagy ellentétesek az integráció közös alapelveivel. Az EGSZB ellenzi, hogy néhány tagállam „integrációs vizsgához” köti a tartózkodási engedélyek meghosszabbítását, a családgyegetést, illetve a közjavakhoz és közszolgáltatásokhoz való hozzáférést.

10.6 Más véleményeiben ⁽⁹⁾ az EGSZB már rámutatott arra, hogy egyes programok finanszírozása tekintetében az Integrációs Alapnak és az Európai Szociális Alapnak jobban ki kellene egészítenie egymást.

11. Menekültügy

11.1 Az EGSZB egyetért a közös európai menekültügyi rendszer prioritásaival, azon belül is konkrétan azokkal a támogató intézkedésekkel, melyek a befogadás és az integráció feltételeit, illetve a menekültügyi eljárásokat hivatottak javítani, valamint a tagállamok idevonatkozó kapacitásait bővíteni.

11.2 Az EGSZB azt javasolja, hogy a források egy részét olyan projektekre és intézkedésekre használják, amelyek célja, hogy a tagállamok betartsák a nemzetközi védelemmel kapcsolatos kötelezettségeiket, és végrehajtsák az európai jogszabályokat.

11.3 Az EGSZB rendkívül fontosnak tartja, hogy finanszírozzák a tagállamok menekültügyi politikáinak értékelését, különösen amikor a politikák az eljárásoknak, illetve a menekültek és a menedékkérők védelme minőségének a javítására irányulnak.

11.4 Az EGSZB támogatja, hogy kialakítsanak egy letelepítési programot az EU-n kívülről érkező menekültek áttelepítésére és Unión belüli letelepítésére.

11.5 Az EGSZB támogatja az EU-n belüli áttelepítési programot is, és azt ajánlja, hogy támogassák pénzügyi ösztönzőkkel a programra jelentkező tagállamokat.

11.6 A máltai Európai Menekültügyi Támogató Hivatalnak (EASO) egyértelmű megbízatással kell rendelkeznie a nemzeti menekültügyi rendszerek értékelésére, illetve annak vizsgálatára,

⁽⁸⁾ Jelentés a „Belügyek uniós finanszírozásának jövője: Friss kitekintés” című konzultatív konferenciáról, melyet az Európai Bizottság Belügyi Főigazgatósága tartott 2011. április 8-án, Brüsszelben; lásd: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/event/docs/mff_conference_report_11-5-2011_final_participants.doc.pdf. Ennek következtetései között szerepel az, hogy „Az uniós finanszírozást nem szabad a tagállami finanszírozás kiváltójaként tekinteni, azaz a tagállamok továbbra is felelősek azért, hogy a belpolitikákra kellő tagállami források álljanak rendelkezésre. Az EU úgy biztosíthat hozzáadott értéket, ha kiadási tükrözik az uniós szintű prioritásokat és politikai kötelezettségvállalásokat, és támogatják az uniós belügyi vívmányok érvényesülését”.

⁽⁹⁾ Az EGSZB véleménye: HL C 347., 2010.12.18., 19. o.

hogy ezek a rendszerek megfelelnek-e az európai és nemzetközi jogból eredő kötelezettségeknek, illetve az alapvető jogoknak. Ezt az értékelést a civil társadalom és az UNHCR részvételével kellene elvégezni.

12. Bebocsátás

12.1 Az EGSZB egyetért a Menekültügyi és Migrációs Alapnak azzal a megközelítésével, hogy finanszírozni lehessen „kapacitásépítő” intézkedéseket, például olyan stratégiák kidolgozását, amelyek rugalmas és átlátható bebocsátási eljárások révén ösztönzik a legális bevándorlást. Ezzel bővítjük a tagállamok kapacitásait arra, hogy kidolgozzák és értékeljék bevándorlási politikáikat.

13. Mobilitási szövetségek

13.1 Az EGSZB kidolgozott egy külön véleményt, ⁽¹⁰⁾ amelyben leszögezte, hogy a mobilitási és migrációs szövetségeknek négy pillérre kell támaszkodniuk: a legális bevándorlás és a mobilitás megkönnyítése és megszervezése; az illegális migráció és az emberkereskedelem megelőzése és visszaszorítása; a nemzetközi védelem előmozdítása és a menekültügyi politika külső dimenziójának erősítése és végül a migráció és a mobilitás fejlesztési hatásának maximalizálása.

14. Hazatelepülés

14.1 Az EGSZB szerint főként az önkéntes hazatelepülést kellene alkalmazni, és ehhez támogató rendszereket kell igénybe venni, ezért támogatja az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy a nemzeti intézkedések tartalmazzanak támogatott, önkéntes hazatelepülésre vonatkozó programokat.

14.2 Az Alap forrásait arra kell felhasználni, hogy az önkéntes hazatelepülésnek legyenek olyan támogatási rendszerei, amelyek lehetővé teszik, hogy a hazatérés előnyös legyen mind az érintettek, mind pedig a származási ország számára.

14.3 Ha kivételesen mégis kitoloncolási eljárásra kerül sor, maradéktalanul tiszteletben kell tartani az érintettek emberi jogait, figyelembe véve az Európa Tanács ajánlásait. ⁽¹¹⁾

14.4 Az EGSZB azonban ellenzi, hogy európai forrásokat használjanak kitoloncolási eljárások finanszírozására, ezek némelyikét ugyanis a civil társadalom az Alapjogi Chartával ellentétesnek véli.

15. Belbiztonság és határok

15.1 Mindenképpen támogatandó a rendőrségi együttműködés a határokon átnyúló bűnözés megelőzése, illetve a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén. Az EGSZB támogatja azokat az intézkedéseket, amelyek a biztonsági szolgálatok és az Europol munkája közötti együttműködés javítását célozzák.

⁽¹⁰⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A migrációval és a mobilitással kapcsolatos általános megközelítés”, előadó: Luis Miguel Pariza Castaños, társelőadó: Brenda King. (HL C 191., 2012.6.29., 134. o.).

⁽¹¹⁾ Hűsz iránymutatás a kitoloncolásra COM(2005) 40 final.

15.2 Az EGSZB egyetért a rendőri együttműködésnek, valamint a határokon átnyúló bűnözés megelőzésének és az e bűnözés ellen folytatott küzdelemnek a javítására irányuló európai bizottsági javaslattal, különösen azokkal az intézkedésekkel, amelyek a biztonsági szolgálatok közötti, a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén folytatott együttműködés tökéletesítésére irányulnak. Mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy erősödjön a biztonsági erők közti bizalom, a jogállamisággal kapcsolatos aspektusokkal kapcsolatban is.

15.3 Az alapokat az Európa biztonságával kapcsolatos fenyegetések és kockázatok megállapítására európai szinten alkalmazott közös módszerek minőségének és átláthatóságának javítására és tökéletesítésére kellene felhasználni, például az Europol munkájával és annak a szervezett bűnözésről szóló jelentéseivel (OCTA) kapcsolatban.

15.4 Az Európai Uniónak fokoznia kell a illegális emberkereskedelemmel és –csempészettel foglalkozó bűnszervezetek elleni küzdelmet, tekintetbe véve azt a körülményt, hogy a Földközi-tenger térségében és Kelet-Európában a határok különösen nagy nyomásnak vannak kitéve.

15.5 Az EGSZB támogatja, hogy a Belső Biztonsági Alap segítse a tagállamokat a határellenőrzésekben, hogy azok hatékonyabbak legyenek, figyelembe véve, hogy a határellenőrzés közszolgáltatásnak minősül, de úgy véli, hogy ez a fajta együttműködés – ideértve a Frontex által koordinált fellépéseket is – átlátható kell hogy legyen, és összhangban kell lennie Schengeni Határ-ellenőrzési Kódexszel és az Alapjogi Chartával.

15.6 Az EGSZB is egyetért azzal, hogy segíteni kell a tagállamoknak a schengeni vívmányok jobb átültetésében, ideértve a vízumrendszert és egy integrált határkezelési rendszer beindítását. Elengedhetetlen, hogy valamennyi tagállam egységesen alkalmazza a közös határ-ellenőrzési normákat, és tiszteletben tartsa az alapvető jogokat és a személyek szabad mozgásának elvét.

15.7 Az EGSZB megítélése szerint az európai belső biztonsági ügynökségek – különösen az Europol, az Eurojust, a Frontex stb. – részére elkülönített költségvetési keret meghatározásával összefüggésben az ügynökségek tevékenységeit az Európai Parlament általi alaposabb demokratikus felügyeletnek kellene alávetni. Különösen azokra a tényezőkre vonatkozik ez, amelyek jelentős problémákat jelenthetnek az Alapjogi Chartával kapcsolatban; ilyenek például az ügynökségek nemzeti szintű operatív hatáskörei, a személyes adatok cseréje és felhasználása, a nemzeti és harmadik országokbeli hatóságokkal kicserélt információk minősége és a kockázatelemzések objektivitása.

15.8 Nyilvános vitát kell kezdeni a civil társadalom képviselőivel a hozzáadott értékről, a költségvetési hatásról és az

EUROSUR rendszerrel (az európai határőrizeti rendszer) összefüggésben az alapvető jogok védelméről. Lényeges, hogy egy ilyen fontos politikai kezdeményezéssel kapcsolatban teljes átláthatóság és jogbiztonság legyen mind a célok, mind az alkalmazási kör tekintetében.

15.9 Az EGSZB arra kéri az Európai Parlamentet, hogy különleges figyelmet fordítson az EUROSUR működésének arányosságára és arra, hogy e rendszer hogyan járul hozzá az emberi jogok védelméhez a földközi-tengeri térség határfelügyeletével kapcsolatban, figyelembe véve, hogy a határőrök elsődleges kötelezettsége az, hogy megmentsek a veszélybe került embereket.

15.10 Az EGSZB azt ajánlja, hogy valamennyi javasolt intézkedésről – és különösen azokról, amelyeknek ilyen jelentős költségvetési vonzatuk van – folytassanak demokratikus és átlátható vitát, az arányosság elvét és az alapvető jogokat szem előtt tartva.

16. Összeurópai informatikai rendszerek (VIS, SIS, Eurodac)

16.1 Az EGSZB szerint az Európai Parlamentnek elemzést kellene végeznie a már létező összeurópai informatikai rendszerek (Schengeni Információs Rendszer (SIS), Vízuminformációs Rendszer (VIS) és Eurodac) szükségességéről, arányosságáról és hatékonyságáról, illetve a bevezetés alatt álló rendszerekről is (SIS II).

16.2 Ennek az értékelésnek meg kell előznie azt a határozatot, amely olyan új rendszerek finanszírozásáról szól, mint az *intelligens határokról* szóló európai bizottsági közleményben javasoltak, különös tekintettel a kilépési/belépési regisztrációs rendszerre (SRES) és regisztráltutas-programra, amelyeket az Európai Bizottság 2012-ben kíván ismertetni.

16.3 Az EGSZB hangsúlyozza az IT-rendszerek üzemeltetési igazgatását végző, új tallinni székhelyű ügynökség felelősségét, amelynek igen nagy jelentősége van a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség szempontjából, mivel az összes már létező és később létrehozandó rendszert koordinálni fogja. Az ügynökséget az Európai Parlamentnek demokratikus módon alaposabban meg kellene vizsgálnia, különösen a tekintetben, hogy az ügynökség intézkedései összeegyeztethetőek-e az adatvédelem elveivel, hogyan érvényesül a magánélet védelme és a célkorlátozás elve (*purpose limitation principle*) az adatok felhasználása során, valamint kibővíthetőek-e a jelenlegi hatáskörök oly módon, hogy a későbbiekben a jövőbeli informatikai rendszerek kialakítását és összehangolását is magukban foglalják.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Fehér könyv – A megfelelő, biztonságos és fenntartható európai nyugdíjak menetrendje

(COM(2012) 55 final)

(2012/C 299/21)

Előadó: **Petru Sorin DANDEA**

Társelőadó: **Krzysztof PATER**

2012. február 16-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Fehér könyv – A megfelelő, biztonságos és fenntartható európai nyugdíjak menetrendje

COM(2012) 55 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. június 27-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a 2012. július 12-i ülésnapon) 180 szavazattal 27 ellenében, 19 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az állami nyugdíjrendszerek a szociális biztonsági védőháló egyik legfontosabb elemét alkotják szinte valamennyi tagállamban, és alapvető részei az európai szociális modellnek, hiszen a nyugdíjak a nyugdíjasok fő jövedelemforrásai. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Bizottság fehér könyvében inkább összpontosít a nyugdíjrendszerek egyéb vonatkozásaira, és nem keres megoldást az állami rendszerek megerősítésére.

1.2 A nyugdíjrendszerek nem a nemzeti gazdasági rendszerektől elszigetelve működnek. Az EGSZB ezért annak biztosítására hívja fel a tagállamokat, hogy nyugdíjpolitikájuk szoros összhangban álljon munkaerő-piaci, szociális védelmi, adóügyi és makrogazdasági politikájukkal, tekintettel arra, hogy a nyugdíjakat egyrészt a munkavállalók béréből munkaviszonyuk során elkülönített megtakarításokból, másrészt pedig a magánnyugdíjpénztárakba befizetett járulékokból finanszírozzák. Kéri továbbá, hogy a szociális partnerek és a civil szervezetek tevékenyen vegyenek részt a keretek kialakításának folyamatában.

1.3 Nincs egyetemes válasz a nyugdíjrendszerekkel szemben az elöregedő népesség által támasztott kihívásra. A nyugdíjrendszereket az elmúlt évtizedben megreformált tagállamok többsége szakpolitikáinak fő elemévé a kiadások mérséklését tette, ezt a törvényes nyugdíjkorhatár felemelésével és egy árnövekedésen alapuló nyugdíjindexálási rendszerre történő áttérés révén valósította meg. Az EGSZB már korábban egyértelművé tette, hogy a törvényes nyugdíjkorhatár felemelése nem elegendő válasz a népesség elöregedésére, és rámutat, hogy e megközelítés hosszú távon társadalmi kockázatokkal járhat, mivel számos nyugdíjast az elszegényedés veszélyének tehet ki.

1.4 Az EGSZB úgy érzi, hogy a tagállamoknak újra kellene osztaniuk a jóléti forrásokat, és reformtörekvéseiket az elkövetkező évtizedekben a nyugdíjrendszereket finanszírozó jövedelmek növelésére kellene összpontosítaniuk azáltal, hogy azokat valamennyi társadalmi-szakmai kategóriára kiterjesztik, bővítik a foglalkoztatást, javítják a járulékok beszedésének mechanizmusait, továbbá fellépnek a be nem jelentett munka és az adókikerülés ellen. Az EGSZB üdvözi, hogy a fehér könyv a korábbi európai bizottsági dokumentumoknál jóval határozottabban kihangsúlyozza, hogy a munkaerőpiac és a magasabb foglalkoztatási kvóták fontos szerepet játszanak a demográfiai változás sikeres kezelésében, és így a nyugdíjjal kapcsolatos legfontosabb célok elérésében. Sajnálatos azonban, hogy a munkaerőpiac nagy jelentőségének kiemelése nem járt érzékelhető hatással a nyugdíjjal kapcsolatos legfontosabb ajánlásokra: ezeket jórészt változatlanul átvették az előző dokumentumokból.

1.5 Az EGSZB úgy véli, hogy hazai adórendszerük megreformálásakor a tagállamoknak figyelembe kellene venniük azt a tényt, hogy a jövőbeli nyugdíjasok milliói számára a nyugdíj jelenti majd az egyetlen védelmet az időskori szegénység veszélyével szemben. Az EGSZB azt ajánlja ezért, hogy az új jogszabályokba foglaljanak bele előírásokat a minimál nyugdíjra, illetve a nyugdíjbevitel védelmét célzó mechanizmusokra vonatkozóan a szegénységi küszöbérték feletti jövedelem biztosítására.

1.6 Jellegetükből adódóan a nyugdíjrendszerek hosszú távon működnek. A tagállamoknak tehát kellően hosszú időt kellene nyugdíjreformjuk folyamatára szánniuk, hozzáigazítva azt gazdasági és társadalmi körülményeikhez, és széles körű lakossági elfogadottságot érve el. Az EGSZB támogatja e felfogást, szem előtt tartva, hogy igazságtalan a nyugdíjreform költségeit a

munkavállalók jelenlegi fiatal nemzedékére és a mostani nyugdíjasokra hárítani. Az EGSZB egyetért egy olyan megközelítéssel, amelynek révén megvalósítható a generációk közötti méltányosság a rendszer fenntarthatóságát és a megfelelő szintű nyugellátást illetően, tisztas életszínvonalat biztosítva.

1.7 Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy erőfeszítéseiket a munkával töltött idő meghosszabbítására irányuló aktív intézkedések ösztönzésére koncentrálják. Itt az a fontos, hogy a tényleges nyugdíjba vonulási életkort közelítsük a meglévő, törvényes nyugdíjkorhatárhoz. Ez az európai nyugdíjrendszerek fenntarthatósága garantálásának egyik kulcsa. Az ennek kapcsán meghozandó legfontosabb intézkedéseknek a munkafeltételek szociális partnerek közötti megtárgyalására kell irányulniuk, például az alábbiakra: a munkahelyeknek az idősebb munkavállalók képességeihez és egészségi állapotához való igazítása, egyes munkák nehézségi fokának figyelembevétele, a továbbképzésben való részvétel lehetőségeinek javítása, a munkaképtelenség hatékonyabb megelőzése, a munka és a család összeegyeztethetősége, valamint a hosszabb tevékeny időszak jogi és egyéb akadályainak felszámolása. A reformfolyamat részét kell, hogy képezze a munkaadók fenti korcsoporthoz való hozzáállásának megváltoztatása, továbbá az idősebb munkavállalók pozitív szemléletének kialakítása, ami lehetővé tenné, hogy úgy döntsenek: tovább maradnak aktívak. A hosszabb munkaviszony megvalósítása olyan munkaerő-piaci reformokat kíván meg, amelyek megteremtik annak feltételeit, hogy a vállalkozások jó munkahelyeket kínáljanak. Mindezen szakpolitikákat a szociális partnerekkel szoros együttműködésben kell kidolgozni és végrehajtani. Az EGSZB szerint a fentiek dacára fenntartandók a kordévezményes nyugdíjra irányuló mechanizmusok annak biztosítására, hogy azok a munkavállalók, akik sokáig végeztek megterhelő vagy veszélyes munkát, illetve pályájukat igen korán, 18 éves koruk előtt kezdték, jogosultak legyenek a nyugdíjba vonulásra.

1.8 Az EGSZB megállapítja, hogy a tagállamok már előrehaladást értek el szabályozási reformjuk terén, azonban meg van győződve arról, hogy javításra szorul a kiegészítő nyugdíjrendszerek jogi kerete, hiszen ezek szerepet fognak játszani a nyugdíjrendszerek jövőbeli megfélemlőségében és fenntarthatóságában. Az EGSZB ezért komolyan aggódik a munkáltatói nyugdíjrendszerekre vonatkozó javaslatok néhány eleme miatt. Mivel a nyugdíjrendszerek nagymértékben eltérnek az életbiztosítási szolgáltatásoktól, az EGSZB nem támogatja a foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézményekről szóló irányelv (IORP) felülvizsgálatára vonatkozóan kinyilvánított szándékot, amelynek „célja a Szolvencia II. irányelvvel azonos feltételek fenntartása” lenne, hanem azt ajánlja, hogy a szociális partnerekkel és egyéb érdekelt felekkel folytatott konzultáció után vezessenek be specifikusan kialakított intézkedéseket a nyugdíj-alapok vagyonának biztosítására.

1.9 A nyugdíj szerepe olyan bevétel nyújtása a nyugdíjasok számára, amely pótolja az aktív időszakban kapott fizetést, és arányos azzal. Az EGSZB úgy látja, hogy a jövőben csökkenendő a női és férfi munkavállalók nyugdíjvédelmé közötti különbség, és kellő védelem biztosítandó az időskori elszegényedés veszélyével szemben az atipikus szakmát gyakorlók, vagy ilyen karriert befutók számára. A nők és a férfiak között továbbra is létező munkaerő-piaci megkülönböztetés súlyos következménnyel jár a nők által megszerezhető nyugdíjjogosultságokra, és így várható nyugdíjvédelmükre nézve is. Az

EGSZB felhívja a tagállamokat, hogy a szociális partnerekkel együttműködésben keressenek megoldást a jogszabályok és a munkaerő-piaci gyakorlat révén a nők és a férfiak nyugdíjjogosultsága között létrejött szakadék áthidalására.

1.10 Az EGSZB arra irányuló szándékának keresztülvitelére ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy az ESZA forrásainak egy részét a 2014–2020-as programozási időszakban az idős munkavállalók foglalkoztatását és a hosszabb aktív időszak előmozdítását célzó projektek támogatására fordítsa. Támogatást érdemelnek továbbá a munkavállalók pénzügyi jártasságának fokozására, és azon belül is főként a nyugdíj-előtakarékosságra irányuló képzési projektek. Az EGSZB véleménye szerint a szociális partnerek és a civil szervezetek az egyéb közszférabeli szereplőkkel egyetemben kulcsszerepet töltenek be a projektek elősegítésében.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Bizottság február 16-án (a tervezettnél később), a 2010. júliusi zöld könyvével elindított konzultációsorozatot követően adta ki „A megfelelő, biztonságos és fenntartható európai nyugdíjak menetrendje” című fehér könyvét. Bár átvett egy sor, az EGSZB által a tárgyról szóló véleményében tett ajánlást, az Európai Bizottság nem módosította álláspontját azon megoldásokkal szemben, amelyeket a tagállamoknak meg kellene valósítaniuk annak érdekében, hogy fenntartható és biztonságos nyugdíjrendszert garantálhassanak az előregedő népesség ellenére: továbbra is azt emeli ki, hogy inkább a nyugdíjkiadásokat kell mérsékelni, nem pedig a finanszírozásukhoz megkívánt bevételeket növelni. Ajánlja továbbá, hogy a nyugdíjkorhatárt kapcsolják az egyre magasabb várható élettartamhoz. Mindezekkel kapcsolatban az EGSZB már több ízben tett bíráló megjegyzéseket.

2.2 A nyugdíjreform szükségességével kapcsolatos nézetének alátámasztására az Európai Bizottság olyan statisztikákra hivatkozik, amelyek félrevezető képet festhetnek a népesség előregedése által kiváltott problémákról. A fehér könyv 1. ábráján látható grafikon például a 60 évnél idősebbek és a 20–59 év közöttiek számának várható alakulását veti össze. A görbe azt mutatja, hogy az előbbi az előrejelzések szerint évente kétmillióval fog nőni a következő két évtizedben, míg az utóbbi évente átlagosan egymillióval fog csökkenni. 2020-ra a tagállamok többségében a törvényes nyugdíjkorhatár 65 év vagy annál magasabb lesz, ami azt jelenti, hogy a 60 év feletti korcsoport egyaránt tartalmaz majd munkavállalókat és nyugdíjasokat. Korábbi ajánlásaival⁽¹⁾ összhangban az EGSZB úgy véli, hogy a népesség előregedése által a társadalombiztosítási rendszerek finanszírozására gyakorolt hatás felmérésekor a gazdasági függőségi rátát kellene alkalmazni, mivel az pontos képet nyújt a tényleges forrásszüksületről. Az Európai Bizottság ezt elismeri fehér könyvében. Ilyen értelemben az EGSZB üdvözlöi, hogy a fehér könyv a korábbi európai bizottsági dokumentumoknál jóval határozottabban kihangsúlyozza, hogy a munkaerőpiac és a magasabb foglalkoztatási kvóták fontos szerepet játszanak a demográfiai változás sikeres kezelésében, és így a nyugdíjjal kapcsolatos legfontosabb célok elérésében. Sajnálatos azonban, hogy a munkaerőpiac nagy jelentőségének kiemelése nem járt érzékelhető hatással a nyugdíjjal kapcsolatos legfontosabb ajánlásokra: ezeket jórészt változatlanul átvették az előző dokumentumból.

⁽¹⁾ HL C 318., 2011.10.29., 1–8. o.

2.3 Az Európai Bizottság úgy látja, hogy a tagállamokbeli nyugdíjreformok sikere nagyban meghatározza a gazdasági és monetáris unió zökkenőmentes működését, és hatással lesz az EU arra való képességére is, hogy megvalósítsa az Európa 2020 stratégia alábbi két célkitűzését: a foglalkoztatottság arányának 75 %-ra növelését, valamint az elszegényedés szélén állók számának legalább 20 millió fővel való csökkentését. Az EGSZB azonban már rámutatott arra⁽²⁾, hogy a tagállamok által a pénzügyi és államadósság-válság kihatásainak kezelésére végrehajtott megszorító intézkedések némelyike kedvezőtlen következményekkel járhat e célok elérésére nézve. Minden pénzügyi stabilitási intézkedést mindig ki kell egészíteni foglalkoztatási szempontból hatékony beruházásokkal, valamint növekedéshez vezető intézkedésekkel.

2.4 Az Európai Bizottság szakpolitikai iránymutatásokat és kezdeményezéseket kíván javasolni a tagállamoknak a többek között a 2011-es európai szemeszter keretében kiadott országspecifikus ajánlásokban azonosított reformszükségletek megvalósulására. Az EGSZB sajnálja, hogy ezen ajánlások elsősorban a törvényes nyugdíjkorhatár megemelésére és a nyugdíj-indexálási rendszerek módosítására irányulnak. Néhány olyan tagállam esetében, amely készenléti hitel-megállapodást kötött az IMF-fel, a Világbankkal vagy az Európai Bizottsággal, az ajánlások olyan megoldásokat is magukba foglaltak, mint például a nyugdíjak értékének időleges befagyasztása vagy akár csökkentése.

3. Általános észrevételek

3.1 A jelenlegi kihívások a nyugdíjak terén

3.1.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a nyugdíjrendszerek fenntarthatósága és megfelelősége azon múlik, hogy azokat milyen mértékben támasztják alá a járulékok, adók és megtakarítások. Ezek azonban nem csupán a foglalkoztatottaktól származnak, hanem maguktól a nyugdíjasoktól is. Ezért az aktív adófizetők és a nyugdíjba vonult kedvezményezettek közötti arány hosszú távú előrejelzésekor ezt mindig figyelembe kell venni.

3.1.2 Az állami nyugdíjrendszer a nyugdíjasok fő jövedelemforrása szinte valamennyi tagállamban. Döntő jelentőségű tehát megtenni minden lehetséges erőfeszítést annak érdekében, hogy továbbra is fenntartható és finanszírozható legyen. Az EGSZB meglátása szerint az állami rendszerek finanszírozása legjobban a magas foglalkoztatási ráta révén biztosítható, valamint olyan további finanszírozási intézkedések révén, mint amelyeket egyes tagállamok hoztak (például: költségvetési támogatások, kiegészítő jövedelmek, stabilitási és tartalékalapok). E nyugdíjrendszerek a szolidaritás elvén alapulnak, és szolidaritást teremtenek a generációkon belül és azok között, ami hozzájárul a társadalmi kohézió biztosításához. Ezenkívül egyes tagállamokban lehetővé teszik, hogy a nyugdíjjogosultságra beszámítson a munkanélküliségben töltött idő és a pályafutás betegségek vagy családi okok miatti megszakításának ideje is. E rendszerek a 2008-as pénzügyi válság során már megmutatták pénzügyi stabilizátorként betöltött szerepüket, még ha bizonyos tagországokban a polgárok nyugdíja kedvezőtlenül alakult is. Ugyanakkor néhány magán tőkefedezeti nyugdíjrendszer, amely eszközportfóliójának egy részét egyes, igen kockázatos pénzügyi

termékekbe fektette, jelentős veszteségeket szenvedett el, ami számos nyugdíjas esetében a nyugellátás nagymértékű visszaeséséhez vezetett. A döntéshozóknak figyelembe kell venniük azt, hogy a globális szintű igények visszaszorítása milyen hatással jár abból a szempontból, hogy a szociális juttatások nem egyszerűen csak „kiadásnak” tekintendők, hiszen az európaiak harmadának ezek megélhetési és fogyasztási forrást jelentenek.

3.2 A nyugdíjrendszerek pénzügyi fenntarthatóságának biztosítása

3.2.1 Az Európai Bizottság kijelenti, hogy 2060-ig a nyugdíjak GDP-ben mért átlagosan 2,5 százalékpontos növekedésére kerülhet sor az EU-ban. Amint azt már korábbi véleményeiben is jelezte, az EGSZB azt javasolja, hogy a tagállamok körültekintően használják fel e számadatokat a nyugdíjreformok ösztönzésére, hiszen nagy részük hosszú távú feltételezéseken alapul, amelyeket egyes esetekben nem támaszt alá a valóság. Ugyanakkor jelenleg 9 százalékpontos eltérés van a tagállamok GDP-ben kifejezett nyugdíjkiadásában: az írországi 6 %-tól az olaszországi 15 %-ig bezárólag. Ez azt mutatja, hogy a közkiadások összetétele némileg rugalmasan változhat anélkül, hogy ez számottevően hatna azon tagországok versenyképességére, amelyek ciklikus értelemben többet fordítanak társadalombiztosítási rendszerekre.

3.2.2 A tagállamok elmúlt évtizedbeli nyugdíjreformjai főként a kiadásoknak a törvényes nyugdíjkorhatár felemelése, valamint a nyugdíj-indexálási rendszernek az uralkodó vagy kizárólagos árindexre történő átállítása révén történő visszanyesését célozták. Az EGSZB úgy gondolja, hogy ez utóbbi változtatás hosszú távú káros hatással járhat, nagymértékben erodálva a nyugdíjakat. Egy ILO-tanulmány⁽³⁾ szerint egy mindössze 1 százalékpontos eltérés a béremelések és a nyugdíjemelések között 25 év alatt a nyugdíjak 22 %-os csökkenéséhez vezethet.

3.2.3 A nyugdíjrendszerek nem a nemzeti gazdaságtól elszigetelten működnek. Ezek lényegében alrendszerek, amelyek nemzeti és világszinten kölcsönhatásban állnak másokkal. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a nyugdíjrendszerek pénzügyi fenntarthatóságának biztosítására a tagállamoknak erőfeszítéseiket az elkövetkező évtizedekben a bevételek növelésére kellene összpontosítaniuk. E növekedés nem érhető el csupán a foglalkoztatott járulékfizetők számának emelésével és az aktív időszak meghosszabbításával, hanem szükség van hozzá a közpénzekkel való jobb gazdálkodásra, valamint az adóelkerülés és a bejelentetlen munka elleni harcra is. A fenntartható növekedés és a magas szintű foglalkoztatás a nyugdíjrendszereknek kedvező környezetet teremtene. A hosszabb munkaviszony megvalósítása olyan munkaerő-piaci reformokat kíván meg, amelyek megermentik annak feltételeit, hogy a vállalkozások jó munkahelyeket kínáljanak. A szakmai és családi kötelezettségek egyeztetését megkönnyítő, méltányos munkafeltételek emellett elősegíthetik a termékenységi ráta növekedését is, bizonyos mértékben enyhítve ezáltal az idősödő népesség által a nyugdíjrendszerekre gyakorolt nyomást. Ezzel egy időben intézkedésekre van szükség annak érdekében is, hogy növekedjen az emberek hajlandósága a hosszabb munkaerő-piaci részvétellel, amelynek része az egész életen át tartó tanulásra és az egészségmegőrzésre való készség is.

(2) HL C 143., 2012.5.22., 23–28. o.

(3) ILO: „Nyugdíjreform Közép- és Kelet-Európában”, 2011., 16. o., ISBN 978-92-125640-3 (web pdf).

3.2.4 Előző véleményével összhangban az EGSZB rámutat, hogy nem szabad a velük járó magasabb explicit államadósság miatt rövid távon büntetni a nyugdíjrendszerek finanszírozásának változását eredményező azon reformokat (így a teljesen felosztó-kirovó rendszerről a kötelező felosztó-kirovó rendszerből és tőkefedezeti rendszerből álló vegyes rendszerre való átállást célzóakat), amelyek növelik az állami szektor explicit kötelezettségeit és csökkentik az implicit kötelezettségeket.⁽⁴⁾ Fontolóra kell tehát venni a Stabilitási és Növekedési Paktum szabályainak felülvizsgálatát.

3.3 A nyugellátások megfelelőségének fenntartása

3.3.1 Az Európai Bizottság elismeri, hogy a legtöbb tagállamban a végrehajtott nyugdíjreformok alacsonyabb nyugdíjrendszeri bérpótlási arányokhoz vezetnek majd. Mivel a nyugdíj az idősebb európai polgárok fő jövedelemforrása, az EGSZB nézete szerint prioritást kell hogy jelentsen a tagállamok számára az emberhez méltó életszínvonalat lehetővé tevő, megfelelő nyugellátások megőrzése.

3.3.2 A kormányok felelősek annak biztosításáért, hogy minden idősebb lakos megfelelő nyugdíjban részesüljön. Az EGSZB véleménye szerint ezért a tagállamoknak – a szociális partnerekkel együttműködve – meg kellene fontolniuk a „megfelelő nyugdíj” átfogó meghatározásának kialakítását.

3.3.3 A nyugdíjasok jövőbeli nemzedékei számára a jövedelem elégségsége egyre inkább a kiegészítő tőkefedezeti nyugdíjrendszerek pillérétől függ majd. Az EGSZB felhívja ugyanakkor a figyelmet arra, hogy azon tagországok egy része, amelyek korábban – az állami nyugdíjrendszerbe befizetett járulékok egy hányadának átirányításával finanszírozott – kötelező tőkefedezeti rendszereket ösztönözték, e mechanizmus felfüggesztése mellett döntött, elsősorban az állami nyugdíjkasszában keletkezett hiány miatt. Az EGSZB pártolja a foglalkoztatói tőkefedezeti rendszereket, amelyeket a munkaadók és a munkavállalók képviselői hoznak létre és irányítanak, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy támogassa a szociális partnereket ezzel kapcsolatos adminisztratív kapacitásuk bővítésében.

3.3.4 A kiegészítő tőkefedezeti nyugdíjrendszerek, és különösen a munkaerő-piaci részvételhez kapcsolódó rendszerek felé való fokozatos elmozdulás miatt igen fontos, hogy a tagállamok megfelelő nyugdíjat biztosítsanak azoknak, akik egész felnőtt életük során a munkaerőpiacon kívül rekedtek. Mindazoknak tehát, akik pl. súlyos fogyatékoságuk vagy összetett szociális problémáik miatt kiszorultak az elsődleges munkaerőpiacról, elegendő nyugdíjat kell garantálni, hogy az idős korban elkerüljék a még súlyosabb szociális egyenlőtlenségeket.

3.4 A nők és az idősebb munkavállalók munkaerő-piaci részvételének fokozása

3.4.1 Az Európai Bizottság rámutat, hogy ha az EU eléri az Európa 2020 stratégia foglalkoztatási célkitűzését, vagyis azt, hogy a 20–64 éves népesség foglalkoztatási aránya 75 %-os legyen, és az elkövetkező évtizedekben további előrelépések

történnek, akkor a gazdasági függőségi arány 80 % alatt maradhat. Ezáltal az idősödő népesség által a nyugdíjrendszerekre gyakorolt nyomás továbbra is elviselhető lenne.

3.4.2 Az EGSZB nem ért egyet az Európai Bizottság azon nézetével, miszerint a rögzített nyugdíjkorhatár nagymértékben felborítaná az egyensúlyt az aktív és a nyugdíjban töltött évek között. Az elmúlt években végrehajtott nyugdíjreform keretében a legtöbb tagállam a kerkedvezményes nyugdíjhoz való jogot a munkában töltött évek számához kötötte, számottevően csökkentve a privilegizált munkavállalók számát. Az EGSZB szerint fenntartandók a kerkedvezményes nyugdíjra irányuló mechanizmusok annak biztosítására, hogy azok a munkavállalók, akik sokáig végeztek megterhelő vagy veszélyes munkát, illetve pályájukat igen korán, 18 éves koruk előtt kezdték, jogosultak legyenek a korai nyugdíjba vonulásra.

3.4.3 Az EGSZB számos véleményben⁽⁵⁾ kifejtette már nézeteit azon főbb tényezők kapcsán, amelyeket a tagállamoknak számításba kellene venniük a hosszabb aktív időszakot célzó reformok megvalósításakor, és értékeli, hogy az Európai Bizottság jelentős részüket figyelembe vette fehér könyvében. Úgy érzi azonban, hogy még sokat kellene tenni tagállami szinten annak biztosítására, hogy a munkahelyeket megfelelően hozzáigazítsák az idősebb munkavállalók képességeihez és egészségi állapotához.

3.5 A tagállamok és az EU szerepe a nyugdíjak kérdésében

3.5.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság arra vonatkozó döntését, hogy átfogó megközelítést alkalmaz a nyugdíjreformot illetően, tekintettel a nyugdíjjal kapcsolatos makrogazdasági, szociális és foglalkoztatási kihívások egymással kölcsönösen összefüggő jellegére. Bár nyugdíjrendszereik kidolgozásáért elsősorban maguk a tagállamok a felelősek, az Európai Bizottságnak kreatívan kellene felhasználnia a rendelkezésére álló eszközöket arra, hogy szilárdan támogassa a tagállamokat a reform folyamata során. Ugyanakkor, mivel el akarunk kerülni mindenféle visszalépést, ezt úgy kell megtenni, hogy senki joga ne csorbuljon, és a jelenlegi recesszió ne szüljön olyan új szabályokat, amelyek a gazdaság újbóli megerősödése után ellentétesek lehetnek az emberek érdekeivel. Az Európa 2020 stratégia keretében és az új európai szabályozási keret alapján az Európai Bizottság kellően széles körű illetékességgel bír a nyugdíjreform-megoldások ösztönzésére, figyelembe véve azt a tényt, hogy a nyugdíjak nem megtakarítást jelentenek. Az EGSZB arra irányuló szándékának keresztülvitelére is bátorítja az Európai Bizottságot, hogy az ESZA forrásainak egy részét a 2014–2020-as programozási időszakban az idős munkavállalók foglalkoztatását és a hosszabb aktív időszak előmozdítását célzó projektek támogatására fordítsa. Ennek előfeltétele kell hogy legyen a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom bevonása e projektek megvalósításába.

3.5.2 Tekintettel arra, hogy az előregedő népesség által a nyugdíjrendszerre gyakorolt hatások miatt a tagállamok fő célkitűzésének a foglalkoztatás és a termelékenység növelésének kellene lennie, az EGSZB azt ajánlja, hogy a kormányok által végrehajtani szándékozott valamennyi szakpolitika alapuljon a szociális partnerek előzetes hozzájárulásán.

⁽⁴⁾ Ez a helyzet uralkodik azon tagállamok némelyikében, amelyek kiegészítő nyugdíjrendszereket vezettek be, és azokat az állami nyugdíjárulások egy részéből finanszírozzák.

⁽⁵⁾ HL C 318., 2011.10.29., 1–8. o. HL C 161., 2007.7.13., 1–8. o. HL C 44., 2011.2.11., 10–16. o.

3.6 A nyugdíjreformok szükségessége

3.6.1 Az Európai Bizottság által a nyugdíjreformra vonatkozóan a 2011-es és 2012-es éves növekedési jelentések keretében a tagállamoknak megfogalmazott ajánlások kapcsán az EGSZB úgy véli, hogy

- a. a tényleges nyugdíjkorhatár növekedésére a hosszabb aktív időszak ösztönzésére irányuló, a szociális partnerekkel egyeztetett politikákon keresztül kell, hogy sor kerüljön, nem pedig a törvényes korhatár felemelésére vonatkozó automatikus mechanizmusokon át, ahogyan azt az Európai Bizottság javasolta;
- b. a kordedvezményrel való nyugdíjba vonulás lehetőségeinek korlátozását illetően figyelembe kellene venni egyes munkavállaló-kategóriák sajátos helyzetét, főként azokét, akik különösen megterhelő vagy veszélyes munkát végeztek, illetve pályájukat igen korán (18 éves koruk előtt) kezdték;
- c. a tényleges nyugdíjkorhatár megemelésének legjobb módját az jelenti, ha a munkával töltött évek számát az alábbiakon keresztül növeljük: a képzési programokban való részvétel jobb lehetőségei, a munkahelyeknek a sokrétűbb munkaerő igényeihez való hozzáigazítása, foglalkoztatási lehetőségek kialakítása az idősebb munkavállalók számára, az aktív és egészséges öregkor támogatása, továbbá az idősebb munkavállalók álláshoz jutását gátló jogi és egyéb akadályok felszámolása;
- d. a nők, illetve a férfiak törvényes nyugdíjkorhatárának kiegyenlítése olyan időtávon kell hogy történjen, amely számításba veszi az egyes tagállamok sajátos munkaerőpiaci helyzetét; külön figyelmet fordítandó a nők és a férfiak nyugdíjjogosultságai közötti szakadék áthidalására;
- e. a kiegészítő nyugdíj-megtakarítások növelésének ösztönzése a szociális partnerek bevonásával végzendő, elsősorban munkáltatói nyugdíjrendszerek formájában, mivel a pénzügyi válság során ezek biztonságosabbnak bizonyultak a tőkefedezeti rendszerek egyéb formáinál, de célzott adóösztönzőkhöz kapcsolt magánmegtakarítások formájában is, különösen azok számára, akik nem engedhetik meg maguknak e szolgáltatásokat.

3.7 A munkaviszonyban és a nyugdíjban töltött idő közötti egyensúly megteremtése

3.7.1 Az EGSZB úgy látja, hogy a tagállamok az önként vállalt hosszabb munkaévek előmozdítását célzó aktív intézkedések révén támogathatják a tényleges nyugdíjkorhatár megemelkedését, vagyis a munkában töltött idő meghosszabbítását. A törvényes korhatárnak a várható élettartam növekedésén alapuló, automatikus felemelése a kívánttal ellentétes hatást érhet el: számos idősebb munkavállaló - főként az egészségi problémával küzdők - fog esetleg egyéb társadalombiztosítási pillért választani. ⁽⁶⁾

3.7.2 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a nyugdíjreformot nem szabad úgy végrehajtani, hogy annak költségeit a munkavállalók fiatal nemzedéke, vagy csupán a mostani nyugdíjasok viseljék. A tagállamok meg tudnának valósítani olyan reformintézkedéseket, amelyek nem sértik a munkavállalók vagy a nyugdíjasok érdekeit.

3.7.3 Az EGSZB azt ajánlja a tagállamoknak, hogy a kordedvezményes nyugdíj igénybevételi lehetőségeinek korlátozására irányuló intézkedéseket azon munkavállalók érdekeinek kellő figyelembevételével hajtsák végre, akik sokáig végeztek megterhelő vagy veszélyes munkát, illetve pályájukat igen korán (18 éves koruk előtt) kezdték meg. E kategóriákban sok munkavállaló számára az, ha korlátozzák a kordedvezményes nyugdíj igénybevételére való lehetőségüket, valójában nyugdíjjogosultságuk megszüntetését jelentheti. Az Európai Bizottság elismeri, hogy e csoportok tagjainak várható élettartama rövidebb, egészségi állapota pedig rosszabb, mint más munkavállalóké. E feltételekről továbbra is a tagállamoknak kell dönteniük nemzeti gyakorlatuknak és viszonyaiknak megfelelően és a szociális partnerekkel kötött megállapodások alapján.

3.7.4 Az EGSZB tudomásul veszi az Európai Bizottságnak azt az álláspontját, hogy a tagállamok által vállalt reformfolyamatoknak a hosszabb aktív időszak előmozdítására kell fókuszálniuk. Pusztán a törvényes nyugdíjkorhatár felemelése, vagy pedig a nyugdíjnak az indexálási rendszer módosítása révén történő megnyirbálása következtében nyugdíjasok milliói kerülhetnek a szegénységi küszöb alá.

3.7.5 A Eurostat egy jelentése ⁽⁷⁾ szerint az 50–69 év közötti munkavállalók 35 %-a lenne kész 65 éves kora után is dolgozni. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság álláspontjával, mely szerint a munkával töltött évek számának növelése előtt álló akadályok eltávolítása a tagállamok rendelkezésére álló egyik megoldást jelenti.

3.7.6 Az Európai Bizottság azt is elismeri, hogy a nők és férfiak nyugdíja közötti eltérések megszűnése nem érhető el csupán a nyugdíjkorhatár egyenlővé tételével, ezért azt ajánlja, hogy a tagállamok foglalkoztatási és nyugdíjpolitikák meghatározott mixét használják fel e különbségek felszámolására. Az EGSZB arra hívja fel az Európai Bizottságot, hogy az uniós nyugdíjszabályozás felülvizsgálatának részeként vegye fontolóra a nemek közötti különbség megszüntetését célzó rendelkezések bevezetését.

3.8 A kiegészítő magánnyugdíj-megtakarítások növelése

3.8.1 Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság arra vonatkozó döntését, hogy továbbfejleszti az EU nyugdíjakra vonatkozó szabályozását. Úgy látja ugyanakkor, hogy nemcsak a nyugdíjalapok határon átnyúló tevékenységeivel és a munkavállalók mobilitásával összefüggő szempontokat kell tekintetbe venni, hanem a nyugdíjtestületek felügyeletével, az adminisztratív költségekkel, valamint a fogyasztók tájékoztatásával és védelmével kapcsolatos kérdéseket is.

⁽⁷⁾ *Active ageing and solidarity between generations – a statistical portrait of the European Union* [Az aktív időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás – az Európai Unió statisztikai portréja], 2012., 57. o.

⁽⁶⁾ HL C 84., 2011.3.17., 38–44. o.

3.8.2 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy hozzák létre a nyugdíj-nyomonkövetési szolgáltatások uniós rendszerét a tagállami szolgálatok összekapcsolása révén. Ez valódi előnnyel járna azok számára, akik több tagállamban is dolgoztak.

3.8.3 A fehér könyv nem a helyes megközelítést alkalmazza a munkáltatói nyugdíjak költséghatékony folyósításának és ezáltal jövőbeli növekedésének a támogatására. Közelebbről, az EGSZB nem támogatja az IORP-irányelv felülvizsgálatára vonatkozóan kinyilvánított szándékot, amelynek „célja a Szolvencia II. irányelvvél azonos feltételek fenntartása”. Ezeket az intézkedéseket nem indokolja annak szükségessége, hogy a biztosítással fedezett nyugdíjalapokéival azonos feltételeket teremtsenek, mivel azok eltérően működnek. A nyugdíjalapok legtöbbször nem a végfelhasználói piacon működnek, illetve nem nonprofit szervezetek. Általában az ágazat egy munkáltatóján vagy munkáltatócsoportján keresztül funkcionálnak, míg a biztosítási nyugdíjtermékeket magánszemélyek is igénybe vehetik. A nyugdíjalapok kollektív jellegűek (kollektív megállapodás vonatkozik rájuk). Az EGSZB ugyanakkor támogatja az Európai Bizottság arra irányuló kötelezettségvállalását, hogy specifikusan kialakított intézkedéseket vezessen be a nyugdíjalapok vagyónának biztosítására.

3.8.4 Az állami nyugdíjrendszerek mellett kollektív kiegészítő rendszerek is kialakultak. Mivel ez utóbbiak pótlólagos jövedelmet nyújtanak a nyugdíjasoknak, ezért azokat valamennyi munkavállalóra ki kellene terjeszteni. Nem szabad azonban alternatívának tekinteni azokat az állami nyugdíjak

fizetésével szemben, és – mivel kollektív megállapodásokon alapulnak – semmi esetre sem lehetnek hátrányos hatással azokra. Adott szektor vagy vállalkozás valamennyi munkavállalójának részt kell tudnia venni e kiegészítő mechanizmusokban, amelyek egyébként a nőket és a férfiakat egyformán kezelik. Fontos továbbá, hogy a szociális partnereket bevonják e rendszerek irányításának megvalósításába és nyomon követésébe. A kiegészítő nyugdíjrendszerek mellett, amelyek többnyire befektetési alapokként működnek, a szociális partnereknek abban is részt kellene venniük, hogy a megfelelő szintű jövőbeli nyugellátások biztosítása érdekében megoldás szülessen néhány egyéb, olyan kockázat kivédésére, amely gyakran csökkenti a jövőbeli nyugdíjjövedelmet (ilyenek például az egész életen át jelentkező, illetve a betegség, munkanélküliség, vagy családi ok miatti távollét idején fellépő kockázatok).

3.9 Az uniós eszközök felhasználása

3.9.1 Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy használja fel az összes rendelkezésére álló jogi, pénzügyi és koordinációs eszközt a tagállamok abbéli erőfeszítéseinek támogatására, hogy megfelelő és biztonságos nyugdíjrendszert tartsanak fenn. E célok elérésének garantálásához az is elengedhetetlen, hogy a civil szervezeteket és a szociális partnereket a nyugdíj-reform-politikák kialakítása és végrehajtása, valamint az azzal kapcsolatos konzultáció valamennyi szakaszába bevonják. Ugyanakkor fontos, hogy a nyugdíjrendszerrel közvetlenül össze nem függő uniós joganyagokra irányuló javaslatokba illeszkedjenek be az adott jogszabály nyugdíjrendszerekre – különösen azok stabilitására, valamint a jövőbeli nyugdíjak szintjére – gyakorolt hatásának elemzését.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

Az alábbi módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egy-egyede volt, a vita során elutasították (ESz. 54. cikk (3) bekezdés):

3.6.1. pont, b. alpont

A b. alpont a következőképpen módosítandó:

[...] b. a korkezdézménnyel való nyugdíjba vonulás lehetőségeinek korlátozását illetően figyelembe kellene venni egyes munkavállaló-kategóriák sajátos helyzetét, főként azokat, akik különösen megterhelő vagy veszélyes munkát végeztek, ~~illetve pályájukat igen korán (18 éves koruk előtt) kezdték;~~

A szavazás eredménye:

Mellette: 88

Ellene: 124

Tartózkodott: 14

3.7.1. pont

A pont a következőképpen módosul:

Az EGSZB úgy látja, hogy a tagállamok aktív intézkedések révén hozzájárulhatnak az önként vállalt, a törvényileg rögzített nyugdíjkorhatáron túlmenő munkaviszony hosszabb munkaévek előmozdításához-célzó aktív intézkedések révén támogatják a tényleges nyugdíjkorhatár megemelését, vagyis a munkában töltött idő meghosszabbítását. A törvényes korhatárnak a várható élettartam növekedésén alapuló, automatikus felemelése a kívánttal ellentétes hatást érhet el: számos idősebb munkavállaló - főként az egészségi problémával küzdők - fog esetleg egyéb társadalombiztosítási pillért választani.⁶

A szavazás eredménye:

Mellette: 80

Ellene: 135

Tartózkodott: 10

3.7.3. pont

A következőképpen módosítandó:

Az EGSZB azt ajánlja a tagállamoknak, hogy a korkezdézményes nyugdíj igénybevételi lehetőségeinek korlátozására irányuló intézkedéseket azon munkavállalók érdekeinek kellő figyelembevételével hajtásák végre, akik sokáig végeztek megterhelő vagy veszélyes munkát, ~~illetve pályájukat igen korán (18 éves koruk előtt) kezdték meg.~~ E kategóriákban sok munkavállaló számára az, ha korlátozzák a korkezdézményes nyugdíj igénybevételére való lehetőségüket, valójában nyugdíjjogosultságuk megszüntetését jelentheti. Az Európai Bizottság elismeri, hogy e csoportok tagjainak várható élettartama rövidebb, egészségi állapota pedig rosszabb, mint más munkavállalóké. E feltételekről továbbra is a tagállamoknak kell dönteniük nemzeti gyakorlatuknak és viszonyaiknak megfelelően és a szociális partnerekkel kötött megállapodások alapján.

A szavazás eredménye:

Mellette: 88

Ellene: 124

Tartózkodott: 14

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó „Európa a polgárokért” program létrehozásáról

(COM(2011) 884 final – 2011/0436 (APP))

(2012/C 299/22)

Előadó: **M. GOBIŇŠ**

2011. december 14-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó „Európa a polgárokért” program létrehozásáról

COM(2011) 884 final – 2011/0436 (APP).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. június 27-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 11-i ülésnapon) 140 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) határozottan támogatja az „Európa a polgárokért” program folytatását, valamint alapvető jellemzőit: az európai polgárok aktív politikai és közéleti szerepvállalásának ösztönzését és támogatását, a közös értékeken és az európai identitáson alapuló szolidaritást és kölcsönös együttműködést.

1.2 Az aktív polgári szerepvállalás polgárok, polgári csoportok, civil társadalmi szervezetek – elsősorban a szociális partnerek – részvételét jelenti a politikák kialakításában (vertikális párbeszéd a civil társadalom és a közigazgatás között), valamint a közöttük megvalósuló hálózatépítésben és együttműködésben (horizontális párbeszéd). Az EGSZB üdvözli, hogy a vizsgált javaslat támogatni kívánja mindkét szempontot, jóllehet további pontosításra szorulnak a horizontális párbeszéd módozatai.

1.3 Az EGSZB összességében támogatja az Európai Bizottság javaslatát, azonban kéri, hogy az Európai Parlament, az EGSZB, a Régiók Bizottsága és a strukturált párbeszéd partnerei nagyobb mértékben vegyenek részt a program kidolgozásában, ellenőrzésében és értékelésében. E vélemény olyan ajánlásokat és konkrét módosításokat fogalmaz meg, amelyek lehetővé teszik a program tökéletesítését, hogy az még közelebb legyen a polgárokhoz és megfeleljen az igényeiknek.

1.4 Ahogyan az Európai Bizottság is elismeri, az Európai Unió intézményei jelenleg komoly legitimációs problémákkal küzdenek. A polgárok csekély bizalma, az apátia és a döntéshozatali folyamatban való részvétel hiánya alapjaiban kezdi ki az európai eszmét, és árt a döntések minőségének, illetve az Unió hosszú távú fejlődésének⁽¹⁾. Ez a helyzet a közigazgatás

minden szintjére vonatkozik, legyen az helyi, nemzeti, transznacionális vagy európai. A programnak a szükséges munka elvégzéséhez javasolt pénzügyi kerete elégtelen, ezért mindent meg kell tenni a finanszírozás növelése érdekében.

1.5 Az „Európa a polgárokért” programnak meg kell felelnie a Lisszaboni Szerződésben lefektetett demokratikus normáknak, melyek megszilárdulását elő kell mozdítani Európában, különös tekintettel az Európai Unióról szóló szerződés 10. és 11. cikkében szereplő, a részvételt és az átláthatóságot célzó mechanizmusokra. Ugyanakkor a program csak akkor lehet teljesen működőképes, ha az európai uniós intézmények teljesítik az említett cikkek végrehajtásával kapcsolatos kötelezettségeiket, például zöld könyvek kidolgozása révén. Ehhez hasonlóan a program semmiképpen nem mentheti fel az Európai Bizottság különböző főigazgatóságait kötelezettségvállalásaik alól, hogy saját forrásaik felhasználásával és illetékességi körükön belül az eddigieknél jobban támogassák a polgárok részvételét, a párbeszédet és a partnerségeket.

1.6 Az EGSZB ezenkívül megismerhette több civil társadalmi szervezet aggodalmait, akik attól félnek, hogy az éves munka-programok túlságosan háttérbe szoríthatják a program hosszú távra szóló témáit, sőt teljesen el is fedhetik azokat, vagy pedig kizárhatják annak lehetőségét, hogy a polgárok maguk határozzák meg saját prioritásaikat. Az EGSZB is osztja ezeket az aggodalmakat.

1.7 A történelmi emlékezetnek szentelt fejezetnek a közös identitást és értékeket kell előmozdítania. Az EGSZB üdvözli a programban javasolt kiegészítéseket, melyek magukban foglalják

⁽¹⁾ HL C 181, 2012.6.21. 137-142. o.

a náciizmus és a totalitárius kommunista rezsim áldozatairól való megemlékezést, az 1953-at követő időszakra vonatkozóan is, valamint a társadalom szerepének fontosságát egy sokáig megosztott Európa újraegyesítésében.

1.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a döntéshozatali folyamat valamennyi szintjén és szakaszában támogatni kell a fenntartható, lényegre törő és a lehető legstrukturáltabb polgári szerepvállalást.

Ennélfogva a fent említett javaslatokon túlmenően a következő ajánlásokat fogalmazza meg:

- Elsőbbséget kell biztosítani azoknak a támogatásoknak, amelyek a strukturális változásokat, a részvételt és az intézményi eredmények kihasználását támogatják, és örködni kell afelett, hogy a programban ne legyen megszakítás a jelenlegi és a következő költségvetési időszak között. Amennyiben szükséges, átmeneti időszakot kell bevezetni, hogy biztosítható legyen a célkitűzések ezen időintervallumon belüli teljesítése.
- A program fő kiválasztási feltételeinek az európai vetületre és az Európai Unióval kapcsolatos kérdésekben való polgári részvételre kell alapulniuk, és nem az európai szintű végrehajtásra. Emellett meg kellene teremteni az uniós döntéshozatali folyamatban való nemzeti szintű részvétel támogatásának lehetőségét is.
- A program irányítócsoportjába be kellene vonni az EGSZB, a Régiók Bizottsága és a strukturált párbeszédben részt vevő partnerek néhány képviselőjét, illetve egyszerűsíteni kellene a projektek kezelését, főként az értékelési rendszert, fenntartva a szükséges ellenőrzést.
- Az önkéntes munkát társfinanszírozásként kell elismerni. Emellett különleges támogatásról és külön kategóriáról kell gondoskodni a kisléptékű projektek esetében azokban a tagállamokban, ahol a civil társadalom tevékenysége szempontjából különösen kedvezőtlenek a feltételek a program céljához kapcsolódó területeken vagy pedig gyenge az azokban való részvétel.
- Abban az esetben, ha a projektet javasló pályázó közigazgatási szerv, ügynökség vagy bármely más olyan szerv, melynek finanszírozása főként adókból, járulékokból vagy hasonló forrásokból történik, kötelező partnerséget kell előírni legalább egy civil társadalmi szervezettel. Különösen a kelet-nyugati együttműködést kell ösztönözni, testvérvárosi kapcsolatok vagy más projektek formájában.

2. Általános észrevételek – a program tartalma

2.1 Az „Európa a polgárokért” programnak hozzá kell járulnia a Lisszaboni Szerződésben lefektetett demokratikus normák gyakorlati megvalósításához, különös tekintettel az

EUSZ 10. és 11. cikkére. Az európai polgári kezdeményezés csak az egyik részvételi lehetőség, melyet a szerződés előír: hamarosan követi majd a többi. Ez a program is meghozza majd gyümölcsét, ha az EU jobban felvállalja az EGSZB más véleményeiben részletezett politikai szükségszerűségeket, például a polgári részvételtől szóló zöld könyv elengedhetetlen kidolgozásával.

2.2 A javaslat kifejezetten hivatkozott, egyetlen jogalapja jelenleg az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 352. cikke⁽²⁾. Az EGSZB kéri annak pontosítását, hogy az alapszövegek mely cikkeiben szerepelnek azok a célkitűzések, amelyeket a programnak el kell érnie. Különösen az EUSZ 10. és 11. cikkét, valamint az EUMSZ 15. cikkét kellene kiemelni⁽³⁾. Az indoklás egyébiránt megemlíti az Alapjogi Charta 39. cikkét, mely az európai parlamenti választásokon való aktív és passzív választójogra vonatkozik, azonban nem tesz utalást a Charta más releváns cikkeire, így a 11. cikkre (a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadsága), a 12. cikkre (a gyülekezés és az egyesülés szabadsága), a 41. cikkre (megfelelő ügyintézéshez való jog), valamint a 20. és a 26. cikkre, mely kimondja a személyek és a különböző társadalmi csoportok törvény előtti egyenlőségét és ezen jogok védelmét⁽⁴⁾. Le kell azonban szögezni, hogy ez a program nem lehet sem az egyetlen, sem pedig a fő eszköze a fent említett célkitűzések megvalósításának.

2.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a részvétel és az aktív polgári szerepvállalás egyetemes és oszthatatlan érték képvisel és a közigazgatás valamennyi szintje (helyi, nemzeti és európai) összeköttetésben áll egymással. Az Európai Unióval kapcsolatos számos döntés visszahat a helyi és nemzeti szintre. Ezenkívül ezek a szintek előmozdítják az uniós határozatokat és hozzájárulnak azok kidolgozásához. A programnak tükröznie kell ezt a helyzetet, és az ehhez szükséges forrásokat meg kellene találni, elsőbbséget biztosítva az európai vetületnek, függetlenül attól, hogy a projektgazda milyen (nemzeti vagy európai) szinten működik. Az ilyen fellépéseket transznacionális partnerek nélkül is meg kellene tudni valósítani. Támogatni kellene továbbá – a finanszírozás növelése révén – az uniós döntéshozatali folyamatban való részvételt támogató, helyi szinten működő projektek gazdáit.

2.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy a civil társadalmi szervezetek által végzett munka különleges jelentőséggel bír, főként válság idején, és hogy ez utóbbi a forráshiánnyal karöltve rendkívül súlyosan érintette ezeket a tevékenységeket. Ezért kapnak különösen fontos helyet a programban a hosszú távú adminisztratív támogatások, valamint a strukturált párbeszédnek és az ún. „örkuta” szervezeteknek nyújtott támogatás, illetve az aktuális európai kérdések megoldásában való részvétel. A programnak támogatnia kell többek között a 2011 és 2013 közötti európai évek során véghezvitt intézkedéseket, szerzett tapasztalatokat és elért eredményeket, valamint a civil társadalom, nevezetesen a szociális partnerek ajánlásait.

⁽²⁾ COM(2011)° 884 final.

⁽³⁾ HL C 83., 2010.3.30.

⁽⁴⁾ HL C 83., 2010.3.30.

2.5 Az aktív polgári szerepvállalás és a polgári részvétel egyértelműen olyan tevékenységekhez kapcsolódik, amelyek ösztönzik az információ- és eszmecsere, valamint a közös identitásról, az értékekről és a történelemtől való reflexiót. Az EGSZB üdvözlözi a történelmi emlékezet kapcsán a programban javasolt kiterjesztést, mely magában foglalja a náciizmus és a totalitárius kommunista rezsim áldozatairól való megemlékezést, az 1953-at követő időszakra vonatkozóan is. Támogatni kell továbbá egy olyan nyilvános vitát, mely segít alaposabban megismerni Európa történelmét és levonni a tanulságokat, kiemelve a társadalom szerepének fontosságát egy sokáig megosztott Európa újraegyesítésében. Kiemelt figyelmet kellene szentelni a fiatalok történelmi tudatának, mely az EU közös jövőjének, szabadságának és jólétének alapköve.

2.6 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy nemcsak az intézmények tisztviselőit és alkalmazottait, hanem főként a polgárokat is jobban be kell vonni az „Európa a polgárokért” program keretében kidolgozott projektekbe és tevékenységekbe, különösen a testvérvárosi kapcsolatokba. Abban az esetben, ha a projektet javasoló pályázó közigazgatási szerv, ügynökség vagy bármely más olyan szerv, melynek finanszírozása főként adókból, járulékokból vagy hasonló forrásokból történik, kötelező partnerséget kell előírni legalább egy civil társadalmi szervezettel. Külön támogatásban kellene részesíteni az új partnerségek, például a Kelet-Nyugat partnerség létrehozását.

3. Konkrét észrevételek

Az „Európa a polgárokért” program összehangolása más programokkal

3.1 Az EGSZB üdvözlözi az eredeti javaslaton elvégzett módosításokat, melyek jobb együttműködést és koordinációt írnak elő az „Európa a polgárokért” program és más, például a szomszédságpolitikával kapcsolatos programok között. Ezen túlmenően a javaslat 11. cikke értelmében és a 2020-as célkitűzések teljesítése érdekében is jobb koordinációra van szükség az Interreggel, illetve a médiára és az ifjúságra vonatkozó programokkal kapcsolatban.

3.2 Az EGSZB kiáll amellett, hogy mielőbb összehangolt tájékoztatást kell tudni adni az „Európa a polgárokért” programmal és más uniós programokkal kapcsolatban, hogy minden egyes polgár egyetlen helyen megtalálhassa mindazokat lehetőségeket, melyek a rendelkezésére állnak. Az Európai Bizottság egyik nyilvános konzultációjából⁽⁵⁾ kiderül, hogy a polgárok nem mindig tudják pontosan, hogy milyen típusú tevékenységek kapnak a leginkább támogatást, és azt sem, hogy melyik programhoz kellene fordulniuk. Ezzel kapcsolatban kiemelt figyelemmel kell részesíteni a fiatalokat.

3.3 Ahogyan egy korábbi véleményében is tette, az EGSZB kéri a koordináció jelentős javítását, például egy, az aktív polgári szerepvállalással és részvétellel foglalkozó, állandó jellegű intézményközi egység létrehozása révén, melynek munkájában az Európai Bizottság különböző főigazgatóságainak és az EU más intézményeinek képviselői vennének részt⁽⁶⁾.

⁽⁵⁾ Az Európai Bizottság 2010–2011-ben folytatott online konzultációjának eredményei.

⁽⁶⁾ HL C 28., 2006.2.3., 29–34. o.

Pénzügyi szempontok

3.4 A program finanszírozása teljes mértékben elégtelen. Tudatában annak, hogy a jelenlegi válsághelyzetben az „Európa a polgárokért” program költségvetésének növelése pénzügyi és politikai kihívást jelent, az EGSZB határozottan kiáll a program meghatározó jelentősége mellett, és felhívja a figyelmet arra, hogy elméletileg többszörösére lehetne emelni annak támogatását, mely ma alkalmatlan arra, hogy kézzelfogható eredményeket érjünk el európai szinten⁽⁷⁾ és csalódást kelt még a potenciális projektgazdáknál is. A támogatás jelenlegi összege kérdéseket vet fel azzal kapcsolatban, hogy milyen jelentősége van a társadalom részvételének a döntéshozatali folyamatban, és hogy a döntéshozók képesek-e betartani a Lisszaboni Szerződés végrehajtásával kapcsolatos kötelezettségvállalásaikat.

3.5 Az EGSZB annak elemzését kéri, hogy milyen módon lehet az „Európa a polgárokért” programot kiegészítő forrásokkal ellátni, például a programozási időszak során más programok keretében fel nem használt forrásokból.

3.6 Annak érdekében, hogy széles körű és inkluzív részvételt biztosítsunk a programban, és hogy ne kerüljenek hátrányos helyzetbe a kisebb szervezetek vagy azok, amelyek szűkös pénzügyi forrásokkal rendelkeznek, illetve hogy növeljük az említett program hatékonyságát és ismertségét Európán belül, az EGSZB javasolja az európai dimenzióval bíró kisebb projektek támogatását is. A jelenlegi programmal kapcsolatban, és különösen a civil társadalom projektjei kapcsán csökkenteni kellene a költségvetésük által elérendő minimumküszöböt és a társfinanszírozás mértékét, növelni az előfinanszírozást, megszüntetni a külföldi partnerrel való együttműködés kötelezettségét, illetve csökkenteni az adminisztratív terheket, megtartva a szükséges ellenőrzést ott, ahol kell. A következő programidőszakban biztosítani kell a polgárok és a civil társadalom szervezetei számára, hogy kisebb nagyságrendű támogatásra is nyújthassanak be kérelmeket, és ezentúl ne kelljen több tízezer eurót investálniuk a társfinanszírozásba. A projektenként tervezett átlagos összeg jelenleg 80 000 euró, ami aggodalomra ad okot. A program tervezésekor alaposan fel kell mérni és meg kell szüntetni azokat a szempontokat, amelyek miatt a program rendelkezései hátrányos helyzetbe hozhatnak bizonyos projektgazdákat vagy célcsoportokat.

3.7 Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy gondolja át a különleges támogatások nyújtásának vagy a kis horderejű projektekre vonatkozó külön kategória felállításának lehetőségét azokban a tagállamokban, ahol a civil társadalmi szervezeteknek a program célkitűzéseihez kapcsolódó tevékenysége rendkívül hátrányos helyzetben van, vagy amelyekben alacsony a társadalmi részvétel.

3.8 Az új programozási periódusban meg kellene találni annak módját, hogy az önkéntes tevékenységet az alkalmazott társfinanszírozás keretében számolják el⁽⁸⁾.

⁽⁷⁾ Lásd a 6. lábjegyzetet.

⁽⁸⁾ HL C 325, 2006.12.30., 46-52. o.

3.9 A polgári tevékenységek és értékek megerősítése az új európai generációk körében az EU jövőjének egyik kihívása, egyben meghatározó eleme. Az EGSZB többek között arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg a fiatalok által vitt olyan programok nagyobb mértékű bevonását ebbe a programba, amelyekre nem az „Erasmus mindenkinek” program keretében kerül sor, különös tekintettel azokra, amelyek az Ifjúság kezdeményezés alá tartoznak. Egy újabb tematikai elemet képezhetnének továbbá a vállalkozások szociális felelősségének ösztönzését célzó projektek.

A program irányítása és igazgatása

3.10 Elvárható a programok decentralizált igazgatása, különösen a 3.6. pontban említett kisebb projektekre vonatkozóan. Az Európai Bizottság már kellőképpen elkötelezte magát, hogy bevonja a tagállamokbeli képviselőit a szóban forgó program promóciójába⁽⁹⁾, de meg kell vizsgálni annak a lehetőségét, hogy igénybe vegyék a nemzeti szintű képviselők vagy más struktúrák támogatását a program különböző részterületeinek az irányításában is. A nyilvánosság tájékoztatása és a program igazgatása egymást kiegészítő tevékenységek. Egy másik megoldás lenne, ha lehetővé tennék több kisebb projekt végrehajtását globális támogatások alkalmazása mellett.

3.11 Biztosítani kell, hogy a program irányítása teljes mértékben nyitott és átlátható legyen. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság már megkezdte a konzultációkat a program keretében. Ugyanakkor figyelembe véve a program különleges jellegét, meg kell teremteni a lehetőséget arra, hogy a Régiók Bizottsága és az EGSZB képviselőit, valamint a strukturált párbeszédben részt vevő partnereket bevonják a program irányítóbizottságának munkájába, szakértői státuszban, teljes jogú tagként, megfigyelőként, aktív megfigyelőként vagy más hasonló státuszban, hivatalos vagy nem hivatalos intézményközi munkacsoport létrehozása mellett, amelynek az éves program kidolgozása a feladata. Az ilyen rendelkezések révén megvalósíthatóvá válik a partnerségi elképzelés, valamint az, hogy a döntéshozatali folyamat korai szakaszától kezdve hatékony információcserére kerüljön sor. Ezen túlmenően ezeket a képviselőként szorosan be kell vonni a program értékelésének és a további fejlődésének valamennyi szakaszába⁽¹⁰⁾.

3.12 Meg kell szüntetni a munkaprogram éves prioritásaihoz, a rövidtávú tevékenységekhez vagy az ad hoc kezdeményezésekhez kapcsolódó veszélyeket, amelyekre a civil társadalom hívta fel a figyelmet, mivel nem szabad, hogy azok háttérbe szorítsák vagy egyoldalúan szűkebbre szabják a program alapvető célkitűzéseit. Meg kell hagyni a civil társadalomnak a lehetőséget, hogy maga választhasson helytálló témákat projektjeihez, amelyek tiszteletben tartják ezeket a célkitűzéseket.

3.13 Az EGSZB ragaszkodik ahhoz, hogy a projektek értékelésére szolgáló rendszert két szakaszban valósítsák meg. Az elegendő finanszírozás hiányában visszautasított kérelmek száma rendkívül magas. Jelenleg mintegy minden huszadik projekt kap támogatást a különböző programágak címén. Nem engedhető meg, hogy ez a forrásoknak a kérelmező szervezeteken belüli pazarlásához vezessen, ami káros volna, és ami

ellentmondana az alapvető célkitűzéseknek. Ezen túlmenően hosszabb határidőt kell szabni a projektek benyújtására

3.14 Mivel a program igazgatási költségei túlzónak tűnnek, ugyanis a program egészére szánt költségvetés 11 %-át érik el, az EGSZB azt kéri, hogy e költségek tervezésekor vegyék figyelembe a költség-haszon elemzést⁽¹¹⁾ és a jelen véleményben javasolt megoldásokat e költségek csökkentése érdekében, nevezetesen a globális támogatások vagy a két szakaszban lefojtott értékelési rendszerek stb. által.

3.15 Az EGSZB javasolja, hogy mielőbb állítsák fel az „Európa a polgárokért” program kapcsolattartó pontjait azokban a tagállamokban, ahol ilyenek még nem léteznek, valamint hogy erősítsék meg tevékenységeiket és fokozzák láthatóságukat.

Hatékony, fenntarthatóság és eredmények a mozgósított források tükrében

3.16 Ahogy azt mind az Európai Bizottság, mint pedig az általa konzultált számos civil szervezeti képviselő elismeri⁽¹²⁾, a programnak a jövőben szorosabban kellene kapcsolódnia a konkrét döntéshozatali eljárásokhoz és az európai politikai menetrendhez. Az EGSZB pozitívnak tartja, hogy az eredményeknek az új programhoz rendelt egyik kritériuma a program által támogatott tevékenységeknek köszönhetően létrejött politikai kezdeményezések száma és minősége. Következésképpen a program elősegítheti az EUSZ 11. cikkének végrehajtását. Ehhez hasonlóan az EGSZB az Európai Bizottság azon kérését is üdvözlöi, hogy osszák meg egymás között a bevált gyakorlatokat és gyűjtsék össze a civil társadalmi részvétel területére vonatkozó javaslatokat⁽¹³⁾.

3.17 A program által támogatott valamennyi eseménynek a gyakorlatban folyamatosan és fenntartható módon felhasználható és maximálisan látható eredményekhez kellene vezetnie. Ilyen eredményeket kellene elérni a polgárok részvételével tartott viták vagy rövid megbeszélések megszervezése, valamint kölcsönös kapcsolatok kiépítése során is. Az elnökség tevékenységeinek egy része például helyet adhatna a civil társadalom és az uniós intézmények közötti vitafórumnak.

3.18 Az EGSZB támogatja a működési támogatások nagyobb hozzáférhetőségét, külön kihangsúlyozva az európai és a nemzeti szint jelentőségét, ugyanis az itt nyújtott támogatások teszik lehetővé a szervezetek számára, hogy általános kompetenciájukat fejlesszék, a politikák kidolgozásában való részvételhez szükséges kapacitásaikat megerősítsék, valamint hogy az új kihívásokra gyorsan tudjanak reagálni⁽¹⁴⁾. Ezzel szemben gyakori, hogy a projektek támogatásai speciális kezdeményezésekre irányulnak, amelyeken keresztül gyakran nehezebb a fenntarthatóságot, az intézményi eredményeket, illetve az intézkedés

⁽¹¹⁾ Az Európai Bizottság jelenlegi javaslatának megfelelően az „Európa a polgárokért” program 2014–2020-ra szóló átfogó költségvetése 229 millió eurót fog kitenni, amelyből 206 milliót közvetlen a program nevében végrehajtott tevékenységekre, 23 milliót pedig az igazgatási jellegű kiadásokra fognak fordítani. Lásd a COM(2011) 884 final 2011/0436 (APP) dokumentum mellékletét.

⁽¹²⁾ Az Európai Bizottság 2010–2011-ben folytatott online konzultációjának eredményei.

⁽¹³⁾ COM(2011) 884 final.

⁽¹⁴⁾ Lásd még az Európai Parlament, Uniós Belső Politikák Főigazgató-sága, „D” Költségvetési Igazgatóság következő dokumentumát: „A nem kormányzati szervezetek (NGO-k) uniós költségvetésből történő finanszírozásáról szóló tanulmány”, ideiglenes változat, 2010.

⁽⁹⁾ COM(2011) 884 final.

⁽¹⁰⁾ Lásd a 6. lábjegyzetet.

minőségét biztosítani. Ellenőrizni kell az átlagos költségeket, a projektek számát és más olyan mutatókat, amelyek jelen javaslat mellékletében szerepelnek. Ezek a pontok a kisebb méretű szervezetek esetében nem adhatnak okot pénzügyi vagy igazgatási jellegű diszkriminációra, amely a társfinanszírozásra vonatkozó megemelt küszöb vagy más pontok alkalmazásából következne. Okosabb volna elkerülni egy ilyen összeg meghatározását, vagy azt e támogatások mértékéhez képest nagyon alacsony szinten megállapítani, mivel így emelhető a kedvezményezettek száma vagy a nyújtott támogatás időtartama.

3.19 A bizalmi partnerek esetében ajánlatos főként a hosszú távú strukturális támogatásokra hagyatkozni. Az is elvárható, hogy amennyiben a projektek természete azt megkívánja, meg lehessen hosszabbítani azok maximális időtartamát.

4. Az Európai Bizottság által javasoltak kiegészítésére vonatkozó ajánlások

Ezek a módosító indítványok tartalmazzák az EGSZB álláspontját a program néhány alapvető szempontját illetően. Az első részben szereplő megfontolások figyelembe vétele és a szöveg belső koherenciájának biztosítása érdekében esetenként szükség lehet a javaslat indoklásában és mellékletében szereplő tartalom további módosítására.

4.1 A Preambulum (4) preambulumbekzdésében az EGSZB a következő kijelentés kiegészítését vagy elhagyását javasolja: „Az európai polgári kezdeményezés intézménye egyedülálló módon lehetőséget kínál a polgárok számára, hogy közvetlenül részt vegyenek az uniós jogszabályok alakításában”⁽¹⁵⁾, mivel kétségeket ébreszthet a Lisszaboni Szerződés más rendelkezéseinek a végrehajtását illetően.

4.2 A Preambulum (4) preambulumbekzdésében az EGSZB jelen vélemény 2.3. és 3.6. pontjának megfelelően a „transznacionális és uniós szintű” kifejezésnek a „transznacionális és uniós szintű, az európai dimenziót nemzeti szinten tiszteletben tartó” kifejezéssel való helyettesítését javasolja.

4.3 A Preambulum (10) preambulumbekzdésében az EGSZB a jelen vélemény 2.3. és 3.6. cikkében foglaltak alapján „a transznacionális projektekbe és tevékenységekbe” kifejezésnek „a program projektjeibe és tevékenységeibe” kifejezéssel való helyettesítését kéri.

4.4 Az EGSZB javasolja, hogy a (14) preambulumbekzdést a következőképpen egészítsék ki: „a Bizottsággal és a tagállamokkal, a Régiók Bizottságával, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal, a strukturált párbeszédben részt vevő partnereivel és az európai civil társadalom egyéni képviselőivel együttműködve”.

4.5 A Preambulum (16) preambulumbekzdésében az EGSZB azt ajánlja, hogy az „uniós politikákhoz közvetlenül

kapcsolódó” és az „uniós politikai menetrend alakításában” kifejezéseket az „uniós kérdésekre vonatkozó politikákhoz közvetlenül kapcsolódó” és az „uniós kérdésekre vonatkozó politikai menetrend alakításában” kifejezésekkel helyettesítsék.

4.6 Az EGSZB a jelen vélemény 3.13. pontjában kifejtett megjegyzések konkretizálásaképpen azt javasolja, hogy a Preambulum (16) preambulumbekzdésének második mondatát az „egységköltségek alkalmazásával” kifejezés után a következőkkel egészítsék ki: „valamint a projektjavaslatok két szakaszban történő kiválasztása révén”.

4.7 Az EGSZB a javaslat 1. cikkének a következő átfoglalmasát javasolja: átfogó célkitűzés: „az értékek és az európai identitás, valamint a polgári szerepvállalás ösztönzésének”. „Az értékek és az európai identitás” fogalma szélesebb körű és befogadóbb. Ezeket a módosításokat a javaslat más részein is el kell végezni.

4.8 Ezen túlmenően az EGSZB azt javasolja, hogy az 1. cikkben a fent megfogalmazott megfigyeléseket követve, „az uniós szintű” szavakat „az uniós ügyekben és kérdésekben való” szavakkal helyettesítsék, megerősítve ezáltal azt, hogy a polgári részvétel oszthatatlan, valamint hogy az uniós ügyekről nem kizárólag uniós szinten döntenek.

4.9 A 2. cikk (2) bekezdésében az EGSZB azt javasolja, hogy „a társadalmi szerepvállalás és önkéntesség uniós szintű lehetőségeinek előmozdítása” kifejezést váltsák fel „az uniós ügyekben való társadalmi szerepvállalás és önkéntesség lehetőségeinek előmozdítása” kifejezéssel, valamint hogy „az uniós döntéshozatali folyamattal kapcsolatos ismeretek javítása” mondatrészt a következő mondatrészre módosítsák: „az Európai Unióhoz kapcsolódó kérdésekre vonatkozó politikák kidolgozásával kapcsolatos ismeretek javítása, és az azokban való nagyobb részvétel”.

4.10 Az EGSZB azt javasolja, hogy a 3. cikk (2) bekezdését a következők szerint egészítsék ki és módosítsák:

- (3) Általános európai érdekű tevékenységeket folytató vagy kifejezetten európai dimenzióval rendelkező szervezetek támogatása
- (4) Közösségépítés és a polgársággal kapcsolatos ügyekről folytatott viták a célközönség bevonásával, az internet és kommunikációs technológiák vagy a közösségi média alkalmazásával, valamint az európai dimenzió más kommunikációs eszközök csatornáin való megerősítésével
- (5) Uniós szintű rendezvények speciális és indokolt esetekben Indoklás: az uniós szinten szervezett események nem mindig rendelkeznek többlettértékkel, mivel gyakran olyan polgárokat gyűjtenek egybe, akik már tájékozottak és elkötelezettek az európai kérdéseket illetően, és az eredmények nem indokolják a szükséges magas költségeket.

⁽¹⁵⁾ Lásd a 13. lábjegyzetet.

- (7) Reflexió/vita a közös értékekről, valamint az uniós polgárság jövőjéről és az e területre vonatkozó részvételi lehetőségekről
- (8) Az uniós intézményekkel és működésükkel, a polgárok jogaival – különösen a demokratikus jogokkal –, valamint a főként uniós és nemzeti szintű politikák kidolgozási folyamatával kapcsolatos tudatosság növelésére irányuló kezdeményezések. E kezdeményezéseknek arra kell törekedniük, hogy a polgárok tevékeny résztvevői legyenek a politikák kidolgozásának, valamint a különböző szintű döntéshozatalnak, annak különböző szakaszaiban
- (11) A programhoz kapcsolódó tagállami tájékoztatási/tanácsadó és igazgatási struktúrák támogatása
- (12) Új bekezdés: Támogatások biztosítása a támogatásra jogosult régiókban vagy tagállamokban, ahol a program célkitűzéseihez kapcsolódó tevékenységekre biztosított más erőforrásokhoz való hozzáférés korlátozott, vagy amely projektekben a polgári részvétel aránya az átlagos alatt marad.

4.11 A javaslat 4. cikkét illetően az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottságnak a lehetőségek szerint mellőznie kellene a közbeszerzési szerződéseket, amelyek leginkább ambiciózus és költséges PR-kampányok szervezésében végződnek, melyek ráadásul távol állnak a polgároktól. Biztosítani kell, hogy valamennyi tevékenység teljes mértékben nyitott legyen a program minden résztvevője számára.

4.12 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a jelen véleménytervezet 2.6. pontjának megfelelően egészítsék ki a 6. cikket.

4.13 Át kellene gondolni a 8. cikk azon rendelkezésének az elhagyását, amely szerint minden évben új prioritásokat kell meghatározni a program számára, vagy legalább enyhíteni kellene a szóban forgó cikk megfogalmazását.

4.14 Az EGSZB a 9. cikk következők szerinti módosítását ajánlja: „3. meg kell teremteni a lehetőséget arra, hogy a Régiók Bizottsága és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság képviselőit, valamint a strukturált párbeszédben részt vevő partnereit tevékeny módon bevonják a program irányítóbizottságának munkájába, szakértői státuszban, teljes jogú tagként, megfigyelőként, aktív megfigyelőként vagy más hasonló státuszban, hivatalos vagy nem hivatalos intézményközi munkacsoport létrehozása mellett, amelynek az éves program kidolgozása a feladata”.

4.15 Az EGSZB a 10. cikk következők szerinti kiegészítését javasolja: „A javaslat 9. cikkében idézett feleket széles körben be

kell vonni a program értékelésének és további fejlődésének valamennyi szakaszába.”

4.16 Az EGSZB javasolja, hogy a 14. cikk (2) bekezdését a következőképpen egészítsék ki: „rendszeresen tájékoztatja az Európai Parlamentet, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot és a Régiók Bizottságát”. Az EGSZB a 14. cikk (3) bekezdése első felébe a „többek között” kifejezés beillesztését javasolja.

4.17 Az EGSZB a melléklet 2. fejezetének („Programirányítás”) olyan jellegű kiegészítését javasolja, amelyben szerepel, hogy tervbe kell venni és elvárható, hogy a program különböző részterületeinek igazgatásába bevonják az Európai Bizottság tagállamokbeli képviselőit vagy más nemzeti szintű struktúrákat, amelyeket a részvételre megfelelőnek ítél az Európai Bizottság.

4.18 A mellékletben említett értékelési kritériumokat illetően az EGSZB különösen azt kívánja hangsúlyozni, hogy megerősített pénzügyi vállalásokat kell elérni azokban az országokban és régiókban, amelyekben a célok megvalósítására szóló programok forrásai korlátozottak, amelyek nem férnek hozzá más forrásokhoz, vagy amelyekben a mutatók alapján alacsony a részvétel.

4.19 A „Pénzügyi kimutatás javaslatokhoz” 2.2.1. pontjában az EGSZB kategorikusan elutasítja, és közvetlenül törlésre javasolja azt a megjegyzést, amely szerint a kis- és középméretű szervezeteknek a programban való részvétele kockázatokat rejt az irányítására nézve. A fent részletezett szempontoknak megfelelően az EGSZB rámutat arra, hogy ezek a csoportosulások különösen alkalmasak a polgári részvételre, valamint hogy minden lehetséges eszközzel ösztönözni kell őket a programban való kötelezettségvállalásra, többek között azáltal, hogy megkönnyítik számukra a projektek benyújtását és irányítását, hogy a költségvetésük által elérendő minimumküszöböt lecsökkentik, lehetővé teszik számukra, hogy objektív szükségesség hiányában ne kelljen külföldi résztvevő feleket bevonniuk, vagy csökkentik esetükben a társfinanszírozás mértékét.

4.20 Az EGSZB amellet foglalt állást, hogy vizsgálják felül a mellékletekben a különböző tevékenységekre javasolt projektek számát és a finanszírozási arányait, hogy ezáltal figyelembe lehessen venni a jelen véleményben megfogalmazott kéréseket, hogy hozzáférhetőbbé váljanak a projektek a kis- és középméretű szervezetek számára, valamint hogy létre lehessen hozni egy vagy akár több külön kategóriát a kis horderejű projektek számára, a működési támogatásokhoz való jobb hozzáférés, az engedélyezett és figyelemben tartandó határidők meghosszabbítása stb. érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a bűncselekményekből származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról

(COM(2012) 85 final – 2012/0036 (COD))

(2012/C 299/23)

Előadó: **Edouard DE LAMAZE**

2012. március 15-én az Európai Parlament és 2012. április 4-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a bűncselekményekből származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról

COM(2012) 85 final – 2012/0036 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. június 28-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 11-i ülésnapon) 142 szavazattal, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja az európai bizottsági kezdeményezést, amelynek célja a bűncselekményekből származó jövedelem befagyasztásával és elkobzásával kapcsolatosan hatályban levő európai jogszabályi keret megerősítése. Mivel osztja a Parlament és a Tanács aggályait, emlékeztet arra, hogy a szervezett bűnözés egyre terjed és mind bonyolultabbá válik, tekintettel mindenekelőtt határokon átnyúló jellegére, illetve a rendelkezésre álló jelentős forrásokra. Európai szintű harmonizáció hiányában a bünszervezetek kihasználják a legkevésbé szigorú jogszabályok nyújtotta lehetőségeket, ezért sürgősen fokozni kell az európai szintű erőfeszítéseket. Ugyanez mondható el az EU polgárainak biztonsága kapcsán is, amely célkitűzés teljes mértékben indokolja az EU beavatkozását, összhangban az EU működéséről szóló szerződés 5. cikkének (3) bekezdésével és 67. cikkével.

1.2 Az EGSZB mindazonáltal meg kívánja jegyezni, hogy ennek az eljárásnak a kialakítása és végrehajtása során teljes mértékben tiszteletben kell tartani a nemzeti hagyományokat és gyakorlatokat, és tekintettel kell lenni a különösen érzékeny kérdésekre, például az üldözendő bűncselekmények sajátos jellegét illetően.

1.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy globális, gyakorlatias és integrált megközelítésre van szükség a témában, és sajnálja, hogy a vizsgált javaslat nem veszi át az igazságügyi és bűnüldözési együttműködés terén létező közösségi vívmányokat. Első lépésként a bűncselekményekből származó jövedelmek azonosításának és felkutatásának előfeltétele a vagyon-visszaszerzési hivatalok, illetve az Eurojust hatásköreinek megerősítése. Az EGSZB ezenkívül kéri az alábbiak előmozdítását:

- jobb együttműködés – a felhasznált eszközök tekintetében is – minden, a nagyszabású csempészet felderítéséért, üldözéséért és szankcionálásáért felelős hatóság között;
- az érintett szakemberek közös kultúrájának kifejlesztése;
- az Európai Bizottság összes főigazgatóságát átfogó megközelítés alkalmazása;
- az adórendszerek és -eljárások harmonizációja, amihez az Európa 2020 stratégia is hozzájárulhatna.

1.3.1 A nemzeti vagyon-visszaszerzési hivatalok közötti elengedhetetlen koordináción és rendszeres információcserén kívül az EGSZB szükségesnek tartja, hogy idővel vegyék tervbe az európai szintű központosítást is ezen a téren, ami akár egy új, ennek szentelt struktúra, akár közvetlenül az Eurojust révén valósulhatna meg. Tekintettel a tét nagyságára, a szervezett bűnözés elleni küzdelem nem szorítkozhat egyszerű együttműködésre.

1.4 A bűncselekményekből származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásával és elkobzásával kapcsolatos intézkedések hatékonysága holisztikus megközelítés elfogadását teszi szükségessé, amely az eszközt annak minden dimenziójával együtt átfogja, kiemelt figyelmet fordítva arra, hogy az elkobzott javakat elsődlegesen szociális célra fordítsák.

Ezzel kapcsolatban az EGSZB hangsúlyozza: fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a javak közvetlen eladása lehetővé teszi a bünszervezetek számára, hogy újra birtokba vegyék azokat.

1.5 Az EGSZB végezetül emlékeztet arra, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelem hatékonysága nem szolgálhat indokul az Alapjogi Chartában rögzített alapvető – és különösen a védelemmel kapcsolatos – jogok bármilyen megsértésére.

2. Az európai bizottsági javaslat tartalma

2.1 E javaslat célja az, hogy megvédje a legális gazdaságot a bűnözés beszivárgásától, ezért a tagállamokra vonatkozó minimumszabályokat állapít meg a bűncselekményekből származó vagyoni eszközök – közvetett vagy közvetlen jövedelmek és elkövetési eszközök – befagyasztása és elkobzása tekintetében. Mivel elsődleges jogalapja az EU működéséről szóló szerződés 83. cikkének (1) bekezdése, ezért hatálya az Európára kiterjedő bűnözési területekre korlátozódik – beleértve a bűnszervezetben való részvétellel elkövetett bűncselekményeket is –, azonban csupán annyiban, amennyiben azok terén már történt valamiféle európai szintű harmonizáció.

2.2 A tárgyalt javaslat, amely felváltja a 98/699/IB együttes fellépést, és részben a 2001/500/IB⁽¹⁾ és a 2005/212/IB⁽²⁾ kerethatározatot:

— átveszi a jogerős elítélést követően az elkövetési eszközök és a bűncselekményből származó jövedelem elkobzásával, továbbá a bűncselekményből származó jövedelemmel azonos értékű vagyon elkobzásával kapcsolatos hatályos rendelkezéseket (3. cikk);

— módosítja a kiterjesztett elkobzási hatáskörrel kapcsolatos rendelkezéseket (4. cikk) azáltal, hogy egységes minimumkövetelményt határoz meg az alternatív lehetőségek meglévő rendszere helyett. Ez nem alkalmazható az elévülési, illetve olyan helyzetekben, amikor a *non bis in idem* elvét kell alkalmazni.

2.3 A tárgyalt javaslat új rendelkezéseket is bevezet, amelyek lehetővé teszik:

— a nem elítélésen alapuló elkobzást (5. cikk), amikor a gyanúsított halála vagy tartós betegsége miatt nem hozható büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet, illetve amikor a szökése vagy betegsége megakadályozza a tényleges büntetőeljárás ésszerű határidőn belül történő lefolytatását, és annak a veszélye áll fenn, hogy erre a törvényes elévülési időkhöz képest nem kerülhet majd sor;

— a harmadik félnek átadott javak elkobzását, amennyiben a harmadik félnek gyanítania kellett volna, hogy a vagyon bűncselekményből származik (6. cikk);

— az olyan vagyon megelőző jellegű és ideiglenes befagyasztását, amelynek esetében fennáll annak a veszélye, hogy beavatkozás hiányában eltűnik. Az ilyen intézkedéseket az illetékes hatóságnak kell végrehajtania, és bíróságnak meg kell erősítenie (7. cikk);

— az adott személyre vonatkozó pénzügyi nyomozás lefolytatását úgy, hogy a büntetőeljárás lezárása utáni időpontban is lehetőség legyen a végre nem hajtott elkobzást elrendelő határozatok alkalmazására (9. cikk);

— a befagyasztott vagyon megfelelő kezelésének biztosítását annak elkerülése érdekében, hogy annak értéke az elkobzás előtt csökkenjen (10. cikk).

2.4 Az alapvető jogoknak⁽³⁾ ezt a korlátozását a javaslat olyan minimális biztosítékokkal ellensúlyozza, amelyek célja, hogy garantálják az ártatlanság vélelmének tiszteletben tartását, a tisztességes eljáráshoz való jogot, a bíróság előtti hatékony jogorvoslatok meglétét, valamint az e jogorvoslatok gyakorlásának módjára vonatkozó tájékoztatáshoz való jogot (8. cikk).

3. Általános megjegyzések

3.1 Mivel a szervezett bűnözés jelentős mértékű emberi, társadalmi, gazdasági és pénzügyi veszteséget okoz, nem is beszélve arról, hogy korlátozza a polgárok és a belső piaci szereplők jogait és szabadságát, ami miatt csökken azok bizalma, az EGSZB hangsúlyozza, hogy az elkobzási intézkedések alapvető szerepet töltenek be a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, hiszen éppen annak fő célját, a profitszerzést akadályozzák.

3.2 Az EGSZB emiatt osztja a vizsgált kezdeményezés célkitűzéseit, amely az európai jogszabályi keret megerősítésére törekszik ezen a téren. Ennek szükségességét a stockholmi program nyomán már régóta hangsúlyozza mind az Európai Parlament, mind a Tanács. Az EGSZB üdvözlözi ennek kapcsán, hogy az Európai Parlament kezdeményezésére a közelmúltban létrehozták a Szervezett Bűnözés, a Korruptió és a Pénzmosás Problémájával Foglalkozó Különbizottságot, ami megerősíti, hogy az említett cselekmények ellen folytatott küzdelem fokozása az EU politikai prioritásai között az első helyen szerepel.

3.3 Az EGSZB kéri, hogy legyünk teljes mértékben tudatában a válság miatt kialakult kritikus helyzetnek és az illegális tevékenység aggasztó mértékű terjedésének az EU-n belül, és azt szeretné, ha fokozódnának a tagállamok közötti harmonizációs erőfeszítések intézkedések a bűnözői csoportok és vagyonuk kezelésére vonatkozóan.

3.4 Az EGSZB szerint válság idején az illegálisan szerzett, gyakran elképesztő értéket képviselő javak kisajátításában és a legális gazdasági körforgásba történő visszaforgatásában rejlt lehetőségek gazdasági és szociális szempontból nem elhanyagolhatóak. Egyébiránt aláhúzza, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelemnek lehetővé kell tennie, hogy az ilyen megközelítés által elindított kedvező körforgás egy jobban működő belső piacra támaszkodhasson, és csökkentse a versenytorzulást, amelynek a legális vállalkozások esnek áldozatul.

⁽¹⁾ A pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelmek azonosításáról, felkutatásáról, befagyasztásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról.

⁽²⁾ A bűncselekményből származó jövedelmek, vagyon és az elkövetéshez használt eszközök elkobzásáról.

⁽³⁾ Vagy ezeknek az elveknek.

3.5 Egy globális, gyakorlatias és integrált megközelítés alkalmazásának szükségessége

3.5.1 Mivel a szervezett bűnözés elleni küzdelem hatékonysága szükségszerűen globális megközelítésen alapul, az EGSZB sajnálja, hogy a javak befagyasztására és elkobzására irányuló intézkedések harmonizációja nem képezi egy átfogó eszköz részét, amely átvinné az – egyazon politika egymást kiegészítő és elválaszthatatlan részét képező – igazságügyi és bűnüldözési együttműködésre vonatkozó korábbi 3. pillér alatt elfogadott közösségi vívmányokat.

3.5.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a bűncselekményekből származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásával és elkobzásával kapcsolatos intézkedések hatékonysága holisztikus megközelítés elfogadását teszi szükségessé egy olyan eszköz megvalósítása érdekében, amely a kapcsolódó problematikák valamennyi dimenzióját tekintetbe veszi, kiemelt figyelemmel arra, hogy a javak közvetlen eladása lehetővé teszi a bűnszövetkezetek számára, hogy újra birtokba vegyék azokat.

3.5.3 A koherencia biztosítása, illetve a fokozott jogbiztonság és az európai normák megfelelőbb átültetése és alkalmazása érdekében az EGSZB kéri, hogy az irányelv utaljon a kölcsönös elismerés elvének a vagyoneklobzást elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról szóló 2006/783/IB kerethatározatra és a tagállamok vagyon-visszaszerzési hivatalai közötti, a bűncselekményből származó jövedelmek és a bűncselekményekhez kapcsolódó egyéb tulajdon felkutatása és azonosítása terén való együttműködésről szóló 2007/845/IB határozatra.

3.5.4 A vagyon befagyasztása és elkobzása csak akkor hajtható végre hatékonyan, ha a bűncselekményből származó – akár tisztára mosott – vagyon felkutatásának és azonosításának hatékony rendszerén alapul.

3.5.5 Az elkobzott javak újrahaznosításának tárgyában az EGSZB hangsúlyozza az együttműködési mechanizmusok megteremtésének fontosságát a tagállamok között, olyan módon, hogy az elősegítse a legjobb gyakorlatok cseréjét az illetékes nemzeti hatóságok között.

3.5.6 Ennek kapcsán az EGSZB emlékeztet az alábbiakra:

— meg kell könnyíteni a tagállamok vagyon-visszaszerzési hivatalainak a pénzügyi információkhoz (nevezetesen a bankszámlára vonatkozó információkhoz) való hozzáférését⁽⁴⁾;

— a tagállamoknak érdekükben áll teljes mértékben kihasználni az Eurojustban rejlő lehetőségeket. Az Eurojust a határokon átnyúló nyomozás és büntetőeljárás terén már bizonyította az általa jelentett értéktöbbletet, és hasznos lehet a vagyon-visszaszerzési hivatalok és az igazságügyi hatóságok közötti együttműködés megkönnyítése terén is;

— sürgősen meg kell erősíteni az Eurojust kezdeményezési, különösen pedig vizsgálatindítási hatáskörét;

— fontos elérni, hogy az összes, a nagyszabású csempészet felderítésével, üldözésével és elítélésével foglalkozó hatóság minden eszközzel együttműködjön egymással (digitális fájlok, kölcsönös információcsere és -megosztás, az emberi erőforrás, a szakértelem és a felszerelések közös használata);

— sürgősen ki kell alakítani az ilyen küldetésű európai szervek közös kultúráját a vámügyi, rendőrségi, adóhatósági és igazságügyi tisztviselők cseréje révén;

— a hozzájárulás érdekében ki kell alakítani a szükséges szinergiákat az Európai Bizottság különböző főigazgatóságai között;

— össze kell hangolni az adórendszereket és -eljárásokat annak érdekében, hogy megszüntessük a szervezett bűnözés által kihasználható kikapukat Európában;

— a szervezett bűnözés elleni küzdelmet össze kell kapcsolni az Európa 2020 stratégiával.

3.5.7 Egyébiránt, minthogy a nemzeti szinten az elkobzott vagyon központosítására irányulóan indított egyes intézkedések⁽⁵⁾ sikere és hatékonysága arra ösztönöz, hogy az eljárást európai szinten is érdemes megismételni, az EGSZB azt javasolja, hogy a tagállami vagyon-visszaszerzési hivatalok közötti szükséges koordináción és rendszeres információcserén kívül tanulmányozzák az európai szintű központosítás lehetőségét is ezen a téren, ami akár egy új, ennek szentelt struktúra, akár közvetlenül az Eurojust révén valósulhatna meg. Ez a központosítás – jóllehet jelenleg érzékeny nemzeti területeket érint egyes adatbázisok megosztása kapcsán – még ha hosszú távon is, de célnak tekintendő, mivel az egyszerű együttműködés a szervezett bűnözés elleni hatékony küzdelem kapcsán elérendő célok tekintetében már nem elegendő.

3.5.8 Végezetül, emlékeztetve arra, hogy az elkobzással kapcsolatos európai stratégia csak akkor lehetne teljesen hatékony, ha egy az egész világra kiterjedő megközelítés részét képezné, az EGSZB sajnálja, hogy a tárgyalat javaslat nem foglalkozik ezzel az alapvető szemponttal.

4. Részletes megjegyzések

4.1 **Az irányelv-tervezet 1. cikke:** a „büntetőügyekben alkalmazandó” helyett „bűncselekmények eredményeként történő” vagyoneklobzást kell említeni.

4.2 **Az irányelv-tervezet 2. cikkének (1) bekezdése,** a befagyasztási és elkobzási intézkedések célja kapcsán:

4.2.1 Az EGSZB örömmel fogadja az intézkedések kiterjesztését a közvetett módon szerzett jövedelmekre és előnyökre. Ez jelentős előrelépés a 2005/212/IB határozathoz képest.

⁽⁴⁾ Lásd az Európai Bizottság 2011. április 12-i jelentését a 2007/845/IB tanácsi határozat 8. cikke alapján.

⁽⁵⁾ Mindenekelőtt Franciaországban az AGRASC és Hollandiában a BOOM.

4.3 Az irányelv-tervezet 3. cikkének (2) bekezdése, a bűncselekményből származó jövedelemnek megfelelő értékű vagyon elkobzása kapcsán:

4.3.1 Az EGSZB javasolja az elkobzás kiterjesztését a bűncselekmény elkövetéséhez használt vagyontárgyakra („elkövetési eszközök”). Véleménye szerint nem indokolt ezt az intézkedést a bűncselekményből származó jövedelemre szűkíteni. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az „elkövetési eszközök” definíciójába beletartoznak a bűncselekményekből származó vagyonnak az Unión történő átszállításához használt közlekedési eszközök is.

4.4 Az irányelv-tervezet 4. cikke, a kiterjesztett elkobzási hatáskör kapcsán:

4.4.1 Az EGSZB örömmel fogadja az egységes norma előírása formájában jelentkező egyszerűsítést ezen a téren, mivel a 2005/212/IB határozat által bevezetett alternatívák rendszere túlságosan nagy eltéréseket eredményezett a nemzeti szintű megközelítések között, ami aligha kedvezett a kölcsönös elismerés elve alkalmazásának ebben a tárgyban.

4.4.2 Az EGSZB mindazonáltal erősen helyteleníti, hogy a vagyon értéke és a jogszerű bevétel közötti aránytalanság kritériuma⁽⁶⁾ immár nem kap akkora hangsúlyt, hanem csupán implicit módon jelenik meg azon „konkrét tények” között, amelyek alapján a bíróság meghozza döntését (4. cikk (1) bekezdés). A szervezett bűnözés elleni küzdelem terén leginkább előrehaladott nemzeti jogrendszerek képesek voltak arra, hogy meghatározó jelentőséget tulajdonítsanak ennek a tényezőnek. Az EGSZB tudomásul veszi az Európai Bizottságnak azt a döntését, hogy a nemzeti bíróságokra bízta, tekintetbe veszik-e ezt a lehetőséget, és ugyanakkor arra kéri az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy vezessék be újra ezt a kritériumot, a rendeletjavaslatban a „bűncselekmény miatt elítélt személy” megfogalmazást kiegészítve a „legális jövedelmeivel arányosan” szavakkal. Az EGSZB ezzel egyidejűleg felkéri a nemzeti hatóságokat, hogy tulajdonítsanak kiemelt jelentőséget ennek a kritériumnak.

4.5 Az irányelv-tervezet 5. cikke, a nem elítélésen alapuló elkobzás kapcsán:

4.5.1 Bár az elvek szintjén nehézkesnek tűnik az elkobzást összeegyeztetni azzal a ténnyel, hogy az érintett személynek nem kell felelnie az intézkedés alapjául szolgáló tettekért, az EGSZB elismeri, hogy a gyakorlatban hasznos egy ilyen intézkedés, és a hatékonyság érdekében támogatja. Ez az intézkedés egyébként megkönnyítené a kölcsönös elismerést a szokásjogot (*common law*) alkalmazó országokkal, amelyek már alkalmaznak polgári jogi elkobzási eljárásokat.

4.5.2 Az EGSZB-nek mindazonáltal kétségei vannak amiatt, hogy „a gyanúsított vagy vádlott (...) tartós betegsége” esetleg számos taktikáznak engedhet teret. Mivel az uniós jog minden vádlott személynek lehetővé teszi az ügyvéd általi képviselést, az EGSZB kéri, hogy a betegség ne szolgáltathasson okot a nem elítélésen alapuló elkobzásra, és azt kéri, hogy a rendeletjavaslatban ezzel egyidejűleg szüntessék meg ezt a hivatkozást (5. cikk).

⁽⁶⁾ Ez a kritérium a 2005/212/IB határozatban (3. cikk (2) bekezdés, c) pont) említett három alternatív és/vagy kumulatív lehetőség egyike volt.

4.6 Az irányelv-tervezet 7. cikke, a befagyasztás kapcsán:

4.6.1 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az igazságszolgáltatási eljárás, és ennél fogva a védelemhez való jog nem sérülhet azzal az indokkal, hogy a bűnüldözés hatékonysága függ ettől.

4.6.2 Az EGSZB úgy véli, hogy minden, a befagyasztást célzó intézkedést ésszerű határidőn belül bíróságnak kell megerősítenie, de az illetékes adminisztratív hatóságnak rendelkeznie kell a hatáskörrel ahhoz, hogy elővigyázatosságból bármely azonnali intézkedést megtehesse.

4.7 Az irányelv-tervezet 8. cikke, a védelemhez való jog terén rendelkezésre álló biztosítékok kapcsán:

4.7.1 Megfelelve az Emberi Jogok Európai Bírósága által kialakított megközelítésnek, amely szerint minden egyes esetben felméri a tulajdonhoz való alapvető jogot korlátozó bizonyos intézkedések – többek között a kiterjesztett elkobzás, a nem elítélésen alapuló elkobzás, a harmadik féltől történő elkobzás – arányosságát, jelen javaslat minimális eljárási biztosítékokat, illetve a védő számára jogorvoslati lehetőségeket ír elő. Miközben a tisztességes eljárásról való jog újbóli megemlézése főlegesennek tűnik, hasznos kijelenteni, hogy az elkobzásra vonatkozó minden bírósági határozatot meg kell indokolni, valamint közölni kell az összes érintettel.

4.7.2 A pénzmosás elleni küzdelem terén létező európai normák által előírt követelményekkel összhangban az EGSZB kiemeli, hogy az ezzel kapcsolatos jövőbeli eszközben biztosítani kell, hogy az a személy, akinek a vagyonát lefoglalták, teljes mértékben élhessen a térítésmentes jogi segítségnyújtáshoz való joggal.

4.7.3 Az EGSZB szerint a vádlott nem rendelkezhet kevesebb joggal, mint az olyan harmadik személy, aki annak okán érintett, hogy a szóban forgó javakat átadták neki. Az ezzel kapcsolatos összes kétség eloszlátása érdekében az EGSZB az (1) bekezdés következő új megfogalmazását javasolja: „Mindegyik tagállam meghozza az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy az ezen irányelv alapján előírt intézkedések révén érintett személyek – jogaik védelme érdekében – rendelkezzenek a hatékony jogorvoslatihoz való joggal, és teljes mértékben élhessenek a jogi segítségnyújtáshoz való joggal. Az elkobzásra vonatkozó bírósági határozatot meg kell indokolni, és arról tájékoztatni kell az érintett személyt.”

4.8 Az irányelv-tervezet 9. cikke, a tényleges végrehajtás kapcsán:

4.8.1 Az a – magában jogos – célkitűzés, hogy garantálják az elkobzást elrendelő határozat hatékony végrehajtását, az EGSZB szerint nem hatalmaz fel arra, hogy a büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet megszületése után a bírói ítéletet kiegészítő további intézkedéseket hozzanak. Védni kell a méltányos eljárással és a büntetés meghatározásával kapcsolatos elveket. Egyedülként – nyilvánvalóan – „az igazságügyi hatóság által hozott ítélet tényleges, folyamatos végrehajtásának keretében utólagos nyomozati intézkedések” az elfogadhatóak.

4.8.2 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy maga az elkobzás kiegészítheti a büntetőjogi, pénzügyi vagy vámügyi szankciókat azzal a céllal, hogy csökkentse a tagállammal szembeni, az illegális módon megszerzett vagyon összetételét illető csalás kockázatát. Javasolja ezért, hogy az irányelv írja elő a tagállamok közötti együttműködés megerősítését, hogy a tagállamok mindegyike megbizonyosodhasson az ítéletek végrehajtásáról. Ez alapvető feltétele lenne az eljárás hatékonyságának.

4.9 *Az elkobzott vagyon további felhasználásának és visszaszolgáltatásának kérdése*

4.9.1 Az ilyen vagyon további felhasználása közel sem mellékes kérdés, hanem közvetlenül befolyásolja az elkobzási stratégia átfogó hatékonyságát. Mivel a vagyon közvetlen értékesítése gyakran lehetővé teszi, hogy a bűnszervezetek „kiskapukon” keresztül újból megszerezzék javaikat, az EGSZB hangsúlyozza, hogy érdemes az ilyen vagyontárgyakat elsősorban szociális célokra átcsoportosítani, amint az Olaszországban is történik. Ez a megközelítés kétszeres előnnyel jár, amint arra az Európai Parlament is emlékeztet: ⁽⁷⁾ akadályozza a szervezett bűnözést és előmozdítja a gazdasági és társadalmi fejlődést.

4.9.2 Az EGSZB nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy a Jogérvényesülési Főigazgatóság vizsgálja a bűncselekményekből származó jövedelem társadalmi újraelosztásának kérdését. Különböző megközelítésmódok alkalmazhatók, amelyekbe minden esetben be kell vonni a tagállamok központi hatóságait, és amelyek érdemesek arra, hogy alaposan megvizsgálják, és az áldozatok, az általános érdek és a befagyasztott vagyoni elemek természete figyelembevételével átdolgozzák őket.

4.9.3 A szubszidiaritási és az arányossági elv tiszteletben tartásának szükségessége miatt az EU-t nem kellene megfosztani attól, hogy akár csak általános jogi keretre is javaslatot tegyen a témában. Az EGSZB sürgősen felkéri a tagállamokat, hogy osszák meg egymással az ezen a téren bevált gyakorlatiataikat.

4.9.4 Ennek előfeltétele a visszaszolgáltatással kapcsolatos szabályok egyértelműsége. Gyakran az a helyzet, hogy az a tagállam, amelynek területén lefoglalták a javakat, nem azonos azzal, amelynek a vagyont vissza kell szolgáltatni. Az igazságosság, valamint a tagállamok szabályozásának egységessége érdekében az EGSZB kéri, hogy az EU tisztázza ezt a pontot, különösen a 2006. évi kerethatározatra tekintettel, amely szerint fele-fele arányban kell a vagyont felosztani a tagállamok között.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

⁽⁷⁾ Jelentés az EU-beli szervezett bűnözésről; 2011. október.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Tengerügyi és Halászati Alapról (valamint az 1198/2006/EK tanácsi rendelet, a 861/2006/EK tanácsi rendelet és az integrált tengerpolitikáról szóló XXX/2011/EU tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről)

(COM(2011) 804 final – 2011/0380 (COD))

(2012/C 299/24)

Előadó: **Gabriel Sarró IPARRAGUIRRE**

2011. december 15-én a Tanács, majd 2012. január 16-án az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendelete az Európai Tengerügyi és Halászati Alapról [valamint az 1198/2006/EK tanácsi rendelet, a 861/2006/EK tanácsi rendelet és az integrált tengerpolitikáról szóló XXX/2011/EU tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről]

COM(2011) 804 final – 2011/0380 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. június 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 11-i ülésnapon) 150 szavazattal 1 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság javaslatát és egyetért annak célkitűzéseivel és prioritásaival. Ugy véli azonban, hogy az első célkitűzésben ki kellene kötni, hogy a halászatnak és az akvakultúrának gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból kell fenntarthatónak és versenyképesnek lennie. Emellett az EGSZB hiányolja a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozásával és kereskedelmével foglalkozó ágazat kifejezett említését az Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA) célkitűzései között.

1.2 A „kisüzemi part menti halászat” fogalom meghatározását illetően az EGSZB fenntartja a közös halászati politika (KHP) reformjáról kidolgozott véleményében foglaltakat, és arra kéri a Tanácsot és a Parlamentet, hogy ennek megfelelően egészítsék ki az Európai Bizottság javaslatát.

1.3 Az EGSZB egyetért azzal a célkitűzéssel, hogy a flották esetleges túlzott kapacitását meg kell szüntetni. Ezzel kapcsolatban úgy véli, hogy a halászhajók végleges leszerelésének támogatását fenn kell tartani, amennyiben ennek révén az egyes szegmensek reálisan hozzáigazíthatók a meglévő halászati lehetőségekhez.

1.4 Ezenkívül az EGSZB szerint fenn kell tartani a flotta tevékenységének ideiglenes beszüntetésére nyújtott támogatást.

1.5 Az EGSZB igen fontosnak tartja a kutatók és a halászok közötti kapcsolatok és partnerségek fejlesztésére, a humántőke és

a szociális párbeszéd előmozdítására, a diverzifikáció és a munkahelyteremtés elősegítésére és a fedélzeti biztonság javítására szánt támogatásokat. Emellett úgy véli, hogy olyan intézkedéseket kellene előírni, amelyekkel fiatal szakemberek vonzhatók a halászati ágazatba, elősegítendő a nemzedékváltás hiányának enyhítését és több figyelmet irányítva a munkahelyek létrehozására és megtartására.

1.6 Az EGSZB egyetért a KHP-ban szereplő erőforrás-védelmi intézkedések végrehajtására, a halászat tengeri környezetre gyakorolt hatásának csökkentésére, az innovációra, a biológiai sokféleség védelmére és helyreállítására, az éghajlatváltozás mérséklésére, a nem szándékosan kifogott halak felhasználásának javítására, valamint az energiahatékonyság növelésére szánt támogatásokkal.

1.7 Az EGSZB egyetért a belvízi halászzal kapcsolatban javasolt támogatásokkal. Megítélése szerint azonban támogatási intézkedéseket kellene bevezetni az édesvízi akvakultúra és a mezőgazdaság, illetve az édesvízi halászat közötti kölcsönhatások kiküszöbölésére.

1.8 Az EGSZB támogatja az akvakultúra és a halászati területek fenntartható fejlesztésére irányuló intézkedéseket, ugyanakkor az alábbiakban néhány fontosnak ítélt fejlesztési javaslatot tesz.

1.9 Az EGSZB kedvezően fogadja a feldolgozással és az értékesítéssel kapcsolatos intézkedéseket. Fontosnak tartja azonban, hogy a halászati termékeket tároló termelői szervezeteknek

nyújtandó ellentételezés támogatását az ETHA alkalmazási időszakának végéig fenntartsák. Szintén elengedhetetlennek tartja a konzerviparnak leszállított tonhal után nyújtott kompenzációs juttatási mechanizmus fenntartását. Másrésztől úgy véli, hogy a konkrét célkitűzéseket ki kellene egészíteni az alábbiakkal: a feldolgozóipari ágazat versenyképességének javítása, a közegészségügyi körülményeknek, illetve a termékek minőségének javítása, a környezetre gyakorolt káros hatás csökkentése és az energiahatékonyság növelése, a kevésbé hasznosított fajok, a melléktermékek és a hulladékok jobb hasznosítása, új termékek fejlesztése, előállítás és értékesítése és új technológiák és innovatív módszerek alkalmazása a termelésben, a piacok megnyitása és fejlesztése, valamint a munkakörülmények javítása és a munkavállalók képzése.

1.10 Az EGSZB az integrált tengerpolitikával (ITP) kapcsolatos összes javaslatot kedvezően fogadja.

2. Háttér

2.1 A megújított KHP 2013. január 1-jén lép hatályba ⁽¹⁾.

2.2 A hatályos KHP pénzügyi támogatása az Európai Halászati Alapról (EHA) szóló 1198/2006/EK rendeleten alapul, melynek felülvizsgálata 2014. január 1. előtt esedékes.

2.3 A 2008–2010 közötti időszakban az ITP finanszírozása számos kísérleti aktus és előkészítő intézkedés útján történt. Az Európai Bizottság a 2012 és 2013 közötti időszak tekintetében új pénzügyi eszközt javasolt.

2.4 A KHP reformját és az ITP konszolidációját az új Európai Tengerügyi és Halászati Alappal (ETHA) biztosítják, amely 2014. január 1-jén lép hatályba.

3. A javaslat elemzése

3.1 Célkitűzések és prioritások

3.1.1 A javaslat a megítélt támogatásokat két kategóriába sorolja, egyrészt a „megosztott irányítás” körébe, ami alapvetően a KHP-t jelenti, másrészt a „közvetlen irányítás” körébe, amely magában foglalja az ITP-t, továbbá a KHP és az ITP kiegészítő intézkedéseit, és létrehozta az uniós pénzügyi intézkedéseket az alábbiakhoz:

- a) a KHP,
- b) a tengerjoggal kapcsolatos vonatkozó intézkedések,
- c) a halászati területek és a belvízi halászat fenntartható fejlesztése,
- d) az ITP.

3.1.2 A „kisüzemi part menti halászat” fogalom meghatározását illetően az EGSZB fenntartja a reformról kidolgozott véleményében foglaltakat. Az EGSZB úgy véli, hogy a különböző tagállamokban nem veszik tekintetbe a kisléptékű flották

valós helyzetét, és egyetlen, önkényesen megállapított kritériumot rögzítenek, amely megkülönböztetésekhez vezethet. Az EGSZB ezért a méreten kívül olyan további kritériumok megállapítását kéri, amelyek segítségével jól körülhatárolható ez az igen diverzifikált halászati forma. Ilyen lehet például a tengeren eltöltött idő, a parttól számított távolság, a halászkesztyű típusa vagy a helyi közösségekhez fűződő kapcsolatok. Emellett a tonhalhalászatot folytató flottákat is a kisléptékű halászhoz kellene sorolni.

3.1.3 Az EGSZB szerint tisztázni kellene az „önfoglalkoztató halászok” és az „alkalmazott halászok” fogalmát, hogy pontosan meg lehessen határozni az ETHA különféle intézkedéseinek kedvezményezettjeit, mivel a „halász” kifejezést gyakran különféle fogalmakkal – hajótulajdonos, önfoglalkoztató, nem alkalmazott halász stb. – kapcsolatban használják.

3.1.4 Az ETHA céljai a következők:

- a) a fenntartható és versenyképes halászat és akvakultúra előmozdítása;
- b) az ITP oly módon történő továbbfejlesztésének és végrehajtásának elősegítése, hogy a szakpolitika kiegészítse a kohéziós politikát és a KHP-t;
- c) a halászati területek kiegyensúlyozott és integrált területfejlesztésének előmozdítása;
- d) a KHP végrehajtásának támogatása.

3.1.5 Az EGSZB szerint az első célkitűzésben ki kellene kötni, hogy a halászatnak és az akvakultúrának gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból kell fenntarthatónak és versenyképesnek lennie.

3.1.6 Emellett az EGSZB mind e célkitűzések leírása, mind pedig az uniós prioritások esetében hiányolja a kereskedelmi és feldolgozó ágazat kifejezett említését, mivel a javaslatban foglalt fellépések ezekre is vonatkoznak. Ennek kapcsán sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a célkitűzések között nem szerepel az olyan beruházások finanszírozása, melyeknek célja a termékek egészségességének és minőségének garantálása, a munkafeltételek és a vállalkozási környezet javítása, és egy olyan szilárd, innovatív és fenntartható iparbázis kialakításának támogatása, amely munkahelyeket tud teremteni és globálisan versenyképes.

3.1.7 Ha a rendelet kifejezetten másképp nem rendelkezik, a javaslat hatálya az Unió területén végzett műveletekre terjed ki.

3.2 A kérelmek elfogadhatósága és a nem támogatható műveletek

3.2.1 Meghatározott ideig nem fogadhatók el az olyan piaci szereplők által benyújtott kérelmek, amelyek az EHA-val vagy az ETHA-val összefüggésben szabálytalanságot követtek el, a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan (IUU) halászatról szóló rendelet szerinti súlyos jogsértést követtek el, szerepelnek az IUU-hajókra vonatkozó listán, illetve amelyek a KHP összefüggésében az érintett állományok fenntarthatóságát súlyosan veszélyeztető egyéb szabálysértést követtek el.

⁽¹⁾ Az EGSZB CESE (HL C 181., 2012.6.21., 183–195. o.)

3.2.2 A következő műveletek nem támogathatók az ETHA keretében:

- a) a hajó halászati kapacitását növelő műveletek;
- b) új halászhajók építése, halászhajók leszerelése vagy behozatala;
- c) a halászati tevékenységek ideiglenes beszüntetése;
- d) kísérleti halászat;
- e) üzleti tevékenység tulajdonjogának átadása;
- f) közvetlen újratelepítés, kivéve, ha azt valamely uniós jogi aktus állományvédelmi intézkedésként kifejezetten előírja, illetve kísérleti újratelepítés esetén.

3.2.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a halászhajók végleges leszerelésének támogatását fenn kell tartani annak érdekében, hogy végre lehessen hajtani az uniós flotta komoly és alapos átszervezését, amennyiben ennek révén az egyes szegmensek egy gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból fenntartható halászat keretében reálisan hozzáigazíthatók a meglévő halászati lehetőségekhez. Ezenkívül szükség volna a hajók tevékenységének beszüntetése miatti pályaelhagyást kompenzáló intézkedésekre, ilyen lehet például a korai nyugdíjazás és az átalányösszegű kárpótlás.

3.2.4 Az Európai Bizottság azzal indokolja a fenti támogatások megszüntetését, hogy ezek a tevékenységek nem járultak hozzá az uniós flotta túlzott kapacitásának megszüntetéséhez. Ezt a Számvevőszék jelentésére alapozza, amely azt elemzte, hogy az elfogadott intézkedések elősegítették-e a flották kapacitásának a tényleges halászati lehetőségekhez való hozzáigazítását.

3.2.5 Az EGSZB azonban megjegyzi, hogy ez a jelentés nem kifogásolja a végleges tevékenységbeszüntetés támogatását, hanem javaslatokat tesz az Európai Bizottság és a tagállamok részére:

3.2.5.1 az Európai Bizottság segítse elő alkalmasabb intézkedésekkel a kapacitás és a halászati lehetőségek közötti egyensúly megteremtését, határozzon meg tényleges határértékeket a flottakapacitás vonatkozásában, és tisztázza, hogy a halászati jogosultságok átruházási programjainak van-e szerepe a többletkapacitás csökkentésében;

3.2.5.2 a tagállamok biztosítsák, hogy a fedélzeti beruházásokat támogató intézkedések ne növeljék a halászati kapacitást; garantálják, hogy a halászhajó-kivonási programok pozitív hatással legyenek a célzott halállományok fenntarthatóságára, valamint segítsék elkerülni azt, hogy köztámogatást folyósítanak inaktív halászhajók kivonására.

3.2.6 A túlzott kapacitás problémájának megoldására az Európai Bizottság átruházható koncessziók rendszerét javasolja.

A reformról szóló véleményében az EGSZB nem támogatta ezt a rendszert, és szerinte az esetleges túlzott kapacitás csökkentése érdekében fenn kell tartani a végleges tevékenységbeszüntetés támogatását.

3.2.7 Másrészt az EGSZB szerint fenn kell tartani a tevékenységek ideiglenes beszüntetésére nyújtott támogatást, mivel ennek alapvető szerepe van egyrészt az erőforrások állapotának javításában (különös tekintettel a biológiai szempontból indokolt tilalmi időszakokra), másrészt a halászati tevékenység szüneteltetése miatti jövedelemkiesés részleges kompenzálásában.

3.2.8 Az ideiglenes tevékenységbeszüntetéshez nyújtott támogatás teljességgel indokolt az alábbi esetekben:

- a) a kvóták vagy a halászati erőfelfejtés drasztikus csökkentése a többéves halászati gazdálkodási tervek keretében,
- b) a halászati megállapodások megszakítása vagy felbontása, illetve
- c) környezeti katasztrófák.

3.2.9 Az EGSZB megítélése szerint ennek a támogatásnak kiemelt jelentősége van a halásztól erősen függő térségek társadalmi-gazdasági struktúrájának fenntartása és fejlesztése szempontjából, mivel a hajótulajdonosokra és a legénységre egyaránt irányulnak, és biztosítják a halászati tevékenység folytonosságát.

3.3 *A megosztott és a közvetlen irányítás keretébe tartozó költségvetési források*

3.3.1 A megosztott irányítás keretébe tartozó költségvetési források a 2014–2020 közötti időszakban 5520 millió eurót tesznek ki, melyet a javaslatban foglalt objektív kritériumok alapján osztanak szét a tagállamok között. A közvetlen irányításra, ennek keretében a technikai segítségnyújtásra szánt költségvetési források 1047 millió euróra rúgnak.

3.3.2 Az ETHA keretében nyújtott társfinanszírozáshoz való hozzáférés érdekében minden tagállam egyetlen operatív programot dolgoz ki az uniós prioritások végrehajtására. Az Európai Bizottság a tagállami operatív programokat és azok módosításait végrehajtási aktus útján hagyja jóvá.

3.4 *A megosztott irányítás keretében finanszírozott intézkedések*

3.4.1 *A halászat fenntartható fejlesztése*

3.4.1.1 Az erre a célra szánt támogatás az alábbi uniós prioritások végrehajtását segíti elő:

- az innovatív és versenyképes halászat előmozdítása,
- a fenntartható és erőforrás-hatékony akvakultúra előmozdítása.

3.4.1.2 Általános feltétel, hogy az a tulajdonos, aki támogatást kapott a kisüzemi part menti halászatot folytató halászhajók utólagos felszerelésére a halászaton kívüli tevékenységekhez való átcsoportosításuk érdekében, illetve a nem szándékosan kifogott kereskedelmi állományok lehető legjobb felhasználását és a kifogott halak nem teljes körűen felhasznált részeinek hasznosítását célzó fedélzeti beruházásokra, a kedvezményezettnek történő tényleges kifizetés időpontját követő legalább 5 évig nem adhatja át a hajót az Unión kívüli harmadik országnak.

3.4.1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a fenti 3.4.1.2. pontban említett megfogalmazás úgy módosítandó, hogy a támogatás átvételétől számított öt éven belül exportált hajók tulajdonosainak időarányosan vissza kell fizetniük a támogatást.

3.4.1.4 **Innováció.** Az ETHA-ból támogathatók új vagy a legkorszerűbb technológiához képest jelentősen tökéletesített termékek, eljárások, illetve irányítási és szervezési rendszerek kifejlesztését vagy bevezetését célzó projektek.

3.4.1.5 Az EGSZB szerint pontosítani kellene a „legkorszerűbb technológia” fogalmát, és emlékeztet arra, hogy az innováció szociális szempontokra is kiterjed.

3.4.1.6 Az innováció címén finanszírozott műveleteket a tagállam által elismert tudományos vagy műszaki testülettel együttműködésben kell végrehajtani, amely hitelesíti e műveletek eredményeit.

3.4.1.7 Az EGSZB megítélése szerint nem minden innovációs tevékenység igényli feltétlenül tudományos vagy műszaki testület közreműködését. Fontosabb volna feltételül szabni azt, hogy e tevékenységek következtében javuljanak a halászati vállalkozások gazdasági eredményei.

3.4.1.8 **Tanácsadási szolgáltatások.** Az ETHA támogathatja:

- projekt-megvalósíthatósági tanulmányok készítését,
- üzleti és marketingstratégiákra vonatkozó szakmai tanácsadás biztosítását.

3.4.1.9 Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy a megvalósíthatósági tanulmányok elkészítését, illetve az üzleti és marketingstratégiákra vonatkozó szakmai tanácsadást elismert tudományos vagy műszaki testületek végezzék, legfeljebb 3 000 euró értékben.

3.4.1.10 Az EGSZB úgy véli, hogy ezekbe a tevékenységekbe be kell vonni az olyan magáncégeket, amelyek üzleti és marketingjellegű stratégiai tervek készítésével és ezzel kapcsolatos tanácsadással foglalkoznak, és növelni kellene az értéköszeget is. Az összeg meghatározásához alkalmazandó módszert mindenképpen a projektkiválasztási kritériumok meghatározásakor kellene rögzíteni.

3.4.1.11 **A tudományos szakemberek és a halászok közötti partnerségek.** Az ETHA támogathatja:

- független tudományos testületeket és halászokat, illetve halászszervezeteket tömörítő hálózat létrehozását;
- ennek a hálózatnak a tevékenységeit.

3.4.1.12 Az EGSZB igen fontosnak tartja a kutatók és a halászok közti kapcsolatok fejlesztését.

3.4.1.13 **A humántőke és a szociális párbeszéd előmozdítása.** Az ETHA támogathatja:

- az egész életen át tartó tanulást, a tudományos ismeretek és innovatív gyakorlatok terjesztését, valamint különösen a tengeri ökoszisztémával való fenntartható gazdálkodáshoz, a tengeri ágazaton belüli tevékenységekhez, az innovációhoz és a vállalkozói készséghez kapcsolódó új szakmai készségek elsajátítását;
- a hálózatépítést, valamint a tapasztalatok cseréjét az érdekelt felek között, beleértve a férfiak és nők esélyegyenlőségét előmozdító szervezeteket;
- országos, regionális, illetve helyi szinten a halászok és más érdekelt felek részvételével folytatott szociális párbeszéd előmozdítását.

3.4.1.14 Az EGSZB nagyra értékeli, hogy az Európai Bizottság igyekezett olyan intézkedéseket is beleépíteni a javaslatba, amelyek a humántőke és a szociális párbeszéd előmozdítására, a munkahelyteremtésre, valamint a halászhajók fedélzeti egészségvédelmére és biztonságára irányulnak. Úgy véli azonban, hogy néhány szempont tisztázásra vagy kiegészítésre szorul. Először is az EGSZB le kívánja szögezni, hogy a szociális párbeszéd olyan folyamat, amelyben a szociális partnerek, azaz a munkaadói és munkavállalói szervezetek vesznek részt. Ezért az e párbeszéd előmozdításáról szóló részben törölni kellene a „más érdekelt felekre” történő utalást. Másodsor az EGSZB úgy véli, hogy a kedvezményezettek körét a „halászok” mellett ki kellene terjeszteni más „piaci szereplőkre” is, hogy a támogatásból a kiegészítő tevékenységeket végző egyéb halászati szakemberek: a halászeszköz-javítók, kikötői kirakodó személyzet stb. is részesülhessenek. Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy elő kellene mozdítani az európai ágazati szervezetek által végzett európai tevékenységek, például a KHP alakulásáról szóló tájékoztató szemináriumok társfinanszírozását, elősegítendő, hogy a szociális partnerek jobban értsék a jogszabályokat, előmozdítva ezáltal azok betartását és optimalizálva az alapok felhasználását. Végül az EGSZB szerint az ETHA-ból a halászok oktatását és képzését is támogatni kellene, hogy képesek legyenek más ágazatokban elhelyezkedni. E pénzügyi támogatás keretében kompenzációt kellene nyújtani a képzés ideje alatt kieső jövedelem pótlására.

3.4.1.15 **A diverzifikáció és a munkahelyteremtés elősegítése.** Az ETHA támogathatja:

- halászaton kívüli vállalkozások indítását, valamint
- a kisüzemi part menti halászatot folytató halászhajók utólagos felszerelését a halászaton kívüli tevékenységekhez való átcsoportosításuk érdekében.

3.4.1.16 Az EGSZB szerint törölni kell a kisüzemi halászatra való utalást, azért, hogy a cikk bármely halászhajónak a halászaton kívüli tevékenységekhez való átcsoportosítást célzó utólagos felszerelésére vonatkozzon.

3.4.1.17 Figyelemre méltó, hogy a halászati ágazatban nincsenek munkahelyteremtésre irányuló támogatások. Az EGSZB szükségesnek tartja egy olyan intézkedés kialakítását, amellyel fiatal szakemberek vonzhatók a halászati ágazatba, hogy ezáltal részben enyhíthető legyen az ágazat egyik legnagyobb problémája: a nemzedékváltás.

3.4.1.18 **Fedélzeti egészségvédelem és biztonság.** Az ETHA a programozási időszak során ugyanazon halászhajó vagy kedvezményezett számára egy alkalommal támogatást nyújthat a halászoknak és a halászhajók tulajdonosainak fedélzeti és egyéni felszerelésekre irányuló beruházásokra, amennyiben ezek a beruházások túlmutatnak a nemzeti vagy uniós jogszabályok által előírt szabványokon.

3.4.1.19 Az EGSZB úgy véli, hogy itt nem csak a fedélzeti beruházásokat kellene megemlíteni, hogy a nem hajón dolgozó halászok és a kiegészítő tevékenységeket végzők is támogatást kaphassanak. Emellett a támogatást ki kellene terjeszteni a fedélzeti körülmények általános javítására, azaz a foglalkozási kockázatok csökkentésére, a higiéniai és munkafeltételek stb. javítására, valamint a beruházások megvalósíthatóságát vizsgáló előzetes tanulmányokra.

3.4.1.20 Ezenkívül törölni kellene azt a korlátozást, hogy a programozási időszak során a támogatás csak egyszer vehető igénybe.

3.4.1.21 A KHP-n belüli átruházható halászati koncessziók rendszereinek nyújtott támogatás. Az Európai Bizottság támogatási lehetőségeket javasol a KHP-ban említett átruházható halászati koncessziós rendszerek létrehozására vagy módosítására. Az EGSZB egyetért ezzel, amennyiben ez a rendszer végül valóban létrejön a KHP-ban.

3.4.1.22 Az ETHA támogatást irányoz elő a KHP-ban szereplő erőforrás-védelmi intézkedések végrehajtására, a halászat tengeri környezetre gyakorolt hatásának csökkentésére, a tengerek biológiai erőforrásainak védelméhez kapcsolódó innovációra, valamint a tengeri biológiai sokféleség és a tengeri ökoszisztémák védelmére és helyreállítására a fenntartható halászati tevékenységek keretében. Az EGSZB mindezzel egyetért, hangsúlyozva, hogy a halászok nagyban hozzájárulhatnak a tengeri környezet tisztán tartásához és védelméhez.

3.4.1.23 **Az éghajlatváltozás mérséklése.** Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése érdekében az ETHA támogathatja a halászhajók szennyezőanyag-, illetve üvegházhatásúgáz-kibocsátásának csökkentését célzó fedélzeti beruházásokat, valamint az energiahatékonysági auditokat és programokat. Az Európai Bizottság ellenben azt javasolja, hogy a hajtóművek cseréje vagy korszerűsítése ne legyen támogatható.

3.4.1.24 Az EGSZB szerint engedélyezni kell a hajtóművek cseréjének vagy korszerűsítésének támogatását, ha az nem növeli a hajók kapacitását. E támogatás hiánya veszélyeztetheti a hajók és maga a legénység biztonságát, és gátat vethet az energiahatékonyság javításának és a környezetszennyezés csökkentésének.

3.4.1.25 **Termékminőség és a nem szándékos fogások felhasználása.** Az ETHA támogathatja a kirakodott hal minőségének javítását és a nem szándékosan kifogott halak felhasználásának javítását célzó fedélzeti beruházásokat. A támogatás a programozási időszak során ugyanazon halászhajó vagy ugyanazon kedvezményezett számára legfeljebb egyszer nyújtható. Emellett az ETHA támogathatja a halászkikötőket, a kirakodóhelyeket és a menedékeket, ha a beruházás célja az energiahatékonyság növelése, a környezetvédelemhez való hozzájárulás, a biztonsági feltételek és a munkakörülmények javítása, valamint menedékek építése és korszerűsítése a halászok biztonságának javítása érdekében.

3.4.1.26 Az EGSZB megfelelőnek tartja a halászkikötőkre, a kirakodóhelyekre és a menedékekre irányuló intézkedéseket, de úgy véli, hogy azokat ki kellene terjeszteni a halászati termékek tárolására és árverezésére, az üzemanyag-feltöltésre, a hajók ellátására (víz, jég, áram stb.), valamint az árverések elektronikus lebonyolítására.

3.4.1.27 **Belvízi halászat.** Az édesvízi halászat környezetre gyakorolt hatásának csökkentése, az energiahatékonyság növelése, a kirakodott hal minőségének javítása, illetve a biztonság és a munkakörülmények javítása érdekében az ETHA támogathatja belvizeken halászó hajók tevékenységét. Emellett támogatják a belvízi halászok diverzifikációját, valamint ezek részvételét a Natura 2000 területek kezelésében, helyreállításában és nyomon követésében. Az EGSZB egyetért a javasolt intézkedésekkel, bár a KHP reformjáról szóló véleményében foglaltaknak megfelelően úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak támogatási intézkedéseket kellene bevezetnie az édesvízi akvakultúra és a mezőgazdaság, illetve az édesvízi halászat közötti kölcsönhatások kiküszöbölésére.

3.4.1.28 Az EU legészakibb régióiban az akár hat hónapig is eltartó téli időszakokban a tavakon és a part menti területeken is folytatnak lékhalászatot. Fontos volna, hogy a motoros szánok és a téli halászathoz való speciális felszerelések jogosultak legyenek ETHA-támogatásra.

3.4.2 Az akvakultúra fenntartható fejlesztése

3.4.2.1 Az erre a célra szánt támogatás az alábbi uniós prioritások végrehajtását segíti elő:

- az innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra előmozdítása;
- a fenntartható és erőforrás-hatékony akvakultúra előmozdítása.

3.4.2.2 Az EGSZB egyetért az akvakultúra-ágazati vállalkozások támogatásával, azok méretétől függetlenül (mikro-, kis-, közepes vagy nagyvállalkozások), bár úgy véli, hogy az akvakultúra-ágazati nagyvállalkozások esetében indokolatlan az I. mellékletben jelzett mértékű csökkenés.

3.4.2.3 A javaslat támogatást irányoz elő az innovációra, az akvakultúra kiemelkedő növekedési potenciállal bíró formáinak előmozdítása érdekében a nyílt tengeri vagy a nem élelmiszer-termelési célú akvakultúra fejlesztésére irányuló beruházásokra, arra, hogy a vállalkozás maga végezhesse el saját akvakultúra-termékeinek feldolgozását, értékesítését és közvetlen eladását, az akvakultúra-gazdaságok számára gazdálkodásirányítási, helyettesítési és tanácsadási szolgáltatások létrehozására, valamint a humántőke és a hálózatépítés előmozdítására.

3.4.2.4 Az EGSZB támogatja ezeket a javaslatokat. Az utolsó ponttal kapcsolatban, valamint az akvakultúra-gazdaságok munkavállalói által végzett tevékenységek javítása érdekében azonban az EGSZB azt javasolja, hogy hozzanak létre külön támogatási keretet az akvakultúra-gazdaságokban dolgozók egészségének és biztonságának javítására, mind a nyílt tengeren, mind a kiegészítő tevékenységet végző hajók fedélzetén, mind pedig a szárazföldön található gazdaságok munkavállalói számára.

3.4.2.5 Az EGSZB azt javasolja, hogy szüntessék meg az egész életen át tartó tanulásra, az ismeretek és innovatív gyakorlatok terjesztésére stb. irányuló támogatások nagyvállalatokra vonatkozó korlátozását, mivel olyan fontos tevékenységekről van szó, melyek támogatását nem szabadna a vállalkozások méretének függvényében korlátozni. Mindemellett úgy véli, hogy a kis- és középvállalkozásokat előnyben kell részesíteni.

3.4.2.6 Az akvakultúra-telepek potenciáljának növelése érdekében az ETHA támogatást nyújthat a legalkalmasabb területek azonosítására és feltérképezésére, az infrastruktúra fejlesztésére és az akvakultúra súlyos károsodásának megelőzésére.

3.4.2.7 Az EGSZB szerint támogatni kell a tengeri akvakultúra báziskikötői, illetve a kirakodóhelyek infrastruktúrájának javítását célzó beruházásokat, valamint a hulladék és a tengeri hulladék gyűjtését célzó eszközökbe történő beruházásokat.

3.4.2.8 **Akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése.** Az ETHA támogathatja akvakultúra-ágazati mikro-vállalkozások újonnan tevékenységet kezdő gazdálkodók általi létrehozását, amennyiben ezek már ágazatbeli tevékenységük kezdetekor megfelelő szakmai készségekkel és képesítéssel rendelkeznek, első alkalommal hoznak létre tulajdonosként akvakultúra-ágazati mikro-vállalkozást, és akvakultúra-tevékenységeik fejlesztésére vonatkozó üzleti tervet nyújtanak be.

3.4.2.9 Az EGSZB azt javasolja, hogy ezt a fajta támogatást attól tegyék függővé, hogy az adott akvakultúra-vállalkozás nettó munkahelyteremtő-e, függetlenül attól, hogy új vállalkozásról van-e szó.

3.4.2.10 A magas szintű környezetvédelmet biztosító akvakultúra előmozdítása érdekében az ETHA támogathat bizonyos beruházásokat. Az EGSZB szerint a halászhoz hasonlóan ezen a területen is támogatni kellene a szennyezőanyag-, illetve üveg-házhatásúgáz-kibocsátás csökkentését célzó beruházásokat, valamint az energiahatékonysági auditokat és programokat.

3.4.2.11 Emellett támogatható lesz a környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerekre és az ökológiai akvakultúrára való áttérés, az akvakultúra-ágazat által nyújtott környezetvédelmi szolgáltatások, a közegészségügyi, illetve állat-egészségügyi és állatjóléti intézkedések.

3.4.2.12 Az EGSZB úgy véli, hogy az állat-egészségügyi kulcsfontosságú az akvakultúra-ágazat fenntarthatósága szempontjából, ezért fontosnak tartja, hogy a terület több finanszírozást kapjon az ETHA keretében. Ennek kapcsán javasolja a szárazföldi állattenyésztésben már sikeresen működő állategészség-védelmi csoportoknak megfelelő testületek létrehozását és fejlesztését az akvakultúra területén.

3.4.2.13 A javaslat értelmében támogatható az akvakultúra-állományokra kötött biztosítás, amely meghatározott veszteségekre nyújt fedezetet. Az EGSZB szerint ennek ki kellene terjednie a gazdaságban természetes okok, baleset stb. következtében elhullott állatok tetemeinek összegyűjtése és megsemmisítése, valamint az állat-egészségügyi okokból előzetes hatósági engedéllyel a telepen végzett leölés és eltemetés kapcsán felmerülő költségekre.

3.4.3 A halászati területek fenntartható fejlesztése

3.4.3.1 Az e címen előirányzott támogatás hozzájárul egy uniós prioritás teljesüléséhez, mégpedig a halászati területek kiegyensúlyozott és integrált területfejlesztésének előmozdításához, ösztönözve a foglalkoztatás növelését és a területi kohéziót. Ilyen támogatásban a NUTS 3 szintű statisztikai célú területi egységnél kisebb halászati területek részesülhetnek⁽²⁾.

3.4.3.2 Az EGSZB diszkriminatívnak ítéli, hogy a 100 000-nél több lakosú part menti települések nem részesülhetnek ezekből a támogatásokból, mivel a halászflokkák a települések lakosságától függetlenül választanak báziskikötőt.

3.4.3.3 Az Európai Bizottság javasolja a helyi halászati akciócsoportok szerepének naprakésszé tételét és megerősítését. Ezek olyan integrált helyi fejlesztési stratégiára tesznek javaslatot, amely a magánszféra, a közszféra és a civil társadalom kiegyensúlyozott képviselőivel megközelítőleg tükrözik az adott terület társadalmi-gazdasági szerkezetét.

3.4.3.4 Annak érdekében, hogy objektívan értékelni lehessen az e csoportok által a part menti területek fellendítésének céljával mostanáig végzett munka eredményét, az EGSZB szerint elengedhetetlen, hogy az Európai Bizottság ezt az értékelést még azelőtt elvégezze, mielőtt az e címen nyújtott támogatásokat az új alapok körébe vonná.

⁽²⁾ Lásd az Európai Parlament és a Tanács 2003. május 26-i 1059/2003/EK rendeletét a statisztikai célú területi egységek nomenklatúrájának (NUTS) létrehozásáról (HL L 154., 2003.6.21., 1. o.).

3.4.4 Értékesítés és feldolgozás

3.4.4.1 Az Európai Bizottság intézkedéseket hoz az értékesítéssel és a feldolgozással kapcsolatban is, konkrétan a termelési szervezetek termelési és értékesítési terveinek előkészítésére és végrehajtására vonatkozóan.

3.4.4.2 Jóllehet az EGSZB támogatja ezt az intézkedést, amely elősegíti az erőforrások fenntarthatóságát és a vállalkozások versenyképességét, azt is fontosnak tartja, hogy a tervek tartalmazzanak egyfajta rugalmassági mechanizmust is, tekintve, hogy olyan globalizált piac szereplői vagyunk, ahol a kínálati és keresleti feltételek bármely pillanatban változhatnak.

3.4.4.3 A javaslat értelmében támogatható a közös piacszervezésről szóló rendelet II. mellékletében felsorolt halászati termékeket tároló termelői szervezeteknek nyújtandó ellentételezés. A támogatást fokozatosan csökkentve 2019-ig megszüntetik.

3.4.4.4 Az EGSZB nem ért egyet azzal, hogy ezt a támogatást fokozatosan csökkentik, majd 2019-ben végképp megszüntetik, mivel az jelentősen hozzájárul a piacok stabilizálásához. Ezért véleménye szerint 2020-ig fenn kellene tartani.

3.4.4.5 Az EGSZB-nek feltűnt, hogy a konzerviparnak leszállított tonhal után nyújtott kompenzációs juttatási mechanizmus, amely mostanáig a közös piacszervezés részét képezte, nem szerepel a javaslatban.

3.4.4.6 Ez a mechanizmus a közös vámtarifában szereplő, a harmadik országokból származó és feldolgozásra szánt egész tonhalra vonatkozó vámtételek teljes és hosszú távú felfüggesztését hivatott ellentételezni. Az EGSZB úgy véli, hogy ennek megszüntetése egyértelműen hátrányos helyzetbe hozná az uniós ágazatot, amelynek olyan termékekkel kellene versenyeznie, amelyeknek az uniós termékekénél alacsonyabb higiéniai-egészségügyi követelményeknek kell megfelelniük. Ezért az EGSZB kéri az említett kompenzációs juttatási mechanizmus fenntartását.

3.4.4.7 Az EGSZB úgy véli, hogy a javaslatban előírt magántárolási támogatás nem nyújt kompenzációt a tonhaltermelőknek, és tisztességes jövedelmet sem garantál nekik a tonhal uniós piaci árának csökkenésével szemben, pedig a kompenzációs juttatások rendszerét éppen e célból hozták létre.

3.4.4.8 A javaslat értelmében az értékesítési intézkedések meghatározott támogatást kaphatnak.

3.4.4.9 Az EGSZB szükségesnek tartja, hogy ezeket a támogatásokat kiterjesszék a halászat és az akvakultúra imázsának javítását célzó kommunikációs kampányok megtervezésére és lebonyolítására. Ezenkívül az EGSZB azt ajánlja, hogy a javaslatot egészítsék ki például ágazati kiállítások/vásárok és rendezvények, a vállalkozások innovációhoz való hozzáférését elősegítő tevékenységek, illetve a legkorszerűbb technológiákról, új

vagy továbbfejlesztett folyamatokról vagy szervezési rendszerekről szóló képzések szervezéséről és az ezeken való részvételtől szóló új bekezdésekkel.

3.4.4.10 Tekintve, hogy az ágazatközi szervezetek fontos szerepet töltenek be a termékek népszerűsítésében és értékesítésének előmozdításában, az EGSZB úgy véli, hogy az ilyen szervezeteknek nemcsak a létrehozását kellene támogatni, hanem a működésüket is, hogy el tudják látni a rájuk bízott feladatokat.

3.4.4.11 Az ETHA ezenkívül támogathat bizonyos termékfeldolgozási tevékenységekre irányuló beruházásokat. Az EGSZB szerint a javaslatot ki kellene egészíteni az alábbi konkrét célkitűzésekkel: a feldolgozóipari ágazat versenyképességének javítása, a közegészségügyi körülményeknek, illetve a termékek minőségének javítása, a környezetre gyakorolt káros hatás csökkentése és az energiahatékonyság növelése, a kevésbé hasznosított fajok, a melléktermékek és a hulladékok jobb hasznosítása, új termékek fejlesztése, előállítása és értékesítése és új technológiák és innovatív módszerek alkalmazása a termelésben, a piacok megnyitása és fejlesztése, valamint a munkakörülmények javítása és a munkavállalók képzése.

3.4.5 Legkülső régiók

3.4.5.1 A javaslat előírja az Azori-szigetektől, Madeirától, a Kanári-szigetektől, valamint Franciaország tengerentúli megyéiből, Guyanából és Réunionból származó halászati és akvakultúra-termékekkel kapcsolatban e legkülső régiók számára felmerülő többletköltségek ellentételezését. Az EGSZB megítélése szerint az Európai Bizottságnak részletesen ki kellene fejtenie, hogy a forrásoknak az egyes legkülső régiók közötti elosztása milyen számítások alapján történt, és hogy a Kanári-szigetekre jutó rész miért csökkent, miközben a többi régió több forrást kapott.

3.4.6 A KHP-t kiegészítő intézkedések

3.4.6.1 Az ETHA támogathatja az uniós ellenőrzési, vizsgálati és végrehajtási rendszer megvalósítását, valamint az elsődleges biológiai, technikai, környezetvédelmi és társadalmi-gazdasági adatok gyűjtését, kezelését és felhasználását, a KHP-ről szóló rendeletben foglaltak szerint. Az EGSZB elengedhetetlennek tartja ezeket a támogatásokat ahhoz, hogy az ellenőrzés és az adatgyűjtés Uniószerzőt biztosított legyen, különös tekintettel a munkaügyi ellenőrzésekre.

3.4.6.2 A fent említett intézkedések többsége esetében a javaslat kiköti, hogy a programozási időszak során ugyanazon halászahajóra csak egyszer nyújtható támogatás. Ezt a korlátozást törölni kellene.

3.4.6.3 Az EGSZB véleménye szerint meg kellene fontolni egy olyan „válságalap” létrehozását, melynek segítségével kielégíthetők az ágazat bizonyos szükségletei úgy, hogy rugalmas sürgősségi intézkedéseket lehet bevezetni bizonyos rendkívüli helyzetekben, például a halászati szerződések felfüggesztése vagy meg nem újítása miatti flottaátcsoportosítás, a működési költségek hirtelen felszökése, természeti katasztrófák stb. esetén.

3.5 A közvetlen irányítás keretében finanszírozott intézkedések

3.5.1 Integrált tengerpolitika

3.5.1.1 A javaslat egy sor támogatást irányoz elő az uniós ITP kidolgozásához és végrehajtásához való hozzájárulásként az alábbi célokkal: a tengeri és part menti ügyek terén az integrált irányítás előmozdítása, hozzájárulás a különböző tengeri ágazatok és ágazati politikák számára kölcsönösen kedvező ágazatközi intézkedések kidolgozásához, a part menti régiókban a kialakulófélben lévő és a leendő tengeri ágazatokon belül a fenntartható gazdasági növekedés, a foglalkoztatás, az innováció és az új technológiák támogatása, valamint a tengeri környezet, különösen annak biológiai sokfélesége és a védett tengeri területek védelme és a tengeri és part menti erőforrások fenntartható felhasználása. Az EGSZB kedvezően fogadja a javasolt intézkedéseket.

3.5.1.2 A javaslat emellett egy sor támogatást irányoz elő a KHP és az ITP végrehajtását megkönnyítendő, konkrétan az alábbiakkal kapcsolatban: tudományos szakvélemények kibocsátása a KHP keretében, meghatározott ellenőrzési és végrehajtási intézkedések a KHP keretében, nemzetközi szervezeteknek nyújtott önkéntes hozzájárulások, tanácsadó testületek, a piacra vonatkozó ismeretek és kommunikációs tevékenységek. Az EGSZB megfelelőnek tartja ezeket a támogatásokat.

3.5.1.3 Az EGSZB elismeri, hogy a regionális tanácsadó testületek fontos szerepet töltenek be azáltal, hogy a KHP-val kapcsolatos különféle kérdésekben konzultatív szervként segítik az Európai Bizottság munkáját, és valamennyi érdekelt fél részt vesz bennük. Ezért az EGSZB úgy véli, hogy támogatásuknak elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy garantálja megfelelő működésüket, és biztosítható legyen minden tagjuk, köztük a tudományos szakemberek részvétele.

3.5.1.4 Az EGSZB úgy véli, hogy az ETHA-ból finanszírozni kellene a későbbiekben létrehozandó, a foglalkoztatással és készségekkel foglalkozó ágazati tanácsot, amely illeszkedik

mind a KHP-reform, mind az Európa 2020 stratégia, mind pedig az Új munkahelyekhez szükséges új készségek c. közlemény⁽³⁾ célkitűzéseihez. Úgy véli továbbá, hogy az Unió halászati és akvakultúra-ágazati tanácsadó bizottságának finanszírozását a továbbiakban is biztosítani kellene; ha viszont ez a bizottság végül megszűnne, az EGSZB kéri, hogy hozzanak létre egy ipari, piaci és általános ügyekkel foglalkozó konzultatív tanácsot.

3.5.1.5 A piaci ismereteket illetően az EGSZB úgy véli, hogy a halászati és akvakultúra-termékek piacára vonatkozó ismeretek terjesztése és fejlesztése kapcsán bármiféle támogatás üdvözlendő.

3.5.2 Technikai segítségnyújtás

3.5.2.1 A javaslat értelmében támogatható az Európai Bizottság által kezdeményezett technikai segítségnyújtás, a fenntartható halászati tárgyú megállapodások végrehajtása és az Unió részvétele regionális halászati gazdálkodási szervezetekben, valamint a helyi halászati akciócsoportok európai hálózatának létrehozása. Az EGSZB alapvetőnek tartja ezeket a támogatásokat.

3.6 Végrehajtás

3.6.1 Végezetül a javaslat igen részletesen tárgyalja a mind a megosztott, mind pedig a közvetlen irányítás keretében megvalósuló támogatási programok végrehajtását, kitérve a végrehajtási mechanizmusokra, a tagállami és európai bizottsági irányítási és ellenőrzési rendszerekre, valamint ezek nyomon követésére, értékelésére, illetve a velük kapcsolatos tájékoztatásra és kommunikációra.

3.6.2 Az EGSZB egyetért mindkét irányítási módszer végrehajtási rendszerével, mivel azok tükrözik az Európai Bizottság tapasztalatait a KHP és az ITP keretében előirányzott támogatási programok bevezetésével, végrehajtásával, nyomon követésével és lezárásával kapcsolatos összes eljárás tekintetében.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽³⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Új munkahelyekhez szükséges új készségek: A munkaerő-piaci és a képzettségi igények előrejelzése és összehangolása (COM(2008) 868 final) (HL C 128., 2010.5.18., 74. o.).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a mezőgazdasági termékekkel kapcsolatos promócióról és tájékoztatásról: nagy hozzáadott értékű európai stratégia Európa ízeinek támogatására

(COM(2012) 148 final)

(2012/C 299/25)

Előadó: **Armands KRAUZE**

2012. március 30-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a mezőgazdasági termékekkel kapcsolatos promócióról és tájékoztatásról: nagy hozzáadott értékű európai stratégia Európa ízeinek támogatására

COM(2012) 148 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. június 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 11-i ülésnapon) 136 szavazattal 1 ellenében, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az uniós mezőgazdasági termékekre vonatkozó magas színvonalú állatjóléti és termelési normáknak a fogyasztókkal történő megismertetése és az export ösztönzése révén az EU tájékoztatási és promóciós programjai lényeges szerepet játszanak az európai termelők és munkavállalók abban való támogatásában, hogy megfeleljenek az egyre nagyobb verseny jellemezte világ kihívásainak, és jó piaci pozíciót biztosíthassanak maguknak.

1.2 Az EGSZB, ahogyan a COM(2011) 436 final dokumentumról készült korábbi véleményében ⁽¹⁾ is kijelentette, támogatja az új promóciós politika két alapvető, a célpiachoz igazított célkitűzését: az uniós piacon a fogyasztók tájékoztatását és felvilágosítását, illetve a külső piacon az exportpromóciót.

1.3 A 2014–2020-as pénzügyi keretben további új forrásokat kell találni az olyan újonnan felmerülő válságok és veszélyeztetettség kezelésére, amelyek érinthetik az ágazatot, illetve amelyekhez a promóciós és tájékoztatási célokra a KAP-hoz rendelt költségvetési előirányzatok nem elégségesek. Az EGSZB feltétlenül szükségesnek tartja, hogy növeljék a mezőgazdasági termékekkel kapcsolatos, a belső piacra és harmadik országokra irányuló tájékoztatást és promóciót célzó intézkedések költségvetését.

1.4 Az EGSZB úgy érzi, hogy az Európai Bizottságnak világos iránymutatásokat kellene megfogalmaznia a tagállamokban lefolytatandó kampányok belföldi, több ország

résztevőiből összeálló, illetve harmadik országbeli pályázói számára. Javítani kell a programok értékelését, specifikus mutatókat alkalmazó, szigorú értékelési rendszert használva. Nagyobb átláthatóságra van szükség országos és uniós szinten egyaránt a programok szelekciója és rangsorolása terén. Az eljárás egyszerűsítése érdekében a több országra kiterjedő programokat a pályázóknak közvetlenül az Európai Bizottsághoz lehetne benyújtaniuk. A számos terméket lefedő, több országra kiterjedő programoknak egy előnyösebb finanszírozási rendszer révén elsőbbséget kellene adni, akár 60 %-nyi uniós társfinanszírozást is biztosítva.

1.5 Fokozni kellene a rugalmasságot annak érdekében, hogy a programokat a megvalósítási szakaszban hozzá lehessen igazítani a változó piaci feltételekhez. Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy a többéves keretprogramokhoz, amennyiben a kérdéses program kidolgozását piacelemzések és hatásvizsgálatok előzték meg, csak az első évre nézve nyújtsanak be részletes információkat, hogy ezáltal a programon a következő évek tekintetében korrekciókat lehessen végrehajtani.

1.6 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a promóciós jogalkotásnak egyértelműsíteni kellene a márkák szerepét, továbbá a generikus promóció és a magánmárkanek promóciója közötti egyensúlyt. Meg kellene vizsgálni azt az alapgondolatot, hogy uniós termékeket egy-egy konkrét márka révén népszerűsítsenek. Lehetővé kellene tenni a termékek eredetének jelzését, olyan termékeknél is, amelyek esetében nem engedélyeztek eredetmegjelölést vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzést. Az uniós eredetmegjelölést olyan esernyőmárka-szlogen formájában is fel lehetne tüntetni, amely nem sérti a fogyasztóknak a megfelelő tájékoztatáshoz való jogát.

⁽¹⁾ CESE, HL C 43., 2012. 02. 15., 59-64 o.

1.7 Ami a külső marketingintézkedéseknél alkalmazott közös európai szlogent illeti, egy olyan, egységesített üzenetet célszerű közvetíteni, amely egy keretben összefogja és lefedi valamennyi európai terméket. Fontos, hogy a fogyasztónak világos és könnyen azonosítható üzenetet küldjünk.

1.8 Az EGSZB azt szorgalmazza, hogy az eljárások egyszerűsítése érdekében csak egy lista legyen a kiválasztható termékekről. A listát ki kellene bővíteni, hogy valamennyi olyan, más – például nemzeti, regionális vagy organikus – minőségügyi rendszerben készült termék promóciója lehetővé váljék, amely megfelel az európai minőségi termék koncepciójának.

1.9 Az EGSZB úgy érzi, igen lényeges, hogy létrehozzanak egy hálózatot a bevált gyakorlatok szakemberek közötti cseréjére annak érdekében, hogy – részben új technológiák révén – jól strukturált és összehangolt, több országra kiterjedő promóciós programok és kampányok valósuljanak meg. Azt is meg kell vizsgálni, hogy miként lehet új technológiák alkalmazása segítségével kapcsolatba hozni a fogyasztókat és a termelőket. Meg kell majd gátolni, hogy ezek a mechanizmusok torzulást okozzanak a piacon vagy a verseny terén.

2. A közlemény összefoglalása

2.1 Az Európa 2020 stratégia céljainak eléréséhez a mezőgazdaság egy olyan formájának kell támogatást nyújtani, amely garantálja az élelmiszer-biztonságot, a természeti erőforrások fenntartható használatát, a vidéki területek dinamizmusát, valamint a növekedést és a foglalkoztatást. Ezeknek a céloknak az eléréséhez alapvetően fontos a hatékony promóciós politika.

2.2 A promóciós programok társfinanszírozása az EU legfeljebb 50 %-os és a szakmai szövetségek legalább 20 %-os hozzájárulásával történik, a további szükséges összeget pedig a tagállamok biztosítják. A nem uniós országokban gyakori azonban, hogy a benyújtott programok nem elég ambíciózusak, hatásuk pedig gyenge és későn jelentkezik.

2.3 Az Európai Bizottság közleménye ismerteti a jelenlegi promóciós intézkedések hiányosságait – ilyen például a bürokratikuság, a megtett lépések kiegyensúlyozatlansága és az előrelépéseket gátoló akadályok. Ezt követően javaslatokat tesz arra nézve, hogy miként kellene megoldani ezeket a problémákat, és javítani az európai mezőgazdasági termékekről kialakult képet.

2.4 A közlemény a következő teljesítendő célokat tűzi a jövőbeli promóciós politika elé:

- az európai hozzáadott érték növelése,
- vonzóbb és hatásosabb politika,
- egyszerű igazgatás, valamint
- a különböző promóciós eszközök szinergiájának növelése.

2.5 Az Európai Bizottság irányelveket vázol a promóciós politikához.

2.5.1 Tágabb hatály

- A kezdeményezések hatályát ki lehetne terjeszteni a szakmai szervezeteken kívülre, a magánvállalkozásokra is, ha azok az Európai Unió szempontjából jelentős hozzáadott értéket kínálnak.
- A támogatható termékeknek csupán egyetlen listáját ajánlatos fenntartani, amely minél nagyobb mértékben összhangban van a minőségpolitika által érintett termékkörrel. A tevékenységek tematikus üzeneteket is közvetíthetnének, és széles körben felhasználhatnák az új technológiákat, a bevált gyakorlatok cseréjétől kezdve a termékek eladásának megkönnyítéséig.
- Az európai agrár-élelmiszeripari termékekről kialakult kép kedvező alakítása érdekében minden tájékoztatást és konzultációt célzó lépés során meg kellene említeni az adott termék európai eredetét. Az OEM vagy OFJ megjelöléssel rendelkező termékek esetében továbbra is lehetőség lesz az eredet elsődleges feltüntetésére.

— A hatásvizsgálat során megvizsgálandó a külső piacon megvalósuló olyan vegyes programok lehetősége, amelyek egy általános és egy magánmárkanéveket bemutató kereskedelmi részből állnának.

— Fokozott támogatás lesz érvényben az európai élelmiszer-minőségi szimbólumok, például az OEM, az OFJ, a HKT jelzések esetében.

2.5.2 A tevékenységi kör kiszélesítése

— Szükség van egy olyan újfajta tevékenységre, amely technikai segítségnyújtást is magában foglal, azzal a céllal, hogy segítsen a gazdasági szereplőknek a társfinanszírozás mellett megvalósuló programokban való részvételben, kampányaik hatékony megvalósításában, illetve exporttevékenységeik fejlesztésében.

2.5.3 A beavatkozási lehetőségek felülvizsgálata

— Ez a felülvizsgálat olyan több országra kiterjedő programokra vonatkozik, amelyek jelenleg nem hozzák a tőlük remélt eredményt. A jövőben sor kerül majd harmadik országokba tett magas szintű kiküldetésekre, többek között a mezőgazdaságért és vidékfejlesztésért felelős európai biztos részvételével, illetve az Európai Bizottság megjelenik majd nemzetközi vásárokon.

2.5.4 Promóció a válság idején

— Tekintettel a 2014–2020-as pénzügyi keret korlátaira, nehezebb lesz további forrásokat előteremteni a válságra válaszul szolgáló tájékoztató és promóciós intézkedésekre. Döntésre van szükség azzal kapcsolatban, hogy a válságra adott uniós szintű válasz finanszírozása a leendő promóciós politikán vagy a KAP-hoz tartozó horizontális intézkedéseken alapuljon-e.

2.5.5 Egyszerűbb és optimalizált irányítás

— A programok nyomon követésének és irányításának egyszerűbbnek, rugalmasabbnak és működőképesebbnek kell lennie.

2.5.6 A tájékoztatási és promóciós tevékenységek közötti koherencia növelése

— A promóciós rendszer keretében végrehajtott intézkedések és az idevonatkozó többi fellépés nagyobb összhangban lesz egymással, illetve a közös agrárpolitikával.

3. A javaslat elemzése és az EGSZB megjegyzései

3.1 Korábbi EGSZB-vélemények leszögezték, hogy az európai agrárpolitika előtt álló kihívásokra való tekintettel egyre fontosabb az EU mezőgazdasági és élelmiszer-ipari termékeinek promóciója annak érdekében, hogy azok magas hozzáadott értéket képviselő termékeként jelenjenek meg, illetve megőrizhető legyen az EU vezető pozíciója az élelmiszerellátás terén ⁽²⁾.

3.2 Az EGSZB hangsúlyozza az ágazatra vonatkozó új európai politika kettős célkitűzésének fontosságát: egyrészt a fogyasztók tájékoztatását és felvilágosítását az EU piacán a termék által képviselt kiváló minőséggel és magas hozzáadott értékkel kapcsolatban, hangsúlyozva a komolyabb garanciákat a termelési módszerek, a címkézés, a nyomonkövethetőség és az élelmiszerbiztonság területén, valamint a szigorú követelményeket a környezetvédelemmel, az állatok jólétével és a munkavállalók jogainak tiszteletben tartásával kapcsolatban; másrészt pedig a külső piacon az exportpromóciót, kiemelve az európai termékek minőségét, tápértékét, gasztronómiai értékét, fenntarthatóságát és biztonságát.

3.3 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot abban, hogy felül kívánja vizsgálni a tájékoztatási és promóciós tevékenységekkel kapcsolatos uniós politikát, annak hatékonyabbá, célirányosabbá és ambiciózusabbá tétele érdekében.

3.4 Az EGSZB messzemenően támogatja az Európai Bizottság által a közleményben ismertetett és a mezőgazdasági termékek promóciójának jövőbeli politikájával kapcsolatos javaslatokat és irányvonalakat, amelyek célja az ágazat versenyképességének növelése, illetve az európai agrár-élelmiszeripari modell kiemelkedő normáinak tudatosítása.

3.5 Az EGSZB megjegyzi, hogy az európai bizottsági közlemény nem tesz utalást olyan automatikus vagy félig automatikus mechanizmusokra vonatkozó rendelkezésekre, amelyek segíthetnének az élelmiszeripari válság által sújtott gazdaságok élénkítésében, és gyorsan, hatékonyan és módszeresen eredményre vezetnének. Az EGSZB tisztában van a jelenlegi pénzügyi válság által támasztott korlátokkal, ám mégis feltétlenül szükségesnek tartja, hogy növeljék a mezőgazdasági termékekkel kapcsolatos, a belső piacra és harmadik országokra irányuló tájékoztatást és promóciót célzó intézkedések költségvetését. A 2014–2020-as pénzügyi keretben még időben további új forrásokat kell találni az olyan újonnan felmerülő válság- és

vészhelyzetek kezelésére, amelyek érinthetik az ágazatot, illetve amelyekhez a promóciós és tájékoztatási célokra a KAP-hoz rendelt költségvetési előirányzatok nem elégségesek.

3.6 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a programoknak hozzáadott értékkel bírónak, európai jövőképet kell nyújtaniuk, szem előtt tartva a munkahelyteremtést is. Úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak egyértelmű irányvonalakat kell kidolgoznia azon tagállami érdeklődők számára, akik nemzeti, több országra vonatkozó és harmadik országoknak szóló programokra kívánnak jelentkezni. Javítani kell a programok végrehajtását, specifikus mutatókat alkalmazó, szigorú értékelési rendszert használva. Mindenképpen nagyobb átláthatóagra kell törekedni a nemzeti és az uniós szintű programok kiválasztásában és rangsorolásában. Az eljárások egyszerűsítése érdekében a több országra kiterjedő programokat közvetlenül az Európai Bizottsághoz lehetne benyújtani, a kiválasztási folyamatot pedig mind nemzeti, mind uniós szinten fel kellene gyorsítani.

3.7 A promóciós programok kedvezményezetti körének lehetséges kibővítésével kapcsolatban az EGSZB úgy ítéli meg, hogy az élelmiszeripari ágazaton belül kiemelten kell kezelni a kereskedelmi szervezeteket, mivel ők azok, akik összefogják a vállalkozásokat és társfinanszírozzák a műveleteket. Minden más jelentkezőt csak az ágazati kereskedelmi szervezetek ajánlására kellene kedvezményezettként jóváhagyni.

3.8 Minden olyan ágazati kereskedelmi szervezetnek, amely programot javasol, lehetőséget kellene kapnia arra, hogy projektirányítóként működjön, akár egyedül, akár másokkal együtt – attól függően, hogy mekkora volumenű az adott kezdeményezés, illetve hogy mekkora kapacitásokkal és tapasztalattal rendelkezik a szervezet. Ezt a lehetőséget úgy kellene megfontolni, hogy kedvezményezettként és végrehajtott testületként új tagállamokból is jelentkezhessenek kisebb ágazati szövetségek a promóciós programokra, mivel ők ismerik a legjobban hagyományos termékeiket és azok népszerűsítésének leghatékonyabb módjait.

3.9 Az EGSZB azt szorgalmazza, hogy az eljárások egyszerűsítése érdekében csak egy lista legyen a kiválasztható termékekről. A jogszabályok hatálya alá tartozó termékek listáját ki kellene bővíteni, hogy valamennyi olyan termék promóciója lehetővé váljék, amely megfelel az európai minőségi termék koncepciójának, vagy népszerűsítheti ezt. Az erős nemzeti jelleggel bíró termékek esetén előnyös lehet a nemzeti eredetmegjelölés, és erre lehetőséget is kell biztosítani számukra, még akkor is, ha nem rendelkeznek az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel (OEM) vagy az oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel (OFJ). Az EGSZB ugyanakkor úgy véli, hogy egyensúlyt kell teremteni a szóban forgó javaslatok végrehajtására szolgáló intézkedések és aközött, hogy elsősorban uniós termékeket kell promotálni.

3.10 Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy hozzanak létre európai platformot a jól strukturált és összehangolt, több országra kiterjedő promóciós kampányok kidolgozása és végrehajtása terén bevált gyakorlatok szakemberek közötti cseréjére, olyan új technológiák alkalmazására is gondolva ezáltal, amelyek hasznos eszközként szolgálhatnak ezen a téren. Külön oda kell figyelni arra, hogy ezeknek a mechanizmusoknak a használata ne eredményezzen piaci vagy versenytorzulást.

⁽²⁾ CESE 1859/2011, HL C 43., 2012. 02. 15., 59-64 o.

3.11 A programok minőségének javítása, illetve olyan kialakítása kapcsán, hogy azok több országot is lefedjenek, az EGSZB egyetért azzal, hogy ezeket a több országra kiterjedő programokat kiemelten kell kezelni, mivel ezek valóban európai vetülettel rendelkeznek és uniós támogatásra szorulnak. Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság növelje hozzájárulását, különösen azokban az esetekben, amikor feltörekvő piacokról van szó.

3.12 Az EGSZB üdvözli azt a javaslatot, hogy a program-szervezőknek elég legyen csak a végrehajtás első évéről részletes információval szolgálni, amennyiben az adott programot megelőzően készült piacelemzés és hatásvizsgálat a célok eléréséről, és hogy a következő évekre vonatkozóan csak egy későbbi időpontban kelljen további részletekkel szolgálni. Ezzel rugalmasabbá válhatnak a programok, és könnyebben reagálhatnak a piacról érkező jelekre.

3.13 A közleményben említett európai élelmiszeripari minőségrendszeren kívül (OEM, OFJ és HKT) egyéb minőségrendsze-

rekre is gondolni lehetne, például az organikus termelésre vagy a regionális minőségre vonatkozóan.

3.14 Az EGSZB úgy véli, hogy a promóciós jogalkotásnak egyértelműsíteni kellene a márkák szerepét, továbbá a generikus promóció és a magánmárkanevek promóciója közötti egyensúlyt, különösen az EU-n kívüli országokban. Ez segítené a promóciós kampányok hatékonyságát (nagyobb hatást elérve az importőrök és a fogyasztók körében), és nagyobb vonzerőt jelentene a vállalkozások számára a részvételhez, amelyek végső soron társfinanszírozói ezeknek az akcióknak. Az információk teljességének és átláthatóságának érdekében a termékek eredetének megemlítését akkor is engedélyezni kellene, ha nincsenek eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátva. Az uniós eredetmegjelölést olyan esernyőmárka-szlogen formájában is fel lehetne tüntetni, amely nem sérti a fogyasztóknak a megfelelő tájékoztatáshoz való jogát.

3.15 Az egyszerűsítés szempontjából támogatandó az az ötlet, hogy közelítsék egymáshoz a különböző promóciós programok költségvetéseit.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a balti-tengeri tőkehalállományokra és az ezen állományok halászatára vonatkozó többéves terv létrehozásáról szóló, 2007. szeptember 18-i 1098/2007/EK tanácsi rendelet módosításáról

(COM(2012) 155 final – 2012/0077 (COD))

(2012/C 299/26)

Önálló előadó: **Seppo KALLIO**

2012. április 18-án az Európai Parlament, 2012. április 24-én pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése értelmében kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a balti-tengeri tőkehalállományokra és az ezen állományok halászatára vonatkozó többéves terv létrehozásáról szóló, 2007. szeptember 18-i 1098/2007/EK tanácsi rendelet módosításáról

COM(2012) 155 final – 2012/0077 COD.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. június 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 11-i ülésnapon) 141 szavazattal, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a balti-tengeri tőkehalállományokra vonatkozó terv rendkívül sikeres volt, ezért alkalmazását folytatni kell.

1.2 A tőkehal-gazdálkodási terv 4., 5. és 8. cikkére, valamint 29. cikkének (2), (3) és (4) bekezdésére vonatkozó módosítási javaslatok az EGSZB megítélése szerint elfogadhatóak, és az EUMSZ hatálybalépéséhez kapcsolódó szükséges technikai kiigazítások.

1.3 Az EGSZB nem támogatja a 27. és a 29a. cikkhez kapcsolódó javaslatot, mely szerint a halászati állománypusztulási ráták meghatározása tekintetében az Európai Bizottság felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására vonatkozó hatáskört kapna. Az EGSZB szerint ezen a területen az EUMSZ 43. cikkének (3) bekezdése értelmében a Tanácsnak van döntési jogköre.

2. Bevezetés

2.1 A Nemzetközi Tengerkutató Tanács (ICES) szakvéleményei szerint a 2000-es évek elején a balti-tengeri tőkehalállományok halászata fenntarthatatlan módon történt. A 25–32. ICES-területen a halászati tevékenység olyan szinten megnövekedte a keleti tőkehalállományt, hogy az a kihalás szélére került. A 22–24. ICES-területen a nyugati tőkehalállomány valamivel jobb állapotban van, de az állomány hozama jóval elmarad a hosszú távon várható mértéktől. Ezért a 2007. szeptember 18-i 1098/2007/EK tanácsi rendelettel létrehozták a balti-tengeri

tőkehalállományokra és az ezen állományok halászatára vonatkozó többéves tervet. A terv célja az volt, hogy a balti-tengeri tőkehalállományok kiaknázását fenntartható gazdasági, környezeti és társadalmi feltételek mellett biztosítsa.

2.2 Ennek érdekében a terv szabályokat állapított meg a szóban forgó állományra vonatkozó, a teljes kifogható mennyiségben és halászati erőfelfejtésben kifejezett éves halászati lehetőségek tekintetében. E szabályok tartalmazzak egy a halászati állománypusztulást érintő paramétert, amelyre támaszkodva értékelhető az állomány védettségi helyzete. Ez a paraméter évente elkészítendő tudományos szakvéleményeken alapul. Ezen túlmenően a rendelet 27. cikke előírta, hogy a Tanácsnak az Európai Bizottság javaslata alapján minősített többséggel kell döntenie a halászati állománypusztulási rátákról annak biztosítására, hogy a terv elérhesse gazdálkodási célkitűzéseit. Hasonlóképpen a 26. cikk rögzíti, hogy a Tanács a célok elérése érdekében szükség esetén módosíthatja a tervet.

2.3 A terv megvalósítása sikeres volt. A halászati állománypusztulás mindkét balti-tengeri tőkehalállomány esetében a jelenlegi tervben megállapított célszint alatt marad. A keleti tőkehalállomány esetében a halászati állománypusztulás a maximális fenntartható hozam szintjét sem éri el, a szaporodóképes állomány pedig a terv végrehajtásának ideje alatt majdnem megnégyszereződött. A nyugati állomány lassabban, de egyértelműen kedvező irányban fejlődött.

3. Az Európai Bizottság javaslata

3.1 Az európai bizottsági javaslat célja a balti-tengeri tőkehalállományokra és az ezen állományok halászatára vonatkozó

többéves terv létrehozásáról szóló, 2007. szeptember 18-i 1098/2007/EK tanácsi rendelet módosítása. A szóban forgó jogi aktus az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) hatálybalépését megelőzően került elfogadásra, ezért az EUMSZ-nek megfelelően most kiigazításra szorul.

3.2 Az EUMSZ 290. cikke arról rendelkezik, hogy jogalkotási aktus útján felhatalmazás adható az Európai Bizottság részére olyan általános hatályú nem jogalkotási aktusok elfogadására, amelyek a jogalkotási aktusok egyes nem alapvető rendelkezéseit egészítik ki, illetve módosítják. Az Európai Bizottság javaslata szerint a rendelet 26. és 27. cikkében foglalt tanácsi döntéshozatali hatáskör helyébe felhatalmazásokon alapuló rendszernek kellene lépnie, amelynek keretében az Európai Bizottság jogi aktusokat fogadhat el a terv és a célul kitűzött halászati állománypusztulási ráták felülvizsgálata érdekében.

3.3 A terv előírja, hogy háromévente ellenőrizni kell a gazdálkodási intézkedéseknek az érintett állományokra és halászati tevékenységekre gyakorolt hatását. Ez a rendelkezés jelentős nehézségeket okoz amiatt, hogy a megfelelő értékelések elvégzéséhez csak korlátozott mértékben állnak rendelkezésre releváns adatok. A tudományos szakvélemények szerint a terv kezdetétől számítva öt évet várni kell ahhoz, hogy a terv eredményeit egy hároméves időszak vonatkozásában teljes körűen értékelni lehessen. Következésképpen módosítani kell a terv értékelésére vonatkozó ütemtervet.

3.4 Az Európai Bizottság javasolja továbbá, hogy végrehajtási hatásköröket kapjon annak biztosítása érdekében, hogy teljesüljenek a rendelet 29. cikkében arra vonatkozóan meghatározott feltételek, hogy a Balti-tenger bizonyos területeit kivonják az intézkedések alkalmazási köréből.

3.5 Ezen túlmenően az Európai Bizottság és a tagállamok elkötelezték magukat amellyel, hogy a kimerített állományok vonatkozásában legkésőbb 2015-ig megvalósítják a legnagyobb fenntartható hozam szerinti halászatot, ez azonban jelenleg nem szerepel a terv céljai között. Bárminemű félreértés elkerülése végett a tervbe egy hivatkozást kell beilleszteni a legnagyobb fenntartható hozamra vonatkozóan.

3.6 A teljes kifogható mennyiségekről (TAC) és a kikötőn kívül töltött napok maximális számáról szóló 5. és 8. cikket ennek megfelelően módosítani kellene annak egyértelművé tétele érdekében, hogy az ügyben a Szerződésben előírt eljárást alkalmazzák.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a balti-tengeri tőkehalállományokra vonatkozó terv rendkívül sikeres volt, ezért alkalmazását folytatni kell.

4.2 Az európai bizottsági rendeletjavaslat módosítja többek között a terv célkitűzéseit, azaz a 4. cikket. Az EGSZB szerint a legnagyobb fenntartható hozamra való javasolt hivatkozás összhangban van az EU halállományokra vonatkozó általános célkitűzésével.

4.3 A tőkehal-gazdálkodási terv 5. és 8. cikkét az Európai Bizottság úgy kívánja módosítani, hogy a Tanács minősített többségű döntéshozatala helyett a hatályos Szerződésnek

megfelelő döntéshozatali mechanizmus alkalmazandó. Ezek a módosítások technikai jellegűek, és megfelelnek az EUMSZ nyomán megváltozott döntéshozatali eljárásnak.

4.4 A terv 26. cikkét érintően az Európai Bizottság azt javasolja, hogy a többéves terv felülvizsgálatára csak ötévente kerüljön sor. Az EGSZB egyetért az ennek aláátmasztására felhozott érvekkel, de megjegyzi, hogy a tőkehalállományok állapotát az idevonatkozó terv viszonylatában éves szinten, a Nemzetközi Tengerkutató Tanács halállomány-felmérése keretében kell nyomon követni.

4.5 A tőkehal-gazdálkodási terv 29. cikkének (2), (3) és (4) bekezdésére vonatkozóan az Európai Bizottság a jelenlegi döntéshozatali eljárás tekintetében olyan módosításokat javasol, melyek alapján mentességet adhat a halászati korlátozások alól. A javasolt módosítás szerint az Európai Bizottság évente végrehajtási jogi aktusok útján erősítené meg a mentességeket, és a tagállamok képviselőiből álló bizottság vizsgálati eljárás során támogató vagy ellenző véleményt bocsátana ki a kérdésről. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság hatáskörének növelését ebben a kérdésben, ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a döntéshozatali javaslatokkal elég korán kell előállni ahhoz, hogy a vizsgálati eljárást még a következő fogási időszak előtt időben le lehessen folytatni.

4.6 A 27. és a 29a. cikk módosítására vonatkozó javaslat szerint az Európai Bizottság felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására vonatkozó hatáskört kapna. Az EGSZB véleményeiben már korábban kifejtette álláspontját erről a kérdésről⁽¹⁾. Ezek szerint a felhatalmazáson alapuló jogi aktusok kibocsátására való hatáskör időtartamát be kell határolni. Továbbá csupán olyan területekre kellene ezeket alkalmazni, ahol gyors döntéshozatalra van szükség.

4.7 A rendeletjavaslat 29a. cikkében a 26. és a 27. cikk értelmében az Európai Bizottságra ruházott, felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására vonatkozó hatáskör lényegesen megváltoztatná a halgazdálkodásra vonatkozó uniós döntéshozatal alapjait. A felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására vonatkozó hatáskör alkalmazására azért van szükség, mert a Tanács és az Európai Parlament együtdöntési eljárása jelenleg lassú. Az EGSZB úgy látja, hogy ezt a problémát elsősorban az EUMSZ 43. cikkének (2) és (3) bekezdése szerinti parlamenti és tanácsi döntéshozatali hatáskörök egyértelművé tételével kellene orvosolni. A tőkehal-gazdálkodási terv 27. cikke értelmében meghatározott halászati állománypusztulási ráta az EGSZB szerint közvetlen kapcsolatban áll a halászati lehetőségek meghatározásával és elosztásával, azaz az EUMSZ 43. cikkének (3) bekezdése értelmében kizárólag a Tanács hatáskörébe tartozik.

4.8 A tőkehalállományokra vonatkozó tervnek szintén alapvető eleme a halászati lehetőségek stabilitása, melynek alapján a halászati vállalkozások a bizonyosság tudatában fejleszthetik halászati tevékenységüket. Ha az Európai Bizottság felhatalmazást kap a kvótaszabályozás alapjául szolgáló halászati állománypusztulási ráta célértékének módosítására, az az EGSZB szerint rövid távon a fogási kvóták gyors változásához vezetne, ami hátrányosan érintené a halászati ágazatot.

⁽¹⁾ CESE, HL C 107., 2011.4.6., 33-36. o. és CESE, HL C 43, 2012.2.15., 56-59. o.

4.9 Azt, hogy a tőkehal-gazdálkodási tervben alkalmazott halászati állománypusztulási célértékek meghatározása a Tanács hatáskörében maradjon, az is indokolja, hogy a tudományos szakvélemények évente más és más elvek alapján készülnek. A tudományos szakvélemények nem veszik figyelembe a társadalmi-gazdasági stabilitás igényét. A számítási elvek vagy módszerek változása jelentősen megváltoztathatja a kutatók által javasolt halászati állománypusztulási célértéket, anélkül hogy a halállományban jelentős változás következett volna be.

4.10 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy folyamatban van a balti-tengeri tőkehal és a nyílt vízi halfajok közös szabályozási modelljének kidolgozása. A jövőben egy erre a modellre alapuló terv váltja fel a tőkehalra vonatkozó többéves tervet, ezért a kedvező eredményeket hozó jelenlegi tervet csak akkor célszerű módosítani, ha az feltétlenül szükséges.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Nagy teljesítményű számítástechnika – Európa helye a globális versenyben

(COM(2012) 45 final)

(2012/C 299/27)

Előadó: **Isabel CAÑO AGUILAR**

2012. április 18-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Nagy teljesítményű számítástechnika – Európa helye a globális versenyben

COM(2012) 45 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció véleményét 2012. június 25-én elfogadta.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 11-i ülésnapon) 143 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1 Az EGSZB alapján véve egyetért az európai bizottsági közleménnyel, és határozottan támogatja az abban foglalt célkitűzéseket. A nagy teljesítményű számítástechnika (High Performance Computing – HPC) új ismeretek alapfeltételét jelenti, és egyben számos innovatív termék, eljárás és szolgáltatás alapjául szolgál.

1.2 A HPC a digitális menetrend része és mára a modern kutatás és nemzetgazdaságok nélkülözhetetlen eszközévé vált. Ide tartozik például az energia-, éghajlat-, egészségügyi, gazdaság-, társadalom- és a védelmi politika. A HPC-nek kiemelt jelentősége van az Európa 2020 stratégia szempontjából.

1.3 Az EGSZB támogatja egy európai HPC-ökoszisztéma kiépítését és az ehhez már létrehozott PRACE kutatási infrastruktúrát, amelynek célja, hogy széles körben és valamennyi lehetséges felhasználó/szereplő számára – különös tekintettel az egyetemekre és a kkv-kra – egyforma feltételek mellett elérhetőek legyenek a HPC-források az EU-ban.

1.4 A működőképes HPC-ökoszisztéma szerződésjogi és pénzügyi része mellett két másik, hasonlóan fontos feladat is felmerül a HPC továbbfejlesztése kapcsán: egyrészt a következő generációs számítógépek (az ún. Exascale számítógépek) hardverfejlesztése, másrészt pedig az ezek használatához szükséges, nagyon bonyolult alkalmazások, azaz a szoftverek kifejlesztése és elterjesztése. Mindkét feladatnak egyforma fontosságot kell tulajdonítani.

1.5 Mindezek alapján az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy az eddig az EU-ban a HPC területén elért beruházási

szintet emeljék a duplájára, azaz mintegy 1,2 milliárd euróra évente. Ennek alapján évente még további 600 millió euróra lenne szükség, melyet elsősorban az EU-nak, a tagállamoknak és az ipari felhasználóknak kellene előteremteniük. Ezzel el lehetne érni, hogy a beruházási kvóta megfeleljen a világ többi régióénak. Ennek a többletforrásnak körülbelül a felét HPC-rendszerek és vizsgálóberendezések beszerzésére kellene fordítani, a másik felét pedig egyformán a szakképzésre, illetve HPC-szoftverek kifejlesztésére és kapacitásbővítésére.

1.6 Ehhez egyrészt a kutatóintézetek/egyetemek és az ipar együttműködésére van szükség. Az EGSZB véleménye szerint ehhez a magán- és közszféra közötti partnerségek (PPP) jelentik a kimondottan megfelelő és már kipróbált eszközt. Egyes esetekben a kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzés is szóba jöhet, de az Európai Bizottságnak ezt semmiképp nem szabad egyetlen lehetőségként kötelezően előírnia.

1.7 Ehhez viszont az kell, hogy a tagállamok és az EU jelentős támogatási eszközöket bocsásson rendelkezésre. Az ilyen forrásokra közvetlenül és közvetetten is szükség van: közvetlenül a működőképes HPC-rendszer továbbfejlesztésével kapcsolatos fenti feladatok miatt, közvetetten pedig a szükséges magasan és közepesen képzett szakemberek képzéséhez, azaz az egyetemekhez és azok személyzetéhez.

1.8 Az EGSZB azt kéri a Tanácstól és a tagállamoktól, hogy a HPC-hez szükséges, fent említett intézkedések meghozatalát semmi esetre se mulasszák el a gazdasági és pénzügyi válsághelyzet miatt. Ezekre az intézkedésekre ugyanis éppen a gazdaság és a versenyképesség megerősítése érdekében van szükség. Ha nem kerül sor meghozatalukra, akkor az egy veszélyes dominóhatást indíthat el.

1.9 Az EGSZB szerint a legfőbb prioritás az, hogy Európa rendelkezzen egy versenyképes HPC-rendszerrel. Ez a cél nem jelent protekcionista iparpolitikát. Az erőfeszítéseknek inkább arra kell irányulniuk, hogy Európában is meglegyen a HPC fejlesztéséhez és használatához szükséges know-how, és megfelelő munkahelyeket teremtsünk, illetve döntési szinteket hozzunk létre. Az eddig a technológia terén vezető és Európában is működő vagy a K+F terén elkötelezett világcégekkel, illetve speciális HPC-szegmensekben korszerű tudással rendelkező európai vállalatokkal folytatott további együttműködés megteremtheti azt a szükséges kritikus potenciált, amellyel fel lehet majd venni a versenyt Kína jövőben várható vezető piaci szerepével.

2. Az európai bizottsági közlemény tartalmának rövid összefoglalása

2.1 A közlemény bemutatja a számítógép-alapú nagyteljesítményű számítástechnika (*High- Performance Computing*, HPC – A közlemény szóhasználatában a nagyteljesítményű számítástechnika (HPC) a magas színvonalú számítástechnika, a szuper-számítástechnika és a világszínvonalú számítástechnika szinonimájaként értendő) stratégiai jelentőségét. A közlemény az e-gazdaságot szolgáló ikt-infrastruktúráról írt közleményre, valamint azokra a tanácsi következtetésekre épül, amelyek azt szorgalmazzák, hogy bővítsék az olyan számítástechnikai infrastruktúrákat, mint a Partnerség a fejlett európai számítástechnikáért (PRACE, www.prace-ri.eu), illetve hogy a PRACE keretében vonják össze a nagyteljesítményű számítástechnikába irányuló beruházásokat.

2.2 A tagállamokat, az ipar képviselőit és a kutatókat arra kéri, hogy az Európai Bizottsággal együttműködve tegyenek még nagyobb erőfeszítéseket annak érdekében, hogy Európa 2020-ig vezető szerepet tölthessen be a HPC-rendszerek és -szolgáltatások biztosításában és alkalmazásában.

2.3 Azért fejlesztenek HPC-rendszereket, hogy egyrészt az eddiginél hatékonyabban lehessen kezelni olyan jelentős társadalmi és tudományos problémákat, mint például az egyes megbetegedések korai felismerése és kezelése, az emberi agy működésének feltérképezése, az éghajlat alakulásának előrejelzése vagy a katasztrófák megelőzése, másrészt pedig hogy eleget lehessen tenni a termékeknel és szolgáltatásoknál felmerülő ipari innovációs igényeknek.

2.4 A még hatékonyabban működő HPC-rendszerek kifejlesztésével kapcsolatos kihívásokat nem lehet pusztán extrapoláció révén megoldani, hanem számos technológia terén radikális innovációkra van szükség. Ez lehetőséget teremt az EU-n belül az ipar és a kutatás szereplői számára, hogy újrapozícionálják magukat ezen a területen.

2.5 Az EU jóval kevesebbet költ csúcsmínőségű számítástechnikai rendszerek beszerzésére, mint a világ más régiói (feleannyit, mint a hasonló GDP-jű USA). Ennek következtében az EU-n belül rendelkezésre álló számítástechnikai rendszerek száma és színvonala is alacsonyabb, mint más régiókban, és a HPC-re szánt kutatási és fejlesztési források is alacsonyak.

2.6 A közlemény további pontjai az alábbi témákat érintik:

- *partnerség a fejlett európai számítástechnikáért (a PRACE úttörő szerepe);*
- *Európa szakértelemmel rendelkezik az értéklánc valamennyi szakaszában;*
- *a HPC-szektorba való visszatérés előnyei Európa számára;*
- *az előttünk álló feladatok;*
- *az Európa HPC-beli vezető szerepét célzó cselekvési terv;*
- *uniós szintű irányítás;*
- *a kereskedelmi hasznosítást megelőző beszerzésre vonatkozó eljárások és az eszközök összevonása;*
- *az európai HPC-ökoszisztéma továbbfejlesztése.*

3. Az EGSZB általános megjegyzései

3.1 Elvi támogatás

3.1.1 Az EGSZB alapján véve egyetért az európai bizottsági közleménnyel, és határozottan támogatja az abban foglalt célkitűzéseket. A nagyteljesítményű számítástechnika (HPC) számos új termék, eljárás és szolgáltatás kifejlesztésének alapjául szolgál. Nemcsak a legfontosabb technológiák egyike, hanem komplex rendszerek kutathatóságának az előfeltétele is egyben. A HPC így az Európa 2020 stratégia digitális menetrendjének szerves részét képezi.

3.1.2 Egyre hatékonyabb számítógépek kifejlesztésével és használatával a HPC az elmúlt évtizedekben a kutatás-fejlesztés meghatározó harmadik oszlopává nőtte ki magát, amely nemcsak hogy kiegészíti az olyan „hagyományos” oszlopokat, mint a kísérletezés (ideértve a demonstrációs és a tesztelési berendezéseket is) és az elmélet, hanem egyre nagyobb létjogosultságot kap. Így alakult ki a *Simulation Science* elnevezésű új tudományág. A HPC ráadásul a komplex adatfeldolgozás, illetve az elemző- és előrejelző rendszerek fontos eszköze is. A HPC a digitális menetrend része, és mára a modern kutatás és nemzetgazdaságok nélkülözhetetlen eszközévé vált. Ide tartozik például az energia-, éghajlat-, egészségügyi, gazdaság-, társadalom- és védelmi politika.

3.2 Szuper-számítástechnika

A HPC döntő hardvereszközait az ún. szuperszámítógépek jelentik, amelyek két fő jellemzője a következő:

- *Teljesítményük rendkívül nagy számban egyszerre működött, azaz egymással összekapcsolt önálló számítógép (processzor) összteljesítményének felel meg. Ma már olyan szuperszámítógépeket terveznek, amelyek akár egymillió önálló számítógép teljesítményét képesek elérni. Ezeknek a rendkívül összetett számítástechnikai eszközöknek az optimális használatához nagyon bonyolult és nehéz programokat (szoftvereket) kell kifejleszteni és a felhasználók számára elérhetővé tenni. Mindez egy egelőre még meglehetősen alábecsült, rendkívül specializált fejlesztési feladatot jelent.*

— A még hatékonyabb számítógépek működtetéséhez szükséges elektromosenergia-igény már olyan méreteket kezd öltetni, amelyeket a jelenlegi vélekedések szerint nem lehet kielégíteni. Ha nem fejlesztünk ki olyan, teljesen újszerű összetevőket, amelyek 99 %-kal (!) csökkentik az energiaigényt, akkor egy következő generációs szuperszámítógéphez (Exascale számítógép) legalább egy 1 000 MW teljesítményű saját erőműre lenne szükség. Rendkívül komoly és nehezen megvalósítható technológiai kihívást jelent az, hogy ezt az energiaszükségletet realisztikus szintre csökkentsük.

3.3 Egy európai támogatási politika szempontjai

Az EGSZB megállapítja, hogy a tárgyalt közlemény nem annyira a tudományos-műszaki kihívásokkal foglalkozik, hanem inkább egy olyan európai támogatási és fejlesztési politika szempontjaival, amely az Európai Bizottság szerint ezeknek a kihívásoknak a kezeléséhez szükséges. Így az Európai Bizottság javaslatokat terjeszt elő arra nézve, hogy milyen eszközöket kellene ehhez alkalmazni. Az EGSZB-nek azonban egyelőre kétségei vannak ezzel kapcsolatban, és azt ajánlja, hogy folytassanak le egy további konzultációt (lásd a 4.4. pontot).

3.4 Egyensúly a hardver és a szoftver között

Az EGSZB egyik legfontosabb ajánlása az, hogy intenzívebben foglalkozzunk a problémának a szoftverkérdéseket érintő, szintén rendkívül fontos részével, és készítsünk elő megoldási javaslatokat, különösen a szükséges felhasználói programok kifejlesztését, tesztelését és terjesztését illetően. Ezen a téren nagy szükség van kutatásra, fejlesztésre, oktatásra és képzésre a szakképzési és a felhasználói rendszerek különböző szintjein. Ehhez pedig az kell, hogy az egyetemek, a kutatóintézetek és az ipar szintjén elegendő támogatásban részesítsék az erre irányuló intézkedéseket. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság orvosolja ezt a hiányosságot.

3.5 Szakképzett munkaerő – egyetemek és erőforrások

Komoly hiányosságok tapasztalhatók a megfelelően képzett szakemberek képzése és száma terén, például: http://www.hpcwire.com/hpcwire/2012-04-04/supercomputing_education_in_russia.html. Ez mind a szükséges K+F-feladatokkal foglalkozókra, mind pedig a HPC-rendszerek hatékony használatát biztosítóakra igaz. Az ennek megoldására irányuló erőfeszítéseknek is helyet kell kapniuk a támogatási intézkedések között. Döntő feltétel, hogy az egyetemek elegendő pénzügyi és humán erőforrásokkal rendelkezzenek, illetve oktatóik és kutatóik között legyenek megfelelő számban nemzetközileg elismert szoftverszakemberek és fejlesztőmérnökök, valamint hogy a kutatási és fejlesztési eredményekre támaszkodó, magas színvonalú képzést folytathassanak.

3.6 Európai HPC-ökoszisztéma – PRACE

3.6.1 Mi a PRACE?

2005-ben a nemzetközi HPC-központok üzemeltetői és felhasználói felismerték és nyilvánosan szóvá is tették, hogy szükség van egy olyan európai HPC-infrastruktúrára, amelyet minden partner használhat. Először 14 európai ország részvételével megalakult a PRACE partnerség, melynek az volt a célja, hogy támogassa, használja és továbbfejlessze Európában a HPC-t.

Ennek eredményeként az egyik kiválasztott kutatási infrastruktúráként a HPC felkerült az első ESFRI-listára⁽¹⁾. Miután

megteremtették a jogi, pénzügyi, szervezeti és műszaki feltételeket is, 2010-ben brüsszeli székhellyel megalapították a PRACE AISBL-t (nemzetközi non-profit egyesületet), hogy valamennyi partner felhasználóinak hozzáférést nyújtsanak az öt legnagyobb teljesítményű, nemzeti szinten létrehozott európai HPC-rendszerhez. A PRACE-nek azóta 24 tagja van, többek között Izraelből és Törökországból is. A 7. kutatási keretprogramban a PRACE három projektben részesül anyagi támogatásban, elsősorban alkalmazások előterjesztésével, optimalizálásával és bővítésével kapcsolatos munkákért, illetve a felhasználók intenzív szak- és továbbképzéséért. Jelenleg négy partnerállam (Németország, Franciaország, Olaszország és Spanyolország) 100-100 millió euró értékben ígért számítástechnikai szolgáltatásokat. A felhasználói kontingensek odaítélése egy páneurópai szakértői értékelési folyamat keretében, egy független tudományos irányítóbizottság közreműködésével történik.

3.6.2 Az EGSZB álláspontja a PRACE-szel kapcsolatban

Az EGSZB támogatja **egy európai HPC-ökoszisztéma kiépítését** és az ahhoz **már kialakított kutatási infrastruktúrát**, amely egyforma hozzáférési feltételek mellett biztosítja, illetve hivatott biztosítani a HPC-források széles körű rendelkezésre állását. Ezzel kapcsolatban garantálni kell, hogy az EU-ban minden olyan lehetséges felhasználó/szereplő – különös tekintettel az egyetemekre és a kkv-kra –, aki nem áll közvetlenül összeköttetésben a PRACE szervezettel, a többi szereplővel egyforma módon közreműködhesen a források fejlesztésében és felhasználásában. Ennek kapcsán azonban nemcsak arról a kisebb és minden bizonnyal megoldható problémáról van szó, hogy egyforma hozzáférési feltételeket kell teremteni a már meglévő HPC-forrásokhoz, hanem egy újszerű, **fő eszközként Exascale számítógépekből álló** (lásd a 4.1. pontot), **nagyságrendekkel nagyobb teljesítményű** jövőbeli HPC-ökoszisztéma kutatás-fejlesztéséről és végső soron beszerzéséről is, **beleértve az ehhez alkalmas, magas színvonalú szoftverek kifejlesztését**. Ezen a téren azonban az EGSZB azt ajánlja, hogy várjanak az elstietett koncentrációs folyamatokkal és az egy bizonyos ökoszisztémához való ráállással éppen azt a fajta versenyt, illetve a lehetséges módszereknek és elképzeléseknek a sikeres ökoszisztémához nélkülözhetetlen pluralizmusát lehetővé téve, amelyek a rendkívül ambiciózus cél eléréséhez szükségesek. A kiegyensúlyozott kutatás-, fejlesztési és versenypolitikának ezzel a kényes kérdésével foglalkoznak a következő fejezetben szereplő észrevételek. Az EGSZB szerint ezen a téren még további vitákra van szükség a lehetséges szereplők között.

3.7 Kérés a Tanácshoz és a tagállamokhoz

3.7.1 Az EU számos tagállamának válságos gazdasági helyzete fényében még akár érthetőnek is tűnik az a jelenleg kibontakozó folyamat, hogy éppen a kutatás és a fejlesztés terén próbálnak megtakarításokat elérni. Ez azonban súlyos láncreakciót válthat ki, hiszen a gazdasági növekedéshez és a versenyképességhez éppen az új technológiákra, innovációkra és az azzal kapcsolatos készségekre van szükség.

3.7.2 Az EGSZB ezért nyomatékosan kéri a Tanácsot és valamennyi tagállamot, hogy ne hagyják magukat a könnyebb útra rávenni, hanem éppen ezen a területen ruházzanak be az újba és az ahhoz szükséges feltételek megteremtésébe. Ahelyett tehát, hogy megszorításokat hajtanának végre ezen a politikaterületen, inkább nyújtsanak még nagyobb támogatást. Ne játsszák el a jövőt!

⁽¹⁾ Vö. HL C 182., 2009.8.4., 40. o.

4. Az EGSZB részletes megjegyzései

4.1 Az Exascale projekt

A szuperszámítógépek következő generációjának kifejlesztése Exascale projekt elnevezés alatt fut. Ehhez a teljes rendszer valamennyi szintjén, különösen az elektromosenergia-igény szempontjából mérvadó összetevőikön jelentős mértékben javítani kell, sőt valószínűleg teljesen újra kell fejleszteni őket. Ez a kutatóintézetek és az ipar közötti együttműködés konfliktusokkal terhelt területének egy nehéz feladata lesz.

4.2 Együttműködés a kutatás és az ipar között

Erről a nehéz általános kérdéstről az EGSZB már többször is kifejtette álláspontját (például CESE 330/2009). Többek között egy nemrégiben megjelent és a „Horizont 2020-ról” szóló véleményében (CESE 806/2012) azt ajánlotta, hogy „ennek érdekében át kellene gondolni az ide kapcsolódó ipar- és versenypolitika lehetséges új megközelítéseit.

Kérdéses, hogy a kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzés ezen a téren vajon a megfelelő eszközt jelenti-e a kutatóközpontok és az üzleti szféra közötti együttműködéshez. Ennek érdekében az EGSZB azt ajánlja, hogy határozzák meg a kutatási, az innovációs és az iparpolitika különböző, részben egymásnak ellentmondó célkitűzéseit, illetve az ezekkel kapcsolatos követelményeket, valamint beszéljék meg és tisztázzák ezeket a különböző érdekelt felekkel; egyes esetekben akár kivételes szabályozásokra is szükség lehet.” (lásd alább a 4.4. pontot is).

4.3 Fejlesztési munkák az Exascale-hez

Speciálisan az Exascale-re vetítve ez azt jelenti, hogy a modern kutatás-fejlesztés jegyében a különböző területek (mint például processzorok és sokféle egyéb összetevők) kutatása és ipara közötti partnerségekbe be kell vonni mind nagy-, mind pedig kisvállalatokat, köztük világszerte sikeres szereplőket (lásd a 4.5. pontot is), és egyszerűen el kell kerülni, hogy elhamarkodottan végleges döntéseket hozzunk. Végül is az összcsoport optimalizált megtervezésére csak akkor kerülhet sor, amikor ismert, hogy milyen és mekkora teljesítményű összetevőket lehetett vagy lehet majd kifejleszteni. Sajnos a múltból vannak példák arra, amikor ezt nem tartották be, és a folyamat kudarcra végződött.

4.4 Egy erre alkalmas támogatási koncepció: a magán- és közszféra közötti partnerségek (PPP)

Az EGSZB azt ajánlja, hogy mivel a hatékony HPC-rendszer nagyon fontos Európában és Európa számára, a sokféle lehetséges szereplővel – elsősorban a PRACE platform tagjaival – közösen dolgozzanak ki egy kívánatos európai biztonsági támogatási koncepciót, és közösen tegyenek rá javaslatot, még mielőtt végrehajtnák az ebben a dokumentumban tárgyalt közleményben szereplő módszereket. Az EGSZB szerint kimondottan a magán- és közszféra közötti partnerségek (PPP) jelentenek bevált és alkalmas eszközt a HPC fejlesztési céljai szempontjából. Az európai bizottsági közleményben preferált kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzést tehát, amely egyes

esetekben szintén jól használható lehet, semmiképp nem lenne szabad általánosan alkalmazandónak előírni.

4.5 Globális szereplők

Azt is egyértelművé kell tenni, hogy az elsődleges prioritás az, hogy a jövőben Európában rendelkezésre álljon egy versenyképes és hatékony HPC-rendszer. Mivel az ágazatban eddig főként olyan (az IBM-hez, CRAY-hez vagy az INTEL-hez hasonló) globális szereplők tevékenykednek, akiknek az egész világon vannak érdekeltségeik, összeszerelő üzemek és kutatólaboratóriumai, az EGSZB szerint fontos, hogy meglegyenek Európában is a HPC kifejlesztéséhez és használatához szükséges ismeretek, munkahelyek és megfelelő döntéshozatali szintek, illetve hogy megteremtsék ezeket. Például az eddig a technológia terén vezető világcégekkel vagy a jövőben akár piacvezetővé is válható feltörekvő vállalatokkal folytatott további együttműködés megteremthetné azt a szükséges kritikus potenciált, amellyel ellensúlyozható lesz Kínának a jövőben várható vezető piaci szerepe.

4.6 Több pénzügyi forrás

Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy az eddig az EU-ban a HPC területén elért beruházási szintet emeljék a duplájára, azaz mintegy 1,2 milliárd euróra évenként. Ennek alapján évente még további 600 millió euróra lenne szükség, melyet elsősorban az EU-nak, a tagállamoknak és az ipari felhasználóknak kellene előteremteniük. Ezzel el lehetne érni, hogy a beruházási kvóta megfeleljen a világ többi régióinak. Azt javasoljuk, hogy ennek a többletforrásnak körülbelül a felét HPC-rendszerek és vizsgálóberendezések beszerzésére kellene fordítani, a maradék egy-egy negyedét pedig a szakképzésre, illetve HPC-szoftverek kifejlesztésére és kapacitásbővítésére.

A pénzügyi forrásokkal szembeni nagy igényeket a HPC-vel kapcsolatos magas költségek magyarázzák. Egy nagyteljesítményű számítógép beszerzése több mint 100 millió euróba kerül, a karbantartás és üzemeltetés pedig akár további 20 millió euróba is kerülhet évente. Szükség van tehát a köz- és a magánszféra közötti szövetségekre. Ilyenekre van is példa a HPC területén vezetőnek számító országokban.

4.7 Esélyegyenlőség és szellemi tulajdon

A közlemény utal arra, hogy az európai HPC-szolgáltatóknak nagy nehézséget jelent, hogy termékeiket olyan nem uniós országok közszférájában értékesítsék, ahol vannak nemzeti HPC-szolgáltatók. A HPC használatának a stratégiaileg fontos területeken – mint például az atomenergia-iparban, a hadiiparban, az olaj- és gáziparban – szinte teljesíthetetlenül magas biztonsági követelményeknek kell megfelelnie. A keretprogram részeként kifejlesztett európai kutatási projektek viszont közvetve hasznára lehetnek harmadik országok vállalatainak.

Tudva azt, hogy a közbeszerzésről szóló WTO-megállapodás valamennyi aláírójának be kell tartania a nemzeti bánásmód és a diszkriminációmentesség elvét (III. cikk), az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, hogy a harmadik országokkal folytatott kereskedelmi kapcsolatban térjenek ki a HPC-piacokhoz való egyenlő hozzáférés kérdésére.

Ennek megfelelően az EGSZB támogatja az európai bizottsági javaslatban a Horizont 2020-szal kapcsolatban leírt azon szándékokat (COM(2011) 809 final, 2011.11.30.), hogy egyértelműsítik és megvédik a szellemi tulajdonjogokat.

4.8 A HPC és az energiafogyasztás

A jövőbeli problémafelvetések keretében az energiafogyasztás kérdését is figyelembe kell majd venni mint a HPC-fejlesztés egyik akadályozó tényezőjét (The Greening of HPC - Will Power Consumption Become the Limiting Factor for Future Growth in HPC? 2008. október 10., München. http://www.hpcuserforum.com/presentations/Germany/EnergyandComputing_Stgt.pdf; lásd a 3.2. pontot is). A jelenleg rendelkezésre álló technológiával az Exascale rendszerek óriási mennyiségű energiát használnának fel, ami rendkívül megnövelné az üzemeltetési költségeket (az üzemi költségeknek mintegy felét az energiaköltségek tennék ki), és káros lenne a környezetre is.

Léteznek különböző koncepciók energiahatékony technológiákra, mint például a hibrid szuperszámítógépek, de ezek

kérdéseket is felvetnek („[...] Progress in lower-power devices may make it feasible to build future systems with Exascale performance. [...] However [...] how do we exploit [...] this disruptive technology?”. A *Strategy for Research and Innovation Trough High Performance Computing*. Edinburghi Egyetem 2011.) A számítógépes architektúrákban számos energiamegtakarítási stratégiát kidolgoztak már. Ilyen például az alkatrészek egyes csoportjainak különböző hálózati feszültséggel való ellátása (amelyek így akár külön le is kapcsolhatóak) vagy energiahatékony adattárolók (*drowsy cache*) alkalmazása és egyes alkotóelemek szelektív lekapcsolása. Többmagos processzorokkal, multi-threadingel és klaszterekkel elérhető, hogy a processzor-terhelést összeegyeztessék az energiafogyasztás és a hőkibocsátás csökkentésének céljával (Zöld IT: Technológiák az IT-rendszerek energiahatékonyaságához. Madridi Műszaki Egyetem, 2008.).

Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy az energiamegtakarítást elősegítő technológiák támogatását vegyék fel fontos szempontként az EU HCP-projektjébe.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzésről szóló 2009/16/EK irányelv módosításáról

(COM(2012) 129 final – 2012/0062 (COD))

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az Európai Közösség Hajótulajdonosainak Szövetsége (ECSA) és az Európai Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szövetsége (ETF) között létrejött, a 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény alapján kötött megállapodás végrehajtásáról, valamint az 1999/63/EK irányelv módosításáról szóló, 2009. február 16-i 2009/13/EK tanácsi irányelv végrehajtása vonatkozásában a lobogó szerinti államokra háruló kötelezettségekről

(COM(2012) 134 final – 2012/0065 (COD))

(2012/C 299/28)

Előadó: **dr. Anna BREDIMA**

2012. március 29-én az Európai Parlament, április 11-én pedig a Tanács az Európai Unió működéséről szóló szerződés 100. cikkének (2) bekezdése alapján úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzésről szóló 2009/16/EK irányelv módosításáról

COM(2012) 129 final – 2012/62 (COD),

valamint

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az Európai Közösség Hajótulajdonosainak Szövetsége (ECSA) és az Európai Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szövetsége (ETF) között létrejött, a 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény alapján kötött megállapodás végrehajtásáról, valamint az 1999/63/EK irányelv módosításáról szóló, 2009. február 16-i 2009/13/EK tanácsi irányelv végrehajtása vonatkozásában a lobogó szerinti államokra háruló kötelezettségekről

COM(2012) 134 final – 2012/65 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. június 25-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. július 11-12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a 2012. július 11-i ülésnapon) 141 szavazattal, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezménye az első olyan tengerészeti munkaügyi egyezmény, amelyet nemzetközileg a fő tengerészeti egyezmények „negyedik pilléréként” tartanak számon. Az EGSZB üdvözli a javaslatokat, amelyek az ahhoz szükséges eljárások kialakítását célozzák, hogy az akár lobogó, akár kikötő szerint illetékes államként eljáró uniós tagállamok eredményesen végrehajthassák az egyezményt.

1.2 A tengerészeti munkaügyi egyezménynek – „a tengerészek jogi chartájának” – célja az, hogy átfogóan és az egész világra kiterjedően biztosítsa a tengerészek jogait, és esélyegyenlőséget teremtsen azon országok és hajótulajdonosok számára, amelyek elkötelezettek a tisztességes munka- és életkörülmények biztosítása iránt, megvédve őket a követelményeknek nem megfelelő hajók által támasztott tisztességtelen versenytől.

1.3 Az EGSZB megismétli korábbi felhívásait, sürgetve az EU-t, hogy törekedjen arra, hogy tagállamai mielőbb megerős-

sítsék a tengerészeti munkaügyi egyezményt. Támogatja azt az átfogó politikát, hogy a munkafeltételekről szóló uniós rendeleteket az EU-ban esetlegesen létező magasabb szintű normák sérelme nélkül összhangba kell hozni a nemzetközi rendszabályokkal, köztük például a tengerészeti munkaügyi egyezményvel.

1.4 Megjegyzi, hogy a tengerészek élet- és munkafeltételeinek a hajók fedélzetén történő ellenőrzéséhez kellő számú széles képzettséggel rendelkező ellenőrré van szükség. Szorgalmazzuk, hogy az Európai Tengerbiztonsági Ügynökség (EMSA) és a kikötő szerinti állam hatósága által végzett ellenőrzésekről szóló Párizsi Memorandum bővítse az ellenőrök megfelelő képzését, hogy mire az egyezmény életbe lép, képesek legyenek a tengerészeti munkaügyi egyezményhez kapcsolódó ellenőrzési feladatok ellátására.

1.5 Lehetnek olyan területek, ahol a jelenlegi 2009/16/EK uniós irányelv, a tengerészeti munkaügyi egyezmény és a kikötő szerinti állam általi ellenőrzésről szóló, kapcsolódó ILO-iránymutatások hatáskörükben vagy eljárásaikban esetleg eltérnek

egymástól. Az EGSZB úgy véli, hogy mindkét eszköz keretében szükség lesz az ellenőrzési és jogérvényesítési eljárások egyszerűsítésére az Európai Bizottságra ruházott végrehajtási hatáskörök szélesítése révén.

1.6 A tengerészek elszállásolására vonatkozó strukturális követelmények érvényesítése és az azoknak való megfelelés jelentős kihívásokat vet majd fel, különösen bizonyos tengerészeti ágazatokban. A kikötő szerint illetékes állam részéről ellenőrzést végző tisztviselőknek el kell ismerniük a lobogó szerinti államnak a derogációkkal és mentességekkel kapcsolatos azonos értékű rendelkezésekre és szankciókra vonatkozó konkrét intézkedéseit, ahogy az a tengerészeti munkaügyi megfelelés nyilatkozataiban is tükröződik.

1.7 Kisebb hajók belföldi utak során történő ellenőrzésekor – a nemzetközi utakon közlekedő nagy hajókhoz képest – szükség van bizonyos rugalmasságra, és a javasolt, felhatalmazáson alapuló jogi aktusok révén iránymutatás szükséges majd a további lépéseket igénylő hiányosságok felméréséhez.

1.8 Az EGSZB úgy véli, hogy a kikötő szerint illetékes állam részéről ellenőrzést végző tisztviselők számára a tengerészeti munkaügyi egyezményhez kapcsolódó és a fedélzeten nem megoldható panaszok kezelését illetően javasolt eljárások foglaljanak magukban egy második szakaszt is, amelynek során a panaszt továbbítják a hajótulajdonosnak, hogy az tegyen megfelelő lépéseket. Ez a lépés összhangban áll a tengerészeti munkaügyi egyezményben foglalt eljárásokkal.

1.9 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy gondoskodjon arról, hogy a munkaerőt biztosító államokra vonatkozó jövőbeli uniós jogszabályok harmadik államokban történő érvényesítése összhangban legyen a tengerészeti munkaügyi egyezmény szellemével és feltételeivel.

1.10 A „tengerész” átfogó definíciója magában foglalhatná a hajók fedélzetén tartózkodó különféle típusú, tengerésznek tekinthető személyzetet is. Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamoknak a tengerészeti munkaügyi egyezmény végrehajtása és érvényesítése során el kellene ismerniük az ILO pontosítását és a kapcsolódó iránymutatásokat, és tiszteletben kellene tartani a lobogó szerinti államoknak azt az előjogát, hogy ezen a téren konkrét rendelkezéseket hozzanak.

1.11 Mivel a lobogó szerinti államokra háruló kötelezettségekről szóló irányelvjavaslat nem elég pontos a tekintetben, hogy a közigazgatásnak vannak-e lehetőségei arra, hogy ellenőrzési, illetve igazoláskibocsátási feladatokat adjon ki elismert szervezeteknek, az EGSZB feltételezi, hogy a tagállamok az átültetést célzó jogszabályaikban rendelkezhetnek majd erről.

2. Bevezetés

2.1 A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) által 2006. február 23-án elfogadott 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény a valamennyi lobogóra és tengerészre vonatkozó közös alapszabály megállapítása révén hozzájárul ahhoz, hogy a tengeri iparágban világszinten azonos játékszabályok érvényesüljenek.

2.2 Az egyezményt, amelyet a tengerészek „jogi chartájának” is hívnak, úgy alakították ki, hogy közel teljes körű megerősítést érjenek el, köszönhetően annak, hogy az egyezmény a jogokat

illetően határozott, a technikaibb jellegű követelmények végrehajtása tekintetében viszont rugalmas, illetve hogy előnyöket biztosít az egyezményt megerősítő országok hajói számára. Az egyezmény a színvonalas hajózás nemzetközi szabályozási rendszerének negyedik pillére a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (IMO) alábbi három fontos egyezménye mellett: a tengeri élet biztonságáról szóló 1974-es nemzetközi egyezmény (SOLAS), a tengerészek képzéséről, képesítéséről és az őrszolgálat ellátásáról szóló 1978-as nemzetközi egyezmény (STCW) és a hajókról történő szennyezés megelőzéséről szóló 1973/78-as nemzetközi egyezmény (MARPOL). Célja az, hogy átfogóan és az egész világra kiterjedően biztosítsa a tengerészek jogait, és esélyegyenlőséget teremtsen azon országok és hajótulajdonosok számára, amelyek elkötelezettek az iránt, hogy a tengerészek számára tisztességes munka- és életkörülményeket biztosítsanak, megvédve ezen országokat és hajótulajdonosokat a követelményeknek nem megfelelő hajók által támasztott tisztességtelen versenytől.

2.3 A tengerészeti munkaügyi egyezmény alapszabályait nemzeti normák vagy követelmények formájában minden olyan országnak be kell vezetnie, amely az egyezményt megerősíti. Végrehajtási és szabályérvényesítési rendszerének hatékonyságához széles körű nemzetközi együttműködésre van szükség. Mivel az egyezményben szereplő számos kötelezettség a hajótulajdonosokra és a lobogó szerinti államokra vonatkozik, fontos, hogy az erős tengeri érdekekkel bíró államok megerősítsék az egyezményt.

3. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

3.1 A javaslatok kiemelik, hogy a tagállamok és az Európai Bizottság támogatták az ILO-nak a tengerészeti munkaügyi egyezmény elfogadása kapcsán végzett munkáját. Az EU-nak az egyezmény hatálybalépéséhez fűződő alapvető érdeke megmutatkozott a 2007/431/EK⁽¹⁾ határozatban, amely felhatalmazza a tagállamokat az egyezménynek az EU érdekében történő megerősítésére.

3.2 Az Európai Bizottság hangsúlyozza az Európai Közösség Hajótulajdonosainak Szövetsége (ECSA) és az Európai Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szövetsége (ETF) között létrejött, a 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény alapján kötött, a 2009/13/EK irányelv⁽²⁾ által is alátámasztott megállapodás jelentőségét. Ezzel az irányelvvvel az európai jogalkotást összhangba hozták a tengerészeti munkaügyi egyezmény által rögzített nemzetközi normákkal.

3.3 A kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzésről szóló 2009/16/EK irányelv módosításáról szóló irányelvre⁽³⁾, illetve az Európai Közösség Hajótulajdonosainak Szövetsége (ECSA) és az Európai Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szövetsége (ETF) között létrejött, a 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény alapján kötött megállapodás végrehajtásáról, valamint az 1999/63/EK irányelv módosításáról szóló, 2009. február 16-i 2009/13/EK tanácsi irányelv végrehajtása vonatkozásában a lobogó szerinti államokra háruló kötelezettségekről szóló irányelvre⁽⁴⁾ tett javaslat azt célozza, hogy a 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény végrehajtása révén támogassa az EU

⁽¹⁾ HL L 161., 2007.6.22., 63–64. o.

⁽²⁾ HL L 124., 2009.5.20., 30–50. o.

⁽³⁾ COM(2012) 129 final.

⁽⁴⁾ COM(2012) 134 final.

tengerhez kapcsolódó szakmákra vonatkozó politikáját. A jelenlegi kezdeményezések célja az, hogy megteremtsek az ahhoz szükséges mechanizmusokat és eljárásokat, hogy biztosítva legyen a tengerészeti munkaügyi egyezménynek mind a lobogó, mind a kikötő szerint illetékes tagállamok általi teljes körű és eredményes végrehajtása. Mindkét irányelv a 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény hatálybalépésének napján lép majd hatályba, 12 hónapos időszakot hagyva az átültetésre.

3.4 A kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzésről szóló 2009/16/EK irányelv módosítására tett javaslatok:

- a tengerészeti munkaügyi igazolás és a tengerészeti munkaügyi megfelelés nyilatkozatának felvétele az ellenőrök által vizsgálандó dokumentumok körébe;
- az ellenőrzések tárgyi hatályának kiterjesztése (például annak vizsgálata, hogy minden egyes tengerész esetében létezik-e az előírt rendelkezéseket tartalmazó, mindkét fél által aláírt munkaszerződés);
- a vizsgálatok tárgyi hatályának kiterjesztése a panaszok esetében, valamint e tekintetben a megfelelő eljárás előírása; továbbá
- a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése nyomán a felhatalmazáson alapuló és végrehajtási hatáskörökre vonatkozó új szabályok bevezetése.

3.5 A lobogó szerinti államokra háruló kötelezettségekről szóló új irányelvjavaslat:

- megállapítja az uniós lobogó szerinti államok arra irányuló kötelezettségét, hogy mechanizmusokat alakítsanak ki a 2009/13/EK irányelv végrehajtására vonatkozó kötelezettségeik teljesítésére;
- előírja azon személyzet szakmai képezését és függetlenségét, amelynek feladata ellenőrizni a 2009/13/EK irányelv keretében tartozó kérdéseket, valamint
- megállapítja a lobogó szerinti állam illetékes személyzete által az uniós tagállami lobogó alatt közlekedő hajókkal összefüggésben felmerülő panaszok kezelése során kövendő elveket és eljárásokat.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB csatlakozik ahhoz az átfogó politikához, hogy a munkakörülményeket illető uniós jogalkotást az EU-ban esetlegesen létező magasabb szintű normák sérelme nélkül teljes mértékben összhangba kell hozni a nemzetközi jogszabályokkal, így például a tengerészeti munkaügyi egyezményrel és a tengerészek képezéséről, képesítéséről és az orszolgálat ellátásáról szóló egyezményrel.

4.2 Az EGSZB megjegyzi, hogy a 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény a nemzetközi jog szerint még nem kötelező érvényű, és az egyes államok által a nemzeti jogszabályikon keresztül történő végrehajtást is igényli. A lobogó, illetve a kikötő szerinti állam általi ellenőrzésekre vonatkozó ILO-iránymutatások kiemelik, hogy a tengerészeti munkaügyi egyezménynek a lobogó szerinti államban történő végrehajtására

irányuló nemzeti jogszabályokat és rendeleteket, illetve kollektív szerződési megállapodásokat vagy más intézkedéseket minden esetben a lobogó szerinti állam követelményeit tükröző mérvadó megállapításoknak kell tekinteni. Emlékeztetnek emellett a tengerészeti munkaügyi egyezmény végrehajtásának rugalmasságára, amely a nemzeti szintű lényegi egyenértékűsége, illetve a lobogó szerinti államok számára a konkrét végrehajtási lépések terén biztosított választási lehetőségen keresztül nyilvánul meg. Arra lesz tehát szükség, hogy a tengerészeti munkaügyi egyezményt az uniós tagállamok és a nem uniós államok egybehangozóan értelmezzék és érvényesítsék.

4.3 Az EGSZB elismeri, hogy az Európai Közösség Hajótulajdonosainak Szövetsége (ECSA) és az Európai Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szövetsége (ETF) között létrejött, a 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény alapján kötött megállapodás végrehajtásáról szóló 2009/13/EK irányelv az ágazati szociális párbeszéd kiemelkedő vívmányát jelenti, amelyet érzékelhető eredményekkel kellene végrehajtani. A legnagyobb kihívás a tengerészeknél fellépő fáradtság okainak a munkaórák és a pihenési idő szabályozása révén történő kiküszöbölése.

4.4 Az EGSZB emlékeztet az alábbi véleményeire:

- a *III. tengerbiztonsági csomagról* szóló véleményre ⁽⁵⁾, melyben támogatja az annak meghatározására irányuló erőfeszítéseket, hogy miként lehet a tengerészeti munkaügyi egyezményt a lehető legjobban átültetni az uniós jogba. Ebben az EGSZB úgy vélte, hogy az EU-nak erőteljes lendületet kellene adnia a tengerészeti munkaügyi egyezmény megerősítésére irányuló törekvéseknek azáltal, hogy szorgalmazza az egyezmény megerősítését az Európai Gazdasági Térség államai és azon harmadik országok körében, amelyekkel az EU gazdasági együttműködési megállapodást kötött;
- az *Európai Unió 2018-ig terjedő tengeri szállítási politikájáról* szóló véleményre ⁽⁶⁾, amelyben felhívta a tagállamokat „az ILO 2006. évi tengerészeti munkaegyezményének ratifikálására”, hozzátéve, hogy „az egyezmény globális szinten egyenlő munkakörülményeket teremtené a hajókon, és elősegítené a fiatalok tengerespályára való toborzását”;
- a *tengerészeti munka normáinak szigorításáról* szóló véleményre ⁽⁷⁾, melyben sürgette, hogy az uniós tagállamok erősítsék meg a tengerészeti munkaügyi egyezményt, és operatív iránymutatások kidolgozását ajánlotta a kikötő, illetve a lobogó szerint illetékes államok számára.

4.5 Az EGSZB ugyancsak emlékeztet a „*Fehér könyv – Útitervezés az egységes európai közlekedési térség megvalósításához*” tárgyban készült véleményére ⁽⁸⁾, amelyben megjegyezte, hogy „az uniós tagállamoknak – a nemzetközi szinten egyenlő feltételek érdekében – minél hamarabb ratifikálniuk kellene az ILO tengerészeti munkaügyi normákról szóló egyezményét, ami azonban nem mehet az EU-ban esetleg létező, ezek felett álló normák kárára. Az uniós jogszabályoknak teljes mértékben összhangban kell lenniük a nemzetközi szabályozással, különösen a tengerészeti munkaügyi normákról szóló egyezményrel, valamint az IMO-nak a tengerészek képezéséről és képesítéséről szóló nemzetközi egyezményével.”

⁽⁵⁾ HL C 318., 2006.12.23., 195–201. o.

⁽⁶⁾ HL C 255., 2010.9.22., 103–109. o.

⁽⁷⁾ HL C 97., 2007.4.28., 33. o.

⁽⁸⁾ HL C 24., 2012.1.28., 146–153. o.

4.6 A javaslatok megfelelnek az érintettek által a tengerbiztonság megerősítésére, a hajók minőségének javítására, illetve az uniós és nem uniós üzemeltetők és a nem uniós lobogó alatt hajózók közötti verseny tisztességesebb feltételeinek kialakítására vonatkozóan támasztott elvárásoknak. Az EGSZB ezért támogatja azt az elvet, hogy a tengerészeti munkaügyi egyezmény végrehajtása a meglévő uniós jogszabályok bővítésével történjen. Az EU fellépése hozzájárul majd a Sim Kallas alelnök által létrehozott, tengeri foglalkoztatással és versenyképességgel foglalkozó munkacsoport céljainak eléréséhez, amely javasolta a tengerészeti munkaügyi egyezmény végrehajtását (2011. június).

5. Részletes megjegyzések

A kikötő szerinti illetékes állam általi ellenőrzésről szóló 2009/16/EK irányelv módosításai

5.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságra ruházott felhatalmazás alapján gyakorolt és végrehajtási hatásköröket egyaránt szélesíteni kell, hogy harmonizált szabályok részletes meghatározására kerülhessen sor a kikötő szerinti állam tengerészeti munkaügyi egyezményhez kapcsolódó hajóellenőrzési eljárásainak hatályba helyezését illetően, a vonatkozó ILO-iránymutatásokat figyelembe véve és a 2009/16/EK irányelv hatáskörének és eljárásainak megfelelően racionalizálva.

5.2 Az EGSZB III. tengerbiztonsági csomagról szóló véleménye⁽⁹⁾ üdvözölte, hogy „az irányelv bevezeti a fedélzeti munkakörülmények vizsgálatát, mivel az emberi tényező gyakran fontos szerepet játszik a tengeri balesetek bekövetkezésében. A tengerészek fedélzeti élet- és munkakörülményeinek [...] vizsgálatához” kellő számú, „ezen a területen szakismeretekkel rendelkező” ellenőrre van szükség. Éppen ezért az ellenőrök megfelelő képzésére lesz szükség, hogy mire az egyezmény hatályba lép, képesek legyenek a tengerészeti munkaügyi egyezményrel kapcsolatos ellenőrzéseket végezni. Az EGSZB kéri, hogy az Európai Tengerbiztonsági Ügynökség (EMSA) és a kikötő szerinti állam hatósága által végzett ellenőrzésekről szóló Párizsi Memorandum jelentősen bővítse az ellenőrök tengerészeti munkaügyi egyezményrel kapcsolatos képzését

5.3 Az EGSZB megjegyzi, hogy a kikötő szerinti illetékes állam általi ellenőrzésről szóló 2009/16/EK irányelv 13. cikkének c) pontjában az áll, hogy „Az illetékes hatóság minden kezdeti ellenőrzés alkalmával gondoskodik arról, hogy az ellenőr [...] győződjön meg a hajó általános állapotáról, beleértve a higiéniát, a hajó gépterét és a lakótereket is.” A kikötő szerinti illetékes államnak a 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény keretében ellenőrzést végző tisztviselőre vonatkozó ILO-iránymutatások szerint azonban a kezdeti – és gyakran az egyetlen – ellenőrzés tárgya főleg a hajó tengerészeti munkaügyi igazolásának és a tengerészeti munkaügyi megfelelés nyilatkozatának áttekintése. Ezek a dokumentumok első látásra elfogadható (*prima facie*) bizonyítékot képeznek arra nézve, hogy a szóban forgó egyezménynek a tengerészek munka- és életkörülményeire vonatkozó előírásait az azokban igazolt mértékig betartották. Lehetnek azonban olyan körülmények, amikor a hajó fedélzetén uralkodó élet- és munkakörülmények megállapítása érdekében részletesebb ellenőrzést lehet végezni. Lehetnek más olyan területek is, ahol a jelenlegi 2009/16/EK uniós irányelv, a tengerészeti munkaügyi egyezmény és a kapcsolódó ILO-irányelvek hatáskörükben vagy eljárásaikban esetleg eltérnek egymástól. Ezért tehát a megfelelő, harmonizált szabályok létrehozása

tekintetében az Európai Bizottságra ruházott végrehajtási hatáskörök bővítésével ésszerűsíteni kell a két eszköz ellenőrzési és jogérvényesítési eljárásait.

5.4 A tengerészek lakótereire vonatkozó strukturális követelményeknek való megfelelés és azok érvényesítése – különösen a tengerészeti ágazat egyes konkrét szakágaiban, például a nagy kereskedelmi jachtokon vagy a kisebb hajókon – komoly nehézséget fog jelenteni. Az EGSZB megjegyzi, hogy a tengerészeti munkaügyi egyezmény lehetővé teszi a lobogó szerinti államok számára, hogy adott esetben, a hajótulajdonosok és a tengerészek szervezeteivel megvitatta jogszabályaikba és rendeleteikbe – rendelkezések vagy más, a rendelkezéseknek alapvetően megfelelő intézkedések révén – derogációkat, mentességeket és az egyezmény normáinak másfajta rugalmas alkalmazásait építsék be és szankciókkal erősítsék meg. Az EGSZB ezért azt várja, hogy a kikötő szerinti állam ellenőrzést végző tisztviselői véleményük kialakítása során a lobogó szerinti állam döntéseit is figyelembe veszik, ahogyan az a tengerészeti munkaügyi megfelelés nyilatkozataiban is tükröződik.

5.5 Az EGSZB elismeri, hogy az ILO-tagoknak szükségük van bizonyos rugalmasságra a konkrét nemzeti körülmények kezeléséhez, különösen a kisebb, a nemzetközi utakra nem induló vagy egyes konkrét típusú hajók esetében. A belföldi utakra használt kisebb hajók rendszeres ellenőrzésének ezért nem kell ugyanolyannak lennie, mint a nemzetközi utakat tevő nagy hajóknak. Az EGSZB továbbá arra számít, hogy a kikötő szerinti állam ellenőrző szervei jelentős operatív problémákkal néznek majd szembe a részletesebb ellenőrzések, valamint a további lépéseket igénylő hiányosságok meghatározása kapcsán. Úgy véli, hogy az ilyen kérdéseket óvatosan kellene kezelni és ésszerűen kellene megoldani a javasolt, felhatalmazáson alapuló jogi aktusok révén, amelyek figyelembe vennék majd a tengerészeti munkaügyi egyezmény végrehajtásához kapcsolódó elterjedt nemzeti jogszabályokat.

5.6 A javasolt új 18a. cikk („A tengerészeti munkaügyi egyezményrel összefüggő panaszok”) az 1. bekezdésében rögzíti, hogy ha valamely panaszt nem sikerült megoldani az adott hajó szintjén, a kikötő szerinti állam ellenőre a megfelelő lépések megtétele érdekében továbbítja az ügyet a lobogó szerinti államnak. Az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt eljárások foglaljanak magukban egy második szakaszt is, amelynek keretében a megfelelő lépések megtétele érdekében továbbítják a panaszokat a hajótulajdonosnak. Ez a lépés összhangban áll a tengerészeti munkaügyi egyezményben foglalt eljárásokkal.

A lobogó szerinti tagállam követelményeinek való megfelelésről szóló új irányelvről

5.7 A 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény megerősítése/végrehajtása több uniós tagállamban már előrehaladott állapotban van, illetve le is zárult. Az egyezmény toborzásra és munkaközvetítésre vonatkozó követelményeinek végrehajtása, valamint azoknak a tengerészeknek a társadalombiztosítása, akik a munkaerőt biztosító államok valamelyikének állampolgárai vagy lakosai, jelentős operatív problémákat vet majd fel. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy sürgősen intézkedjen ez ügyben, és gondoskodjon arról, hogy a munkaerőt biztosító államokra vonatkozó jövőbeli uniós jogszabályok harmadik államokban történő érvényesítése összhangban legyen a tengerészeti munkaügyi egyezmény szellemével és feltételeivel.

5.8 A lobogó szerinti államok arra ösztönzik a hajótulajdonosokat, hogy hozzanak intézkedéseket a megfelelés biztosítására. A tengerészeti munkaügyi egyezmény II. cikkének

⁽⁹⁾ HL C 318., 2006.12.23., 195–201. o.

meghatározása szerint a „tengerész” „minden olyan személy, aki az e megállapodás hatálya alá tartozó hajón bármely minőségben alkalmazásban áll, szerződötve van, vagy ott munkát végez”. Ennek a széles körű meghatározásnak az alapján a hajóbérlők személyzete, például az offshore iparban működő hajók fedélzetén dolgozó geológusok vagy búvárok, a nem közvetlenül a hajótulajdonosok által alkalmazott személyzet, vagy pedig a hajók fedélzetén a kalózok elrettentésére szerződéses megállapodás alapján alkalmazott biztonsági őrök is tengerésznek tekinthetők. Az ILO – elismerve, hogy adódhatnak olyan helyzetek, amikor valamelyik tagnak kétségei vannak a tekintetben, hogy a hajók fedélzetén bizonyos időszakokban munkát vállaló személyek egyes kategóriái az egyezmény szempontjából tengerésznek tekinthetők-e vagy sem – a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 94. (tengerészeti) ülésének VII. határozata révén tisztázta a kérdést. Ha bármilyen kétség merül fel a tekintetben, hogy a személyek bizonyos kategóriái az egyezmény szempontjából tengerésznek tekinthetők-e vagy sem, akkor – a II. cikk 3. bekezdésével összhangban – a kérdést mindenképp az egyes tagok illetékes hatóságának kell eldöntenie, a hajótulajdonosok vagy tengerészek adott kérdéssel foglalkozó szövetségével folytatott konzultáció után. Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamoknak a tengerészeti munkaügyi egyezmény végrehajtásakor és érvényesítésekor el kell ismerniük az ILO határozatait és a hozzájuk kapcsolódó iránymutatásokat, és ehhez az elvhez határozottan ragaszkodni kell.

5.9 A 4. cikket („A megfelelés ellenőrzéséért felelős személyzet”) illetően az EGSZB megjegyzi, hogy a kikötő szerinti illetékes államnak a 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény keretében ellenőrzést végző tisztviselőire vonatkozó

ILO-iránymutatásokat úgy alakították ki, hogy azok segítsék a kikötő szerinti állam közigazgatását abban, hogy eredményesen eleget tegyenek a tengerészeti munkaügyi egyezmény keretében rájuk háruló feladatköröknek. Az ellenőrzéseket a legtöbb esetben olyan személyzet végzi, amely a kikötő szerinti állam által végzendő ellenőrzésekre vonatkozó meglévő – az IMO-egyezményekhez kapcsolódva és a kikötő szerinti illetékes állam által végzett ellenőrzésekről szóló regionális memorandum keretében kidolgozott – nemzetközi szabályok szerint már képzettséggel rendelkezik. A Párizsi Memorandum és a 2009/16/EK irányelv alapján dolgozó uniós országok vonatkozásában valóban ez is a helyzet.

5.10 A tengerészeti munkaügyi egyezmény végrehajtásának egyik fontos oldala lesz az, hogy a lobogó szerinti illetékes államok közigazgatása tengerészeti munkaügyi igazolásokat és tengerészeti munkaügyi megfelelési nyilatkozatokat bocsát ki. Az egyezmény 5.1.1. előírásának megfelelően a tagok engedélyt adhatnak szervezetek, például hajóosztályozó társaságok számára ellenőrzések végzésére, igazolások kibocsátására vagy mindkettőre. Ezt az elvet az uniós jog – részben a hajófelügyeleti és hajóvizsgáló szervezetek, valamint a tengerészeti hatóságok vonatkozó tevékenységeinek közös szabályairól és szabványairól szóló 2009/15/EK irányelv, részben a lobogó szerinti állammal szembeni követelmények teljesítéséről szóló 2009/21/EK irányelv révén – elismeri. Mivel az irányelvjavaslat nem elég pontos a tekintetben, hogy a közigazgatásnak vannak-e lehetőségei arra, hogy feladatokat adjon ki elismert szervezeteknek, az EGSZB feltételezi, hogy a tagállamok az átültetést célzó jogszabályaikban rendelkezhetnek majd erről.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a hajók újrafeldolgozásáról

(COM(2012) 118 final – 2012/0055 (COD))

(2012/C 299/29)

Előadó: **Martin SIECKER**

2012. április 10-én a Tanács, majd 2012. április 19-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a hajók újrafeldolgozásáról

COM (2012) 118 final – 2012/0055 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. június 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 12-i ülésnapon) 122 szavazattal 31 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A hajóbontás felelőtlen módon történik. A legtöbb hajót a „partra futtatás” (beaching) módszerével bontják, ami azt jelenti, hogy Indiában, Bangladesben vagy Pakisztánban partra húzzák, majd képzetlen munkásokkal – akik között sok a gyermek – szétszedetik. A munkások nem rendelkeznek megfelelő szerszámokkal, és a nagy mennyiségben felszabaduló veszélyes anyagok ellen sem védi őket semmi.

1.2 Az elhasznált hajók veszélyes hulladéknak tekintendők, és a veszélyes hulladékanyagok szállítását szabályozó Bázeli Egyezmény hatálya alá esnek. Mivel az említett egyezményben rögzített szabályokat már évek óta szisztematikusan és tömegesen megkerülik, az IMO 2009-ben elfogadta a hajók biztonságos és környezetkímélő újrafeldolgozásáról szóló Hongkongi Egyezményt. Az EU és tagállamai arra a következtetésre jutottak, hogy mindkét egyezmény azonos ellenőrzési és végrehajtási szintet határoz meg a hulladék kategóriába sorolt hajók számára. Egyetlen afrikai és számos latin-amerikai ország sem értett egyet ezzel a következtetéssel. A Hongkongi Egyezményt – ha elegendő ország ratifikálja – várhatóan 2020 körül léptetik hatályba.

1.3 Az Európai Unióra komoly felelősség hárul ebben az ügyben, mivel a világ hajóállományának nagy része uniós tagállamokból származó hajótulajdonosok kezében van. Az Európai Bizottság már évek óta aggodalommal figyeli a fejleményeket, ezért néhány évvel ezelőtt úgy döntött, hogy változtat a helyzeten. Az elmúlt öt évben az Európai Bizottság egy zöld könyvet, majd egy stratégiai dokumentumot dolgozott ki ebben a témában, most pedig rendeletjavaslatot terjeszt elő. A javasolt uniós rendelet előrehozza a Hongkongi Egyezmény egyes követelményeinek érvényesítését.

1.4 A hajók újrafeldolgozásáról szóló rendeletjavaslat az ugyanerről a kérdéssel korábban közzétett zöld könyvhöz és stratégiai dokumentumhoz képest meglehetősen halvány. Az említett két dokumentum részletesen elemzi a hajók újrafeldolgozásával kapcsolatos gondokat mindenekelőtt Bangladesben, Indiában és Pakisztánban, és kifejezi abbéli meggyőződését, hogy hathatós intézkedéseket kell tenni az említett országokban jellemző visszásságok kezelésére. A rendeletjavaslatban kilátásba helyezett intézkedések azonban nem oldják meg a problémákat. Az EGSZB ebből csak arra tud következtetni, hogy a gondok megoldásához nyilvánvalóan hiányzik a politikai akarat.

1.5 A javaslatból hiányzik például egy olyan gazdasági eszköz, amellyel az Európai Bizottság a kívánt irányba kalauzolhatná a fejlődést. Az előző dokumentumokban még volt szó ilyen eszközökről. Az Európai Bizottság egy olyan alap lehetőségeit is megvizsgálta, amelybe az európai kikötőkben lehoronyozó minden hajónak be kell fizetnie egy összeget. Az összeg nagyságát az úrtartalom és a toxicitás kombinációjának függvényében lehetne megállapítani. Az alap alkalmazása ráadásul kitűnően megfelel a „szennyező fizet” elvnek. A pénzt részben a délkelet-ázsiai munkakörülmények javítására lehetne fordítani. A munkavállalókat megtaníthatnák a biztonságos és egészséges munkavégzésre, a helyiekben tudatosíthatnák a nagy tengerjáró hajók felelőtlen módon történő bontásának veszélyeit, és javíthatnák a helyi közcélú infrastruktúrát.

1.6 Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg, fel lehet-e használni ezt a pénzt az európai hajóbontási kapacitás fejlesztésére és egy európai újrafeldolgozási iparág kiépítésére. Az EU-ban elegendő olyan dokk van, amelyet már nem vagy csak alig használnak hajóépítésre és -javításra, de amely alkalmas a hajók bontására és újrafeldolgozására. Ez

pedig nagyon jól beleillik az Európai Unió arra irányuló terveibe, hogy fenntartható, „újrafeldolgozó társadalom” fejlődjön, amelyben a hulladék – egy leleményes és szerteágazó újrafeldolgozási rendszernek köszönhetően – elsősorban nyersanyagá alakul. Ez – a nyersanyagkeresletet számottevő mértékben kielégíteni képes, értékes anyagoknak köszönhetően – gazdasági szempontból igen jövedelmező, és számos új munkahelyet eredményezhet, ami az egyre magasabb nyersanyagárakra és a több európai tagállamban jellemzően magas munkanélküliségre való tekintettel egész Európa számára felettebb előnyös lehet. Ezen túlmenően a kiszolgált hajók újrafeldolgozására épülő iparág lehetőséget jelentene a tengeri területek fejlesztésére, a fiatalok új szakmákra való oktatására és a munkanélküliek képzésére.

1.7 Ha Európa szeretné, hogy hajóit felelős módon bontsák, akkor nem méltánytalan, ha beszáll a tisztességes hajóbontáshoz szükséges kapacitás kiépítésének költségeibe. Hiszen a piactudásban semmi sem ingyenes, mindennek megvan az ára. A hajók felelős módon történő bontásánál ezt az árat pénzben fizetik. A felelőtlen bontásért részben más értékekkel, például a helyi környezet állapotával és emberéletekkel kell fizetni. Mivel ezeket az értékeket az EU-n belül nem vagyunk hajlandóak törvényes fizetőeszközként elfogadni, azt sem szabad hagynunk, hogy az Európán kívüli országokkal zajló pénzforgalomban felhasználják őket. Erre az Európai Bizottság valamivel több hangsúlyt fektethetne. Ezért az EGSZB szerint az Európai Bizottságnak jobb, kreatívabb, bátrabb és kezdeményezésekben gazdagabb javaslatot kellett volna előterjesztenie, amely az ambíciók szintjén összhangban van a korábbi európai bizottsági dokumentumokkal és az EGSZB ezekről kidolgozott véleményeivel.

1.8 Annak engedélyezésére való tekintettel, hogy a hajókat nem OECD-tagállambeli létesítményekben dolgozzák fel újra – feltéve, hogy ezek megfelelnek a követelményeknek és szerepelnek az európai jegyzékben –, az EGSZB ajánlja, hogy a rendelet főként az illetékes nemzetközi szervezetek meglévő iránymutatásaira⁽¹⁾, valamint magára a Bázeli Egyezményre és annak technikai iránymutatásaira építsen.

2. Bevezetés

2.1 Az előző évszázad nyolcvanas éveinek végén nemzetközi felháborodást váltott ki a mérgező hulladékok átszállítása a fejlett országokból a fejlődő országokba. Az újságok a címdalalon számoltak be arról, hogy a nigériai Koko partjainál 8 000 hordó vegyi hulladékot rakodtak ki, illetve több hajó, például a Karin B kikötőről kikötőre jár, hogy megszabaduljon veszélyeshulladék-rakományától. A közvélemény szigorúbb nemzetközi szabályozást sürgetett. 1989-ben aztán elfogadták az Egyesült Nemzetek Bázeli Egyezményét, amely a veszélyes hulladékok határokon átnyúló szállításának szabályozásáról szól.

⁽¹⁾ Technikai iránymutatások a hajók teljes vagy részleges lebontásának környezetvédelmi szempontból megfelelő kezelésére, A veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló bázeli egyezmény, az ENSZ Környezetvédelmi Programja (UNEP); Iránymutatás az ázsiai országok és Törökország számára: Biztonság és egészség a hajóbontásban, Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO); Iránymutatások a hajók újrafeldolgozásával kapcsolatban, Nemzetközi Tengerészeti Szervezetet (IMO).

2.2 A Bázeli Egyezmény nemzetközi rendszert hoz létre, amely a hulladékok országok közötti szállítását előzetes írásbeli tájékoztatáshoz és engedélyhez köti. 1995-ben módosítást fogadtak el, amely megtiltja, hogy az EU és az OECD tagállamaiból veszélyes hulladékot szállítsanak nem OECD tagállamokba. A Bázeli Egyezményt és a kiviteli tilalomra vonatkozó módosítást az EU uniós jogszabályokba ültette át⁽²⁾.

2.3 Habár a hulladékszállítással kapcsolatos jogszabályok a hajókra is érvényesek, és a Bázeli Egyezmény értelmében már ki lett mondva, hogy a hajók egy adott pillanattól fogva hulladékként kezelhetők, más nemzetközi szabályok alapján még mindig hajónak tekintik őket. Mivel szinte minden hajó sok veszélyes anyagot, például olajt, olajtartalmú iszapot, azbesztest, üvegyapopot, PCB-ket, TBT-t és – többek között a festékekben – nehézfémeket tartalmaz, a bontásra ítélt hajókat veszélyes hulladéknak kell tekinteni. Ezért az ilyen hajókat, ha uniós lobogó alatt közlekednek és OECD-tagországból exportálták őket, a Bázeli Egyezmény értelmében csak OECD-tagországból szabad bontani.

2.4 Mivel azonban a hajók szisztematikusan megkerülik ezt a szabályozást, mind a nemzetközi szabályok, mind az uniós szabályozás kudarcot vall. A helyzet javítása érdekében a Bázeli Egyezmény részes felei kötelező hajó-újrafeldolgozási követelmények kidolgozására kérték fel a Nemzetközi Tengerészeti Szervezetet (IMO). Az IMO 2006-ban előterjesztett egy szerződéstervezetet, amelyet 2009-ben a hajók biztonságos és környezetkímélő újrafeldolgozásáról szóló Hongkongi Egyezményként véglegesítettek. Ahhoz, hogy hatályba léphessen és hatását kifejthesse, az egyezményt elegendő számú lobogó szerinti és újrafeldolgozó államnak kell ratifikálnia.

2.5 A Bázeli Egyezmény részes felei 2006-ban üdvözölték az IMO szerződéstervezetét, és vizsgálni kezdték, hogy a Hongkongi Egyezményben meghatározott ellenőrzési és végrehajtási szint egyenértékű-e a Bázeli Egyezményben meghatározottal. Az EU és tagállamai 2010-ben végeztek az elemzéssel, és arra a következtetésre jutottak, hogy a hulladéknak minősülő hajókra nézve a két egyezmény ellenőrzési és végrehajtási szintje egyenértékű. 2011 októberében a Bázeli Egyezmény részes felei szorgalmazták a Hongkongi Egyezmény ratifikálását annak érdekében, hogy előmozdítsák annak hatálybalépését. Ez valószínűleg legkorábban 2020-ban esedékes. Hatálybalépését követően az egyezmény kötelezni fogja a részes feleket arra, hogy nagy kereskedelmi hajóikat kizárólag olyan országban bontsák, amely szintén részes fele az egyezménynek.

2.6 A hajók bontásának nem környezetkímélő és nem biztonságos gyakorlatai továbbra is komolyan aggasztják az Európai Bizottságot, ezért az Európai Bizottság körültekintéssel figyeli a helyzet alakulását. 2007-ben az Európai Bizottság közzétette a hajóbontás gyakorlatának javításáról szóló zöld

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1013/2006/EK rendelete (2006. június 14.) a hulladékszállításról.

könyvet⁽³⁾, 2008-ban pedig a hajóbontás gyakorlatának javítására irányuló uniós stratégiáról szóló közleményt⁽⁴⁾. Ezekre az EGSZB korábbi véleményekkel válaszolt⁽⁵⁾. Jelen véleményével az EGSZB a hajók újrafeldolgozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó európai bizottsági javaslatra⁽⁶⁾ reagál.

3. Háttér

3.1 A hajóbontást piaci tényezők irányítják. Azt, hogy egy hajót mikor bontanak le, az előregedett flotta karbantartási költségei, a fuvarozási díjak és az ócskavas ára határozzák meg. A bontás helyét az alapján választják meg, hogy a bontó mennyit kínál a lebontandó hajóért. Az árat az határozza meg, hogy az adott régióban mekkora a kereslet az újrafeldolgozott acél iránt, és milyen költségekkel jár a munkavállalók és a környezet védelmét szolgáló infrastruktúra. E tényezők hatására a nagy tengerjáró hajók újrafeldolgozása az idők során Délkelet-Ázsiába tolódott.

3.2 A 2004 óta világszerte lebontott hajók több mint 80 %-át Indiában, Pakisztánban és Bangladesben bontották a „partra futtatás” módszerével. Ilyenkor a hajót a homokpartra futtatják, majd nehézszerkezetek alkalmazása nélkül lebontják. Az említett országokban ráadásul nincsenek olyan berendezések, amelyek felelős módon fel tudnák dolgozni az erősen szennyezett és mérgező hulladékot. A délkelet-ázsiai államok kormányai nem hajlandók szembeszállni ezekkel a gyakorlatokkal, mivel a hajók újrafeldolgozását fontos gazdasági tevékenységnek tartják, amelyet aligha szabad akadályozni. A hajóbontás sok munkahelyet is teremt – de a társadalmi és környezeti következmények végzetesek.

3.3 A bontásra Ázsiába küldött hajók teszik ki a fejlett országokból a fejlődő országokba irányuló veszélyes hulladékok – például azbeszt, olaj, olajtartalmú iszap, poliklórozott bifenil (PCB-k) és nehézfémek – legnagyobb részét. Az Európai Bizottság (Energiaügyi és Közlekedési Főigazgatóság) 2004-es tanulmányának mennyiségi becslései szerint 2015-ig évente 1 000–3 000 tonna azbesztről, 170–540 tonna PCB-ről, 6 000–12 000 tonna káros festékről és 400 000–1,3 millió tonna olajtartalmú iszapról van szó. A környezeti hatásokat ritkán vizsgálták alaposan, de a rendelkezésre álló adatokból kiderül, hogy a tengervíz, a parti talaj és az üledék szempontjából mélyreható következményekkel kell számolni. Légi felvételeken egyértelműen látni, hogy az indiai és bangladesi bontótelepek közelében a tenger szennyezett. Emellett nem kormányzati szervezetek is jelentik, hogy a szóban forgó területekről eltűntek a növények és a halak.

3.4 A délkelet-ázsiai bontótelepeken a biztonsági és egészségügyi körülmények rendkívül rosszak. A nehézszerkezetek és a védőfelszerelés hiánya miatt nagy a súlyos balesetek kockázata. Egy indiai kormányjelentés szerint 1996 és 2003 között az alangi bontótelepeken 434 baleset történt, ezek összesen 209 munkás életét követelték. Pakisztánban arról számolnak be,

hogy az országban 1986 és 2006 között több mint 400 munkás vesztette életét, és 6 000-en sérültek meg súlyosan. Becslések szerint a mérgező anyagok megelőző vagy védelmi intézkedések nélküli kezelése és belélegzése következtében ezrek szenvednek gyógyíthatatlan betegségekben. A munkavállalók többnyire a legszegényebb régiókból származnak, iskolázatlanok, munkaszerződés és beteg- vagy balesetbiztosítás nélkül dolgoznak, és nem tömörülhetnek szakszervezetbe. Indiai tanulmányokból az is kiderült, hogy magas a gyermekmunka aránya. Az összes munkavállaló egynegyede 18 évnél fiatalabb, 10 %-uk még a 12. életévét sem töltötte be.

4. A rendeletjavaslat lényegi tartalma

4.1 A hajó-újrafeldolgozási rendelet célja az uniós tagállami lobogók alatt közlekedő hajók újrafeldolgozásával kapcsolatos kedvezőtlen társadalmi és környezeti hatások mérséklése (különösen Délkelet-Ázsiában) a gazdaság szükségtelen megterhelése nélkül. A javasolt rendelet előrehozza a Hongkongi Egyezmény egyes követelményeinek érvényesítését, és ezzel meggyorsítja az egyezmény globális szintű hatálybalépését.

4.2 A Hongkongi Egyezményből az alábbi követelmények bevezetését hozták előre:

4.2.1 Az uniós lobogó alatt közlekedő hajókon jegyzéket kell vezetni a fedélzeten található veszélyes anyagokról, és ezt a hajó teljes élettartama során folyamatosan frissíteni kell. Új hajókon azonnal össze kell állítani ezt a jegyzéket, a már működő hajók öt évet kapnak a munkára. Mielőtt a hajót bontásra küldik, a jegyzéket aktualizálni kell, hogy az engedéllyel rendelkező újrafeldolgozó létesítmény képes legyen a fedélzeten található összes veszélyes anyag és hulladék kezelésére.

4.2.2 A Hongkongi Egyezmény alapján jegyzék készült azokról a követelményekről, amelyeket az újrafeldolgozó létesítményeknek teljesíteniük kell. Külön követelmények vonatkoznak a környezet és az emberi egészség jobb védelmére. A követelményeket teljesítő újrafeldolgozó létesítmények bekerülhetnek az újrafeldolgozó létesítmények európai jegyzékébe. Uniós tagállami lobogó alatt közlekedő hajókat csak olyan létesítményekben szabad újrafeldolgozni, amelyek szerepelnek ebben a jegyzékben.

4.2.3 Az uniós tagállami lobogó alatt közlekedő hajókon – mielőtt újrafeldolgozó létesítménybe küldik – a minimálisra kell csökkenteni a fedélzeten található veszélyes anyagok mennyiségét. Tartályhajóknál a tulajdonosoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a hajók olyan állapotban érkezzenek meg a hajó-újrafeldolgozó létesítménybe, hogy jogosultak legyenek a „belépésre alkalmas” és a „magas hőmérséklettel járó munka végzésére alkalmas” tanúsításra, és ezzel a szóban forgó létesítményben elkerülhetőek legyenek a robbanások és a (halálos kimenetű) balesetek.

⁽³⁾ COM(2007) 269 final.

⁽⁴⁾ COM(2008) 767 final.

⁽⁵⁾ CESE 1701/2007, HL C 120, 2008.5.16., 33. o.; CESE 877/2009, HL C 277, 2009.11.17., 67. o.

⁽⁶⁾ COM(2012) 118 final.

4.3 A meglévő szabályozással szemben a javasolt rendelet a Hongkongi Egyezmény ellenőrzési és végrehajtási rendszerére épül, melyet kifejezetten a nemzetközi hajózásban részt vevő hajók sajátosságainak figyelembevételével hoztak létre. Úgy tűnik, így jobban meg lehet felelni az uniós szabályozásnak. A jelenlegi szabályozás nagy problémája, hogy nehéz megállapítani, mikor lesz egy hajóból hulladék. Az új rendszer keretében a tagállamokat időben tájékoztatják majd az újrafeldolgozás tervezett kezdetéről, illetve befejezéséről. Ha azoknak a hajóknak a listáját, amelyek rendelkeznek veszélyes anyagok jegyzékére vonatkozó tanúsítvánnyal, összevetik azokéval, amelyeket engedéllyel rendelkező létesítményekben bontottak, könnyebben fel lehet tární az illegális újrafeldolgozási tevékenységeket.

4.4 A gazdasági tényezők mellett Európában a kapacitási gondok is megnehezítik a felelős módon történő újrafeldolgozást. A kapacitás éppen az uniós tagállamok hadiflottájának és más kormányzati hajóknak az újrafeldolgozására elég. Annak engedélyezésével, hogy a hajókat olyan létesítményekben dolgozzák fel újra, amelyek nem OECD-tagországban találhatóak ugyan, de megfelelnek a követelményeknek és szerepelnek az európai jegyzékben, kezelhető az a nehézség is, hogy a hajótulajdonosok számára túlságosan korlátozott mértékben érhető el legális újrafeldolgozási kapacitás. Ez annál is fontosabb, mivel az elkövetkező tíz évben komoly hajó-újrafeldolgozási hullám várható.

5. Általános megjegyzések

5.1 A hajóbontás felelőtlen módon történik. A legtöbb hajót „partra futtatás” (beaching) útján bontják. Ez azt jelenti, hogy Indiában, Bangladesben vagy Pakisztánban partra húzzák, és ott képzetlen munkásokkal – akik között sok a gyermek – szétzedetik. A munkások nem rendelkeznek megfelelő szerszámokkal, és a nagy mennyiségben felszabaduló veszélyes anyagok ellen sem védi őket semmi. Jellemző a kizsákmányolás, és a munkavállalók képtelenek megvédeni magukat ez ellen, mivel szakszervezeteket – főleg Bangladesben és Pakisztánban – általában nem tűrnek meg ezekben az ágazatokban. A kormányzatok nem lépnek fel e visszásságok ellen. Gazdasági szempontból fontos tevékenységekről van ugyanis szó az említett országok számára, melyeket jobbára gyenge és korrumpált irányítás, illetve – főként a szóban forgó ágazatban – erős és lelkiismeretlen vállalatok jellemeznek.

5.2 A gazdasági érdek nemcsak a foglalkoztatást, hanem – főként – a nyersanyagellátást is érinti. Az említett országok a hajók újrafeldolgozása révén elégítik ki acélszükségletük legnagyobb részét. A foglalkoztatási érdekek is fontosak, de szociális szempontból vitatottak. Főként a legszegényebb csoportokból származó, iskolázatlan emberekről van szó, akiknek munkájuk van ugyan, de munkahelyük nincsen, mivel napról napra bérelnek fel őket. Egy munkahely az európai és globális elképzelések szerint (ILO: Globális paktum a tisztességes munkáért, 2009) azt jelenti, hogy meg lehet belőle élni, és el lehet tartani belőle egy családot. A délkelet-ázsiai partokon található bontótelepeken kínált munka nem biztosít megélhetést az ott dolgozók számára, legfeljebb a túlélésben segít nekik egy ideig. A gyakorlatban sok munkás belehal. Van, aki gyorsan, a gyakori munkahelyi balesetek egyikében, és van, aki lassan, a munka közben összeszedhető valamelyik rosszindulatú és gyógyíthatatlan betegségekben.

5.3 Az Európai Unióra komoly felelősség hárul ebben az ügyben, mivel a világ hajóállományának nagy része uniós tagállamokból származó hajótulajdonosok kezében van. Az Európai Bizottság már évek óta aggodalommal figyeli a fejleményeket, többek között a Bázeli Egyezmény szabályainak tömeges megkerülését ebben az ágazatban. Ezért néhány évvel ezelőtt úgy döntött, hogy változtat a helyzeten. Az elmúlt öt évben az Európai Bizottság egy zöld könyvet, majd egy stratégiai dokumentumot dolgozott ki ebben a témában, most pedig rendeletjavaslatot terjeszt elő.

5.4 A hajók újrafeldolgozásáról szóló rendeletjavaslat az ugyanerről a kérdéssel korábban közzétett zöld könyvhöz és stratégiai dokumentumhoz képest meglehetősen halvány. Az említett két dokumentum részletesen elemzi a hajók újrafeldolgozásával kapcsolatos gondokat mindenekelőtt Bangladesben, Indiában és Pakisztánban, és kifejezi abbéli meggyőződését, hogy hathatós intézkedéseket kell tenni az ottani visszásságok kezelésére. A rendeletjavaslatban kilátásba helyezett intézkedések azonban nem oldják meg a problémákat. Az EGSZB ebből csak arra tud következtetni, hogy a gondok megoldásához nyilvánvalóan hiányzik a politikai akarat. Ez nemcsak kár, de feltűnő is. Más hasonló területeken ugyanígy érezhető volt a politikai akarat az Európai Bizottság részéről.

5.5 A javaslatban mégoly keveset találunk meg azokból a korábbi dokumentumokban vázolt tervekből, hogy például bizonyos kötelezettségeket vezessenek be a hajótulajdonosokkal, a hajóépítőkkal és a rakodómunkásokkal szemben, ami elősegíti a gazdasági életciklusuk végére érő hajók felelős módon történő bontását és újrafeldolgozását. A javasolt intézkedések pedig gyengék és tele vannak joghézaggal.

5.6 A Hongkongi Egyezmény javaslatának elkészülte után a Bázeli Egyezmény részes felei megvizsgálták, hogy a két egyezményben egyenértékű-e az ellenőrzési és végrehajtási szint. A Bázeli Egyezmény részes felei nem tudtak megegyezésre jutni a kérdésben. Az IMO és az uniós tagállamok azonban kedvezően ítélték meg az egyenértékűséget. Az eltérő értékelés egyik oka az lehet, hogy a Hongkongi Egyezmény kizárólag a hajók bontásáról szól. A Bázeli Egyezmény elsősorban a veszélyes anyagok felelős módon történő feldolgozásával foglalkozik, és az ez után zajló folyamatokkal kapcsolatban is feltételeket szab. Erről a Hongkongi Egyezményben keveset olvashatunk. Az EGSZB megállapítja, hogy az európai bizottsági javaslatban viszont szerepelnek ezzel kapcsolatos általános utalások, és annak engedélyezésére való tekintettel, hogy a hajókat nem OECD-tagállambeli létesítményekben dolgozzák fel újra – feltéve, hogy ezek megfelelnek a követelményeknek és szerepelnek az európai jegyzékben –, az EGSZB ajánlja, hogy a rendelet főként az illetékes nemzetközi szervezetek meglévő iránymutatásaira⁽⁷⁾, valamint magára az egyezményre és annak technikai iránymutatásaira építsen.

5.7 Az európai bizottsági javaslat a Hongkongi Egyezmény rendelkezésein túlmutat ugyan, de a Bázeli Egyezmény rendelkezésein nem. Az Európai Bizottság jelzi, hogy nem kívánja túl magasra tenni a lécet, mivel különben azok az államok, amelyekben jelenleg emberre és környezetre nézve veszélyes módszerekkel történik a bontás, esetleg nem csatlakoznak majd a Hongkongi Egyezményhez, így a rendelet túllő a célon.

⁽⁷⁾ Lásd a 1. lábjegyzetet.

Ez az érvelés vitatható: ha egy adott törvényi vagy jogi szabályozást (Bázeli Egyezmény) sokszorosán megszegnek, a probléma megoldásához nem az tűnik a legkézenfekvőbb intézkedésnek, hogy a szabályozást új – a végrehajtás terén gyengébb – jogi kerettel váltják fel (Hongkongi Egyezmény). Javaslatában az Európai Bizottság több figyelmet fordíthatott volna a hatékonyabb végrehajtásra.

5.8 A Bázeli Egyezmény kötelezettségeinek megkerüléséhez gyakran alkalmazzák egyfelől azt a módszert, hogy egy EU-tagállamból származó hajó lobogóját nem uniós tagállami lobogóra cserélik, másfelől pedig azt, hogy a hajót eladják egy felvásárlónak. Ha az eladásra európai vizeken kerül sor, a felvásárló nem viheti ki a hajót újrafeldolgozásra valamelyik nem OECD-országba, mivel a hajóra a Bázeli Egyezmény szabályai vonatkoznak. Ilyenkor a felvásárló nyilatkozatot tesz, amelyben megerősíti, hogy a hajót nem bontás, hanem gazdasági hasznosítás céljából vásárolja meg. Amint aztán a hajó elhagyja az európai vizeket, gyakran azonnal valamelyik délkelet-ázsiai tengerpart felé veszi az útját, és a nyilatkozat hamisnak bizonyul.

5.9 Az EGSZB megállapítja, hogy az európai bizottsági javaslat átvette a Hongkongi Egyezmény legfontosabb elemeit, így a felelősségmegosztás meghatározását egyfelől a lobogó szerinti, az újrafeldolgozó és a kikötő szerinti államok, másfelől a hajótulajdonosok, a hajóépítők és az újrafeldolgozó létesítmények között. Az EGSZB-nek azonban kétségei vannak afelől, mennyire kiegyensúlyozott ez a megosztás, és szívesen vette volna, ha a felelőségek megosztásakor a korábbi tulajdonosok/haszonélvezők pozícióját is szabályozzák.

5.10 A javaslatból hiányzik például egy olyan gazdasági eszköz, amellyel az Európai Bizottság a kívánt irányba kalauzsolhatná a fejlődést. Az előző dokumentumokban még volt szó ilyen eszközökről. Az Európai Bizottság egy olyan alap lehetőségeit is megvizsgáltatta, amelybe az európai kikötőkben lehorogyzó minden hajónak be kell fizetnie egy összeget. Az összeg nagyságát az úrtartalom és a toxicitás kombinációjának függvényében lehetne megállapítani. Az alap alkalmazása ráadásul kitűnően megfelel a „szennyező fizet” elvnek. A pénzt részben a délkelet-ázsiai munkakörülmények javítására lehetne fordítani. A munkavállalókat megtaníthatnák a biztonságos és egészséges munkavégzésre, a helyiekben tudatosíthatnák a nagy tengerjáró hajók felelőtlen módon történő bontásának veszélyeit, és javíthatnák a helyi közcélú infrastruktúráját.

5.11 Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg, fel lehet-e használni ezt a pénzt az európai hajóbontási kapacitás fejlesztésére és egy európai újrafeldolgozási iparág kiépítésére. Az EU-ban elegendő olyan dokk van, amelyet már nem vagy csak alig használnak hajóépítésre és -javításra, de amely kitűnően alkalmas a hajók bontására és újrafeldolgozására. Ez pedig nagyon jól beleillik az Európai Unió arra irányuló terveibe, hogy fenntartható, „újrafeldolgozó társadalommá” fejlődjön, amelyben a hulladék – egy leleményes és szerteágazó újrafeldolgozási rendszernek köszönhetően – nyersanyagá alakul. Ez – a nyersanyagkeresletet számottevő mértékben kielégíteni képes, értékes anyagoknak köszönhetően – gazdasági

szempontból igen jövedelmező, és számos új munkahelyet eredményezhet, ami az egyre magasabb nyersanyagárakra és a több európai tagállamban jellemzően magas munkanélküliségre való tekintettel egész Európa számára felettébb előnyös lehet.

5.12 Ha Európa szeretné, hogy hajóit felelős módon bontsák, akkor nem méltánytalan, ha beszáll a tisztességes hajóbontáshoz szükséges kapacitás kiépítésének költségeibe. Hiszen a piacgazdaságban semmi sem ingyenes, mindennek megvan az ára. A hajók felelős módon történő bontásánál ezt az árat pénzben fizetik. A felelőtlen bontásért részben más értékekkel, például a helyi környezet állapotával és emberéletekkel kell fizetni. Mivel ezeket az értékeket az EU-n belül nem vagyunk hajlandóak törvényes fizetőeszközként elfogadni, azt sem szabad hagynunk, hogy az Európán kívüli országokkal zajló pénzforgalomban felhasználják őket. Erre az Európai Bizottság valamivel több hangsúlyt fektethetne. Az EGSZB szerint az Európai Bizottságnak jobb, kreatívabb, bátrabb és kezdeményezésekben gazdagabb javaslatot kell előterjesztenie, amely az ambíciók szintjén összhangban van a korábbi európai bizottsági dokumentumokkal és az EGSZB ezekről kidolgozott véleményeivel.

6. Részletes megjegyzések

6.1 Az EGSZB egyetért a hajók újrafeldolgozásáról szóló javaslat célkitűzésével és az Európai Bizottság által választott általános megközelítéssel, de komoly aggályai vannak a végrehajtás hatékonyságával kapcsolatban. Az EGSZB főként az alább felsorolt rendelkezéseket kifogásolja.

6.2 A rendelet 15. cikke kimondja, hogy az EU területén kívüli újrafeldolgozó létesítmények bekerülhetnek az európai jegyzékbe, ha megfelelnek a felelős módon történő bontás EU által meghatározott követelményeinek. A követelményeknek való megfelelés bizonyítékairól azonban maga a létesítmény kell hogy gondoskodjon. Az Európai Bizottság vagy a nevében eljáró személyek által végzett helyszíni szemle csak lehetőségként szerepel a javasolt rendeletben. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy hozzon létre egy egyértelmű és hatékony mechanizmust a független harmadik felek által végzett ellenőrzésre és felügyeletre, hogy biztosítani lehessen a 12. cikkben meghatározott követelmények betartását.

6.3 A 12. cikk felsorolja azokat a követelményeket, amelyeket a hajó-újrafeldolgozó létesítményeknek teljesíteniük kell ahhoz, hogy felvegyék őket az európai jegyzékbe. A követelményeken alapvetően nincs kifogásolnivaló. Az átmeneti rendelkezések (28. cikk) azonban kimondják, hogy az európai jegyzék közzététele előtt a tagállamok engedélyezhetik a hajó-újrafeldolgozást az Unió területén kívüli létesítményekben, feltéve, hogy az adott hajó-újrafeldolgozó létesítményt a 12. cikkben meghatározott követelményeknek való megfelelés tekintetében ellenőrzik a hajótulajdonosoktól, a hajó-újrafeldolgozó létesítményektől vagy más forrásból származó információk alapján. Az EGSZB ismét arra kéri az Európai Bizottságot, hogy hozzon létre egy egyértelmű és hatékony mechanizmust a független harmadik felek által végzett ellenőrzésre és felügyeletre, hogy biztosítani lehessen a 12. cikkben meghatározott követelmények betartását.

6.4 A 23. cikk szankciók meghatározását javasolja a rendelet megsértésének esetére, és leszögezi, hogy a szankcióknak, amelyek lehetnek polgári jogi vagy közigazgatási jellegűek, hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük. Konkrét szankciók azonban nem kerülnek említésre. Ugyanez a cikk rendelkezik arról, hogy az utolsó előtti tulajdonosra is ki lehet szabni szankciót, ha egy hajót eladtak és az eladást követő hat hónapon belül újrafeldolgozásra küldtek egy olyan létesítménybe, amely nem szerepel az európai jegyzékben. Az EGSZB megjegyzi azonban, hogy az említett hat hónap igen rövid időszak a hajók átlagos életciklusához képest. Megemlítendő továbbá, hogy a szankciók alól való mentesség abban az esetben, ha a hajótulajdonos bizonyítani tudja, hogy nem újrafeldolgoztatási szándékkal adta el hajóját, nyilatkozatok segítségével könnyen megszerezhető, ami a Bázeli Egyezmény jelenlegi végrehajtási problémáival összefüggésben többször is bebizonyosodott.

6.5 A 30. cikkben az Európai Bizottság azt ígéri, hogy két évvel a Hongkongi Egyezmény hatálybalépése után felülvizsgálja a rendeletet. Mivel a hatálybalépés 2020-ban várható, a rendelet felülvizsgálatára előreláthatólag 2022-ben kerül sor. E felülvizsgálat keretében az Európai Bizottság megfontolja a Hongkongi Egyezmény részes felei által

engedélyezett létesítmények felvételét a hajó-újrafeldolgozó létesítmények európai jegyzékébe annak érdekében, hogy el lehessen kerülni a párhuzamos munkavégzést és a felesleges adminisztratív terheket. Nagyon is lehetséges azonban, hogy a Hongkongi Egyezmény részes felei által engedélyezett létesítmények – főként a bontás utáni folyamatok, azaz a veszélyes anyagok felelős módon történő feldolgozása tekintetében – nem teljesítik az európai jegyzékbe történő felvételhez szükséges követelményeket. Ez is a jelenlegi gyakorlat meggyengüléséhez vezet.

6.6 Az EGSZB megjegyzi, hogy azokon a helyeken, ahol a hajók újrafeldolgozása „partra futtatással” történik, a munkahelyi biztonság a minimális követelményeknek sem felel meg, a munkavállalókat kizsákmányolják, és a környezeti hatások katasztrofálisak. A hajókat a tengerparton kézzel bontják, a belsejükben lévő veszélyes anyagok (olaj, olajtartalmú iszap, PCB-k stb.) akadálytalanul befolyznak a tengerbe vagy felszívódnak a homokban. Helyi vizsgálatokból kiderült, hogy a bontótelepként működő tengerpartok közvetlen és távolabbi környékéről eltűntek a növények és az állatok. Az EU fenntarthatósági stratégiájának ismeretében azt várnánk, hogy az Európai Bizottság kizárja az európai jegyzékből az ilyen módszereket alkalmazó feldolgozó létesítményeket. Ez azonban egyelőre nem egyértelmű.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

Az alábbi módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egy-egyede volt, a vita során elutasították:

5.5. pont

A következőképpen módosítandó:

A javaslatban mégoly keveset találunk meg azokból a korábbi dokumentumokban vázolt tervek közül, hogy például bizonyos kötelezettségeket vezessenek be a hajótulajdonosokkal, a hajóépítőikkel és a rakodómunkásokkal szemben, ami elősegíti a gazdasági életciklusuk végére érő hajók felelős módon történő bontását és újrafeldolgozását. A javasolt intézkedések pedig ~~gyengék lehetnének erősebbek és jogi bizonytalanságoktól mentesebbek~~ vannak jöghézaggal.

A szavazás eredménye:

Mellette: 70
Ellene: 72
Tartózkodott: 0

5.7. pont

A következőképpen módosítandó:

Az európai bizottsági javaslat a Hongkongi Egyezmény rendelkezésein túlmutat ugyan, de a Bázeli Egyezmény rendelkezésein nem. Az Európai Bizottság jelzi, hogy nem kívánja túl magasra tenni a lécet, mivel különben azok az államok, amelyekben jelenleg emberre és környezetre nézve veszélyes módszerekkel történik a bontás, esetleg nem csatlakoznak majd a Hongkongi Egyezményhez, így a rendelet túllő a célon. ~~Ez az érvelés vitatható: ha egy adott törvényi vagy jogi szabályozást (Bázeli Egyezmény) sokszorosán megszegnek, a probléma megoldásához nem az tűnik a legkézenfekvőbb intézkedésnek, hogy a szabályozást új a végrehajtás terén gyengébb jogi kerettel váltják fel (Hongkongi Egyezmény). Javaslatában az Európai Bizottság több figyelmet fordíthatott volna a hatékonyabb végrehajtásra.~~

A szavazás eredménye:

Mellette: 65
Ellene: 86
Tartózkodott: 0

5.10. és 1.5. pont (szavazás egyszerre)

A következőképpen módosítandó:

A javaslatból hiányzik például egy olyan gazdasági eszköz, amellyel az Európai Bizottság a kívánt irányba kalauzolhatná a fejlődést. Az előző dokumentumokban még volt szó ilyen eszközökről. Az Európai Bizottság egy olyan alap lehetőségeit is megvizsgálhatta, amelybe az európai kikötőkben lehorgonyzó minden hajónak be kell fizetnie egy összeget. Az összeg nagyságát az úttartalom és a toxicitás kombinációjának függvényében lehetne megállapítani. Az alap alkalmazása ráadásul kitűnően megfelel a „szennyező fizet” elvnek. A pénzt részben a délkelet-ázsiai munkakörülmények javítására lehetne fordítani. A munkavállalókat megtaníthatnák a biztonságos és egészséges munkavégzésre, a helyiekben tudatosíthatnák a nagy tengerjáró hajók felelőtlen módon történő bontásának veszélyeit, és javíthatnák a helyi közcélú infrastruktúrát.

A szavazás eredménye:

Mellette: 69
Ellene: 80
Tartózkodott: 2

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A II. egységes piaci intézkedéscsomag felé – Kulcsintézkedések (feltáró vélemény)

(2012/C 299/30)

Főelőadó: **Ivan VOLEŠ**

2012. június 27-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A II. egységes piaci intézkedéscsomag felé – kulcsintézkedések (feltáró vélemény).

Az EGSZB elnöke 2012. június 28-án megbízta az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 11–12-én tartott 482. plenáris ülésén (a július 12-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Ivan VOLEŠ személyében, továbbá 176 szavazattal 5 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 2011 végéig az Európai Bizottság az egységes piaci intézkedéscsomagban meghatározott tizenkét mozgatórugó közül tízre tett javaslatot, míg a fennmaradó kettőre 2012 első felében került sor. Emellett lezárt, illetve javaslatokat terjesztett elő 28 olyan intézkedés esetében, amelyek az egységes piaci intézkedéscsomagban bejelentett további 50 intézkedés részét képezték.

1.2 Az egységes piac irányítására vonatkozó konkrét javaslatok a következőket célozták meg: a polgárok és a vállalatok tájékoztatása az egységes piac által biztosított lehetőségekről, az egységes piaci szabályok tagállami alkalmazásának javítása és ezek hatékony végrehajtásának biztosítása. Annak ellenére, hogy a polgárok és a vállalkozások ezt a problémát tartják az egyik legfőbb hiányosságnak, kevés előrelépés történt e konkrét területen.

1.3 A tizenkét mozgatórugóra való összpontosítás lehetővé tette az Európai Bizottság számára, hogy az egyébként lehetségesnél gyorsabb haladást érjen el. Az Európai Parlament és a Tanács felkérést kapott arra, hogy 2013 vége előtt fogadják el a jogalkotási javaslatokat, amelyek végrehajtására így 2014-ig sor kerülhet. Az elfogadott joganyag gyors, teljes és helyes átültetése és végrehajtása a tagállamok egyik fő feladata lesz.

1.4 Az Európai Bizottság 2012 októberében kívánja megünnepelni az egységes piac huszadik évfordulóját, mégpedig az Európa-szerzte megrendezésre kerülő egységes piac hetével. Ennek keretében mind a 27 tagállamban rendezvényekre kerül sor. A második egységes piaci fórum megőrzi majd az egységes piaci intézkedéscsomag révén létrejött politikai hajtóerőt, át fogja tekinteni a végrehajtásával kapcsolatos előrehaladást, és megvizsgálja majd a növekedést fellendítő és a bizalmat erősítő jövőbeli prioritásokat.

1.5 Mivel az EGSZB tagjai a különböző társadalmi és gazdasági szereplőket képviselik, emellett konszenzuson alapuló

hozzáadott értéket nyújtanak a folyamatban lévő munkához, június 27-i levelében Maroš Šefčovič EB-alelnök arra kérte az EGSZB-t, hogy járuljon hozzá a folyamatban lévő vitához.

2. Általános észrevételek és ajánlások

2.1 A II. egységes piaci intézkedéscsomag javaslatai nem hagyhatják figyelmen kívül az EU-n belül tapasztalható nehéz helyzetet, amely arra vezethető vissza, hogy néhány tagállam nem képes kezelni az államháztartási deficitet, a GDP általános stagnálását és a munkanélküliség növekedését. A javaslatoknak ezért nemcsak a növekedést és foglalkoztatást azonnal befolyásoló rövid távú, hanem olyan közép- és hosszú távú intézkedéseket is tartalmazniuk kell, amelyek fenntartható fejlődést biztosítanak, és a jövőben is előnyökkel járnak az EU polgárai számára.

2.2 Egy átdolgozott és aktualizált Európa 2020 stratégiának általános iránymutatást kell nyújtania az egységes piac fejlődéséhez, amely az európai integráció legértékesebb vívmánya és a stratégiába foglalt célkitűzések elérésének eszköze.

2.3 Az egységes piac előmozdítását szolgáló javaslatok új csomagjának előkészítése során valamennyi érintett fél, többek között a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek véleményét is figyelembe kellene venni.

2.4 Elsősorban a szolgáltatások, a finanszírozáshoz való hozzáférés, a kkv-k adminisztratív terheinek felszámolása, az e-kereskedelem, a digitális egységes piac és a mobilitás területén kellene azokat az intézkedéseket meghozni, amelyek elősegítik az egységes piac által megeremtetett lehetőségek felszabadítását a vállalatok, a fogyasztók, a polgárok és az egyéb érintett felek számára. Ezeket olyan intézkedéseknek kellene kísérniük, amelyek célja egyrészt a fogyasztóvédelem és a bizalom megerősítése, másrészt pedig az egységes piac szociális szempontjainak a megfelelő figyelembevétele, támogatva szociális gazdaságot és tiszteltetben tartva a társadalmi kohézió szükségességét, valamint a polgárok jogait és érdekeit.

2.5 Az egységes piaci intézkedéscsomagról⁽¹⁾ és a tizenkét mozzatörugőről⁽²⁾ szóló korábbi véleményeiben az EGSZB egy sor olyan kérdést hangsúlyozott, amelyeket még mindig kiemelkedően fontosnak tart:

- Kulcsfontosságú a polgárok és a vállalkozások tájékoztatása az egységes piac által biztosított előnyökről, a politikai pártokhoz, a civil társadalmi szervezetekhez, a médiához és az oktatási intézményekhez hasonló közvetítők pedig felelősséggel rendelkeznek a tekintetben, hogy az európai polgárok megértsék, hogy mi forog kockán;
- Az Európai Bizottságnak fel kellene hívnia a polgárok figyelmét az egységes piachoz kötődő kérdésekre, felhasználva a rendelkezésére álló számos hálózatot, ügynökséget és egyéb eszközt⁽³⁾.

2.6 Ennek az évnek a második felében az EGSZB egy saját kezdeményezésű véleményt dolgoz majd ki az egységes piaci intézkedéscsomagból hiányzó intézkedések tárgyában. Egyebek mellett az alábbi területek tartoznak ide: szerzői jogi járulékok (a II. egységes piaci intézkedéscsomag körébe tartozik), a szerzői jogról szóló irányelv felülvizsgálata, hálózatszemlegesség, adatvédelem, a befektetők védelme, a társadalmi haladásról szóló jegyzőkönyv, az európai zártkörű társaságok alapszabálya, elektronikus közbeszerzés, európai hitelminősítő intézetek, nemek közötti egyenlőség, mikro- és családi vállalkozások, intézkedések új cégek létrehozásának támogatására és a meglévők bővítésére, hitel- és betéti kártyák, elektronikus fizetések, fogyasztói hitel és túlzott eladósodottság, bankközi transzferek, ifjúságpolitika, valamint az euró teljes mértékű bevezetését és az egységes európai fizetési térség (SEPA) működésének megszilárdítását szolgáló intézkedések.

2.7 Az EGSZB számít arra, hogy bevonják majd az Európai Bizottság gördülő programjában szereplő jogalkotási és nem jogalkotási intézkedésekkel kapcsolatos valamennyi, a II. egységes piaci intézkedéscsomag részét képező konzultációs folyamatba, és részletes ajánlásokat dolgoz majd ki azt követően, hogy az Európai Bizottság egyes lépései valódi javaslatok formáját öltik majd.

3. Mozzatörugók és kulcsintézkedések

3.1 Szolgáltatások

3.1.1 Biztosítani kell a valamennyi polgár számára rendelkezésre álló alapszintű fizetési számlákat, és ezeket mielőbb be kell vezetni. A díjak átláthatóságára és az egyszerű számlaváltásra tekintettel az EGSZB szabályozó intézkedéseket is szükségesnek tart e területen.

3.1.2 További prioritásként kezelendő terület a csomagkézbesítés, különösen az e-kereskedelemben⁽⁴⁾, valamint a határokon átnyúló fizetéseképtelenségi eljárások.

⁽¹⁾ HL C 132., 2011.5.3., 47. o.

⁽²⁾ HL C 24., 2012.1.28., 99. o.

⁽³⁾ SOLVIT, Enterprise Europe Network (Európai Vállalkozói Hálózat), európai fogyasztóvédelmi központok, Euro-központok stb.

⁽⁴⁾ Ezt szemlélteti a Belső Piaci Főigazgatóság által szervezett „Mondd el a saját történetedet!” verseny egyik videoklipje. Az egységes piaci megfigyelőközpont 2012. június 1-jén Tallinnban szervezett nyilvános meghallgatása foglalkozott az ezekben a videóknban a polgárok által felvetett kérdésekkel.

3.1.3 Az EGSZB az egységes európai fizetési térség (SEPA) működését konszolidáló intézkedések beépítését is javasolja.

3.1.4 Az EGSZB ismételtelen kijelenti, hogy támogatja a szolgáltatásokra vonatkozó szabványok kiterjesztését, a szolgáltatások sajátos jellegének, valamint a piaci és társadalmi igényeknek az egyidejű figyelembevételével.

3.2 A digitalizált egységes piac

3.2.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a digitalizált egységes piac megvalósítása alapvető lendületet ad a belső piac újjáélesztésének. Egy korábbi véleményében az EGSZB kijelentette, hogy az elektronikus kereskedelem az egységes piac szétDarabolódásának egyik vesztese, ami a szolgáltatók és a fogyasztók szempontjából egyaránt gátolja a határokon átívelő online kereskedelemben rejlő potenciál teljes mértékű kiaknázását. Ezeknek a problémáknak a megoldása érdekében intézkedéseket kell hozni az Európai Bizottság által már előkészített fellépések – azaz a magas szintű adatvédelem, a nyílt internet, a hálózatszemlegesség, a nemzetiségen/lakóhelyen alapuló akadályok megszüntetése, az elektronikus aláírás és fizetés, a szélessávú infrastruktúrába való beruházás, az általános hozzáférés, a társadalom valamennyi tagjának hozzáférése a hardverekhez és szoftverekhez, illetve az online szolgáltatásokra vonatkozó, határozott fogyasztóvédelmi politikával kiegészített jogszabályok – kiegészítéseként.

3.2.2 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja a tagállamok közötti közigazgatási együttműködés biztosítását és az e-kormányzati szolgáltatások megnyitását, amit megkönnyíthet a belső piaci információs rendszer (IMI) használatának általánossá tétele.

3.2.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy fokozottan figyelembe kell venni azokat az előnyöket, amelyek az e-számlázás széles körű elterjedéséből származhatnak. Úgy véli azonban, hogy az e-számlázást nem szabad kötelezővé tenni, és a papíralapú számlázást azzal egyenrangúan kell kezelni, miközben el kell kerülni minden olyan intézkedést, amely többletterhet jelentene a kkv-k számára.

3.3 Hálózatok

3.3.1 Az EGSZB kiemelt figyelmet fordít a (közlekedési, energia- és kommunikációs) hálózatokra, amelyek jelentős szerepet töltenek be Európa összekapcsolásában. A vasutak kapcsán az EGSZB támogatja az egységes vasúti térség létrehozását, amely képes lenne felvenni a versenyt más közlekedési módokkal. Javasolja, hogy a különböző hálózati iparágakban létező megoldások mintájára vizsgálják meg egy kompenzációs alap létrehozásának a lehetőségét. Feltétlen elsőbbséget kell biztosítani az Európai Vasúti Forgalomirányítási Rendszer – az Egységes Európai Vonatbefolyásoló Rendszerrel együtt megvalósítandó – általános bevezetésének.

3.3.2 A légi közlekedés kapcsán az egységes európai égbolt létrehozása létfontosságú az EU légiközlekedési ipara világgpiaci versenyképességének biztosításához. A SESAR program bevezetésével kapcsolatban a következő feladatok várnak megoldásra: a) a légi és a földi infrastruktúrabővítések összehangolt végrehajtásának biztosítása; b) megfelelő pénzügyi erőforrások időben

történő biztosítása a SESAR program bevezetéséhez; c) megfelelő irányítás létrehozása a SESAR program bevezetéséhez. A programnak a kvv-k előtt is nyitva kell állnia.

3.3.3 Az EGSZB kéri a 261/2004/EK rendelet⁽⁵⁾ mielőbbi felülvizsgálatát az utasok jogainak a túlfoglalás, a késések, valamint a szervezett utazási formák tekintetében történő naprakésszé tétele érdekében.

3.3.4 Az európai **tengeri kikötői politikának** az alábbi területekre kell kiterjednie:

- a) a kikötői és a kikötőkhöz kapcsolódó kapacitás fenntartható fejlődésének biztosítása;
- b) egyértelmű és átlátható keret létrehozása a kikötői beruházások finanszírozására;
- c) a kikötői szolgáltatásokhoz való piaci hozzáféréshez kapcsolódó eljárások tisztázása;
- d) a kikötők hatékonyságát gátló működési akadályok kiküszöbölése;
- e) a jó és biztonságos munkafeltételek és -körülmények, valamint a munkaadók és munkavállalók közötti konstruktív viszonyok ösztönzése a kikötőkben;
- f) a kikötők általános versenyképességének és pozitív arculatának elősegítése.

3.3.5 Az európai tengeri kikötői politika nem feltétlenül új jogszabályok létrehozását jelenti. A „puha jogszabály”, csakúgy mint az eseti megközelítés, különösen értékes alternatívája lehet a jogszabálynak.

3.3.6 Az **energiahálózatok** kapcsán az EGSZB helyesli az Európai Bizottságnak az összeköttetések további kiépítésére és a belső energiapiac megvalósítására irányuló legújabb kezdeményezéseit.

3.3.7 Az EGSZB támogatja az európai energiaközösség (EEK) létrehozásának elvét, és helyesli az ehhez szükséges köztes lépéseket, különösen az európai regionális energiahálózatoknak, a megújuló energiák fejlesztési alapjának és a gázbeszerzési csoportosulásnak a létrehozását.

3.3.8 Az EGSZB úgy véli, hogy elérkezett az ideje az energiapiaci liberalizáció kritikus értékelésének, ugyanis az nem eredményezte a várt alacsonyabb árakat a polgárok és a vállalatok számára.

3.4 A finanszírozási forrásokhoz való hozzáférés

3.4.1 A pénzügyi válság miatt a hitelhez jutás számos tagállamban nehézkes lehet a vállalatok, különösen a kvv-k

számára, ami negatív következményekkel jár üzleti tevékenységükre. A tőkéhez jutás elengedhetetlen ahhoz, hogy a magán-szektor, és különösen a kvv-k és a szociális vállalkozások képesek legyenek növekedést generálni és munkahelyeket teremteni. A bankok azonban egyre inkább ódzkodnak attól, hogy kölcsönt nyújtsanak a vállalatoknak, különösen az innovatív és az induló vállalkozásoknak, amelyek egyszerre képviselik a legnagyobb kockázatot és a legtöbb növekedési lehetőséget.

3.4.2 Ezért az EGSZB azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy támogassa a kvv-kat az adósságfinanszírozási piacok közvetlen elérésében, dolgozzon ki kvv-kra irányuló kötvényplatformokat, tanulmányozza, miként lehet hatékonyabbá tenni a mezzanine finanszírozást, és vizsgáljon meg új mezzanine termékeket, például a mezzanine hitelekhez nyújtott garanciát. Ezzel összefüggésben az Európai Bizottságnak iránymutatást kellene nyújtania valamennyi érintett fél számára a különböző forrásokból származó pénzügyi eszközök összevonására és fellendítő hatására vonatkozó bevált gyakorlatok tekintetében.

3.4.3 Az EGSZB javasolja, hogy a tagállamokkal a jövőbeli strukturális alapokról folytatott tárgyalások során vegyék figyelembe, hogy olyan pénzügyi eszközöket kell kialakítani, amelyek támogatják a kvv-knak nyújtott hitelgaranciát.

3.5 Adópolitika

3.5.1 Az EGSZB olyan fellépéseket kér, amelyek kezelik az eltérő adózási szabályok és a bonyolult ügyintézés problémáját, az ugyanis az egyik legjelentősebb akadály a kvv-k számára, amely meggátolja őket az egységes piacon való terjeszkedésben.

3.5.2 Számos akadály még adóharmonizáció nélkül is felszámolható ezen a téren. Ilyen például a kettős adóztatás, amely komolyan gátolja a határokon átnyúló tevékenységeket, és negatív gazdasági következményekkel jár a beruházás és a foglalkoztatás tekintetében. A határokon átnyúló kereskedelemhez és szolgáltatásnyújtáshoz kapcsolódó jelenlegi bonyolult héa-visszaigénylési rendszer adóelkerüléshez és csaláshoz vezethet, ami ellen eredményesebben kell küzdeni. Az adminisztratív egyszerűsítéshez hozzájárulna egy egységesített uniós héabevallás bevezetése.

3.5.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamokban az adóztatás nem eredményezheti a gazdaságra és az államháztartásokra negatív következményekkel járó adóparadicsomok létrejöttét.

3.5.4 Figyelmet kellene fordítani a pénzügyi szolgáltatások héarendszerére, és ha egy új, pénzforgalmon vagy hasonló tényezőkön alapuló adót vezetnének be a pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozóan, akkor az Európai Bizottságnak mindenképpen fel kellene mérnie a szóban forgó adó héarendszeren belüli kidolgozásának előnyeit.

3.5.5 Az EGSZB továbbá azt kéri, hogy vezessenek be általános szabályokat arra vonatkozóan, hogy a héát csak akkor kelljen befizetni, ha az ügyfél a számláját már kiegyenlítette. Ennek a rendszernek köszönhetően, amelyet egyes tagállamokban a kisvállalkozások „pénzforgalmi szemléletű könyvelés”-ként már alkalmaznak is, elkerülhető, hogy a héát minden értékesítés után felszámítsák, akár fizetett az ügyfél, akár nem. A jelenlegi gazdasági hanyatlás időszakában ez elejét veheti a fizetésképtelenségnek, különösen a kvv-k esetében.

⁽⁵⁾ A visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról, és a 295/91/EKG rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. február 11-i 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet.

3.6 Vállalkozási környezet

3.6.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy kiemelt figyelmet kell fordítani azokra a kérdésekre, amelyekkel az uniós jog és a támogatási programok nem foglalkoznak kielégítő mértékben, például az önálló vállalkozók helyzetére.

3.6.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy tovább kell csökkenteni a felesleges adminisztratív terheket, és reméli, hogy az Európai Bizottság elő kívánja terjeszteni 2012 utáni célkitűzéseit, amikor a adminisztratív terheknek 25 %-kal csökkenniük kellene. Az EGSZB megjegyzi, hogy a felesleges terhek csökkentése minden esetben kívánatos, akár a vállalkozásokról, akár a fogyasztókról vagy az állami szervekről van szó, de ugyanakkor mindig körültekintően ügyelni kell arra, hogy az adott jogszabályok eredeti célja ne csorbulhasson.

3.7 Szociális vállalkozások

3.7.1 A „társadalomtudatos vállalkozás” kezdeményezés felülvizsgálatára 2014-ben kerül sor. Az Európai Bizottság a „társadalomtudatos vállalkozásokkal” foglalkozó szakértői csoporttal szoros együttműködésben felméri majd, hogy a kezdeményezéssel mit sikerült elérni, és meghatározza a hátralévő teendőket. Az EGSZB azt ajánlja, hogy vegyék kellőképpen figyelembe az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság által kidolgozott, a társadalmi vállalkozásokról szóló, nemrégiben elfogadott véleményeiben szereplő útmutatásokat ⁽⁶⁾.

3.7.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy el kell mélyíteni ismereteinket a szociális vállalkozások szerepével és terjesztésével kapcsolatban, a közösségre gyakorolt tényleges hatásuk ösztönzése érdekében. Ehhez ki kell dolgozni az effajta hatás mérésének módszertanát. Ilyen mérésre az európai szociális vállalkozási alap megvalósításához is szükség lesz.

3.7.3 Az EGSZB azon a véleményen van, hogy az európai alapítványra és a többi európai társasági formára vonatkozó javaslatot az európai társasági jog megújításáról szóló konzultáció figyelembevételével kell kiértékelni.

3.8 Fogyasztók

3.8.1 Az EGSZB türelmetlenül várja, hogy a közeljövőben jogalkotási javaslat születessen a kollektív jogorvoslatról. Egy ilyen javaslatnak a kollektív jogorvoslat mechanizmusához kell vezetnie, mely ugyanúgy működik nemzeti, mint határokon átnyúló jelleggel, és valamennyi fogyasztó számára elérhető az egységes piacon belül. E mechanizmusoknak mindazok számára elérhetőnek kell lenniük, akiknek jogai sérülnek az egységes piacon belül. A fogyasztók nem az egyetlenek, akiknek jogait az áruk és szolgáltatások nyújtói tisztességtelen szerződési feltételek és tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok révén megsértik. A munkavállalóknak is, akiket jogsérelem ér, illetve általában véve minden polgárnak, aki megkülönböztetést szenved, hozzá kell férnie a kollektív jogorvoslati rendszerekhez. A kkv-knak is hasonló védelemre lehet szükségük a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben.

A további előkészületek során figyelembe kell venni minden érintett fél nézőpontját.

3.8.2 Az EGSZB úgy látja, hogy a kártyás, az internetes és a mobiltelefonos fizetések integrált egységes piacának megvalósításához szabályozó intézkedésekre van szükség.

3.8.3 A termékbiztonsági előírásokra vonatkozóan az EGSZB szerint két alapelvet kell alkalmazni:

— az **életciklus elvét**. Ez azt jelenti, hogy a termékbiztonsági követelményeket minden felhasználóra és a termékkel kapcsolatba kerülő minden dolgozóra alkalmazni kell. Az életciklus egy termék élettartamának minden szakaszát magában foglalja a nyersanyagok beszerzésétől kezdve egészen a termék hulladékként való ártalmatlanításáig.

— A **„bölcsőtől a koporsóig”-megközelítés népszerűsítése**. Ezen elv szerint a termék fenntarthatóságának az előállítás kulcsfontosságú szempontját kell képeznie.

3.9 A polgárok mobilitása

3.9.1 Az EGSZB újfent hangsúlyozza, hogy a szakmai képzések elismerésének rendszerét korszerűsíteni kell, hogy növelni lehessen a polgárok mobilitását. A munkavállalók foglalkoztatási és földrajzi mobilitásának előmozdítása javíthatja az európai munkaerőpiacok működését és a határokon átívelő szolgáltatásnyújtást. Az elismerésről szóló vitának nem mindig van értelme 27 tagállam szintjén. Nagyobb hangsúlyt kell helyezni a mobilitási szokások elemzése alapján felmért valódi szükségletre (határokon átnyúló helyzetekben és szomszédos országok között). Az EU-nak serkentenie kellene ezen a téren a regionális együttműködést, és elő kellene mozdítania a határokon átnyúló közös szakképzést.

3.9.2 A nyugdíjjogosultságok hordozhatóságát tekintve a fehér könyv ⁽⁷⁾ túlságosan az egyéni, harmadik pillér alá tartozó nyugdíjak terén történő javításra összpontosít. Az első és második pillér alá tartozó rendszereket is javítani kell, hogy azok számára is garantálni lehessen a strukturális előnyöket, akik Európán belül helyet változtatnak.

3.9.3 Az EGSZB aggodalmának is hangot ad, amiért a Tanács a legfrissebb határozatában a Schengeni Egyezmény nemzeti hatáskörbe történő visszahelyezéséről döntött. Ezzel ugyanis új akadályok gördülhetnek a polgárok szabad mozgása elé az Unióban, és lehetővé válik a határellenőrzés visszaállítása olyan helyeken, ahol ezt már korábban megszüntették. Mindez teljes mértékben ellentétes a Szerződés alapelveivel, és rendkívüli mértékben megnehezíti a belső piac megvalósítását.

3.10 Társadalmi kohézió

3.10.1 Az EGSZB úgy véli, hogy világossá kell tenni a végrehajtási szabályokat és a Lisszaboni Szerződés 3. cikkének (3) bekezdését, amely szerint a belső piac nem önmagában vett cél, hanem a társadalmi haladást és az európai polgárok számára egy fenntartható társadalom megvalósítását szolgáló eszköz.

⁽⁶⁾ Lásd a következő véleményeket: HL C 24, 2012.01.28., 1. o., HL C 229, 2012.7.31., 44. o. és HL C 229, 2012.7.31., 55. o.

⁽⁷⁾ Fehér könyv: „A megfelelő, biztonságos és fenntartható európai nyugdíjak menetrendje” – COM(2012) 55 final.

3.11 Közbeszerzések

3.11.1 A közbeszerzési szerződéseket olyan szabályok alapján kell odaítélni, amelyek nemcsak a legkedvezőbb árat említik, hanem egyenlő mértékben figyelembe veszik a társadalmi előnyökkel és a fenntarthatóságra gyakorolt hatásokkal kapcsolatos ismérveket is.

3.11.2 Mérlegelni kellene, milyen mértékben maradhatnak fenntartható módon nyitottak az EU közbeszerzési piacai, miközben harmadik országokban még mindig egyenlőtlen feltételek uralkodnak. Ebben a tekintetben a ratifikált ILO-egyezményeket és az emberi jogokat minden szereplőnek, tagállamnak és harmadik országnak egyaránt tiszteletben kell tartania. Az EU-nak aktívan elő kell mozdítania ezt a politikát a globális szintéren.

3.11.3 Az adminisztratív eljárások felgyorsítása végett elektronikus közbeszerzéssel jobb eredményeket lehetne elérni.

3.12 A szellemi tulajdonhoz fűződő jogok

3.12.1 A szellemi tulajdonhoz fűződő jogokat szabályozó jelenlegi jogi keret elbizonytalanító a fogyasztók számára; a helyzet még rosszabb összeurópai szinten. Világosabbá kell tenni a jogi keretet, valamint arányossá kell tenni a jogi szankciókat és a jogérvényesítést: azokat az egyéni fogyasztókat, akik véletlenül és/vagy saját személyes fogyasztás céljából kismértékben megsértik a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokat, a nagy vagy kereskedelmi volumenű bűncselekmények elkövetőitől eltérő módon lehetne kezelni.

3.12.2 Páneurópaibb megközelítésre van szükség a díjak és az illetékek terén.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Közlekedésről szóló fehér könyv: a civil társadalom bevonása és részvétele (feltáró vélemény)

(2012/C 299/31)

Előadó: **Stefan BACK**

2012. január 11-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Közlekedésről szóló fehér könyv: a civil társadalom bevonása és részvétele

(feltáró vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. június 25-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. július 11–12-én tartott, 482. plenáris ülésén (a július 11-i ülésnapon) 140 szavazattal 3 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB-nek kezdeményeznie kellene egy, a fehér könyv végrehajtásáról a civil társadalom, az Európai Bizottság, illetve más érdekelt szereplők, például a különböző szintű tagállami szervek részvételével folyó nyílt és átlátható eszmecserét szolgáló keretrendszer felállítását. Így javítani lehet a civil társadalmi elfogadottságot és megértést, és hasznos visszajelzést lehet nyújtani a politikusok és a végrehajtásért felelős személyek számára.

1.2 A párbeszédnek többértékűnek kell lennie, és mind a civil társadalom, mind a kormány tekintetében a nemzeti, regionális és helyi szint bevonásával kell zajlania. A civil társadalmat széleskörűen kell értelmezni, beleértve a vállalkozásokat, a munkáltatókat és a dolgozókat, a felhasználókat, a nem kormányzati szervezeteket és a felsőoktatási intézményeket is.

1.3 A párbeszédnek biztosítania kell a kétirányú kommunikációt, és lehetőséget kell nyújtania az Európai Bizottság számára, hogy megismertesse javaslatait és szakpolitikai fellépéseit. Emellett lehetőséget kell biztosítani mindenekelőtt a civil társadalom, valamint a regionális és helyi szintű kormányzat számára, hogy felvegye a kapcsolatot az Európai Bizottsággal, az EGSZB-vel és a témával foglalkozó más intézményekkel, és eljuttassa hozzájuk az EU közlekedéspolitikájára és annak végrehajtására vonatkozó észrevételeit, felvesse a problémákat és kérdéseket tegyen fel úgy, hogy biztos lehessen benne, választ is kap. A nyílt és konstruktív párbeszéd fontos a szakpolitikai intézkedések, például a jogalkotási javaslatok és infrastrukturális tervek elfogadásához.

1.4 Konkrét problémák felvetésére is lehetőséget kellene teremteni, például a fogyatékkal élők hozzáférése és a helyi közlekedés minőségét illetően, vagy a tekintetben, hogy a közlekedéspolitikai célok – például a modális váltások vagy a bizonyos távolságon túli szállítások – bizonyos körülmények között mennyire helyénvalóak.

1.5 Egy ilyen jellegű párbeszéd javíthatja az uniós közlekedéspolitika céljainak, illetve a javasolt végrehajtási intézkedéseknek az ismeretét és elfogadottságát. A párbeszéd révén az

uniós intézmények is jobban megismerhetik a gyakorlati realitásokat, illetve jobban megérthetik azt, hogy figyelembe kell venni az EU különböző részeinek eltérő körülményeit, és így nagyobb eséllyel szülehetnek kielégítő megoldások a konkrét problémákra, illetve válaszok a felvetett kérdésekre.

1.6 A folyamatosság és a felvetett kérdések utókövetése fontos elemei egy sikeres párbeszédnek, akárcsak az, hogy az Európai Bizottság kellő időben tájékoztasson a tervezett kezdeményezésekről. Megállapodásra kell jutni az Európai Bizottsággal arról, hogy a Bizottság bekapcsolódik egy eredményes, nyílt és átlátható párbeszédbe. Az EGSZB megérti, hogy az Európai Bizottság különleges jelentőséget tulajdonít az infrastruktúra-projektekéről folyó párbeszédnek és a magatartás-változással járó projekteknek. Emellett úgy érzi, hogy a párbeszéd körét szélesíteni kellene, és hogy a párbeszéd a legtöbb kezdeményezés esetében hozzáadott értéket jelenthetne.

1.7 A fiatalok bevonása a párbeszéd fontos eleme, amely hozzájárul ahhoz, hogy érdeklődés alakuljon ki az EU közlekedéspolitikai céljai iránt, és azokat minél inkább elfogadják.

1.8 A párbeszédnek alapvetően internetes kommunikáción kell alapulnia. Ehhez szükség van egy erre szolgáló weboldalra. Fontosnak kell venni a szociális média, például a Facebook és a Twitter igénybevetését. Az internetes párbeszéd megfelelő irányítása fontos, ha azt akarjuk, hogy a rendszer működjön. A párbeszédre szolgáló webhely egy részét a fiatalok számára kell elkülöníteni. Szükség lenne emellett számos, a témába vágó külső linkre, például az Európai Bizottság polgári kezdeményezéssel foglalkozó weblapjának linkjére.

1.9 De nem szabad, hogy az internet legyen a kommunikáció kizárólagos terepe. Igény szerint szervezett konferenciák vagy egyéb rendezvények egészíthetnék ki az internetes párbeszédet, és két-három témakörben fórumot nyújthatnának a vitához. Ehhez hasonlóan az EGSZB és a civil társadalom képviselői

között is közvetlen kapcsolatteremtésre van szükség, ahol csak ez hasznosnak vélhető. Az ennek keretében felvetett kérdésekre és aggodalmakra fel kell hívni az Európai Bizottság figyelmét.

1.10 Adott esetben a párbeszéd során felvetett kérdések vagy problémák alapján az EGSZB saját kezdeményezési véleményeket dolgozhat ki, illetve azok beépülhetnek a vonatkozó témákban készülő véleményeibe.

1.11 A helyi és regionális önkormányzatoknak a párbeszédben való részvételét illetően fel kellene venni a kapcsolatot a Régiók Bizottságával (RB) annak kialakítása érdekében, hogy miként lehetne bevonni az RB-t a párbeszédbe és annak irányításába, figyelembe véve az EGSZB, illetve az RB sajátos szerepkeréit is.

1.12 Az EGSZB-nél a párbeszédet egy, az intézmény TEN szekciójából kikerülő irányítóbizottságnak kellene vezetnie, a TEN szekció titkárságának támogatásával és az RB-vel, illetve az Európai Bizottsággal folyamatos együttműködésben.

1.13 A munkacsoportnak meg kellene vizsgálnia az internetes párbeszéd irányításának és adminisztrációjának részleteit, valamint a szükséges erőforrások és a költségvetés kérdéseit, és javaslatait 2012 végére kellene benyújtania. Az irányítás és az adminisztratív megoldások tekintetében a racionális és egyszerű megoldásokat kell keresni, amennyire lehet, a meglévő források keretein belül. Meg lehetne esetleg fontolni a párbeszéd irányításával járó költségeknek az RB-vel való megosztását.

1.14 A párbeszéd elindításának kitűzött dátuma 2013 eleje kellene, hogy legyen.

2. Bevezetés

2.1 Az *Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és erőforrás-hatékony közlekedési rendszer felé* (a továbbiakban: az útiterv) a versenyképes és erőforrás-hatékony közlekedési rendszer megteremtése érdekében tíz célt tűz ki, amelyek teljesítménymutatóként szolgálnak az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának célul kitűzött 60 %-os csökkentéséhez. A hosszú távú célok a 2050-ig szóló globális törekvéseknek felelnek meg, a többi cél pedig a 2020-ra vagy 2030-ra meghatározott közbenső céloknak. A fehér könyv meghatároz egy 40 kezdeményezésből álló stratégiát is, amely e célok következő tíz év folyamán való eléréséhez járul hozzá.

2.2 Az útitervben szereplő 40 kezdeményezést 2020-ig kell megvalósítani. Van köztük néhány jogszabály, de sok az olyan jellegű kezdeményezés, amely nemzeti vagy helyi szabályozási kezdeményezésekre vagy a magatartás-változás ösztönzésére épít, vagy azért, mert az EU-nak csak korlátozott hatásköre van a területen, vagy pedig azért, mert a jogszabály nem elegendő eszköz azoknak a magatartásbeli változásoknak az előidézéséhez, amelyek alapvetően fontosak egy-egy adott kezdeményezés sikeréhez. A magatartás megváltoztatása számos jogalkotási kezdeményezés esetében is fontos a sikerhez.

2.3 Az Európai Bizottság 2012. január 11-én kelt levelében kikérte az EGSZB véleményét arról, hogy miként lehet a civil társadalmat a fehér könyvben szereplő célkitűzések mellé állítani, és rávenni arra, hogy járuljon hozzá az abban szereplő hosszú távú közlekedési elképzelések megvalósulásához. A levél konkrétan megemlíti, hogy össze kell egyeztetni a TEN-T

fontos infrastrukturális projektjeihez kapcsolódó nemzeti és európai érdekeket, illetve felteszi a kérdést, hogy miként lehetne elnyerni a civil társadalom támogatását és hozzájárulását a fehér könyvben szereplő hosszú távú célokhoz.

2.4 Mindezt összevethetjük az EGSZB-nek az Európa 2020 stratégia végrehajtásában játszott szerepével, melynek során létrejött egy új, horizontális „Európa 2020 irányítóbizottság” azzal a céllal, hogy hatékonyabb legyen a kapcsolattartás az EGSZB szervei és az egyes tagállamok érintettjei között, s így a tagállamokban zajló reformfolyamatok során konkrét kezdeményezéseket és bevált gyakorlatokat határozzanak meg és irányozzanak elő. 2011. február 23-án közzétettünk egy jelentést a nemzeti reformprogramok (NRP) kidolgozásának a civil társadalom általi értékeléséről és a civil társadalomnak a folyamatban való részvételéről, hogy adalékokkal szolgáljunk az Európai Bizottság számára a tavaszi csúcstalálkozóhoz.

2.5 Az egységes piaci intézkedéscsomag is előirányozza a civil társadalom bevonását és az értékelés kultúrájának előmozdítását. Az intézkedéscsomag rögzíti, hogy a nyilvános konzultáció felszínre hozta a civil társadalom készségét arra, hogy nagyobb mértékben részt vegyen az egységes piac fejlesztésében. Az Európai Bizottság ezért rendszeresen közzétesz majd egy listát arról, hogy mi az a 20 dolog, amit a polgárok és a vállalkozások elsősorban elvárnak az egységes piactól. A listát el fogják juttatni az egységes piac fórumának, amely rendszeres időközönként ülésezik majd a piaci résztvevők, például vállalkozások, szociális partnerek és nem kormányzati szervezetek (NGO-k), valamint a polgárok, a különböző szintű állami szervek és parlamentek képviselőinek részvételével. A fórum meg fogja vizsgálni az egységes piac helyzetét, és eszmecsere folytat a bevált gyakorlatokról. Hozzájárul a politikaértékelés kultúrájának fejlesztéséhez, és ennek kapcsán részt vesz az egységes piaci intézkedéscsomag nyomom követésében, segítve a csomag hatásának helyi szintű felmérését. A szociális partnereknek ugyancsak kiemelt szerepet kell biztosítani, és lehetőséget kell kapniuk arra, hogy ismertessék a gazdasági és társadalmi kohézióval kapcsolatos kérdésekről kialakított álláspontjukat.

2.6 Egy tanulmány alapján 2011 őszén közzétették az elvárások első listáját.

2.7 Az EGSZB jelenleg az Európai Energiaszerkezeti Fórumra vonatkozó koncepciókat is értékeli. Jelenleg a finanszírozás, az intézményi oldal, az alkalmasság és a jogi alap függvényében megfontolás tárgyát képezi az a javaslat, hogy legyen egy irányítóbizottsággal rendelkező állandó struktúra, állandó titkárság, éves konferenciák és évente legfeljebb hat munkacsoportülés. A koncepciónak részét képezi egy, a nemzeti fórumokból alakítandó hálózat is.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB úgy látja, hogy a jelenleg előttünk álló feladat hasonló a fentiekhez. Arra kíván összpontosítani, hogy a civil társadalom a fehér könyvben rögzített hosszú távú közlekedési célokat támogassa és az infrastrukturális projekteket elfogadja. Úgy tűnik, hogy az Európai Bizottság szintén meg szeretné ismerni a civil társadalom nézeteit arról, hogy az üvegházhatásúgáz-kibocsátások 60 %-os csökkentése és a fehér könyv ennek megfelelő tíz célkitűzése elérhető-e az Európai Bizottság rendelkezésére jelenleg álló eszközökkel.

3.2 Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az EUSZ 11. cikkének (1)–(3) bekezdése nyújt formális alapot ehhez a tevékenységhez. Ezek a rendelkezések az uniós intézmények számára kötelezőként írják elő, hogy nyílt, átlátható és rendszeres párbeszédet tartsanak fenn az érdekképviselői szervezetekkel és a civil társadalommal, kiterjedt konzultációkat folytassanak az üzleti és képviselői szövetségekkel, és lehetőséget nyújtsanak a polgárok és a szövetségek számára, hogy nyilvánosan kifejtsek véleményüket, és eszmecsere folytassanak. Az EGSZB ugyancsak tudomásul veszi, hogy ez a cikk egyben a polgári kezdeményezésnek is jogi alapját képezi.

3.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a fehér könyvben szereplő tíz célkitűzésből a civil társadalmi támogatás a következők esetében különösen fontos: (1) cél (piaci elfogadottság és magatartásváltozás), (3) cél (az üzemeltetők, szállítástervezők és szállítmánytulajdonosok hozzáállása), (4) cél (magatartásbeli változások), (5) és (7) cél (az infrastruktúra és a közlekedésirányítási rendszerek optimális használata, a határokon átnyúló hatékony tervezés ösztönzése), (8) és (10) cél (a rendszer méltányossága) és (9) cél (biztonsággal kapcsolatos magatartásminták).

3.4 Az útiterv célkitűzéseinek támogatása nyilvánvalóan abból a szempontból is hasznos, hogy politikailag kedvező légkört teremtsünk a végrehajtásához.

3.5 Az EGSZB véleménye szerint többek közt a következők azok a fontos általános kérdések, amelyek esetében a szervezett civil társadalommal folytatott párbeszéd különösen hasznos lehet:

— Az uniós érdekek nemzeti/regionális/helyi érdekekkel való összekapcsolásának kérdései, mindenekelőtt a szervezett civil társadalom érdekei szempontjából nézve.

— A közlekedéspolitikai célok elősegítésének nem technikai jellegű módjaival (vállalati politika, üzleti magatartás, az innováció elfogadása és magatartásváltozás) kapcsolatos kérdések.

3.6 Ezekben a témakörökben a szervezett civil társadalom támogatása fontos, és lehet, hogy ez a legjobb csatorna az információk eljuttatására, a támogatás megszerzésére, de arra is, hogy visszajelzést kapjunk a problémákról és akadályokról.

3.7 Ideális esetben az ilyen kommunikációs csatornákat összevetésre és információcserére is igénybe lehet venni.

3.8 A kezdeményezések listája képet ad arról is, hogy mely területeken fontos a civil társadalom támogatása a hosszú távú célok eléréséhez.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Hogy jobb képet lehessen kapni arról, hogy a fehér könyvben szereplő, 2020-as távlatban érvényes 40 pontos cselekvési terv mely pontjaihoz fontos a civil társadalom támogatása, az EGSZB a következőkre hívja fel a figyelmet:

4.2 Egységes európai közlekedési térség

4.2.1 A minőségi munkahelyek és jó munkafeltételek megteremtésének elősegítését célzó tervezett kezdeményezésekhez a szociális partnerek aktív támogatására van szükség, akik hasznos hozzájárulást is nyújthatnak a szociális párbeszéd keretében esedékes további lépések hasznosságát illetően (az EUMSZ 9., 152. és 153. cikke). A társadalmi konfliktusok megelőzését és a díjazási szintek terén érvényesülő esélyegyenlőség megteremtését célzó lehetséges lépéseket illetően emlékeztünk arra, hogy ezek a területek kifejezetten ki vannak zárva az uniós illetékességi területek köréből (lásd az EUMSZ 153. cikkének (5) bekezdését), ezért megoldásokra van szükség az előírások ütközéseit illetően, amelyek például a szolgáltatási irányelvben vagy a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelvben előfordulnak, és amelyek gyakorlati oldalai speciális problémákat okozhatnak a közlekedés területén.

4.2.2 A közlekedés biztonsága, valamint a teljes közlekedési piac akadálytalan hozzáférhetőségével közvetlen összefüggésben a fogyatékkal élő, illetve idősebb utasok szabad mozgása tehát nem csupán szabályozás kérdése, hanem a közlekedési vállalatok politikáján és az emberi tényezőn is múlik.

4.2.3 Ehhez hasonlóan, miközben az egységes európai égbolt, az egységes európai vasúti térség és a „kék övezet” alapvetően függenek a szabályozási intézkedésektől és az igazgatási gyakorlatoktól, a megnyitott lehetőségek tényleges igénybevétele, különösen az egységes vasúti térség és a „kék övezet” tekintetében, beleértve az intelligens közlekedési rendszerek optimális használatát és a kikötőkhöz való piaci hozzáférést is, az üzemeltetők és más érintett felek lépésein múlik.

4.2.4 A közlekedési szolgáltatások minőségének, hozzáférhetőségének és megbízhatóságának kérdései mind a teher-, mind a személyforgalmat érintik. Különösen a teherforgalom esetében fontosak a benne részt vevő különféle szereplők lépései a sikerhez. A személyszállítást illetően elsősorban az utasjogokra vonatkozó szabályozási keret hatékonyságának értékelése, illetve a fogyatékkal élőket és az idősebbeket kiszolgáló közlekedési infrastruktúra minősége az a terület, amelyen ugyancsak a szervezett civil társadalom közreműködésére van szükség.

4.3 Az alulról induló, helyi kezdeményezések kibővítése és integrálása

4.3.1 A közlekedésről szóló fehér könyvnek az erőforrás-hatékonyságról, az adaptációról és a fenntarthatóságról szóló üzenete már ösztönözte polgári cselekvési programok kialakítását, vidéken és a városokban, egész Európában. Ez számos innovatív módon történik. A szervezett autómegosztási rendszerek például csökkentik az egyéni tulajdonban lévő gépkocsi-állományt, a nagymértékben lokalizált közösségi közlekedés (különösen az igény szerint közlekedő) pedig jobb megközelítési lehetőségeket és mobilitást kínál a hátrányos helyzetű vagy elszigetelt csoportoknak. A települési felkészülési tervekben az erőforrás-hatékony közlekedést és a megfelelő csatlakozásokat kulcselemként határozták meg, gyakran hangsúlyt helyezve az energiafogyasztás minimalizálására is. Az ilyen gyakorlati rendszerek nemcsak új közlekedési modelleket kínálnak, hanem a legalsó szintektől induló kialakulásuk folyamán lehetőséget nyújtanak a nagyközönség eredményes bekapcsolódására és a résztvevők tájékoztatására is. Ez szélesíti a nagyközönség tudását és segíti a közlekedésben szükségessé váló magatartásváltozások jobb megértését.

4.3.2 Az Európában itt-ott zajló számos helyi kezdeményezés azonban nem összehangolt és strukturálatlan, ami nem felel meg az előttünk álló kihívás mértékének, és főleg nem a közlekedésből származó CO₂-kibocsátás célul kitűzött meredek csökkentésének. A fehér könyv által kitűzött célok ambiciózus volta szükségessé teszi, hogy jelentősen növeljük erőfeszítéseinket, például az alábbi lépések révén:

- a meglévő kezdeményezések továbbfejlesztése és kibővítése, különösen a nagyközönség részvételének és elkötelezettségének növelése irányában;
- az ilyen kezdeményezések többszörözése Európa-szerte, a bevált gyakorlatokból kiindulva, és itt is kiemelt figyelmet fordítva a nagyközönség részvételére és elkötelezettségére;
- mindezen kezdeményezések fokozatos integrálása közös kommunikációs platformok és a bevált gyakorlatok cseréjét segítő eszközök révén, nagyobb közösségek elérése és széles körű társadalmi egyetértés kialakítása a problémákat és a lehetséges megoldásokat illetően.

4.4 *Innováció a jövő szolgálatában: technológiák és magatartásformák*

4.4.1 Az európai közlekedés kutatási, innovációs és bevezetési stratégiája nem csupán az intelligens mobilitási rendszerek kutatásának, kutatásfinanszírozásának, irányításának és elterjesztésének kérdése. Ahogy az útiterv is rámutat, szabályozási keretfeltételekkel is támogatni kell. A piaci elfogadottság és elterjedés azonban szintén alapvetően fontos elemek, és ezen a téren a szervezett civil társadalom szerepet játszhat.

4.4.2 Ez valójában szorosan kötődik az innovatív mobilitási minták témájához, ahol a piaci szereplők, a szállítmánytulajdonosok és – a személyszállítás esetében – a nagyközönség hozzáállása igen fontos.

4.4.3 Ez a teherszállításra is vonatkozik, ahol ugyanúgy fontos a műszaki innovációk, illetve információs és kommunikációs technológiák (ikt) alkalmazására való készség, mint például a kapacitások kihasználásának optimalizálását célzó együttműködésre való készség.

4.4.4 A városi közlekedés esetéhez hasonlóan az alternatív hajtási rendszerek piaci elterjedésének, az utolsó fuvarszakaszok

hatékony szervezésének, valamint az egyéni utazás és áruszállítás fenntartható tervezésének biztosítását illetően nagyon sok függ a civil társadalom támogatásától.

4.5 *Korszerű infrastruktúra, intelligens árképzés és finanszírozás*

4.5.1 Ami az európai mobilitási hálózatot illeti, lényegében az informatikai eszközök optimális használata, a szállítmányok nyomonkövetési rendszerei, az optimalizált menetrendek és forgalmi áramlatok („e-fuvarozás”) azok a tényezők, amelyek esetében a piaci szereplők részéről elfogadottságra van szükség. Ez az elfogadottság elengedhetetlen ahhoz, hogy a fenti elemek TEN-T kapcsolódási pontoknál történő elterjedése kifizetődő legyen. Ez az optimális eredmények elérésén és a befektetett pénz kellő hasznosulásán múlik.

4.5.2 A TEN-T folyosók megközelítésének mint a törzshálózat egy megvalósítási eszközének keretében az infrastruktúrális projekteket úgy kell kidolgozni, hogy lehetővé tegyünk a polgárok, a civil társadalom és az illetékes hatóságok számára, hogy magukénak érezhessék az adott projektet, és azonosulhassanak vele. Ennek olyan intézkedéseket is magában kell foglalnia, mint a korai (a tervezési szakaszban megkezdődő) bevonás, a bevált gyakorlatok Unió-szerte történő megosztása, a lehető legkorszerűbb tervezési és végrehajtási módszerek alkalmazása vagy a folyamatos és átlátható kommunikáció. Ennek során a civil társadalmi támogatás a határokon átnyúló koherens infrastruktúra-tervezés szempontjából kedvezőbb légkör kialakításában is segíthet.

4.5.3 A finanszírozást illetően a köz- és magánszféra közötti partnerség (PPP) kérdése továbbra is lényegében pénzügyi kérdés marad, amely elsősorban jogi és technikai szempontoktól függ majd. Mindazonáltal, tekintve a civil társadalom bevonásának fontosságát azokba az infrastruktúrális projektekre és szolgáltatásokba, ahol a PPP-konstrukció alkalmazása szóba jöhet, a civil társadalomnak jogos érdeke, hogy bevonják a PPP-k megtervezésébe és végrehajtásába.

4.5.4 Ami az árképzést és a torzulások elkerülését illeti, ez lényegében szabályozási kérdés. Ennek ellenére a civil társadalommal fenntartott kapcsolatok hasznos hozzájárulást jelenthetnek az említett intézkedéseket elfogadó légkör megteremtésének lehetőségei terén. Az ilyen kapcsolatok emellett információt is nyújthatnak a gyéren lakott területeken érvényesülő jelentős költségkihatások miatt fellépő esetleges szociális problémákról, illetve a gazdasági vagy fizikai szempontból sérülékeny csoportok életminőségéről.

Az elfogadottság elérése érdekében fontos, hogy bármiféle árazási rendszert ésszerűnek és méltányosnak tekintsenek, és a civil társadalom hozzájárulása ezen a téren is hasznos lehet.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2012/C 299/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a másik tagállamban nyilvántartásba vett gépjárművek belső piacon belüli átvitelének egyszerűsítéséről (COM(2012) 164 <i>final</i> – 2012/0082 (COD))	89
2012/C 299/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A menekültügygel kapcsolatos Unión belüli szolidaritás fokozása – A jobb felelősségmegosztás és a kölcsönös bizalom javításának uniós ütemterve (COM(2011) 835 <i>final</i>)	92
2012/C 299/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A „Több lehetőséget a fiataloknak” kezdeményezés (COM(2011) 933 <i>final</i>)	97
2012/C 299/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 2014–2020-as időszakra a Jogérvényesülés program létrehozásáról (COM(2011) 759 <i>final</i> – 2011/0369 (COD))	103
2012/C 299/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Belső Biztonsági Alap részét képező, a külső határok és a vízumügy pénzügyi támogatására szolgáló eszköz létrehozásáról (COM(2011) 750 <i>final</i> – 2011/0365 (COD)) – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Menekültügyi és Migrációs Alap létrehozásáról (COM(2011) 751 <i>final</i> – 2011/0366 (COD)) – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Menekültügyi és Migrációs Alapra, valamint a rendőrségi együttműködés, a bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem, valamint a válságkezelés pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról (COM(2011) 752 <i>final</i> – 2011/0367 (COD)) – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Belső Biztonsági Alap részét képező, a rendőrségi együttműködés, a bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem, valamint a válságkezelés pénzügyi támogatására szolgáló eszköz létrehozásáról (COM(2011) 753 <i>final</i> – 2011/0368 (COD))	108
2012/C 299/21	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Fehér könyv – A megfelelő, biztonságos és fenntartható európai nyugdíjak menetrendje (COM(2012) 55 <i>final</i>)	115
2012/C 299/22	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó „Európa a polgárokért” program létrehozásáról (COM(2011) 884 <i>final</i> – 2011/0436 (APP))	122
2012/C 299/23	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvvel a bűncselekményekből származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról (COM(2012) 85 <i>final</i> – 2012/0036 (COD))	128
2012/C 299/24	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Tengerügyi és Halászati Alapról (valamint az 1198/2006/EK tanácsi rendelet, a 861/2006/EK tanácsi rendelet és az integrált tengerpolitikáról szóló XXX/2011/EU tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről) (COM(2011) 804 <i>final</i> – 2011/0380 (COD))	133
2012/C 299/25	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a mezőgazdasági termékekkel kapcsolatos promócióról és tájékoztatásról: nagy hozzáadott értékű európai stratégia Európa ízeinek támogatására (COM(2012) 148 <i>final</i>)	141

2012/C 299/26	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a balti-tengeri tőkehalállományokra és az ezen állományok halászatára vonatkozó többéves terv létrehozásáról szóló, 2007. szeptember 18-i 1098/2007/EK tanácsi rendelet módosításáról (COM(2012) 155 <i>final</i> – 2012/0077 (COD))	145
2012/C 299/27	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Nagy teljesítményű számítástechnika – Európa helye a globális versenyben (COM(2012) 45 <i>final</i>)	148
2012/C 299/28	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzésről szóló 2009/16/EK irányelv módosításáról (COM(2012) 129 <i>final</i> – 2012/0062 (COD)) – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az Európai Közösség Hajótulajdonosainak Szövetsége (ECSA) és az Európai Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szövetsége (ETF) között létrejött, a 2006. évi tengerészeti munkaügyi egyezmény alapján kötött megállapodás végrehajtásáról, valamint az 1999/63/EK irányelv módosításáról szóló, 2009. február 16-i 2009/13/EK tanácsi irányelv végrehajtása vonatkozásában a lobogó szerinti államokra háruló kötelezettségekről (COM(2012) 134 <i>final</i> – 2012/0065 (COD))	153
2012/C 299/29	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a hajók újrafeldolgozásáról (COM(2012) 118 <i>final</i> – 2012/0055 (COD))	158
2012/C 299/30	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A II. egységes piaci intézkedéscsomag felé – Kulcsintézkedések (feltáró vélemény)	165
2012/C 299/31	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Közlekedésről szóló fehér könyv: a civil társadalom bevonása és részvétele (feltáró vélemény)	170

2012-es előfizetési díjak (áfa nélkül, rendes szállítási költségeket beleértve)

Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, nyomtatott kiadvány + éves DVD	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 310 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	840 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, havi DVD (összevont)	az EU 22 hivatalos nyelvén	100 EUR/év
A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványa (S sorozat), közbeszerzés és ajánlati felhívások, DVD, heti egy kiadvány	többnyelvű: az EU 23 hivatalos nyelvén	200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat – versenyvizsga-kiírások	a vizsgakiírás szerinti nyelv(ek)en	50 EUR/év

Az *Európai Unió Hivatalos Lapjának*, amely az Európai Unió hivatalos nyelvein jelenik meg, 22 nyelvi változatára lehet előfizetni. Az L (jogsabályok) és a C (tájékoztatások és közlemények) sorozatot foglalja magában.

Valamennyi nyelvi változatra külön kell előfizetni.

A 920/2005/EK tanácsi rendelet értelmében, amelyet a Hivatalos Lap 2005. június 18-i L 156. száma tett közzé, és amely előírja, hogy az Európai Unió intézményei nem kötelesek minden jogi aktust ír nyelven is megszövegezni, illetve ezen a nyelven kihirdetni, az ír nyelven kiadott Hivatalos Lapok értékesítése külön történik.

A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványára (S sorozat – közbeszerzés és ajánlati felhívások) történő előfizetés mind a 23 hivatalos nyelvi változatot magában foglalja egyetlen többnyelvű DVD-n.

Kérésére az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* történő előfizetéssel a Hivatalos Lap különféle mellékleteit is megkaphatja. Az előfizetők a mellékletek megjelenéséről az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közölt „Az olvasóhoz” című közleménynek köszönhetően értesülnek.

Értékesítés és előfizetés

A különböző, térítés ellenében kapható kiadványokra – például az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* – való előfizetés a Kiadóhivatal forgalmazó partnereitől szerezhető be. A forgalmazó partnerek listája a következő címen található:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm

Az EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

